

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

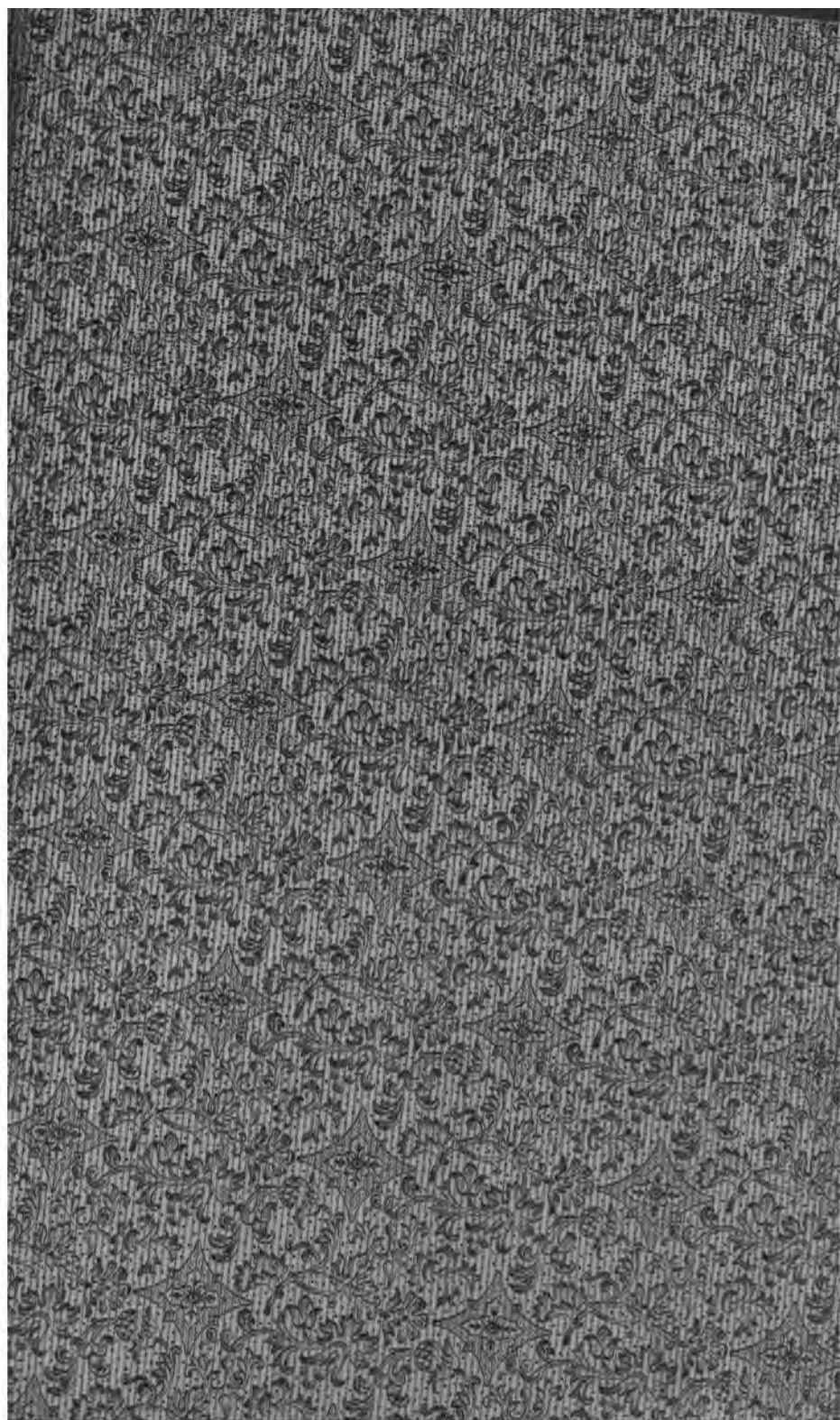
Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

FROM THE LIBRARY OF
CHRISTIAN JENSEN

22
1670
1276

DANSK
RETSKRIVNINGS-
OG
FREMME-ORDBOG

UDARBEJDET AF

^{ordbog}
T. LUNDBECK
DR. PHIL.

MED MANGE ILLUSTRATIONER

»FREM«
DET NORDISKE FORLAG
BOGFORLAGET: ERNST BOJESEN
KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE 1900

DANSK
RETSKRIVNINGS-
OG
FREMME-ORDBOG

UDARBEJDET AF

¹⁹⁰⁷
T. LUNDBECK
DR. PHIL.

MED MANGE ILLUSTRATIONER

»FREM«
DET NORDISKE FORLAG
BOGFORLAGET: ERNST BOJESEN
KØBENHAVN

der; det første Ord efter Punktum; alle Navneord; Tillægsord. brugte som Navneord, naar de betegner Sprog, Nationer eller Religionsbekendere (*Dansk, de Svenske, en Kristen*); Tillægsord. brugte som Tillægsnavne til Personer (*Kristian den Niende*); af Stedordene *J, De, Dem, Deres* (som anden Person), *Hans* og *Hendes* i Titler (*Hans Majestæt*) samt af enkelte Ord: den *Almægtige, den Korsfæstede, den Onde*.

2. Stavelshedelingen foregaar efter Stavelsernes Adskillelse i Udtalen. Af Enkeltheder kan mærkes:

v udtalt som Selvlyd sammen med en foregaaende Selvlyd slutter sig til den følgende Stavelse, naar denne begynder med en Selvlyd (*Ra-vet, do-ven*), medens *j* og *g* slutter sig til den foregaaende Stavelse (*Høj-en, Jeg-et*).

ng deles, selv om det betegner en enkelt Lyd (*man-gen, En-gen*).

s foran *k, p, t* slutter sig altid til den følgende Stavelse (*Æ-ske, Ha-spe, bi-stre*).

Er en Medlyd fordoblet, slutter den ene sig til den første, den anden til den anden Stavelse (*Kat-te, Bryg-ger*).

Med Hensyn til de højelige Ordklassers Former viser Ordbogen følgende:

1. *Navneord*. Efter Ordet er anført de Bogstaver, der maa tilføjes i bestemt Form og i Flertal, f. Eks.:

Aare, n, r, vil sige, at Ordet i bestemt Form hedder *Aaren*, i Flertal *Aarer*; *Aabning, en, er*, viser, at Ordet i bestemt Form hedder *Aabningen*, i Flertal *Aabninger*; medens *Buk, ken, ke*, tillige viser Fordoblingen af Endemedlyden. Ligeledes er der ved Ordene paa *el, en* og *er* angivet Udstødelsen i Flertal af dette *e*, f. Eks. *Hængsel, Hængsler*. Hvor Ordene paa *er* beholder *e* i Flertal, er Flertalsendelsen tilføjet paa sædvanlig Maade, f. Eks. *Fadder, en, e*. Faar et Ord Omlyd i Flertal, er dette angivet, f. Eks. *Mand, Mænd*. Endelig kan bemærkes, at hvor der ingen Flertalsendelse er tilføjet, er Flertal = Ental, f. Eks. *Aar*.

2. For *Tillægsordenes* Vedkommende er der ved de regelmæssigt højede intet anført, de tilføjer alle i Intetkøn *t*, i Flertal *e*. Udstødelse af *e* foran *l, n, r*, er angivet, f. Eks. *doven, dovne*, ligeledes Bortfalden af dobbelt Medlyd, f. Eks. *sikker, sikre*, og Overgangen fra *t* til *d* i Ord som *broget, brogede*. Med Hensyn til Gradhøjningen er de samme Afvigelser fra den regelmæssige Bøjning (*rig-rigere-rigest*) angivne; hvor de højere Grader er tagne af en helt anden Stamme som *ond, værre, værst*, maa de søges under det paagældende Bogstav.

3. *Udsagnsordene* er betegnede ved et eftersat *at*. Hvor der ingen Bøjning er angivet, bøjes de med Tilføjelse af *ede* i Datid, *et* i Fortids Tillægsmaade, f. Eks. *elsker, elskede, elsket*; ellers findes Bøjningen anført, f. Eks. *spise, te, t* betegner Bøjningen *spiser, spiste, spist*, medens ved de helt uregelmæssige hele Bøjningen er angiven, f. Eks. *skriver, skrev, skreven*, og Tillægsmaadens Bøjning som Tillægsord er da tilføjet: *et, ne*, hvilket giver Intetkøn *skrevet*, Flertal *skrevne*. Ved de Udsagnsord, der ender paa betonet Selvlyd, f. Eks. *faa*, er det angivet, at Handleform tilføjer *r* (ikke *er*): *faar*, hvortil svarer, at Lideform tilføjer *s* (ikke *es*): der *faas*. Ved sammensatte Udsagnsord er Bøjningen ikke angiven, da den er som det usammensatte Ords, undtagen i de *faa* Undtagelsestilfælde, f. Eks. *overværer, overværede, overværet*. I øvrigt har jeg intetsteds brugt eller angivet Flertal i Udsagnsordenes Nutid, da den aldrig bruges i Tale og efterhaanden ogsaa falder bort i Skrift.

Med Hensyn til Bogens tredje Bestanddel, de tekniske Udtryk, er det en Selvfølge, at kun en mindre Del har kunnet faa Plads indenfor den afstukne Ramme.

Men disse Ord spiller en saa stor Rolle i det daglige Liv og udgør en saa interessant Del af Sproget, at jeg har ment at tilføre Ordbogen nyt, delvis ubearbejdet Stof ved at optage saa mange af dem som muligt. Jeg staar for disse Ords Vedkommende i Gæld til mange rundt om i Landet der har været saa venlige at sende mig Bidrag, og jeg bringer herved alle disse min Tak paa egne og Bogens Vegne. Med Hensyn til disse Ords Forklaring saa vel som paa Fremmedordenes Omraade er det ikke at vente, at der ikke skulde have indsneget sig nogle Fejl; jeg har søgt at undgaa disse ved i saa vid Udstrækning som muligt at konferere med Fagmænd, og jeg haaber derved at have undgaaet betydelige Fejltagelser.

Alle disse, der saaledes har støttet mig under mit Arbejde, beder jeg herved modtage min Tak, og særlig maa jeg nævne Hr. cand. mag. C. HAUNSTRUP, der ikke blot (fra Bogstav C) har forsynet Fremmedordene med Udtalebetegnelse, men tillige har givet mig mange gode Vink og i det hele bidraget meget til Forklaringernes Nøjagtighed og Omhyggelighed.

Juli 1900.

TORBEN LUNDBECK.

der; det første Ord efter Punktum; alle Navneord; Tillægsord. brugte som Navneord, naar de betegner Sprog, Nationer eller Religionsbekendere (*Dansk, de Svenske, en Kristen*); Tillægsord. brugte som Tillægsnavne til Personer (*Kristian den Niende*); af Stedordene *I, De, Dem, Deres* (som anden Person), *Hans og Hendes* i Titler (Hans Majestæt) samt af enkelte Ord: den *Almægtige, den Korsfæstede, den Onde*.

2. Stavelshedelingen foregaar efter Stavelsernes Adskillelse i Udtalen. Af Enkeltheder kan mærkes:

v udtalt som Selvlyd sammen med en foregaaende Selvlyd slutter sig til den følgende Stavelse, naar denne begynder med en Selvlyd (*Ra-vet, do-ven*), medens *j* og *g* slutter sig til den foregaaende Stavelse (*Høj-en, Jeg-et*).

ng deles, selv om det betegner en enkelt Lyd (*man-gen, En-gen*).

s foran *k, p, t* slutter sig altid til den følgende Stavelse (*Æ-ske, Ha-spe, bi-stre*).

Er en Medlyd fordoblet, slutter den ene sig til den første, den anden til den anden Stavelse (*Kat-te, Bryg-ger*).

Med Hensyn til de højelige Ordklassers Former viser Ordbogen følgende:

1. *Navneord*. Efter Ordet er anført de Bogstaver, der maa tilføjes i bestemt Form og i Flertal, f. Eks.:

Aare, n, r, vil sige, at Ordet i bestemt Form hedder *Aaren*, i Flertal *Aarer*; *Aabning, en, er, viser*, at Ordet i bestemt Form hedder *Aabningen*, i Flertal *Aabninger*; medens *Buk, ken, ke*, tillige viser Fordoblingen af Endemedlyden. Ligeledes er der ved Ordene paa *el, en* og *er* angivet Udstødelsen i Flertal af dette *e*, f. Eks. *Hængsel, Hængsler*. Hvor Ordene paa *er* beholder *e* i Flertal, er Flertalsendelsen tilføjet paa sædvanlig Maade, f. Eks. *Fadder, en, e*. Faar et Ord Omlyd i Flertal, er dette angivet, f. Eks. *Mand, Mænd*. Endelig kan bemærkes, at hvor der ingen Flertalsendelse er tilføjet, er Flertal = Ental, f. Eks. *Aar*.

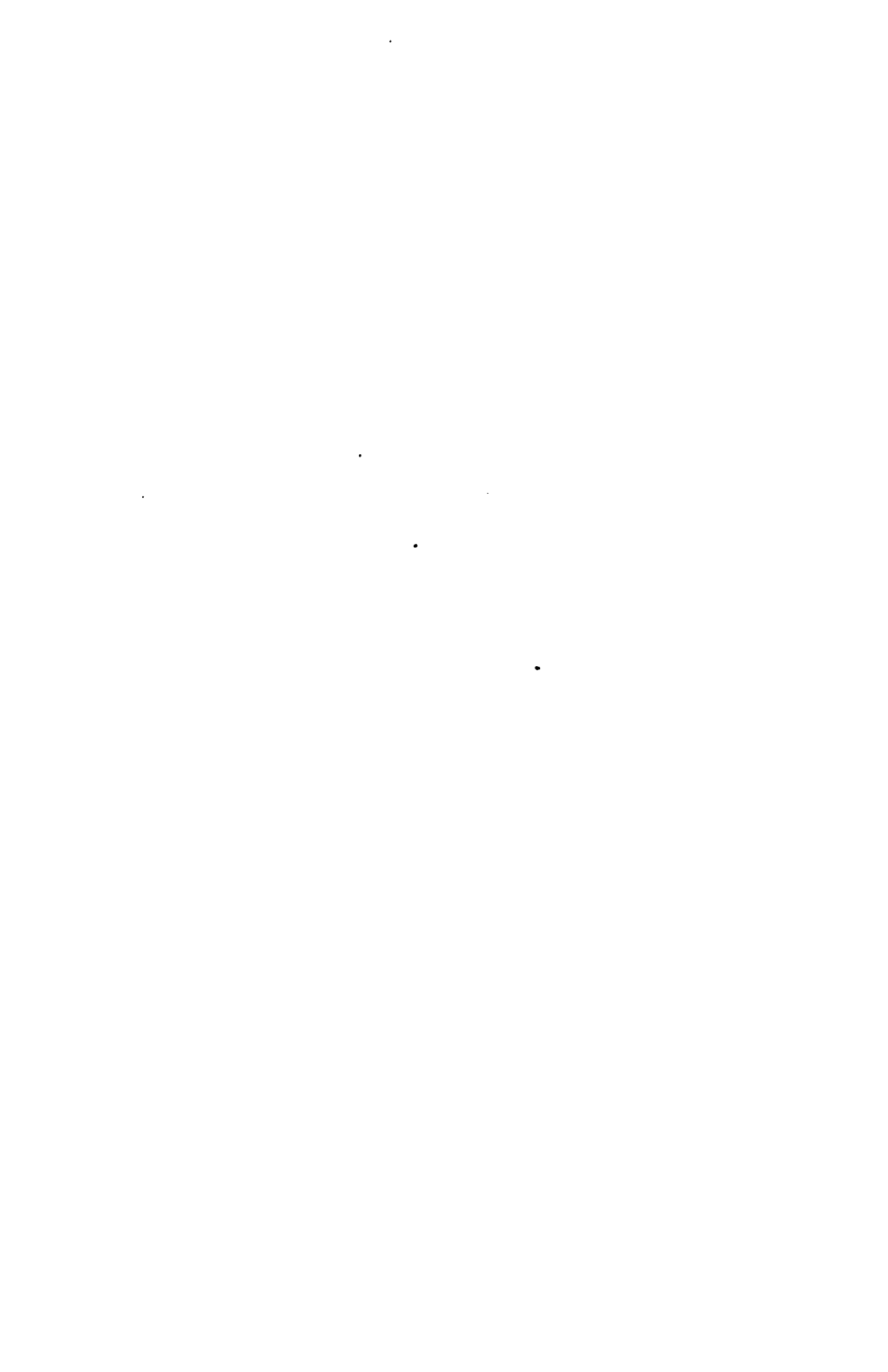
2. For *Tillægsordenes* Vedkommende er der ved de regelmæssigt bøjede intet anført, de tilføjer alle i Intetkøn *t*, i Flertal *e*. Udstødelse af *e* foran *l, n, r*, er angivet, f. Eks. *doven, dovne*, ligeledes Bortfalden af dobbelt Medlyd, f. Eks. *sikker, sikre*, og Overgangen fra *t* til *d* i Ord som *broget, brogede*. Med Hensyn til Gradbøjningen er de samme Afvigelser fra den regelmæssige Bøjning (*rig-rigere-rigest*) angivne; hvor de højere Grader er tagne af en helt anden Stamme som *ond, værre, værst*, maa de søges under det paagældende Bogstav.

3. *Udsagnsordene* er betegnede ved et eftersat *at*. Hvor der ingen Bøjning er angivet, bøjes de med Tilføjelse af *ede* i Datid, *et* i Fortids Tillægsmaade, f. Eks. *elsker, elskede, elsket*; ellers findes Bøjningen anført, f. Eks. *spise, te, t* betegner Bøjningen *spiser, spiste, spist*, medens ved de helt uregelmæssige hele Bøjningen er angiven, f. Eks. *skriver, skrev, skreven*, og Tillægsmaadens Bøjning som Tillægsord er da tilføjet: *et, ne*, hvilket giver Intetkøn *skrevet*, Flertal *skrevne*, Ved de Udsagnsord, der ender paa betonet Selvlyd, f. Eks. *faa*, er det angivet, at Handleform tilføjer *r* (ikke *er*): *faar*, hvortil svarer, at Lideform tilføjer *s* (ikke *es*): der *faas*. Ved sammensatte Udsagnsord er Bøjningen ikke angiven, da den er som det usammensatte Ords, undtagen i de faa Undtagelsestilfælde, f. Eks. *overværer, overværede, overværet*. I øvrigt har jeg intetsteds brugt eller angivet Flertal i Udsagnsordenes Nutid, da den aldrig bruges i Tale og efterhaanden ogsaa falder bort i Skrift.

Med Hensyn til Bogens tredje Bestanddel, de tekniske Udtryk, er det en Selvfølge, at kun en mindre Del har kunnet faa Plads indenfor den afstukne Ramme.

FORKORTELSER.

<p><i>amr.</i> = amerikansk. <i>anat.</i> = Anatomi. <i>arab.</i> = arabisk. <i>ark.</i> = Arkitektur (Bygningskunst). <i>astr.</i> = Astronomi. <i>bag.</i> = Bagerudtryk. <i>bog.</i> = Boghaandværk (Bogtrykkeri og Bogbinde- deri). <i>bogh.</i> = Boghandel. <i>bot.</i> = Botanik. <i>byg.</i> = Bygningskunst. <i>bød.</i> = Bøderudtryk. <i>drej.</i> = Drejerudtryk. <i>el.</i> = eller. <i>elek.</i> = Elektroteknik. <i>egtl.</i> = egentlig. <i>eng.</i> = engelsk. <i>farv.</i> = Farverudtryk. <i>filos.</i> = Filosofi. <i>fisk.</i> = Fiskeri. <i>Fl.</i> = Flertal. <i>forg.</i> = Forgylderudtryk. <i>fork.</i> = forkortet. <i>forst.</i> = Forstvæsen. <i>fof.</i> = Fotografi. <i>fr.</i> = fransk. <i>fys.</i> = Fysik. <i>fægt.</i> = Fægtning. <i>garv.</i> = Garverudtryk. <i>geog.</i> = Geografi. <i>geol.</i> = Geologi. <i>geom.</i> = Geometri. <i>gibs.</i> = Gibserudtryk. <i>gldgs.</i> = gammeldags. <i>gr.</i> = græsk. <i>gram.</i> = Grammatik. <i>gym.</i> = Gymnastik. <i>han.</i> = Handel. <i>hat.</i> = Hattemagerudtryk. <i>hebr.</i> = hebraisk. <i>holl.</i> = hollandsk. <i>i Alm.</i> = i Almindelighed <i>ital.</i> = italiensk.</p>	<p><i>jagt.</i> = Jagtvæsen. <i>jur.</i> = Retsvæsen. <i>jærnb.</i> = Jærnbanevæsen. <i>karetm.</i> = Karetmagerudtryk. <i>kem.</i> = Kemi. <i>kurv.</i> = Kurvemagerudtryk. <i>lat.</i> = latinsk. <i>ldbr.</i> = Landbrug. <i>mal.</i> = Malerudtryk. <i>mat.</i> = Matematik. <i>med.</i> = Medicin. <i>met.</i> = Meteorologi. <i>mil.</i> = Militærvæsen. <i>min.</i> = Mineralogi. <i>mur.</i> = Murerudtryk. <i>mus.</i> = Musik. <i>myt.</i> = Mytologi. <i>møl.</i> = Mølleri. <i>nsk.</i> = norsk. <i>o. l.</i> = og lignende. <i>osv.</i> = og saa videre. <i>postv.</i> = Postvæsen. <i>rebsl.</i> = Rebslagerudtryk. <i>ridn.</i> = Ridekunst. <i>sad.</i> = Sadelmagerudtryk. <i>s. d.</i> = se dette. <i>skom.</i> = Skomagerudtryk. <i>skræd.</i> = Skrædderudtryk. <i>slagf.</i> = Slagterudtryk. <i>smed.</i> = Smedeudtryk. <i>smf.</i> = sammenlign. <i>sned.</i> = Snedkerudtryk. <i>spsk.</i> = spansk. <i>spt.</i> = Sportsudtryk. <i>stenh.</i> = Stenhuggerudtryk. <i>svsk.</i> = svensk. <i>søv.</i> = Søhvæsen. <i>teat.</i> = Teaterudtryk. <i>tekn.</i> = teknisk Udtryk. <i>typ.</i> = Typografi (Bogtrykkeri). <i>tyrk.</i> = tyrkisk. <i>tøm.</i> = Tømmerudtryk. <i>urm.</i> = Urmagerudtryk. <i>væv.</i> = Væverudtryk.</p>
--	--

FORKORTELSER.

<p><i>amr.</i> = amerikansk. <i>anat.</i> = Anatomi. <i>arab.</i> = arabisk. <i>ark.</i> = Arkitektur (Bygningskunst). <i>astr.</i> = Astronomi. <i>bag.</i> = Bagerudtryk. <i>bog.</i> = Boghaandværk (Bogtrykkeri og Bogbinderi). <i>bogh.</i> = Boghandel. <i>bot.</i> = Botanik. <i>bygg.</i> = Bygningskunst. <i>bød.</i> = Bødkerudtryk. <i>drej.</i> = Drejerudtryk. <i>el.</i> = eller. <i>elek.</i> = Elektroteknik. <i>egtl.</i> = egentlig. <i>eng.</i> = engelsk. <i>farv.</i> = Farverudtryk. <i>filos.</i> = Filosofi. <i>fisk.</i> = Fiskeri. <i>Fl.</i> = Flertal. <i>forg.</i> = Forgylderudtryk. <i>fork.</i> = forkortet. <i>forst.</i> = Forstvæsen. <i>foto.</i> = Fotografi. <i>fr.</i> = fransk. <i>fys.</i> = Fysik. <i>fægt.</i> = Fægtning. <i>garv.</i> = Garverudtryk. <i>geog.</i> = Geografi. <i>geol.</i> = Geologi. <i>geom.</i> = Geometri. <i>gibs.</i> = Gibserudtryk. <i>gldgs.</i> = gammeldags. <i>gr.</i> = græsk. <i>gram.</i> = Grammatik. <i>gym.</i> = Gymnastik. <i>han.</i> = Handel. <i>hat.</i> = Hattemagerudtryk. <i>hebr.</i> = hebraisk. <i>holl.</i> = hollandsk. <i>i Alm.</i> = i Almindelighed <i>ital.</i> = italiensk.</p>	<p><i>jagt.</i> = Jagtvæsen. <i>jur.</i> = Retsvæsen. <i>jærnb.</i> = Jærnbanevæsen. <i>karetm.</i> = Karetmagerudtryk. <i>kem.</i> = Kemi. <i>kurv.</i> = Kurvemagerudtryk. <i>lat.</i> = latinsk. <i>ldbr.</i> = Landbrug. <i>mal.</i> = Malerudtryk. <i>mat.</i> = Matematik. <i>med.</i> = Medicin. <i>met.</i> = Meteorologi. <i>mil.</i> = Militærvæsen. <i>min.</i> = Mineralogi. <i>mur.</i> = Murerudtryk. <i>mus.</i> = Musik. <i>myt.</i> = Mytologi. <i>møl.</i> = Mølleri. <i>nsk.</i> = norsk. <i>o. l.</i> = og lignende. <i>osv.</i> = og saa videre. <i>postv.</i> = Postvæsen. <i>rebsl.</i> = Rehslagerudtryk. <i>ridn.</i> = Ridekunst. <i>sad.</i> = Sadelmagerudtryk. <i>s. d.</i> = se dette. <i>skom.</i> = Skomagerudtryk. <i>skræd.</i> = Skrædderudtryk. <i>slagt.</i> = Slagterudtryk. <i>smed.</i> = Smedeudtryk. <i>sml.</i> = sammenlign. <i>sned.</i> = Snedkerudtryk. <i>spsk.</i> = spansk. <i>spt.</i> = Sportsudtryk. <i>stenh.</i> = Stenhuggerudtryk. <i>svsk.</i> = svensk. <i>søv.</i> = Søvæsen. <i>teat.</i> = Teaterudtryk. <i>tekn.</i> = teknisk Udtryk. <i>typ.</i> = Typografi (Bogtrykkeri). <i>tyrk.</i> = tyrkisk. <i>tøm.</i> = Tømmerudtryk. <i>urm.</i> = Urmagerudtryk. <i>væv.</i> = Væverudtryk.</p>
--	---

A.

a. = **avānce** (avangs) betegner paa Stilleskiven i Lommeure, at Viseren skal drejes hen imod *a*, for at faa Uret til at gaa hurtigere. = **āno**, i Aaret.

a og **ø** eller **α** og **ω** (Alfa og Omēga), det første og sidste Bogstav i det græske Alfabet, i overført Betydning det første og sidste, Begyndelse og Ende (Johannes' Aabenbaring I, 8). [7 Kr. Td.

à = til. 9 à 10 Stykker. 15 Tdr. à **Aa**, en, er.

aaben, t, bne. aabenbar, at aabenbare, Aabenbarelse, n, r. -baring, en, er. Aabenhed, en. aabenhjertet, ede. -hjertig, -lydt. -lys, -mundet, ede, -staaende.

aabno, at. Aabning, en, er.

aadre, at, *mal.*, efterligne et Træs Aarer i Maling ved Hjælp af Staalkamme.

Aadsol, et, -sler, Lig, der er begyndt at gaa i Forraadnelse.

Aag, et. aage, at, spænde i Aag.

Aager, en, at aagre.

Aakande, n, r, en Vandplante med store, hvide eller gule Blomster, der hæver sig op af Vandet.

Aal, en, en Slags Syl, som Sætteren benytter, naar han retter Fejlene i Satsen.

Aal, en, at aale en.

Aalborg. Aalborgenser, en, e.

Aalegaard, en, e, *fisk.*, et Redskab til Aalefangst, bestaaende af et Risgærde, der gaar ud fra Kysten, og for Enden af hvilket der er anbragt en Ruse.

Aalegræs, set, en Slags Tang.

Aalehors = Aalekvabbe.

Aalejærn, et, et Jærn med flere Flene, befæstet til Enden af en Stang, til at stange Aal med.

Aalekam, men, me, *fisk.*, en Slags Aalejærn. [kvabbe.

Aalekone, n, r = Aale-

Aaleknobe, n, r, *fisk.*, et af Vidier flettet, pæreformet Fiskeredskab.

Aalekvabbe, n, r, en Fisk.

Dansk Retsskrivnings- og Fremmedordbog.

Aaloruse, n, r, *fisk.*, en Slags Net [til Aalefangst.

Aalestade, t, r, afmærket Plads til Ruser.

Aame, n, r, *nsk*, Kaalorm.

Aand, en, er, aandsfortærende, -s-frisk, A.s-anlæg, en, e, -verden, en, o. s. v., aandelig, aandig.

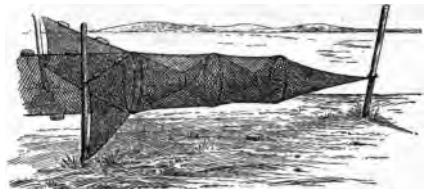
Aande, n, aandeløs, A.-dræt o. s. v., aande, at, Aanderedskab.

aandpusten, *nsk*, stakaandet.

Aar, et, i Aar, ad Aare, at være [til Aars, et Aars Tid, paa denne Aarsens

Aaleknobe.

Aaloruse.

Tid, en fem Aars Dreng. **Aarvog**, en, -bøger, Aarhundrede, t, r, -ti, et, er, -vis, Aarsbarn, et, børn, -skifte, t, r, -tid, en o. s. v., aarelang, A.-maal, et, aarig, f. Ex. fleraarig, Aaringer, aarlig. [Karpesfisk].

Aarbuk, en, *nsk*, = Aland (en Slags

Aare, n, r (i Legemet). Aarehinde, -knude o. s. v., at aarelade (-lod, -ladt). A.-ladning, en, er, aare, at (se aadre), aaret, ede.

Aare, n, r (at ro med), Aareslag, et (aaret, ede; f. Eks. seksaaret).

Aaregaffel, en, -gaffer, *søv.*, den Metalbøjle, hvori Aaren ligger, naar der ros.

Aarestrop, pen, per, *søv.*, Strop, tjenende som Rogaffel.

Aaretold, en, e, *søv.*, Træpinde, der sættes ned i Rælingen, og hvorimellem Aaren lægges, naar der ros.

Aarfugl, en, e = Urfugl.

aarke med, at, *nsk*, magte.

aarle. [den aarlige Tilvækst.

Aarring, en, e, Ringe i Ved, der betegner

Aarsag, en, er, Aarsagsbegreb o. s. v.

aarvaagen, t, ne.

Aag.

Aal.

Aalegaard.

Aalejærn.

Aalekam.

Aaregaffel.

Aarvej, en, *nsk*, Aarsafgrøde.

Aas, en, e.

Aasbryn, et, *nsk*, Brink.

Aasted, et, er, *jur.*, det Sted, hvor en Forbrydelse er begaaet, eller som har Betydning i en Retstrætte.

Aasyn, et.

Aat, en, *nsk* = Agn.

ab, *han.*, fra, til Afsendelse fra, f. Eks. ab danske Havne.

Abacus, en, ¹⁾ Regnetavle; ²⁾ i Bygningskunsten den Plade, som udgør den øverste Del af en Søjles Kapitæl og danner Overgangen mellem det bærende og det baarne.

Abacus I.

Abaddön, jødisk Navn for Dødsriget; ogsaa for Dødsrigets ødelæggende Engel.

Abacus II.

abandonnere (abangdonnere), at, forlade, opgive.

à bas (aba), ned med.

Abatvent (abavang), Skraatag over Døre el. Vinduer; Jalousierne i Klokketaarnes Lydhuller.

Abatvent.

Abba, Fader.

Abbate, n, r, i Italien en gejstlig, der endnu ikke har faaet noget Embede.

Abbe el. **Abbed**, en, er, Forstander for et Kloster.

Abbedi, et, er, et Kloster.

Abbedisse, n, r, Forstanderinde for et Nonnekloster eller en Damestiftelse.

Abbreviation (-sjon), en, er, Forkortelse. **abbreviøre**, at, forkorte.

ABC el. **Abc.**, en, er, en Abc-Bog.

Abderit, en, er, et taabeligt Menneske, en Molbo. **abderitisk**, enfoldig, taabelig.

Abdication (-sjon), en, er, frivillig Nedlæggelse af en Værdighed.

abdicere, at, nedlægge sit Embede, fragige sig sin Værdighed. [til Underlivet.

Abdomen, Underliv, **abdominäl**, hørende

Abe, n, r, Abeart, -kat (-testreg) o. s. v., at abe efter. **Aberi**, et, er.

Abe, n, r, *søv.*, trekantet Sejl paa tremastede Skibe mellem Stormasten og Mesanmasten.

Abe.

Aberration

(-sjon), en, er, Afgang fra den lige Retning.

aberrere, at, afvige, tage fejl.

Abild, en, Abildgaard, en, e, a-graa.

ab initio, fra Begyndelsen af.

abjicere, at, bortkaste, forkaste.

Abjudication (-sjon), en, er, *jur.*, Frakendelse ved Retten.

abjudicere, at, fradømme. [skabsform.

Ablativ, en, er, grammatisk Form, Red-

abnorm, uregelmæssig, sygelig. **Abnormifet**, en, er, noget, som er imod Regelen; Misdannelse.

Abolition (-sjon), en, er, Afskaffelse, Ophævelse. **Abolitionist**, en, er, *amr.*, en Mand, der kæmper for Slavehandelens Afskaffelse.

abominäbel, afskyelig, hæsliq.

Abondance (abongdangs), n, r, Overflod.

abondere, at, have Overflod, flyde over.

Abonnement (abonmang), et, er, Forudbestilling, Tegning til Deltagelse. **Abonnement**, en, er, en, som forudbestiller, holder, f. Eks. et Blad. **abonnere**, at, tegne sig til Deltagelse, holde.

Aborigines, Fl., et Lands Urbeboere.

Aborre, n, r.

Abort, en, er, Misfædsel. **abortere**, at, føde for tidlig. **Abortiva**, Fl., fosterfordrivende Midler. [delsen af.

ab ovo, fra Ægget af, d. v. s. fra Begyndelse. **Abacadäbra**, et, er, et Trylleord (Holberg); Snak, Vrøvl. [Begreb.

Abølge (abresje), t, r, Uddrag, kort

Abrikos, en, er, Abrikostræ o. s. v.

Abrogation (-sjon), en, er, Afskaffelse. Ophævelse af Love. **abrogere**, at, opheve, afskaffe.

abrüpt, afbrudt, pludselig.

Abscès, sen, ser, Byld, Materiesamling.

Abscis, sen, ser, afskaaret Stykke.

Absönce (absangs), n, r, Fraværelse.

absent, fraværende. **absentere** sig, at, rømme.

Absint, en, Malurt, Malurtlikør.

absolutent (absolymsang), **absolut**, ubetinget, selvgjldig. **Absolutisme**, n, Enevælde.

Absolutist, en, er, Tilhænger af Enevælde. **absolutistisk**, hørende til Enevælde.

Abolition (-sjon), en, Frikendelse. Syndsforladelse, Afled. **absolvöre**, at, frikende, give Syndsforladelse, fuldende.

absorbere, sen, ser, indtage, indbefatte. **Absorption** (-sjon), en, er, Indsugning.

abstinent, afholdende. **Abstinents**, en, Afholdenhed. **abstinere**, at, afholde sig.

abstrahere, at, tænke borte, se bort fra. **abstrakt**, afsondret, betragtet for sig alene. **Abstraktion** (-sjon), en, er, Afsondring i Tankerne af en Tings Egenskaber fra Tingen selv; Aandsfraværelse.

absurd, urimelig, smagløs, la

Absurditet, en, er, Urimelighed, Urimelighed. Bringe (reducere) en ad el.

absurdum, vise sin Modstander, at Paastand er latterlig.

abundant, overflodig, rigtig. **Al**

en, er, se Abondance.

abusere (abysere), at, misbruge. **abusus**, en, Misbrug.

a capölla, *mus.*, betegner, at Sa og Instrumenterne skulle følges ad.

accedere, at, tiltræde et Forslag, bifalde.

accelerāndo (atsjelerando), *mus.*, med tiltagende Hurtighed.

Acceleratiōn (-sjon), en, er, den Tilvækst, et Legemes Hastighed faar i Sekundet.

accelerōre, at, fremskynde,

Accōnt (aksent), en, er, Eftertryk; Tonetegn; Udtale (aksång).

Accentuatiōn (-sjon), en, er, Betoning, Betegnelse med Tonetegn. **accentuōre**, at, betone, udtale med Eftertryk; betegne med Tonetegn.

acceptābel, antagelig. **Acceptānt**, en, er, den, der ved sin Underskrift erklærer at ville betale en paa ham trukken Veksel.

Accōpt, en, er, ¹⁾ en Veksels Antagelse til Betaling; ²⁾ en til Betaling antagen Veksel.

acceptōre, at, antage, godkende; antage en Veksel til Betaling.

Acceptēring, en, er = Accept. [tilgængelig.]

Accēs, en, Tilgang, Adgang. **accessibel**, **Accessit**, et, den mindre Belønning, som tildeles den næstbedste Afhandling over et Prisspørgsmaal. >Hæderlig Om-tale.

accessōrisk, som følger med Hovedsagen. [accidentel, tilfældig.]

Accidēnsør, Fl., Bifortjeneste, Sportler.

Accise, n, r, Afgift af Levnedsmidler.

accompli (akkongpli), fuldendt.

Accouchēmēt (akkusj mang), et, er, Barsel, Forløsning, Fødselshjælp.

accouchōre (-sjere), at, forløse. **Accouchōur** (-sjør), en, er, Fødselshjælper. **Accouchōnse** (-sjøse), n, r, Jordemoder.

Acharnēmēt (asjarn mang), Attraa, Forbitrelse. **acharnōre** (asjarnere), at, op-hidse, forbitre.

à chevāl (asjval), til Hest.

Acht, en (*tyisk*), Bandlysning; erklæres i Rigets Acht, erklæres fredløs.

à condition (kongdisjon), betingelses-vis; paa Vilkaar, at de inden en vis Tid ikke afsatte Varer maa leveres tilbage.

a conto, paa Regning, paa Afdrag.

a costi, *han.*, paa derværende Sted.

Acro, n, r, et Fladmaal, omtrent ⁵/₇ Td. Land.

A. D. = **Anno Dōmini**, i Herrens Aar.

ad, ad Aare.

ad, til, ved, ifølge.

adāgio (adadsjo), *mus.* blidt, langsomt.

Adāgio, en, et Tonestykke, som skal foredrages langsomt og blidt

Adam, Adamsson, -æble o. s. v.

adaptōre, at, tilpasse. **Adaptatiōn** el. **Adaptiōn** (-sjon), en, er, Tilpasning.

a dato, fra Udstedelsesdagen.

Addōnda Fl., Tillæg, Bilag. **Addēnder** Fl., givne Tal, hvis Sum skal findes.

addōre, at, tilføje, lægge til. **Additiōn** (-sjon), en, er, Sammenlægning, Tilføjelse.

Adel, en, adelbaaren, Adelgade, -stand; Adelsbrev, -mand, adelsstolt o. s. v., adelig, at adle. Adling, en.

adenoid, kirtelagtig. **adenoidē** Vegetationer, Svulstmasser i Næsesevælgrummet.

Adōpt, en, er, en indviet, Guldmager, Troldmand.

Adfærd, en.

Adgang, en.

ad honorēm, for Ærens Skyld, til Ære for.

adhørōre, at, vedhænge, hænge fast ved. **Adhæsion**, en. Vedhængen, Tiltrækningskraft. **adhæsiv**, vedhængende.

a die, fra den Dag af.

adiōn (adjø), til Gud, Gud befalet, farvel.

ad interīm, midlertidig, indtil videre.

à discretiōn (diskresjon), efter Behag, paa Naade og Unaade.

adjacēt, tilgrænsende. [iivisk.]

Adjektiv, et, er, Tillægsord. **adjek-**

Adjudikatiōn (-sjon), en, er, Tilkendelse ved Dom. **adjudicōre**, at, tilkende, tilstaa.

Adjunkt, en, er, Medhjælper i et Embede; Lærer ved en lærd Skole. **adjungōre**, tilforordne, ansætte som Medhjælper.

adjustōre, at, berigtige, bringe i Orden.

Adjutānt, en, er, Hjelpeofficer hos en Befalingsmand.

Adkomst, en, er.

ad libitum, efter Behag.

adlyde, at (-lød, -lydt). [Ære.]

ad majōrēm dōi glōriām, til Guds

ad mandātum, efter Befaling, ifølge Fuldmagt.

ad manus, ved Haanden.

ad marginēm, paa Randen (af et Skrift).

Administratiōn (-sjon), en, er, Forvaltning, Bestyrelse. **administrativ**, hørende til A., forvaltende. **Administratōr**, en, er, Bestyrer. **administrōre**, at, forvalte, bestyre; udføre (en kirkelig Handling).

admirābel, beundringsværdig. **Admiratiōn** (-sjon), Beundring. **admirōre**, at, beundre.

Admirāl, en, er, øverste Befalingsmand over en Flaade. **Admiralitēt**, et, er, Kollegium, som bestyrer Søkrigsvæsenet.

admissibel, antagelig, tilladelig. **Admissiōn**, en, er, Tilstedelse, Adgang.

admissus, antagen, bestaaet (en Eksamen).

admittōre, at, tilstede Adgang. [Maade.]

ad modum, i Lighed med, paa samme

admonōre, at, advare, paamine. **Admonitiōn** (-sjon), en, er, Advarsel, Paamindelse.

ad notām, tage a. n., lægge Mærke til.

adnotōre, at, optegne.

ad oculos, for Øjnene, **demonstrōre** a. o., bevise soleklart.

Adonai, Herre (Guds Navn hos Jøderne).

Adonis, en. en smuk Yngling, der var Venus's Yndling; bruges — i Regelen spøgende — om en smuk ung Mand. **adonisōre** sig, pynte sig.

adoptōre, at, antage i Barns Sted, tilegne sig (en Mening etc.). **Adoptiōn** (-sjon), en, er, Antagelse i Barns Sted. **Adoptivbarn**, et som Søn eller Datter antaget fremmed Barn.

adorābel, tilbedelsesværdig. **Adora-**

tiön (-sjon), en, Tilbedelse. **adoröre**, at, tilbede.

Adös (adö), et, er, et skraat imod Solen rettet Havebed. **adossöre**, at, skraane, gøre skraa.

adoucöre, at, *tekn.*, blødgøre Raajærn.

Adressänt, en, er, Afsender af et Brev.

Adressät, en, er, den, til hvem et Brev er stilet. **Adressö**, fork. Adr., n, r, Paa-skrift paa et Brev el. en Pakke; en skriftlig Henvendelse til Kongen; Behændighed. **A.-debat**, ten, ter, mundtlig Forhandling om en A. **A.-brev**, et, e, en Seddel med Adresse, der følger med en Forsendelse. **adressöre**, at, stile, henvise.

a. sig, henvende sig.

Adriane, Adriene, se Andrienne.

adroit (adroa) el. adræt, behændig, flink, snild, snu.

adræt, se adroit.

adskille, at, adskillig, adskillelig.

adskriböre, tilskrive. **Adskriptiön** (-sjon), en, er, Tilskrivelse.

adstadig, Adstadhed, en.

adstringöre, at, trække sammen, snærpe sammen. **Adstringöntia**, Fl., *med.*, sammensnærpende Midler.

a düo, *mus.*, for to Stemmer.

a düo cörde, *mus.*, paa to Streng.

a düo vöci (votsji), se a due.

Adulation (-sjon), en, er, Smigreri.

adulöre, at, smigre.

adült el. **adültus**, voksen, myndig.

ad undas, i Bølgerne; gaa a. u., gaa til Grunde.

ad usum, til Brug.

ad valörem, efter Værdien.

advare, at, Advarsel, en, -sler.

Advönt, en, Kristi Ankomst, Fødsel; de sidste fire Uger for Jul.

Adventlister, Fl., en religiös Sekt, som tror paa Herrens snarlige Genkomst.

Advörbium, -iet, -ier. *gram.*, Biord, Omstændighedsord. **adverbiöl**, som et Biord.

Advers, se Avers.

adversativ, modsættende.

Advis (advi), se Avis.

Advokät, en, er, Sagfører. **Advokatür**, en, er, en Sagførers Embede og Forretning.

adækvät, fuldkommen tilsvarende, nøje overensstemmende med.

Äörofön, en, er, Instrument, der forstærker den menneskelige Stemme, saa at den bliver hørlig paa større Afstande.

Äörelit, en, er, Meteorsten. **Äöromöter**, et, tre, Luftmaaler. **Äöronaut**, en, er, Luftskipper. **Äörostät**, en, er, Luftslib, Ballon. **äörostätisk**, hvad der hører til Luftsejlad.

Afart, en, er.

afbeite, at, *nsk.*, afgræsse.

Afbigt, en.

afbilde, at, Afbildning, en, er.

afbinde, at, *töm.*, at sammenpasse de enkelte Stykker i en Tømmerkonstruktion.

Afbindingsbaand, et, *reb.*, en Snor, hvormed et Bundt Reb sammenholdes.

afblade, at, Afbladning, en.

Afblæsning, en, er, *mil.*, Affyring af en lille Ladning løst Krudt i en Kanon for at rense den. **ajgt.**, Hornsignal, der betyder Jagtens Afslutning.

afbomme, at, *væv.*, tage det vævede Tøj af Væverbommen.

afbove, at, *söv.*, at ophænge et Skibsanker saaledes, at det kan falde med kort Varsel.

afbryde, at, Afbrydelse, n, r.

Afbræk, -ket, afbrække, at.

Afbrækningsmaskine, n, r, *bag.*, en Maskine til Afdeling af Dejg, kaldes ogsaa Dejgdellemaskine.

Afbud, et.

Afbygd, en, er, *nsk.*, af-sides Egn.

afanket, ede, afskediget, aflægs.

afdisputöre, at, aftrætte.

Afdrag, et, afdragsvis, afdrage, at.

Afdrift, en, *mil.*, en Kugles Udviggen til Siden under dens Bane. *söv.*, et Skibs Udviggen fra Kursretningen.

afdrive, at, *jagt.*, at afsøge et Stykke Skov ved Klapjagt. *forst.*, at borthugge alle de Træer, som staar paa en bestemt Plads.

afde, at, afdød, den afdøde.

Afëlium, iet, se Aphelium.

afäbel, velvillig, nedladende.

Affald, et. Affaldsdyng, n, r, o. s. v.

affange, at, *jagt.*, dræbe anskudt Vildt.

affarende Plads, *söv.*, det Sted, hvorfra Sejladsen begynder.

affarvet, *jagt.*, kaldes Hjortevildtet, naar det har fældet om Efteraaret.

affase, at, tage en Kant af for at danne en Flade.

affatte, at, Affattelse, n, r.

affedde, at, dele i Fed.

Affëkt, en, er, Sindsbevægelse, Liden-skab; Hidsighed. **Affëktation** (-sjon), en, tvunget, paataget Væsen. **affëktöre**, at, forstille sig. **affëktöröt** Væsen, paataget V.

Affëktion (-sjon), en, er, Bevaagenhed. Yndest; Onde f. Eks. Hjärnea., et Hjärne-onde. **affëktionöröt**, velvillig, bevaagen.

Affëktionsvärdi, en, er, den sær-egne Værdi, en Ting har ved de Minder, der knytte sig til den. [Varme.

affettuoso, *mus.*, lidenskabelig, med **affcöre**, at, angribe, røre, gøre Indtryk paa.

Affiche (affisje), n, r, Plakat, Opslag.

affunde sig, at, Affindelse, n, r.

Affinitöt, en, Slægtskab. *kem.*, Stoffers Tilbøjelighed til at indgaa kemiske Forbindelser med hinanden.

Afbræknings-maskine.

affire, at, *søv.*, lade løbe ud, f. Eks. et Skøde.

Affirmation (-sjon), en, er. Bekræftelse. **affirmativ**, bekræftende. **affirmøre**, at, bekræfte.

Affix, et, er, Tillæg til et Ord, f. Eks. *Undtagelse*, hvor Und og else er Affixer.

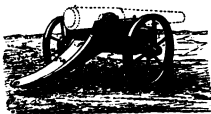
Affiktion (-sjon), en, er, Bedrøvelse. **affigøre** (-sjere), at, bedrøve, krænke.

Affluens, en, er, Tilløb, Tilstømning. **affluøre**, at, tilflyde.

affolke, at, Affolkning, en. **affrøux** (affrø), afskyelig, skrækelig.

Affrønt (affrønt), en, Trods; Beskæmmelse, Krænkelser.

Affutage (-sje), n, r, Underlag til Kanoner.

Affutage.

affældig, Affældighed, en.

afføde, at, Afføding, er, er.

Afføre, n, r, Anliggende, Forretning; i Flt. Formuesomstændigheder; **Affaire d'honneur** (a. donnor), Æressag, Duel. **A. d'amour** (damur), Elskovshandel. være **afføreret**, have travlt, være stundesløs.

Afgift, en, er. afgiftsfri o. s. v. afgive, at, Afgivelse, n.

Afgrund, en, e. Afgrundsbred o. s. v. **afgrænse**, at, Afgrænsning, en, er.

Afgrøde, n, r. **afgrøfte**, at, Afgrøftning, en, er.

Afgud, en, er. Afguderer, et, afguderisk. **afhente**, at, Afhentelse, n, r. Afhentning, en.

afhjælpe, at, Afhjælpning, en. **Afholdenhed**, en, Afholdssag, en.

afhylle, at, Afhylling, en. **afhænde**, at, Afhændelse, n, Afhænder, en, e.

afhænge, at, afhængig. Afhængighed, en.

afhøre, at, Afhørelse, n. Afhøring, en, er.

Afkald, et, at give A. paa. [en, er. **afkaste**, at, Afkastelse, n, Afkastning, **afknappe**, at, Afknappelse, n.

Afkog, et, afkoge, at. **Afkom**, met.

afkopiere, at, afskrive, tegne efter. **afkorte**, at, Afkortelse, n, Afkortning, en.

Afkrog, en, e. **afkræfte**, at, Afkræftelse, n.

afkæmme, at, *mil.*, ved Artilleribeskydning at fjerne det øverste af et Brystværn.

Afad, en, Syndsforladelse, som man i den katolske Kirke kan tilkøbe sig.

afåde (-lod og -ladede, -ladet).

Afader, en, e, *han.*, den, der afsender en Ladning.

afang. **afleden**, t, ne.

afejre, at, Afejring, en, er. **afive**, at, Afivelse, n.

Afyd, en, en Selvylds Overgang til en anden i et Ords Stamme (byder—bød—budt).

afægs.

aføbe, at, *søv.*, kaldes det, naar et nybygget Skib sættes i Vandet (•løber af Stabelen•). **Aføbning**, en, er.

aføse, at, Afløser, en, e. **Afmagt**, en, afmægtig.

afmatte, at, Afmattelse, n.

afnakke, at, tage Hovedet af Fisk, der skal tørres.

afneje, at, *skom.*, sy Randen til Saalen. **Afoni**, en, Stimmeløshed, Hæshed.

Aforisme, n, r, kortfattet Læresætning. **aforistisk**, kortfattet, afbrudt.

afparøre, at, afvende (Hug, Stød).

afprikke, at, *søv.*, afmærke Grunde i et Farvand.

afprodse, *mil.*, skille en Feltkanons Underlag fra hinanden, saa at Forvognen kan køres bort, naar Kanonen skal bruges.

afrøbe, at, maale med et Reb.

Afrids, et, afridse, at. Afridsning, en.

afrigge, at, *søv.*, se aftakle.

Afrodite, *myt.*, hos Grækerne, Gudinde for Skønhed og Kærlighed.

Afsats, en, er.

afsides.

Afsind, et, afsindig, Afsindighed, en.

afsløjet (-ede).

afskage, at, *søv.*, en Talje, forlænge Afstanden mellem Blokkene. [n, r.

Afsked, en, afskedige, at, Afskedigelse,

Afskrift, en, er, afskrive, at.

afskrække, at, Afskrækkelse, n.

Afskum, met.

Afsky, en, afsky, at, afskyelig.

afskygge, at, Afskygning, en, er.

afskære, at, Afskæring, en, er.

afslaa, at, Afslag, et.

afslaaot, *jagt.*, kaldes en Vildandrik i den Tid, den fælder Svingfjerene og er ude af Stand til at flyve; kaldes ogsaa *Roandrik*.

Afsmag, en.

Afsnit, tet.

afsnøre, at, *mal.*, ved Hjælp af en med Kridt el. Kul bestrøgen Snor at afmærke en Linie, hvorefter der skal males. **Afsnøring**, en.

Afspring, et., *jagt.*, Harens Sidespring, før den sætter sig.

afstaa, at, Afstaaelse, n.

afstamme, at, Afstamning, en.

Afstand, en, e.

afstedkomme, at.

afstemme, at, Afstemning, en, er.

afstikke, at, afstikkende. Afstikning, en, er.

afstive, at, Afstivning, en.
afstraffe, at, Afstraffelse, n.
afstømpe, at, Afstumpning, en.
afstønge, at, Afstængning, en.
afstøve, at, Afstøvning, en.
afsætte, at, *mal.*, sætte Mærker, hvorefter der afsnøres. Afsætning, en.

Afsætter, en, e, Mærke ved et Fiskegarn.
afstige, at, Aftagende, være i. Aftagning, en, er.

afstikke, at = afskedige. [af et Skib.
afstakle, at, *søv.*, tage Skyts, Tovværk etc.
Aftægning, en, er (om Dyrs Farvetegning).

Aften, en, er, i Aftes, i Aften. Aftensbord, et. Aftensmad, en. aftnes, at. [en, e.

Aftryk, ket. aftrykke, at. Aftrykker.

Aftrædelse, n. Aftrædelsesværelse, t, r,
aftrække, at, *bog.*, tage et enkelt Aftryk af en Bogtrykkerform. *mal.*, forsynne en Genstand med lige Linier som Skyggelinier el. lign. *urm.*, eftergaa alle Dele i det fra Fabrikken modtagne Ur for at gøre det færdigt til Brug.

Aftrækker, en, e.

Aftægt, en, den Forsørgelse, Erhververen af en Landejendom paatager sig at yde den tidligere Ejer.

Afveje, en, e.

afvig, i afvigte Aar.

afvise, at. Afvisning, en.

afvænne, at. Afvænnelse, n.

afværge, at. Afværgelse, n.

afvække, at. Afvækning, en.

Ag, en, er, militær Hofembedsmand i Tyrki.

agacero, at, paa pikant Maade ægge og friste, lokke ved Minespil eller Ord.

Agami, et, ugift Stand; **agämiske** Planter el. **Agämör**, Planter uden kendelige Befrugtningsorganer.

Agat, en, er, en mer eller mindre genemsigtig mangefarvet Stenart, der i sleben Tilstand anvendes til Smykker. [stre.

à gäuche (agaasj), til ven-

Agave, n, r. Agavehamp, en.

age, at. Agestol o. s. v.

Agönda, en, *han.*, Noterebog, Rejsejournal. tual.

Agönde, n, r, Alterbog, Ri-

Agönt, en, er, en Forretningsfører, befuldmægtiget.

Agentür, en, er, en Agents Forretning. **Agönts provocatöurs** (asjang provokator), Fl., det hemmelige Politis Agenter, der skal hidse mistænkte Personer til at begaa en Forbrydelse, der kan gøre dem skyldige for Loven.

Agor, en, Agre, Agerbrug, et, -dyrker, -høne, n, -høns; Agerkaal, en.

agöre, at, handle, virke, spille (om Skuepillere); skabe sig.

Agerlo, en, *nsk.* Hjeje.

Agermaane, n, r, Plante-

navn.

Agern, et, Agernkaffe o. s. v.

Aggeron, en, er, Fure mellem to Agre; upløjet Jordstrimmel mellem to Agre.

Agerrikse, n, r, *nsk.* Vagtelkonge.

Agglomerat, et, er, Hob, Klump. **Agglomeration** (-sjon), en, er, Sammenhobning. **agglomeröre**, at, sammenhobe.

agglutinierende, Sprog, i hvilke Ordene ikke bøjes, men heftes løst sammen til lange Sætningsformer, der kan indeholde hele Sætninger.

Aggravation (-sjon), en, er, Forværrelse, Skærpe. **aggravöre**, at, skærpe, gøre mere strafskyldig.

Aggregat, et, er, Sammendingning, Indbegreb af flere ensartede Ting. **aggregöre** el. **aggreöre**, at, optage i et Samfund.

Aggression, en, er, Angreb, Overfald. **aggressiv**, angribende, angrebsvis.

agil, behændig, rask. **Agilitöt**, en, Behændighed, Raskhed.

Agio (asjo), en, Opgæld; den Fortjeneste, der opstaar ved, at en Møntsort eller et Værdipapir sælges til en højere Pris, end man har givet. **Agiotäge** (asjotasj), Vekselaager. **agiotöre** (asjotöre), at, drive Vekselaager. **Agiotör** (asjotör), en, Vekselerer, der aagrer med Veksler.

Agitation (-sjon), en, er, Bevægelse, Sindsoprør; Ophidsen af Sindene (f. Eks. i politisk Øjemed). **Agitator**, en, Agitatorer, Urostifter. **agitato** (asji-), *mus.*, urolig, lidenskabelig bevæget. **agitatorisk**, oprørsk, ophidsende. **agitöre**, at, bringe i Uro, opægge. [en, e. agne, at.

Agn, et, Løkkemad for Fisk. **Agnfisk**.

Agnät, en, er, Slægtning paa Faders Side. **agnätisk**, hørende til saadant Slægtskab.

Agnition (-sjon), en, er, Anerkendelse. **agnoscöre**, at, anerkende, vedkende sig.

Agnmark, *nsk.*, Orm til Mading.

Agnskäl, *nsk.*, Blaamusling, der bruges til Mading

Agnus dei, en, Guds Lam, et af Paven indviet Billede af Kristus som et Lam, bærende et Kors; en katolsk Bøn, der begynder med »Agnus dei«.

Agoni, en, er, Dødskamp.

Agonist, en, er, Kæmper.

Agräf, fen, fer, Spænde med Hager; Hattesøjle.

Agramän, en, er, Fletning af Possementmagerarbejde til Besætning af Damepynt.

Agrar, en, er, Landmand; en Politiker, der særlig interesserer

Agern.

Agave.

Agnus dei.

Agräf.

sig for Landvæsenet. **agrärisk**, Landvæsenet vedrørende.

agreabel, behagelig.

Agromönt(-mang), et, Ynde, Behagelighed; Fordeel, som følger med et Embede.

Agrikultür, en, er, Agerdyrkning, Landbrug.

Agronöm, en, er, en Mand, som er kyndig i Landbrug. **agronömisk**, hørende til Landbrug.

Agt, en, give A. paa; tage sig i A., agtbar, -paagivende, Agtpaagivenhed, en, -som, -me, -værdig, agte, at. Agtelse, n, r.

agter, agterst, Agterdel, en, e, o. s. v. til Agters.

Agterspejl, et. Skibets Bagdel.

Agurk, en, er, Agurk(e)salat, en, er.

Agüti, en, Guldhare.

Ahasvörus, »Jerusalems Skomager« eller »den evige Jøde«, som maa vandre rastløs om paa Jorden til Kristi Genkomst.

Ahorn, en, Ahornsukker, et, o. s. v.

Ahriman, den onde Aand, det onde Princip (hos Perserne).

Aigrötte (ægræt), n, r, Hovedpynt, Fjerbusk.

aimäbel (æmabel), elskværdig.

Air (ær), en, Mine, Anstand, fornemt Væsen, *mus.*, Melodi, Sang, Vise.

Aise (æs), Magelighed, Velbefindende.

Ajle, n, den flydende Del af Staldgødningen.

à jour (asjür), gennembrudt; (om Ædelstene) kun indfattet, uden Underlægning. *han.*, en Bog er ført à jour, naar alt er indført i den til den løbende Dag; være à jour med, følge med.

ajournöre (asjurnöre), at, opsætte til en vis bestemt Tid. **Ajournemönt** (asjurnemang), en, er, Opsættelse.

ajustöre, at, se **adjustöre**.

Akacie, n, r, Akacieblad o. s. v.

Akademi, et, er, Højskole; Selskab for Videnskaber og Kunster; **Akademiker**, en, e. Medlem af Akademiet; en studeret Mand; **akademisk**, henhørende til et Akademi; akademisk Borger, en ved et Universitet indskreven Student.

Agraman.

Ahorn.

Aigrötte.

Akacieblad.

Akänthus, en, Plante; *ark.*, Løvværk paa Søjlehoveder.

akävet, ede.

Akedoning, *nsk.*, Køretøj.

Akolöje, n, r, Plantenavn.

Akovit, se Akvavit.

Akeron, Flod i Underverdenen; selve Underverdenen.

Akilles, en af de græske Helte i Trojanerkrigen. **Akilleshæl**, en, e, ømt, saarlignende Sted (det eneste Sted, hvor A. kunde saares). **Akillesöne**, n, r, den stærke Sene, der fra Læggen strækker sig ned til Hælen.

Akklamatiön (-sjön), en, opmuntrende Tilraab, Bitaldsraab; vælge ved A. vælge ved Tilraab uden at tælle Stemmerne. **akklamöre**, at, tilraabe Bifald.

akklimatisöre, at, vænne til et fremmed Himmelstrøgs Klima. **Akklimatisering**, en, Tilvænnelse til et fremmed Klima.

Akkomodatiön (-sjön), en, Føjelighed. Lempelse, Tilpasning. **A-sobligatiön**, hvorved man paa Skrømt giver Pant i noget. **A-svöksel**, som man udsteder, uden at nogen virkelig Forretning har fundet Sted. **akkomodöre**, at, tilpasse, bringe i Orden. **a.** sig, føje sig, finde sig i, bringe sin Paaklædning i Orden.

Akkompagnatör (akkongpanjatör), en, er, den, som ledsager en syngende eller spillende. **Akkompagnemönt** (akkongpanjemang), et, er, Ledsagelse med Sang og Spil, **akkompagnöre** (akkongpanjere), at, ledsage ens Sang eller Spil.

Akrobät, en, er, Linedanser, gymnastisk Kunstner.

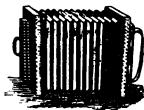
Akkörd, en, er, Overenskomst, Aftale; *han.* den Overenskomst, en Skyldner træffer med sine Kreditorer om at betale visse Procent af sin Gæld, enten for at undgaa Konkurs eller efter indtraadt Konkurs for at standse den. *mus.* Samklang, Harmoni. **akkördöre**, at, komme overens, træffe Overenskomst med sine Kreditorer.

Akkördion, et, er, Haandharmonika.

akkreditöre, at, forskaaffe Tiltro, Kredit. **akkreditöret** hos, ansat som Gesandt ved et Hof. **Akkreditiv**, et, er, en Gesandts Fuldmagt.

Akkumulatiön (-sjön), en, er, Opdygning. **akkumulöre**, at, opdyngge. **Akkumulatör**, en, Akkumulatörer, *elek.* Apparat til Opsamling af Elektricitet.

akkurat, nøje, nøjagtig, rigtig. **Akkuratösse**, n, Nøjagtighed, Punktlighed.

Akkordion.

Akkumulator.

Akkusatiōn (-sjon), en, er, Anklage, Beskyldning. **Akkusator**, en, -tører, Anklager. **akkusere**, at, anklage, sagsøge.

Akkusativ, en, er, *gram.* Genstandsform. **akkviescere**, at, indvilge, slaa sig til Ro ved. [**røre**, at, erhverve, tilegne sig.

Akkvirēt, en, er, Erhverver. **akkvi-Akkvisitiōn** (-sjon), en, er, Erhvervelse, Fordel, Vinding. [Kunstner.

Akrobāt, en, er, Linedanser, gymnastisk **Akromatisk**, farveløs, **a**, Kikkert viser Genstanden uden farvede Rande. **Akromatisme**, n, Farvefrihed.

Akrostikon, et, er, et Digt, hvis enkelte Liniers Begyndelsesbogstaver læste efter hinanden danner Ord.

Aks, et, aksblomstret, -formet, Aksstilk, Aks(e)anker, osv.

Akse, n, r, en Aksedrejning.

Aksel, en, Aksler, 1) lig Akse, 2) lig Skulder, Akselbaand, — skærf o. s. v., at aksle.

Akselbær, ret, Akselbærrøn.

Aksiōm, et, er, Paastand, der ikke kræver noget Bevis, men anses for umiddelbart indlysende.

Akt, en, er, offentlig, højtidelig Handling; Afdeling af et Skuespil.

Aktor, Fl., (el. Acta), de til en Retssag hørende Beviser, Dokumenter etc.; lægge noget **ad acta**, lægge noget til Side, opsætte det. **Acta Apostolorum**, Apostlenes Gerninger.

Aktie, (aksie), n, r, Dokument om Andel i et Handels- eller Pengeforetagende, ogsaa denne Andel. **A.-selskab**, et, er, Bolag, Samlag. **Aktionær**, en, er, Aktieejer, Andelshaver.

Aktinie, n, r, Søanemone (Bløddyr).

Aktinie.

Aktiōn, (-sjon), en, er, Handling, *mil.* Fægtning, Kamp, *jur.* Tiltale, Retsfølgelse. *ridn.* Hestens Maade at bevæge sig paa. **aktionere**, at, anlægge Sag imod.

aktiv, virkende, tjenstgørende, virksom, driftig.

Aktiva, el. **Aktiver**, Fl., Formue af enhver Art. **Aktivitet**, en, er, Virksomhed, Driftighed. **A.-handel**, Udførselshandel.

Aktiv, en *gram.* den handlende el. virkende Form af et Udsagnsord.

Aktor, en, tører, Anklager paa Embedsvegne.

Aktrice, n, r, Skuespillerinde.

Aktnalisere, at, virkeliggøre. **Aktnalitet**, en, er, Virkelighed. **aktuël**, hvad

der har særlig Betydning for den paa-gældende Tid. [tiker.

Aktuær, en, er, Livsforsikrings-Matema-

Aktor, en, er, Skuespiller.

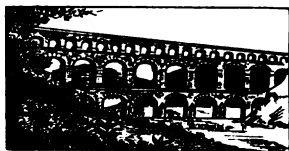
Akustik, ken, *fys.* Læren om Lovene for Lyden. **akustisk**, henhørende til Læren om Lyd.

akūt te, skarp, spids, hæftig, *med.* **a.** Sygdomme, der optræder voldsomt og ender hurtigt enten med Bedring eller med Døden.

Akvarol, len, ler, Maleri i Vandfarve.

Akvarium, -iet, -ier, Beholder med Vand, hvori Dyr eller Planter kan holdes levende. [Brændevin.

Akvavit, ten, ter, flere Gange destilleret **Akvædukt**, en, er, en Vandledning.

Akvædukt.

Al, en, jærnholdig Stenmasse, Aldannelse alfri o. s. v.

Al, Alt, et, alene. **Alfader**, **Almagt**, en, **Alting**, **Alting**, et, **Alverden**, **Alvidenhed**, **aldeles**, **alligevel**, **almindelig**, **alsidig**.

à la, paa samme Maade som **a française** (frangsaes), paa fransk Maade.

bonne heure (bonnør), for mig gerne, **carte**, efter Spiseseddel; **à la grøt**

(alagræk), en, en Slags Ornament; **à laguør**

re (gær), en Slags Billardspil; **à la mode**, efter Moden, efter

Nutidens Smag. **à la queue** (kø), i Række.

à la suite (svit), *mil.*, udenfor Nummer, ikke tjenstgørende.

Alabast, en, en Gipsart, i Reglen hvid eller lys, hvis Haardhed tillader Politur.

Alant, en, er, Plantenavn.

Alarm, en, **Larm**, **Uro**, **Skæk**. **alarmere**, at, forurolige; *mil.* kalde til Vaaben. **Alarmplads**, Militærets Samlingsplads.

Albatros, sen, ser.

Albino, en, er, Hvidfødning, et lyssky Menneske med unaturlig hvid Hud- og Haarfarve og rødlige Øjne. [Rige.

Albion, et poetisk Navn for det engelske **Albue**, n, r, Albueben, -skæl o. s. v.

Album, et, er, Stambog, Bog til Samling af Portrætter, Haandtegninger etc.

Album, en, er, Jordmaal = $\frac{1}{12}$ Skæppe.

Albumin, et, Æggehvidestof, **Albumin-ator** Fl., Fællesbetegnelse for alle Æggehvideoffer.

Alcalde, n, r, Dommer, Kommuneforstander (i Spanien).

A la grecque.

al *cōrso*, *han.*, til Dagens Kurs.

Aldbærau, stor rødlig Stjerne i Stjernebilledet Tyren.

Alder, en, e, alderstegen; Aldersformand, -grænse o. s. v. aldrende.

Alderman, en, Medlem af Byraadet, Raadmand (i England).

aldrig.

Ale (æ1), et, engelsk Øl.

Alen, en, alenlang. Alenmaal, -vis o. s. v.

alørt, munter, livlig, opvakt.

Alexandrinere, Fl., rimede Vers, bestaaende af seks Jamber.

Alf, en, er, alfelet, Alfeland.

Alfa og **Omega**, se a og ø.

Alfabot, et, er, Bogstavrække. **alfabøtisk**, efter Bogstavorden.

Alfagræs, set, Græsart fra Nordafrika, meget anvendt i Industrien, f. Eks. ved Papirfabrikationen.

Alfarvej, en, e.

Alfense (alfongs), n, r, en Person, der lader sig underholde af et offentligt Fruentimmer.

al frēsko, male a. f., male paa en Flades endnu friske Kalkunderlag.

Alge, n, r, Tang, Søgræs.

Algebra, en, Bogstavregning; Læren om Ligninger. **algebraisk**, hørende til A.

Alguacil, en, er, Retsbetjent, Politibetjent (i Spanien). [i Granada.

Alhāmra (alambra), et mavrisk Palads **ālias**, ellers, desuden, ogsaa kaldet (Petersen alias Hofmann).

ālibi, andet Steds; at bevise sit Alibi vil sige, at en anklaget beviser, at han paa den Tid, da den paagældende Forbrydelse blev udført, befandt sig paa et andet Sted end Gerningsstedet.

Alignemēt (alinjmgang), et, betegner i Landmaaling den lige Linie mellem to Punkter, f. Eks. mellem to i Jorden nedstukne Stokke.

Alimentatiōn (-sjon), en, Forplejning, Underhold. **Alimentationsbidrag**, et, det Bidrag, som Faderen til et uægte Barn maa give til dets Underhold.

Alizarin, et, rødt Farvestof af Kraproden.

Alk, en, e, Alkeart o. s. v.

Alkālī, et, er, Ludsalt, Potaske. **alkālisk**.

Alkemi, en, se **Alkymi**.

Alkohol, en, Vinaand, der er ganske fri for Vand. **Alkoholisme**, n, Drikkesyge. **Alkoholomøter**, et, -tre, Vinaandmaaler. [Bog.

Alkorān, en, Muhamedanernes hellige

Alkøve, n, r, Aflukke til et Sengested.

Alkymi, en, Guldmagerkunst, hemmelig Naturvidenskab. **Alkymist**, en, er, Guldmager.

alla brøve, *mus.*, i forkortet Takt.

Allah, Muhamedanernes Navn paa Gud.

Allø, en, er, en paa begge Sider af Træer begrænset Vej.

Allegori, en, er, Sindbillede; sindbilled-

lig Fremstilling. **allegorisere**, at, tale i Sindbilleder. **allegorisk**, sindbilledlig.

Allēgro, en, er, munter, livligt Musikstykke. **allēgro**, munter, lystig. **allegretto**, langsommere end allegro.

Alkove.

Allehaande, allerede, allesteds.

Allehelgensdag, en, e, katolsk Festdag, 1ste November.

Alle Mands Tørn, *søv.*, kaldes det, naar et Skibs hele Besætning maa deltage i et forefaldende Arbejde. [tysk.

Allemānuen, Tyskland. **allemānnisk**,

allerbedst, allerførst, allernødigtst.

Allerkristeligste Majestæt, en Titel, der af Paven var tillagt de franske Konger.

Allesjældsdag, 2den November. Festdag hos Katolikkerne, paa hvilken der bedes for de afdøde i Skærsilden.

Allöz (alle), af Sted.

Alliānce (alliangs), n, r, Forbund; **alliere**, Fl. Forbundsfejer; **alliere sig**, at, forbinde sig, forene sig.

Alligatiōn (-sjön), en, er, Blanding af Metaller; **alligere**, at, blande.

Alligåtor, en, -tører, amerikansk Krokodil.

Allike, n, r, en Ravnefugl.

Alliteratiōn (-sjon), en, er, Bogstavrim, det, at samme Begyndelsesbogstav kommer igen i flere Ord i samme eller to paa hinanden følgende Verslinier.

alodiāl, arvelig, ikke lenspligtig. **Allodium** el. **Allodiālgods**, et Gods, paa hvilket der ikke hviler Lenspligt, og som derfor gaar frit i Arv, kan sælges, deles o. s. v.

Allokutiōn (-sjön), en, er, Tiltale, især Pavens Tale til Kardinalerne.

Allonge (allongsj), Forlængelse; et Stykke Papir, der har samme Form som en Veksel og fæstes til denne, naar hele Bagsiden er fuld af Endossementer, og flere skal tilføjes **allongere**, at, forlænge, udvide.

Allongeparyk (Allongsj-), Allongeparyk.

ken, ker, Paryk med lange, nedhængende Lokker.

allõns (allong), af Sted! fremad! **Allõns enfãnts de la patrie** (allongs-anfang dø-), fremad, i Fædrelandets Børn! (Begyndelsen af Marseillaisen).

Allopati, en, en Kurmetode, der anvender Midler, som frembringer en Virkning, der er modsat Sygdomssymptomerne.

Allõtria, Fl. Biting, uvedkommende Sysler.

all right (aahl rajt), alt vel! godt!

alludøre, at, sigte til, hentyde til.

Allün, et, svovlsur Lerjord.

Allüre (allyhr), Gangart, Fodskifte (om Heste); Opførsel, Levemaade.

Allusiõn, en, er, Hentydning.

alluviãl, opskyllet. **Alluviãldannelser**, Fl., de i den nuværende Jordperiode afsatte Jordlag.

Alm = Ælm (et Træ).

ãlma mãtor (den kærlige Moder), latinsk Betegnelse for Universiteter.

Almanak, ken, ker.

ãlmõn, **ãlmõnaand**, en, -yndet o. s. v.

Alminding, en, er, Jordstrækning, der i Fællesskab benyttes af Ejerne (Hede, Skov el. lign.).

Almisso, n, r, Almissemale o. s. v.

Almoe, Almueskole, -sprog o. s. v. Almuesfolk, -kvinde, -mand.

Alõõ, n, Plante, hvis Saft anvendes som aførende Middel.

Alogi, en, Urimelighed, Taabelighed.

ã Pordinãre (alordinãhr), sædvanlig, almindeligvis.

Alpãca, en, er, en Art Lama; dette Dyrs Ulid; et silkelignende, uldent Stof.

al pãri, af lige Værdi, uden Opgæld.

Alper, ne, Fl. høje Bjerge. **alpin**, hørende til Alper. Alperose, -stok o. s. v.

al pẽso, efter Vægten.

Alrune, n, r, en Plante, hvis Rod har spillet en stor Rolle som Tryllemiddel; Alruner var i det gamle Tyskland Troldekvinde. [i Modsætning til al fresco.

al sãcco, male **a. s.**, male paa tør Kalk

ãlsikkõlever, en.

ãlskens.

Alt, en, den dybeste Kvindestemme.

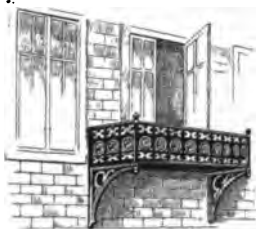
Altist, **Altistinde**, Altsanger, -inde.

Altãn, en, er, aaben Udbygning paa et Hus med Adgang inde fra Huset.

Alter, et, tre, Offerbord, Kirkebord.

Alterã pars, Modparten.

Alteratiõn (-sjon), en, er,

Altan.

Sindsbevægelse, Forskrækkelse. **alterõre**, at, forandre; forskrække.

Alter õgo, andet Jeg, Stedfortræder.

Alterkatiõn (-sjõn), en, er, Uenighed, Kiv.

Alternatiõn (-sjõn), en, er, Omskiftning, Afveksling. **alterõre**, at, afveksle, skifte.

Alternativ, et, er, Valg mellem to Tilfælde; et Enten-Eller; **alternõre**, at, ski veksle.

[gelige Personer.

Altõsse, n, Højhed, Titel for visse kon-

Altitüd, astr., et Himmellegemes Højde over Horisonten, angives i Grader, Minuter og Sekunder.

Altruisme, n, det Sindelag, der viser sig i en Stræben efter at fremme andres Vel.

altsaa.

Altõa, en, Altæbrystsukker, -saft o. s. v.

Aluminium, -iet, Lermetal.

Alümnu, en, Alumner, Plejesøn, Fostersøn; en Beboer af en Stiftelse, som nyder de i Stiftelsens Fundats bestemte Goder.

Alvor, en og et, alvorsfuld, Alvorsord, alvorlig.

a. m. = Æno mündi, i Aaret efter Verdens Skabelse.

ãmãbõl, elskværdig. **Amabilitõt**, en, Elskværdighed.

Amãdis, en, Romanhelt; i overført Betydning en ridderlig Elsker.

Amalgãm, et, er, Blanding af Metal og Kviksølv; **amalgãmõre**, at, sammenblende, sammensmelte.

Amãnt (amang), en, er, Elsker. **Amãnte** (amangt), Elskerinde.

Amanuõnsis, en, er, Medhjælper, især ved Embedsforretninger.

ãmãssõre, at, ophobe, opdyng.

Amãtõr, en, er, Lysthaver, Kunstelsker; ogsaa = Dilettant.

Amãtrice, n, r, kvindelig Kunstelsker, kvindelig Dilettant.

Amazõne, n, r, en krigersk Kvinde.

Ambassãde, n, r, overordentligt Gesandtskab. **Ambassãdõr**, en, er, den Mand, der staar i Spidsen for en A.

Ambassãdrice, n, r, en Ambassadørs Hustru.

Ambo, n, r, to besatte eller udtrukne Numre i et Lotteri.

ãmbigõre, at, være tvivlraadig, vakle.

ãmbiguitõt, en, er, Uvished, Tvetydighed.

Ambitiõn (-sjon), en, er, Æresfølelse, Ærgerrighed. **honnõt A.** Stræben efter at blive optaget i den fine Verden; sine Fornemmelser.

Ambolt, en, e, Underlag til at smede paa.

Ambra, en, et vellugtende Stof, der faas af Pothvalen.

Ambolt.

Ambrõsia, en, Gudespise. **ãmbrosiãnsk Lovsang**, det af Biskop Ambrosius forfattede: Te Dẽum laudãmus, vi prise dig, o Gud!

ambrosisk, sødtduftende, himmelsk.

Ambulance

(ambulangs), n, r, Feltlasaret, **ambulant**, omflakkende.

ambulatörisk, omkringvandrende, omkringdragende.

Ambulance.

Amelioratiön (-sion), en, er, Forbedring, **amelioröre**, at, forbedre, forædle.

Amön, det ske! visselig.

Amöndemönt (amangdmang), et, er, Forbedring, Ændringsforslag. [Renselse.

Amönorrhöe, en, Mangel paa maanedlig

Amerika, en Amerikafarer, en Amerikaner, -inde, amerikansk.

a möta, han. for Halvdelen. En metaforretning er en saadan, hvor to Handelhuse slaar sig sammen og deler Gevinst og Tab imellem sig.

Ametri, en, Misforhold.

Ametyst, en, er, en violblaa Ædelsten.

Ameublemönt (amøblemang), et, er, Bohave. **ameublöre** (amöblere), at, forsyne med Bohave.

A mözza voce (mætsa vaatsje), *mus.* med halv Stemme.

Amfibium, -iet, -ier, Dyr, som kan leve baade i Vandet og paa Landet. **amfibisk**, hørende til A.

Amfiteäter, et, tre, Teater, hvor Tilskuerne sidde rundt om Tilskuerpladsen paa Bænke, der hæve sig trappevis bag hinanden. **amfiteatralsk**, trinvis stigende.

Amföra, en, er, en stor Krukke med to Hanke.

Ami, en, Ven. **Amie**, en, Veninde. **amicäbel**, venskabelig.

Amfora.

Amindelse, n = Ihukommelse.

Amme, n, r. Ammestue, -snak, at amme.

Ammoniäk, en, en af Kvælstof og Brint sammensat Luftart med stikkende Lugt. **A**. vand se Salmiakspiritus.

Ammouitter, Fl., en uddød Art Blöddyr, hvis Skaller man endnu finder.

Ammonit.

Ammunition (-sion), en, Krudt og Kugler.

Amnesti, en, Eftergivelse af Straf. **amnestöre**, at, be-naade, eftergive Straf.

Amning, en, *söv.* et Skibs Dybgaende. **Amningsmærke**, t, r, Tal, som paa Forog Agterstævnen angiver Dybgaende i Fod.

Amningsmærker.

Amök, en Sindssygdöm

hos Malajerne, som viser sig som vildt Raseri.

[Fl., smaa Elskovsguder **Amor**, *myt.*, Elskovsguden. **Ameriner**, **amori**, *kem.*, kaldes en ensartet, ikke krystalliseret Substans.

amortisöre, at, tilbagebetale et Laan afdragsvis. **Amortisation** (-sion), en er, Afbetaling af Gæld ved bestemte Afdrag.

Amöür (amur), en, Elskov. **Amourötte**, n, r, lille Kærlighedsforstaaelse.

Ampel, en, -pler, en Skaal, der ved Snore eller Kæder hænger ned fra Loftet og benyttes til Planter; en Slags Hængelampe.

Ampel.

Ampero (angpær), n, r, *elek.* Maal for den elektriske Ströms Styrke.

ampligöre, at, forvansket Udtale af **employöre** (angploajöre), anvende.

Amplitüde (angplityd), n, Vidde, Omfang; Pendulens største Udslag fra Midtstillingen.

Ampulla, en, Salvekrukke (hos Katolikkerne).

Ampulla.

Amputation (-sion), en, er, Afsætning af et Beskædiget Lem. **amputöre**, at, afsætte et Lem.

Amt, et, er, Amtmand, -stue, Amtsforvalter, -raad o. s. v.

Amulöt, ten, ter, en indviet Genstand, der bæres som Beskytter mod Sygdöm og Fare.

amusänt (amysang), morende, morsom. **Amusement** (amysemang), et er, Morskab. **An**, *han.*, bruges i Almindelighed som Betegnelse foran Væreposterne paa en Regning, men er i Bogholderiet egentlig Betegnelsen foran Kreditors Navn, se per.

ana el. **iäna**, Endestavelser, som, føjede til et Egennavn, hyppig bruges som Bogtitler og betegner en Samling Smaatræk, Udsagn el. lign. om eller af vedkommende, f. Eks. Holbergiana.

Anabaptisme, n, Gendöbernes Lære. **Anabaptist**, en, er, Gendöber.

Auadyömene, *myt.*, den af Havet opstegne, Tilnavn til Afrodite.

Anagräm, met, mer, Læsning af et Ord i Bogstavernes omvendte Orden (Glas—Salg). Det ene af Ordene siges da at være et A. af det andet.

Anakoröl, en, er, Eneboer.

Anakronisme, n, r, Fejl i Angivelse af Tid med Hensyn til Begivenhedernes Rækkefølge.

Analöktor, Fl., Samling af udvalgte Stykker hos Forfattere. **analöktisk**, udvalgt.

analog, lignende. ligeartet. **Analogi**, en, er, Lighed, Overensstemmelse. **analogisere**, at, sammenligne. **Analogon**, et, er, et lignende.

Analysø, n. r. Sønderlemmelse, Oplosning; *kem.* Oplosning af et Stof i sine Bestanddele; *filos.* Udvikling af et Begreb; *gram.* Oplosning af en Sætning i dens Bestanddele. **analysere**, at, opløse, forklare. **analytisk**, opløsende, udviklende.

Ananas, en, en ogsaa her i Landet dyrket tropisk Plante, hvis Frugt anvendes til Syltning.

Anapæst, en, er, Versfod, bestaaende af to korte og een lang Stavelse.

Anarki, et, Mangel paa Regering; Lovløshed. **anarkisk**, lovløs, herreløs. **Anarkist**, en, er, Tilhænger af A.

Anathōma, et, Bandsættelse.

Anatom, en, er, den, der forstaar at sønderlemme Lig: **anatomere**, at, sønderlemme. **Anatomi**, en, Sønderlemmelses-kunst; Læren om de organiske Væsners Form og Bygning.

Anbury (æneri), en af en Snyltesvamp forarsaget Sygdom, ogsaa kaldet Kaalbrok.

Anciennitæt, en, en Embedsmands Tjenestealder.

anciøn regīme (ansjæng resjim), gammeltdags Statsform, især om Tiden før den franske Revolution 1789.

And, en, Ænder, Andenæb o. s. v. **Andrik**, ken, ker.

andante, *mus.* jævn, rolig. **andantino**, noget hurtigere end andante.

Andagt, en, andægtig.

Andekøje, n. r. *jagt*, indhegnede Damme med Net over til Andefangst.

Andemad, en, Vandplante. [ledes.

anden, Fl. andre. andensteds. **ander-Anders**, **Andreas**, Ejef. Anders'es, Andreas'es.

andrage, at. **Andragende**, t. r.

Andreas-Kors, et Kors i Form af et X.

Andrienne, n. r. vid Kjøle for Kvinder (fra Holbergs Tid). [neskeæder.

Androfæg, en, er, Men-

Androgyn, en, er, Tve-

tulle, et tvekonnet Individ.

Androlit, en, er, Navn paa forskellige Forsteninger, antagne eller udgivne for forstenede Mennesker.

Androfobi, en, Skyhed overfor Mænd.

Andromani, en, Begær efter Mænd, = Nymfomani.

anduve, at, *søv*, nærme sig Land for at bestemme sin Plads.

ane, at. Anelse, n. r. anelsesfuld.

Ananas.

Andrienne.

Anekdōte, n, r, en kort, ikke almindelig kendt Fortælling.

Anemone, n, r.

Aner, Fl., Forfædre, især adelige.

Aneroidbarometer, et, -tre, Barometer uden Kvægsølv.

Anfald, et. anfalde, at.

anfægte, at, Anfægtelse, n, r.

angaa, at. angaaende.

Angekok, ken, ker, Troldmand og Præst hos de he-Aneroidbarometer. danske Grønlændere.

Angel, en, -gler, den Del af et Redskab, som stikker ned i Skaftet, f. Eks. paa en Fil el. lign.; den Tap, der forbinder Sabelklingen med Fæstet.

Angel, en, -gler. Angelfisker o. s. v. angle, at. Angler, en, e.

Angelsächsøer, en, e. angelsachsisk.

Angelus, en, Engel. En Bøn, der begynder med dette Ord. Den Klokkeringning, der hos Katolikkerne Morgen, Middag og Aften giver Tegn til denne Bøn.

Anger, en. angerfuld, -given, -løs; Angerstaare. angre, at. [angest.

Angest, en, angestfuld, Angestskrig o. s. v.

Angina, en, *med.*, Halsbetændelse.

angive, at; Angivelse, n. r. Angivende. t. r. Angiver, en, e. Angiveri, et, er.

Anglicisme, n, r. Overførelse af noget for det engelske Sprog ejendommeligt til andre Sprog.

anglikänsk, engelsk.

anglisere, at, afhugge en Del af Hestens Hale og give Stumpen en opretstaaende Stilling. [af engelsk Herkomst.

Angloamerikaner, en, e. Amerikaner

Anglomän, en, er, den, der er lidenskabelig indtaget af alt engelsk. **Anglomani**, en, overdreven Forkærlighed for alt engelsk.

Angreb, et. angribe, at. Angriber, en, e. angulär, vinklet, kantet.

Anhang, et = Tillæg.

anholde, at. Anholdelse, n, r.

Anholt (geografisk Navn).

anhugge, at, *forst.*, paabegynde den Hugst, som finder Sted af Hensyn til Bevoksningsens Foryngelse.

Anilin, en, en Olie, der benyttes til Fremstilling af Farver.

Anima, en, Sjæl.

Animal, et, Dyr. **animälsk**, dyrisk.

Animalisme, n, Dyriskhed, de Egenskaber, der ere ejendommelige for det dyriske i Modsætning dels til det aandelige, dels til Plantelivet. [animöret, livfuld.

animere, at, opmuntre, oplive; tilskynde.

Animisme, n, filosöisk Teori, der forklarer Livet ved Hjælp af Sjælen.

Animositæt, en, Forbitrelse, Vrede, Had.

Ank, *nsk.*, Jamren.

Anke, n, r, Klage. Ankebog; -protokol. anke, at.

Ankel, en, Ankler; Ankelkode o. s. v.
Anker, et, -kre, ¹⁾ Skibsanker; Anker-
tov, et. ankre, at. Ankring, en. ²⁾ Vin-
anker, Ølanker o. s. v.

Ankergang, en, *urm.*,
Hemværk i Kronometre.

Anledning, en, er.
Anliggende, t, r. a.
Kurs. *søv.* den Retning,
i hvilken der sejles.

anlæve, at, *søv.* dreje
nærmere op mod Vinden.

Anlæg, et, anlægge, at.
Anlæggelse, n, r. **Anlægger**, en, e.
anløbe, at, *søv.* indgaa i Havn for et
kortvarigt Ophold. *tekn.* give Anløbnings-
farve, o: Farver, der fremkommer paa
Staal ved Ophedning og viser Haardheds-
graden.

Anmarch, en. være i **A.** nærme sig.
anmasse sig, at. **Anmasselse**, n, r.
Anmelder, en, e.
anmode, at. **Anmodning**, en, er.
anmærke, at. **Anmærkning**, en, er.
Annaler, Fl., Aarbøger. **Annalist**, en,
er, Krønikeskriver.

annamme, at. **Annammelse**, n, r.
Annøks, et, er, Sogn, der er forbundet
med et andet.

Anneksion, en, er, Erhvervelse af nyt
Landomraade for en Stat, især naar det
ikke sker ved Krig, men ved mindelig
Overenskomst.

annektøre, at, forene med, indlemme,
tilegne sig.

annihiløre, at, ophæve, tilintetgøre.

Annis, en. Annisfrø o. s. v.

Annønce (annongse), n, r, Anmeldelse,
Bekendtgørelse.

Annotation, en, er, Anmærkning. **anno-
tøre**, at, anmærke.

Annuitet, en, er, en Række lige store
Summer, som udbetales med lige lange
Mellemrum.

annuløre, at, erklære for ugyldig. **An-
nuløring**, en, er, Ophævelse, Tilintetgørelse.

Annunciata, Budskab, især om Marias
Bebudelse.

Annum, et, aarlig Indtægl.

Anøde, n, r, *tekn.* den positive Pol, gen-
nem hvilken en elektrisk Strøm ledes til
en Vædske.

Anodynum, et, smertestillende Middel.
anomāl, uregelmæssig, afvigende fra Re-
gelen. **Anomāl**, en, er, Uregelmæssighed.
anonym, navnløs. **Anonymitēt**, en, Navn-
løshed.

anorganisk, uorganisk, livløs; ikke hø-
rende til Dyre- og Planteriget.

anormal, se **anomāl**.

anraabe, at. **Anraabelse**, n, r.

Ansaatsni, en, e, en flad Fil med glat Kant,

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Ankergang.

med hvilken man kan arbejde i Kroge
uden at beskadige allerede færdige Flader.

anse, at. **Anseelse**, n, r. **anselig**.

Ansigt, et, er.

Ansjos, en, er. Ansjosdunk, -smør.

anskroven, være vel **a.**, staa sig godt
med.

Anskrig, et.

anskue, at. **Anskuelse**, n, r. **Ansku-
elsesundervisning**, en.

anskyde, at, *jagt.* træffe Vildtet uden
at nedlægge det.

anslaaet, *kurv.* kaldes det, naar Staven
fortsættes til Fod mellem to Lister.

Anslag, et, *mil.*, den Stilling, Soldaten
indtager, naar han skal skyde. *skom.* et
Stykke, der lægges til Saalen, naar den
er skaaren af et for kort Stykke Læder.

anspore, at. **Ansproelse**, n, r.

anspønde, at. **Anspøndelse**, n, r.

Anstalt, en, er.

Anstand, en, *jagt.* En Jæger tager **A.**
ved en af de Stier, som Vildtet benytter;
Udsættelse.

anstrengelse, at. **Anstrengelse**, n, r.

austaudig. **Anstændighed**, en.

Anstød, et. **anstødelig**. **Anstødssten**,
en, e.

Ansvar, et, paa eget An- og Tilsvaer.
ansvarhavende, ansvarsfuld o. s. v. ansvarlig.

ausætte, at, *søv.* stivhale et Tov.

Antagonisme, en, Modstrid, Modstræ-
ben. **Antagonist**, en, er, Modstander.

autarktisk, sydlig; hørende til Sydpolen.

antaste, at. **Antastelse**, n, r.

ante, foran, før.

Antecedens, et, er, det forudgaaende; i
Flertal **Antecedenser** = et Menneskes
Fortid.

ante Christum natum, fork. **a. C. n.** for
Kristi Fødsel.

antedatøre, at, give en tidligere Datum.

antediluviansk, fra før Syndfloden.

Antenner, Fl., Insekternes Følehorn.

antërior, tidligere.

Anthracit, den reneste Form for Stenkul.

anti, mod, imod. Benyttes som Forsta-
velse og giver Ordet den modsatte Be-
tydning.

Antichåmbre (angtisjangbre), et, For-
værelse. **autichåmbre**, at, gøre Opvart-
ning hos de store.

anticipøre, at, tage forud, foregribe.

Anticykløn, en, se Barometermaksimum.

Antidotum, et, Modgift.

Antifebrin, et, feberstillende Lægemedel.

antik, gammeldags; bruges især om
Kunstværker fra Oldtiden. **Antikken**, den
antikke Kunst; den antikke Aandsdan-
nelse. **Antikker**, Fl., antikke Kunstvær-
ker. **antikisøre**, at, efterligne den a. Kunst.

Antikrist, en, Modstander af Kristen-
dommen; Djævelen.

Antikritik, -ken, -ker, Modkritik,

Antikva, en, *typ.* latinske Bogstaver med lodrette Streger (mods. Kursiv).

Antikvår, en, er, en Mand, der handler med ældre, brugte Ting; særlig: Antikvår-boghandler, en Forhandler af brugte Bøger. **antikvøre**, at, erklære for forældet. **antikvøret**, forældet.]Oldsager.

Antikviteter, Fl., antikke Genstande,

Antilope, n, r.

Antimakassar, en, broderet Stykke, der hænges over Ryggen af en Sofa el. Stol for at beskytte denne mod Haarfedt.

Antipati, en, naturlig Modbydelighed eller Afsky.

Antipode, n, r, Beboer af den os modsatte Side af Jordkloden.

Antipyrin, et, feberstillende Lægemiddel.

Antisemit, en, er, Jødehader. **Antisemitisme**, n, Jødehad.

Antiseptik, -ken, *med.* en Saarbehandling, der forhindrer Forraadnelse i Saaret. **antisæptisk**, forebyggende Forraadnelse.

Antitese, n, r, Modsætning.

Antologi, en, er, Samling af Digte af forskellige Forfattere.

Antropofag, en, er, Menneskeæder.

Antropolog, en, er, menneskekyndig.

Antropologi, en, Læren om Mennesket.

Antropometri, en, Menneskemaaling, Læren om Menneskets Maalforhold.

Antropomorfisme, n, Overførelse af Forestillingen om Mennesket paa oversanselige Væsener, specielt paa Guddommen.

antverde, at. [lig

antænde, at. **antænde**

Anubis, *myt.*, ægyptisk Guddom. [aabning.

Anus, en, Endetarms-

anvende, at. **anvendelig**.

Anæmi, en, Blodmangel.

anæmisk, lidende af B.; blegsochtig.

Aorta, en, den store Puls-aare, som fører Blodet fra Hjertet ud i Legemet.

apago, vig bort!

Apanage (apanasje) n, r, Aarspenge til fyrstelige, ikke regerende Personer.

apårt (apår), særlig, for sig selv. **apårte**, sær, ejendommelig.

Apertemént (-mang), et, er, Værelse, Lejlighed, Lokum.

Apati, en, Ufølsomhed, Sløvhed. **apåtisk**, ufølsom, sløv.

Apenninerne (geografisk Navn).

Apepsi, en, forstyrret Fordøjelse.

Aperçu (apærsky), et, Oversigt, sammen-trængt Fremstilling.

Aphellium, et, en Planets længste Afstand fra Solen (se Apsider).

å pied (pje) til Fods.

Apis, en, Ægypternes hellige Tyr.

Aplob (aplong), en, egl. lodret Stille, sikker Holdning.

apodiktisk, bestemt, uimodsigelig, nødvendig.

Apogæum, et, det Punkt i Maanens Bane, som er længst fra Jorden.

Apokalypse, n, Johannes's Aabenbaring. **apokalyptisk**, hemmelighedsfuld, gaadefuld.

apokryf, uægte, falsk. **Apokryfer**, Fl., uægte Bibelskrifter, der ikke anerkendes af Kirken. [skønne Kunster.

Apollo, *myt.*, hos Grækerne Gud for de

Apolog, en, moralsk Fortælling, Fabel.

Apologot, en, er, Forsvarer. **Apologotik**,

en, Forsvarslære, især for Kristendommen.

apologotisk, forsvarende. **Apologi**, en, er,

Forsvarsskrift. [sprog.

Apophthogma, et, kort og træffende Fynd-

Apopleksi, en, Slagtilfælde. **apoplek-**

tisk, ramt af et Slagtilfælde, »rørt«.

Apostasi, en, Frafald fra Troen. **Ape-**

stæt, **Apóstata**, en, en frafalden.

Apóstel, en, -stle, Sendebud, særlig om

Kristi 12 udvalgte A. Bruges ogsaa

den, der bringer Kristendommen til et

hedensk Land. **apóstolisk**, hvad der

stammer fra Apostlene. **den** i

Stol = det pavelige Hof. **de** i

Fædre = Kirkefædrene.

aposteriori, af Erfaring; **apoi** paa Erfaring hvilende.

Apostróf, fen, fer, Skriftegnet, et, betegner, at eet el. flere Bogstaver ere udeladte. [tiltale.

Apostrófe, n, r, Tiltale; **apostrofere**, at,

Apoték, et, er, Sted, hvor Lægemidler

tilberedes og sælges.

Apoteose, n, r, Ophøjelse til Guddom.

Apparat, et, er, Tilbehør, Samling af

alle til et Foretagende henhørende Red-

skaaer. *fys.* enhver Indretning, der an-

endes til Eksperimenter.

Apparénce (apparangs), en, Skin, Sand-

synlighed. **apparént**, tilsyneladende.

Apparition (-sjon), en, er, Tilsyneladelse,

Syn; Genfærd.

Appél, len, ler, *mil.* Signal til at samle

Soldaterne; Raskhed og Liv hos n enkelte

el. en Afdeling. *jur.* Indbri af en Sag for en højere Ret. *fægl.*

med højre Fod mod Gulvet.

appellabel, som kan gøres til Genstand

for Appel.

Appellánt, en, er, den, som iværksæt-

ter Appel. **Appellation** (-sjon), en = Ap-

pel. **Appellationsret**, ten, ter, højere

Ret, til hvilken der kan appelleres. **ap-**

pellere, at, indanke for en højere Ret.

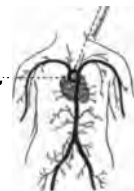
Appelsin, en, er, Appelsinskal.

Appéndiks, et, Tillæg til en Bog el. l.

Appertinentier, Fl., Tilbehør; *jur.* Til-

Anubis.

Aorta

behør til en Ejendom, f. Eks. Døre og Vinduer. [vækker Spiselyst.

Appetit, ten, Madlyst. **appetitlig**, som **applaudere**, at give sit Bifald til Kende ved Haandklap. **Applaus** (applavs), en, Bifald ved Haandklap.

applicere, at, anvende, bibringe. **applikabel**, anvendelig. **Applikation** (-sion), en, Anvendelse, Hentydning.

Applikatur, en, *mus.* Fingersætning. **Appoint** (appoæng), et, *han.* et Veksel-beløb, der fuldstændig dækker et Mellemværende; en enkelt Obligation eller Veksel. **apponere**, at, tilsætte, tilføje. **apportere**, at, bringe hente. **apporte**, bring hid!

apprehendere, at, paagribe, fatte. **Apprehension**, en, Paagribelse, Fængsling.

apprettere, at, tilberede: give vævede Stoffer o s. v. Glans og Stivhed. **Appretur**, en, Tilberedning, Glans paa Tøjer.

Approbation, (-sion), en, Godkendelse; **approbère**, at, billige, samtykke.

Approche (approsj), n, r, *mil.* Løbe-grav. **approchère**, at, nærme sig.

Appropriation (-sion), en, Tilegnelse. **appropriere** sig, at, tilegne sig.

approvisionere, at, *mil.* forsyne med Levnedsmidler.

Approximation (-sion), en, Tilmærmelse. **approximativ**, tilmærmelsesvis. **Approximativ**, et, Tilmærmelsespunkt.

Appni (appyi), et, *mil.* Støttepunkt.

après (apre), efter, sidenefter. **après la lettre**, senere tagne (og derfor mindre gode) Aftryk af Kobberstik efter Tilføjelse af Underskriften.

après nous le déluge (apre nu le delysj), efter os Syndfloden, d. v. s. lad komme, hvad der vil, naar blot vi er borte.

April, en. A.-maaned, Aprilsnar, —vejr.

a prima vista, *han.*, ved første Forevisning, ved Sigt. *mus.* fra Bladet.

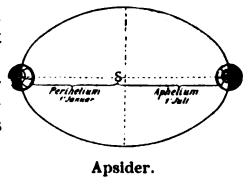
a priori, **a prioriisk**, uafhængig af Erfaring.

à prix fixe (a prifiks), til bestemt Pris.

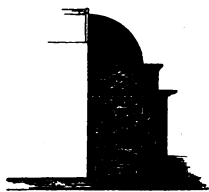
à propos (propo), i rette Ojeblik, tilpas; mens jeg husker det.

Apsider, Fl., de to Punkter af en Planets Bane, i hvilke den befinder sig nærmest ved eller fjærnest fra Solen.

Apsis, en, halvrund, med en Halvkuppel overdækket Niche, sædvanlig Kor-niche, i den kristne Kirke.

Apsider.

Apsis.

aptøre, at, tilpasse, tillempe. *søv.* at forsyne det indvendige Rum i et Skib med de nødvendige Skillevægge, saa at der dannes Magasiner, Kahytter o. s. v.

Aptøring, en, Tilpasning. **Aptøria**, Fl., de nøgne Gange mellem Fjerbedene hos Fuglene. [Buen.

a pinto d'arco, *mus.* med Spidsen af **apyrisk**, ikke brændbar, ildfast.

Apyrit, et, en Slags røgfrit Krudt. **Aqua**, Vand. **Aqua fortis**, Skedevand.

Aqua regis, Kongevand. **Aqua Tofana**, en meget stærk Gift.

Aquarius, Stjernebillede Vandmanden.

à quatre mains (à katr mæng), *mus.* firhændig.

a quatre voci (vaatsji), *mus.* for fire Stemmer.

a quoi bon (a koa bong), til hvad Nytte?

Ar, ret, Mærke efter et helet Saar. *bot.* den klæbrige Del af Støvvejen hos en Plante, der tjener til at opfange Støvet.

Arabesker, Fl., Prydelser paa Huse, Kar o. s. v., bestaaende af stærktsammenslyngede Former af Løvværk, hvori findes fantastiske Dyreformer o. lign.

arabiske Tal, de nu brugelige Tal 1, 2 osv.

Arbejde, t, r, arbejdsfor, Arbejdskraft o. s. v. arbejde, at. Bearbejdelse, Udarbejdelse. Arbejder, en, e. Arbejderforening o. s. v. Arbejderske, n, r, arbejdsom, me.

Arbejdskaede, n, r, en kort, stærk Jernkaede med en Ring i den ene Ende og en Krog i den anden.

Arbejdssejsing, en, er, *søv.* en svær, tjæret Hampfletning, der bruges i Skibe til at sammensurre forskellige Genstande.

Arbitrage (-trasj), n, *han.* Bestemmelse af den fordelagtigste Maade, paa hvilken de forskellige Steders Kurser kan benyttes. Voldgiftskendelse. [mand.

Arbitrator, en. **Arbitratorer**, Voldgiftsarbitrører, at, domme efter eget Skøn; *han.* beregne Kurser.

arbitrær, vilkaarlig.

Archidiakon, en, er, første Hjelpepræst; Vikar hos en katolsk Biskop.

ardønte, *mus.* heftig, fyrig.

Ardeur (ardør), en, Heflighed, Iver.

Are, n, r, Enhed for Flademaa i det metriske System = 100 Kvadratmeter.

Areal, et, er, Fladeindhold. **Arealskat**, Skat, som ydes af Fladeindholdet af en Bygning.

Aræna, en, er, Kamplads i Romernes Amfiteater; bruges desuden om enhver Kamplads: Scenen i en Cirkus.

Aquarius.

Arabesker.

Areopag el. **Areopagus**, den øverste Domstol i det gamle Athen.

Ares, Grækernes Krigsgud = Romernes Mars.

aretinske Stavelser, *mus.* de seks Betegnelser: ut, re, mi, fa, sol, la.

arg, **Argolist**, en.

Argent (arsjang), Sølvpenge, rede Penge.

argentere (arsjangtere), at, forsøve.

Argot (argo), et. Tyvesprog; Gadesprog.

Argument, et, er, Grund, Bevisgrund.

Argumentation (-sjon), en, er, Bevisførelse.

argumentere, at, føre Bevis.

Argus, *myt.* den med hundrede Øjne forsynede Bevogter af Io, der af Juno var forvandlet til en Ko; en aarvaagen Bevogter. **Argusejne**, meget aarvaagne Øjne.

Ariadne, *myt.* Kong Minos's Datter paa Kreta, der hjalp Thesevs ud af Labyrinthen ved Hjælp af et Nøgle Garn. **Ariadne-traad**, en, Ledetraad, Hjælpe middel.

Arianere, Fl., Tilhængere af Arius's Lære. **Arianisme**, n, den efter Arius opkaldte Lære, der benægtede Kristi Gudommelighed.

arid, tør. **Ariditet**, en. Tørhed.

Arie, n, r, *mus.*, Sang, Vise. **Ariette**, n, r, lille Sang.

Arior, i Sprogvidenskaben Fællesbetegnelse for de Folk, hvis Sprog hører til den indoeuropæiske Sprogart; i Ethnografien = arisk Race, den Folketype, der udgør Kernen af de til Sprogætten hørende Folk. **arisk**, hørende til Arierne.

Aries, Vædder. *astr.*

Navnet paa et af de tolv Himmeltegn. [Tid.]

Arlidstid, ældgammel

arioso, *mus.*, syngelig, sangbar.

Aristokrat, en, er, Tilhænger af Adelsens og de fornemmes Herredømme.

Aristokrati, et, er, Adelsvælde; Adelen.

aristokratiske, et, er, Adelsstolt, fornem.

Ariston, et, en Slags Spilledaase, hvor Valsen er erstattet af runde, gennemhullede Papskiver, saa at det kan spille enhver Melodi, der er udskaaen i en saadan Papskive.

aristotolisk, hvad der er opkaldt efter den græske Filosof Aristoteles.

Aritmetik, ken, Regnekunst; den Del af Matematikken, som omhandler Tallenes Egenskaber og Reglerne for Regning med dem. **Aritmetiker**, en, e, Regnemester; den, der særlig beskæftiger sig med A. **aritmētisk**, hørende til A.

Ark, en, er, i Bibelen brugt om Noas svømmende Bygning; en Kiste, Pagtens Ark.

Ark, et, et Stykke Papir i dets hele Størrelse. Til Bøger foldes det paa for-

skellig Maade, saa at det kommer til at danne 8, 16 eller flere Sider.

Arkæde, n, r, Søjlehal.

Arkædien, Landskab i det gamle Grækenland, der hos senere Digtere skildres som idyllisk, beboet af Hyrder, der i deres simple Naturlighed ejede den rette Lykke. **arkædisk**, idyllisk, landlig.

arkaisk, gammel, gammeldags. **Arkaisme**, n, r, forældet Sprogbrug, forældet Ord. **arkaistisk**, hvad der efterligner det gamle. [gemiddel.]

Arkänum, et. Fl. **Arkäna**, hemmeligt Læ-

arkimædisk Skrue = Vand-

snegl.

Arkipeläg, et. Hav fuldt af Øer, f. Eks. Havet ved Grækenland.

Arkitekt, en, er, Bygmester. **arkitektonisk**, hvad der vedrører Bygningskunsten; overensstemmende med dens For-

dringer. **Arkitektør**, en, er, Bygningskunst, Bygningsmaade.

Arkitræv, en, er, *ark.* Hovedbjælke, som hviler paa Søjlerne; den nederste Del af Gesimsen.

Arkiv, et, er, Dokument-samling. Opbevaringssted for en saadan. **Arkivalier**, Fl. Aktstykker i et Arkiv.

Arkivär, en, er, Embedsmand ved et Arkiv.

Arkönt, en, er, den højeste Øvrigheds-person i det gamle Athen.

arktisk, nordlig, hørende til Nordpolen.

Arkæolog, en, er, Oldgransker. **Arkæologi**, en, Videnskaben om Fortidens Mindesmærker og Oldsager. **arkæologisk**, hørende til Oldkyndighed.

Arm, en, e, Armbaand, -bevægelse, armfuld o. s. v. **armet**, ede, f. Eks. bararmet.

arm, **Armod**, en.

Armada, en, Krigsflaade; særlig den af Filip II af Spanien 1588 mod England udrustede »uovervindelige« Flaaede.

Armada (-dija), en, lille Krigsflaade; lille, armeret Skib.

Armatur, en, er, *tekn.* alle Dele, der tjener til Fuldstændiggørelse af en Maskine. *sys.* de bløde Jærnstykker, der anbringes paa Magneten; den drejelige Del af en elektrisk Kraftmaskine; Buelampe med Til-

Arkade.

Arkimædisk Skrue.

Aries.

Ariston.

Arkiträv.

behør; *mil*, en Soldats hele Udrustning.

Armbrøst, en, er, en Slags Bue, Skydevaaben i Middelalderen.

Armé, en, er, *mil.*, en Stats organiserede Krigsmagt til Lands. **arméer**, at, udruste; forsyne en Magnet med Armatur s. d.

Armbrøst.

arméret Bjælke, *tøm.*, en Bjælke, der er forstærket ved en Støtte af Træ eller Støbejern.

Armøring, en, er, *mil.*, alle de Arbejder, der er nødvendige for at sætte et Krigsskib eller en Fæstning i Krigsstand.

Arminiānere, Fl., et Parti i den reformerte Kirke i Holland, der ikke tror paa den absolute Forudbestemmelse af nogle Mennesker til Salighed, andre til Fordømmelse.

Arnauter, Fl. = Albanesere.

Arne, n, r.

Arøma, en, den flygtige Substans, der giver Planter deres Duft. **aromatisk**, velugtende, krydret.

Arp, en, graalig, fedtet Masse, der ofte samler sig paa Hovedhuden hos Smaa børn.

Arpoggio (arpedsjo), *mus.*, betegner, at Tonerne i en Akkord skal anslaaes hurtigt efter hverandre, fra neden opad.

Arrak, en, meget stærk Brændevin, destilleret af Ris og Palmesaft med Tilsætning af Sukker.

Arrangemēt (arrangjemang), et, er, Anordning, Indretning. **arrangere** (-sjere), at, anordne, indrette. *mus.*, udsætte et Musikstykke for andre Instrumenter eller Stemmer end dem, for hvilke det er skrevet. [ordner el. indretter noget.]

Arrangēur (arrangsjør), en, er, en, der

Arrønde, n, Forpagtning. **arrøndere**,

at, forpagte.

Arrøst, en, er, Fængsling, Fængsel; Beslaglæggelse. **Arrestant**, en, er, Fange.

Arrestation (-sjon), en, er, Fængsling. **arrestere**, at, fængsle, beslaglægge.

Arrestforvarer, en, e.

Arrieregarde, n, r, Bagtrop af en Hær. **arrig**. **Arrighed**. **Arrigskab**, en.

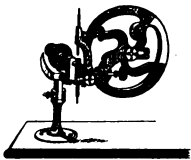
arrivere, at, ankomme, tildrage sig.

Arrogānce (arrogangs), n, Anmasselse, Hovmod. **arrogānt**, anmassende, hovmodig.

arrøndere, at, afrunde, sammenlægge.

Arrøndering, en, Afrunding, særlig om Staters Jordomraade.

Arrøndermaskine, n, r, *urm.*, et Apparat, hvormed Tænderne paa et Urs Tandhjul afrundes.

Arrøndermaskine.

Arrondissement (arrondissmang), et, er, i Frankrig Navnet paa Departementernes Underafdelinger.

Ars, Fl. **Artes**, Kunst. **Ars lōnga, vīta brōvis**, Kunsten er lang. Livet kort. **Ars poetica**, Digtekunsten.

Arschin, en, russisk Alen = 27 Tommer.

Arsenal, et, er, Tøjhus, Opbevaringssted for Krigsmateriale.

Arsenik, ken, et Giftstof, Rottekrudt.

Arsis, en, i Vers den betonedede Del af Versefoden. *mus.* Optakt, Opslag.

Art, en, er. **Artsbestemmelse**, n, r. **arte sig**, at.

Artērie, n, r, Pulsaaere. Navnet paa alle de Aarer, der fører Blodet fra Hjertet.

arteriēl, hørende til en A.

artēsisk Brønd, en Brønd, i hvilken Vandet paa Grund af naturligt Tryk stiger op over Jordoverfladen.

Artes liberāles, Fl., de skønne Kunster. **artificiēl**, kunstig, kunstmæssig.

artig. **Artighed**, en, er.

Artikel, en, -kler, Afsnit, Afdeling; Trosætning; Handelsvare; Kendeord.

Artikulation (-sjon), en, Leddeling; Taleorganernes Virksomhed for at frembringe Sproglyd. **artikulere**, at, leddele; udtale tydeligt.

Artilleri, et, svært Skyts og alt dertil hørende Krigsmateriel; det dertil hørende Mandskab; Videnskaben om det svære Skyts. **Artilleripark**, en, er, Opbevaringssted for A.; bruges ogsaa om en Samling svært Skyts. **Artilleritrøn**, et, Tog af svært Skyts. **Artillerist**, en, er, Soldat, som betjener det svære Skyts.

Artiskok, ken, ker.

Artist, en, er, Kunstner; bruges særlig om Kunstnere ved en Varieté eller Cirkus.

artistisk, kunstnerisk, hørende til Kunst.

Artium, examen artium, Studentereksamen.

Arv, en, **arveberettiget**, -ede, **Arvepart**, en, er, **arve**, at, **arvelig**, **Arving**, en, er.

Arvelader, en, e, den, hvis Efterladenskaber arves.

Arømeter, et, -tre, Flydevægt, et Redskab til at bestemme en Vædskes Vægtfylde.

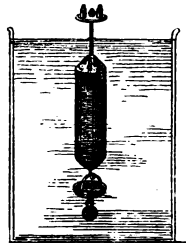
As, *mus.*, det ved en halv Tone fordybede A. En romersk Mønt.

As, en, er *myt.*, hos Nordboerne et Fællesnavn for Guderne. *nsk.* Støj, Strabads; **ase sig ud**, at, udmatte sig.

Asa fōtida, Dyvelsdræk.

Asas, *mus.*, det ved en hel Tone fordybede A.

Asbøst, en, en uforbrændelig Skifersten. **Ascendent**, en, er, beslægtet i opsti-

Arømeter.

gende Linie, f. Eks. Forældre, Bedsteforældre. **Ascendens**, en, Slægtskab i opstigende Linie. [Himmelfart.

Ascension, en, er, Opstigning; Kristi **Asen**, et, er.

Aseptin, et, Middel mod Forraadnelse; Benævnelse for Borsyre og Boraks.

asøptisk, se antiseptisk.

Asfalt, en, Jordbeg. **asfaltøre**, at.

Asfyksi, en, Afmagt, Skindød.

Asgaardsrølen, *nsk.*, Folketro paa en Skare vilde Væsener, der om Natten rider gennem Luften.

Asie, n, r.

Asjet, ten, ter, en lille Tallerken.

Ask, en, e. **Asketræ**.

Askarider, Fl. Spolorm.

Asko, n. **Askeskuffe**, n, r, o. s. v.

Askofald, et, *tekn.*, den Del af Fyrristen, som ligger under Risten, og som dels optager Asken, dels tjener til at lede Trækluften til Fyrstedet.

Askograv, en, *tekn.*, den nederste Del af en Dampkedel, under Fyrristen.

Askøse, n, Afholdenhed, Hengivelse til strenge religiøse Øvelser, til Kødets Spælgelse. **Askøt**, en, er, den, der øver A.

askøtisk, afholdende, henhørende til A.

Askeskaal, en, *elek.*, Skaal i Bunden af Buelamper til at optage de glødende Kuldele, der falder fra Kulspidserne.

Asmødi, en, vellystig Dæmon, ogsaa Dæmonernes Fyrste.

Asmodæus, se Asmodi.

a son gōut (asonggu), efter sin Smag.

Asp, en, e, Trænavn = Bævreasp.

Asparges, en, Fl. Asparges el. -er.

Aspøkte, Fl., de vigtigste af de forskellige Stillinger, Solen, Maanen og Planeterne indtager til hinanden, saaledes som de ses fra Jorden; disse Stillinger benyttedes af Stjernetyderne til Spaadomme.

aspørgøre, at, bestænke, væde. **Aspersiøn**, en, Bestænkning med Vievand. **Aspersorium**, -iet, -ier, Vievandskost.

Aspirant, en, er, en, som bestræber sig (f. Eks. for at faa et Embede). **aspirøre**, at, stræbe; udtale en Selvlyd med et H foran. **Aspiratiøn** (-sjon), en, er, en saadan Udtale af en Selvlyd.

Aspirator, en, **Aspiratorør**, Apparat til Frembringelse af en Luftstrøm ved Sugning.

assai, *mus.*, tilstrækkelig, meget.

Assassin (assassæng), en, er, Snigmorder. **Assassinat**, et, er, Snigmord. **assassinøre**, at, snigmyrde.

Assaut (asso), en, er, *mil.*, Stormangrel Fægteøvelse.

Assøbløe (assangle), n, r, Forsamli Selskab.

Assensiøn, en, er, Bifald, Samtykke. **assentøre**, at, bifalde, samtykke.

assørøre, at, paastaa, hævde. **Assotiøn** (-sjon), en, er, Paastand, Forsikring.

Asservatiøn (-sjon), en, er, Opbevaring. **asservøre**, at, opbevare.

Assössor, en, **Assössörör**, Medlem a en Ret, der bestaar af flere Dommere.

Asseveratiøn (-sjon), en, er, højt Forsikring. **asseverøre**, at, forsikre tydelig. [haftighed

Assiduitöt, en, er, Udholdenhed, Stand.

Assignant, en, er, den, der udsteder en Anvisning. **Assignat**, en, er, den, der hvem en Anvisning er udstedt.

Assiør, Fl., franske Statsanvisninger, udstedtes under Revolutionen 1789.

Assiatiøn (-sjon), en, er, Anvisning.

assørøre, at, udstede en Anvisning.

Assimilatiøn (-sjon), en, er, det at gøre en Ting lig med og af samme Betydning.

Assimiløre, at, gøre lig med og af samme Betydning til at blive lig den følgende (f. Eks. at lette Udtalen (f. Eks. assimilere for adsimilere). **assimiløre**, at, gøre lig med optage i sig.

Assisor, Fl., offentlig Rettergang i civil og kriminelle Sager (i England og Frankrig).

Assistancelø (assistangs), n, Hjælp, virkning. **Assistønt**, en, er, Medhjælper.

Assistønsushus, et, e, Laanehus; at, hjælpe.

Associatiøn (-sjon), en, er, Forforening. **Associe**, en, er, Deltager, ejer af en Forretning.

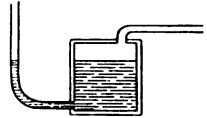
Assonans, en, er, Lighed i Lyd, som komment Rim, i hvilket kun Selvlydstemmer overens.

Assortøre, at, ordne efter Sorter. **assortør**, forsynet med de til retning hørende Varer. **Assortør** (-mang), et, Udvalg af alle til en retning hørende Varer.

Assumtiøn (-sjon), en, Antagelse; Optagelse i Himlen, for Fremstillinger af Himmelfarten.

Assurancelø (assurange), n, r, Forsikring mod Tab ved Ildsvaade eller anden Skade. **assurøre**, at, forsikre mod Skade.

Assyrien (geografisk Navn), en, **assyrisk**.

Aspirator.

Ask.

Askeskaal.

Asp.

Asteroider, Fl., Smaaplaneter mellem Mars og Jupiter.

Asters, en. Fl. Asters.

Astma, en, Stakaandethed; Brystkrampe.

astmätisk, stakaandet, trangbrystet.

Astrakan, fint Pelsværk fra Egnene om det sorte og det kaspiske Hav.

Asträllys, et, det Lysskær, som ses mellem Stjernerne paa Mælkevejen.

Astrofotografi, en, Fotografering af Himmellegerne.

Astrografi, en, Beskrivelse af Stjernerne.

Astrolatri, en. Stjernetilbedelse.

Astrolög, en, er, Stjernetyder.

Astrolögi, en, Stjernetydning. **astrolögisk**, hørende til A.

Astrometer, et, -tre, Instrument til Maaling af Stjernernes Lysstyrke.

Astronöm, en, er, stjernekyndig. **Astronomi**, en, Læren om Stjernerne. **astronomisk**, hørende til A.

Astrosköp, et, er, Stjernekkert.

Astræa, Retfærdighedens Gudinde; Jomfruens Stjernebillede.

Asyl, et, er, Fristed, Tilflugtssted; Opdragelsesanstalt for fattige Børn. **Asylret**, den Beskyttelse mod Udlevering, som en Stat under visse Forhold tilstaaer Undersaatter fra en fremmed Stat.

Asymmetri, en, Mangel paa Symmetri; **asymmetrisk**, usymmetrisk.

Asynje, n, r, kvindeligt Guddom i den nordiske Mytologi.

Ataman, en, Overanfører for Kosakerne, = Hetman.

Atavisme, n, r, en Form for Slægtsarv, hvor en Persons Ejendommeligheder overgaar, ikke til Børnene, men til senere Slægtled; den hos Husdyr og dyrkede Planter undertiden optrædende Tilbagevenden til Stamformen.

Ateisme, n, Gudsfor nægtelse. **Ateist**, en, er, Gudsfor nægter. **ateistisk**, gudsfor nægtende. [en Kunstners.

Atelier (ateljé), et, er, Værksted, særlig

Atellaner, Fl., en Slags Folkeskuespil i det gamle Rom.

a tempo, mus. i det tidligere foreskrevne Tempo.

Atihøne, Visdommens Gudinde hos Grækerne.

Atlant, en, er, *bygg.*, mandlig Figur, som bærer en Gesims el. lign.

Atlantøerhavet.

Atlas, set, ser, en indbunden Samling Landkort el. lign; den øverste Halshvirvel; i græsk Mytologi en Kæmpe, som bærer Himlen.

Atlask, et, en Slags glansfuldt Silketøj.

Atlöt, en, er, kæmpestærk Mand; Bryder hos Grækere og Romere. **atlötisk**, kæmpestor, kraftig.

Atmosfære, n, r, det Luft-hylster, som omgiver Jorden. **atmosfærisk**, hørende til A.

Atöll, en, er, ringformet Korallrev med en Sø i Midten.

Atlas.

Atoll.

Atöm, et, er, den mindste, udelelige Del af et Legeme.

Atoni, en, Slappelse i Legemet.

à tout prix (atupri'), for enhver Pris.

Atrium, -iet, -ier, Forsal; Gaard i de romerske Huse.

Atrocitet, en, Vildhed, Grusomhed.

Atrofi, en, Tæring, Svindsot.

Atropin, et, Sæften af Belladonnarod, meget giftig, anvendes i Lægekunsten.

Atropos, *myt.*, hos Grækerne den Skæbnegudinde, som overklipper Livstraaden.

Attaché (attasje), en, er, en, der er ansat ved et Gesantskab.

Attachemönt (attasjemang), et, er, Hengivenhed, Tilbøjelighed. **attachöre** (attasjere), at, slutte sig til; ansætte som Attaché (s. d.). **attachöret**, hengiven; ansat ved.

Attåke, n, r, *mil.*, Rytteriangreb; **attaköre**, at, anfælde, angribe.

atten, attende. [(attangde), giv Agt.

attendöre, at, give Agt paa. **attendöz**

Attentät, et, er, Forgribelse, Mordforsøg. **attentöre**, at, krænke andres Retigheder; forsøge (et Mord).

Attention (attangsjong), en, Opmærksomhed, Agtpaagivenhed.

atter. [kaldelse.

Atterbud, et, *nsk.*, Kontraordre, Tilbage-

Attöst, en, er, Vidnesbyrd, Bevis. **Attöstäts**, en, er, Embedseksamen, særlig den teologiske. **attöstöre**, at, bevidne, bekræfte.

attisk Salt, vittig Tale, aandrigh Skæmt.

Attitüde (attityd), n, r, Holdning, Legemsstilling. [land].

Attörney (attorni), en, Sagfører (i I

Attraa, en. **attraa**, at.

attrahöre, at, tiltrække. **A** (-sjon), en, er, Tiltrækning. **att** trækkende.

Astræa.

Atlânt.

Attråp, pen, per, Fælde, Slynge; en hul Genstand, der tjener som Føderal og skuffende ligner en anden Genstand, som en Frugt el. lign. **attrapørø**, at, fange i en Fælde, paagribe.

attribuere, at, tillægge, tilskrive. **Attribul**, -tet, -ter, Særkende, Sindbillede. **attributiv**, tillæggende. [uregelmæssig.]

atypisk, afvigende fra Grundformen.

Au, kem., Tegnet for Guld. [Værtshus.]

Auberge (obersj), et, Gæstgivergaard.

Aubin (obæng), Kødbudding.

au contraire (okongtrær), tværtimod.

au courant (okurang), i den løbende Tid, til gangbar Pris; være **a. c.** følge med Tiden. [Hjemmelsmand.]

Auctor, en, **Auctører**, *jur.*, Ophavsmand, **audiatur et altera pars**, ogsaa Modparten maa høres.

Audiens, en, er, Foretræde for højtstaaende Personer.

Auditorium, -iet, -ier, Høresal; ogsaa: de forsamlede Tilhørere.

Auditør, en, er, Dommer ved Militæret.

au fait (ofte), til Sagen! være **a. f.** vide Besked med; sætte **a. f.**, sætte ind i.

au fond (ofong), i Grunden.

Augiasstald, en, overvættets Urenlighed og Uorden.

Augment, et, er, Forøgelse, Tillæg. **Augmentation** (-sjon), en, er, Forøgelse. **augmentere**, at, forøge.

Augsburgeke Konfession, den evangelisk-lutherske Kirkes vigtigste Bekendelsesskrift, overrakt af Protestanterne til Karl V i Augsburk 1530.

Augur, en, er, i det gamle Rom en Spaamand, der tog Varsler af Fuglenes Flugt og Skrig.

August, **Augusta**.

Augustiner, en, e, Munk af den helige Augustinus's Orden.

Augustsaft, en, den Saft, der om Sommeren stiger op i Veddet af mange Træer og ses, naar Træet beskadiges.

Auktion, en, er, offentligt Salg til den højstbydende. **Auktionarius**, en, Auktionholder.

Aula, en, er, stor Forsamlingssal.

Aumoniër (omonje), en, Almisseuddeler.

au porteur (oportør), *han.*, paa el. til Hænderhaveren.

au revoir (orøvoar), paa Gensyn.

Aurikel, en, -ler. [Nordlys.]

Aurora, Morgenrøden. **A. borealis**,

Aurum, Guld.

Auskultation (-sjon), en, *med.*, Undersøgelsesmetode, ved hvilken man ved at lytte til Legemets Overflade søger at komme til Kundskab om de indre Forhold. **auskultere**, at, høre efter, lytte til.

Auspicium, -iet, -ier, Varsel; under ens **Auspicer**, under hans Kommando el. Beskyttelse.

austral, sydlig.

Australien. **Australier**, en, e. **australisk**.

Australlys, et, Sydlys.

Austria, Østerrig.

aut-aut, enten-eller.

Authenticitet, en, Ægthed; **auti** ægte, paalidelig. **autentisere**, at, *stau* fæste, bekræfte. [af sig selv.]

Autobiografi, en, er, Levnedsskildring

Autodafé, en, er, offentlig Afstraffelse af Kætere, især paa Baalet.

Autodidakt, en, er, den, der ved egen Flid har lært noget uden andres Hj. p.

Autograf, en, er, egenhændig Skriver

autografere, at, overføre fra Papir *uu* Sten. **autografisk**, egenhændig skreven.

Autokrat, en, er, Selvhersker. **krati**, et, Enevoldsregering.

Automat, en, er, Maskine, der virk ved en skjult Mekanisme. **Automat**, Bevægelse, der udføres uafhængig *uu* *uuuuu*.

Automobil, en, er, Vogn, der drives ved mekanisk Kraft = Motorvogn.

Autonomi, en, Selvregering, Ret til at have sin egen Lovgivning.

Autopsi, en, Selvsyn.

Autor, en, **Autører**, Forfatter.

Authorisation (-sjon), en, er, Bemyndigelse; **autorisere**, at, bemyndige, give Fuldmagt.

Autoritet, en, er, Anseelse; Troværdighed; Gyldighed; i Flertal = Øvrigheden.

Autotypi, en, særegen Maade at gengive Billeder i Zinkætsning.

aux armes (aasarm), til Vaaben!

auxilliær, hjælpende, som kommer til Hjælp.

Avance (avangse), n, r, Fortjeneste, Vinding; gøre **Avancer**, gøre de første Skridt.

Avancemønt (avangsemang), et, er, Forfremmelse; **avancere** (avangserer), at, rykke frem.

avant (avang), før.

Avantage (avangtasj), Fordel, Nytte.

Avantgarde, en, Fortrop af en Hær el. Flaade.

avant la lettre (avanglalætr), Aftryk af Kobberstik, før Underskriften er sat til.

Ave, n, **ave**, at.

avec permission (avækpermissjong), med Tilladelse.

Ave Maria, hil Maria, Begyndelsesordene af en katolsk Bøn til Jomfru Marie.

Aventüre (avangtyr), et, Eventyr, Hændelse. **Aventurier** (avangtyrje), en, er, Eventyrer, Lykkeridder.

Avenüe (aveny), n, r, Allé, bred Gade.

Avers, en, er, Forsiden af en Mønt. [Modbydelighed.]

Aversion, Utilbøjelighed, **Avers**.

avertere, at, underrette om, bekendtgøre i et Blad. **Avertissemønt** (avertissemang),

et, er, Meddelelse, Bekendtgørelse. **Avertissementskommando**, en, er, *mil.* Kommando, der skal vække Opmærksomheden for det følgende, f. Eks. Bataillon — marsch!

avel, -ede (avet om), forkert.

Avind, en, Avindsmand.

Avindskjold, et, e. at bære **A.** mod.

Avis, en, er, **Avisand**, en, -ænder o. s. v.

Avis, (avi), en, Tilkendegivelse, Efterretning. **avis au lecteur** (aviolæktør), Underretning for Læseren. **avisere**, at, give Underretning om.

Aviso, en, Orlogsskib, der anvendes til Efterretningstjeneste.

Avisoveksel, en, -sler, *han.*, Veksel, der forfalder en vis Tid efter Sigt, d. v. s. efter at den er forevist for den, paa hvem den er trukken.

a vista, *mus.*, spille **a. v.**, spille fra Bladet. *han.*, ved Sigt. **Avistaveksel**, en, -sler, Veksel, der skal betales ved Forevisning.

Avl, en, *nsk.*, Esse.

Avl, en, Avlsbrug. *avle*, at. Avling, en. **Avlsløb**, et, Væddeløb, hvori kun Hingste og Hopper kan deltage.

Avnbøg, en, e.

Avne, n, r, Dækblad, som indeslutter de enkelte Korn i et Aks. avnet, -ede.

a voce sola (votsje), *mus.*, for een Stemme.

Avoué (avue), en, er, Formynder, Sagfører; **avouère** (avuere), at, tilstaa; stadfæste.

à vōus (avu), til Dem (det er Deres Tur); Deres Skaal.

à vōo (avy), se a vista. [ning.

Axiōm, et, er, uimodsigelig Grundsæt. **Axiōmōter**, et, -metre, *søv.* Urværk i Rattets Valse, der ved en Viser angiver Rorets Retning.

Azimut, en, *astr.*, Vinkelen imellem en Planets Højdecirkel og Meridianen.

Azūr, en, himmelblaa Farve.

Avnbøg.

B.

Baad, en, e. baadformig, Baadebro, Baadebygger, -fart, -havn, -skur.

Baade, n = Gavn. baade, at.

Baadebord, Fl., *søv.*, tynde Planker eller Brædder, som danner Baadens Sider og Bund.

baade — og.

Baadlag, et, *fisk.*, Interessentskab, hvis Medlemmer i Fællesskab ejer et Fiskefartøj og driver Fiskeriet sammen.

Baadnøst, et, *nsk.*, Baadeskur.

Baadrip, pen, per, *nsk.*, Baadens Ræling.

Baadshage, n, r, *søv.*, Stang med Jærn-

Baadshage.

eller Messingspids og Hage til at tage Stød af med, naar en Baad lægger til.

Baadsklamper, Fl., *søv.*, Klodser paa et Skibsdæk, der bærer Baadene, naar de er løftede op paa Dækket.

Baadsmænd, *søv.*, Underofficer i den danske Marine.

Baao, n, r, *nsk.*, Skær, der ligger saa nær op til Vandfladen, at Vandet bryder derimod.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Baake, n, r, *søv.*, Sømærke, som opstilles i Land eller paa næsten tørliggende Grunde.

Baal (ba-al), Afsud hos Fønikerne.

Baal, et.

Baand, et. baand formig, baande, at.

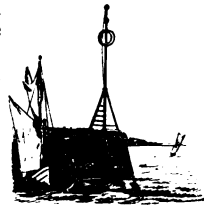
Baand, et, *ark.*, Tværlød, der anvendes ved Gesimser og Søjleskafter.

Baandhage, n, r, Bødkerværktøj, hvormed de yderste Baand trækkes ned over Tønden.

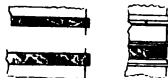
Baandkniv, en, e, lige bred Kniv, ensidig sleben, med Haandtag i begge Ender, bruges af Bødkere og andre Træarbejdere.

Baandkøppe, Fl., de unge Skud af Pil og Hassel, der bruges til Tøndebaand.

Baandsav, en, e, Savblad, hvis Ender er loddede sammen, og som lægges over to Skiver og drives ved disse.

Baake.

Baand.

Baandhage.

Baare, n. r.
Baarstue, n. r. *nsk.*, Karlestue.
Baas, en. e. bæse. at.
Babel, et. Staden Babylon; Forvirring.
Babelsk, forvirret. **Babelstaarnt**.
Babiner, Fl. russiske. brune Katteskind, der bruges til Underfor.
Baby 'bæbi'. en. er. lille Barn.
babyløniske Ekstl. det. Jødernes Fængselskab i Babylon 588—536. Pavernes b. E., deres Ophold i Avignon 1309—77.
Baccalårrens, en. er. den, som har opnaaet den laveste akademiske Grad.
Baccarat (bakkara), en. Slags Hasardspil.
Bæchus, se Bakkus.
Baciller, Fl. en Slags Bakterier, s. d.
Back, en. Fl. Backs, *sp.*, i Fodbold de to Spillere, der har Plads noget foran Målvogteren; Bagspiller.
Backisch 'bakšj'. en, er, ung Pige i Tøsealderen.
Bad, et, e. bade. at. Badning. en. Badstue. n. r.
Bad, et, e. *kem.*, Apparat, der ved opvarmet Vand, Olie el. lign. tjener til at føre ensartet Varme til det Legeme, der skal opvarmes.
Badånd (bado), en, er, Dosmer, enfoldigt Menneſke.
Bader, en, e. i gamle Dage en Mand, der holdt Badstue og ofte tillige var Kvaksalver.
Badin (badæng), en, er, Spasmager.
Badingsøt (badænggæ), Øgenavn for Napoleon III. [Barber.
Badskeer, en, gammel Betegnelse for **Badstue**.
Badstue, en, er, Spring, der ser kejtet ud, men kræver stor Behændighed.
bag, bagest. Baghaanden, i, Baghold, et, hagklog. Baglaas, en, baglæns. Bagtalelse, n, bagtalerisk. bagvadske, at. Bagvadske, n, r. Bagvadske, en, e. bagvendt.
Bagage (bagasje), n, Oppakning, Rejsetøj.
Bagatøl, len, ler, Ubetydelighed.
Bagbord, *søv.*, Skibets venstre Side, set agterfra.
Bagdækning, en, er, *mil.*, en af Arrière-garden dannet Afdeling, der følger samme Vej som denne.
bage, at (bagte, bagt). Bagværk, et.
Bager, en, e. Bageri, et, er. Baging, en, er.
Bagøve, n, r, *nsk.*, tilbagegaende Strømning i Bugter af Elve.
Bagflikke, n, r, *skom.*, Læderlap, der sættes paa Hælen af Fodtøj.
Baggert, en, er *søv.*, Mudderpram.
Bagneraa, en, -ræer, *søv.*, underste Raa paa et fuldrigget Skibs bageste Mast.
Bagno (banjo), et, er, Galejslavernes Fængsel.
Bagnollette (banjolet), n, r, Halvslør.
Bagstot, tet, *nsk.*, Agterenden af en Baad.
Bagst, en, *nsk.*, Baging.

Bagstohollo, n. r. *nsk.*, rund Jærnpia til at stege Fladbrod paa.

Baiern, bairersk. Bairer, en, e. i halv Baiern.

Baisse (bæhs), en. Statspapirernes Fald; spekulere *à la baisse*, spekulere faldende Kurser.

Bad, et, grovt uldent Tøj til For.

Bajadere, n, r, indisk Danserinde.

Bajads, en, er, Spasmager.

Bajonet, ten, ter.

Bajonettølle, n, r, et Rør, ved hvilket Bajonetten befestes om Geværpiiben.

bak, *søv.*, et Sejl staaer bak, naar Vinden kommer ind paa Forkanten, saa at Farten standses.

Bak, ken, *søv.*, den Del af Skibsdækket, der ligger foran Formasten.

Bakkanål, et, -ier, Drikkelag; Bakkus fester.

Bakkant, en, er, Bakkusdyrker. Person i Bakkus's Følge, **Bakkantinde**, n, r.

bakkantisk, overstadig lystig, beruset vild. [baglæns. **Bakning**, en

bakke, at, *søv.*, lade Maskinen arbejde

Bakke, n, r, Bakkedrag. bakkedrag

Bakke, n, r, *søv.*, i Orlogsskibe en Afdeling Folk, som spiser sammen.

kammerat, en, er. **bakke op**, at, løse Maden an.

Bakkelse, n, r. Bakkelsedej.

Bakkenbart, en, er = Kindskaeg.

Bakker, Fl., en Line, fra hvilken de

Bakker.

med visse Mellemlum hænger Fiskekro i korte Snore (Kenser el. Tavser).

Bakker, Fl., Kæber, mellem hvilke Arbejdsstykke fastgøres, som i en Skrutstik.

Bakkus, *myt.*, Vinguden.

bakse, at, flytte tunge Legemer v Hjælp af Vægtstænger; *mil.*, skyde Kanon til Siden med Haandspager for rette den.

Baksgast, en, er, *søv.*, en Mand, d har sit Arbejde paa Bakken af Skibet.

Baktørler, Fl., mikroskopiske Organer af Planteriget, i Reglen stavkugleformede.

Bajonet.

Bakteriologi, en, Læren om Bakterierne.
Bakterioskopi, en, den mikroskopiske Sogen efter Bakterier.

Bal, let, ler, balklædt. **Bal champêtre** (bal sjangpætr), Bal i det grønne, landligt Bal.

Bal, len, ler, kugleformet Legeme; en Billardkugle. *for*g. Bomuld, omviklet med Lærred til Polering af forgyldte Lister. [Gøgler.

Baladin (baladæng), en, er, Danser,

Balauce (balangse), n, r, Vægt med to Skaale; Forholdet mellem Indtægter og Udgifter; Afslutning af Regnskabsbøger.

balancøre, at, holde Ligevægt; gaa lige op imod hinanden. **Balancør-Stang**, en, Stang, af hvilken Linedanseren betjener sig for at holde Ligevægt.

balbine, at, rulle op paa en Spole eller Garnrulle. [himmel.

Baldakin, en, er, Tron-

Balde, n, r, paa Foden.

Baldrian, en, er, Plante.

baldyre, at, udsy med Silke, Guldtraad, Perler el. lign.

Bal ou masque (bal ang mask), Maskebal;

Bal paré, stort Hofbal.

Balkon (balkong), en,

er, Udbygning foran en Etagedør, paa hvilken man kan opholde sig. [stemningsbevæget.

Ballade, n, r, fortællende Digt, stærkt

Ballast, en, Sand el. lign., der fyldes i Skibe, der ikke har anden Last, for at sætte dem i Stand til at sejle.

Balle, n, r, stor Varepakke; en Balle Papir er 10 Ris.

Ballerina, en, er, Danserinde.

Ballét, ten, ter, Teaterforestilling, bestaaende af Dans og Pantomime med Musik; hele den Side af Teatrets Virksomhed, som er helliget Dansen.

Ballie, ogsaa Balle, n, r.

Ballist, en, er, Slyngemaskine, Kaste-maskine. **Ballistik**, ken, Læren om de Baner, som udslyngede Legemer beskriver i Luften.

Ballon (ballong), en, er, Luftskeib; stor Glasbeholder. **B. captif**, Ballon, der er lænket til Jorden.

Ballonsejl, et, *sav.*, meget store, lette Sejl, som benyttes ved Kapsejls.

Ballotation (-sjon), **Ballotering**, en, er, Afstemning ved Kugler. **ballotere**, at, afstemme ved Kugler. **Ballotte**, n, r, Valgkugle. [steder.

Balneografi, en, Beskrivelse over Bade-
Balneologi, en, Læren om Bade og deres Brug.

Balneoteknik, ken, Badebygningskunst.

Balneoterapi, en, se Balneologi.

Balneum, et, Bad.

Balsam, en, en vellugtende, olieagtig Vædske; Lindring. **balsamøre**, at, ind-

salve for at gøre vellugtende eller for at bevare mod Forraadnelse. **balsamisk**, vellugtende, duftende.

balstyrig. Balstyrighed, en.

bältiske Hav, Østersøen.

baltre, at = boltre.

Baluster, en, -stre, lille Søjle i et Rækværk.

Balustræde, n, r, Rækværk ved Trapper, Terrasser eller Altaner.

Balustrade.

Bambus, en, en Slags Græs, der vokser i Troperne og udmærker sig ved sin Højde, der kan overstige hundrede Fod.

Bamse, n, r.

Ban, en, er, Statholder i Kroatien. **Banät**, et, er, det Distrikt, der staar under en Ban.

banäl, tvangsmæssig; forslidt, hverdags.

Banän, en, er, Plante.

banäusisk, haandværksmæssig (Kunst).

Banco, i Hamburg Navnet paa en Regningsmønt, der ikke udmøntes, men kun bruges ved Beregning. 3 Mark Banco = 4 Kroner.

Bancosæddel, en, sædler, Pengesæddel, udstedt af en Bank.

Band, et, Udstødelse

af det borgerlige Samfund, Landsforvisning. Fredløshed; **Kirke-Band**, Udstødelse af den katolske Kirke. **Baudbulle**, n, r, paveligt Brev, der sætter en Person eller et Land i Band. **bandlyse**, at, **Bandlysning**, en, bandsat.

Bandåge (bandasje), n, r, Bind, Forbinding. **Bandagist** (bandasjist), en, er, Forfærdiger af Bandager. [Banden., en.

bande, at, bandede el. bandte, bandet.

Bände, n, r, Samling slette Mennesker, f. Eks. Røverbande; Trop, Skare, f. Eks. Skuespillerbande; den ophøjede Rand om et Billard. [taskerem.

Bandelør, et, er, Skulderrem, Patron-

Banderilla (banderilja), en, er, et med brogede Baand omviklet lille Spyd, som bruges ved Tyrefægtninger. **Banderillero** (banderillero), en, er, den, der bruger en Banderilla.

Banderöle (banderol), n, r, Skibsvimpel; Spydflue; Trompet-snor. [morder.

Bandit, ten, ter, Stimand, Snig-

Bane, n, r, at bane.

Banemand, **Banosaar**.

Banan.

Banderilla.

bange. Banghed, en.
Bånjerdæk, ket, underste Dæk paa et Krigsskib.

Bånje, en, er, Musikinstrument hos Negrene i Amerika, en Slags Guitar.

Bank, Fl. = Prygl, banke, at. Banken, en. Bankning, en.

Bank, en, er, Banknote = Pengeseddel.

Banke, n, r.

Bankebyg, grove Byggryn, fremstillede ved Afskalling af Kærnen.

Bankejærn, et, *kurv.*, et Jærn, med hvilket Fletningen bankes fast.

Bankeröt, ten, ter, Uformuenhed til at betale sin Gæld. **Bankerötterer** en, e, den, der har gjort Bankerot.

Banköt, ten, ter, Gæstebud, Festmaaltid.

Bänknote, n, r, se Bancoseddell.

Bänkör, (bangkör), en, er, den, der holder Bank i Hazardspil.

Banliöue (bangljö), n, r, en Bys Omraade, Bydistrikt.

Bänner, et, e, Krigsfane, Fane; Skærm, Skjold.

Baptist, en, er, Døber; religiös Sekt.

Baptistörium, -iet, -ier, Døbekapel i de ældste kristne Kirker.

Banquét, ten, ter, se Banket.

Banquëtte, n, r, ophejet Fodsti langs med en Kørevej.

Banquier (bankjje), en, er, en, som driver Handel med Penge, Veksler og Statspapirer.

Banque, i Hasardspil den Pengesum, som den, der spiller mod flere, lægger op for deraf at betale, hvad der vindes. **va banque!** det gælder hele den Sum, der er i Banken.

Båntingskur, en, e, Kur mod Fedme.

Bar, *nsk.*, Naalene af Naaletræer.

Baräk, ken, ker, Felthytte til Soldater; usselt lille Hus, Ronne.

barättöre, at, omsætte Varer mod Varer, tuske. **Barätto,** en, Tuskhandel.

Barätter, et, *jur.*, Pligtovertrædelse fra Mandskabets eller Skipperens Side til Skade for Rederen.

Barbär, en, er, raat, grusomt Menneske, Umenneske, i Flertal = vilde Folkeslag. **Barbaröskör,** Fl., Beboerne af de nordafrikanske Røverstater. **barbarisk,** haard, grusom sprogstridig. **Barbari,** et, Grusomhed; grov Uvidenhed. **Barbarisme,** n, r, fremmede Ords Indblanding i et Sprog, Forsyndelse mod Sprogets Renhed.

Barbär, en, er.

barböre, at. **Barböring,** en, er, *jagl.*, hensynsløs Beskyndning af Vildtstanden.

Barca, en, Baad.

Barcaröle, n, r, venetiansk Baadföersang.

Bärchent (barsjent), et, Bomuldstøj, hvis Kæde er af Lærred.

Bärde, n, r, Digter og Sanger; Skjald.

Bärde, n, r,

Hornplade i Bardehvalens Kæbe.

Bäröt (bar-dit), en, er, Bardesang.

Bäröt (bar-do), en, er, Pakæsel, Syndebuk.

Bärün, en, er, *söv.*, Tov, der fastholder Stængerne paa et Skib.

Bärürsten, en, e, Flise til Yderkanten af et Fortov.

bärüs, brat.

Bäröge (barösj), en, floragtigt Uldtøj.

Bäröt, ten, ter, Hat eller Hue for gejstlige, Doktorhat.

bäre sig, at.

Bäriton, en, er, *mus.*, en Stemme imellem Tenor og Bas.

Bäritonist, en, er, den, der synger B.

Bark, en, er, *söv.*, tremastet Handelsskib uden Ræer paa Agtermasten.

Bankejærn.

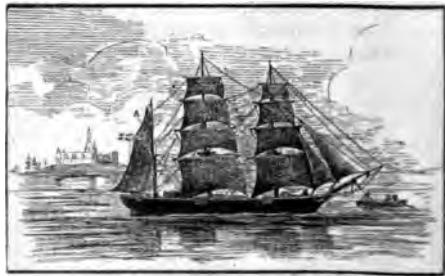
Banner.

Bärde.

Bäret.

Bark.

Bark, en. **barke,** at. **Barkuing,** en, er. **Barkasse,** n, r, *söv.*, største Baad ved et Skib.

Barkbrand, en, *forst.*, Sygdom hos Træer, der bestaar i, at Barken flusser og gaar af. **Barkholt,** et, er, *söv.*, svær Planke, anbringes udenbords lige under Dækket.

Barkslag, se Barkbrand.

Barm, en, e.

Barm, en, e, *söv.*, Hjørnerne paa et Sejl.

barmhjertig.

Barn, et, Børn. **Barndom,** **Barnlille,** **Børnlille.** **Barnebarn,** **Børnehörn,** **Barne-**

daab. **Børnearv** **Børneasyll.** **Barnebeg,** et *med.*, Tarmindholdet hos det menneskelige Foster.

Baromøtermaksimum, et, er, *met.*, det Vindsystem, der blæser paa det Sted, hvor Barometeret staar højest.

barök, sælsom, underlig, sær.

Barökartil, en, Bygningsstil, der fulgte efter Renaissancestilen og udmærkede sig ved Overlæsselse med Udsmykning (f. Eks. Amalienborg).

Baromøter, et, -tre, Apparat til at bestemme Lufttrykket.

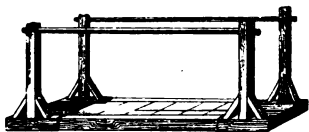
Baromøterminimum, et, er, det Vindsystem, der blæser paa det Sted, hvor Barometeret staar lavest.

Barøn, en, er, Friherre, adelig i Rang næst efter Greve. **Baronesse**, n, r, Friherreinde, en Barons Hustru el. Datter. **Baronet** (baronet), ten, ter, i England den laveste arvelige Adel. **Baroni**, et, er, Friherreskab, en Barons Værdighed el. Ejendom. **Barometer**.

baronisere, at, opheje til Baron.

Barrage (barasje), n, r, Tværtræer paa Bunden af Fade; Vejpenge.

Barre, n, r, Metal, især Guld og Sølv, i Stangform; Sandbanke i Havet; Bom for en Havn.

Barre.

Barre, n, r, *gymn.*, to vandrette, lige-løbende Stænger, hver baaren af to Opstandere.

Barre, n, r, *søv.*, Sandgrund el. Revle udenfor Fjord- eller Flodmundinger.

Barriere (barriere), n, r, Skranke, Bom.

Barrikade, n, r, Afspærring, især om de Volde, hvormed under Revolutioner Folket har afspærret Gaderne. **barrikadere**, at, afspærre.

Barsel, et, Barsler, barsle, at.

barsk, Barskhed, en.

Bartholomæus-Mat, Pariser-Blodbadet 24.—25. Aug. 1572.

Barutin, en, levantisk Silke.

Barutsche, n, r, Halvkaret med to Hjul.

Baryt, et, Tungjord, Tungspat.

Baryton, en, er, *mus.*, se Bariton.

Bas, sen, den dybeste Mandsstemme; den dybeste Stemme i Musikken.

Basalt, en, Stenart af mørk Jærnfarve, der udmærker sig ved sin Søjleform.

Basalt.

Basano, n, r, garvet Kalve-og Lammeskind, som bruges til Bogbind.

Basanit, Prøvesten, Probersten fra Ægypten.

Basar, en, er, i Østerland en Gade eller et Torv med Købmandsboder; Marked; Udsalgssted; Salg af Varer i velgørende Øjemed.

Baschi (tyrkisk), Overhoved.

Baschi-Bozük, en, er, tyrkisk Landeværnssoldat.

Baschkirer, Fl., tatarisk Folkestamme.

Baschlik, ken, ker, hætteagtig Hovedbedækning til Beskyttelse mod Vinterkulden, bruges især i Rusland.

Bäse, n, r, *kem.*, Salt (modsat Syre), **bäsisk**, saltfrembringende.

Bäsohall (bæsoaal), *sp.*, Nationalboldspil i de forenede Stater.

Basilisk, en, er, en Slags Firben; fa-belagtig Drage, der kunde dræbe ved sit Blik; i Middelalderen en stor Kanon eller Feltslange.

Basilika, en, er, i Rom en offentlig Bygning til Børs, Forsamlingssal o. s. v.; Stifts- el. Domkirke.

Bäsis, en, er, Grundlag. Grundvold, Fodstykke, *mat.* Grundlinie, Grundflade; *filos.* Grundprincip. **basere**, at, begrunde.

Bask, et, baske, at.

Basketag, et, *nsk.*, Anstrengelse, svært Tag.

Basrelief (bareljef), fet, fer, halvopøjet Billedhuggerarbejde eller støbt Arbejde.

Basrelief.

Bässa, se Pascha.

Basse, n, r.

Basseralle, n, r.

Bassetaille (bastajj) = Bariton.

Bassethøjte, n, r, Fløjte, der er 5 Toner dybere end en Altføjte. **Bassethorn**, et, meget dyb Klarinet.

Bassette, n, r, en Slags Hazardspil.

Bassin (basæng), et, fint Barchent; kunstig Dam; Vandholder.

Bassist, en, er, den, der spiller eller synger Bas.

Bassön (bassong) = Fagot.

Bast, en, *jagt.*, Behaaringen af Vildtets Gevirer. baste, at.

basta! det er nok! holdt! **Bästa**, en, i Kortspil Kløver Es eller Spar Dame.

Bastård, en, er, uægte Barn; om Dyr og Planter: Blandingsart. Afart.

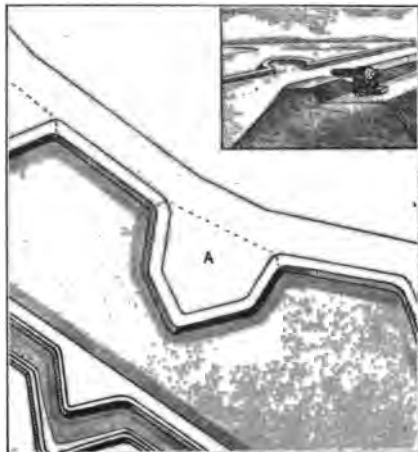
Bastårdfil, en, e, Fil, hvis Hug er mellem Grovfilens og Sletfilens.

Bastårdmørtel, en, Blanding af Kalkmørtel og Cementmørtel.

Bastille (bastilje), n, forhenværende Statsfængsel i Paris, delvis ødelagt under Revolutionen 14. Juli 1789.

Bastingøge (bastænggaj), *n, søv.*, den Del af Skibssiden, der rager op over Dækket.

Bastion, en, er, Bolværk, Hjørneskanse ved en Fæstning.

Bastion.

Baststryger, en, e. *rebl.* kort. tykt. stærkttvundet Stykke Tov, hvormed det færdige Reb faar den sidste Afglatning. **baste**, at.

Bastonnåde, n. Stokkeprygl. især paa Fodsaalerne.

Basun, en, er, dybt Blæseinstrument. [Feltslag.

Bataille (batalje), n, r. Fægtning.

Bataillon (bataljon), en, er, Hærfdeling, som atter deles i Kompagnier.

Batât, en, er, kartoffelagtig Knoldvæxt fra Troperne.

Batåver, en, e. Holvænder. **Batåvia**, Holland. **batåvisk**, hollandsk.

Bathometer, et, metre. Instrument til at maale store Havdybder med.

Batist, et, meget fint Lærred = Cambric.

Batôn (batong), en, er, Stok, Stav; Taktstok.

batte, at.

Battement (batmang), et, er, i Dans Bevægelse med det ene Ben, medens Legemet hviler paa det andet; et Hop i Vejret, under hvilket Fødderne slaas mod hinanden.

Battement (batmang), et, er, *fvgt.* kort. kraftigt Slag med Styrken af Klingen mod Svagen af Modstanderens Klinge.

Batteri, et, er, *mil.* Artilleriafdeling, en Del svært Skjts; en Kanonvold eller et Sted, hvor en Afdeling Artilleri er opstillet; Pandedekslet paa Geværlaasen; *tekn.* en Samling elektriske Elementer; galvanisk Apparat med flere paa hinanden lagte Metalplader. Gravsten.

Bauta (bavta), Bautasten, utilhugget

Bavian, en, er, Abeart; den Mand, der holder Vagt i en Baad.

Bavl, et, bavle, at.

Bavn, en, er, Brændestabel paa en Høj, som tændtes ved en Fjendes Nærmelse.

Bårum (bærum), stærktlugtende Vædske, der anvendes til Toilettemidler.

beata virgo, den hellige Jomfru.

Beatikum, et, Hostien, som rækkes de doende Katolikker.

beati possidontos (latinsk Mundheld. lykkelige er de besiddende, een Fugl i Haanden er bedre end ti paa Taget.

Beau (bo), en, er, Spradebasse, Laps.

Beaumonde (bomongd), n, den fine Verden.

Beauté (bote), en, er, Skønhed.

Bebe, en, er, lille Barn, Dukke.

bebo, at, beboelig, Beboelse, n, r. Beboer, en, e. **bebøjde**, at. **Bebojdelse**, n, r.

Bebudelse, n, r. **Bebuder**, en, e. **Bebyrdelse**, n, r.

Bed, et, e.

bedaae, at. **Bedaaelse**, n, r.

bedage sig, at, bedaget, -ede.

Bedø, n, r.

bedø, at, bad, bedt. [stød, et, er.

bedø, at, gøre Ophold i en Kro. **B**

Beding, en, er, Pæleværk, hvorpaa **S** står, medens de bygges.

Bédlam, Daareanstalt i London.

Bedpløjning, en, Pløjningsmaade, hvorved der anlægges smalle og stærkt op-højede Agre med dybe og brede Agerfurer imellem.

Bedrag, et, bedrage, at, bedragelig.

drager, en, e, **Bedrageri**, et, er, **bedragerisk**.

bedre, **Bedring**, en, er. [-ede.

bedrøvelig, **Bedrøvelse**, n. **bedrøvel**.

bedst, e. **Bedste**, et.

Beduin, en, er, omkringdragende Araber; et Slags Damcoverstykke.

Bedækning, en, er, Parringsakten hos Husdyrene. *mil.* Troppeafdeling, best til Beskyttelse f. Eks. for Transporter.

Bedigelse, n, r.

Beef (bif), Oksekød. **Beefstøak** (bifstæk), en, Skive Oksekød, stegt paa Rist.

Beelzebub, kananitisk Guddom; Djævelen [taarn; *mus.* Bækken.

Beffroi (beffroa), Stormklokke; Vagt.

Befaling, en, er, Befalingsmand, en-mænd. **Befindende**, t. **Beføjelse**, n.

Befiittelse, n. **Befolkning**, en, **Befordring**, en, er, **Befordringsmiddel**, et, -ler.

Befragter, en, e. **Befragtning**, en.

befrielse, n. **Befrier**, en, e. **Befru**, n.

Befrugtning, en, **Befrugtelse**, n.

befugtning, en. **Befuldmagtigelse**, n.

fængelse, n. **befærdet**, -ede. **beføjet**, -ede.

Beføjelse, n. **Beføling**, en.

Beg, en, er, tyrkisk Embedsmand; **Beg**-titel for de arabiske Stammefyrster; **Beglerbeg**, en, Statholder over en hel Provins i Tyrkiet.

Beg, et, **bege**, at, beget, -ede.

Begavelse, n, r.

Begejstring, en, er.
begge.
Begivenhed, en, er.
Begonie, n, r, en Pryd-
 plante.

Begonie.

Begravelse, n, r. **Begravelsesselskab**, et, er.
Begreb, et, er, **Begrebsbostemmelse**, n, r. **begribelig**, **begribeligvis**, **Begriben**, en. **Begrundelse**, n, r. **begrædelig**, **Begrædelse**, n, r. **Begrænsning**, en, er. **Begunstigelse**, n, r. **Begyndelse**, n, r, **Begyndelseshastighed**, en, **Begyndor**, en, e. **Begær**, et, **begære**, at, **Begæring**, en, er. **begærlig**. **Behag**, et, **behage**, at, **behagelysten**, **behagøsyg**, **behagelig**, **behandsket**, -ede **Beherskelse**, n. **Behold**, en. **Behov**, et, **behov**, at have.
Behæng, et, **jagt**., Hundens lange, nedhængende Øren.

behøve, at, **bekendt**, **Bekendt**, en, e.
beklage, at, **Beklagelse**, n, r.

Beige (bæsj), et, mørktfarvet, uldent Stof til Damekjoler.

Beite, n, r, **nsk.**, Græsgang. **beite**, at, græsse.

bejle, at, **Bejlen**, en, **Bejler**, en, e.
Bejsjærn, et, **stenh.**, flad Mejsel.

Bekajer, en, e, **søv.**, Nedhaler til Læsejlene ved Store- og Forre-Mærsejl.

Bekkasin, en, er, Sneppe.

Beklemmelse, n, **Beklemthed**, en, **beklumret**, -ede.

beknibe, at, **søv.**, stikke den løse **Bejsjærn** Ende af et Tov ind under den Del, hvorpaa Kraften virker, saa at Tovet der-ved holdes fast.

bekoste, at, **Bekostning**, en, er.

Bekransning, en. **Bekræftelse**, n.

Beksenholt, et, er, **skræd.**, Klods, hvorpaa Knaphullerne presses.

bekvem, **bekvemme sig**, at.

Bekvemmelighed, en, er. **Bekymring**, en, er. **Bekæmpelse**, n.

beladt, **Belastning**, en. [en, er.

belejlig, **Belejrør**, en, e, **Belejring**.

Belemnit, ten, ter, Forstening af Skal-
 dyr; Vættelys

belemre, at, **Belemring**, en.

Bål-øsprit (belespri), en, aandrigt Men-
 neske, Skønaand, vittigt Meneske.

Båletåge (beletasje), n, r, første Sals
 Etage.

beloven, belevne.

Böial, Helvedesfyrsten hos Hebræerne;
 slet Menneske.

beliggende, Beliggenhed, en.

Belladonna, Galnebær; den i disse Bær
 indeholdte stærke, nervebedøvende Gift.

Bölles löttros (bellettre), Fl., de skønne
 Videnskaber.

Belletrist, en, er, Kender og Ven af de

skønne Videnskaber. **Belletristik**, ken,
 Forfatterskab i de skønne Videnskaber.
belletristisk, henhørende til de skønne
 Videnskaber. [smuk Udsigt.

Bellevüe (belvy), smukt Syn; Sted med
Bellöna, Krigsgudinden.

Belvedöre = Bellevue; **belvedöriske**

Apollo, berömt Statue af den græske
 Gud Apollo.

belægge, at, **söv.**, ombinde den yderste
 Ende af et Tov med Sejlarn.

Belægger, en, e, **forg.**, en
 Slags flad Ske, med hvilken
 Metallet lægges paa Listerne.

Belæring, en, **Belønner**, en,
 c. **Belønning**, en, er.

Bemanding, en. **bemidlet**,
 -ede. **Bemyndigelse**, n, r.

Ben, et. **Benklæder**, ne, **Belægger**.
 (Fl.) **bone**, at.

Ben, Søn, f. Eks. Ben David, Davids Søn.

Benaadning, en, **Benaadningsret**, ten,
benovet, -ede, **Benovelse**, n.

Bench (bentsj), en, Domstol i England;
King's-Bench ell. **Queen's-Bench** (kvihns-),
 Overhofretten i London.

böne, godt, vel, rigtigt.

Benedicite, lovpriser! katolsk Bord-
 böen, begyndende med dette Ord; Lysning
 af Velsigelse.

Benediktiner, en, e, Munk af den hel-
 lige Benedikts Orden.

Benediktión (-sjon), en, er, Velsignelse.
 Udtalelse af Velsigelsen.

Benefaktor, en, -törer, Velgører.

Beneficetorestilling, en, er, Forestil-
 ling til Fordel for en Skuespiller ell. Skue-
 spillerinde eller i velgørende Øjemed.

beneficeret, -ede, begavet, benaadet med.

beneficeret Gods, hvis Nytte og Brug er til-
 lagt en Embedsmand som Biindtægt;

beneficeret Sag, Proces, ved hvilken den
 ene Part er fritagen for at betale Omkost-
 ningerne.

Beneficiánt, en, er, den, som
 modtager et Beneficium; den, til Fordel
 for hvem en Forestilling finder Sted.

Beneficium, -iet, -ier, Velgerning, Be-
 gunstigelse; geistligt Kald, **B. väntris**,
 Stolgang. [læderet.

benefje, at, **skom.**, sy Randen til Over-

bengalsk Ild, rød ell. hvid Ild, der an-
 vendes ved Fyrværkeri, til Belysning af
 teatraliske Scener o. l.

Bengel, en, -gler, **bog.**, Vægtstang paa
 Haandpressen i Trykkeriet, paa hvilken
 Trykkeren virker.

Benignitet, en, Venlighed, Godgørenhed.

ben marcato, **mus.**, stærkt fremhævet.

Bensort, et, **mal.**, sort Farvestof, der
 faas ved Forkulning af Ben.

benytte, at. **Benyttelse**, n, r.

Benziu, en, farveløs, flydende Kulbrinte,
 der anvendes som Pletvand. [harpiks.

Benzö, indisk, vellugtende Gummi-

beraad Hu. **Berammelse**, n. **Berødelse**, n. **Beredskab**, et, beredvillig.

Berber, en, e. Beboer af Nordafrika. **Berberiel**, Nordkysten af Afrika.

Bercéau (berson), en. Buegang, buedannet Løvhytte.

Berches, hebraisk Navn paa en Slags Hvedebrød. > Berkesbrød.

Beregner, en, e. **Beretter**, en, e. **Berettigelse**, n.

Bergamotte, n, r. en Slags Pærer.

Bergensjelle, n, r. en *snø*, spidsgattet, klinkbygget, aaben Baad.

Bergere (bersjær), n, r. Hyrdinde; Lænestol. **Løjbænk**. **Bergerie** (bersjær), t, r. Faarehold; Landshistorie.

Berglette, n, *nsk.*, Vedbend.

Berider, en, e. **Berigelse**, n, r. **Bere**, stille i. **Beroligelse**, n.

Berline, n, r. let Rejsevoغن.

Berliøkker, Fl., smaa Prydelser, som hænges i Orenringe ell. ved Urkæder.

Bernhardiner, en, e. Munk af den helige Bernhards Orden.

Bernsten, en. Rav.

Bersagliere (bersaljere), n, r. Skarpskytte i den italienske Hær.

Bersærk, en, er, i den nordiske Oldtid en Kæmpe, som kunde gribes af et eget Raseri. **Bersærkergang**.

Bërtha, en, er, bred, nedfaldende Strimmel paa en nedringet Damekjole.

beruse, at. **Beruselse**, n. **berygnet**, -ede

Beryl, en, er, søgrøn Ædelsten.

berømt. **Berømmelse**, n, r.

berøre, at, *tøm.*, **beslaa** Forskallingen med Rør. [er. **Berøvelse**, n.

Berøring, en, er. **Berøringspunkt**, et.

Bës, en, er, *skom.*, Stykke Læder, som lægges mellem to Stykker, der span-des sammen.

Besaaningshugst, *forst.*, Hugst umiddelbart for Bevoksningens Foryngelse ved Selvsaaing.

Besogling, en. **Besøjling**, en. **Besøj-**

rer, en, e. **Besøjring**, en.

Bësammel, en, -fumler, *skom.*, Apparat til at pudse Besen med.

Bëshevl, en, e, *skom.*, Apparat til at bortskære den Del af Besen, der stikker frem efter Spandingen.

Besiddelse, n, r. **Besiddelsesret**, ten. **Besiddelsesløs**, **Besidder**, en, e. **Besigtelse**, n. **Besigtigelse**, n. **Besindelse**, n. **Besjæ-**

ling, en. **besk**, **Beskhed**, **fummel**, en. **Beskadigelse**, n, r. **bes-**

skaffen, t, -skafne. **Beskatning**, en. **Beskatningsmaade**, n, r. **Besked**, en. **bes-**

koden, t, -ne. [Bedækning.

Beskøler, en, e, Hingst, der staar til

Beskikkelse, n, r. en

Beskylning, en.

skyttelsemiddel, et, -er.

en, e. **Beskæftigelse**, n, r.

Beskærehorn, et, *sku*, -er.

Horn, der lægges paa Overlæueren for beskytte dette, naar Saalen **beskæ-**

beskæro, at. **Beskæring**, en, er.

selse, n. **Beskærmer**, en, e.

Beskøjt, en, er, Skibstvebak.

beslaa, at, *snø*, sammenrulle og sammenbinde et Sejl. **jagl.** **Betegnel-**

se Parringen hos Haarvildtet.

et

n.

n, r.

Besøgenhed, en, **Fornødenhed**.

n, r. -ede

li-

en, er. **Brev** en en **Er**

mand om hans Udnævnelser, fra den p gældende Myndighed.

Bestand, en. **bestandig**.

n, r. **Bestemmelsessted**, et.

Bestialitet, en, Dyriskhed, dyrisk (førsel. **bestialisk**, dyrisk.

Bestie, t, r, vildt Dyr. **Bæst**.

Bestigelse, n, r. **Bestigning**, en, er.

stiger, en, e.

Bestik, ket, ker, Federal til Instrumter. *snø*, Beregning af *de* til *Ses*

bagelagte Vei ved Hæb af *de* *ost*

bestikk l

at, stille, *sku* *er*

mand, en, -mand, *er* *sku*

melse, n. **Best**

bestryge, at, *sku* holde *er* *sku* der ild fra et Befestningsværk.

Bestrøelse, n, r. **Bestyrt**

bestyrtet, -ede.

Bestøfil, en, e, *smed.* stor, *frø*

Bestøvning, en. **b**

ling, en. **Besvangr**, , *u*

n, r. **Besvimmelse**, n, r.

Besvøving, en. *er*

ring, en, er. *er*

n, r. **b**

Bessr *u* *er* *er*

er. **Bet** *er* *er*

Bête (*bæt*), *u*, *r*, *Fæ*, *Dumrian*; i (**bêt**) Straffeindsats for et tabt Spil i *er* blive **bêt**, tabe sit Spil.

Bête noire (**bæt noar**), en, som er u sat for en andens Spot. **Syndebuk**.

Bêtel, en, ostindisk Plante, hvis Bl tygges for Pirringens Skyld.

Bêthel, Gudshus.

Bêthelskib, et, Skib, indrettet til G tjeneste for Søfolk.

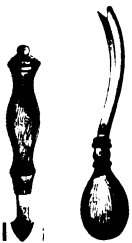
betids. **betimelig**.

Betingelse, n, r. **betingelsesvis**.

Betise, n, r. Dumhed, dum Streg.

Betjening, en. **Betjent**, en, e.

betle, at, **Betler**, en, **Betleri**, et, er.

Bes- Beshovel.

Betøn (betong), en, Masse af Cementkalk og Sten eller Sand, der bliver haard under Vandet og benyttes til Underlag for Bygninger.

Betoning, en, er. **Betragter**, en, e. **Betragtning**, en, er. **Betragtningsmaade**, n, r. **Betroelse**, n. **Betryggelse**, n. **Betryk**, ket.

Betræk, ket, *mus.*, samtlige til et Instrument hørende Strenge.

Bettelstav, en, e. **betuttet**, -ede, **Betuttelse**, n. **betyde**, at, betydede og betød, betydte; betydelig, **Betydning**, en, er, betydningfuld. **Beundrer**, en, e. **Beundring**, en. **bevaagen**, t, ne. **bevare**, at. **Bevidnelse**, n, r. **bevidst**. **bevilde**, at. **Bevilling**, en, er. **Bovis**, et, er, bevislig. **Bevægning**, en. **Bevoksning**, en, er. **bevæge**, at, **Bevæggrund**, en, e. **bevægelig**, **Bevægelse**, n, r. **beværte**, at, **Beværter**, en, e, **Beværting**, en, er. [lingsmand.]

Boy, en, er, tyrkisk Statholder, **Befahol**, en, -bler, el. **Biblia**, Bogen, den hellige Skrift. **Bibelkristne**, der alene støtter deres Troslærdom paa Bibelens Ord. **Bibelselskab**, Selskab til at fremme Bibelens Udbredelse.

Bibliofil, en, er, Bogelsker. **Bibliograf**, en, er, Bogbeskriver, bogkyndig. **Bibliografi**, en, Bogbeskrivelse, Bogkyndighed, Fortegnelse over Værker, hørende til en Videnskab.

Bibliotek, et, er, Bogsamling. **Bogsal**. **Bibliotekar**, en, er, Bestyrer af en Bogsamling. [heden af Paris.]

Bicêtre (bisætr), Sindssygeanstalt i Nærby. **Bicyklo** (bejsikl ell. bejsykl), tohjulet Cykle.

bid, at, bed, bidt. **Bid**, et. **Bid**, en. **bi de vind**, *søv.*, til Vinden, sejle saa nær mod Vinden som muligt.

Biddet (bidæ), en, er, Kleppert, lille Hest; Buk med Vadskefad til Sædebad.

Bidsel, et, -sler, *sad.*, Jærnstang, som Hesten har i Munden, og til hvis Ender Tøjlerne er fæstede.

bidsk.

bio, at.

bien-aimé (bjænæme), højt elsket.

biennal, toaarig.

Biennium, -iet, -ier, Tidsrum af to Aar.

biøn venü (bjængveny), velkommen.

Biorhodior, en, e, tarvelig Violinspiller.

Bifermitet, en, er, Dobbeltkikkelse.

Bifurkation (-sjon), en, er, Tvedeling.

Bigami, et, Ægteskab med to Hustruer eller to Mænd paa een Gang.

Bigat, tet, ter, *søv.*, Træklovs med et Hul med afrundede Hjørner; Hul i Enden af en Stang, i hvilket er indsat en halv Blokskive.

bigot, skinhellig, overdreven hellig. **Bijouteri**, et, Skinhellighed. Hyklari.

Bijou (bisju), en, Klenodie, Juvel. **Bi-**

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

jouteri (bisjuteri), et, Prydelser, Smykker; Juvelhandel.

Bikkje, n, r, *nsk.*, Køter.

Bikse, n, r, *nsk.*, Stormand, Matador.

Bilance, se Balance.

bilateral, tosidig, rettet mod to Sider.

Bilboquet (bilbokæ), en, er, Kuglespil, Bægernespil, et Legetøj.

Bilbrev, et, e, Vidnesbyrd fra Øvrigheden om et Skibs Bygningsmaade og Drægtighed.

bilde sig ind, at, bildte, bildt. **bilfærdig**, *søv.*, kaldes et Skib, naar Skroget er færdigt, og det er forsynet med Undermaster.

billøs, galdeagtig, galdesotig.

Bill, en, er, Veksel, Regning; i England et Parlamentet forelagt Lovforslag.

Billård (biljar), et, er, Spil med Elfenbenskugler paa en med Klæde overtrukket Bordflade med ophejdet Rand; ogsaa dette Bord.

Billede, t, r. **Billedbog**, billedlig.

Billët, ten, ter, lille Brev, Seddel, Adgangskort. **Billët doux** (bijædu), en, er, Kærlighedsbrev. **Billëtter**, en, er, Modtager af Adgangskort.

billig, billige, at.

Billing, en, er, lille Bid, Smule.

Billion, en, er, en Million Millioner (i Frankrig = tusinde Millioner).

Bilning, en, Tildannelse af Kværnstens Overflade.

Bimāna, Fl., Tohændede, d. v. s. Mennesker.

Bimetallisme, n, Brugen af baade Guld og Sølv som Grundlag for Møntfoden.

Bimpel, en, -pler.

Bind, et, binde, at, bandt, bunden, -et, -ne, Bindehund.

Bindingsværk, et, Trækonstruktion i Bygninger, hvis Mellemrum udfyldes med Mursten.

Bindsaal, en, er, *skom.*, indvendig Saal, hvortil Randen sys.

Bindsol, et, -sler.

Binöcle (binaakkel), n, r, Øjeglase til to Øjne, særlig til Stereoskopbilleder.

Biograf, en, er, Levnedsskildrer. **Biografi**, en, er, Levnedsskildring. **biografisk**, levnedsskildrende.

Biolög, en, er, Videnskabsmand, der særlig studerer Livsbetingelserne hos de levende Væsener. **Biologi**, en, Livslære; de levende Væseners Naturbeskrivelse.

biologisk, hørende til Biologien.

bipéd, **bipédisk**, toføddet.

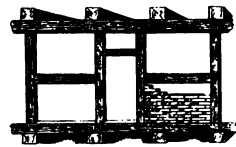
Biplanet, en, er, Planet, der bevæger sig om en anden, større Planet.

Bilboquet.

Bidsel.

Bindingsværk.

Birk, et. er. Distrikt. som i retslig Henseende ikke hører under Herredet. men har særlige Friheder og en egen Dommer. Birkedommer.

Birk, en. e. Birketræ.

bis, to Gange: *mus.* = da capo

Bisam, en, stærktlugtende Vædske. som hos nogle Dyr findes i en Pung ved Bagdelen: Desmer.

bisår, sælsom. underlig. sær. lunefuld. **Bisarroti**, et, er. Særhed. Underlighed; Egensindighed

Biseau (*biso*), en. skraa Flade. afsleben Kant paa en Edelsten.

Biskop, pen. per. øverste gejstlig; en Drik af Vin. Pommeranssaft og Sukker

Biskuit (*biskvit*), en. fint Sukkerbrød. Tvebak; uglasseret Porcellæn.

Bislag, et. Udbygning foran en Dør til Skærm mod Vejr og Vind

Bismer, en. e.

Bisou, en. er, Pukkelokse.

Bisp = Biskop.

Bisque (*bisk*). Kraftsuppe paa Fjerkræ.

bisse, at. **bister**, t. **bistre**.

Bister, nøddebrun Farve til Tusjering. **Bistouri** (*histuri*), en, er, kirurgisk Kniv til at gøre Indsnit med.

bisyllabisk, tostavelser.

bitter, t. **bitre**, bitterlig.

Bitumen, et. Jordbeg = Asfalt; **bituminøs**, jordbegagtig.

Bivouäk (*hivuak*), ken. ker. Feltlejr, Nattevagt under Gevær; **bivouäkøre**, at. ligge i Feltlejr, holde Nattevagt under aaben Himmel.

bisår, se **bisår**.

Bjerg el. **Bjærg**, et, e. Bjergkæde. n, r, Bjergværk, et, er, Bjergværksdrift, en, osv.

Bjæf, fet. **bjæffe**, at.

Bjælde, n, r.

Bjælke, n, r.

Bjælkehovl, en, e, *tøm*, Hovl, med hvilken der høvles en Rende (Not) i Bjælken.

bjærge, at, *sov*, redde. Bjærgning, en.

Bjærgemørs, et, *sov*., Korkring med en Stage med et lille Flag paa

Björn, en, e. Bjørnehj.

Bjørnekjokse, n, r, *nsk.*, se Bjørneklo.

Bjørneklo, en, Skærmpilante, der udmærker sig ved sin Størrelse.

blaa, t. **Blaa**, et **blaalig**. **blaane**, at.

Blaar, en eller et.

Blaastøn, en, = Kobbervitriol

Blaastrompe, n, r, spøgende Betegnelse for en litterært interesseret Dame.

Birk.

Bismer.

Blaatrækstrakt, en. *mal.*, Uddrag af **Blaatræ** *Kampechetræ*, der kan give forskellige Farver.

Blad, et. e. *sov*., den yderste, flade Del af en Aare. *jagt.* Partiet om Skulderbladene hos Haarrildtet.

blade, at, *jagt.* ved Hjælp af et Blad el. lign. at fremkalde den Lyd. Raacen udstoder. naar den jages af Bukken.

Bladguld, et. meget tynde Blade af Guld, som anvendes til Forgyldning

bladre, at.

Blaf, fet. *sov*., svage. ustadige Vindpust.

blafte, at. *nsk.* vifte.

Blague (*blag*), n. Praleri. *Løgn*.

Blakkert, en. er. *nsk.* Lyseplade.

blakkot, -ede. [tale: Vanrygte.

Blamåge (*blamasje*), n. Dadel, ilde Om-

Blåme (*blam*), n, = Blamage. **blamøre**, at, omtale ilde, bagvadske. **blamøre sig**, at, gøre sig til Nar.

Blanche (*blangsj*), et Slags Billardspil.

blanchøre (*blangsjere*), at, gøre hvid: bruges om Kød, der gøres hvidt ved at kommes i kogende Vand.

Blanchøtte (*blangsjet*), n, r, Fiskebens- eller Jærnstok i et Korset.

Blancmangør (*blangkmangsje*), en. Ret af Fløde, Husblas, Sukker og Mandler.

blaude, at. Blanding, en. er. blandt.

Blandsød, en, Udsød af en Blanding af flere Kornarter.

blank, blanke, at.

Blaukaal, en, Aal i Yngledragt

Blaukøl, ten. ter. ikke udfyldt Skema til en Fuldmagt el. lign.

Blaukekredit, ten, aaben Kredit.

blaseret, -ede, sløv, ligegyldig; livstræt.

Blasfemi, en, Gudsbespottelse.

Blashul, let, ler, *bag*., Hul ved Siden af Bagerovnnens Aabning, hvorfra Ovnens kan belyses. Se Lyskasse.

Blason (*blasong*), en, Vaabenskjold.

Blaspiud, en, e, *bag*., tørre Bøgepinde, der brændes i Blashullet (s. d.) for at belyse Ovnens.

Ble, en. er. [et, er. **blegne**, at.

bløg, Bleg, en. e. **blege**, at. **Blegeri**,

bløghvidt, se Blyhvidt.

Blegn, en. er.

Blegsot, en, **blegsottig**.

Bløt, en, *nsk.* Kile til at sprænge med.

Blomme, n, r, *nsk.* Blegn.

Blønde, n, et Mineral.

Bløndøring, en, er, *mil*., smaa, bag en Jordvold eller Mur byggede, dækkede Op- holdsrum for Mandskabet.

Blønuorrågi, **Blønuorrøe** (*blønuorré*), en, Materieflaad.

bløssøre, at, saare, beskadige. [gelse.

Bløssüre (*bløssyre*), n, r, Saar, Beskad-

bløsmourånt (*bløsmurang*), matblaa.

blid, blidelig, blidne, at.

Blide, n, r, Kastemaskine i Fortiden.

Blik, ket, ke.

Blik, ket. Blikkenslager, en, e.

blind, en blind, den, de blinde. Blindebuk, ken, ke. blinde, at

blind, ark., en ydre Dekoration, som ikke staar i Forbindelse med nogen indre Konstruktion (blinde Vinduer).

Blindage (blengdasj), n, Blende, spansk Væg. **blindere** (blengdere), at, bedække, skjule. [i Kortspil = blind Makker.

blindo Mand, søv., Hjælperved et Arbejde; **blinde Plot**, jagt., Sted paa Brystkassen af Hjorte, som ligger ud for et aabent Mellemrum mellem Rygrad, Lunger og Hjerte. [Piller, tyndere end disse.

Blinding, en, er, ark., Mur mellem to **Blindtryk**, ket, bog., Forsringer paa Bogbind, frembragte med opvarmede Stempler paa det fugtige Læder, saa at det faar en mørkere Farve.

Blink, et, blinke, at. Blinken, en.

Blinker, en, e, blinkende Hovedprydelse paa Heste for adelige Vogne.

Blis, sen, ser, hos Hesten en Strimmel hvide Haar fra Panden hen paa Næsen. **blisset**, -ede.

blivo, at, blev, e, bleven, et, ne.

Blizzard, en, voldsom Storm i de forenede Stater, ledsaget af Kulde og Snefald.

Blod, et. Blodsfrænde, n, r. Blodshest.

Blodskam, men, kønsligt Forhold mellem en Mand og en Kvinde, der er saa nær beslægtede, at de ikke maa indgaa Ægteskab.

Blok, ken, ke, blokke, at. Blokning, en.

Blok, ken, ke, søv., Træblok, i Midten udhulet til en smal Ridse, hvori indsættes een eller flere Skiver, udfalsede i Kanten, over hvilken et Tov kan glide.

Blekåde, n, r, Indeslutning og Afspærring af en Fæstning eller en Søhavn; i Billardspil et stærkt Stød mod den Bal, man spiller paa, hvorved den drives i et Hul.

blekøre, at, indeslutte en Fæstning, afspærre en Havn eller Kyststrækning; hindre Tilgang af Arbejdere; i Billardspil ved et stærkt Stød at drive en Bal i et Hul. **Blokering**, en, er, Indeslutning og Afspærring af en Fæstning eller Havn.

Blokpost, en, er, jærnb., Signalpost mellem to Stationer, til Sikring af Færdselen.

Blokskrift, en, bog., latinsk Skrift uden fine Streger: **Blokskrift**.

Blokstation (-sjon), en, er, elek., mindre elektrisk Station, kun beregnet paa at forsyne en Gade med elektrisk Kraft.

Blomkaal, en.

Blomme, n, r, jagt., Harens Hale.

Blomst, en, er, blomstre, at, blomstret, -ede, Blomstring, en, er.

blond, lys af Farve; lysegul (om Haar).

Blondin (blongdæng), en, er, Mand med

lyst Haar. **Blondine**, n, r, Kvinde med lyst Haar.

Blonde, n, r, fine Silke- eller Bomulds-kniplinger.

Blømerdragt (blumer-), en, er, amerikansk, mandfolkeagtig Kvindedragt.

Bløster, et, -stre, Blomsterdække, d. v. s. Bæger og Krone.

blot, blotte, at.

[blote, at.

Blot, et, Ofring i det hedenske Norden.

Blu, en, blues, at, bluedens. Blulise, en, Blufærdighed, en. Busel, en.

Blumist, en, er, Blomsterven, Blomsterdyrker.

Blund, et, blunde, at.

Blus, set, blusse, at.

Bluse, n, r.

bly, Blyhed, en (smlgn. **Blu**, **Blulise**).

Bly, et, Metallet.

Blyant, en, Mineral med sort Metallglans, der anvendes til Skrivestifter; en i Træ indfattet Skrivestift.

Blyhvidt, et, hvidt Farvestof, der bestaar af Bly, opløst af Eddikesyre.

Blykabel, et, -kabler, elek., isoleret elektrisk Ledning, beskyttet mod Fugtighed ved et Hylster af Bly.

Blyprop, pen, per, elek., en Sikring, derskal hindre Strømmen i at gaa fejl.

Blykappe, n, r, mil., Hylster omkring den cylindriske Del af et Projektil, der, naar det tvinges ind i Riffelgangene, bringer Projektilet til at rotere.

Blæk, ket, blække, at.

Blæksprutte, n, r.

blønde el. **blønde**, at. Blændlygte, n, r. Blændværk, et.

Blønkere, Fl., mil., smaa Afdelinger, der sendes forud for at iagttage Fjenden.

Blære, n, r, blære sig, at. Blæreri, et, er.

blæse, at, blæste, blæst. Blæser, en, e, Blæseri, et. Blæst, en. [blødne, at.

blød, Bløde, n. bløde, at, blødt, blødt.

bløde, at, Bløder, en, e, Menneske med sygeligt Anlæg for stærke Blødninger, der vanskelig kan standses.

bo, at, bor, boede, boet. Bohave, t, r. Bellig, en, er. Bopæl, en, e. bosætte, at.

Bøa, en, er, Kæmpeslange; lang Halskrave af Pelsværk til Damer.

Bøardinghøuse (bordinghous), t, Spisehus, Spisekvarter; Logi for Sømænd.

bobine, se balbine.

[Tyl.

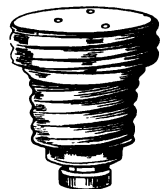
Bobinæt, tet, Tøj med Kniplingsgrund =

Blonde.

Blykabel.

Blyprop.

Blok.

Boble, n, r, boble, at.

Bød, en, er.

Bød, en, bødferdig, Bodsprædiken.

Bødøga, en, er, Kælder, Vinhus; Varemagasin.

Bodmeri, et, er, Laan til Fuldførelse af en Sørejse mod Pant i Skibet eller i Skib og Ladning. **Bodmeribrev**, et, e, Kontrakt om et saadant Laan.

Böer (bur), en, er, Efterkommer af de hollandske Kolonister i det sydlige Afrika, især Beboerne af Staten Transvaal.

Bœuf à la mode (bøfalamaad), en, stegt Oksekød med indstukne Læg.

Bog, en, Bøger. **Bogstav**, et, er, bogstavelig, bogstaver, at. [24 el. 25 Ark].

Bog, en, Bøger, en vis Mængde Papir (20,

Bog, en, Frugten af Bøg. **Bogfænke**, n, r.

Boghvede, n.

Bogbinder, en, e. Bogbinderi, et, er.

Boghandel, en, er. Boghandler, en, e.

Bogholder, en, e. Bogholderi, et, er.

Bøgievogn, en, e, Jærnbanevogn, hvis Aksler er befæstede paa en Ramme, der er saaledes forbunden med Vognens Hovedramme, at den kan dreje sig i Forhold til denne.

Boglade, n, r.

boglard, e. [trykkeri, et, er.

Bogtryk, ket. Bogtrykker, en, e. Bog-

Bojån, en, er, japanesisk Krukke.

Bojår, en, er, adelig Godsbesidder i de slaviske Lande.

Boks, en, e, Aflukke i Stalden, hvori Hesten kan gaa løs; Rum i en Banks Hvælving, der udlejes til Kunder.

Bojån.

bokse, at, kæmpe med Næverne. **Bokser**, en, e, Nævekæmper. **Boksning**, en.

Bol, et. Bolsmand.

Bolag, et, *svsk.*, Aktieselskab.

Bold, en, e, Boldhus, Boldspil.

bole, at, Boler, en, e.

Bolero, en, er, spansk Folkedans.

Bolle, n, r.

Bolgnæserhund (bolonjeser-), en, e, lille Hund med lange, silkeagtige Haar og lange, hængende Øren.

Bolster, et, -stre.

Bolt, en. bolte, at.

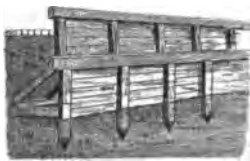
boltre, at.

Bølus, en, fintkornet Lerart af forskellig Farve, bruges som Polermiddel.

Bolværk, et, er.

Bom, men, me, *sv.*, Stang, der bruges til at udspænde Undersiden af Storsejlet.

gymn., Hjælke ell. Planke paa Højkant med Kanterne afrundede.

Bolværk.

Bombårde, n, r, Skyts til at udskyde Stene med; Baspiben paa Orgelet. **Bombardør**, en, er, Krigsfyrværker. **Bombardemønt** (bombardemang), et, er, Beskydning med Bomber og andet Kasteskyts. **bombardøre**, at, beskyde med saadant Skyts.

Bombasin (bombasæng), et, et Slags let Tøj af Bomuld, blandet med Uld eller Silke.

Bombäst, en, svulstig, højtravende Tale, Ordbram. **bombästisk**, svulstig, højtravende.

Bombe, n, r, en med Krudt fyldt Jærnkugle, der springer ved et indsat Tændrør.

Bomdirk, en, e, *sv.*, Tov, hvormed Bommens Yderende løftes op.

bomme, at, *sv.*, ved Kovending at hale Storsejlet ind midtskibs og lade det gaa over i den anden Side.

Bommert, en, er. bomre, at.

Bommesl, et, tykt, kipret Bomuldstøj, laaddent paa den ene Side.

Bomuld, en. Bomuldsplante. Bomuldstøj.

Bomærke, t, r, Mærke, der hørte til en Mands Ejendom og ofte benyttedes som Underskrift.

bön (bong), godt! vel!

Bön (bong), en, Fl. Bons, Bevis for modtagen Bestilling; Modtagelsesbevis for en Leverance; Anvisning paa Statskassen.

böna fide, paa Tro og Love, i god Tro, i en god Mening.

böna officia, Fl., gode Tjenester, Mægling, Mæglingsforsøg.

Bönbön (bongbong), et, Sukkerbrød, Sukkergodt, Slikkeri. **Bönbönniëro** (bongbonjær), n, r, Æske til Bonbon.

bön camaråde (bongkamarad), være h. c. med, omgaas paa en fortrolig Fod med.

Bönd, Fl. Bonds, Statspapirer, offentlige Obligationer. [Bondemand.

Bönde, n, Bønder. Bondefanger. bondsk.

böng, at, Bøning, en.

bön gre, mål gre (bong gre mal gre), med eller mod ens Vilje, enten man vil eller ikke.

Bönheür (baännör), en, Lykke. Velfærd.

Bönhomme (baannaam), en, god, ærlig Mand; et godt Skind, en Tosse; **Bönhomie** (baannaami), n, Godmodighed.

Bönifikation (-sjön), en, er, Skadeserstatning, Godtgørelse.

Bönitöt, en, en Tings, særlig Jordens, indre Værdi eller Godhed. **bönitöre**, at, vurdere, skatte Jord.

Bombe og Tændrør.

bon jōur (bongsjur), god Dag, god Morgen. **Bonjōur**, en, er, sort Frakke, Diplomatarfrakke. [Navn paa et stort Magasin i Paris.

bon marchē (bongmarsje), godt Køb; **Bonmēt** (bongmo), et, er, Vittighed, vittigt Indfald. [Opdragerinde.

Bōnne, n, r, Barnepige i finere Huse; **Bonnōt** (baannē), en, er, Hue, Kappe; et Slags Præstehat.

Bonsōns (bongsang), en, sund Menne-skeforstand, naturlig Forstand.

bon soir (bongsoar), god Aften! god Nat!

Boutōn (bongtong), en, god Tone, fin Verdenstone.

Bōnus, en, ved Livsforsikringselskaberne det Navn, hvorunder Overskuddet fordeles til de forsikrede.

Bonvivānt (bongvivang), en, er, en, som holder af at leve godt, lystig Broder.

bon voyāgo (bong voajasj), lykkelig Rejse.

Bōnzo, n, r, Præst i Kina og Japan.

Boekmāker (bukmæker), en, e, Mand, der som Forretning driver Væddemaal ved Væddeløb.

Boomerang (bumerang), en, er, Kaste-vaaben hos Austral-negrene, bestaaende af et Stykke bøjet Træ, ca. $\frac{3}{4}$ Al. langt.

Boomerang.

Bōōtos, Oksedriver, Navn paa et Stjernebillede paa den nordlige Himmel.

Bor, et, bore, at.

Bor, Borsyre, Borvand.

Bōra ell. **Bōrra**, en, stærk Nordenvind i det adriatiske Hav.

Boracit, en, Talkjerd.

Bōraks, et, et Slags Salt.

Bōrd, et, e.

Bōrd, et, Bræt; Skibsrand, Skibet selv. **borde**, at, lægge paa Siden af et Skib. [af Bræder.

Bōrdāgo (bordasj), n, Skibsbeklædning

Bōrdōl, let, ler, Horehus.

Bōrdōrēāū (baardro), et, er, Fortegnelse over et Antal sammenhørende Dokumenter.

Bōrdūre (baardyr), n, r, Søm, Besætning; Indfatning. [et, Nordlys.

bōrēāl, **bōrēālisk**, nordlig; **Bōrēāllys**,

Bōrēas, en, Nordenvind.

Bōrg, en, e, Borger, en, e, borgerlig. Borgemester, en, e, Borgerskab, et.

bōrnōre, at, indskrænke, begrænse. **bōrnōret**, -ede, el. **bōrnōrt**, enfoldig, indskrænket, dum.

Bōrough (boro), en, *engl.*, en Flække.

Bōrt, en, er, Rand, Kant; Indfatning, Brømme.

bort, borte.

Bōrānsia, latinsk Navn for Preussen.

Bōsnāk, en, er, Indbygger i Bosnien; en let væbnet Lansener. [stantinopol.

Bōsponus, et, Sund; Strædet ved Kon-

Bosquēt (boskæ), en, Buskads, Kratskov. **Bōsse**, n, r, Bule; ophøjet Arbejde i Voks, Gips o. lign. **bōssēre**, at, forfærdige ophøjet Arbejde i Voks, Gips og andre bløde Stoffer. **Bōssōrer**, en, e, den, der forfærdiger saadanne Arbejder.

Bōssol, en, -sler, Kugle af Sten eller Træ til at spille med.

Bōston, en, et Slags Kortspil.

Botanik, ken, Plantelære. **Botāniker**, en, e, plantekyndig. **botanisēre**, at, samle Planter. **botānisk**, som angaar Botaniken. **botānisk Have**, Have, hvori forskellige Planter dyrkes i videnskabeligt Øjemed.

Bottelōr, en, er, Køkkenmester, Proviantforvalter paa et Skib.

bōūche à cōūr (busj a kur) ell. **b. ou** (ang) **c.**, frit Taffel ved Hoffet.

Bōdoir (budoar), et, er, Værelse til at trække sig tilbage i for Damer; Modtagelsesværelse. [jads, Komiker.

Bōuffōn (buffong), en, er, Spasmager, Ba-

Bōugie (busji), en, er, Voksstabel; Belysning paa et Hotel; *med.*, tyndt, elastisk Redskab til at udvide Urinrøret eller udtømme Urinen af Blæren.

Bōugre (bugre), Kæltring, Skurk.

Bōuillon (buljong), en, Kødsuppe, Kraftsuppe.

Boulevārd (bulevard), en, er, Bolværk, Fæstningsvold; stor, smuk, beplantet Gade paa de gamle Voldes Plads, især i Paris.

Bouleversemēt (bulversmang), et, Omstyrtning, Ødelæggelse. **bouleverisēre**, at, kuldkaste, ødelægge.

Bouline (bulin), n, r, *sov.*, Tov, som trækker den forreste Kant af et Raasejl fremad. [Lugt.

Bouquēt (bukæ), en, Vinens krydrede **Bōurdōn** (burdong), en, dybt Orgelre-gister.

Bourgeois (bursjoa), en, Borger; et Slags Bogtrykkerskrift: Bourgeois.

Bourgeoisī (bursjoasi), et, Borgerstand, især den højere.

Bourse (burs), n, r, Pengepung.

Bourseāu (burso), en, *ark.*, Rundstav af Zink eller Bly, som danner Overgangen mellem to Tagskraaninger.

Boussōle, n, r, Kompas.

Boutāde (butad), n, r, Grille, Lune, forunderligt Indfald.

Bouteille (butelje), n, r, Flaske.

Bov, en, e.

bōven, *holl.*, ovenover, ovenpaa; *sov.*, en Tilsætning til Master eller Stænger, f. Eks. **Bovenbramstang**, **Bovenkrydsraa**. **Bovensejl**, alle Sejl, der føres højt oppe paa Rejsningen (se Fuldrigger).

bōvenvægtig, *sov.*, kaldes det, naar et Skibs Last er stuvet saaledes, at der er Overvægt over Tyngdepunktet.

Bovist, en, er, *bot.*, et Slags Svamp.

bovne, at.

Bovspryd, et, skraatliggende Stang, der gaar ud fra Forstævnen af et Skib.

Bowiekniv, en, e, stor Kniv, der bæres i en Skede paa Brystet; bruges i de forenede Stater.

Bowl (bol), en, Skaal til Punch, Bolle.

Box, en, er, Baas, se Boks.

Bøyer, en, e, søv., hurtigsejlende Fartøj med Gaffelmast.

boykøtte, at, udelukke fra Samkvem med andre; forhindre en i at drive sin Forretning ved at spærre Tilgang af Arbejdere eller Materiale. **Boykøtning**, en, en saadan Afspærring.

braano, at, *nsk.*, smelte.

braastandse, at, *nsk.*, standse pludselig.

Braate, n, r, *nsk.*, Sted, hvor Skoven er nedhugget for at give Plads til Dyrkning.

Bracelot, ten, ter, Armbaand.

Brad, en, e = Steg.

Bradspil, let, søv., Spil med vandret Aksel.

Brag, et, brage, at, Bragen, en.

Bragning, en,

Løsen af Basttrævlerne i Hør, Hamp osv. ved Bøjning og Brydning. [Nordboerne.

Bræge, *myt.*, Skjaldekunstens Gud hos

brak. Brakmark, en, er, brakke, at.

brak, Brakvand, et.

Braknøse, n, r.

Brakteat, en, er, Mønt af Metalblik med ophøjet Præg paa den ene og fordybet Præg paa den anden Side.

Bram, søv., et Ord, der betegner Genstande, som hører til Mastens tredje Afdeling, Bramstangen (se Fuldrigger).

Bram, men, bramfri, bramme, at.

Brama, det højeste Væsen hos Hinduerne.

Bramän, en, er, denne Guddoms Præst.

Bramanisme, n, Hinduernes Religion.

bramarbasere, at, prale, skryde.

Bramärbas, en, Storpraler, Skryder.

Bramin, se Braman.

Bramsejl, et, søv., Sejl paa den øverste Stang, der er føjet til en Mast.

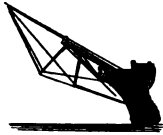
Bramsejlskuling, en, søv., Kuling, ved hvilken Bramsejlene er de øverste Sejl, der kan føres.

Brånche (brangsje), n, r, Gren, Afdeling af en Forretning, Fag; Art, Slags; Sidelinie af en Familie.

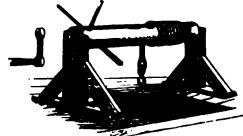
Brand, en, e, Brander, en, e.

Brand, en, Svamp, som angriber Hvdekærner og gør dem sorte i Spidsen og ubrugelige til Mel.

Brandgods, et, søv., kasseret Tovværk.

Bovspryd.

Bradspil.

Brakteat.

Braudmaleri, et, Kunsten at brænde Ornamente ind i Træ.

Brandrør, et, Rør med Brandsats paa Granater, der bringer dem til at springe ved Anslag.

Brandy (brændi), engelsk Navn for Brændevin; bruges ogsaa ofte om Kognak.

branke, at.

Braser, Fl., søv., Tove fra Enden af Ræerne, hvorved disse kan drejes i horisontal Retning. **braso af**, at, dreje Ræerne, saa at Sejlene spiller. **braso op**, at, dreje Sejlene, saa at de kommer til at staa bak.

Brask, en, braske, at.

brat, te.

Bratsch, en, er, Strygeinstrument af Form som en Violin, men større og dybere.

brav. Bravhed, en. [Miner.

Bravåde, n, r, trodsigt Væsen i Ord og

Bravøring, en, ved Rytteriet Kamp til Hest Mand mod Mand.

bravissimo, udmærket.

bråvo, fortræffelig. [Snigmorder, Bandit.

Bråvo, en, Fl. Bråvi, Vovehals, lejet

Bravør (bravur), en, Tapperhed, Uforfærdethed. **B. arie**, meget vanskelig Arie, hvorved den syngende kan vise sin Dygtighed. [digelse ved Brud.

Breakåge (breakasje), n, *han.*, Varebeska-

Brèche (bresje), n, r, Mur- ell. Voldaabning, frembragt ved fjendtlig Beskydning.

Bred, den, der, brede, at, bred, bredt.

Bredbil, en, er, *tøm.*, Økse til

Kanthugning.

Bredde, n, r, et Steds Bredde angives i Grader, maalte fra Ækvator paa Stedets Meridian.

Bredfok, ken, ke, søv., et Sejl, som Skonnerter og mindre Skibe kan føre paa Formasten.

Bredouille

(bredulje), n, Be-

styrkelse, For-

legenhed, For-

virring.

Bredside, n,

r, søv., alle de

Kanoner, der

kan affyres fra

samme Side i et

Krigsskib = det glatte Lag.

Bregne, n, r, Plantenavn

Bremse, n,

r, Apparat til

at hemme en

Maskines el.

Vogns Gang.

Bremse, n, r, Insekt.

Bresche, se Breche.

Brev, et, e

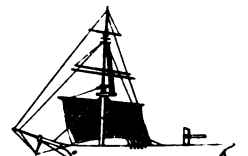
Brève, t, r, pavelig Skrivelse til Fyrster

eller Stater. **Brevêt** (brevæ), et, er, aabent

Naadebrev, Patent, Diplom.

Breviärium, -iet, -ier, de katolske gejst-

liges Bonnebog.

Bredfok.

Bremse.

Bredbil.

brövis, *mus.*, Node, der gælder to hele.
Bricöle (brikaal), *n.*, i Billard Ballens Tilbagespring fra Banden; gøre en Bal **par b.**, drive en Bal i Hullet ved Spilleballens Tilbagespring fra Banden.

Bricöleskud, *det. mil.*, Skud, skraat rettet mod et Punkt, for at Kuglen, naar den preller af, skal ramme et andet Punkt.
Bridön (bridong), *en.*, er, Bidsel uden Stænger.

Brig, *gen. ger. søv.*, tomastet Skib med to fuldstændige Master med Ræer.

Brig.

Brigåde, *n. r.*, større Hærafdeling, bestaaende af flere Regimenter eller Batailloner og kommanderet af en General.

Brigånd (brigang), *en. er.*, Landevejsrover.
Brigantine, *n. r.*, letsejlende, mindre Krigsskib. [relidelse.]

Bright's (brajts) Sygdom, et Slags Ny-
Brik, *ken. ker.*

Brikötter, *Fl.*, kunstigt Brændsel, fremstillet ved Sammenpresning af Kulpulver.

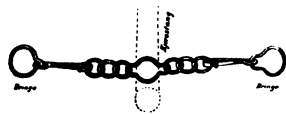
Briks, *en. er.*
Bril, *en. fisk.*, Ketser med Jærnramme, der sættes paa en lang Stage og benyttes til Østersfangst.

brilliant (brilljant), glimrende, udmærket.
Brilliant, *en. er.*, Diamant, der er sleben saaledes, at den kommer til at glimre særlig stærkt. **brillöre** (briljere), *at.*, glimre, funkle, straale.

Brillo, *n. r. tekn.*, Ring af Jærn, der paa Drejerbænken tjener til at understøtte Arbejdsstykket.

Briller, *ne. Fl.*
bringo, *at.*, bragte, bragt.
Bringo, *n. r.*

Bringekobbel, *et. -kobler, sad.*, Kæde eller Rem, hvorved Hestens Seletøj forbindes med Vognstangens Forende.

Bringekobbel.

Brink, *en. er.*
Brint, *en. kem.*, et luftformigt Grundstof.
Bröchö (briaasj), *n. r.*, Smørkage af fint Mel.
bröso, *mus.*, munter.

Brise, *n. r.*, jævn Søvind.
Brisk, *en. er.*, Standplads, paa hvilken de større Kanoner betjenes.

Brisk, *nsk.*, Enebærbusk.
Brisling, *en. er.*, et Slags smaa Sild.
Brisse, *en.*, Brisler, en egen Kirtel hos Hvirveldyrene.

Brist, *en.*, briste, *at.*, brast, brusten ell. bristede, bristet; bristefærdig. **Bristning**, *en. er.*

Britannia, *det gamle Navn paa England.* **Britäniametal**, *let. søvliggende Metalsammensætning.*

Brüte, *n. r.*, Englænder. **britisk**, *engelsk.*
Bro, *en. er.* [naal for Damer.]

Bröche, (*brosje*), *n. r.*, kort Spyd; **Brystbrochöre** (*brosjere*), *at.*, hæfte en Bog.
brochörel, *-ede*, med ophøjede Blomster.
Brochüre (*brosjyre*), *n. r.*, Hæfte, Flyveskrift.

Brod, *den. de.* brodde, *at.*
Broder, *en.*, Brödre.
brodöre, *at.*, udsy, *sy* med ophøjet Syning. **Broderi**, *et. er.*, Udsyning, ophøjet Syning.

Broder Jönathan, *Øgenavn for Beboerne af de forenede Stater i Nordamerika.*

Brodsø, *en. er.*, høj Bølge med toppet Kam, der bryder, naar den træffer Modstand.

broget, *-ede.*
Brok, *ket.* Brokbaand, Brokskade.
Brok, *ken. ke.*, Grævling.
Brokåde, *n.*, Silketøj med indvævede, ophøjede Sølv- eller Guldblomster.

Brokflugl, *en. e.*
Brokke, *n. r.*, brokke, *at.*
brolægge, *at.* Brolægger, *en. e.* Brolægning, *en.*

Brolæggerhammer, *en.*, -hamre, Redskab, hvis Hoved til den ene Side danner en Ske, til den anden en Hammer.

Brolæggerhammer.

Brolæggerjomfru, *en. er.*, Stempel, der betjenes af een eller fire Mand, og hvormed Brostenene stemples ned.

Brom, *et. kem.*, et Grundstof. **Bromkålium**.
Brombær, *ret.*
Bronkitis, *en. Fl.* Bronkiter, Betændelse i Luftrorets Forgreninger.

Bronze (*brongse*), *n. r.*, Brolæggerjomfru Metalblanding af Kobber, Tin og Zink; Kunstgenstand af dette Metal.
brönze, **brönzeröt**, *-ede*, af Bronze eller med Udseende ell. Farve som Bronze.
brönzerö, *at.*, overtrække med Malm, give Malmfarve. [uenig; forstyrre, forvirre.]

brouillöre (*bruijere*), *at.*, gøre, blive
brovte, *at.* Brovten, *en.* Brovter, *en. e.*
Brownist, *en. er.*, Medlem af Puritanersekten i England.

Brud, et, Brudstykke.
Brud, en, e. Brudgom, men, me.
Brud, en, e, Art lille Væsel.
Brug, en og et, bruge, at, brugte, brugt.
Brugde, n, r, en Hajart.
Brum, met. brumme, at. Brumbasse, n, r.
Brumåiro (brymær), en (Taagemaaened), i den franske Revolutionskalender Maaned 22. Oktbr. til 21. Novbr.
Brumme, n, Fangehul.
brun, brune, at. [Tøj.
Brunøl (brynel), let, fint, kipret, uldent
brunnøt (brynæt), brun Farve (paa Haaret).
Brunnøt, **Brunøtte**, Mand eller Kvinde med brunlig Ansigtifarve ell. Haar.
Brunst, en, Parringsdrift hos Dyr.
Brus, en, et Slags Kortspil.
Brus, et, bruse, at. Bruse, n, r.
Brusk, en, e.
brutål, grov, raa, udannet. **Brutalitøt**, en, Raahed, Plumphed.
brutto, *han.*, uren, blandet. **Brutto**-indtægt, Indtægt uden Fradrag af Omkostninger. **Brutto**-vægt, Vægt af en Vare med Indpakning.
bryde, at, brød, brudt. brydbar. Bryder, en, e. Bryderi, et, er. Brydning, en, er. brydsom.
Bryg, gen, brygge, at. Brygger, en, e. Bryggeri, et, er. Bryggers, et, er.
Brygge, n, r, *nsk.* Skibsbro.
Bryllup, pet, per. Bryllupsdag, en, e.
Bryn, et.
Brynde, n, sanselig Attraa.
bryne, at, *nsk.*, slibe. **Brynesten**.
Brynje, n, r = Rustning.
brysk, opfarende, heftig.
Bryst, et, er, bryste, at.
Bryst, et, er.
løm. Naar to Stykker Tømmer sammentappes, gøres Tappen kortere paa den ene Side af Bjælken end paa den anden; det Stykke af Bjælken, der springer frem, kaldes **B**. (se Fig.)
Brystning, en, er, lav Mur, der tjener til Rækværk, f. Eks. ved en Altan.
Brystværn, et, *mil.*, Jordmasse, der værn Besætningen mod Fjendens Skyts.
Brø, en, er, *nsk.*, se Gletscher.
Brøder, Fl., Brædegulv.
brøge, at, Brægen, en.
Bræk, ket, brække, at.
Brække, n, r, *nsk.*, stejl Afsats i en Vej.
brække op, at, *jagl.*, tage Indvoldene ud af Vildt.
brække sammen, at, *jagl.*, siges om Vildtet, naar det falder i Skuddet.
Brømme, n, r, brømme, at.
Brændalder, en.
brønnde, at, Brønnde, t, brændbar.
Brændemærke, t, r.

Bryst.

Brændensælde, n, r.
Brænder, en, e.
Brænderi, et, er.
Brændetøgu, et, et i Huden indbrændt Mærke, hvormed Stutterier eller militære Afdelinger forsyner deres Heste.
Brændevin, en.
Brændglas, set, Linse, der samler Solstraalerne i eet Punkt og derved kan fremkalde Antænding.
Brænding, en, er, Havets voldsomme Brydning mod Kyster og Grunde.
Brændsel, et.
Bræt, tet, ter, ell. Bræder.
Brød, et.
Brøde, n, brødefri, brødefuld.
Brøk, en, er
Brøl, et, brøle, at, Brølen.
Brødskrift, en, er, *bog.*, Benævnelse for de til Bogers Tekst almindelig anvendte Skriftarter.
Brønd, en, e. **Brøndkur**, en, Kur, der særlig bestaar i Nydelsen af Mineralvand.
brøsig.
Brøst, en, brøstfældig, brøstholden.
Bubøn, en, er, venerisk Lyskebyld.
Buckskin, et, et Slags stærkt, kipret Klæde.
Bud, et, om Personer i Flertal: Bude.
Budda, indisk Guddom. **Buddaisme**, n, denne Guddoms Dyrkelse og Religions-system. **Buddaist**, en, er, Tilhænger af denne Religion.
Buddha, se Budda. [sig ved et Laag.
Buddike, n, r. Frøkapsel, som aabner
Budding, en, er.
Budeie, n, r, *nsk.*, Malkepige.
Budgøt (bysjæt), tet, ter, Overslag over sandsynlige Indtægter og Udgifter.
Bue, n, r. bue, at. bueformig.
Bueføring, en, *mus.*, Maaden, hvorpaa Violinbuen føres.
Buelampe, n, r, elektrisk Lampe, i hvilken Lyset frembringes mellem to Kulspidser.
Buestilling, en, er, *ark.*, Konstruktion af Træ, over hvilken en Bue mures.
Buña, en, er, Teaterstykke, der blot har til Hensigt at vække Latter.
Buñer, Fl., Stødpuder for Enderne af Jærnbanevogne.
Buffet (byffæ), en, er, Skænkebord.
Bug, en, e. buget, -ede, bugne, at. Bugtaler, en, e.
Bug, en, e, *søv.*, Midten af et Raasejl.
Buggaarding, en, er, *søv.*, Tov, hvormed Bugen af et Raasejl hejses op under Raasens Midte, naar Sejlet skal beslaas.
Buggjord, en, e, Rem, der spændes under Hestens Bug for at fæstne Seletøjet.
Buggy (baaggi), en, er, lavt Enspænderkøretøj. [betov.
bugserø, at, *søv.*, tage et Skib paa Slæb.
Bugt, en, er, bugte, at, bugtet, -ede.

Bugt, en, er, *søv.*, Midten af et Tov i Modsatning til Enderne (Tampene).

Buk, ken, ke, Bukkeskind, et, Bukkespring, et.

Buk, ket, bukke, at.

Bukar, en, Skovmærke (Plante).

Bukofalos, Alexander den Stores Yndlingshest.

Bukotaur, en, er, *myt.*, et Uhyre, halvt Menneske, halvt Tyr; Navnet paa den venetianske Doges Skib.

Bukot, ten, ter. [jæger; Sørøver.

Bukkanør, en, er, amerikansk Bøffel-

Bukkoblod, et, en Plante.

Bukkel, en, Bukler, kunstig Haarkrølle.

buklet, -ede.

bukolisk, idyllisk, landlig, hyrdeagtig.

Buksbom, en.

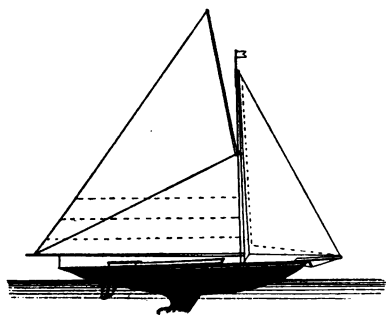
Buksor, Fl. Buksetøj.

Buksor, Fl., Torskens Rognsække.

Bul, len, le, Stamme (af et Træ).

Bulbider, en, e. en Slags stor Hund.

Bulbøl, en, e, *søv.*, Køl, der midt under Baaden gaar dybt ned for at gøre

Bulbøl.

Baaden i Stand til at føre større Sejl; bruges især i Kapsejlere. [n, r.

Bulder, et, buldre, at. **Bulderbasse**,

Buldog, gen, ge, se **Bulbider**.

Bulo, n, r, bulet, -ede. [at.

Bulk, en, er, Klump, Ujævnhed. **bulke**,

Bullo, n, r, Pavebrev.

bullon, t, bulne, Bullenskab, en, bulne, at,

Bulning, en.

Bulletin (byltæng), en,

er, Dagsberetning.

Bullion (buljen), Guld- eller Sølvbarre.

Bulmourt, en, er.

Buløkse, n, r, svær Tømrerøkse.

[at, bums.

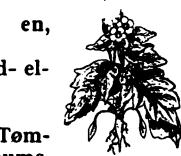
bum, Bump, et, bumpe,

Bumorang, se **Bomorang**.

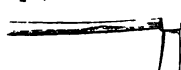
Bund, en, e, til

Bunds, bunde, at.

Bundfald, et, hvad der synker til Bunds. **bundfælde**, at, Bundfældning, en.

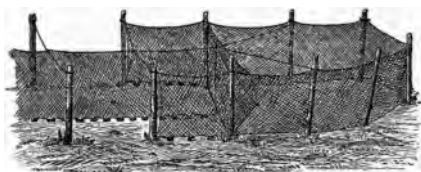

Bulmourt.

Buløkse.

Bundgarn, et, *fisk.*, stort, paa Bunden anbragt Garn til Kystfiskeri.

Bundgarn.

Bundhjul, et, *urm.* **Store B.** er Urets midterste Hjul; paa dets Tap eller paa det om denne fastpressede Minutrør er Minutviseren fæstet. Det drives af Fjederhuset. **Lille B.** et Hjul, der drives af **Store B.** og driver Sekundhjulet (se Fig. **Ur**).

Bundstørvandt, en, e, Forbundsfælle.

Bundstok, ken, ke, *søv.*, svært Krumtømmer, som lægges over Skibets Køl ogerved danner den nederste Del af Spanterne.

Bundstykke, t, r, Bagstykket af en Kanon.

Bundt, et, er, bundte, at.

Bunke, n, r, bunke, at.

Bundtillio, n, r, *søv.*, Brædder, der lægges langskibs i Bunden af en Baad, til at træde paa. [ro et Skib med.

Bunkeaaere, n, r, *søv.*, svær Aare til at

Buntmager, en, e. [den ene Side.

Buntpapir, et, Papir, der er farvet paa

Buorm, en, e, *nsk.*, Snog.

Bur, et, e.

burde, at, bör, burde, burdet.

bure, at, *nsk.* brøle som en Okse.

Bureau (byro), et, er, Arbejdsbord, Skriverstue, Embedskontor. **Bureauchef**, en, er, den, der leder et saadant Kontor. **Bureaukrat**, en, er, Tilhænger af Embedsmandsvælde. **Bureaukrati**, et, Embedsmandsvælde. **bureaukratisk**, som angaar, ligner Bureaukratiet.

Burätte (byrätt), n, r, Apparat til nøjagtig Afmaling af Vædskemængder.

Burin (byræng), en, er, Gravstik til Kobberstikning. *urm.*, lille Mejsel, der bruges ved Arbejde paa Drejestolen.

burløsk, snurrig, pudserlig, naragtig.

Burnus, en, er, stort Stykke Uldtøj, som Araberne bruger til Overstykke.

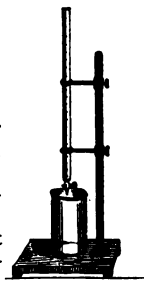
Butre, n, r.

Bursch (borsj), en, er, rejsende Haandværkssvend; Student ved et tysk Universitet. **burschikös**, studentermæssig, flot.

buse, buse, at.

Buserüune, n, r, stort Forklæde.

Bushel (busjel), en, er, engelsk Kornmaal, omtrent = $\frac{1}{4}$ Tønde.

Burette.

Busk, en, e. Buskads, et, er.
Buskåpen, *nsk.*, Kvæget.
Buskøl, tet, ter, en Samling Buske.
Buskqvætte, n, r, *nsk.*, Digesmutte.
Bussemand, en, -mænd.
Büste (byste), n, r, Billedhuggerarbejde, som kun fremstiller Hoved, Skuldre og Bryst af det menneskelige Legeme. [svin.]
Bustivel, en, er, *nsk.*, Pindbut, te, buttet, -ede.
Butik, ken, ker. **Butiksdreng**, en, e.
Butleri, et, Lukaf i et Skib, hvorfra Provianten uddeles til Mandskabet.
Butterdej, en = Smørdej.
By, en, er. **Byabarn**.
byde, at, bød, budt, buden, et, ne.
Byfoged, en, er, Underdommer og Politimester.
Byg, get. Byggryn, Bygkorn.
Byg, en, bygge, at, Bygekar, ret.
Bygd, en, er, *nsk.*, Kommune. **Bygde-maal**, et.
Byge, n, r, bygget, -ede.
bygge, at, **Bygmester**, en, e. **Byggeri**, et, er. **Bygning**, en, er.
Byggegrube, n, r, Udgravning til Fundament for en Bygning.
Byggeplan, en, er, Tegning, hvorefter en Bygning skal opføres.
Bygsel, en, *nsk.*, Fæste. bygsle, at.
Byld, en, er. Byldemoder. en.
Bylt, en, er, hylte, at.
Bynke, n, Plante.
Byrd, en, Fødsel og Herkomst.
Byrde, n, r. byrdefuld.
Byskat, ten, ter. Afgifter, paalagte Købstadsejendomme til Dækning af Købstadens Udgifter.
Bysses, en, fint ægyptisk Lærred.
Byting, et, ugentligt Retsmøde i en Købstad.
Bytte, t, bytte, at, Bytning, en, er.
Bytting, en, er, i Overtroen ombyttet Barn; Skifting.
Byzantinere, Fl., Historiekrivere ell. Mønter fra det græske Kejserdømmes Tid.
byzantinsk, fra det græske ell. østromerske Kejserdømme.
Bæger, et, e.
Bægl, en, er, saa meget Brød, som bages paa een Gang.
Bæk, ken, ke. **Bækerred**, en, er.
Bækken, et, er.
Bælg, en, e, Bælgetræder, en, e, bælg, at.
Bælg, en, e, *jagl.*, Pelsdyrenes Skind.
Bælg, en, e, *skrad.*, Fold ved Lommer i uførede Frakker, for at Lommen kan give større Plads.
Bælt, et, er, Store B., Lille B.
Bælte, t, r, bælte, at. **Bæltedyr**, et.
Bændel, et, Bændler.
Bændelorm, en, e.

Buste.

Bændsel, et, -sler, *søv.* Garn, som bruges til at indbinde en Blok eller Kovs i en Tovende.

Bændelorm.

Bængel, en, Bængler.
Bænk, en, e, bænke, at. **Bænkebidder**, en, e.
Bænkevølling, en, daarlig, sammenjasket Mad.

Bænhage, n, r, *tøm.*, Jærnhage, der sættes ned i Høvlebænken for at fastholde det Bræt, der skal høvles.

Bær, ret, bærdannet, -ede.
bære, at, bærer, bar, baaren, et, ne. Bærer, en, e.

bære sig, at, *nsk.*, jamre sig.
Bærme, n, den uklare Rest, som efter Tappingen bliver tilbage i Øl og Vin; horisontal Afsats, der skal hindre en Jordskraaning fra at skride.

Bæst, et, er. bæstisk.
bæve, at, Bævelse, n, Bæven, bævre, at.
Bæver, en, e.

Bævergejl, en, Afsondringsstof, der findes i særegne Punge hos Bæveren og anvendes i Medicinen.

Bævreasp, se **Asp**.
Bøddel, en, Bødler. **Bøddelknægt**, en, e.
bøde, at, Bøde, n, r.

Bødker, en, e, bødker, at.
Bøf, fen, fer. **Bøfstog**, en, e.
Bøffel, en, Bøfler.

Bøg, en, e. Bøgeaske, n.

Bøje, n, r. Mærke ved et Anker for at vise dets Plads, Besejlingsmærke.

Bøje.

bøje, at, højelig, Bøjning, en, er, Bøjningsmaade, n, r.

Bøjøjærn, et, *kurv.*, Apparat til at bøje tykt Træ med.

Bøjestraf, fen, fe, *mil.*, Straf, hvorved vedkommende fængsles til Gulvet med en kort Lænke.

Bøjetræ, et, er, *kurv.*, Planke med Huller i, der benyttes til at bøje tykke Grene i den forlangte Form.

Bøje, n, r.
Bølge, n, r, bølge, at, bølget, -ede.
Bølgoblik, ket, tynd Metalplade, der er valset i parallelle Bølger.

Bølgobryder, en, e, Dæmning til at skaffe Dækning for en Red el. Havnemunding.

Bølling, en, er, *nsk.* = Buskåpen.
Bølle, n, r.

Bøn, nen, ner. Bønnelog, en, -boger. bönfalde, at. bönlig.

Bønder, -folk, -gods, -smør.

Bönhas, en, er, Fusker uden

Bøjøjærn.

Bøjetræ.

Berettigelse i en borgerlig Næringsvej. [krementer.

Bønne, n, r, *jagt.*, Haarvildtets Eksbeotisk, dvask, dum, dorsk.

Bør, en, ¹⁾ f. Eks. Medbør. ²⁾ f. Eks. Grillebør. ³⁾ = Livmoderen hos Dyr.

Børnehavn, n, r, Forskole med ordnede Lege for Børn i 3-6 Aars Alderen.

Børs, en, er, Pengepung; Forsamlingshus for Købmænd.

Børsprække, n, r, Könsaabningen hos Hoppen. [ste, at, Børstning, en.

Børste, n, r, Børstenbinder, n, e, bør-

Børstemaskine, n, r, *mol.*, Maskine, der børster og polerer den rensede Sæd.

Bortling, en, at forsyne et Stykke Blik, f. Eks. en Daase, med en Bort, for at Laaget kan stoppes af den.

bos.

Bøsning, en, er, cylindrisk Udforing paa en Del af en Bøsning. Maskine, der er meget udsat for Slid.

Bøsse, n, r. **Bøssemager**, en, e.

Botte, n, r.

C.

Ord, som savnes under C, maa søges under K.

C som romersk Tal, *cēntum* = 100; ved Varmeangivelse = **Celsius**, den hundreddelte Varmemaal; *mus.*, som rytmisk Fortegn = $\frac{4}{4}$ Takt, med en lodret Streg igennem (♩) $\frac{2}{2}$ eller Allabreve Takt.

c eller **ca** = *cīrca*, omtrent.

Cab (*kab*), en, er, Enspænderdroske med to store Hjul og Kuskeseadet anbragt højt oppe bag paa Kaleschen.

Cab.

Caballero (kavaljero), en, er, spansk Ridder.

Cabāne (kaban), n, r, Hytte, Ruf, lille Kahyt paa smaa Skibe. [garer.

Cabānos (kavanjos), Fl., en Slags **Cabārēt** (kabaræ), en, Værtshus, Skænkestue; Tebakke; Fad med flere Rum.

Cabarētgaffel, Paalægsgaffel.

Cābīnet Cōncil (kabinet kaunsil), det engelske Statsraad. [handel.

Cabotāgo (kabaataſj), n, Kystfart, Kyst-

Cācho-desōrdre (kasjdessaadr), n, paa Væggen ophængt Kurv til Anbringelse af forskellige Sager. [med Kastagnetter.

Cachūcha (katsjutsja), en, spansk Dans **Cadeāū** (kado), en, er, lille Venskabsforæring.

Cadōnce (kadangs), n, r, *mus.*, Slutningsløb, Tonelutning; velklingende Fald i Tale eller Vers; Takt.

Cadrān (kadrang), en, er, Solskive, Urskive.

Cādre, n, r, Ramme, Indfatning; den faste Stamme af et Regiment.

Cadūceus (kaduseus), en, Guden Merkurs bevingede Slangestav. [Notebog.

Cahīr (kaje), et, Hæfte, **ca irā** (sa ira), det skal gaa! (Begyndelsesordene af en fransk Revolutionssang fra 1789).

Cākes (keks), Fl., Kager, Skibsbrød.

Calabrēsor, en, e, Beboer af Calabrien i Nedreitalien; bredskygget Hat.

Calamīter, Fl., forstenede Rörvækster.

calādo, *mus.*, aftagende, svindende.

Calcānt, en, er, Bælgetræder ved et Orgel. [ner Guld.

caldāriisk Erts, Metalblanding, som lig-

Caldārium, -iet, -ier, Værelse til varmt Bad; Drivhus. [der.

Calcoōns (kalsaang), Fl., Underbenklæ-

Calēdonien, det gamle Navn paa Skotland. **Caledōnier**, en, e, Skotlænder.

Calembōnr (kalangbur), en, er, sindrigt Ordspil, begrundet paa Lydlighed mellem Ord af forskellig Betydning.

Cālibau, en, Vanskabning, Uhyre, Utske.

Cālico, et, ostindisk Bomuldstøj.

Callositēt, en, Hudforhærdelse; **callēs**, tykkudet. **Cā-**

lus, en, haard Hud paa Saar hos Dyr og Planter.

Calmerne, Fl., Vindstillets Bælte.

Caduceus.

Calumet.

Calumöt (kalymæ), en, Tobakspibe, Indianernes Fredspibe.

Calvinisme, n, Calvins Lære. **Calvinist**, en, er, Tilhænger af Calvins Lære; reformert. [Dameoverstykke.

Gamäl (kamaj), en, kort Bispekaabe, **Camarilla** (kamarilja), en, de indflydelsesrigeste Yndlinge, som omgiver Fyrstens Person og ofte har Indflydelse paa Statsforvaltningen.

Gambialröt, ten, Vekselret.

Gambio, en, Veksel, Vekselbrev. **Gambio-konto**, en, Vekselregning.

Gambium, et, *bot.*, Dannelsesvæv. **Gambial-Ring**, det Væv inden for Plantens Bark, hvori Tilvæksten foregaar; Vækst-ring.

Gambric (kehmbrik), et, Kammerdug, fint Traadlærred = Batist.

Camelöt (kamlo), et, Tøj, forfærdiget af Kamelgedens Haar; Avissælger i Paris; en, som udraaber Varer paa Gaden.

Camembört (kamangbær), en Slags fransk Flødeost.

Camera lucida, et, optisk Instrument, som anvendes, naar man vil tegne Billeder, der ses under et Mikroskop.

Camera obscura, et, mørk Kasse med en med et linsedannet Glas forsynet Aabning, ved hvis Hjælp de Genstande, som er udenfor, afbildes i formindsket Størrelse.

Camisärd, en, er, Blusemand.

Camisöl, en, er, en Slags Camera obscura. langskødet Vest; en enradet, kraveløs Frakke.

Camorra (kamaarra), en, hemmeligt Samfund, hvis Medlemmer støtter hinanden; bruges kun i nedsettende Betydning om Tyvebander o. lign.

Campagne (kampanje), Roms Omegn.

Campagne (kampanje), n, Landet; Landgods; Felttog; det Tidsrum, i hvilket et bestemt Arbejde fuldføres. *à la campagne* (kampanj), paa Landet, landlig.

Campäne, n, r, den bageste Del af et Skib oven over Kahytten. **Campänflag**, et, Flaget paa Skibets Bagstav.

Campanile, n, r, fritstaande Kirketaarn ved en Kirke.

Campo santo, *ital.*, Kirkegaard.

Camene, n, r, Muse, Digtekunstens Gudinde.

Canaille (kanalje), n, den lave Pøbel; Pak; Slyngel.

Cancer, en, Kræft; Stjernebil- ledet Krebsen. **Cancrifer**, Fl., forstenede Søkrebs. **cancrös**, kræftagtig.

Cand. = **Candidatus**, Kandidat.

Canicula, Hundestjernen, Sirius.

Canon (kanjon), en, Fl. Canons, i den vest-

lige Del af de forenede Stater i Amerika Navnet paa dybt udulede Flodsenge med næsten lodrette Bredder.

Cant (kant), en, Tyvenes hemmelige Sprog; det for en vis Samfundsklasse særegne Sprog; hyklet religiøs Tale (engelsk). [bar.

cantabil, *mus.*, sang-

cantabile, *mus.*, baaret og udtrykksfuldt.

Canter, en, *ridn.*, jævn, rolig Galop.

Cantiliver (kanteliver), en, e, en Slags Drager, der anvendes ved Brobygning.

Canzone, **Canzonette**, n, r, Sang af en bestemt metrisk Form.

Cäpe (kehpe), Fl. Capes, kort Dameoverstykke uden Ærmer.

Caponniöre (kapaanjör), n, r, bedækket Gang i en Fæstnings Løbegrave.

Capöt (kapo), en, er, Regnkappe, Rejsekappe med Hætte.

Capotäpe (kapaatasj), n, den Kunst at maale et Skibs Hurtighed og bestemme dets Plads paa Kortet.

Capotästo, *mus.*, Griber, som sættes paa Guitaren for at give alle Strengene paa een Gang højere Stemning. [Fantasi.

Capriccio (kapritsjjo), en, er, *mus.*, fri

Capüce (kapyss), n, r, Kabuds, laadden Hue; Hætte paa en Kaabe ell. Kappe til at trække over Hovedet; Munkehætte, **Capuciner**, en, e, Hættemunk, Gren af Franciskanerordenen.

Capuchön (kapusjaang), en, er, Hætte, Munkekutte; et med Hætte forsynet Dameoverstykke.

Caracöle (karakaall), n, r, Rytterens hurtige Svingning med Hesten.

Carafön (karafaang), en, er, Vinkøler; lille Flaske. [trekantede Sejl.

Caravölle, n, r, hurtigsejlende Skib med

Carcässe (karkass), n, r, Benrad; Skrog af et Skib paa Stabelen; Form af Vire til kvindelig Hovedpynt; en Slags Kugle til Skydevaaben.

Carötte, n, r, ostindisk Skildpadde, hvoraf laves ægte Skildpadde.

Cärnos, en, Benedder. **cärnos**, angreben af Benedder; ormstucken (om Tænder).

Cärntas, en, kristelig Kærlighed til sin Næste. Moderkærlighed.

Carlst, en, er, Tilhænger af den spanske Tronprætendent Don Carlos.

Carmagnöle (karmanjaall), n, en under den franske Revolution 1789 yndet Sang med Dans. [hedsdigt.

Cärmon, et, Fl. **Cärmina**, Digt, Lejlig-

Cärnäge (karnasj), n, Blodbad, Slagteri.

Cärnivora, Fl., kødædende Dyr, Rovdyr.

Carraghen, irlandsk Mos (en spiselig Alge). **C.** Chokolade, Chokolade med irlandsk Mos i.

Cancer.

carrarisk Marmor, Marmor fra Carrara i Italien.

Carroū (karro), en, skæv Firkant med lige store Sider; Ruder i Kortspil.

Carrik, en, er, Ridekappe med flere Kraver. **Carrantræ**, et, meget haardt og tungt, rødt Træ, der anvendes til fine Snedkerarbejder.

carte blanche (kart blangs), ikke udfyldt Fuldmagt, uindskrænket Fuldmagt.

Cartosiānsk Djævel, lille, hul Glasdukke, der er saaledes indrettet, at den ved vekslede Tryk paa Luften i den kan synke eller stige i et med Vand fyldt Glas.

Cartisāno, n, r, Silke-, Guld- eller Sølvtraade, opviklede paa Kortstrimler, til Brodering.

Carūkel, en, -kler, Kød-udvækst, dødt Kød i Saar.

Casāque (kasak), n, r, kort Rejsekappe med vide Ærmer.

Cāsko, i L'hombre et Spil med otte ell. ni Kort af Stammen; i Assurancevæsen Skibet med Tilbehør.

Casolin, en, Ostestof.

[Betaling.

Cāssa, han., kontante Penge, kontant

Cassiopōia, fremtrædende Stjernebilledet paa den nordlige Himmel, hvis fem største Stjerner danner et W.

Cāstrum dolōris, Forhøjning, paa hvilken et Lig lægges til Skue = lit de parade.

Catgut (katgöt), med., snoet Dyretarm, der benyttes til Sammen-syning af Saar.

Cāucus (kaakes), i de amerikanske Fri-stater et Partimøde, hvor der træffes Bestemmelse med Hensyn til Partiets Op-træden ved Valg el. lign.

Cāssa, en, Grund, Anledning, Øjemed; Sæg. Proces.

Cāuso celōbre (kos selæbr), en, Proces, der gør Opsigt.

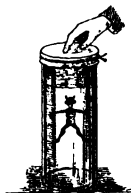
Causorio (kosri), t, Passiar, Foredrag af let og vittigt Indhold. **Causōur** (kosör), en, er, Taler med et saadant Foredrag.

Cāuso (kosös), n, r, Sofa, der er saaledes indrettet, at to Personer kan sidde i den og vende Ansigt mod hinanden. [lig Forsigtighedsregel.

Cautöl (kavtel), en, er, Forbehold, rets-Caval, i Tarokspil: Rytter.

Cavalöt, ten. ter, drejeligt Fodstykke, paa hvilket Billedhuggeren udfører sin Figur i Ler.

Cavaliēre sorvōnto (kavaljære), i Italien Ledsager af gifte Kvinder, Husven. ca-

Cartesiānsk Djævel.

Cassiopeia.

valieremōnt (kavaljærmang), ridderlig, herremæssig; flygtig.

Cavatine, n, r, Operasang af lyrisk Indhold og af mere ukunstlet Form end Ariens.

Cāvendish (kavendisj), en, sødlig Skraa-tobak i firkantede Plader.

Cayōnnepeber, et.

Ceder, en, dre, en Slags Naaletræ.

cedōre, at, aftræde, afstaa, vige, give efter.

Cedille (sedilje), n, r, et lille Tegn under c: ç, som tilkendes giver, at c skal udtales som s.

celōbre (selæbr), navnkundig, berømt. **celebrōre**, at, fejre, højtideligholde. **Celebrōring, Celebration** (-sjon), en, er, Højtideligholdelse. **Celebritēt**, en, er, Højtidelighed; Berømt, Navnkundighed; berømt Mand, berømt Navn.

Celeritēt, en, Hurtighed.

Celle, n, r, lille Kammer i et Kloster eller i et Fængsel; Afdeling i en Bikue; den mindste Enhed, hvoraf de levende Organismer bestaar. **elek** = Akkumulator. **Celle-System**; Fængselssystem, efter hvilket hver Fange har sit særlige Rum.

cellulōs, fuld af Celler.

Cellesskif-ter, en, e, **elek.**, Apparat, der indgaar som Led i Ledningen og regulerer Spændingen ved at indføre nye Celler i Stedet for de aflagdede.

Cellist (tsjellist) og **Cello** (tsjello), se Violoncellist og Violoncello.

Celluloīd, et, farveløst, haardt, meget elastisk Stof, der kan bearbejdes som Horn og anvendes meget i Industrien.

Cellulōse, n, Cellestof, Kulforbindelse, der danner Hovedbestanddelen af Planternes Cellevægge.

Celsiustermomēter, et, -metre, det hundreddelte Termometer.

Celt, en, Bronceredskab fra Oldtiden.

Cēmbalo (tsjembalo), et Instrument, der ligner et Klaver. [Vand.

Cēmōnt, en, Murkit, som hærdes under **cēndrē** (sangdre), askefarvet, askegraa.

Cēndrillōn (sangdrijaang), en, Askepot.

Cēnobit, en, er, Klosterbroder, Munk.

Cēnobium, et, Kloster.

Cēnotāphium, -iet, -ier, Gravmonument paa et Sted, hvor den afdøde ikke hviler.

censōre, at, dømme, bedømme (især Bøger); vurdere.

Ceder.

Cellesskifter.

Censor, en, Censörer, Bedømmer, offentlig Bedømmer af Litteratur med Hensyn til Tilladeligheden af at lade den trykke; Meddømmer ved Eksaminer. **Censorat**, et, er, en Censors Embede. **Censur**, en, er, Bedømmelse af Litteratur el. Eksamensprøver. **consurere**, at, bedømme, **Census**, en, Skat, Afgift; Vurdering af en Borgers Formueforhold for derefter at bedømme hans Valg- og Stemmeret.

Cent, en, Fl. Cents, nordamerikansk Mønt = $\frac{1}{100}$ Dollar.

Centerbord, et, *søv.*, løs Køl, der kan føres ned under Skibets Bund eller hejses op i et dertil indrettet Rum.

Centesimal-Regning, Regning efter Hundredele.

Centigram, met, mer, = $\frac{1}{100}$ Gram.

Centime (sangtim), n, r, fransk Mønt = $\frac{1}{100}$ Franc.

Centiméter, en, -metre, = $\frac{1}{100}$ Meter.

Centner, et, = 100 Pund.

central, som hører til eller udgør Midtpunktet. **Central-bureau**, Hovedkontor som Midtpunkt for en Forvaltninggren. **Centralisation** (-sion), en, er, Forening, Sammenlægning. **Centralisations-System**, det politiske System, der søger at forene al Magt i een Haand eller paa eet Sted. **centralisere**, at, forene, sammendrage paa eet Punkt.

Centre, *spl.*, i Fodbold den midterste af Forspillerne.

Centrifugal-Kraft, en, midtpunktflyvende Kraft. **Centrifuge**, n, r, Maskine, som ved midtpunktflyvende Kraft adskiller Mælkens Bestanddele. [Kraft.

Centripetal-Kraft, en, midtpunktsøgende Kraft. **Centret**, Centrér, Midtpunkt; Foreningspunkt; Mellemparti i repræsentative Forsamlinger. *mil.*, den midterste Del af en Troppeopstilling.

Centrumsbør, et, *tom.*, Bør, hvis skærende Del er bredere end Stammen; det har i Midten en Spids, til den ene Side en skarp Tand, til den anden en skærende Kant.

centupløre, at, gøre hundredfoldig.

Cerät, **Cerätum**, et, Vokspaster.

Cereälier, Fl., Kornarter, Vækster med melholdige Korn.

Cerebellum, den lille Hjerne.

cerebräl, som hører til eller angaar Hjernen. [Rygmarv.

cerebrospinal, som angaar Hjerne og **Cerebrum**, den store Hjerne.

Ceremoni, en, er, Skik og Brug; Kirkeskik; Pomp; Omstændigheder, Væsen.

Ceremoniäl, let, ler, Indbegreb af alle Ceremonier ved en Fest. **ceremoniäl**, højtidelig; overdreven høilig.

cerise-rødt, kirsebærrødt.

cernere, at, indeslutte, omringe. **Cer- nering**, en, Indesluttelse, Belejring.

Ceroplastik, ken, Billedkunst, der benytter Voks til plastiske Fremstillinger.

Certeparti, et, er, skriftlig Kontrakt mellem Befragter og Skipper.

Certifikat, et, er, Vidnesbyrd, Attest, skriftlig Fuldmagt.

Cerussa, Blyhvidt.

Cerüt, ten, ter, ostindisk Cigar, afskaaren i begge Ender.

Cervelat-Pølse, Hjernepølse, Kød-pølse.

Cession, en, er, Aftrædelse, Overdragelse af en Rettighed.

c'est a dire (sætadir), det vil sige.

c'est le premiér pas qui coute (sæ le præmie pa ki kut), det er det første Skridt, der er vanskeligt.

Cestus, en, Kamphandske hos de romerske Nævekæmpere.

Cetacö, en, er, Dyr af Hvalslægten.

cetera, det øvrige, Resten. **cetera dö-sunt**, Resten mangler.

Chablön (sja-

blaang), en, er,

*mal.*udskaaren Mo-

del til Ornamenter

o. l. **Chablönkniv**,

en, e, Kniv til at

udskære **Ch. Cha-**

blönpapir, et, tykt,

præpareret Papir til **Ch.**

Chacönoe (Sjakaann), n, Tonestykke med Bastema, ledsaget af Variationer i Overstemmerne.

Chagrin (sjagræng), en, Læder med Narv; Tøjer med kornet Overflade; Kummer, Græmmelse, Fortræd.

Chäine (sjæn), n, r, Kæde i Dans.

Chäise (sjæs), n, r, Halvkaret, Vognstol.

Chaiselöngö (sjæslaang), n, r, en Slags udpolstret Sofa.

Chalöns (sjalaang), en, en Slags kipret uldent Tøj til Underfor.

Chalüp, pen, per, *søv.*, aaben Baad af Mellestørrelse i et Orlogsskib, roet af 6—12 Mand.

Chaly, et, en Slags fint Tøj af Gedehaar.

Chamäde (sjamad), n, Tegn ved Tromme eller Trompet til en Fæstnings Overgivelse.

chamarröre (sjamarrere), at, bebrømme, besætte med Borter, baldyre.

Chambräntle (sjangbrantl), n, Dör-ell. Vindusindfatning af Træ eller Sten.

Chambre (sjangbr), et, Kammer, Værelse; Afdeling af et Lands Folkerepræsentation.

Chambre garnie, møbleret Værelse til Udlejning.

Chambrüere (sjangbrüer), n, r, Stuepige, Kammerpige; stor Pisk, som Staldmestre og Beridere bruger.

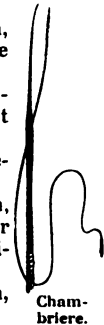
chämois (sjamoa), gulgraa, rødliggul.

Chablön

Centrus-bör.

Chambrüere.

Champagne (sjampanje), n, Vin fra Champagne i Frankrig.

Champignon (sjangpinjaang), en, er, spisselig Svamp.

Champion (tsjampion), en, er, *spl.*, den, der har erhvervet Mesterskabet ved en eller anden Væddeskamp.

Champøing (shampuing), Vadskning af Haaret med en spirituos Sæbeopløsning.

Chance (sjangse), n, r, Lykketræf, Tilfældighed; mulig heldigt eller uheldigt Tilfælde, Sandsynlighed for eller imod; Udsigt til. [risk Saar.

Chancro (sjangker), n, smitsomt, vener-

Chango (sjangsj), n, Tusk, Bytte; Forandring. **changeant** (sjangsjang), foranderlig, spillende i forskellige Farver.

Changeant (sjangsjmang), et, er, Forandring, Afveksling. *fægtl.*, Bevægelse med Klingen fra den ene Side af Modstanderens Vaaben til den anden.

change (sjangsjere), at, forandre, skifte; spille i forskellige Farver. *ridn.*, bringe Hesten fra en Sidehøjning over i Bøjning til den modsatte Side.

Chanson (sjangsaang), en, Sang, Vise.

Chansonette (sjangsaanæt), n, lille Sang eller Vise.

Chantouse (sjangtøs), n, r, Sangerinde.

Chapeau (sjapo), en, er, Hat; Mandsperson, Herre; en Dames Ledsager; en dansende Herre. **Chapeau-bas** (sjapo ba), **C. mecanique** (mekanik), Hat, der kan trykkes sammen og holdes under Armen.

Chapelot (sjaplæ), en, Rosenkrans, Paternoster.

Chaperon (sjapraang), en, er, Hjælmdække; en ung Dames beskyttende Ledsager; *ark.* Murkrone.

Charabanc (sjarabang), en, er, aaben Vogn med Sidebænke.

Charkuterie (sjarkytri), t, r, Handel med Fedevarer.

ChARGE (sjarsj), n, Byrde, Chapelet.

Fragt, Ladning; Embede, Stilling, Ærespost. **Chargé d'Affaires** (sjarsje daffær), Forretningsfører, den, som i Stedet for en Gesandt varetager den ene Stats Interesse hos den anden. **chargere** (sjarsjere), at, *mil.*, angribe; bebyrde, overlæsse, overdrive. **Chargering** (sjarsjering), en, Angreb, Affyring.

Charité (sjaritte), en, Velgørenhed, Vældighed; Hospital i Paris.

Charitör (kariter), Fl. Gratierner, Skønhedens Gudinder.

Charivari (sjarivari), Kattemusik; Blandinger; Berlokker ved en Urkede.

Charlatan (sjarlatan), en, er, Markskriger, Kvaksalver. **Charlataneri**, et, Markskrigeri.

Charliere (sjarljær), n, r, Luftballon, fyldt med Brint.

charmant (sjarmang), indtagende, fortryllende. **Charme** (sjarm), n, Ynde, Tillokkelse. **charmere** (sjarmere), at, henrive, fortrylle. **charméret** (sjarmeret), -ede, indtaget, forelsket i.

Charnière (sjarnjær), n, Hængsel, der er i eet Stykke med det, det sidder paa.

Charpî (sjarpi), en, optrevlet Lærred til Forbinding af Saar.

Charta magna (karta), den engelske Forfatnings Grundlov fra Aar 1215. [lov.

Charte (sjart), t, Haandfæstning, Grund-

Charter (tsjarhter), et, e, Naadebrev, Beskyttelsesbrev.

chartere (kartere), at, gøre et Grundrids af.

Chartist (sjartist), en, er, i Portugal Tilhænger af det i Aaret 1826 givne Charte; i England Tilhænger af et Parti, der kræver almindelig Stemmeret.

Chassé (sjasse), en, er, Sideskridt i Dans; **chassere** (sjassere), at, danse en Række ned og op.

Chassepôt-Rifol (sjaspo), en, en efter den franske Opfinder opkaldt Baglade-riffel.

Chassëur (sjassör), en, er, Jæger.

Châteaü (sjato), et, er, Slot, Herregaard.

Châteaü la Fitte. Châteaü la Rose o. s. v., Navne paa franske Vine.

Chateaubriand (sjatobriang), tyk Skive Oksemerbrad, tilberedt med Champignoner eller Smör og hakket Persille.

Chateläin (sjatlæng), en, er, Borgfoged, Slotsforvalter.

Chateläine (sjatlæn), n, r, Damehalsbaand; Livbælte, hvori der bæres Nøgler, Vifter el. lign.

Chatelöt (sjatlæ), Fængsel i Paris.

Chatöl, let, ler, Pengekasse, Pengeskrin; en Fyrstes Privatkasse.

Chaussé (sjosse), n, r, Kunstlandevej, brolagt Landevej.

Chaussüre (sjosyr), n, Fodtøj.

Chauvinisme (sjovinisme), n, overdreven Nationalfølelse, der krigersk retter sig mod et andet Land.

Check (tsjek), en, er, Anvisning paa en Bank; tærnet Vævning.

Chëer (tsjir), i England: Bifaldsraab, Hurra.

Chef (sjæf), en, er, Herre, foresat, Anfører. **Chef d'œuvre** (sjæ dövr), et, Mesterværk.

Cheminemönt (sjöminmang), en, *mil.*, Fremrykning mod en befæstet Stilling ved Løbegrave, førte i Siksak. **cheminere**, at, rykke frem paa denne Maade.

Chemise (sjemise), n, r, Særk. **Chemisette** (sjemisæt), n, r, lille Overchemise.

Chenille (sjenilje), n, r, en Slags Kavaj eller Kappe med Ærmer i; en Slags tykke, flöjlsagtige Snore.

Cherry (tsjerri), Kirsebærlikör.

Cheruserker (keruserker), Fl., Folkestamme i det gamle Tyskland.

chevalerøsk (sjøvaleræsk), ridderlig. **Chevaleri** (sjøvalri), et, Ridderskab, Riddervæsen. **Chevaliør** (sjøvalje), en, er, Ridder. **Ch. d'honnøur** (daannør), Æresledsager. **Ch. d'industrie** (dængdystri), en, er, Lykkeridder, Bedrager. **Ch. sans peur et sans reproche** (sang pør e sang røpraasj), Ridder uden Frygt og Dadel. [Haarvækst.

Chevelure (sjøvlyr), n, Hovedhaar, **Chevémétode**, n, Sangmetode, der bruger Taltegn i Stedet for Noder.

Chéviot (sjiviaat), et, mørkfarvet, kipret, uldent Stof til Herre- og Dameklæder.

Chibouque (sjibuk), n, r, lang, tyrkisk Tobakspibe.

chic (sjik), flot, fiks, moderne.

Chiffer (sjifr), et, Chifre, Skrifttegn, Skrittræk; Taltegn; hemmelig Skrift ved aftalte Tegn i Stedet for Bogstaver. **Chiffer-Nøgler**, Fortegnelse over de hemmelige Tegns Betydning.

Chiffoniøre (sjiffonjære), n, r, Møbe med Skuffer i; Kommode.

Chignon (sjinjaang), en, er, Opsætning af Nakkehaaret i en aflang Pung.

Chikane (sjikane), n, r, Kneb, Rænker, Retsfordrejelse. **chikauøre** (sjikanere), at, drille, spille Puds. **Chikaneri** (sjikaneri), et, er, Drilleri. Chignon.

Chimpånse (sjimpanse), n, r.

Chok (sjok), et, Stød, Slag, Sammenstød; Angreb, Indhug; Rystelse. **chøkøre** (sjokere), at, støde, fornærme; være anstødelig.

Chokolade, n.

Chouan (sjuang), en, er, Tilhænger af Kongemagten under den store franske Revolution, især i Provinsen Vendée (vangde).

Christiaud'ør, en, er, ældre, dansk Guldmønt af Værdi omtr. 14 Kr. 75 Øre.

Chronique (kraanik), se Kronik. **Ch. scandaløuse** (skangdaløs), Bysladder om forargelige Tildragelser.

Chrysanthemum, en, Kurvblomst af Astersgruppen, dyrket i mange Afarter, der udmærker sig ved pragtfulde Kroner af meget forskellig Farve og Form.

Chylus, en, Mælkesaft, Næringsaft, der dannes af Chymus og gaar over i Blodet.

Chymus, en, den vællingagtige Masse, hvortil Næringsmidlerne omdannes i Maven.

Cicero, berømt Taler i det gamle Rom; en Slags Bogtrykkerskrift: **Cicero**.

Cicerone (tsjitsjerone), n, r, Vejviser, Fører.

Cicciabø (tsjitsjibø), en, er, gift Dames Elsker i Italien.

Cid, Herre, Overhoved.

Cider, en, Æblemost.

ci-devant (sidøvang), fordem, i forrige Tider; forhenværende.

cif, *han*, et Ord, dannet af Bogstaverne c, i, f, paa Engelsk Begyndelsesbogstaverne af Ordene: Pris, Assurance, Fragt; naar en Vare sælges cif, maa Sælgeren levere den frit om Bord og betale Assurance og Fragt til Bestemmelsesstedet.

Ciffer, et, Cifre, Taltegn.

Cigar, en, er, **Cigarøt**, ten, ter.

Cikade, n, r.

Cikorie, n.

Cimbrer, Fl., Folkestamme i det gamle Gallien. **cimbrisk** Hyl, et stort og forfærdeligt Hyl.

Cinders (sinders), Fl., Stenkul, Cikade.

afsvovlede i Ovne.

Cinnøber, et, rødt Farvestof, en kemisk Forbindelse af Kvægsølv og Svovl.

Cinter, en, -re, = Buestilling, s. d.

Circa, omtrent, henimod.

Circassia, fint, uldent Tøj. **Circasiøne**, fint, uldent Tøj, vævet som Kasimir.

Cirkel, en, Cirkler.

Cirkulation (-sion), en, er, Kredsløb, Omløb. **cirkuløre**, at, være i Omløb.

cirkulær, kredsførmig.

Cirkuløre, t, r, Rundskrivelse.

Cirkumcision, en, Omskærelse, Operation, hvorved Forhuden fjernes.

Cirkumferens, en, Omfang, Omkreds.

Cirkumfleks, en, er, Tonetegn (°) over en Selvlyd, som betegner, at denne skal udtales lang.

cirkumpolære kaldes Stjerner, der altid er over Synskredsen.

Cirkumskription (sion), en, er, Om-skrivning, Forklaring af noget ved Anvendelse af flere Ord. **cirkumskribøre**, at, omskrive, beskrive vidtløftig.

Cirkumstans, en, er, Omstændighed, Beskaffenhed.

Cirkus, en, er, Ridebane, Fægterbane; Ridebane for Kunstberidere.

cis, paa denne Side (modsat *trans*).

cisalpinsk, paa denne Side Alperne (regnet fra Rom). **cisleithansk**, paa denne Side (regnet fra Wien) af Floden Leitha, mellem Østrig og Ungarn.

Cisalier, Fl., kaldes de under Prægningen forulykkede Mønter.

cisoløre, at, indgrave i Metal, udmejsle. **Cisolør**, en, er, den, der ciselere.

Cistercienser, en, e, Munk, hørende til en Gren af Benediktinerne (s. d.).

Cistørne, n. r. Vandbeholder, udmuret Grube i Jorden til at opsamle Regnvand i.

Citadøl, let, ler, lille Fæstning ved en Stad, befæstet Slot.

Citânt, en, er, *jur.*, den, der stævner en anden for Retten.

Citât, et, er, anført Sted af et Skrift.

Citation (-sion), en, er, Henvisning til et Sted af en Bog; Indkaldelse ell. Stævning for Retten. **citère**, at, anføre, henvise til; indkalde, stævne for Retten.

Cité, den ældste Del af Paris.

Citor, en, e, et
Strenginstrument.

cite, hurtig; paa
Breve ell. Recepter:
haster.

Citer.

Citoyen (sitoajæng), en, Citoyens, Borger, almindelig indbyrdes Benævnelse og Tiltale i Frankrig under Revolutionen. **Citoyenne** (sitoajænn), Borgerinde.

Citrät, et, citronsurt Salt.

Citrön, en, er. **Citronolie**, n.

City (sitti), den ældste Del af London.

Civil, borgerlig. **Civil-Ret**, den borgerlige Ret i Mödsætning til Kriminalretten. **Civil-Sag**, borgerlig Retssag. **Civil-Stand**, Borgerstand.

Civilisation (-sion) og **Civilisöring**, en, Dannelse, Forædling. **civilisöre**, at, danne, forædle, oplyse.

Civilist, en, er, borgerlig Person ell. Embedsmand, modsat militær.

Civilliste, n, r, den Sum, som den regerende Fyrste i Lande med fri Forfatning modtager af Staten til Underhold for sig og sin Hofholdning

Civis, Borger. **C. acadëmicus**, akademisk Borger, en ved Universitetet indskreven Student.

Clair-obscur (klæraabskyr), et, Halvmærke, Skumring; i Malerkunsten den rigtige Fordeling af Lys og Skygge.

Clairvoyance (klærvoajangs), n, magnetisk Klærsynethed. **clairvoyant** (klærvoajang), klærsynet, synsk. **Clairvoyant**, **Clairvoyante** (klærvoajangt), en, er, Mand ell. Kvinde, som befinder sig i eller kan bringes i en Tilstand af Clairvoyance.

Claque (klakke), n, r, Klap. Slag med den flade Haand; Samling af lejede Klappere, f. Eks. i et Teater.

Claret (klarit), engelsk Betegnelse for Bordeauxvin. [Form af Klaver.

Clavocin (klavsæng), et, er, ældre

Cliquët (kliko), en Slags Champagne.

Clou (klu), et, Hovednummeret ved en Forestilling, paa en Udstilling o. lign.; »Trækplaster«.

Cm = Centimeter.

Co. = Compagni, han., betegner i Firmavnene, at Firmaet har flere Indehavere end den nævnte.

Coadjüter, en, -törer, Embedsmedhjælper, især en Biskops Medhjælper, der til lige er bestemt til hans Efterfølger.

Cöating (koting), en Slags langhaaret Klæde.

Cob, en, er, kraftig Halvblodshest.

Cockpit, tet. ter, søv., det aabne Sidsrum agter i Dæksbaade og Kuttere.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Cocktail (kaaktæl), en, Drik, tilberedt af Cognak, Likör og Krydderi, drikkes baade kold og varm.

Cocotte (kaakaatt), n, r, Demimonde-dame, letfærdigt Fruentimmer.

Cocu (kaaky), en, er, Hanrej.

Cöda, en, er, Hale; mus. Slutningssats.

Cöde (kaadd), n, Lovbog, Lovsamling.

Cödex, en, Fl. **Cödices**, gammelt Haandskrift, Lovsamling.

Coeur (kör), i Kortspil: Hjerter.

Cögnak (kaanjak), en, Druebrændevin, fransk Brændevin.

Cognition (-sion), en, Erkendelse, Kundskab; Undersøgelse.

coiffère (koafere), at, opsætte Haaret.

Coiffeur (koaför), en, er, Haarskærer, Haarkunstner. **Coiffüre** (koafyr), n, r, Haarpynt. Hovedpynt.

Cöitus, en, Samleje. [drende Salve.

Goldcreäm (kohldkrim), en, hvid, lin-

cölla döstra, mus., med højre Haand.

Colläps, en, Sammenfalden, Sammenstyrtten; pludselig Formindsken af alle Livsvirkomhederne.

coll'arco, mus., med Buen.

cölla sinistra, mus., med venstre Haand.

collateral, Side-, f. Eks. **Collateral**-Arvinger. Arvinger i Sidelinien.

Colläts, en, er, et af Biskoppen udstedt Bevis for, at den deri nævnte Person er kaldet til et Embede; Drikkegilde.

Collé (kaale), i Billard; tæt ved Banden.

Collé-Bal, Bal, som ligger tæt op til Banden.

Collier (kaalje), et, Halsbaand, Hals-smykke.

Collo, en, Fl. **Colli**, han. om Varer den enkelte Indpakning som Kasse, Tønde, Balle o. s. v.; Stykke.

Colloquium (kollokvium), -iet, -ier, Samtale, især om Universitetsøvelser, der foregaar i Samtaleform.

Colonel, en, er, Oberst.

Columbarium, -iet,

-ier, Gravkammer i det gamle Rom, i hvis Vægge der var Nicher til Askeurnerne.

Columbarium.

Cöma, en, dødliggende Sövn, ofte Forløber for Döden.

comme il faut (kaamifo), som sig hor og bör; rigtig, paa Moden.

Commis-voyageur (kaami voajasjör), en, er, handelsrejsende.

Common-law (kaamn laa) i England: Skik og Brug, gældende Vedtægt.

Common-sense (kaamn sæns), almindelig sund Menneskeforstand.

Communiqué (kaamynike), et, er, Meddelelse fra en Regering til Gesandtskaber i Udlandet eller til andre Regeringer.

Comparaison (kaangparæsaang), en, Sam-

menligning. **sans** (sang) **C.**, uden Sammenligning.

Complaisance (kaangplæsangs), n, Vilighed, Høflighed. **complaisant** (kaangplæsangs), artig, tjenstvillig.

con allegrèzza (kon allegreds), *mus.*, med Livlighed, muntert.

con amóre, med Hengivelse, med Lyst.

con ànima, *mus.*, med Lidenskabelighed.

con brio, *mus.*, med Munterhed.

Conciergerie (kaangsjærserj), n, r, Borgfoged, Slotsforvalter; Portner. **Conciergerie** (kaangsjærserjeri), et, Fængsel i Paris.

con dolóre *mus.*, med Smerte, vemodig.

con espressione, *mus.*, udtrykksfuldt.

Confessionarius, en, Titel paa den kongelige Families Sjælesørger.

Confètti, Fl., i Italien Benævnelse paa al Slags Konfekt, især Sukkerkugler, med hvilke man i Karnevalstiden bombarderer hverandre paa Gaderne. [Kollega.

Confrère (kaangfrær), n, Medbroder.

con fuoco (konfuaako), *mus.*, med Ild.

Congé (kaangse), en, er, Rejsetilladelse, Orlov; paa Visitkort: **p. p. c.** = **pour prèndre congé** (pur prangdr kaangse), for at tage Afsked.

con grandèzza (grandeds), *mus.*, med Værdighed; **con gràzia**, med Ynde.

Congreve-Tryk (kaanggriv), flerfarvet Tryk; **cöngreveske** Raketter, Brandraketter, opfundne af Englænderen Congreve.

con gùsto, *mus.*, med Smag.

con leggerèzza (ledsjereds), *mus.*, med Lethed, yndefuldt.

con mào dèstra, **con mào sinistra**, *mus.*, med højre Haand, med venstre Haand. [med Liv og Raskhed.

con mōto (konmaato), *mus.*, livfuldt.

con passione, *mus.*, med lidenskabeligt Foredrag.

Conquistadōres (kaankistadaares), Efterkommerne af de spanske Opdagere og Erobrere i Amerika.

consèntiv, følgende paa hinanden i Henseende til Tid eller Orden.

Conseil (kaangsej), et, Raad, Raadsforsamling; Statsraad. **Conseilspræsident**, en, er, Ministeriets Chef, Formanden i Statsraadet.

Cōnte (kaangt), n, r, kort Fortælling i Poesi eller Prosa. [tidig.

Contemporain (kaangtangpaaræng), sam-

con tenerèzza (tenereds), *mus.*, ømt.

contènt (kaangtang), tilfreds, fornøjet.

Contentemènt (kaangtangtmang), Tilfredshed, Fornøjelse.

contraire (kaangtrær), imod, modsat, ugunstig. [turlig.

contra naturam, imod Naturen, unat-

con tristèzza (tristedsa), *mus.*, bedrovet.

con variàzioni, *mus.*, med Forandringer over Temaet.

con vigōre, *mus.*, med Kraft, Eftertryk.

coquelicōt (kaakliko), højrod.

Coquin (kaakæng), Skælm, Skurk.

cōram for ens Øjne, i ens Nærværelse.

Cōrde, se **Chōrde**. **C. sensible** (sangsib), den svage Side, det ømme Punkt.

Cordelier (kaardelje), en, Franciskanermunk; Medlem af et politisk Selskab under den første franske Revolution, der forsamlede sig i Franciskanernes Kloster i Paris.

Cordillera (kordiljera), en, Bjærgkæde, Bjærgstrækning. [krans.

Corniche (kaarnisj), en, Karnis, Gesims-

Corno, Fl, **Corni**, Horn, Valdhorn; **Cornist**, en, er, Hornblæser.

Cōroner (kaaroner), en, i England Ligskuer, en Embedsmand, der optager Syn over Ligene af dem, der paa en voldsom Maade er komne af Dage.

Corps diplomatique (kaar diplamatik), samtlige fremmede Gesandter ved et Hof.

Corpus, et, Krop, Legeme; Selskab, Samfund; en Slags Bogtrykkerskrift: **Corpus**;

C. delicti, Genstanden for en udøvet Forbrydelse, f. Eks. det stjaalne Gods. **C.**

jūris, Lovbog, især den af Kejser Justinian i det 6te Aarhundrede foranstaltede Samling af alle de romerske Retsbestemmelser; **c. jūris civilis**, den borgerlige Lovbog.

Corregidōr (kaarræsjidaar), en, i Spanien og Portugal Byfoged og Politimester.

Correlata, Ting eller Begreber, der staar i Vekselforhold til hinanden, saaledes at det ene ikke kan tænkes uden det andet.

Correlation (-sjon), en, gensidigt Forhold, Vekselforhold; **correlativ**, vekselvirkende.

Corrigènda, Fortegnelse over Trykfejl.

Corso, en, Væddeløbsbane; Væddeløb, særlig af Heste; Lystkørsel, især i Karnevalstiden; de højere Stænders Eftermiddagskørsel gennem Storbyernes Hovedgade; selve denne Hovedgade.

Cortège (kaartesj) n, r, Følge, Optog.

Cōrtes, Rigsstænder i Spanien og Portugal.

cōsta, *han.*, her; **cōsti** el. **à cōsti**, der, hos Dem, paa det Sted, hvorhen Brevet skal gaa; **cōstige** Varer, Varer fra Deres Sted eller Land. [Kattun.

Cōtōn (kaataang), Bomuld, Bomuldstøj.

Cōttage (kaattedsj), n, r, Hytte, lille Landsted.

cōuche (kusj), læg dig! lig stille! ti stille! til Hunde. **couchèr** (kusje), ligge stille, tie stille.

coulammènt (kulamang), flydende, med Lethed, især om Brugen af et fremmed Sprog. [amerika Grevskab, Shire.

Cōunty (kaunti), i England og Nord-Coup (ku), et, Slag, Stød, rask udført Foretagende, »Kup».

Coup de main (ku d'mæng), et, Overraskelse, uventet Overfald, Overrumpling.

Coup d'état (kudeta), et, Statskup. **Coup d'œil** (ku døij), et, Øjekast, Overblik; **Coup-in** (kufæng), et, listigt Kneb, Spillekneb.

Courage (kurasje), n, Mod, Behjærtethed; **courageux** (kurasjö), modig, behjertet.

Courbøtte (kurbæt), n, Krumspring.

Court (kohrt), en, i England Domstol, Ret.

Courtine (kurtin), Mellemvold, Voldlinie mellem to Bastioner.

Courtisân (kurtisang), en, er, Hofsnog, Spyslikker. **Courtisâne** (kurtisane), n, r, fornem Skøge.

Cousin (kusæng), en, Fætter. **Cousine** (kusin), n, r, Kusine.

coûte que coûte (kut kø kut), det maa koste, hvad det vil.

Coutume (kutyme), n, Sædvane, Skik.

Covenant (kavenænt) kaldtes et i Aaret 1586 af de skotske Protestanter oprettet Forbund til den reformerte Læres Beskyttelse og Forsvar imod den romerske Kirke.

Cowboy (kauboj), en, Fl. **Cowboys**, Kvæghyrde i den vestlige Del af de forenede Stater.

Cox, en, *spt.*, Styrmanden i en Kaproingsbaad.

Crank, en, er, *tekn.*, Krumtap; paa en Cykle Drivakselen med de to Arme, der bærer Pedalerne.

Crankleje, t, r, paa en Cykle Drivakselens Leje (se Fig. Cykle).

Crayon (kræjaang), en, Blyantsstift, Tegnestift; første Udkast til en Tegning.

Crayonmanøer, en, Maade at tegne med Kridt paa Sten og mangfoldiggøre denne Tegning, ogsaa kaldet Kridtmaner; en Slags Kobberstik.

Créas (kriæs), et, Lærred af stærkt tvundet Hørgarn.

crêde, jeg tror; **Crêdo**, et, en apostolisk Trosbekendelse; en Afdeling af den romerske Messe.

Crème (kræm), n, Fløde, Flødeskum; en Sovs af Mælk, Æg og Sukker; den bedste eller fineste Del af noget; **crème de la crème**, det allerfineste.

Cromonöser - Violin, fortrinlig Violin fra Cremona i Italien.

crosc. = *crescendo* (kresjændo), *mus.*, voksende, tiltagende i Styrke.

Crôte (kræt), n, r, *mil.*, den Kant, hvori to Skraaninger ved en Befæstning støder sammen, især Kanterne mellem et Brystværns Krone og den indre og ydre Skraaning.

Crötüne (krötaann), et, trykt, svært Bomuldsstof til Gardiner og Møbelbetræk.

Creve-cœur (krævkör), en, Hjertesorg, Ærgrelse, Fortræd.

Crimen, Fl. **Crimina**, Misgerning, Forbrydelse; **Crimen bestialitatis**, den Forbrydelse at have legemlig Omgang med Dyr;

Crimen læsæe majestätis, Majestætsforbrydelse, Højforræderi.

Crispin (krispæng), en, lystig fransk Teaterfigur.

Croquet (kraakæ), se Krokot,

Croquis (kraaki), Skitse, Udkast.

Croup (krup), Strubehoste, Differitis i Strubehovedet.

Croupier (krupje), en, er, Medhjælper hos Bankøren i et Spillehus.

Crusta el. **Crüste**, en, Skorpe paa Saar.

Crustation (-sjon), en, Skorpedannelse.

Crustacö, en, er, Krebsdyr.

Csardäs (tsjardasj), en, ungarsk Nationaldans.

cui böno, til Nytte for hvem.

Cuivre poli (kvivr paali), et Navn, der bruges om en Slags Messinggalanterivarer, der i Reglen er slebne.

Cul de lampe (ky dlamp), Ornament til Udsmykning i en Bog af Kapitelslutninger eller af hele Bogen.

Cul de säc (ky dsak), en, Stræde uden Gennemgang (Sækkegade).

Culpa, en, Skyld, Brøde ved Uagtsomhed; **möa culpa**, min Skyld, jeg har syndet.

cum, med, tilligemed; **cum gräno sälis**, med et lille Korn Salt; at noget skal forstaas **c. g. s.**, vil sige, at det skal forstaas med visse Ændringer, som Læseren selv maa tænke sig. **cum läude**, med Ros, Karakterbetegnelse ved visse Eksaminer, i Reglen = første Karakter. **cum läude præcipua**, med udmærket Ros, med Udmærkelse.

Cumulatio, *jur.*, Forening af flere Søgsmaal under een Retssag.

Cunctator, en, -törer, Nøler.

Cunette (kynæt), n, r, *mil.*, Afløbsrende for Overfladvand i Bunden af en tör Fæstningsgrav.

Curacão (kyraso), en, fin Pomeranslikør (efter den vestindiske Ø C.).

Curäre, forskellige Slags Gifte, med hvilke de sydamerikanske Indianere forgifter deres Pile.

Curöe (kyre), *jagt.*, Hundenes Part af det jagede Vildt.

Cürios, Betegnelse for de i Handelen bragte japanesiske og kinesiske Kunstgenstande.

Cushioning, en, e, *spt.*, Gummiring med Luftkanal til Cykler.

Cuvette (kyvæt), n, r, Vadskefad, Vandbeholder; tragtformet Udvidelse paa en Vandrendes Nedløbsrör, for at Regnvandet hurtigt kan løbe bort. *urm.*, i Lommeure den indre Metalplade, som beskytter Værket. I Tandlegekunsten den halvrunde Rende, der optager Vokset ved Aftryk af Kæberne.

Cykle, n, r, cykle, at. Cykling, en. **Cyklist**, en, er.

Cyklikere ell. **cykliske Digtere**, episke Digtere, som efterlignede de homeriske Sange.

Cykle. A Styr. B Kronestykke. C Topprør. D Sadel. E Baggeffel. F Sadelstøtte. G Forgeffel. H Crankleje. I Pedal. K Kæde. L Fiælg. M Gummiirg. N Ventill.

cyklisk, kredsformet, ringformet.

Cyklometri, en, Læren om Cirklerens Udmaaling.

Cyklon, en, er, Hvirvelvind; ogsaa = Barometerminimum, s. d.

Cyklus, en, Kreds, Omløb; Kredsbevis, Kredsslutning, Tidskreds, Omløbstid; en ved Fællesskab i Indhold eller desl. sammenhængende Række af Sagn, Digte, Malerier o. desl.; **Solcykel**, en Række af 28 Aar; **Maanecykel**, en Række af 19 Aar.

Cylinder, en, Cylindre, Valse; **cylindrisk**, valseformet.

Cylinder, en, Cylindre, *urm.*, en med Udskæringer forsynet hul Cylinder

Staalcylinder, der svinger og for hver Svingning lader Cylinderhjulet slippe en Tand frem; den danner saaledes sammen med Cylinderhjulet Hemværket i et Cylinderur.

Cylindergang, en, e, *urm*, Gangen i et Cylinderur.

Cymbal, en, *mus.*, Hakkebræt, Forløber for Klaveret.

Cymbel, en, *mus.*, hos Grækerne og Romerne en Slags Metalbækkener.

Cynthia = Diana.

Cynthia = Apollo.

Cypris, sen, ser, en Slags Naaletræ.

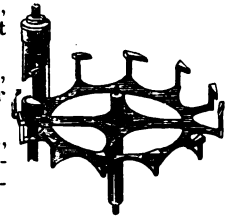
Cypria el. **Cypris**, Venus's Tilnavn af Øen Cypern.

Cythera el. **Cythera**, Venus's Tilnavn af Øen Cythera, nu Cerigo i det ægæiske Hav.

Cæsar, Medlem af den berømte julske Familie i Rom; romersk Kejser; ogsaa Kejserens valgte Eftermand. **Cæsarisme**, n, det kejserlige Enevælde i Frankrig.

Cæsūr, en, e, Overskæring, d. v. s. Op- hold i en længere Verslinie, f. Eks.: Her under Egenes Ly, hvor Vinden vifter saa køligt.

Celibat, et, ugift Stand, især de katolske gejstliges ugifte Stand.

Cylindergang.

Cypres.

D.

D som romersk Tal = 500.

d (paa Recepter) = **dotur** (s. d.)

da, Datid, en, er.

Da, en, er, Daadyr, et. [pagt, en, er.

Daab, en, Daabsattest, en, er. Daabs-

Daad, en, Daadskraft, en.

daane, at, Daanelse, n.

Daare, n, r, daare, at. Daarskab, en, er.

daarlig. Daarlighed, en, er.

Daase, n, r.

Daaselibelle, n, r, *tekn*, en Slags Vatterpas (s. d.), ved hvilket den vandrette Plan vises ved en Luftblære i en Daase med buet Glaslaag.

da capo, D. C. (i Musik) forfra, endnu en Gang; **Dacapo**, et, er, Gentagelse.

Daaselibelle.

d'accord (dakkaar), overensstemmende, enig; indrømmet, lad gaa.

Dacia, gammelt Navn for Danmark.

Daddel, en, Dadler.

Dadel, en; dadle, at. Dadlen, en, Dadler, en, e.

Dag, en, e, Dagblad, et, e. Dagbog, en, -bøger, dages, at. Dagetal, let, daglig, dagligdags. Dagning, en.

Dagen, i Bjærgværkssproget Jordens Overflade i Modsætning til Gruberummene.

Dagger, en, er, en Slags Dolk.

Dagliganker, et, -ankre, *søv.*, det Anker, der hænger paa venstre Side af Skibets Bov.

Dågon, Afgud hos Filisterne, halv Fisk, halv Menneske.

Dagsbefaling, en, er, *mil.*, Befaling, udgivet af en Kommando,

Daggert

angaaende den indre Tjeneste, Bekendtgørelser o. lign.

Dagsorden, en, er, Sagfortegnelse paa Forsamlinger; stille en **D.**, stille Forslag om at standse en Sags Behandling og gaa til den næste.

dagstødt, *nsk.*, Dag efter Dag.

Dagtyv, en, e = Driver.

Daguerreotyp (dagæreaatip), -pet, -per, Fotografi, hvor Genstanden ses omvendt med Hensyn til højre og venstre (Forløber for den moderne Fotografi). **daguerreotypere**, at, optage Billeder paa denne Maade. **Daguerreotypi**, en. **Daguerreotypi**, et, er = Daguerreotyp.

Dagvagt, en, er, *søv.*, Vagten fra Kl. 4—8 Morgen; Person, der holder Vagt om Dagen i et Skib, der er oplagt eller under Ladning, Reparation el. lign.

Dagvand, et, i Bjærgværkssproget det fra Jordens Overflade nedrindende Vand.

Daktyl, en, er, Versfod, bestaaende af een lang og to korte Stavelser: —(—), f. Eks. Egene.

Daktylogi, en, Fingersprog (de døvstummes Sprog).

Daktylos = Daktyl (s. d.).

Dal, en, e, dale, at. Dalen, en.

Dalai Lama, Navn paa den gejstlige Hersker i Tibet.

Dälarno, Landskab i Sverrig.

Daler, en, e, tidligere dansk Mønt = 2 Kr.

Dalmätika, en, Messehagel, Kejserskappe. **dal söno** (dal senjo), *mus.*, (at gentage) fra Tegnet af.

Dam, men, me, Vandsamling; tidligere ogsaa = Dæmning.

Dam, men, me, et Spil; Dobbeltbrik i dette Spil; Dambret, -tet, -ter.

Damascönerklinge, n, r, Klinge, fremstillet ved Damascering (s. d.).

damascöro, at, give Jærn og Staal et flammet Udseende, indlægge Guld- eller Sølvfigurer i samme; forsyne Tøjer med indvævede Blomster. **Damascëring**, en.

Dämask, et, tykt Tøj af Silke, Uld eller Linned, indvævet med ophøjede Blomster og Figurer.

Dambretflag, et, *söv.*, Signalfag af blaa og hvide Kvadrater.

Dämo, n, r, Frue, Kvinde af Stand; Dronningen i Kort- og Skakspil. **Dämo de la Halle**, Fiskesælgerske i Paris. **Dämo d'honneur** (daannör), Æresdame ved Hoffet.

Damkultür, en, Fiskeavl i kunstige Damme.

Dämöklossvärd, et i et Hestehaar over Hofmanden Damokles's Hoved af den syrakusanske Tyrän Dionysius († 367 f. Kr.) som Mindelse om Herskerlykkens Farer ophængt Sværd; stadig overhængende Fare.

Dämon og Pythias, to i Oldtiden ved

deres trofaste Venskab beröimte Mænd i Syrakus; deraf: trofaste Venner.

Damp, en, e. Dampbaad, en, e. Dampbad, et.

Dampcylinder, en, -cylindre, *tekn.*, hul Cylinder, i hvilken et Stempel bevæges op og ned ved Dampen fra Dampkedelen; Stempelstangens Bevægelse omsættes da paa forskellig Maade.

Dampdannelse, n, r. dampe, at. **Damp**, en, e. dampformig. **Dampfærge**, n, r. **Damphammer**, en, -hamre.

Damphat, -ten, -te, *tekn.*, lodret Cylinder, som udgaar fra Dampkedelens Overdel, og fra hvis Top Ledningsrørene udgaar.

Dampkedel, en, -kedler. **Dampkraft**, en. **Dampmötör**, en, -mötörer, faststaaende Dampmaskine, sammenbygget med Dampkedelen.

Dampning, en. **Dampskib**, et, e. **Dampskibsselskab**, et, er. **Damptärskemaskine**, n, r. **damptörret**, -ede.

Danaider, Fl., *myt.*, Danaus's Dötre, der, til Straf for at have myrdet deres Mænd, i Underverdenen er fordömte til uophørlig at øse Vand i et bundløst Kar; deraf: fylde Danaidernes Kar = gøre et forgæves Arbejde.

Dandin (dangdæng), en, Taabe, Dømer, Fjog. [herre.

Dändy (dandi), en, Spradebasse, Mode. **Dänearv**, en. **Dänefä**, et, hvad der ved ens Død er blevet herreløst Gods.

Dänegæld, en, Penge, man i England betalte de danske Vikinger for at købe sig fri for deres Angreb.

Dänehof, -fet, -fer, dansk Rigsforsamling i Middeldalderen. **Däner**, Fl., gammelt Navn for Danskerne.

dangle, at = dingle.

Dänia, latinsk Navn for Danmark.

däniséro, at, fordanske. **Dänisme**, n, r, dansk Sprogegenhed.

dänne, at, dannelig, dannet, -ede, Dannelse, n, Dannelsestrin, net.

Dännebrog, et. Dännebrogsmand, en, -mænd. Dännebrogsorden, en, er.

Dännekvinde, n, r, **Dänemand**, en, -mænd, hæderlig Kvinde eller Mand.

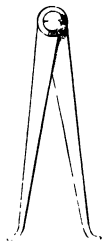
Dännevirke, t. [-inde, n, r.

Dänse, en, e, danse, at, Danser, en, e, **Dänsemöster**, en, e, *tekn.*,

Passer til indvendig Maaltagning, hvis Ben i Enderne er böjede udad; Benene kan ogsaa være forlængede ud over Omdrejningspunktet og krumme til udvendig Maaltagning.

dänsk, de Danske, Dansken, Dansker, en, e.

Därwinisme, n, den af den engelske Naturforsker Darwin opstillede Teori om Arternes Oprindelse, hvorefter Dyre- og Dansemester.

Plantearterne ikke er skabte hver for sig ved en særlig Skabelsesakt, men have udviklet sig af hverandre ved efterhaanden ophobede, i bestemte Retninger gaaende Forandringer; **Darwinist**, en, er, Tilhænger af denne Lære.

Dask, et, daske, at.

Data, Fl. af Datum, Kendsgerninger; Tidsangivelser.

datøre, at, anføre Udstedelsens Tid og Sted; **datøre sig**, skrive sig fra en vis Tid. **Datøring**, en, er.

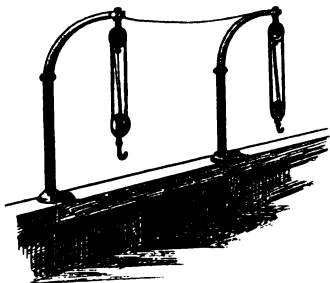
Dativ, en, er, *gram.*, Hensynsform.

Dåto, en, er, se Datum.

Datter, en, Dotre. Datterdatter. Dotreskole, n, r. datterlig.

Datum, et ell. en, er, det givne, Kendsgerning; Maanedsdag; Tidsangivelse; Udfærdigelsesdag; Afsendelsesdag; **Datum in blanco**, Datum ikke udfyldt, men Pladsen dertil ladet aaben; **dåto**, i Dag; fra **dåto**, fra Udstedelsesdagen; til **dåto**, til denne Dag; **datum ut supra**, Tid og Sted som ovenfor anført.

Dauphin (dofæng), en, (fordum) Kronprinsen i Frankrig; **Dauphine** dofin), en, hans Gemalinde.

Daider.

David, en, er, *søv.*, Bomme af Træ ell. Jærn, der udgaar fra Rælingen og viser ud over Agterenden ell. Siden af Skibet, og i hvilke Baadene hænge.

Davre, en, Formiddagsmaaltid.

de, af, fra, om, ud.

debakløre, at, rømme en Havn for tomme Skibe. **Debaklør**, en, er, Opsynsmand ved dette Arbejde.

deballøre, at, udpakke Varer.

Debandåde (debanddad), n, uordnet, spredt Fægtning; uordnet Tilbagetog.

debardøre, at, losse Tømmer eller op-hugge gamle Baade. **Debardør**, en, er, Arbejder ved dette Arbejde. **Debardeuse-dragt** (debardos-), en, er, let Maskerade-dragt for Damer.

debarkøre, at, udskibe, lande. **Debar-køring**, en, er, Udskibning, Landing.

Debat, ten, ter, Ordstrid; mundtlig For-handling over en Genstand. **debatøre**, at, strides om; forhandle.

Débâuche (debaasj), en, er, Svir, Udsvævelse, Liderlighed. **Débauché** (debaasje), en, er, Vellystning, Svirebroder. **debauchère**, at, være udsvævende, svire, sværme.

Dēbet, en, *han.*, Skyld, Gæld, det, som en har at betale for modtagne Varer; **Dēbet** ell. **Dēbetsiden**, den Side i Handelsbogen, hvor Gælden staar (modsat **Krédit**). **debitøre**, at, indføre en Gælds-post. **Dēbitor**, en, -tører, Skyldner.

debil, svag. **Debilität**, en, Svækkelse, Svaghed.

Dēbliäi (deblæ), ved Jordarbejde Benæv-nelsen for den Jordmasse, der maa graves bort, for at en vis Overflade kan fremkomme.

debløkøre, *mil.*, tvinge Fjenden til at ophæve en Blokade.

de bönnē grāce (dø baann gras), godvil-villig, frivillig. [udsvæve.

debordøre, at, træde over sine Bredder;

Débouché (debusje), en, er, Udgang fra et snævert Pas eller fra en Hulvej; **de-bouchère**, at, rykke ud fra et snævert Pas; aahne, gøre Vejen ryddelig.

Deboursemēt (debursmang), en, For-udbetaling, Forskud, Udlæg. **debourserē**, at, forudbetale, give Forskud.

Debūt (deby), en, er, Begyndelse; en Skuespillers, Sangers o. s. v. første Frem-træden paa Scenen; Tiltrædelsesrolle eller -Tale. **Debutant**, en, er, en, som debute-rer. **debutøre**, at, gøre Begyndelse, træde for første Gang frem, lade sig for første Gang høre.

Decadēnce (dekadangse), n, Aftagen, Forfald; komme i **D.**, komme til Agters. **decampere**, at, bryde op, brække op med en Lejr.

decedere, at, afgaa ved Døden, vige.

dēcēm, ti. Tiende.

December, en.

Decēmvir, en; er, Timand, en af de ti, som for en Tid styrede det gamle Rom.

Decemvirāt, et, Timandsherredømme.

Decēnnium, -iet, -ier, et Tidsrum af ti Aar.

decēnt, anstændig, sømmelig, sædelig.

Decentralisatiōn (-sjon), en, Deling af Statsmagten, saa at Kommunernes Selv-stændighed fremmes

Deceptiōn (-sjon), en, Bedrageri; Skuf-felse. **Decēptor**, en, -tører, Bedrager.

Decessiōn, en, Afgang fra et Embede.

Decēssor, den afgaaede, Formanden i Em-bedet.

Dechärge (desjarsj), n, Aflæsning, Ud-løsning; Frikendelse; skriftligt Bevis for, at et Regnskabsyfer rigtigt aflagt, Godken-delse. *mil.*, Affyren, Salve. **dechargøre** (desjarsjere), aflæsse, losse, frikende; fyre, give en Salve.

dechifrere (desjifrere), at, udtolke, for-tolke, forklare noget, som er skrevet med

Lönskrift; løse, gætte, udtyde. **Dechifrør** (dechifrør), en, er, som forstaar at tyde og forklare hemmelig Skrift.

Deci, latinsk Forstavelse, der betegner $\frac{1}{10}$. **Decimøter** = $\frac{1}{10}$ Meter. **Deciliter** = $\frac{1}{10}$ Liter, o. s. v.

decidøre, at, afgøre, dømme; gøre Udslag. **decidørende**, afgørende. **decidøret**, -ede, afgjort, besluttet, fast, sikker.

decimäl, tidelt, som bestaar af Tiendedele. **Decimälbrök**, Tiendedelsbrök, hvis Nævner er 10, 100, 1000 o. s. v., **Decimäl**, en, er, ell. **Decimältaal**, Cifrene i en Decimalbröks Tæller. **D**-inndeling, **D**-maal, Maalinddeling i Tiendedele, **D**-system, Regning med Tiere og Tiendedele.

Decimälvägt, en, e, Vægt, der er saaledes indrettet, at Ligevægt indtræder, naar Lodderne er $\frac{1}{10}$ af det vejede.

Decimo (detsjime), n, mus., den tiende diatoniske (s. d.) Tone fra en given Tone opad.

decimøre, at, tage Tiende; svare Tiende; udtage hver tiende Mand til Afstraffelse; bruges ogsaa om Sygdomme, som medføre stor Dødelighed.

Decimöring, en, tidligere anvendt militær Straf, der bestod i, at hver tiende Mand udtoges til Henrettelse.

Decimøtor, en, $\frac{1}{10}$ Meter.

decipøre, at, skuffe, bedrage.

Decisiön, en, er, Afgørelse, Kendelse, Dom. **decisiv**, afgørende, bestemt. **Decisor**, en, -sører, en, der afgør stridige Punkter, især en, der afgør, hvorvidt de ved et Regnskab af Revisorerne gjorte Udsættelser skulle komme i Betragtning.

decomptøre (dekaangtere), at, regne fra, trække fra, afdrage. [gende i Styrke.

decrescendo (dekresjendo), mus., afta-

Decouvört (dekuvær), en, han., sælge å d., sælge til Levering paa et senere Tidspunkt Varer, man ikke sidder inde med paa den Tid, Salget foregaar.

dedaignøre (dedænjere), at, foragte, forsmaa, holde under sin Værdighed. **Deðain** (dedæng), en, Foragt, Haan, Uvilje, Harme.

de däte, fra i Dag, fra Udstedelsesdagen.

dedicøre, at, indvie, hellige, tilegne.

Deðikatiön (-sjön), en, er, Indvielse, Tilegnelse af en Bog.

deducøre, at, aflede, udlede, forklare, godtgøre, bevise. **Deduktiön** (-sjön), en, Afledning, logisk Udvikling (fra det almene til det særlige); udførlig Fremstilling af en Sag for Retten for derpaa at begrunde sin Bevisførelse; Afkortning i en Betaling.

de facto, i Virkeligheden, i Gerningen, modsat **de jure**.

dehamøre, se **difamøre**.

Defatigatiön (sjön), en, Afmattelse, Afkræftelse; **defatigøre**, at, afmatte, afkræfte, trætte.

defäkt og **defektiv**, mangelfuld, ufuldstændig; **Defäkt**, en, er, Mangel. Fejl, Ufuldstændighed; det manglende. **Defektiva**, Fl., gram., Ord, der ikke bruges i alle Former.

defendøre, at, forsvare; **Defensiön**, en, Forsvar; Værn, Forsvarslinje, Forsvarsskrift; **döfensiv**, forsvarende, beskyttende; **Döfensiven**, den til det blotte Forsvar indskrænkede Holdning; **Döfensivalliance**, Forsvarsforbund. **Defänsör**, en, -sörer, Forsvarer, Beskytter; Sagfører, som forsvarer den tiltalte for Retten; **defensörisk**, forsvarende.

Deferēnce (deferangs) ell. **Deferēns**, en, Føjelighed, Ærbødighed; **Deferēnt**, en, er, Angiver; **deferøre**, at, føjje, bevilge, tilstaa, angive.

Defiance (defiangs), n, Mistro, Mistillid.

Döficit, et, det Misforhold, der opstaar, naar ved en privat eller offentlig Kasse Udgifterne overstiger Indtægterne.

Defiguration (-sjön), en, er, Vanskabølse; Forvanskning. **defigurøre**, at, vansire, vanskabe.

Defilö, et, er, mil., Snævring, snævert Pas, Hulvej. **defiløre**, at, marchere gennem et Pas; ved Revuer at marchere forbi den foresatte; beskytte et Fæstningsværk mod den fjendtlige Ild. **Defilöring**, en, er, Forbimarchering.

definøre, at, forklare, bestemme nøje; **Definition** (-sjön), en, er, Forklaring, Bestemmelse af et Begreb; **definitiv**, Afgørende, endelig afgjort, endelig bestemt.

Deflagration (-sjön), en, er, Udbrænding, Renselse eller Lutring ved Ild; **deflagrøre**, at, udbrænde, rensse ved Ild.

Deflektor, en, -törer, tekn., Apparat til Undersøgelse af Magnetråalens Misvisning.

deflorøre, at, aflblomstre; vanære en Jomfru. **Defloratiön** (-sjön), en, er, Aflblomstren; Vanærelse af en Jomfru.

deförm, uformelig, vanskabt, hæsliq; **Deformitöt**, en, er, Misdannelse, Vanskabning, Hæslighed.

Defraudänt, en, er, Bedrager, især den, som besviger en Kasse ell. Tolden, Smugler; **Defraudatiön** (-sjön), en, Svig, Besvigelse, Underslæb, Toldsvig; **defraudøre**, at, bedrage, besvige, begaa Toldsvig, smugle.

Defunctus, afdød Mand, **defuncta**, afdød Kvinde.

Degagemēt (degasjmang), et, Ubundenhed, utvungent Væsen; **degagøre** (degasjere), at, befri, løse; **fægt.**, med en snæver Bevægelse at føre sit Vaaben over paa den modsatte Side af Modstanderens.

Degeneratiön (-sjön), en, Udartning, Vanslægtning; **degenerøre**, at, udarte, vanslægte.

Döger, et, e, Antal af 10 Huder el. Skind.

Degn, en, e, Degnebolig, en, er, Degneembede, t, r, o. s. v.

Degout (degu), en, Afsky, Modbydelighed, Væmmelse. **degoutant** (degutang), væmmelig, som vækker Afsky. **degoutere**, at, give Afsmag for, gøre led af.

Degradation (-sjon), en, er, Fornedrelse, Nedsættelse til en ringere Tjenestegrad. **degradere**, at, fornede, afsætte fra en Værdighed, nedsætte til en ringere Tjenestegrad. **Degradering**, en, er = Degradation.

Degræs, en, Afgang, Bortgang. **de gustibus non est disputandum** (latinsk Talemaade), om Smagen kan man ikke tvistes.

Dehors (doaar), en, Udside, Yderside; ydre Anstand, det sømmelige; som Fl. et Steds nærmeste Omgivelser; en Fæstnings Udenværker.

deificere, at, forgude, bevise guddommelig Ære, ophøje til Gud. **Deifikation** (-sjon), en, Ophøjelse til Gud.

Dei gratia, lat., af Guds Naade.

Deismo, n, Troen paa en eneste Gud, Troen paa Guds Tilværelse af blotte Fornuftgrunde, Fornuftreligion. **Deist**, en, er, Tilhænger af denne Tro. **deistisk**, hørende til denne Tro. et, e.

Dej ell. **Dejg**, en, dejet, -ede. **Dejtrug**, **Dejdelmaskine**, se Afbrækningsmaskine. [stødelse.

Dejektion (-sjon), en, Udstødelse, For**dejeuner** (desjone), en, Frokost. **D. à la fourchette** (a la fursjætt), Gaffelfrokost, varmt Formiddagsmaaltid. **D. dinatoire** (dinatoar), sildig Frokost, som træder i Middagsmaaltidets Sted. **dejeunere**, at, spise Frokost.

dejectere, at, udkaste, forstøde.

dejlig, Dejlighed, en, er.

dejse, at.

de jure, med Rette, lovlig, lovmæssig.

dejurere, at, sværge; især: sværge falsk.

Deka = 10; betegner i Metersystemet ti Gange Enheden; f. Eks. Dekagram = 10 Gram; Dekaliter = 10 Liter, o. s. v.

Dekåde, n, r, et Antal af 10; under den første franske Revolution en Uge ell. Tidsafdeling paa 10 Dage.

Dekadenter, Fl., i Litteraturen de Forfattere, der repræsenterer Forfaldsperioder.

Dekalög, en, de ti Bud.

Dekan, en, er, Overgeistlig i et Stift; ved Universiteter Forstanderen for et Fakultet, **Dekanat**, et, er, en Dekans Embede og Værdighed; hans Distrikt. **Dekanesse**, n, r, Forstanderske for et Kloster eller en Stiftelse for Damer.

dekantere, at, afhælde.

Dekanus, se Dekan.

dekapere, at, *tekn.*, rensen en Metallflade, der skal forsynes med galvanoplastisk Overtræk.

Dekapitation (-sjon), en, er, Halshugning. **dekapitere**, at, halshugge.

Dekare, n, r, = 10 Arer (s. d.).

dekartere, at, *postv.*, paa en Ankomststation at løse Postsækkene op og undersøge, om Indholdet stemmer med Kartterne (s. d.). **Dekartering**, en, er, denne Undersøgelse.

dekatero, at, *farv.*, gennemdampe Tøj, for at det ikke skal krympe. **Dekatering**, en, denne Behandling af Tøjet.

Deklamation (-sjon), en, er, kunstrigtigt Foredrag af en Tale, et Digt o. s. v. Ordbram, Svulst; Ordgyderi. **Deklamator**, en, -tører, Kunsttaler. **deklamatorisk**, overensstemmende med Reglerne for Deklamation. **Deklamatorium**, -iet, -ier, Kunstforedrag af Taler eller Digte. **deklamere**, at, foredrage efter Talekunstens Regler, foredrage mundtlig med Smag og Følelse; tale højtravende; ivre, tale ivrigt imod noget.

Deklaration (-sjon), en, er, Erklæring, f. Eks. af en Forlovelse; Angivelse af Varer til Fortoldning, af en Varepakkes Indhold. **deklarere**, at, erklære, bekendtgøre; opgive Varer til Fortoldning o. s. v.

deklinabel, højelig; *gram.*, som kan forandres i Endelse. **Deklinations** (-sjon), en, er, Afvigelse fra den bestemte Retning; *gram.*, Ords Bøjning i Forholdsform (Mand-Mands); *astr.*, en Stjernes Afstand fra Ækvator; *fys.*, Magnetnaalens Afvigelse fra Nord (Misvisning), **deklinere**, at, afvige, forandre Endelse.

Deklinationscirkel, en, -cirkler, *astr.*, Cirkel, lagt gennem begge Poler og den Stjerne, hvis Deklination skal maales.

Deklinationsnaal, en, e, *fys.*, Magnetnaal, som kan dreje sig i et vandret Plan, og som viser Misvisningen.

Dekökt, et, er, Afkog, Krydderdrik.

dekolleteret, -ede, med blottet Hals eller Bryst, nedringet.

Dekoloration (-sjon), en, Falmen, Af-farvning. **dekolorere**, at, falme, affarve.

dekomponere, at, sonderlemme, adskille, opløse et sammensat Stof i dets oprindelige Bestanddele. **Dekomposition** (-sjon), en, Sønderlemmelse, Adskillelse, Oplosning.

Dekoration (-sjon), en, er, Udsmykning, Prydelse; Teatermaleri; Scenens Udstyrelse i et Skuespil; Ordenstegn. **Dekoratör**, en, er, en, der ordner et Værelses Udsmykning. **dekorere**, at, smykke; tildele et Ordenstegn.

Dekört, en, *han.*, Afkortning, Afslag i en Købesum el. lign. **dekortere**, at, indrømme D.

Dekorum, et, det anstændige, passende; Velanstændighed. Sømmelighed.

dekreditere, at, bringe i Miskredit, nedsætte ens gode Navn og Rygte.

Dekret, et, er, Beslutning; Øvrigheds Anordning. Kendelse, Dom. **Dekretaler**,

Fl. pavelige Anordninger. Besked paa Forespørgsler i kirkelige Sager. **dokretøre**, at, anordne, forordne; afsige Kendelse.

Dokstrin, en, Stof, der fremkommer ved Omdannelse af Stivelse, Klister, fremstillet af dette Stof.

dokupøre, at, afskære, sonderlemme; udkære Billeder (i Træ, Pap o. lign.). **Dokupør**, en, er, den, der udkærer saadanne Billeder.

Dokupørarbejde, t, r, *tekn.*, Indlægning, Forskønnelse af Møbler ved Indlægning af fine Træsorter eller Perlemor o. lign.

Dokupørsav, en, e, *tekn.*, Sav, der anvendes til Træ af ringe Tykkelse, som Finerer o. lign.

doknagøro (dekurasjere), at, betage Modet, nedslaa.

Dol, en, e, delagtig, Delagtighed, en, dele, at, delte, delt. delelig, Deling, en, er, dels, til Dels, delvis.

Dolai (delæ), en, Opsættelse, Udsættelse, Forhaling, Frist.

Dolatiön (-sjon), en, er, Angivelse, Angiveri. **Doläter**, en, -törer, Angiver; **doläterisk**, angivende, bagtalerisk.

döle ell. **doloätur**, ved Korrekturlæsning: slet ud! betegnes ved Tegnet Δ .

Dologatiön (-sjon), en, er, Afsendelse af befuldægtigede; Overførelse af en Gæld (hvorved en Debitor henviser sin Kreditor til en anden for af denne at modtage Betaling). **dologøre**, at, afsende som befuldægtiget med et vist Hverv; udvælge til et vist Hverv. **dologöret**, -ede, befuldægtiget.

Dolekatiön (-sjon), en, Fornøjelse, Vederkvælgelse. **dolektöre**, at, more, fornøje.

Dolfin, en, er, Tandhval; Hank paa Kanoner og Mørsere.

Doliberatiön (-sjon), en, er, Overvejelse, Betænkning, Raadslagning; tage **ad doliberändum**, tage under Overvejelse; **doliberöre**, at, overlægge, raadslaa.

Dolice (delis), n, Vellyst, Fryd, Glæde; **dolicijs**, yndig, liflig, lækker.

Dolictum, et, -licta, Forbrydelse, Misgerning.

dolikäät, sart, fin, velmagende, lækker; finfølede, vanskelig, betænkkelig. **Dolikatösse**, n, r, Finfølelse, Skaansomhed, Lækkerbisen.

Dolincatiön (-sjon), en, er, Tegning. Udkast. **dolinoävit** (under Tegninger, Kobberstik, Træsnit), har tegnet, tegnet af. **dolinoöre**, at, tegne, udkaste.

Doling, en, er, *mil.*, Enhed, hvori en Underafdeling, f. Eks. et Kompagni, deles; den udgør i Regelen $\frac{1}{4}$ af Underafdelingen. **Dolingsfører**, en, e, den, der fører en Deling.

Dolinkvönt, en, er, Forbryder. Misdæder.

Dansk Retsskrivnings- og Fremmedordbog.

doliröre, at, tale i Vildelse, rase. **Dolirist**, en, er, en, der delirerer, lider af Delirium. **Dolirium**, -iet, -ier, Vildelse, Raseri. **D. trömöns**, Drankergalskab.

dolivröre, at, befri, udlevere.

dolkredöre, paa Tro og Love. *han.*, at staa **d.**, indestaa for, at nogen opfylder sine Forpligtelser. **D. provision**, en, Agentens Honorar for at staa **d. D. konto**, Konto, til hvilken man ved Afslutning af Aarsregnskab henlægger en Sum til Dækning af fremtidige Tab paa udestaaende Fordringer.

doloyal (deloajal), uredelig, troløs. **Doloyalitöt** (deloajalitet), en, Utroskab, Uredelighed.

Dölta, et, er, det græske D (Δ), den af Nilfloden ved dens Udløb dannede, et Delta lignende Ø; dernæst enhver af en udløbende Flod dannet Landmasse.

döldöre, at, spotte, skuffe, føre bag Lyset. **Dolusiön**, en, er, Bespottelse, Skuffelse, Bedrageri. **dolusörisk**, skuffende, bedragerisk. [Syndflod.]

Doluge (delysjsj), n, Oversømmelse, **Demagög**, en, er, Folkeleder, Folkefører, Urolighedsstifter, Anfører for et Folkeparti. **Demagogi**, en, Folkeledning, Folkeførrelse, Optræksstiftelse blandt Almue. **demagögisk**, folkeledende, folkeførrende.

demanchöre (demangsjere), at, *mus.*, flytte venstre Haand fra Halsen op paa Brystet af en Violin, Guitar osv.

demandöre, at, overdrage, give et Ærinde, bortsende.

Demärcho (demarsj), n, Gang, Skridt, Forholdsregel, Opførsel.

Demarkatiön (-sjon), en, Begrænsning, Afgrænsning, Grænsebestemmelse. **D.-glinie**, Grænselinie. **demarköre**, at, betegne, trække Grænser.

demasköre, at, tage Masken af, blotte, afsløre. *mil.*, fjerne Dækningerne for et Batteri.

demenagöre (demenasjere), at, flytte ud fra en Lejlighed, flytte.

demöns, vanvittig, afsindig, gal.

domentöre, at, erklære noget for usandt, benægte, gendrive. **Domenti**, et, er, Erklæring om, at noget er usandt; Gendrivelse; give en et **D.**, sigte ham for Usandhed; give sig selv et **D.**, indvikle sig i Modsigelser.

Demöntia, en, Vanvid, Galskab.

demi (dömi), halv. **ä demi**, til Hælvten, kun halvt.

Demidräp, et, Halvklæde.

demifin (dömifäng), halvf. in, halv ægte; Guldtrækkerarbejde, der i Kvalitet staa mellem ægte og uægte.

Demiglace (dömiglas), n, et Slags Is af pisket Flodeskum med Vanille, Jordbær o. lign.

Demijahn (demidsjaan), en, er, Glasbal-lon, pakket i Halm, bruges især til Syrer.

Demijahn, en, er, se Demijahn.

Demilüne (demilyn), n, r, Halvmaane; i Befæstningskunsten = Ravelin (s. d.).

Demimønde (demimaangd), n, egt. Halv-verden; de halvfine, moralsk tvetydige Samfundslag, der efteraber det gode Sel-skab; Folk (især Kvinder) af tvetydigt Rygte.

demiantiv, se diminutiv.

Demission, en, Afsked, Frasigelse af et Embede. **demissionære**, at, frasige sig sit Embede.

Demi-teinte (demitængt), n, Halvskygge, Mellemafvarve.

Demobilisatiön (-sion), **Demobilisöring**, en, er, Sættten paa Fredsod, Afvæbning; **demobilisöre**, at, afvæbne, sætte paa Fredsod. [Jomfru.]

Demoiselle (dæmoasell), n, r, Frøken,

Demokrät, en, er, Tilhænger af en Fol-kereregning, Folkeven, Frihedsvæn (mod-sat Aristokrat). **Demokrati**, et, Folkere-gering, Folkehæredømme. **demokrätisk**, overensstemmende med Demokratiets Aand. **Demokratisme**, n, Friborgersind.

demolöre, at, nedrive, nedbryde, sløjfe.

Demolöring, en, er, Nedbrydelse, Ned-rivning, Sløjfning.

Demonstratiön (-sion), en, er, Bevis, ved Eksperiment, Optræden af en større Flerhed for at vise sit Sindelag i politisk Henseende. **demonstrativ**, forklarende, henvisende. **Demonsträter**, en, -törer, den, som demonstrerer. **demonströre**, at, vise, henviser; forevise og forklare; bevise.

dementöre (demaangtere), *mil.*, at, kaste af Hesten; om Kanoner, tage af Lavet-terne; gøre dem ubrugelige ved Sønder-skydning. **Dementörbatteri**, et, er, Bat-teri, der ved direkte Beskydning skal ødelægge det fjendtlige Artilleri.

Demoralisatiön (-sion), en, Sædernes Fordærvelse. **demoralisöre**, at, gøre usæ-delig, fordærve, forværre. **demoralisöröt**, -ede, om en Hær, som er i Opløsning.

de mortuis nil nisi böne, *lat.*, om de døde skal man kun tale godt.

Demes, et, Folket.

Demosthenes, berömt græsk Taler i Athen; deraf: **demosthenisk** Veltalenhed, overordentlig Veltalenhed.

den, det, de, dem, deres; som personligt Stedord i Tiltale: De, Dem, Deres.

Denär, **Denärius**, en, er, gammelromersk Sølvmønt.

donationalisöre, at, skille ved Folke-ejendommeligheden.

denaturalisöre, at, fratage Statsborger-ret, løse fra undersaatlige Forhold.

denaturöre, at, forandre et Stof, saa at det bliver ubrugeligt i et bestemt Öjemed,

men ikke i andre, f. Eks. tilsætte Alko-hol et Stof, saa at den bliver ubrugelig til Nydelse, men ikke i andre Henseender.

Dendrit, ten, ter, uregelmæssige, fint forgrenede Udskillelser af Mineralier, der ligner Bregner eller Buske.

Dendrologi, en, Læren om de i Haver og Parker dyrkede Frilandstræer og -buske.

Denegatiön (-sion), en, er, Vægring, Af-slag, Benægtelse. **denegöre**, at, afslaa, benægte.

denna, dette, disse; den fjerde dennes.

denobilitöre, at, berøve Adelskab, er-klære ens Adelskab for forbrudt.

Denominatiön (-sion), en, er, Benæv-nelse, Angivelse. **denotöre**, at, betegne, angive.

Denouemönt (denumang), en, Udvik-ling, Knudens Opløsning, Udgang, Udfald.

de novo, paany, forfra.

Densitet, en, Tæthed, Fasthed.

Dent (dang), en, egl. Tand; spidst Bjærg i det franske Schweiz.

Dentälör, Fl., Tandlyd, Lyd, danne-de ved Hjælp af Tænderne, f. Eks. d, t, etc.

dente, at, pynte Handsker ved en Ud-syning. **Döntning**, en.

Dentilles (dangtæll), Fl. Kniplinger.

Dentist, en, er, Tandtekniker. **Dentitiön** (-sion), en, Tænders Fremkomst (hos Börn). [nuddöre, at, blotte.]

Denudatiön (-sion), en, Blottelse. **de-nuncäre**, at, angive, anklage. **Denun-ciänt**, en, er, Angiver, Anklager. **Denun-ciät**, en, den angivne, anklagede. **Denun-ciatiön** (-sion), en, er, Angivelse, Anklage.

Deontologi, en, Pligt lære, Moral.

Departemönt (departmang), et, er, For-retningskreds, Fag, Forretningsfag, For-valtningsfag, Embedskreds; Afdeling un-der et Ministerium; Landkreds, Provins, Regeringskreds. **departöre**, at, afdele, fordele, ligne.

Depöche (depæsje), n, r, Ilbrev, Stats-brev, Embedsberetning, hurtig meddelt Beretning, Telegram. **depechöre**, at, ud-færdige og afsende i en Hast.

Dependänce (depangdangs) ell. **Dopen-döns**, en, Afhængighed, Tilbehör. **depend-änt** (depangdang), ell. **dependönt**, afhæn-gig, undergIVEN. **dependöre**, at, afhænge, være afhængig af, være undergIVEN; bero paa.

Depense (depangs), n, r, Udgift, Bekostning, Ödselhed. **Depensör** (depang-sör), en, er, Ödeland. **depensöre** (de-pangserer), at, bekoste, anvende paa; ødsle, forøde.

dopilöre, at, fjerne Haar.

depit (depi), en, Uvilje, Fortræd, Ærg-relse, Trods.

deplacöre, at, flytte, rykke, fortrænge

fra sin Plads. være **deplacéret**, være ilde anbragt, være paa urette Hylde. **Deplacémént** (deplasmang), et, er, Flytning. **søv.**, Vægten af det Rumfang Vand, et Fartøj forskyder, ved hvilket dets Vægt i fuldt udrustet Tilstand angives.

deplorabel, bedrovelig, beklagelig, ynkværdig, jammerlig. **deplorere**, at, begræde, beklage, ynkes over.

deployere (depløjere), at, udfolde, udvikle, udbrede. *mil.* opmarchere, opstille sig i Linie.

Deponént, en, er, som nedlægger eller giver noget i Forvaring; Vidne, en, som afgiver sin Forklaring for Retten. **deponere**, at, nedlægge, give i Forvaring, udgive, afgive Forklaring, vidne; (tidligere) lade sig indskrive som Student.

Depopulation (-sion), en, Affolkning, Folkeformindskelse.

Deportation (-sion), en, er, Landsforvisning og Henbringelse til et fjernt Sted som Fange. **deportere**, at, forvise og føre bort ud af Landet til Straf; en **deporteret**, en, som til Straf er ført ud af Landet.

deposé, forbeholdt Eneret.

Depositaire (depositær) og **Depositarius**, en, den, hos hvem noget er nedlagt i Forvaring. **Deposition** (-sion), en, Nedlægelse i Forvaring, Vidners Forklaring, Udsagn, Opsættelse, tidligere de unge Students Optagelse ved et Universitet (ogsaa **Depósito**). **Depositebank** eller **Deposítokasse**, offentlig Anstalt, som mod Pant udlæner Penge og modtager Penge til Forrentning. **Depositor** = **Deponént**. **Deposítum**, et, det, som er nedlagt, givet i Forvaring, det betroede, Pant, Underpant. **Depositurus**, en, tidligere den, der meldte sig til Optagelse ved et Universitet.

depossedere, at, *jur.*, sætte en ud af en Tings Besiddelse. **Depossession**, en, Berøvelse af en Tings Besiddelse, Fordriveelse fra samme.

Depôt, et, er, det anbetroede, Pant, Underpant, Oplagssted, Magasin, Udfyldningstrupper, Mandskaber til at gøre Regimenter fuldtallig med.

Depravation (-sion), en, Forværrelse, Sædernes Fordærvelse. **depravere**, at, forværre, fordærve.

Depression (-sion), en, Nedtrykkelse, den ved Tryk bevirkede Fordybning; Nedtrykthed, Slappelse, Svækkelse.

deprimere, at, nedtrykke, undertrykke, nedstemme, svække.

de profundis, fra Dybet (Begyndelsen af en Salme, der hos Katolikkerne afsynes ved Ligfærd).

Deputat, et, fastsat Indtægt, som en, foruden den aarlige Løn, nyder af visse Ting (f. Eks. af Korn, Brænde osv.).

Deputation (-sion), en, er, Afsendelse

af nogle Personer, som paa de afsendes Vegne besøger et vist Hverv; de afsendte Personer. **deputere**, at, afsende, beskikke, **deputeret**, -ede, Medlem af en Deputation, af et Deputeretkammer eller en Stænderforsamling; en Folkerepræsentant, et af de øverste Medlemmer af et Regeringskollegium. **Deputeretkammer**, en Afdeling af den lovgivende Forsamling i konstitutionelle Stater, et Ting.

der, deraf, deran (være, komme deran) o. s. v.

deraisonnere (deræssaanere), at, tale imod den sunde Fornuft, snakke.

Derangémént (derangsjmang), et, er, Forstyrrelse, Forvirring, Uorden. **derangere** (derangsjere), at, forvirre, forstyrre, bringe i Uorden. **derangéret**, -ede, forgældet.

Derby (darbi ell. dörbi), et, aarligt Væddeløb for treaarige Hingste og Hopper.

Derelikt, Fl., forladede, opgivne, herreløse Sager. **derelinkvære**, at, forlade, opgive Besiddelsen af.

deridere, at, udle, spotte. **Derision**, en, Spot, Haan.

Derivation (-sion), en, er, Afledning, Udledning, Ordafledning, Oprindelse, Nedstammelse. **Derivatum**, et, -vata, afledt Ord. **derivere**, at, aflede, udlede, stamme fra, oprinde fra.

Dermatologi, en, *med.*, Læren om Hudsygdomme.

Derogation (-sion), en, er, Afbræk, Hinder, Skade, Afskaffelse, Ophævelse af en Lov. **derogere**, at, gøre Afbræk, tilføje Skade, ophæve.

Derönte (derut), n, r, Forstyrrelse af Formuesomstændigheder; uordentlig Flugt efter et Nederlag.

Dörvish, en, er, østerlandsk Munk eller Eneboer.

des, desto, i Sammens. som: *desaarsag*, destoværre o. s. v.

desappointere (desapoængtere), at, skuffe ens Forventninger.

desarmere, at, afvæbne, fjerne Skyset fra et Fæstningsværk ell. Batteri; *fægt.* slaa Modstanderen Vaabenet af Haanden; *søv.* aftakle og oplægge et Orlogsskib. **Desarmering**, en, Afvæbning.

desarrangere (-sjere), at, bringe i Uorden, forvirre. [Skade.

Desavantage (-avangtasj), en, Tab, **desavouere** (-vuere), at, fornægte, fragaa, ikke vedkende sig.

Descendens, en, Afstamning, Byrd, Afkom, Efterkommere. **descendere**, at, nedstige, nedstamme fra. **Descendént**, en, er, Afkom, Livsarving, Efterkommere;

desertere, at, rømme, løbe bort, undvige. **Desertion** (-sion), en, er, Undvigelse, Bortrømning. **Desertær**, en, er, Rømningsmand.

Deshabillé (desabije), n. Hjemmedragt for Kvinder, Morgendragt. **deshabilløse** (desabijere), at, afklæde.

Deshonnør (-aannør), en, Vanære, Skam. **deshonorerøse**, at, vanære, beskæmme. **desiderabel**, ønskelig, ønskværdig. **Desiderat** ell. **Desideratum**, et. **Desiderata**, noget, som var at ønske. **Desideration**, (-sion), en, Attraa. **desiderøse**, at, attraa, begære, ønske. **Desiderium**, et, Ønske, Forlangende.

Designation (-sion), en, er, Betegnelse, Bestemmelse. **designøse**, at, betegne, bestemme, udse til (et Embede, et Hverv).

Desinfektion (-sion), en, Rensning for Smitstof. **desinficere**, at, betage Smitte- evnen, rense for Smitstof.

Desintegrator, en, -tøfer, *tekn.*, Maskine til Findeling af Ler, Gibs, Kul o. lign.

desistere, at, aflade, afstaa (fra).

deskrivere, at, beskrive, skildre. **Deskription** (-sion), en, er, Beskrivelse, Skildring. **deskriptiv**, beskrivende.

Desmer, en, Stof, der faas af nogle Kirtler hos Desmerdyrene og anvendes til Parfumer.

desobligeant (desaablisjang), ubehagelig.

Desordre (desaardr), n, Uorden, Forvirring, uordentlig Levemaade.

Desorganisation (-sion), en, er, Opløsning, Forstyrrelse. **desorganisere**, at, opløse, forstyrre, ophæve Sammenhængen.

desorientere, at, gøre forvirret, vildlede, bringe ud af Fatning. **desorienteret**, -ede, forvirret, bragt i Vildrede, uvis.

Desoxydation (-sion), en, Iltens Borttagelse. **desoxydøse**, at, afilte.

Despøkt, en, Foragt. **despøktøse**, at, foragte, ringeagte. **despøktlig**, foragte, ringeagtende.

desperat, fortvivlet, haabløs. **Desperation** (-sion), en, Fortvivlelse, Haabløshed.

desperøse, at, fortvivle, opgive alt Haab.

Despøt, en, er, Selvhersker. Enevoldsherre, uindskrænket Hersker. **Despoti**, et, uindskrænket Herredømme, Volds- herredømme, ubunden, vilkaarlig Beherskning. **despøtisk**, uindskrænket, vilkaarlig, egenmægtig. **Despotisme**, n, despøtisk Herredømme. [rehavende, Forsæt.

Dessein (dæsæng), en, et, Hensigt.

Desseert, en, er, Efterret.

Dessin (dæsæng), en og et, Tegning, Grundrids, Udkast, Mønster. **Dessinater**, en, er, Tegner, Mønstertegner.

Dessintraad (dæsæng), en, e. *tekn.* Metaltraad med ikke cirkulært Gennemsnit.

Dössens (døsu), egtl. under, som Fl. om Damebenklæder.

Destillat, et, er, den ved Destillation erholdte spirituøse Vædske. **Destillation** (-sion), en, er, Brænding, Aftrækning, Overdampning af flydende Legemer, saaledes at Dampen ved Afkøling igen brin-

ges i draabeflydende Tilstand; Forfærdigelse af brændte, spirituøse, flydende Legemer. **destilløse**, at, brænde, aftrække spirituøse Vædsker. **Destillator**, en, er, den, der destillerer.

Destin (dæstæng), en, Skæbne, Bestemmelse, Tilskikkelse. **Destinatär**, en, er = Adressat. **Destination** (-sion), en, er, Bestemmelse, Hensigt. **destinøse**, at, bestemme, tiltænke, foresætte sig.

destituere, at, afsætte. **Destitution** (-sion), en, er, Afsættelse fra et Embede.

döstra (ital.) højre (Haand).

destruere, at, ødelegge, tilintetgøre

Destruktion (-sion), en, Ødelæggelse, Tilintetgørelse, Opløsning. **destruktiv**, ødelæggende. [bliver ved Sagen; vankelmødig.

desulløriske, fraspringende, som ikke

Detachement (detasjang), et, er, udsendt Afdeling af en Hær, afsendt Trop Soldater. **detachere** (detasjere), at, udsende, afsende en afsondret Trop. **detacheret**, -ede, afsendt, udsendt; adskilt fra, udenfor liggende, fritliggende, f. Eks. detacherede Forter.

Detail (detalj), en, Fl. **Detallor** (detaljer), Enkelthed, det omstændelige; de nøjere Omstændigheder, Biomstændigheder. Smaating. **Detailhandel**, Handel i det smaa. **Detailist** (detaljist), en, er, en, som handler i mindre Dele, Kræmmer (modsat: Grossist). **detailløse** (detaljere), at, sætte fra hinanden, sønderlemme, udstykke; fortælle, beskrive omstændelig. **detailløret** (detaljeret), -ede, enkelt, stykkevis, omstændelig. **Detailløring** (detaljer- ring), en, er, omstændelig Beretning, Beskrivelse, Forklaring, Opregning af alle Enkeltheder.

detektiv, som kan lede til Opdagelse (af en Forbrydelse). **Detektiv**, en, er, Opdagelsesbetjent.

detenøse, at, forholde, tilbageholde, afholde, opholde, holde fangen. **Detention** (-sion), en, Tilbageholdelse, Vægning ved at udlevere, Ihændehavelse; Fangenskab. Varetægt. **Detentionsarrest**, Varetægtsfængsel. **Detentionslekale**, Rum, hvor drukne Personer og andre anholdte foreløbig anbringes.

Determination (-sion), en, er, Bestemmelse, Fastsættelse, Beslutning. **determinativ**, bestemmende. **determinøse**, at, fastsætte, bestemme, afgøre. **determineret**, -ede, bestemt, fast, afgørende; uforfærdet. **Determinisme**, n, Bestemmelses- eller Nødvendighedslære, som benægter den menneskelige Viljes Valgfrihed og lader Viljen bestemmes af andre Aarsager. **Determinist**, en, er, Tilhænger af denne Lære.

deterriere, at, afskrække. **Deterriktion** (-sion), en, Afskrækkelse. f. Eks. fra det onde ved at true med Straf.

detestabel, afskyelig, vederstyggelig.
Detestation (-sjon), en, Afsky, Modbydelighed; Forbandelse. **detestøre**, at, afsky, forbande.

Detonation (-sjon), en, er, *mus.*, den Handling at detonere. *tekn.*, Forpufning, den af et Knald ledsagede pludselige Antændelse af et Legeme; det en Eksplosion ledsagende Skrald. **detonøre**, at, synge falsk, tage Tonen for højt eller for lavt; forpuffe.

Detour (detur), en, er, Krumning, Bugt, Omvej, Omsvøb, Udflugt. **detournøre**, at, aflede, afholde fra, skeje af (fra Sagen selv).

Detrahøre, at, fradrage, bagvadske. **Detraktiön** (-sjon), en, er, Afdrag, Unddragelse. Bagvadskelse.

detrompøre, at, bringe ud af Vildfarelsen. aabne Øjnene paa en.

Detronisation (-sjon), en, er, Afsættelse fra Tronen. **detronisøre**, at, støde fra Tronen, afsætte.

détur, paa Recepter: skal gives.

Déus (de-us), Gud. **Déus ex machina**, egentlig: en Guddom fra Teatermaskineriet, og deraf: en uventet, pludselig indtrædende Person, som giver en forviklet Sag en heldig Vending.

Deuteronomium, femte Mose Bog.

Deuterokopi, en, den Evne at kunne forude kommende Begivenheder.

deux à deux (døs a dø), to ad Gangen, to mod to.

Devaluation (-sjon), en, Nedsættelse, Forringelse af en Mønts Værdi, dens fuldkomne Afskaffelse. **devaluøre** el. **devalvøre**, at, nedsætte, forringe en Mønts Værdi, sætte den ud af Omløb.

devancøre, at, gaa foran en; have Fortrinnet.

Devastation (-sjon), en, er, Ødelæggelse, **devastøre**, at, ødelægge.

Develeppemönt (devlaapmang), et, Udvikling, Udfoldning, Forklaring. **develeppøre**, at, udvikle, forklare, aabenbare.

Deviation (-sjon), en, er, et Legemes Afvigelse fra Bane eller Retning. *søv.*, Kompasnaalens Misvisning; ogsaa den særlige Fejlvkning paa Kompasset, der fremkommer ved, at Naalen tiltrækkes af Jærnet i Fartøjet. **deviøre**, at, afvige.

Devilsklo, en, -kløer, *søv.*, dobbelt Jærnkrog, hvis enkelte Kroge kan drejes om et fælles Udgangspunkt og fra hver Side gribe ind i en Ring.

Davit, en, er, *søv.*, se David.

Dovise, n, r, allegorisk Figur med Vedføjelse af Ord, der udtrykker en eller anden Tanke; Devilsklo. Sindbillede, Tankesprog, Valgsprog.

Doveir (dovoar), en, Pligt, Skyldighed.

Devolutiön (-sjon), en, Hjemfald, arvelig Overgang af hjemfaldet Gods ell. Rettighed. **devolvøre**, at, arvelade, efterlade i Arv.

devöt, underdanig, ydmyg, andægtig, from, skinhellig. **Devöte** (devaatt), en, skinhellig Bedesøster. **Devotiön** (-sjon), en, Underdanighed, Ydmyghed, Andagt, Skinhellighed.

Devouemönt (devumang), et, Hengivenhed, Opofrelse.

devovøre, at, indvie, hellige, opofre.

Dey, en, Herskeren i Tripolis.

Diabötes, *med.*, Sukkersyge. **Diabötikor**, en, e, Patient, lidende af Sukkersyge.

Diäble (djabl), en, Djævelen. **diablömönt** (djablman), djævelbländt, djævelsk. **diabolisk**, djævelsk.

Diadöm, et, er, Pandesmykke, Haar-smykke, kongeligt Hovedsmykke, Krone.

diäfän, gennemskinnende, gennemsigtig.

Diäfanöräma, et, er, et Gennemskinsmaleri.

Diäfanö, en, er, Misklang, Mislyd.

Diäforöse, n, *med.*, Svedekur. **Diäphorälica** ell. **diäforätiske** Midler, sveddrirende Midler.

Diagnöse, n, r, Indbegrebet af en Tings Særkender. *med.* Erkendelse af en Sygdom ved Hjælp af dens væsentlige Kendetegn. **diagnosticøre**, at, bestemme en Sygdom. **Diagnostik**, ken, den Kunst at stille en Diagnose. **diagnostisk**, antyden: tjenligt til en Sygdoms Erkendelse. **Diagnostikor**, en, e, den, der udøver Diagnostik.

diagonäl, skraaløbende, paa tværs. **Diagonäl**, en, er, Skraalinie, Linie imellem to af en retlinet plan Figurs Vinkelspidser, der ikke falder sammen med nogen af Siderne; eller mellem to Hjørner i et Legeme, der ikke ligger i samme Sideflade. *ark.* skraa Udfyldningsstang i en Gitterbjælke. [skraa Striber.]

Diagonäl, et, svært, uldent Stof med **diagonälbygget**, *søv.*, kaldes en Baad uden Spanter, hvor Klædningsplankerne løber paa skraa fra Kølen opfter.

Diägräf, -fen, -fer, optisk Spejlinstrument, hvorved man kan efterligne enhver Genstand i formindsket Maalestok. **Diägrafik**, ken, ker, Tegning ved Hjælp af dette Redskab.

Diägräm, -met, -mer, Figur, der viser en Størrelses Afhængighed af en anden, f. Eks. et Steds Middeltemperatur for hver Maaned.

Diäkön, en, er, Hjelpepræst, Kapellan; ogsaa en Kirkebetjent. **Diäkonät**, et, er, sammes Embede, Værdighed, Bopæl. **Diäkönisse**, n, r, Kirketjenerinde, en Kvinde, som udelukkende befatter sig med praktiske Kærlighedsgerninger, saasom med at pleje Börn, fattige, syge osv.. Sygeplejerske.

diakritiske Tegn, Adskillesestegn, Mærker, der anbringes ved Bogstaver for at antyde Forskel i Udtale eller Betydning.

Dialékt, en, er, Mundart, Tungemaal, Afart af et Sprog. **Dialektleksikon**, Ordbog over de for et Lands forskellige Egne ejendommelige Ord og Talemaader.

Dialektik, ken, Fornuftlære, Tænkelse, Disputerkunst. **Dialektikor**, en, e, Fornuftlærer, som er øvet i Disputerkunsten. **dialektisk**, som hører til Dialektikken.

Dialog, en, Samtale, Samtaleform. **dialogisere**, at, indklæde og affatte i Form af en Samtale. **dialogisk**, som har Formen af en Samtale.

Dialyse, n, Opløsning, Kræfternes Udtømmelse. **dialytisk**, adskillende, opløsende, opløsende.

Diamagnetisme, n, Tværmagnetisme, den Egenskab ved umagnetiske Legemer, at de af stærke Elektromagneter frastødes af begge Polerne og stiller sig tværs paa den disse forenende Linie, i Stedet for at magnetiske Legemer, der tiltrækkes af Polerne, stiller sig parallelt med den nævnte Linie. **diamagnetisk**, tværmagnetisk.

Diamant, en, er, den værdifuldeste af alle Ædelstene, det haardeste af alle Legemer, den mindste Bogtrykkerskrift: Diamant. **Diamantbeort**, det Pulver, som faas ved Knusning af fejlfule Diamanter, og som benyttes til Slibning af Diamanter. **Diamantbryllup**, fejres efter 60 Aars Ægteskab.

Diamøter, en, -metre, Tværmaal, Gennemsnit, Gennemsnitslinie, ret Linie, der drages fra et Punkt i en Cirkels Periferi til et andet og tillige gaar gennem Centrum. **diametrål** og **diamøtrisk**, som hører til Tværmaal, lige igennem, tværs igennem. **diametrål**, modsat, lige imod stik imod.

Diäna, *myt.*, Jagtens Gudinde hos Romerne.

Diapasøn, et, Omfang af en Stemme eller et Instrument; Stemmegaffel.

Diaphoretica, se **Diaforese**.

Diarium, -iet, -ier, Dagbog, Kladderbog, Rejsejournal, Sygejournal.

Diarki, et, er, Styrelse af to Regenter med lige Myndighed.

Diarré, en, er, Bugløb, tyndt Liv.

Diathöke, n, r, Pagt; i Bibelen Testament.

diatonisk, *mus.*, fremskridende i hele og halve Toner efter Tonestigen, modsat kromatisk.

Diatrise, n, r, lærd Udvikling, vidtloftig Afhandling; et i skarpe Udtryk affattet lærd Strids- eller kritisk Skrift.

Diävelo, Djævel.

dible, at, sætte Planter eller saa i Hulder, udstukne med en Plantestok.

Dichördium (dikaardium), -iet, -ier, tostrengt Instrument.

Dictämen, et, er, det tilsagte, det, som dikteres. [bog, Leksikon.]

Dictionnaire (diksjaanær), n, r, Ord-Diction, et, Fl. **Dicta**, Skriftsted, Sted af Bibelen. **dictum factum**, som sagt, saa gjort.

did, didhørende.

Didaktik, ken, Lærekunst, Undervisningsplan. **Didaktikor**, en, e, lærekyndig. **didaktisk**, lærende, belærende. **didaktisk** Digt, Læredigt.

dio eller **di**. **Die** ell. **Di**, en, Kvinde-mælken som Føde for Barnet. **Diegving**, en.

Dies, en, Dag. **Dies irae**, Vredens Dag, Begyndelsesordene af en latinsk Hymne.

Diöu (djö), Gud. **Diöu ot mön dreit** (e maang droa), Gud og min Ret (den engelske Kronens Valgsprog).

Difamatiön (-sion), en, er, Bagvadskelse, ilde Omtale. **difamöre**, at, bagvadske, bringe i slet Rygte.

Diferönce (-rangse) ell. **Diferöns**, en, er, Forskel, Ulighed, Forskellighed, Forskel mellem to Størrelser, Rest; Misforstaaelse, Tvist. **diferönt**, ulige, forskellig, afvigende. **diferöre**, at, afvige, være forskellig.

Diferenceferrotning (diferangse-), en, er, *han*, Leveringsforretning, ved hvilken man ikke leverer de Varer, hvorom den er sluttet, men betaler Forskellen mellem den Pris, hvortil Forretningen er afsluttet, og den, der er Markedsprisen ved Leveringsterminen.

Diferönsrække, n, r, *mat.*, en Række Tal, i hvilken Forskellen mellem to paa hinanden følgende overalt er den samme.

Diferönsstälje, n, r, Talje, bestaaende af en Blok med to ulige store Skiver foroven og en Blok med enkelt Skive forneden, ved hvilken store Byrder kan løftes med forholdsvis ringe Kraft.

Diferentiälregning, Regningsmaade, der lærer at udfinde en uendelig lille Størrelse, som taget uendelig mange Gange er lig en vis given Størrelse.

Diferentiälteold, en, Forhøjelse af den almindelige Told, som opkræves, naar Varer indføres fra et Land, der ikke ved Overenskomst er tilsikret Behandling som mest begunstiget Nation.

difficil, vanskelig, besværlig, sær, vranten, lunefuld, egensindig, kilden. **Difficultät**, en, er, Vanskelighed, Betænkelighed.

Diferöns, en, Mistro, Mistillid, Mangel paa Haab. **diffödöre**, at, mistro, intet Haab have (om).

difförm, misdannet. **difförmöre**, at, vanskabe. **Diförmitet**, en, er, Vanskabning, Hæslighed.

Diffraction (-sion), en, er, Lysets Brydning. Straalebrydning.

diffundere, at, adsprede, udbrede, forøde, bortødsle. **diffus**, spredt; vidtløftig i Tale og Skrift. **Diffusion**, en, er, Adspredelse, Vidtløftighed i Tale og Skrift.

Difteritis, en, ondartet Halssyge med hvidagtige Pletter i Mund og Svælg.

Diftong, en, er, Tvelyd, Forbindelse af to Selvlyd i een Stavelse.

Dige, t, r. dige, at. Digesmutte, n, r (Fugl).

Digol, en, Digler, Kar af forskelligt Materiale til at udføre Glødninger og Smeltninger i. *bog.*, den Plade paa en Haandpresse, der trykkes ned mod Formen med Satsen.

Digel.

Digenosis, en, kønslig Forplantning (i Modsætning til kønsløs Formering).

diger, *nsk.*, tyk, svær.

digerere, at, opløse, sonderdele, fordøje.

Digestion, en, Opløsning, Fordøjelse.

Digestiv, et, er, Fordøjelsesmiddel. **digestiv**, som beforder Fordøjelsen.

digital, vedrørende Fingrene.

Dignitär, en, er, den, som beklæder et højt Hof-ell. Statsemede, en høj gejstlig. **Dignitet**, en, er, Værdighed, Æresembede.

Digression (-sion), en, er, Sidespring, Afgivelse fra Hovedsagen, Afstikker.

dig, *sov.*, tæt, digte, at, tætné.

Digt, et, e, digte, at, Digten, en. Dichter, en, e. Digterinde, n. r. digterisk. Digtning, en, er.

dik, Dik, ket, dikke, at.

Dikkedarer, Fl.

Diktat, et eller en, er, hvad der foredrages til Nedskrivning; det nedskevne.

Diktator, en, -tører, Magthaver, Voldsherre; i det gamle Rom uindskrænket Magthaver, som kun blev valgt for den Tid, da Staten var i Fare. **diktatorisk**, bydende. **Diktatör**, en, Diktatorens Embede og Værdighed.

diktöre, at, foresige, hvad der skal nedskrives, foreskrive, tilkende, paalægge (Straf, Bøde).

Diktion (-sion), en, Skrivemaade, Stil, Udtryk, Foredrag, Udtale.

dilatabel, som kan udvides, lader sig udstrække. **Dilatation** (-sion), en, er, Udvidning, Udstrækning, Udspiling. **dilatöre**, at, udvide, udstrække. **Dilatation** (-sion), en Udsettelse, Henstand. **dilatörisk**, opsættende, forhalende.

Dila, en, Art Skærmpilante.

Dilömma, et, er, Vanskelighed ved at vælge mellem to Ting, Forlegenhed, Kniibe, Klemme.

Dilettant, en, er, en, som dyrker Kunsten eller Videnskaben for sin Fornøjelse = Amator. **Dilettantisme**, n, uvidenskabelig el. overfladisk System med Kunst el. Videnskab.

Diligönce (dillisjans), n, r, Flid, Omhu, Omhyggelighed, Travlhed, Ilfærdighed; (dillisjangse), Postvogn.

Dilogi, en, Tvetydighed. **dilögisk**, tve-tydig.

Diluvium, -iet, -ier. Oversvømmelse. Vandflod, især Syndfloden. **Diluvial**-dannelser, Jordmasser, afsatte af Vandet og ved Is i den forhistoriske Tid.

Dilt, en, *nsk.*, Luntetrav. dilte, at.

dim. = **diminuendo**.

Dimo (daim), n, nordamerikansk Sølv-mönt = $\frac{1}{10}$ Dollar = c. 38 Öre.

Dimension, en, er, et Legemes Udstrækning i Længde, Bredde og Tykkelse; Vidde, Frastand.

Dimöter, et, -metre, et Vers, som bestaar af to Versfødder.

diminuendo, *mus.*, aftagende i Styrke. **diminuere**, at, formindské, forringe, svække. **Diminution** (-sion), en, er, Formindskelse, Forringelse. **diminutiv**, formindskende, forringende. **Diminutiv**, et, er, Formindskelsesord som Mandsling, Sönneke o. desl.

Dimis-Prædiken, Afskedsprædiken. **Prøveprædiken**, som teologiske Kandidater maa holde, för de kan faa Embede.

Dimission, en, er, Afskedigelse, Afsked. Fremsendelse af Disciple fra Skolen til Universitetet. **Dimisser**, en, -sörer, den, der har Ret til at indstille en Discipel til Eksamen. **Dimittend**, en, er, Skolediscipel, som staar i Begreb med at afgaa til Universitetet. **dimittöre**, at, bortsende, lade gaa, aftakke, afskedige, sende fra Skolen til Universitetet.

din, dit, dine.

Diner (dine), en, er, Middagsmaaltid. Middagstaffel. **dinere**, at, spise til Middag.

Dingeldangel, et, dingle, at. Ding-Dang, et, Dingeling, et.

Dingo, en, er, australsk Hund.

Diogenes, græsk Filosof, berömt for sin strenge Tarvelighed.

Dionys eller **Dionysos**, Vinea's Gud = Bacchus.

Dioptrilineal.

Diöpter, et, -tre, Sigtesprække paa et Gevær eller et Maalebord. **Diöpterlineal**,

Messinglineal med to lodrette Opstandere, der er forsynede med Sigtesprækker. **Dioptrik**, ken, Læren om Straalebrydningen; ogsaa Læren om Forfærdigelsen af alle Slags Seglas. **dioptrisk**, hørende til Dioptrikken.

Diorama, et, er, Rundmaleri, som under kunstig, foranderlig Belysning kan faa et forskelligt Udseende.

Dioskūrer, Fl., Stjernebilledet Tvillingerne.

Diplōm, et, er, Udnævnelsesbrev, Bestallingsbrev, Adelsbrev, Brev paa Magister- og Doktorværdigheden, overhovedet Brev fra ældre Tid.

Diplomat, en, er, statskyndig, som er kyndig i Statssager, Statsmand. **Diplomatarium**, -iet, -ier, Samling af historiske Aktstykker fra ældre Tid. **Diplomati**, et, Kyndighed i Statssager, Indbegreb af de Regler og Grundsætninger, hvorefter Underhandling mellem Stater føres, ogsaa det ved Gesandtskabsvæsenet ansatte Personale. **Diplomatik**, ken, den Videnskab rigtig at læse, forstaa, bedømme og anvende Statsdokumenter. **Diplomatiker**, en, e, Kender af Diplomatikken. **diplomatiisk**, som hører til en Gesandts Embede og Forretninger; klog, omsigtsfuld, forsigtig. [de dobbelt.

Diplopi, en, Dobbeltsyn, at se Genstand

Dipylon, en, er, Dobbeltport.

Diradiation (-sjon), en, er, Straalernes Gaaen ud fra hverandre.

dirēkte, lige frem, lige ud, uden Omvej, umiddelbar; direkte Handel, der henter Varerne fra første Haand; direkte Afgifter, der umiddelbart paalignes (f. Eks. Formueskat). **Direktion** (-sjon), en, er, Retning, Ledelse, Styrelse, Bestyrelse, Overopsyn. **Direktør**, en, er, Leder, Forstander, Bestyrer. **Direktrice**, n, r, Forstanderske, Bestyrerinde.

Dirigēt, en, er, Leder, især den, der leder Forhandlingerne i en Forsamling, Ordstyrer. **dirigere**, at, rette, give en Retning, lede, styre, bestyre.

Dirk, en, e, dirke, at, dirkefri.

dirre, at, Dirren, en.

Dis, en, svag Taage, diset, -ede, disig. [højede d.

Dis, mus., det ved $\sharp \frac{1}{2}$ Tone for-

Disapprobation (-sjon), en, Misbilligelse. **disapprobære**, at, misbillige.

Discernemēt (-disernmang), et, Skelnen, Skelneævne, Dømmekraft. **discernere**, at, skelne, bedømme.

Discipel, en, -ple, Skoledreng, Lærling, den, der modtager eller har modtaget Undervisning. **Disciplin**, en, er, Tugt, Orden, Skoletugt, Krigs- eller Mandstugt, Kirketugt; Lære, Videnskab, Kunst. **disciplinærisk**, som angaar eller hører til

Disciplinen. **disciplinær** Straf, Straf for Overtrædelse af Disciplinen. **disciplinære**, at, vænde til Tugt og Orden; oplære, oprette.

Discordia, Tvedragt, Tvedragtens Gudinde.

Dise, n, r, *rebstl.*, det Bundt færdigheglet Hamp, som Arbejderen binder om Livet, og hvorfra han spinder.

disfavorabel, ugunstig, ufordelagtig.

Disfavor, en, Ugunst, Tab, Skade.

Disfiguration (-sjon), en, er, Forvanskning, Vanskabelse.

Disgrace (-gras), en, Ugunst, Unaade. Mangel paa Ynde eller Anstand. **diagram**, uden Ynde, ubehagelig, modbydelig.

disharmonære, at, ikke stemme sammen, skurre, være uenig. **Disharmoni**,

en, er, Misklang, Uoverensstemmelse, Tvedragt. **disharmonisk**, misklingende, uenig.

disjungere, at, adskille.

Disjunktion (-sjon), en, er, Afsondring, Fraskillelse. **disjunktiv**, afsondrende, adskillende. [ger, en, e.

Disk, en, e, diske op, at. Diskesprin-
Diskant, en, er, den højeste Barne el. Kvindestemme = Sopran. **Diskantnøgle**, mus., C-Nøglen paa Liniesystemets første Linie.

diskontabel, som man kan faa diskonteret. **diskontøre**, at, afdrage, afregne, afkorte, købe og sælge Veksler for deres Forfaldstid mod et Afdrag af visse Procenter. **Diskonto**, en, er, Afdrag, Afkortning af visse Procenter i Vekselhandelen ved Betaling af endnu ej forfaldne Veksler eller Regninger, det afdragne, afkortede Beløb. **Diskontobank**, en, er, Laanebank, der diskonterer Veksler. **Diskontør**, en, er, den, der beskæftiger sig med at diskontere Veksler; i daglig Tale ofte = Aagerkarl.

Diskos, en, Kasteskive af Sten eller Metal, som brugtes ved Grækernes og Romernes Kampe.

Diskredit, en, Mangel paa Kredit, daarligt Rygte. **diskreditøre**, at, bringe i Miskredit, i Vanrygte.

diskrēt, sindig, klog, tavs, beskeden, tilbageholden, skaansom, taktfuld. **Diskrotation** (-sjon), en, Beskedenhed, Tilbageholdenhed, Tavshed, Godtbeholdende, Skøn, taktfuld Opførsel, Drikkepenge (= Dusør). **overgive sig paa D.**, overgive sig paa Naade og Unaade. **diskrotationer**, som er overladt til ens Skøn, vilkaarlig.

Diskulpation (-sjon), en, Retfærdiggørelse, Frikendelse. **diskulpøre**, at, undskyldte, retfærdiggøre, frikende.

diskurere, at, underholde sig med hinanden, samtale. **Diskurs**, en, er, Underholdning, Samtale. **diskursiv**, samtalevis, under Samtalen, i Forbigaaende.

Diskussion, en, er, Undersøgelse, nøje

Dirk.

Overvejelse, mundtlig Forhandling om en Genstand; Ordskitte, Ordstrid; **diskutøre**, at, udvikle, undersøge nøje, drøfte.

Dislokation (-sjon), en, er, Omflytning, Fraflyttelse til et andet Sted. *mil.* Fordeling af Tropper. **dislokøre**, at, forflytte, forlægge til et andet Sted; forstrække, forvride.

Disembråtor, en, -törer, *møl.*, Maskine til Formaling af grovere Sager.

Dispåche (dispasje), n, r, Beregning af en Søskade og Fordeling af det derved forårsagede Tab for Skibets og Ladningens Ejere og Assurandørerne. **dispachøre** (-sjere), at, beregne en Søskade og paaligne Vedkommendes Andel deri. **Dispachœur** (-sjør), en, er, den til en saadan Beregning beskikkede Embedsmand.

disparåt, uligeartet, modsigende.

Dispensation (-sjon), en, er, Uddeling, Fordeling, Tilberedning og Udlevering af Lægemidler; Fritagelse for et ellers almindeligt Lovbud, Frigivelse for Straf, Benaadning. **Dispensatorium**, -let, -ier, Forskrift for Apotekere om Lægemidlernes Tilberedning. **dispensøre**, at, uddele, fritage for, eftergive, benaade, tilberede og udlevere Lægemidler.

dispersøre, at, adsprede. **Dispersiøn**, en, er, Straalespredning, Farvespredning.

Disponēnda, *bogh.*, i Behold værende Sager.

Disponēt, en, er, Anordner, den, der er bemyndiget til at træffe Bestemmelser om et Handelshuses Forretninger, den, som raader over en Tings Anvendelse. **disponøre**, at, raade over, anordne, jage en Bestemmelse med. **disponōret**, -ede, stemt, oplagt, godt eller slet, formaaet, overtalt. **disponibel**, som er paa rede Haand, som er til ens Raadighed. **Disposition** (-sjon), en, er, Bestemmelse, Anordning, Stilling, Slagorden, Raadighed, Tilbøjelighed, Evne, Anlæg, Udcast, testamentarisk Bestemmelse, Testament.

disproportionōret, -ede, uforholdsmæssig.

Dispūt (dispyt), ten, ter, Ordveksling, Ordstrid, Mundhuggeri. **disputåbel** (dispūtabel), omtvistelig. **Disputatiōn** (-sjon), **Disputåts**, en, er, Meningskamp, lærd Strid, Afhandling, lærd Stridsskrift, bestemt til af Forfatteren at forsvares mundtligt og offentligt. **Disputåtor** og **Disputånt**, en, er, Ordkæmper. **disputøre**, at, ordveksle, stride imod, holde en offentlig lærd Stridsevelse.

disrekommandøre, at, give en slet Anbefaling. **Disrekommandatiōn** (-sjon), en, er, slet Anbefaling. [rygtet.]

disrenommerēt, -ede, ilde udraabt, **dissekøre**, at, sønderskære, sønderlemme et Lig. **Dissektiōn** (-sjon), en, er, Sønderskærelse, Sønderlemmelse af et Lig til

Undersøgelse og Eftervisning af de anatomiske Forhold. **Dissøkter**, en, -törer, den, der dissekerer.

Dissēus, en, er, Meningsforskellighed. **dissentøre** eller **dissentiøre**, at, være af en anden Mening, afvige fra. **Dissēnter**, en, Fl. Dissenters, anderledes tænkende, afvigende, d. e. de Religionsssamfund i England, som ikke bekender sig til den herskende Kirke.

dissērøre, at, skriftligt eller mundtligt at drøfte et videnskabeligt Emne.

Dissertation (-sjon), en, er, lærd Afhandling, Stridsskrift.

Dissidiøs, en, Uenighed, Adskillelse.

Dissidēt, en, er, anderledestænkende, afvigende i Trossager. **Dissidēnter**, Fl., i Polen de kristelige Religionssekter, som ikke bekender sig til den herskende katolske Kirke. **dissidøre**, at, være af en anden Mening, afvige.

Dissimulation (-sjon), en, Forstillelse, Hykleri. **dissimuløre**, at, fordølge, fortie, forstille sig.

dissociåbel, uforenelig, uselskabelig.

dissociøre, at, adskille, bryde en Forbindelse.

dissolūbel, opløselig. **dissolūt**, opløst, tøjlesløs, udsvævende. **Dissolutiōn** (-sjon), en, er, Opløsning, Adskillelse, Tøjlesløshed. **dissolve** (paa Recepter) opløs! **dissolvøre**, at, opløse, adskille, fordele.

Dissonāns, en, er, Mislyd, Misklang. **dissonøre**, at, mislyde, mistone, skurre.

Distānce (distangse), n, r, Afstand, Frastand, Mellemrum, Vidde. **distāncøre** (distangserer), at, ile forbi, lade bag sig. **distāncōret** (distangseret), -ede, siges i Vædeløbssproget om en Hest, der i det Øjeblik, da den sejrende Hest passerer Maalet, endnu ikke har naaet **Distāncepølen**, som staar i en vis Afstand paa denne Side Maalet.

Distānceforretning (distangse-), en, er, *han.*, Forretning, ved hvilken Værerne skal føres fra et Sted til et andet.

Distāncesignål (distangse-), et, er, Signal, der paa Jærnbanen anbringes i nogen Afstand foran et farligt Punkt som en Vejoverkørsel o. lign.

distendøre, at, udstrække, udspænde.

Distikon, et, Fl. **Diåtika**, Dobbeltvers, særlig om Forbindelsen af et Heksameter med et Pentameter (det saakaldte **ølogiske D.**).

distingvøre, at, gøre Forskel, skelne, behandle med Udmærkelse. **distingvøre** sig, at, udmærke sig. **distingvōret**, -ede, anset, **distinkt**, kendelig, tydelig, fornem, forstaaelig. **Distinktiōn** (-sjon), en, Forskel, Adskillelse, Skelnen, Tydelighed, Bestemthed, Fortrinlighed, Fornemhed, Stand, Rang, Folk af **D.**, Folk af Stand og Anseelse. **Distinktiōner** el. **Distinktiōnstegn**, Adskillellestegn, Udmærkelstegn, Skilletegn,

Tegn paa Uniformer til Adskillelse af de militære Grader (Snore osv.). **distinktiv**, adskillende, udmærkende.

Distorsion, en, er, Forstuvning af et Led.

distrahøre, at, bortdrage Opmærksomheden fra, adspredde Tankerne, forvirre, forstyrre. **distraît** (distræ), adspredt, tankeløs, aandsfraværende. **Distraktion** (-sion), en, Adspredthed, Aandsfraværelse.

distribuere, at, uddele, fordele, inddele. **Distribuent** eller **Distributør** (-tør), en, er, Fordeler, Uddeler. **Distribution** (-sion), en, er, Fordeling, Uddeling, Omdeling. **distributiv**, inddelende, uddelende.

Distrikt, et, er, Landstrækning, Egn, Kreds, Omraade.

Disturbation (-sion), en, er, Afbrydelse, Forstyrrelse, Forhindring. **disturbere**, at, afbryde, forstyrre, forvirre.

Dithyrambe, n, r, Ægejstret Lov- eller Festsang, oprindelig til Bacchus's Ære; Drikkeviser. **dithyrambisk**, sværmende, begejstret.

Ditomi, en, Tvedeling, Halvering.

ditte (forkortet **do**), det nys sagte, benævnte, af samme Slags, deslige.

Diurèse, n, Urinafsondring, Urinmængde. **Diurëtika**, Fl. urindrivende Midler.

div. = **dividatur**, (paa Recepter) skal deles. **divide et impera**, *lat.* del og hersk.

Divā, la **diva**, den guddommelige, bruges ofte om udmærkede Sangerinder.

Divän, et, østerlandsk Statsraad, den tyrkiske Sultans Raadsforsamling. **Divän**, en, er, østerlandsk Løjebænk med Hynder lige ned til Gulvet.

Divergøns, en, er, Liniers tiltagende Bortffjernelse fra hinanden, Meningsforskellighed.

divergønt eller **divergørende**, som fjerner sig stedse videre fra hinanden, løber fra hinanden. **divergere**, at, løbe fra hinanden (om Linier), afvige, tage en forskellig Retning, være af forskellig Mening, Tænkemaade, osv.

diverse, forskellig, mangehaande. **Diversiön**, en, er, Bortvenden fra noget, forandret Retning, Forstyrrelse, Hindring, Adspredelse, Forlystelse. *mil.*, Bevægelse i den Hensigt at skuffe Fjenden.

divertere, at, forlyste, more, fornøje. **Divertissement** (mang), et, er, Underholdning. Tidsfordriv, Morskab, et mindre regelret Musikstykke, der blot skal tjene til Tidsfordriv, munter Teaterdans uden egenlig Handling.

Dividende, n, r, Part i Udbytte, den Andel i en Gevinst, som en Aktionær faar: i et Fallitbo det, der efter Boets Opgørelse fordeles til Fordringshaverne.

dividöre, at, dele, undersøge, hvor mange Gange et Tal (**Diviser**) indeholdes i et andet (**Dividend**).

divin, guddommelig, himmelsk. **Divinität**, en, Guddommelighed. **Divina Comedia**, »den guddommelige Komedie«, den italienske Digter Dantes berømte Digt om Helvede, Skærsliden og Paradis.

Divination (-sion), en, er, Udtydning af Tegn, Spaadom, Anelse, Forudsigelse. **Divinationsevne**, Gætningsevne, Spaakraft. **divinöre**, at, gætte, ane, forudse. **divisibel**, delelig.

Division, en, er, Deling, Inddeling, Regningsart (s. **dividöre**), Hovedafdeling af en Hær eller Flaade. **Divisor**, en, -sörer, det Tal, hvormed et større deles. *bog.*, Træklemme, med hvilken Manuskriptet holdes fast til Tenakelen (s. d.).

Divulgation (-sion), en, er, Kundgørelse. **divulgöre**, at, kundgøre, udplapre.

dixi, jeg har sagt det, er færdig.

Diæt, en, Levevis, særlig med Hensyn til Valget af Næringsmidler, en vis af Lægen foreskreven Levevis, Sygekost. **Diætetik**, ken, Læren om den til den sygelige Tilstand mest svarende Diæt. **diætisk**, sundhedsmæssig, maadeholdende.

Diäter, Fl. Dagpenge. Betaling eller Godtgørelse, der ydes dagvis.

Djonke el. **Djuuke**, n, r, kinesisk Fartøj. **Djungle**, n, r, Kratskov i Forindien.

djærv, djærvelig.

Djævel, en, Djævl, Djævlunge, n, r, djævelsk, djævelblændt.

Djævelsklo, en, -kløer, *søv.*, se Devilsklo.

Dobbe, n, r, Flaad paa en Fiskesnöre.

Dobbel, en, Hasardspil, Terningspil. **doble**, at, Dobler, en.

dobbelt, Dobbeltgænger, en, e. Dobbelt-
hed, en.

Dobbelthövl, en, e, Hövl, der bruges ved den sidste Afhövling, saaledes indrettet, at den ikke kan rive op i Fibrene.

Dobbeltklup, pen, per, *forst.*, Redskab til Maaling af en Skovbevoksnings Middeltykkelse.

Dobbeltkryds, et, *mus.*, Fortegn, der gör den Tone, foran hvilket det staar, to Halvtoner højere.

Dobbelt-Jærn, Jærnbjelke med Tvær-
snittet **I**.

docendo discimus, *lat.*, ved at undervise andre lære vi selv.

Docent, en, er, Lærer, især foreløbig ansat akademisk Lærer. **docöre**, at, lære, undervise, holde Læreforedrag. **Docöring**, en, er, Undervisning.

docil, lærvillig, lærenem. **Docilität**, en, Lærvillighed, Føjelighed.

Doctor, se 'Doktor.

Doctor juris, medicinä, philosophiä, theologiä, Doktor i Retsvidenskab, i Lægevidenskaben, i Filosofien, i Teologien.

Dodder, en, Plante, af hvis Frø der presses Olie.

Dodekaeder, et, -edre, i Stereometri et

af tolv Flader begrænset, regelmæssigt Lcgeme.

Dodekagōn, en, er, Tolvkant.

Dodenkop, en, *mal.*, Jærntveilte, en brun Jordfarve.

Dog, gen, ger, stor engelsk Hund, Bulbider. [vogn.

Dog-cart, en, er, Jagtvogn, Enspænder-

Doge (daadje), n, r, Hærfører, fordem Overhovedet for Regeringen i de to Fri-stater Venezia og Genova. **Dogarēssa**, Dogens Hustru.

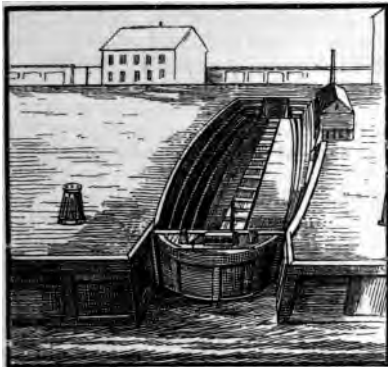
Dogge, se **Dog**.

dogge, at, *sev.*, ligge stille eller holde det gaende paa samme Sted for smaa Sejl.

Doglap, pen, per, det løse Skind under Halsen paa en Okse.

Døgma eller **Døgme**, et, Fl. Dogmer, Læresætning, Trossætning, Lære. **Dogmatik**, ken, Lærkunst, videnskabeligt Foredrag af den kristne Tros lære. **Dogmätikor**, en, e, den, som holder videnskabelige Foredrag over de kristne Tros lærdomme. **dogmätisk**, som lærer, hvad man skal tro, især den kristne Tros lære.

Dok, ken, ker el. ke, et til Skibes Reparation benyttet Bygningsværk, hvor Ski-

Tördok.

bet, efter at være bragt ind, bringes over Vandspejlet, enten ved at dette sænkes,

Flydedok.

(Tördok), eller ved at Skibet hæves op over Vandet (Flydedok, Løftedok). **dokke**, at, bringe i Dok.

Dokke, n, r, *tekn.*, støttende og bærende Maskindel, særlig Opstanderne paa Drejebænken (s. d.).

Döktor, en, **Döktörer**, den, der har taget den højeste Grad i et Fag ved Universitetet og derved faaet Ret til at holde Forelæsninger; i daglig Tale en Læge.

Döktoränd, en, er, den, som forsvarer sin Afhandling for Doktorgraden. **Döktor-**

diplöm, et, er, Brev paa Doktorværdigheden. **Döktordisputäts**, en, er, Afhand-

ling, der er kendt værdig til offentlig at forsvares for Erhvervelse af Doktorgra-

den; selve det offentlige Forsvar. **dokto-**

röre paa, at, kurere paa (særlig om Kvaksal-

vere). **Döktorpromotiön** (-sjon), en, er, den Handling, ved hvilken Forfremmelsen til Doktor sker ved Universitetet.

Doktrin, en, er, Lære, Teori, Videnskab, ogsaa Lærefag. **doktrinär**, lærd, den,

som ensidig holder fast ved Teorien, uden tilbørligt Hensyn til de forhaandenværende Forhold, Principrytter.

Dokument, et, er, Skrift, skriftligt Be-

vis, Bilag. **Dokumentatiön** (-sjon), en, er, Bevisførelse, særlig ved skriftlige Beviser.

dokumentöre, at, bevise ved lovgyldige skriftlige Bilag.

dölce (dölsje), *mus.*, blidt, ömt. **dölce fär niönte**, den søde Lediggang, Liggen paa den lade Side.

dölöre, at, klage, beklage sig, jamre.

Dolhaler, en, e, *sev.*, Line, ved hvilken en større Blok er befæstet opefter, for at den ikke, hvis dens Tov skulde springe, skal falde ned og gøre Skade.

Dolk, en, e, Dolkestik, ket.

Dolkhale, n, r, en Slags Krebsdyr.

Döllar (daaller), en, Fl. Dollars, nordamerikansk Mønt, henved fire Kroner, betegnes ved \$.

döllöre, at, rense færdiggårvede Huder ved Hjælp af en særlig Kniv for de paa Kødsiden værende Ujævnheder.

Döلمان, en, er, snorebesat Frakke, som tidligere hørte til Husaruniformen og bares under Pelsen.

doloröso, *mus.*, klagende.

Dom, men, me, til Dom, domfælde, at, Domfældelse, n, r, Dommedag, en, e, Domsag, en, er, Dommer, en, e.

Dom, en, stor Bygning med rundt, höjt hvælvet Tag, Kuppel; det samme som Domkirke, en Ærkebiskops eller Biskops Hovedkirke, Stiftskirke. **Domherre**, n, r, Titel for en Kannik ved et Domkapitel.

Domkapitel, et, -kapitler, Forsamling af Domherrerne ved en Katedralkirke, Stedet, hvor de samles. **Domprovst**, en, er, den øverste Domherre i et Kapitel.

Dombjælde, n, r, *nsk.*, en Slags Bjælde,

Dolk.

bestaaende af en rund, gennembrudt Kapsel med indlagte Kugler, bruges paa Kaner.

Domestik, ken, ker, Tjenestetyende, Tjener, Karl, Fl. Tjenestefolk.

Domicil, et, er, Bopæl, Hjem; *han.* Sted, til hvilket en Veksel er henvist til Betaling. **domiciløre**, at, bo, være bosat. **domiciløret** Veksel, Veksel, der er betalbar paa et andet Sted end der, hvor den paatrukne bor.

Dömina, Frue, Abbedisse, Priorinde.

Dominant, en, *mus.*, Kvintten til Grundtonen.

Domination (-sion), en, er, Herredømme, Herskab. **dominere**, at, herske, beherske, spille Herre, udøve en afgørende Indflydelse paa, rage frem, bestryge.

Dominicåle, t, r, Søndagsevangeliet.

Dominikaner, en, e, Prædikemunk af den hellige Dominikus' Orden. [dom.]

Dominium, -iet, *jur.*, Ejendomsret, Ejen-

Dömino, en, er, en Slags Vinterdragt, som de gejstlige i Frankrig bruger; Måskeradekappe, ogsaa den, der er klædt i en saadan; et Slags Spil med smaa Brikker.

Döminus, en, Herre, Hersker. **Döminus vebiscum**, Herren være med eder (Præstens Hilsen til Menigheden).

Domkirke, se **Döm**.

Dompap, pen, per, en Slags Finke.

Domæne, n, r, Statsgods, Krongods.

Don, Herre, tidligere Ærestitel for den høje spanske Adel. **Dönnä** (daannja), en, er, Frue, fornem Dame, Beherskerinde, Elskerinde, Operasangerinde.

Döna, Fl., Gaver, Foræringer, Naturgaver, naturlige Anlæg.

Donatör, en, er, Modtager af en Gave.

Donator, en, Fl. -törer, Giver. **Donation** (-sion), en, er, det, der gives, den Handling at give, især om større Gaver til almen Nytte. **donere**, at, give.

Döne, n, r, Fangeapparat til Kramsfugle, dannet af en ombøjede Pilevaand, hvori en Snare af Hestehaar med en Rönnebærklase som Lokkemad.

Don Juan (don chuan), en, spansk Sagnfigur, Udtryk for Trods mod Sædelighed og Religion, Kvindeforfører.

Donkraft, en, er, ell. e, transportabel Løftmaskine, der anvendes, hvor svære Byrder skal løftes med Haandkraft.

Don Quijote (don kichote), Navnet paa en omvankende Ridder i en spansk Roman af Cervantes; deraf Eventyrer, Lykkeridder.

Dont, en.

Dörer, Fl., en af de fire Hovedgrene af den gamle græske Folkestamme.

döröre, at, forgylde.

Borg, en, er, *fisk.*, tynd Line med Krog, som slæbes efter Fartøjet i Overfladen af Vandet.

dörisk, se **Kapitel**. [gelig Stol.

Bormöuse (daarmøse), n, Nathue, ma-

Bormittiv, et, er, Sovemiddel.

Bormitörum, -iet, -ier, Sovekammer. Sovesal, f. Eks. i et Kloster.

Börn, en, *tekn.*, slank Staalstang til forskelligt Brug, lille Tap som i et Nøglehul.

dorsäl, som har Hensyn til Ryggen eller Bagsiden af en Ting.

dorsk, dorske, at, Dorskhed, en.

Döröre (daaryr) n. Forgyldning.

des à des (dosado), Ryg mod Ryg; en Slags Salondivan.

Dösis, en, Doser, *med.*, Portion, saa meget, som indtages paa een Gang; Indgift.

Dosmer, en, e, dosmeragtig. Dosmerpande, n, r.

dössöre, at, *tekn.*, klarslibe Glas, især Spejlglas, og Metallflader.

Dössöring, en, er, stenbelagt Skraaning ned mod et Vandløb eller ved en Kyst.

Dossiör (daassje), et, er, Hæfte, særlig juridiske Aktstykker.

Dotation (-sion), **Dotöring**, en, er, Gave, Skænk, Udstyr, **dotöre**, at, udstyre, tildele faste Indtægter, f. Eks. til Kirker, Stiftelser o. s. v.).

double (dubl), dobbelt. **Double** (duble), en, er, i Billardspil et Stød, hvorved man først støder Ballen mod Banden, inden den løber i Hullet.

doucemönt (dusmang), blid, venlig, sagtmodig, sagte, uden Støj.

Douche (dusj), n, r, Afskylning eller Udskylning med stærk Straale ved Styrtebad. **douchöre** (dusjere), at, anvende D.

do ut des, *lat.*, jeg giver, for at du skal give noget til Gengæld.

doven, t, ne, Dovendyr, et. dovne, at, Dovenskab, en.

Dovning, en, *nsk.*, Sammenkomst af Naboer for i kort Tid at udføre et Arbejde, f. Eks. Høstarbejde.

Döwlas, et, en Slags Bomuldslerred.

Doyön (doajæng), en, er, denældste i Tjeneste, bruges særlig i Diplomati.

Dr. = Doktor.

Draabe, n, r, draabeflydende, draabeformig. Draabetæller, en, e, draabevis.

Drab, et, Drabsmand, en, -mænd. Drabs-sag, en, er.

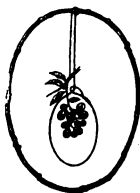
Drabant, en, er, en af en Fyrstes Livvagt; Biplanet, Maane.

drabelig. Drabelighed, en.

Drag, et, drage, at, drog, dragen, et, ne. Drage, n, r, Drager, en, e.

Drageblöd, et, rød Harpiks, der faas af en Palme paa Sumatra.

Dragedukke, n, r, i Overtroen en menneskelignende Figur, der mentes at være

Done.

Bolig for en Dæmon og at kunne bringe Rigdom til sin Ejers Hus.

Dragoo (drasje), Sukkergodt, oversukrede Mandler, Anis osv.

Drager, en, e, *tøm.*, det Stykke Tømmer, hvorpaa Bjælkelaget hviler; ved Brobygning de Bjælker, der bærer Brodækket.

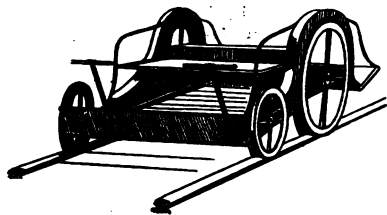
Dragomån, en, er, Tolk og Fremmedfører hos Tyrkerne; især om Tolkene hos Gesandtskaberne i Konstantinopel.

Dragon, en, er, letbevæbnet Rytter.

Dragsug, et, *nsk.*, Bølgernes tilbagesugende Bevægelse fra Kysten.

Dragt, en, er.

Draisine, n, r, let Vogn, der benyttes ved Jærnbanen til at befare Sporet ved Hjælp af Haandkraft.

Draisine.

Drakme, n, r, græsk Sølvmønt. = 1 Franc, c. 70 Øre; i Apotekervægt et Kvintin. **drakoniske Lov**, overdrevent strenge Lov (efter den atheniensiske Lovgiver Drako (i det 7de Aarh. f. Chr.).

Dram, men, me = Snaps (egt. samme Ord som Drakme, s. d.).

Drama, et, er, Handling, Skuespil. **Dramatik**, ken, Skuespildigtning. **Dramatiker**, en, e, Skuespildigter. **dramatisere**, at, behandle et Stof dramatisk. **dramatisk**, skuespilmæssig, som er i Form af et Skuespil, som angaar Skuespil. **dramatisk Kunst**, Skuespilkunst. **Dramaturg**, en, er, Kender af dramatisk Digtning og Skuespil. **Dramaturgi**, en, Læren om Skuespilkunsten og den dramatiske Fremstillingskunst.

Drank, en, *nsk.*, Bærme.

Drankor, en, e, Drankergalskab, en.

Drap, et, en Slags Klæde. **Drapparve**, n, r, Læderfarve, gulgraa Farve.

drapøre, at, beklæde, forsyne med Klædning, fremstille Klædebon (i Maler- og Billedhuggerkunst), ordne Tøjer. **Draperi**, et, er, **Drapering**, en, er, Beklædning, Klædebon; Foldekast ved Klædebon, Tegning af Klædebon.

dræstisk, stærkt eller kraftigt virkende, overdreven (om Komik).

drattingrot, -ede, dratte, at, drattevoren.

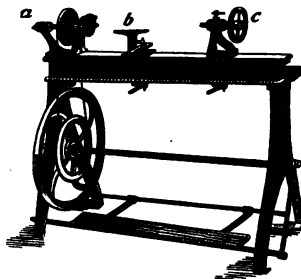
Drango, n, r, *nsk.*, Genganger, Spøgelse.

Dravåt, en, er, *søv.*, Kastevind med Torden og Regn; Overhaling. [ning, en, er.

droje, at, drejelig. Drejer, en, e. Drej-

droje, at, *søv.*, om Hyren i Betydningeh begynder. **droje af**, at, bevæge Skibet bort fra Vinden. **droje bak**, at, standse Farten ved at dreje Ræerne, saa at Vinden kommer ind paa Sejlenes Forkant, **droje bi**, at, dreje til Vinden.

Drejerbænk, en, e, Værktøjsmaskine til Drejning af runde Ting.

Drejerbænk. a Spindeldukke. b For-sætter. c Pinoldukke.

Drejereb, et, *søv.*, tykt Tov ell. Kæde, hvormed Raalen løftes, naar Sejlet skal sættes.

Drejoskive, n, r, en i Jorden sænket Skive, der kan dreje sig paa sit Underlag; den har Spor, paa hvilke den Vogn, der skal vendes, kan køres ind.

Drejestaal, et, Staalredskab af forskellig Form, der anvendes ved Drejning.

Drejestol, en, e, meget lille Drejemaskine, der særlig bruges af Urmagere.

Drejosyge, n, Sygdom hos Faaret, forårsaget af en Blæreorm (Kvæsen, s. d.).

Drejetaarn, et, e, pansret, cylindrisk Bygning paa Panserskibe ell. Forter, forsynet med een ell. to Kanoner og saaledes indrettet, at det kan drejes.

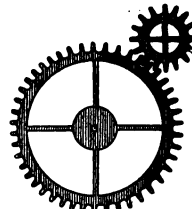
Drejl, et, mønstret Hørgarns- eller Bomuldslærred.

Dreng, en, e, drengagtig. Drengestreg, en, er.

Dreng, en, e, *søv.*, Støtte fra en Stabelblok til den næste paa Bedingen for at afstve Blokkene ved Skibets Afløbning; Støtte mod Forstavnen af et Skib paa Stabelen.

Dress, en, Dragt. **dressere**, at, øve, indøve, afrette, tilride. **Dressur**, **Dressøring**, en, Afrettelse, Indøvelse, Skole.

Drev, et, *tekn.*, lille, oftest massivt Tandhjul. *rebls.*, tøndeformet eller cylindrisk Træstykke, paa tværs forsynet med dybe Furer. Paa langs igennem det gaar en Jærnstang, der i den ene Ende danner en Krog og i den

Drev.

anden har en lille Plade. Det lægges i Kronens (s. d.) Fordybninger, og Snoren lægges i en af Furerne, saa at Hjulet kandrive det rundt.

Drev, *nsk.*, Værk, oppillet Tovværk.

Drev (Rebsl.)

Drift, en, er. driftig. Driftskapital, en, er.

Drik, ken, ke. drikke, at, drak. drukken, et, -kne. Drikkekar, ret. drikkelig. Drikken, en. Drikkepenge, Fl. Drikkeri, et.

Dril, len, le, se Drilbor.

Drilbor, et, *tekn.*, Bor, om hvis med en Skruengang forsynede Skaft en Rulle kan skydes op og ned, hvorved Boret drejes rundt.

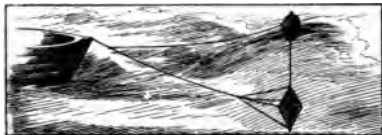
drille, at, bore med et Drilbor.

drille, at, drilagtig. Drilleri, et, er. drillesyg. drillevoren.

driste, at, dristig, Dristighed, en.

Drittal, en, Fl. Dritler, en Trediedel Tønde Smør.

Drivanker, et, -ankre, *søv.*, et Sejl eller en Pose, der slæbes efter et Skib for at holde dets Forende op mod Søerne.

Drivanker.

drive, at, drev, dreven, et, ne. Drive, n, r. Driver, en, e.

Driver, en, e, *søv.*, et Sejl, der hejses helt agter ude for at holde Stævnen op mod Søen. [hus, et, e. drivvaad.

Driveri, et, er. Drivert, en, er. Driv-

Drivholt, et, er, Værktøj til at slaa Tøndebaand fast med.

Drivning, en, *tekn.*, kold Smedning af tynde Metalplader, hvorved alle Slags Kar som Tekedler, Tepotter o. l. fremstilles. *ldbr.* Jordens Behandling og Tilsaaning.

Drivrem, men, me, *tekn.*, Læderrem, der forbinder to Skiver og overfører Bevægelsen fra den ene til den anden.

Drivved, det, en Slags Fiskegarn, der slæbes hen ad Bunden ved, at Skibet driver.

Drog, et.

Dr. jur. = Doctor juris.

Dr. med. = Doctor medicinae.

Drøgnor (draager), Fl. raa Apotekervarer og Farvestoffer. **Drøgnist** (draagist), en, er, den, som handler med disse Varer.

Drøit (droa), Ret, Rettighed. **Droits de l'homme** (dølaamm), Menneskerettigheder. **Drøle** (drol) iboem Drolk

Drømedår, en, er, Kamel med een Pukkel. **Drømund**, en, er, i Middelalderen en egen Slags Krigsskibe, der brugtes i Middelhavet.

Drøne, n, r, Honningbiens Han.

Dronning, en, er, Dronningværdighed, en.

Dronningens Kvartør, *søv.*, i Orligsskibe det Hold af Besætningen, der har de lige Numre; Bagbords Vagt.

Drønte, n, r, uddød Fugl fra Øen Mauritius.

Drops, Fl., en Slags Brystsukker.

Droske, n, r, egtl. et let russisk Køretøj med lave Hjul; en lille let Wienervogn med een Hest.

Drossel, en, Drosler.

Drosselklap, pen, per, *tekn.*, Klap i Damprøret paa Dampmaskinen.

Drosk, en, er, i Middelalderen den højeste Embedsmand i de nordiske Riger.

Drøtsete, *nsk.*, Drost.

Drot, ten, ter, Konge, Herre.

Dr. phil. = Doctor philosophiae.

Dr. theol. = Doctor theologiae.

Drue, n, r, drueformig. Druelyld, en.

Drue, n, r, Knop ell. Hank bag paa Forladekanoner.

Druider, Fl., de gamle Briters, Kelters og Gallers Præster. [Drukkenholt, en, e.

drukken, t, ne, drukne, at. Drukning, en.

dry (drai), tør, ikke sød (om Vine).

Dryade, n, r, Trænymfe, Skovnymfe.

Dryp, pen ell. pët, per. dryppe, at. Drypsten, en. Dryppen, en.

Dryppert, en, er, smitsom Slimhindebetændelse i Urinrøret.

drysse, at.

[Dræning, en.

dræ, at, staa i Blomst (om Kornsorterne).

dræbe, at, dræbte, dræbt.

Dræg, get, ge, *søv.*, en Slags lille Anker, i Regelen med fire Flige.

drægge, at, slæbe et

Dræg langs Bunden for opiske tabte Ting.

drægtig, frugtsommeligt (om Dyr). **Drægtighed**, en, Frugtsommelighed. *søv.*, et Skibs Lasteevne.

dræne, at, afsive, aflede Vand ved Rørledninger, nedlagte i Jorden. **Dræning**, en, er, Vandafledningsmaade ved brændte Lerrør (**Drænrør**), Afsivning, Rørlægning.

drænke, at, parres (om visse Fugle, f. Eks. Enderne). **Drænkning**, en, den ved Æggeblommen hængende Kim.

Dræt, tet, den Mængde Fiske, der paa en Gang faas i et Vod; den Handling at række Vod.

dræve, at, Dræven, en.

Drøbel, en, -bler, Forlængelse af de ude Gane, der bidrager til at lukke for

vælet il. for Næsesvelgrummet

Dræt, tet, den Mængde Fiske, der paa en Gang faas i et Vod; den Handling at række Vod.

dræve, at, Dræven, en.

Drøbel, en, -bler, Forlængelse af de ude Gane, der bidrager til at lukke for

vælet il. for Næsesvelgrummet

Dræg.

drøfte, at. Drøftelse, n. r.
drøj, Drøjde, n, drøje, at. Drøjhed, en.
Drøm, men, me, drømme, at, Drømmer, en. e, **Drømmeri**, et, er, Drømmerske, n, r.
Drømpel, en, -pler, *søv.*, Overkanten af en Kanonport.
Drøn, et, drøne, at.
Drønnort, en, er.
drøse, at, Drøsepind, en, e. Drøseri, et, er.
Drøv, Drøvtygger, en; e, Drøvtygning, en.
du, dig, dus, at drikke dus, Dusbroder, en, brødre.
Duälis, en, *gram.*, Total (findes i de ældste indoeuropæiske Sprog).
Dualisme, n, den Lære, at der er to evige og uafhængige Væsener, fra hvilke alt godt og ondt hidrører, Antagelse af to forskellige Naturer, den tænkende eller aandige og den materielle eller legemlige (Sjæl og Legeme). **Dualist**, en, er, Tilhænger af en saadan Lære.
Dubitation (-sjon), en, Betvivlen, Tvivlraadighed, Ubestemthed. **dubiøs**, tvivl-som, uvis, usikker.
dubløre, at. fordoble; besætte en Rolle dobbelt, overtage en anden Skuespillers Rolle; støde en Billardbal mod Banden, saa at den kommer tilbage i modsat Retning; omringe eller indeslutte fjendtlige Skibe. *søv.* sejle om (f. Eks. et Forbjærg). *farv.* lægge et Stykke Tøj dobbelt efter Længden. **Dubløring**, en, er, Fordobling osv.
Dubløt, ten, ter, Dobbeltstykke, et af to Stykker af samme Slags, f. Eks. Bog, Maleri, Mønt osv.; dobbeltløbet Gevær.
Dubløn, en, er, spansk og italiensk Guldmønt (omtrent 16 Kr.).
Duc (dyk), Hertug. **Duchesse** (dysjæss), Hertuginde.
Duc d'albe (dykdalb), n, r, svær Fortøjningspæl, samlet af flere i Havbunden nedrammede Pæle.

Duc-d'Albe.

Ductor, en, -tørey, Fører; i Kirurgi et Rør, der baner Vej for et skærende Instrument, for at dette ikke skal beskadige de sunde Dele.

Dudelsack, en, Sækkepibe.

duo, at, dueligt, Dueighed, en.

Duo, n, r. **Durik**, ken, ker, Handue.

Duöl, len, ler, Tvekamp. **Duellant**, en,

er, Tvekæmper, Slagsbroder. **duellöre**, at, holde Tvekamp, slaas.

Duöna (duännja). en, er, i Spanien ældre Kvinde, som har Opsigt med unge Piger.

Duöt, ten, ter, **Düo**, en, er, Musikstykke for to Stemmer, for to Instrumenter. **Duottino**, en, er, en lille Duet.

Duft, en, dufte, at. Duften, en. duftig.

Dug, en, e. Dugmager, en, e.

Dug, gen, dugge, at. dugget, -ede.

duge op, at, *søv.*, samle et nedhalet Sejl for at beslaa det.

Dugt, en, er, *rebst.*, to eller flere sammentvundne Garn.

du jöur (dy sjur) ell. **de jöur** (dø), være d. j., høre til Dagens Orden, have Vagtdag, Tjeneste den Dag.

Dukät, en, er, Guldmønt af forskellig Værdi i de forskellige Lande, i Regelen lidt over 8 Kroner dansk.

dukke, at, duknakket, -ede. Dukkert, en, er. [Dukke Garn.

Dukke, n, r, Dukkehoved, et, er; en **Duks**, en, e, Fører, Hærfører, Anfører; den øverste Discipel i en Skoleklasse.

Duks, en, e, *farv.*, fast, horisontal Bom, paa hvilken Garnet stikkes ind, naar det skal vrides med Vridenaglen (s. d.).

dülce, sødt, behageligt.

Dulcifikation (-sjon), en, Forsødelse. **dulcificöre**, at, forsøde. [Quijotes tilbedte].

Dulcinöa, en, den søde, elskede (Don **dulmo**, at.

dum, t, me, dumdrstig, Dumdrstighed, en, Dumhed, en, er, Dumrian, nen, ner.

Dum-Dum-Kugle, n, r, en Slags Geværkugle, der, uden at være forsynet med Sprængladning, dog sprænges ved Anslaget.

Dumling, en, er, skjult Trætap, ved hvilken Træstykker, f. Eks. Træbunde, samles. [eller Vogn.

Dump, en, *nsk.*, Forenden af en Slæde **dump**, Dump, et, dumpe, at.

dumpo, at, *søv.*, hæve en Kanons Munding saa meget, som Affutagens Stillerskab tillader. [hammer, en, hamre.

Dun, et, dune, at, dunet, -ede. **Dun-Dunder**, et, dundre, at. Dunderen, en.

Dunk, et, dunke, at, Dunken, en.

Dunk, en, e, Lerkrukke eller Lerflaske med smal Hals og forsynet med en Hank.

dunkol, t, kle. Dunkelhed, en, er.

Dunst, en, er, dunste, at. Dunstkrede, en, e.

Dunst, en, *møl.*, fin, ikke helt formalet Kærne.

Duodecimal-Maal, et, Enhedens Inddeling i tolv lige Dele, f. Eks. en Fods Inddeling i tolv Tommer.

Duodöz, en, Tolvtedelsformat, et Arks

Dunk.

Inddeling i tolv Blade (24 Sider); en Bog i dette Format.

Dup, pen, per, duppe, at. Dupsko, en. **dupere** (dypere), at, narre, bedrage, føre bag Lyset, have til bedste.

düplex, dobbelt.

Duplofgang, en, e, *urm.*, Gang med dobbelt Stighjul, findes i fine Lommeure.

duplicere, at, fordoble. *jur.* indgive sit andet Forsvarsskrift. **Duplicitet**, en, Dobbelthed, Tvetungethed. **Duplik**, ken, ker, den sagsøgte Sagførers andet Svar.

Duplikat, et, er, Dokument-Genpart underskrevet af selve Udstederen af Originaldokumentet. **Duplikation** (-sjon), en, er, Fordobling. **Duplum**, et, det dobbelte, Afskrift, Genpart (>in duplo<).

Duplikator, en, -tører, *tekn.*, Redskab til at forstærke Elektricitet.

duppe, at, *mal.*, udjævne Farven, saa at man ikke ser Penselstrøgene. **Dupning**, en.

Dur, en, *nsk.*, ensformig brummende Lyd.

Dur, *mus.*, Toneart, i hvis Tonestige der er en stor Terts og stor Sekst, regnet fra Grundtonen.

durabel, varig. **Durabilitet**, en, Varighed, Holdbarhed.

Duration (-sjon), en, Varighed.

Durchläuchtighed, en, tysk Ærestitel for fyrstelige Personer.

durch und durch, helt igennem.

Durelø (dyrte), Haardhed, Ufølsomhed.

durkrevet, t, e, snu.

durknoje, at, *skom.*, sy Overlæder, Rand og Saal sammen paa een Gang.

Dürra, en, en Slags østerlandsk Hirse.

Dus, leve i Sus og Dus.

Dusin, et, Talmaal, 12 Stkr.

Dusk, en, e, dusket, -ede.

Duser, en, er, Drikkepenge, Findelön.

ditte, at, sige du til.

Duumvirat, et, en Statsforfatning, hvor to regere paa een Gang.

duve, at, *søv.*, Udtryk for Skibets langskibs Bevægelse i Søen. **Duvning**, en.

Dvale, n, Dvaledrik, ken o. s. v.

dvask, dvaske, at. Dvaskhed, en.

dvæle, at, Dvælen, n.

Dvælg, et, meget løst vævet Lærred af groft Hampe- eller Hørgarn, bruges til Mellemfor.

Dvælg, en, e, *søv.*, Kостейskaf med Klude paa Enden til at tørre op med.

Dværg, en, e, dværgagtig. Dværgfalk, en, e. Dværgehat, ten, te o. s. v.

dy, at, dy sig.

dyb; dybblaa. Dyb, et. Dybde, n, r. dybe ud, at. dybsindig. Dybsindighed, en. dybtgaaende.

Dybol, en, -bler, *tøm.*, Tap, som samler to Stykker Tømmer.

Dybgaaende, t, *søv.*, det Antal Fod. et Skib stikker i Vandet.

Dyd, en, er, dydig, dydsiret, -ede. Dydsmonster.

Dyffel, et, en Slags tykt, langhaaret Klæde. **dygtig**, Dygtighed, en.

dykke, at, Dykand, en, -ænder. Dykker, en, e. Dykkerdragt, en, er. Dykkerklokke, n, r.

Dyknagle, n, r, *sned.*, kort, rund Nagle, ved Hjælp af hvilken Sømhovederne drives ned i Træet.

Dynamik, ken, Kraftlære, Læren om de virkende og bevægende Kræfter. **dynamisk**, kraftig, virkende, selvvirkende; en **dynamisk** Virken, der fremgaar af en indre Kraft i Genstanden (mods. mekanisk Virken, der frembringes ved Tryk eller Stød). **Dynamo**, en, er, elektrisk Kraftmaskine. **Dynamometer**, et, -metre, Kraftmaal.

Dynamit, ten, Nitroglycerin, et overordentlig voldsomt, pulverformet Sprængmiddel.

Dynast, en, er, Magthaver, Hersker. **Dynasti**, et, er, Herredømme, Herskab, arvelig Fyrstefamilie, en Række Herskere af samme Æt. **dynastisk**, hørende til, holdende med Dynastiet. [**vulkan**, en, er.

Dynd, et, dyndet, -ede, dyndvaad. **Dynd**

Dyng, n, r, Dyngvaar, et.

Dyner, Fl., Sandbanker ved Havbrededen, der kan oversvømmes.

Dyng, n, r, dyng, at, dyngvaad.

dyppo, at, Dypning, en, er, Dyppeelse, n.

Dyr, et. Dyrlæg, n, r. Dyrplageri, et.

Dyreavl, en, er. Dyrebeaktelse, n. dyrisk. [Dyrtidstillæg, get.

dyr, dyrebar, dyrekøbt. Dyrtid, en.

Dyrekredsen, *astr.*, det Bælte paa Himmelen, indenfor hvilket Solen, Maanen og de store Planeter bevæger sig.

Dyrendal, en, er, Sværd, hyppig i komisk Betydning.

dyrke, at, dyrkelig. Dyrker, en, e. Dyrkelse, n. Dyrkning, en.

Dysenteri, en, Blodgang.

Dyspepsi, en, slet Fordøjelse, svag Mave.

dyspeptisk, vanskelig fordøjelig, ufordøjelig.

Dysse, n, r.

dysse, at, dysse i Søvn.

Dyst, en, er. Dystløb, et.

Dyvelsræk, en, en Gummiharpiks, der anvendes i Medicinen.

dæge, at. Dæggelam, -met.

Dæk, ket, Gulv i et Skib.

Dække, t, r, dække, at. Dækning, en, er.

Dækkel, et, er, *bog.*, et Papirlag, paa hvilket Tilretningen af den til Rentrykning færdige Sats foretages.

Dækken, et, er.

Dækkengjord, en, e, bred Rem, der fastholder Dækkenet ved at spændes om Hestens Bug. [med Dæk fra for til agter.

Dæksbaad, en, e, lille, enmastet Fartøj

Dæksbatteri, et, er, den Samling Skyts, der findes paa et Orlogsskibs øverste Dæk.

Dæksnaad, den ell. det, -der, *søv.*, Fure mellem to Dæksplanker.

dæmme, at. Dæmning, en, er.

Dæmon, en, -møner, Aand, ond Aand. Plagaand. **dæmønik**, besat af en ond Aand, forarsaget ved en ond Aand. **Dæmonologi**, en, Læren om Aanderne.

dæmpe, at. Dæmper, en, e. Dæmpning, en, er.

dæmre, at. Dæmring, en.

dænge, at.

dø, at, dør, døde, er død. død, dødt, døde. Død, en, dødfødt, Dødbider, en, e, Dødedans, dødsdømt, Dødsstraf, fen, fe, døde, at, dødelig, Dødelighed, en, Dødning, en, er, dødningsagtig, Dødningshaand, en, -hænder. [ber, en, e.

døbe, at, Døbeseddel, en, -sedler. Dø-

Døbefont, en, se **Font**.

Dødgang, en, *tekn.*, den Bevægelse for et Stykke Værktøj, under hvilken det ikke arbejder.

Dødhoved, et, er; *tekn.*, et Stykke Metal, som sidder paa Støbestykket, naar det tages ud af Formen, og som derpaa borttages.

Dødvande, t, *søv.*, Hvirvler i Skibets Kølvand; stillestaende Vand over Grunde, der begrænser et smalt Sejlløb med Strøm.

Døgenigt, en, er, et udeligt Menneske, Dagdriver.

Døgling, en, er, en Slags Hval, Andehval.

Døgn, et, Døgnflue, n, r.

døje, at.

Døjt, en, Ubetydelighed, Smule.

dølge, at, dulgte, dulgt. Dølgemaal, et.

Dølle, u, r, Metaltør, der som et Hylster omfatter en anden Genstand.

dømme, at, dømte, dømt.

Dømmekraft, en,

Døn, et, döne, at.

Dønning, en, er.

Dør, en, til Dørs.

dørge, at, fiske med Dorg (s. d.).

Dørhammer, en, -hamre,

i tidligere Tid en Ring eller Hammer paa en Dør, med hvilken man slog paa en Nagle og derved tilkendegav sin Nærværelse, bruges endnu i England.

Dørk, en, *søv.*, Kahytsgulv.

Dørslag, et, en Slags Si; Mejsel til at slaa Huller med, Hulstempel.

Døs, en, døse, at, døsige. Døsig, en.

døv, døve, at, Døv, en, døvstum, -me, Døvstummeinstitut, tet, ter.

Dørhammer.

Dørslag.

E.

Eagle (igl), n, nordamerikansk Guldmønt = 10 Dollars. [titel = Greve.

Earl (ør), en, Fl. Earls, engelsk Adels-

Eau, Fl. Eaux (o), Vand. **Eau cosmétique** (kaasmetik), Skønhedsvand, Sminkevand. **Eau de Cologne** (dø kaalaanj), Köllner-Vand, Opløsning af forskellige vellygtende æteriske Olier i Vinaand. **Eau de lavande** (lavangd), Lavendelvand.

Ebäücho (ebosj), n, Udkast, Skitse. **ebauchère** (ebosjere), at, tegne de første Omrids, udkaste løselig.

Ebbe, n, ebbe, at.

ebouëre (ebluere), at, blænde, forblinde, forbløffe, forlede, bedaare.

Ebn (arabisk), Søn.

Ebouit, en, hærdet Kautsjuk (s. d.).

ebanlære (ebranglere), rokke, göre vaklende.

Ebristöt, en, Drukkenskab.

Ecaille-Arbejde (ekajj), en Slags Porcellænsmaling, der efterligner Muslingeskaller etc.

Dansk Retakrivnings- og Fremmedordbog.

Ecariäte (-latt), skarlagen, skarlagenrødt.

Ecärt (ekar), Spring til Siden. *han.* Afvigelse fra den sædvanlige Pris.

Ecärtö, en Slags Kortspil mellem to Personer. **ecärtöre**, at, adspredte, kaste Kort for at købe andre.

ēce hōmo, se hvilket Menneske! kunstnerisk Fremstilling af den lidende, tornekrødede Kristus.

Ecclēsia, den kristne Kirke. **E. militans**, den stridende Kirke.

Echafäud (esjafo), et, Skafot, Retterstillads.

echampöre (esjangpere), at, i Malerkunst hæve Figurerne frem ved Lys og Skygge.

Echänge (esjangsj), n, Tusk, Bytte, Veksling. **echangöre** (esjangsjere), at, tuske, bytte, udveksle.

Echappement (esjapmang), et, er, *urm.*, Hemværk i et Ur, som regulerer Urets Gang.

echappöre (esjappere), at, løbe bort, smutte bort, rømme.

Echärpe (esjarp), n, r, Skærf, en Slags Halsbind eller smalt Sjal, Bind, Bindsel. *mil.* skæv Retning.

echaufføre (esjoffere), at, gøre varm, hed, hede, ophidse.

Echeance (esjeangs), n, en Veksels Forfaldstid.

Echéc (esjækk), Skak, Skakspil, Stød, Tab, Nederlag.

Echelle (esjæll), n, Stige, Maalestok.

Echëlles, Fl., Handels- og Stapelstæder i Levanten.

echelonnøre (esjlonnøre), at, *mil.* opstille Tropper bag hverandre (i Echelöns [esjlong]).

eclairøre (eklærere), at, oplyse, opklare.

Eclairöurs (eklærör), Fl., Fortropper, Blänkere.

Eclät (ekla), en, Glans, Opsigt.

École (ekaall), en, Skole. **E. militaire**, Krigsskole, Militærskole.

Ecosaise (ekaasæs), n, skotsk Dans.

ecoutöz (ekute), hör! hör engang!

Ecyer (ekyje), en, Skjolddrager, Staldmester.

Ed. = **Edition** (s. d.).

Ed. en, er, edelig, edfæste, at, Edsafleggelse, n, r, edsvoren.

Edammerost ell. **Ejdammerost**, en, c, en Slags hollandsk Ost.

Edda, en (oldnordisk), egtl. Læren om Digtetekunsten, Navn paa to Samlinger gammel-islandsk Poesi og Mytologi.

Edder, en, gammelt Ord for Gift og for Materie i Saar.

Edderköp, pen, per.

Eddike, n, Eddikebrygger, en, e, Eddikesyre, n.

Edon, et, Paradis, et behageligt og lykkeligt Opholdssted.

eder, eders.

Ederdun, et, Ederfugl, en, e.

edöre, at, udgive i Tryk, bekendtgøre.

Edikt, et, er, offentlig Befaling, Paabud, Forordning.

Edition (sjon), en, er, Udgave af en Bog, Oplag, Udgivelse. **Editio princeps**, en, første Udgave af et Skrift, Hovedudgave. **Editor**, en, Editörer, Udgiver.

Edukation (sjon), en, Opdragelse.

Edukt, et, er, Uddrag, uddragen eller udsått Bestanddel af et Legeme.

een, eet, Talford af Sammensætninger med eet e. f. Eke enbetet.

efemer, kun varende een Dag, kort varig, hurtig forbigaaende.

Memorider, Pl., astronomiske Tabeller, der angiver til hver Dag, hvor paa Himlen man skal søge Solen, Månen, Planeter, Kometer osv.

efaccere, at, *sygl.* vende Siden mod Modstanderen i Strid for Hæstet.

efæl, et, bestyret
en Vedhæng

Eføkt, en, Virkning, Følge, Indtryk.

Eføkter, Fl., Gods, Indbo, Løsøre, rörlig Ejendom, ogsaa = Stats-Eføkter, Statspapirer, Statsobligationer osv. **eføktiv**, virkende, bevirkende, virkelig, forhaandenværende.

Eføktivforretning, en, er, *han.*, Forretning, ved hvilken Genstanden virkelig skal leveres, modsat Differenceforretning (s. d.).

Eføktivstyrke, n, r, *mil.*, den ved en Afdeling virkelig tilstedeværende tjenstdygtige Styrke.

eføktuöre, at, iværksætte, udrette; udfore en Ordre. **Eføktuering**, en, Iværksættelse, Udførelse.

efön, lige (i Antal).

Eföndi, *tyrk.*, Herre, anvendes som Tiltale til Folk med litterær Dannelse.

Eførvæscöns, en, Opbrusning, Gæring.

eførvæscöre, at, bruse op, fare op.

Eförlö, et, Traad- eller Trævlefrynse.

eförlöre, at, udtrævle.

Eførvæscöns, en, Fremblomstring, Blomsterbed, ogsaa Hududslæt. **efööræscöre**, at, fremblomstre, slaa ud paa Huden.

eföflüre, at, udflyde, udströmmen, forløbe. **Eføfluxion**, en, Udfluyen, Udströmming. [sig Umage for.

eförcöre sig, at, anstrenge sig, gøre

Eført (efaar), en, Anstrengelse, Bestræbelse, Kraft, Eftertryk.

eförrayöre (efræjere), at, kyse, skræmme.

Eføronteri (efrongteri), et, Uforskammethed, Frækhed.

eföundöre, at, udgyde, udströmmen. **Eføfusions**, en, Udgydelse, Forødelse.

Eföd, et, Klædebon for den jødiske Ypperstepræst.

Eföör, en, er, vigtigste Övrighedsperson i Sparta; øverste Tilsynshavende ved et Kollegium; den, som bestyrer et akademisk Stipendium. **Eföörät**, et, er, Eförs Embede.

Eföästvärd, en', *nsk.*, Vesperkost, let Maaltid mellem Middag og Aften.

eföör, **Efööraar**, et, **Efööraarsarbejde**, t. r. **Efööræbelse**, n, **Efööræber**, en, e.

Eföörbyrd, en, den Del af det menneskelige og dyriske Æg, der udstødes, efter at Fosteret er født.

eföördi, **eföörgivende**, **Eföörgivenhed**, en, **eföörhaanden**.

Eföörkommer, en, e.

Eföörkrav, et, = Postopkrævning.

Eföörkladen, **Eföörkladenskab**, et, er. **Eföörkligner**, en, e. **Eföörkløle**, t. **Eföörretning**, en, er, efterrettelig.

Eföörslag, et, *mus.*, de Toner, der danner Afslutningen paa en almindelig Trille, en ved Slutningen af en Node anbragt kort Note. [marker

Eföörslöt, ten, anden Høst paa Græs-

Eföörsnakker, en, e, **eföörsem**, **Eföörstræbelse**, n, r, **Eföörstræber**, en, e.

Eftertryk, ket, uberettiget Udgivelse af et tidligere udgivet Værk.

Eftervoer, Fl., velignende Smertes, der kan indfinde sig de første Dage af Barselsengen.

Efugl, en, e, *nsk.*, Ederfugl.

Eg, en, e, Eghjort, en, e, Egetræ, et, er. **egal**, jævn, lige, lige meget, lige stor, ens, ligegyldig. **egalisere**, at, gøre lige, jævne. **Egalité**, i den franske Revolution: alle Menneskers Lighed i Rettigheder og Pligter. **Egalitét**, en, Lighed, Ensartethed.

Egård (egar), en, Hensyn, Anseelse, Agtelse.

Egaromønt (egarmang), en, Forvildelse, Vildfarelse, Udskejelse.

Ege, n, r, en Slags Pram. *fisk.* Fiskekutter, der anvendes paa Bornholm. *karitm.* Træstok, som forbinder Hjulnavet med Kransen.

egen, **egent** ell. **egot**, **egno**. **Egenhed**, en, er, egenraadig, egensindig, Egenskab, en, er, egentlig.

Egeru, et, Egernabe, n, r.

Egn, en, e.

egno sig, at, egnet, -ede.

ego, **jeg**. **Egoisme**, n, Egenkærlighed, Selvkærlighed. **Egoist**, en, er, egenkærligt Menneske. **egoistisk**, egenkærlig, selvkærlig.

egorgøre (egorsjere), at, skære Halsen over paa, myrde.

egrøje, fortrinlig.

Egrøs, en, Udtrædelse, Bortgang.

eh bien (e bjæng), nuvel! velan! naa?

Eid, et, *nsk.*, Landtange.

Eiland, et, *holl.*, en Ø.

Eitel, en, *nsk.*, Kirtel.

ej = ikke. **ej**, **eja** (Udraabsord.)

Ejakulation (-sjon), en, er, Udsprøjtning; Fremstøden af Ord. **ejakulere**, at, udsprøjte, udkaste.

Ejalöt, tyrkisk Statholderskab.

ejø, at, Eje, et. **Ejeform**, en, e. **Ejendel**, en, e. **Ejendom**, men, me. **Ejer**, en, e. **ejogød**.

Ejektion (-sjon), en, er, Udkastelse, Udstødelse. **ejicere**, at, udkaste, udstøde, kaste ud af Besiddelse.

Ejnhøjer, Fl., de afdøde Helte i Valhal hos Odin.

Ejsefresser, en, e, *tyisk*, Pralhans.

Ejsegaru, stærkt appreteret, glinsende Bomuldsgarn.

Eko, n, r, *nsk.*, = Ege, lille Baad.

Ekinokök, ken, ker, Blæreormen til den hos Hunden levende Bændelorm.

Ekklesia, en, Kirke, Menighed. **Ekklesiarch**, en, Kirkeoverhoved, Kirkeforstander. **Ekklesiast**, en, gejstlig. **Ekklesiastes**, den græske Titel paa Prædikerens Bog i det gamle Testament. **ekkesiastisk**, kirkelig, gejstlig.

Ekko, et, er, Genlyd.

eklatant, glimrende, iøjnefaldende.

Ekløttiker, en, e, den, som af de forskellige filosofiske Systemer udvælger, hvad han anser for det sande. **Eklekticisme**, n, Stræben efter at udvælge det bedste blandt flere filosofiske Synsmaader. **ekløttisk**, udvælgende, prøvende.

Eklipse, n, r, et Himmellegemes Formørkelse ved et andet, Fordunkling.

Ekliptika, *astr.*, den Storcirkel paa Himmelskuglen, som Solen tilsyneladende gennemvandr, eller Jordens Bane, set fra Solen; Dyrekredsen.

Ekløge, n, r, udvalgt Stykke, især et Digt. Hyrdedigt, landligt Digt.

Ekonge, n, r, *nsk.*, Pragtederfugl.

Ekorn, et, er, *nsk.*, Egern.

ekrasere, at, knuse, tilintetgøre.

eks, i Sammensætning = forhenværende, f. Eks. Ekskonge.

eksakt, nøje, nøjagtig, punktlig. **eksakte** Videnskaber, de Videnskaber, der grunder sig paa Regning, Maalen, lagtagelser og Forsøg (de matematiske og fysiske). **Eksaktitøde** (-tydd), n, Nøjagtighed, Punktlighed, Omhyggelighed.

Eksaltation (-sjon), en, Ophøjelse, Opløftethed, især Aandsopløftelse, Begejstring, Henrykkelse, Overspændthed. **eksaltore**, at, opløfte, forhøje, henrykke, begejstre. **eksaltorot**, -ede, begejstret, henrykt, overspændt.

Eksamen, en, Fl. -mina ell. -miner, Prøvelse, Undersøgelse, Skoleprøve, Universitetsprøve. **E. artium**, Studentereksamen. **Eksaminand**, en, er, den, som skal prøves eller overhøres. **Eksamination** (-sjon), en, er, Overhørelse, Undersøgelse, Prøvelse, Afhørelse for Retten. **Eksaminator**, en, -tører, den, der overhører, den, der optager Forhør. **Eksaminatorium**, -iet, -ier, ved Universitetet en Læretime, hvori Læreren overhører de studerende i det, som han har gennemgaaet for dem. **eksaminatus**, den, som er bleven overhørt, som har aflagt Prøve. **E. juris**, den, der har gennemgaaet den juridiske Eksamen for ustuderede. **eksaminere**, at, prøve, undersøge, udspørge, overhøre, afhøre for Retten.

eksanimere, at, berøve Livet, berøve Modet.

Eksantöm, et, er, Hududslæt. **eksantomatisk** Feber, Feber med Hududslæt, f. Eks. Skarlagensfeber.

Eksark, en, er, fordom græsk, kejserlig Statholder i Italien. **Eksarkat**, et, en E.s Distrikt, Embede og Værdighed, især Landet omkring Ravenna.

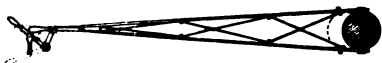
ekscedere, at, overskride, gaa til Yderligheder.

Ekscellence, n, r, Fortrinlighed, For-

træffelighed. Titel for dem, der er i Rangforordningens første Klasse. **ekscellønt**, fortrinlig, fortræffelig, udmærket. **ekscelløre**, at, være fortrinlig, udmærke sig.

Ekscentricitet, en, er, Afgivelse fra Kredslinien, Overspændthed. **ekscōntrisk**, som ligger udenfor Centrum, overspændt, sværmerisk. **e.** Hoved, Sværmer.

Ekscentrik, ken, ker, *tekn.*, Skive, der har Omdrejningsakse uden for Centrum,

Ekscentrik.

benyttes til at omsætte en Kredsbevægelse til en retliniet.

Ekception (-sjon), en, er, Undtagelse, Indvending. **ekceptionel**, som indeholder en Undtagelse.

ekscorpøre, at, uddrage, gøre Udtag. **Ekscōrpt**, et, er, Uddrag, Udtag.

Ekscōs, sen, ser, Overdrivelse, Udsvævelse, Voldsomhed. **ekscōssiv**, overskridende Maalet, overdreven.

ekscipøre, at, gøre Undtagelse fra, gøre Indvending eller Indsigelse mod, fremsette til sit Forsvar, gøre Uddrag.

ekscitabel, pirrelig. **Ekscitabilitet**, en, Pirrelighed, **Ekscitation** (-sjon), en, er, Opmuntring, Tilskyndelse, Pirrelighed. **ekscitativ**, vækkende, oplivende. **ekscitøre**, at, tilskynde, drive til, oplive, pirre.

ekse, at, kaldes det, naar en Hjulfælg ved Stød krummes til Siden.

Eksegese, n. Forklaring, Udtydning, især Bibelens. **Eksegöt**, en, er, Udtyder, Fortolker. **Eksegotik**, ken, Fortolkningskunst.

eksekræbel, afskyelig. **eksekrære**, at, forbande.

eksekutøre, at, udføre, fuldbyrde, henrette. **Eksekution** (-sjon), en, er, Udførelse, Iværksættelse, Fuldbyrdelse af en tildømt Legems- eller Livsstraf, Henrettelse; lovmæssige Tvangsmidler, saasom: Udpantning, Indkvartering af Soldater hos Skyldneren osv. **eksekutiv**, udøvende, fuldbyrdende. **Eksekutor**, en, -tører, Udfører, Iværksætter, Fuldbyrder (af en Dom, et Testamente osv.). **eksekutorisk**, indrivende ved Rettens Hjælp.

Eksekvatür, et, Avtorisation af en fremmed Agent eller Konsul. **eksekvøre**, at: udføre, fuldbyrde; inddrive (Gæld ved Eksekution).

Eksempel, et, -pler, Mønster, Forbillede, lignende Tilfælde, statuere et **E.**, straffe til Afskrækkelse og Advarsel for andre.

Eksemplär, et, er, Mønster, Forbillede, enkelt Stykke, Aftryk, Genpart af Skrifter, Bøger, Kobberstik osv. **eksemplärisk**, følgeværdig, mønsterværdig, tjenende til af-

skrækkende Eksempel (e. Straf). **eksemplärter**, saaledes, at det kan tjene til Afskrækkelse for andre ligesindede. **eksemplificøre**, at, paavise ved Eksempler. **Eksemplifikation** (-sjon), en, er, Forklaring, Bevis ved Eksempler.

eksempl, undtagen, fritagen for en ellers almindelig Forpligtelse. **Eksemption** (-sjon), en, Undtagelse, Fritagelse, Eftergivelse.

eksercøre, at, øve, indøve, især i Krigsvaabens Brug, anstille Vaabenøvelser. **Eksercits**, en, er, Øvelse, Udarbejdelse til Øvelse, Opgave, Krigsøvelse.

Ekshalation (-sjon), en, er, Udaanding, Uddunstning, **ekshaløre**, at, udaande, uddufte.

Ekshäustor, en, -störer, Luftudsugningsapparat, der ved større Ventilationsanlæg fører den urene Luft ud i det fri.

Ekshortation (-sjon), en, er, Opmuntring, Tilskyndelse. **ekshortøre**, at, formane, opmuntre, tilskynde.

Eksigens, en, er, Fornødenhed, Behov. **Eksigent**, en, er, Inddriver. **eksigøre**, at, fordre, kræve, inddrive. **eksigibel**, inddrivelig.

Ekxil, et, Landsforvisning, Landflygtighed, Jedernes babyloniske Fangenskab. **ekxiløre**, at, landsforvise.

Eksistens, en, er, Tilværelse, Virkelighed, Varighed, Underhold, Ophold. **eksilstøre**, at, være, være til, finde Sted, bestaa, have sit Udkomme.

Ekskavator, en, -tører, Gravemaskine, Uddybningsmaskine. **Ekskavation** (-sjon), en, er, Udhuling, Udgravning. **ekskavøre**, at, udgrave, udhule.

Eksklamation, en, er, Udraab, Skrig. **eksklamøre**, at, udraabe.

ekskludere, at, udelukke, afsondre. **Eksklusion**, en, er, Udelukkelse, Undtagelse. **eksklusiv**, udelukkende, ensidig. **eksklusivø**, med Udelukkelse af, med Undtagelse af, fraregnet, modsat **inklusive**.

ekskommunicøre, at, udelukke fra Kirkesamfundet, sætte i Band. **Ekskommunikation** (-sjon), en, er, Udelukkelse af Kirkens Samfund, Bandsættelse.

Ekskromentor, Fl., den ufordøjede Del af Føden, som forlader Legemet gennem Endtarmen. [Vorte].

Ekskrescens, en, er, Udvækst, (Knude, **Ekskretion** (-sjon), en, er, Afsondring.

Ekskulpation (-sjon), en, er, Fralægelse af Brøde, Frikendelse. **ekskulpøre**, at, frikende for Skyld, retfærdiggøre.

Ekskurs, en, er, Afgivelse fra Hovedsagen (i en Tale, en Afhandling); en Afhandling, som er tilføjet et større Skrift, og som udførlig drøfter en Genstand, som staar i Forbindelse med det i Skriftet behandlede Emne. **Ekskursion**, en, er, Afgivelse, Afstikker, Strejftog, lille Rejse.

Ekskusation (-sion), en, er, Undskyldning. **ekskusere**, at, undskyldte.

ekskvisit, udsøgt, udvalgt, fortrinlig.

Ekskvitation (-sion), en, Udsøgelse, Udvalgelse, Udvalg.

eksmatrikulere, at, udslette af Listen, af Borgernes el. Studenternes Tal.

Eksoneration (-sion), en, Lettelse, Befrielse, Fritagelse for en Byrde. **E.s** Bevis, Uskyldighedsbevis.

ekserbitant, overdreven, uhyre. **ekserbitere**, at, overdrive, gaa for vidt.

eksercisere, at, besværge, mane, ud-drive Djævelen. **Eksercisme**, n, r, Besværgelse, Aandebesværgelse, Manen.

ekseterisk, bestemt for uindviede, almenfattelig.

eksetisk, fremmed, udenlandsk, fra et varmere Klima.

ekspandere, at, udbrede, udstrække, udspænde, udspile. **ekspansibel**, som lader sig udvide, udstrække. **Ekspansion**, en, er, Udvidelse, Udspiling.

ekspedere, at, udfærdige, affærdige, afsende, befordre, skaffe hurtig af Vejen.

Ekspedient, en, er, Udfærdiger, en, som afskriver, forsegler og afsender et Skrift.

ekspedit, hurtig, flink, rask, behændig.

Ekspedition (-sion), en, er, Udførelse, Udfærdigelse, Udstedelse, Besørgelse, Afsendelse, Tog (til Lands og til Vands), Stedet, hvor Udfærdigelsen og Afsendelsen sker. **Ekspeditionssekretær**, en, er, øverste Fuldmægtig i et Regeringskontor. **Ekspediter**, en, er, Udfærdiger, Afsender af Varer.

Ekspektance (-tangse), n, Retten til at faa et Embede, naar det bliver ledigt.

Ekspektant, en, er, den, som har Løfte om noget. **ekspektativ**, afven'ende.

Ekspektorat, Opspyt. **Ekspektion** (-sion), en, er, Ophosten og Udspytten, Udøelse af sit Hjerte, Hjertelettelse. **ekspektorere** sig, at, udøse sit Hjerte, tale frimodig, tale rent: ud.

ekspellere, at, uddrive, fordrive.

Ekspenser, Pl., Udgifter, Bekostninger, Omkostninger, Udlæg. **ekspensiv**, bekostelig, dyr.

Eksperiment, et, er, Prøve, Forsøg. **eksperimentäl**, som støtter sig paa Forsøg og Erfaring, udøvende. **Eksperimentaler**, en, -tører, den, som anstiller Forsøg. **eksperimentere**, at, prøve, forsøge, anstille Forsøg.

Eksport, en, er, sagkyndig. **Eksplanation** (-sion), en, er, Forklaring, Uddykning. **eksplanere**, at, gøre tydelig, forklare.

Eksplemënt, et, hvad der udfylder en Vinkel eller Bue til 360 Grader. **E.vinkler** eller -buer, to Vinkler eller Buer, der tilsammen udgør 360 Grader.

eksplicere, at, forklare, udvikle. **Eks-**

plikation (-sion), en, er, Forklaring, Udvikling. **eksplikativ**, forklarende.

eksploedere, at, bryde heftig ud, gaa løs, knalde af, sml. Eksplosion.

eksploitere (eksploatere), at, sætte i Værk, udnytte, skaffe sig Indtægter og Fordel af. **eksploitabel**, til at udnytte.

Eksplotation (-sion), en, er, Udnyttelse.

Eksploration (-sion), en, er, Udforskning, Undersøgelse. **eksploreere**, at, udforske, undersøge. **Eksplorator**, en, er, Spejder, Spion.

Eksplosion, en, er, pludseligt Udbrud, forbundet med Knald, f. Eks. af tændt Krudt, Udbrud af en Vulkan, Udbrud af heftige Lidenskaber osv. **eksplosiv**, hvad der kan eksploedere.

Eksponent, en, er, det Tal, der ved Potenser (s. d.) angiver, hvor mange Gange Størrelsen skal multipliceres med sig selv, f. Eks. $5^3 = 5 \times 5 \times 5$. [klare.]

eksponere, at, udsætte for Fare, for-

Eksport, en, Udførsel, Vareudførsel.

eksportabel, som kan og maa udføres.

Eksporter, Pl., udgaaende Varer, især af Landets egne Frembringelser.

eksportere, at, udføre. **Eksportør**, en, er, den, der udfører.

Eksposition (-sion), en, er, Udsættelse, f. Eks. af Børn, Udstilling, Fremstilling.

Udredning, i Dramaer en Fremstilling af den Situation, hvorfra Handlingen tager sit Udgangspunkt.

ekspres, udtrykkelig, med Flid, med Forsæt. **Ekspres**, sen, ser, Ilbud, eget Bud.

Ekspression, en, er, Udtryk. **ekspressibel**, som kan udtrykkes. **ekspressiv**, udtrykksfuld, eftertrykkelig.

ekspriemere, at, udtrykke, udpresse, beskrive, skildre (med Ord, Farver, Toner).

Ekspromission, en, er, frivillig Overtagelse af en andens Gæld.

Ekspropriation (-sion), en, er, en ved Lov paabudt Afstaaelse af Grundejendom til det offentlige Tarv mod passende Godtgørelse. **E.slov**, Lov, der indeholder de nærmere Bestemmelser angaaende en saadan Tvangsafstaaelse. **ekspropriere**, at, skille ved Ejendom eller Besiddelse paa ovennævnte Maade.

Ekspulsion, en, er, Ud drivelse, Fordrivelse. **ekspulsiv**, uddrivende.

Ekspurgatorium, -iet, Fortegnelse over forbudte Bøger i Rom.

Ekspiration (-sion), en, er, Uddunstning, Udaanden. Udlob, Forløb af en Frist.

ekspirere, at, udaande, opgive Aanden, uddunste, udløbe (om en Tidsfrist).

Eksstirpation (-sion), en, Udryddelse, Odelæggelse, Udskaering af en syg Legemsdel. **Eksstirpater**, en, -tører, Redskab til at rense Jorden for Ugræs. **eksstirpære**, at, udrydde, odelægge, tilintetgøre, udskaere.

Ekstase, n, Henrykkelse, sværmerisk Begejstring, den højeste Grad af Glæde. **ekstaltisk**, sværmerisk henrykt.

Ekstemporale, t, r, skriftlig Udarbejdelse uden Forberedelse og Hjælpemidler, skriftlige og mundtlige Øvelser, foretagne uden Forberedelse. **ekstemporere**, at, holde Foredrag paa Stedet uden Forberedelse, oversætte fra eller til et fremmed Sprog uden Forberedelse.

ekstendøre, at, udstrække, udvide. **Ekstension**, en, er, Udstrækning, Udvidelse, Omfang. **ekstensiv**, udvidende, omfattende, virkende udadtil, i Modsætning til **intensiv**.

Ekstoriør, et, er, det ydre, det udvortes. **Ekstermination** (-sion), en, er, Fordrivelse, Udjagelse. **eksterminere**, at, udrydde, fordrive, forjage.

ekstørn, ydre, udenfor værende, udenlandsk fremmed.

eksterritorial, som hører til eller ligger i et fremmed Omraade.

Eksterritorialret, ten, den Ret, der sætter fremmede Magters Gesandter, Konsuler o. s. v. helt eller delvis udenfor det paaældende Steds Love.

Ekstinktion (sion), en, Udslettelse, Tilintetgørelse, f. Eks. af Rettigheder eller Indsigelser, Uddøen (f. Eks. af en Fyrstestamme).

Ekstinktør, en, er, ildslukkende Apparat. **ekstorkvære**, udpresse, tiltvinge. **Ekstorsion**, en, er, Udpresning, Tiltvingelse, Udsugelse.

ekstra, udenfor, undtagen, ualmindelig, overordentlig, f. Eks. **E.-Blad**, **E.-Nummer**. **ekstra** god.

ekstradore, at, udlevere, især et Konkursbo, aflevere, gøre Uddrag af Handelsbøger. **Ekstradition** (-sion), en, er, Udlevering, Tilbagelevering.

ekstrahøre, at, uddrage, gøre Udtog. **Ekstrahent**, en, er, den, som udtager en Stævning.

ekstrajudicial, som sker udenfor Retten.

Ekstrakt, en, er, Uddrag, Udtog, Uddrag af de kraftigere Dele af en Substans. **Ekstraktion** (-sion), en, Uddragning (af Foster el. Tænder), Herkomst. **ekstraktiv**, som lader sig uddrage af andre Stoffer.

ekstraordinær, usædvanlig, overordentlig, overtallig.

ekstravagant, overdreven, som gaar uden for det almindelige i Paaklædning, Leve-maade el. l. **Ekstravagance** (-vagangse), n, r, Overdrivelse, ekstravagant Væsen. **ekstravagere**, at, handle eller tale paa ekstravagant Maade.

Ekstrøm, et, det yderste, Yderlighed, den højeste Grad, Fl. **Ekstrømer**, Yderligheder, hinanden aldeles modsatte Ting. **ekstrøm**, yderlig, vidtgaende, overdreven. **les extrêmes se touchent** (les ækstrøm

se tusj), Yderlighederne berøre hin anden.

Ekstremitöt, en, er, Yderlem. **Over-E**, **Arm**, **Under-E**, **Ben**.

Ekstømmer, et, *tom.*, Tømmer, der er skaaret igennem fra Hjørne til Hjørne.

Eksulänt, en, er, en landsforvist, landflygtig. **eksulære**, leve i Eksil, Forvisning.

Eksultation (-sion), en, er, Jublen. **eksultere**, at, juble.

Ektyper, Fl., Aftryk af skaarne Stene. **Ektopografi**, en, ophøjet Tryk for Blinde, læselig ved Beføling.

Ekipage (-pasje), n, r, Vogn og Heste. **ekvipere**, at, klæde, udruste, forsyne med alt fornødent. **Ekipering**, en, er, Klædedragt, Udrustning (især et Skibs).

ekvivök, tvetydig, slibrig.

Eksöm, et, Hududslet med Vandblegner og stærk Kløe.

El, ten, le, Elletræ, et, er.

Elaboration (-sion), en, er, Udarbejdelse. **elaborere**, at, udarbejde, forfærdige.

Elañ (elang), Sving, Flugt, Begejstring. **elargere** (elarsjere), at, udvide, udstrække.

Elasticitöt, en, Fjerkraft, Spændkraft, Springkraft, Udvidningsevne, Spændighed.

Elastik, ken, ker, elastisk Snor eller Indlæg i Skotøj o. desl. **elastisk**, böjelig, udvidelig; udstrækkelig, spændig.

Eldorado, et, det gyldne Land, et fabelagtigt Guldland, Slaraffenland, Utopien (s. d.).

Elefant, en, er.

Elefantiasis, en, ondartet Hudsygdom, (Hudfortykkelse).

Elegance (-gangse), n, Ynde, Smagfuldhed. **elegant**, udsøgt, smagfuld, den **elegante** Verden, den fine, dannede Verden. **Elegant** (elegang), en, Spradebasse.

Elogi, en, er, Klagedigt, Sörgedigt, Klagesang. **elögisk**, klagende, rørende, vemodig, følsom; **ø**, Versemaal, bestaaende af vekselvis Heksametre og Pentametre (s. d.).

oleison (ele-ison), forbarm Dig.

Elekktion (-sion), en, Valg, Kaaring. **Elëktor**, en, -törer, Vælger, Valgmand, Kurfyrste.

Elektricitöt, en, den Naturvirksomhed, der ligger til Grund for de elektriske Fænomener. **Elektrikor**, en, e, den, der forstaaer sig paa Elektriciteten og dens praktiske Anvendelse. **elektrisere**, at, gøre elektrisk. **elëktrisk**, i Besiddelse af Elektricitet. **Elektrisermaskine**, n, r, Apparat til Fremstilling af Elektricitet ved Gnidning.

Elektrode, n, r, elektrisk Leder, der føres ned i en Vædske, som skal sønderdeles ved elektrisk Kraft.

Elektrodynamik, ken, Læren om de

Kræfter, hvormed elektriske Strømme virker paa hinanden. [ved elektrisk Strøm.

Elektrolyse, n, r, kemisk Sønderdeling
Elektromagnet, en, er, Magnet, hvis Magnetisme frembringes af en elektrisk Strøm.

Elektromagnetisme, n, den ved en elektrisk Strøm fremkaldte Magnetisme.

Elektromotor, en, -motører, Maskine, som omsætter elektrisk Kraft til mekanisk Kraft.

Elektron, gr., Rav.

Elektroplæt, galvanisk forsolvet Nysølv.

Elektroskøb, et, er, Apparat, ved hvis Hjælp man kan afgøre, om et Legeme er elektrisk eller ikke.

Elektroteknik, ken, Læren om Elektricitetens Anvendelse i Teknikkens Tjeneste.

Element, et, er, *elek.*, de enkelte Dele, af hvilke et Batteri bestaar. *chem.*, Grundstof, udeleligt Stof. **elementær**, hvad der hører til Grundbestanddelene, hvad der vedrører Begyndelsesgrundene for menneskelig Kundskab.

elendig, Elendighed, en.

Eleusinia ell. **eleusinske Mysterier**, Fl., hemmelighedsfulde Fester, som i Eleusis i Attika fejredes til Ære for Gudinden Demeter.

Elöv, en, er, Lærling, Discipel.

Elevation (-sjon), en, er, Højde, Op-højelse, Forhøjelse, Opløftelse, Højderetning, Rejsning (af et Skydevaabens Munding); ogsaa = **Elevations-Vinkel**, den Vinkel, som Skytsets Midtlinie danner med Horizontallinien, naar Mundingen er opløftet over denne. **Elevåtor**, en, Fl. -tører, Muskel, der tjener til at opløfte en Legemsdel, f. Eks. Øjelaaget; Hejseværk, Apparat, hvormed Personer og Varer løftes til Vejrs.

eløvere, at, hæve, løfte, opløfte, rejse.

Elfenben, et, det, Stof, hvoraf Elefantens Støtænder bestaar.

Elg, en, e = Elsdyr.

elidøre, at, udelade, udstøde, bortkaste, navnlig Bogstaver for Velklangs eller Stavelsemaals Skyld.

eligøre, at, udsøge, vælge, udvælge. **eligøret**, -ede, udvalgt, kaaret. **eligørede** Borgere, Borgerrepræsentanter. **eligibel**, valgbar.

Eliksir, en, er, Udtræk, Afkog eller Op-løsning af forskellige i Lægevidenskaben benyttede Plantedele, Kraftmiddel, Lægemiddel.

Eliminātion (-sjon), en, er, Udstrygning, Udstødelse af et Samfund. *mat.* Fjernelse af flere ubekendte Størrelser. **eliminøre**, at, bortskaffe, udstøde.

Elektroskop.

Elisiön, en, er, Bortkastelse, Udstødelse, navnlig af en kort Vokal i Enden af et Ord, naar det næste Ord begynder med en Vokal.

Elite, n, Udvalg, Kærne (f. Eks. af Krigshæren, af den fornemme Verden).

Eljøn, ungarsk Glædesudraab: Hurra, Leve!

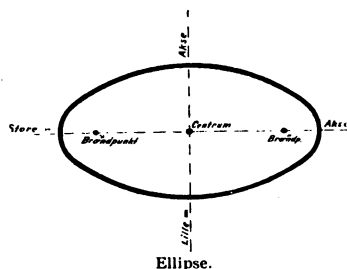
Ellebut, ten, ter, en Slags Karpefisk.

Ellefolk, et, elleskudt, ellevild.

eller, ellers.

elleve, ellevte.

Ellipse, n, r, Keglesnitlinie, langagtig Kredslinie. *gram.*, Udeladelse af eet eller

flere Ord, der let kan tænkes til. **el-liptisk**, langhulrund.

Ellipsegráf, en, er, Apparat til at tegne en Ellipse med.

Ellipsoide (so-ide), n, r; *mat.*, Legeme af en saadan Form, at ethvert Snit derigennem giver en Ellipse. **Omdrejnings-E.**, Legeme, der er fremkommet ved en Ellipses Omdrejning om en af sine Akser.

Elm, en, e, Elmetræ osv. [Hebraisk].

Eloah, Fl. **Elohim**, Gud, Herre (paa

Eløge (elosj), en, Ros, Lovtale, rosende Skrift, **Eløgor**, Fl., Lovprisninger. **Eløgium**, et, Udsagn, Indskrift, Ros, Lovtale.

Elohim, se **Eloah**.

Elokutiön (-sjon), en, Udtale, Udtryk, Foredrag, [veltalende].

Elokvöns, en, Veltalenhed. **elokvänt**,

Elongatiön (-sjon), en, er, Forlængelse. *fys.*, Udslag, f. Eks. et Penduls Udslag fra Hvildestillingen. **elongöre**, at, forlænge.

Elritse, n, r, se **Ellebut**.

Elsdyr, et.

elske, at, elskelig, Elsker, en, e, Elskerinde, n, r, Elskov, en, Elskovsrus, en, elskværdig.

elucidöre, at, belyse, forklare.

eludöre, at, undvige, forpurre, kuldka-ste; narre. **Elusiön**, en, Undvigelse, Omgaaelse. **elusiv**, **elusivisk**, undvigende, skuffende.

Elv, en, e. *nsk.*, Flod.

Elysium, et, de saliges Opholdssted i Underverdenen (mods. **Tartarus**), en yndig fortryllende Egn. **elysisk**, yndig, fortryllende, paradisisk.

Elzevirer, Fl. Bøger, bekendte for deres korrekte og skønne Udstyrelse, ved den berømte Bogtrykkerfamilie Elzevir i Holland i 16de og 17de Aarhundrede.

Em, en, Taage, der danner sig over kogende Vand.

Emaille (emalje), n, r, Smelteglas, glasagtig Masse, som bl. a. bruges til at overtrække Metaller med; det ydre, glasagtige Overtræk paa Tænderne. **emallère** (emaljere), at, arbejde i Emaille, overtrække med E. **Emalløring**, en, E.-Arbejde. **Emalløur** (emaljør), en, er, den, der arbejder i E.

Emanation (-sion), en, Udflyden, Udstrømmen, Udspring, en Forordnings Bekendtgørelse. **Emanations**-Lære, i Teologi Læren om Sønnens og Aandens Udgang fra Faderen. **emanøre**, at, udflyde, udspringe, hidrøre fra, (om Forordninger) udgaa, udkomme.

Emancipation (-sion), en, Frigivelse, Løsgivelse, Udfrielse af Afhængighedsforhold, Ligestilling i Henseende til politiske Rettigheder, Befrielse fra politisk Trældom, Aandens Befrielse fra Fordomme. **emancipøre**, at, frigive, løsgive, befri for Indskrænkninger i borgerlige og kirkelige Rettigheder. **emancipøre** sig, at, gøre sig fri, afkaste Afhængighedsforholdet.

Emballage (angbalasje), n, Indpakning, Omslag. **emballère** (angballere), at, indpakke, forsyne med Omslag. **Emballøring**, en, Indpakning. [og deres Ladning.

Embargo, et, Beslag, Arrest paa Skibe **Embarkøment** (angbarkmang), en, Indskibning, Indladning af Varer. **embarkøre**, at, indskibe, indlade.

Embarras (angbarra), en, Forvirring, Forlegenhed, Vanskelighed, Knibe. **e. de richesse** (dø risjæss), Forlegenhed som Følge af Overflod, vanskeligt Valg mellem alt for mange Genstande. **embarrasøre** (angbarassere), forvirre, forvikle, bringe i Forlegenhed, opholde, sinke.

Embedo, t, r, Embedsbolig, Embeds-eksamen.

Emblēm, et, er, Vaabenbillede paa et Vaabenskjold, Sindbillede, Kendemærke, f. Eks. Køllen er Herkules's Emblem), Medlemstegn.

Emboli, en, med., Tilstopning af en Aare ved en Blodprop.

Embonpoint (angbongpøeng), et, Fyldighed, godt Huld.

Embouchüre (angbusjyr), en, Mundstykke paa et Blæseinstrument; den Maade, hvorpaa Læberne sættes til dette Mundstykke; Gab, Udgang.

Embranchemēt (angbrangsmang), et, Forgrening, Grenes Sammenslygning, Sammenfletning.

embrassøre (ang-), at, omfavne, omarme, kysse. **Embrassemēt** (angbrassmang), en, Omfavnelse.

Embrasüre (angbrasyr), n, r, Dør- eller Vinduesaabning med skraat tilbagevigende Sider.

Embryo, et, Foster, der endnu ikke har faaet selvstændigt Liv. *bot.* Kim, Spire. **Embryologi**, en, Læren om Fosteret.

Embuscåde (angbyskadd), n, Baghold. **Emendation** (-sion), en, er, Forbedring, Berigtigelse, Rettelse. **emendøre**, at, forbedre, berigtige, rette.

Emēritus, en, en udtjent, en, som paa Grund af Alder og Svagelighed er afgaaet fra sit Embede (særlig om Præster: **Pastor emeritus**).

Emôte (emøt), n, Opstand, Opløb. Mytteri.

Emfase, n, Eftertryk i Talen, Fynd og Klem **emfatisk**, kraftig, eftertrykkelig, fyndig.

Emigrānt, en, er, en, som forlader sit Fædreland for at nedsette sig andensteds, Udvandrer. **Emigratiōn** (-sion), en, Udvandring, **emigrøre**, at, udvandre.

Eminēnce, n, r, Højhed; Fortrinlighed, Fortræffelighed, Titel, som gives Kardinaler. **eminēt**, ophøjet, udmærket, fortrinlig.

Emir, en, er, arabisk Fyrste.

Emission, en, Udsendelse, Udstedelse af Penge eller Værdipapirer. **Emissør**, en, er, Udsending. **emittere**, at, udsende, sætte i Omløb.

Emmor, Fl. hed Aske, Gløder.

Emmort, en, er, Bøsning i Pumpeværk, hvori en Ventil anbringes.

Emne, t, r.

emne, at, bestemme (til).

Emolēt, ten, *nsk.*, (forældet) dēn lille Multiplikationstabel.

emollière, at, blødgøre, formilde, forkæle.

Emolumēt, et, er, Fordel, Vinding, Embedsindtægt, Biindtægt, Sportler.

Emotion (-sion), en, er, heftig Sindsbevægelse, Oprør i Blodet, Oprør.

emovøre, at, bortskaffe, ophidse, bringe i Sindsbevægelse.

Empechemēt (angpæsmang), et, Hindring, Ophold, Sinkelse. **empechøre** (angpæsjere), hindre, forhindre, afholde fra, sinke.

Emperēur (angprør), Kejser (i Frankrig). **Empire** (angpir), et, Kejserdømme.

Empiri, en, Erfaring, Erfaringskundskab.

Empirikor, en, e, den, hvis Kundskaber og Viden alene beror paa Erfaring. **empirisk**, erfaringsmæssig, som grunder sig paa Erfaringen alene uden at have fundet sin videnskabelige Forklaring. **empirisk** Sætning, Erfaringsætning. **Empirisme**, n, Erfaringsstro, den Tænkemaade, som

alene hylder Erfaringen. **Empirist**, en, er, som hylder Empirismen.

Emplacement (angplasmang), et, Anbringelse, Opstilling, Beliggenhed, Plads, f. Eks. til en Bygning. *mil.*, i Terrænet anbragt Standplads for lettere Skyts.

Empløi (angploa), en, er, Brug. Anvendelse, Ansættelse, Embede. **Employø** (angploaje), en, er, Medhjælper, Embedsmand. **employøre**, at, anvende.

Emportement (angpaartmang), et, Opbrusen, Opfaren, Hidsighed.

Empreinto (angprængt), n, Aftryk, Præg, Spor.

Empressemēt (angpræsmang), en, Nidkærlighed, Ivrighed, Travlhed, Driftighed. være **empresseret**, have travlt, have Hastværk.

Emter, Fl., afslaaede Aks og Aksstykker, som ved Tærskningen bliver tilbage mellem Kærnen, efterat Halmen er tagen op.

Emter, Fl. = Eventyr.

Emu, en, er, australsk Strudseart.

Emulsion, en, er, Blanding af en Vædske og et i denne uopløseligt Stof, hvilket i længere Tid holder sig svævende i Vædsken uden at synke til Bunds ell. samle sig paa Overfladen.

en, et (Kendeord). engang. Enhed, en, er; enhver (ethvert). enlig.

en arriere (ang narjær), tilbage, baglæns.

en attendant (ang nattangdang), imidlertid.

en avânt (ann avang), fremad.

en bagatølle (ang bagatæll), som en Ubetydelighed.

en bloc (ang blaakk), i en Bunke, Rub og Stub, stort og smaat, det hele paa en Gang.

Ebe, en, *bot.*, Plante med særkønnede Blomster (Han- og Hunblomster) paa samme Plante. [som Kammerat.

en camaråde (ang kamaradd), fortrolig,

en canaille (ang kanaj), ringeagtende, nedværdigende.

en carrière (ang karrjær), i fuldt Løb, i fuld Fart.

Encointe (angsængt), t, Omfang, Omgivelse, Omkreds. *mil.*, en Fæstnings Hovedvold.

en chef (ang sjæff), som Anfører, som øverstbefalende. General **e. c.**, Overgeneral.

en confidence (ang kaangfidangs), i Fortrolighed.

en congé (ang kaangsje), med Orlov, se **congé**. [igen.

encore (angkaar), endnu en Gang! om

Encouragemēt (angkurasjmang), et, Opmuntring, Tilskyndelse. **encouragère** (angkurasjere), at, sætte Mod i, tilskynde.

Encyklīka, en, pavelig Rundskrivelse til de kátolske Biskopper.

encyklisk, kredsløbende, f. Eks. **e.** Breve, Omløbsskrivelser.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Encyklopædi, en, er, kortfattet Udsigt over en Videnskab og alle dens Dele, Indbegreb af alle Videnskaber tilsammen: Konversationsleksikon. **encyklopædisk**, omfattende hele den menneskelige Viden. **Encyklopædisterne**, Fl., Forfatterne og Udgifverne af den store franske **E.** i det 18. Aarhundrede.

end, endda, enddog, endnu, endog, endogsaa, endsige, endskönt, endvidere.

Ende, n, r, Endeligt, et, Endelse, n, r, endelig.

endefrem, *nsk.*, ligefrem.

Endemi, en, Sygdom, som har hjemme i en vis Egn og hidrører fra stedlige Forhold. **endemisk**, om en Sygdom, som er egen for en vis Egn eller et vist Sted.

en depôt (ang depo), i Forvaring, som betroet Gods.

en detail (ang detaj), i det smaa, stykkevis, udførlig, omstændelig.

Endosmøse, n, en Vædskes Indsivning i en anden Vædske gennem den porøse Mellemvæg, som adskiller dem, medens der omvendt fra den anden Vædskes Side finder en Udsivning eller **Exosmøse** Sted.

Endossemēt, et, er, *han.*, Paategning paa Bagsiden af en Veksel, hvorved denne overdrages til en anden. **Endossēt**, en,

er, Paategneren, Overdrageren, den, som aftræder en til ham udstedt eller over-

dragen Veksel til en anden, der kaldes

Endossat. **endossøre**, at, aftræde eller overdrage en Veksel til en anden ved

Paategning paa dens Bagside. **endossøre**

in blanco, paategne Vekseln med Endossentens Navn uden at anføre nogen

Endossat, hvorved den overdrages til

Ihændehaveren. **Endossemēt in blanco**.

endrægtig, Endrægtighed, en.

Ene, n, r, Enebær, ret, Enebærbusk, en, e.

ene. Eneboer, en, e. Enemærker, Fl. eneste. Enevoldsmagt, en. Enevælde, t, enevældig.

en echeløn (ang nesjlong), om Troppeopstilling og Marsch trinvis, trappeformet, ikke i en Linie, men i forskellige, efter

hinanden, ligesom Trinnene i en Trappe, følgende Afdelinger.

en effēt (ang neffæ), virkelig.

Enor, en, e.

Energi, en, Kraft, Styrke, Eftertryk, Fynd, *fys.*, Evne til at udføre Arbejde.

enørgisk, i Besiddelse af **E.**

Enervation (-sjon), **Enervøring**, en, Afkræftelse, Nervesvækkelse. **enervøre**, at, afkræfte, svække, udmarve.

enes, at.

en espaliør (agnæspalje), paa Rækværk, i Espalier (s. d.).

en extase (angn ækstas), i Ekstase (s. d.).

en face (ang fass), forfra, lige i Ansigtet, modsat **en profil**.

en famille (ang famij), i Familien, med Familien alene; i fortrolig Kreds.

Enfânt terrible (angfang terribl), et, skrækkeligt Barn, en, der ved Aabenmundethed skader sit Parti eller sin Sag.

enflöre (angflirer), at, beskyde efter Længden, bestryge.

enfin (angfæng), endelig, kort sagt, med et Ord, lad saa være.

Enfold, et, enfoldig, Enfoldighed, en.

Enfoncement (angfaangsmang), et, Sprængning; Fordybning, Baggrund (af et Maleri el. lign. **enfonceüre** (angfaangserer), at, sprænge, gaa til Bunds, fordybe sig i noget; bryde ind.

en front (ang fraang), i Spidsen, foran, i forreste Geled.

Eng, en, e.

Engagement (anggasjmgang), et, er, Forpligtelse, Tjeneste, Bestilling, Fægning, *fægt.*, Beröring af Modstanderens Klinge med ens egen. **engagöre** (anggasjere), at, bevæge, formaa til, opbyde til Dans, antage, tage i Tjeneste. **engagöröt**, -ede, forpligtet, antaget, ansat, lovet bort til en Dans.

en gala (ang gala), i Festdragt.

en garçön (ang garsaang), som Ungkarl, i ugift Stand.

en gårde (ang gard), *fægt.*, i en Stilling, i hvilken man baade er dækket og rede til at gøre Udfald; paa sin Post.

engbëndt, *fisk.*, smaamasket (om Garn).

Engel, en, Engle, englegod, engelig.

en gémöräl (ang sjeneral), i Almindelighed, i det hele, overhovedet.

England, Englænder, en, e, engelsk.

englisöre, se **anglisöre**.

en grande tenüe (ang grand tön), i Galauniform, i Stadsdragt.

Engrolüre (anggrælyr), n, takket Indfatning, Kniplingskant.

en grös (ang gro), *han.*, i det store.

en häie (ang(h)æ), opstillet i Dobbelt-række lige overfor hinanden.

enharmonisk, *mus.*, ensklingende, om to ganske tæt ved hinanden liggende Toner, som paa Piano og lignende Instrumenter frembringes ved samme Tangent, skönt de betegnes forskellig og strengt taget skulde have en forskellig Højde, f. Eks. **cis** og **des**, **h** og **cös** osv. **enharmonisk Skala**, en, Tonestige, hvori hver af saadanne Toner angives i deres rette Højde.

Enhjørning, en, er, et, Sagndyr med eet Horn midt i Panden. [op]

en haut (ang(h)o), højt, oppe.

enig, Enighed, en.

enkadröre (ang-), at, ind-

Enhjørning.

ramme. *mil.*, anbringe en Afdeling som Led i en Kamplinie, støttet paa begge Flöje.

enkaustöre, at, gennemtrænge med Voks, Fedt o. l., især om Gibsafstøbninger, der gennemtrækkes med Stearin for at sætte dem i Stand til at taale Afvaskning. **Enkaustik**, ken, den Kunst at indbrænde Voksfarver. **enkäustisk** Maleri, indbrændt Maleri, Porcellænsmaleri.

Enke, n, r, Enkemand osv.

enkelt, Enkelttal, let, enkeltvis.

enkeltbänket, -ede, *söv.*, Baad, der kun har Plads til een Mand paa hver Tofte.

Enkesæde, t, r, Hus, som en Enke, især en Præstenke, bebor, eller som er bestemt til dette Brug.

Enklang, en, e, *mus.*, den fuldkomne Overensstemmelse mellem to Toner af samme Højde.

Enkläve, n, r, et af et fremmed Omraade indesluttet Land, en i et fremmed Land liggende Besiddelse.

enkilitisk, *gram.*, Ord, der er saa nöje forbundet med det foregaaende, at det bliver helt ubetonet, f. Eks. lad gaa da, hvor da e er e.

Enkrati, et, Afholdenhed.

enkönnet, -ede, *bot.*, Blomst, som kun har een Slags Forplantningsblade (Hanel eller Hunblomst).

en masque (ang mask), formummet, forklædt.

en masse (ang mass), i Masse, alle til sammen.

en miniatüre (ang minjaty), i det smaa, formindsket.

Ennyi (angnyi), Kedsomhed, Lede. **enuyänt** (angnyijang), kedelig, kedsom, fortrædelig. **enuyöre** (angnyijere), at, kede, være til besvær.

enörn, overordentlig, umaadelig, overdreven, uhørt, uhyre. **Enormitöt**, en, er, uhyre Störrelse.

en particulier (ang partikylje), især, i Særdeleshed, alene, for sig selv, som Privatmand.

en passänt (ang passang), i Forbigaaende, lejlighedsvis.

en profil (ang praafill), fra Siden, modsat **en face**.

en quarré (ang karre), i Firkant.

en quätre (ang kattr), Spil mellem fire.

Enquête (angkæt), n, r, Undersøgelse, i England den Undersøgelse, som foretages af et af Under- eller Overhuset nedsat Udvalg.

enragöre (angrasjere), at, gøre gal, forrykt, afsindig. **enragöröt**, -ede, rasende, vred, lidenskabelig indtaget.

en reträite (ang retræt), i Tilbagetrækkenhed.

enrhumöröt (angrymeret), -ede, angreben af Snue, forkølet.

enrichère (angrಿಸjere), at, berige, udsmykke.

en route (ang rutt), undervejs, fremad!
ens, ensdannet, -de. ensformig. Enshed, en, er. ensidig. Ensidighed, en. ensom, -me. Enspænder, en, e. enstemmig.

en seigneur (ang sænjör), som en stor Herre, paa stor Fod.

Ensemble (ang sangbl), et, et Hele, Helheden, alle tilsammen, Sammenspil. **E.**-Stykke, Sangnummer i en Opera for flere Stemmer. Instrumentalværk for flere Instrumenter.

enskild (ensjild), *sv.* = privat (s. d.).
enströget, *mus.*, kaldes Tonerne i den Oktav paa Pianoet, hvorfra Diskanten regnes.

ensuit (angsvit), uafbrudt, ud i eet.
Entablement (angtablman), et, er, den Bygningsdel, som ligger mellem Søjler og Tag; den bestaar af Arkitrav, Frise og Gesims.

Ental, let = Enkelttal.

enten, enten—eller.

Entente cordiale (angtangt kaardial), hjertelig, oprigtig Forstaelse, særlig mellem Stater, der ikke har sluttet Forbund, men dog støtter hinanden.

Entêtement (angtætman), et, Stivsind, Haardnakthed, Halsstarrighed, Grille.

entholde = afholde.

Entian, en, er, Plante, hvis Rod benyttes i Lægekunsten.

entledige, at = afskedige. Entledigelse, n, r.

Entomolög, en, er, insektyndig. **Entomologi**, en, Insektlære.

Entophyt, en, Snylteplante paa eller i Planter og Dyrelegemer.

entour (angtur), Fl., Omegn, Omgivelse.

en tout (ang tu), i det hele, i alt, alt tilsammentaget. **en tout cas** (ang tu ka), i ethvert Tilfælde; en Solskærm, der til lige tjener som Regnskærm.

Entr'acte (angtrakt), n, Mellemakt, Mellemspil, Mellemspil mellem et Skuespils forskellige Akter.

en train (ang træng), i Gang.

entre, at, *søv.*, løbe til Vejs ad Vanterne, bestige et fjendtligt Skib. **Entrebil**, en, er, en Slags Økse, der tidligere brugtes ved Entring. **Entredrag**, et, lille Anker til at kaste over paa det fjendtlige Skib for at holde det fast. **Entregast**, en, er, et Medlem af det Korps, der skal entre. **Entrehage**, n, r, svær Baadshage til at holde det fjendtlige Skib fast med. **Entronet**, tet, Jærnnet, som udspændes langs Skibets Side for at hindre Entring.

Entré (angtre), en, er, Indgang, Indtrædelse, Indgangsdør, Indtrædelsesværelse, Forsal, Adgang til fornemme Personer; Ret efter Suppen; Indgangspris, Indla-

delsespenge. I Musik Indledning, Indgangsstykke. **E.**-Billet, Adgangskort, Indladelsskort.

Entrechât (angtræsja), et, Dansespring, hvorunder Fødderne slaas mod hinanden.

Entrecolonne (angtrökolaann), n, | Afstand eller Mellemrum mellem to Kolonner eller Piller.

Entreflöt (angtröfilæ), indskudt, kortere Artikel i den redaktionelle Del af et Blad.

Entremets (angtrömæ), en, Mellemret, Biret.

entre nous (angtrø nu), imellem os, i Fortrolighed.

Entrepöt (angtröpo), et, Oplagssted, Vareoplag, Frilager.

entreprenant (angtröpronang el. angtreprenant), foretagsom, driftig, virksom, driftig i sine Foretagender. **Entreprenör**, en, er, den, der paatager sig at levere, forfærdige, bestyre, foranstalte osv. noget. **Entreprisë** (angtröpris el. angtreprise), n, r, Foretagende, Forehavende, Overtagelse af et Arbejde.

entrière (angtrere), at, tiltræde, begynde, indlade sig, tage Del, gaa ind (i ens Mening, Tankemaade).

Entresöl (angtrösaall), en, Mellemetage, især mellem Stuen og første Sal = **Mozzanin**.

entretenöre (angtrötener), at, underholde, ernære, forsørge, vedligeholde.

entröz (angtre), kom ind!

Entry (entri), *spt.*, Indskud ved Væddeløb.

Entusiasme, n, Begejstring, Sværmeri.

entusiasmere, at, opflamme, begejstre, henrykke. **Entusiäst**, en, er, begejstret Sværmer, lidenskabelig Beundrer eller Tilbeder. **entusiästisk**, begejstret, med Begejstring, indtagen i høj Grad for noget.

Enumeration (-sjon), en, er, Opregning, Optælling. **enumeröre**, at, opregne, optælle.

Enunciation (-sjon), en, Udsagn, Erklæring, Kundgörelse. **enunciöre**, at, udsige, erklære, kundgöre.

Enveloppe (angvlaapp), n, Omslag, Hylster. *mil.*, langt, smalt Udenværk foran ældre Fæstninger. **enveloppöre**, at, indhulle, indsvøbe, indvikle.

en verité (ang verite), i Sandhed, sandelig.

Envörs (angvær), en, Vrangsiden, Vrangen. **Environs** (angviron), Fl., Omegn, Omgivelser.

envis, *nsk.*, egensindig.

en vogue (ang vaagg), i Omløb, i Gang, i Brug, i Anseelse; være **e. v.**, være i Mode, være i Vælten.

Envöi (angvoa), en, Sendelse, Forsendelse, Tilsendelse. **Envoyé** (angvoaje), en, er, Gesandt af anden Rang, ringere end Ambassador.

Enzooti, en, en i en bestemt Egn eller Besætning hjemmehørende Kvægsyge.

eo ipso, netop derved, i sig selv.

Eos, *gr.*, Morgenrøden = Aurora.

Epäkter, Fl., det Antal Dage, som den 1. Jan. er forløbet siden sidste Nymaane.

Epaulément (epolmang), et, Skulderværn, Brystværn af opkastet Jord, Sand-sække osv.

Epaulöt (epolätt), ten, ter, Skulderbaand, en Plade med eller uden Frynser, med Stjerner osv. til at betegne den militære Rang.

Epaulöt.

Epicykel, en, -cykler, Cirkel, hvis Centrum bevæger sig paa en anden Cirkels Omkreds.

Epidemi, en, er, Sot; Omgangssyge, en Sygdom, der i nogen Tid hersker paa et Sted eller i en Egn. **epidémisk** Sygdom, som udbreder sig over en Egn og angriber et større Antal af Beboerne.

Epidermis, en, Overhuden, den yderste tynde Hud paa Legemet.

Epifani, en, Tilsyneladelse. Aabenbarrelse, især Kristi; Helligtrekongersdag (6. Januar), paa hvilken Stjernen viste sig for Magerne.

Epigöner, Fl., i Litteratur og Historie de Personer, som uden egen Originalitet behandler deres Forgængeres Ideer og Former.

Epigraf, en, er, Overskrift. Paaskrift, Indskrift (paa en Mønt. Bygning osv.) **epigrafisk**, som har eller bærer en Indskrift.

Epigrafik, ken, Lære eller Videnskab om Indskrifter.

Epigram, met, mer, kort Tankedigt, især af spøgende eller spottende Indhold, Spottedigt. **epigrammätisk**, som har et Epigrams Karakter, kort, fyndig, bidende.

Epik, Epiker, se **øpisk**.

Epikuræer, en, e, Tilhænger af den græske Filosof Epikurs Lære, der satte Livets højeste Gode i det aandelige Velvære, der fremkommer ved Sjælnes Befrielse fra Uro og Smerte; et Menneske, der er hengivent til sanselig Blødgæthed, en Vellystning. **epikuræisk**, sanselig, vellystig.

Epilopsi, en, faldende Syge, ledsaget af Krampe, Ligfald. **epiløptisk**, **epiløptiker**, en, e, den, som lider af Ligfald.

epilöre, at, fjerne Haar ved Udtrækning.

Epilög, en, er, Slutningstale, især ved Skuespil. **Epilogus**, den, der fremsiger en Epilog.

Episcönium, -iet, den øvre Del eller Baggrunden af Teateret.

Episcopus, en, Biskop. **Episcopus episcoporum**, Biskoppernes Biskop (Titel for Paven).

øpisk, fremstillende en poetisk Handling i fortællende Form; til Heltedigtet

hørende, i Heltedigtets Aand og Stil. **e**, Digt, fortællende Digt, Heltedigt. **e**, Digter ell. **Epiker**, Heltedigter, Forfatter af Heltedigte. **e**, Verseart, Heksameter.

Episkopäl, hørende til den biskoppelige Kirke i England. **Episkopat**, et, er, Bispedømme. en Biskops Værdighed og Embede.

Episöde, n, r, Indskud, Indfletning i et Digt, Mellemløst, som ikke udgør en nødvendig Del af Hovedstoffet, en enkeltstaaende Begivenhed eller Tildragelse.

Epistel, en, -ler, Brev, Sendebrev, Skrivelse, et Stykke af Apostlenes Skrivelser til deres Menigheder, der ved Gudstjenesten læses op fra Alteret. Rimbrev. **epistolisk**, i Brevstil.

Epistolside, n, r, Alterets højre Side, set fra Skibet.

Epistyl, et, er, se **Arkitrav**.

Epitänum, -iet, -ier, Gravskrift, Gravmæle med en Indskrift. [Brudevers.

Epithalamium, -iet, -ier, Bryllupsdigt. **Epithöse**, n, r, Tilsætning, Tillæg. **Epitheton**, et, -theta, Tillægsord. **E. ornans**, smykkende Tillægsord, særlig hos Homer. f. Eks. fodrappen Akilles.

Epitome, t, r, Udtoget, kort Begreb.

Epizöer, Fl., Snyltedyrd.

Epizöti, epidemisk Kvægsyge.

Epöde, n, r, hos Oldtidens Grækere den sidste Del af et lyrisk Digt; en særlig Art lyrisk Digt; Omkvæd.

Epöke, n, r, det Tidspunkt, hvormed i Historien en ny Æra eller Tidsregning begynder. **epökegörende**, opsigtvækkende, saa at der regnes en ny Æra derfra.

Epöpä, en, er, se **Epos**.

Epöpsi, en, Anskuelse, Beskuelse.

Epos, et, er, Heltedigt, Heltesang = episk Digt.

Epröuve (epröv), i Kobberstikkunsten et Prøveaftryk af Pladen.

Epsom (æppsem), berömt Væddeløbsplads i England.

Epuration (-sjön), en, Renselse, Afsondring. **epuröre**, at, rense.

Eques, en, Ridder (i det gamle Rom). **erägte**, *tysk*, at, *jur.*, afsige en Kendelse, en foreløbig Dom (thi eragtes).

Eräto, en af de ni Muser (for Dans og Musik).

Erebns, Underverdenen, de dødes Rige. Skyggeverdenen. [gemsdele).

eröktil, som kan svulme op (om Le-

eröktion (-sjön), en, er, Opsvulmen af et Lem, Rejsning, Oprensning, Oprettelse. Stiftelse, Ophøjelse til højere Værdighed. **Eroktions-Patent**, Bevilling til Oprettelse af et Stambus o. desl. **Erökter**, en, -törer. Stifter af et Stambus.

Eremit, ten, ter, Eneboer. **Eremitäge**, (-tasje), n, r, Eremitbolig, i større Haveanlæg Efterligning af en saadan.

erfare, at. erfaren, t, ne. Erfaring, en, er.

ërge, følgelig, altsaa. **Ergo bibamus!** Lad os altsaa drikke!

Ergoståt, en, er, Maskine, paa hvilken man kan maale et udført Muskelarbejde **erholde**, at = faa. [n, r.

Erhverv, et, erhverve, at, Erhvervelse, **Erica**, Klokkelyg.

erigëre, at, oprejse, rejse i Vejret. oprette, grunde, ophøje.

Erin, Irland.

erindro, at, Erindring, en, er.

Erinyer, Fl., Hævrens Gudinder. Furierner.

Eris, Tvedragtens Gudinde.

Erje, n, r = Edderfugl.

Erko, se **ërke**.

erkende, at, Erkendelse, n, r, erkendtlig.

erklære, at, Erklæring, en, er. **orkyn-**

dige sig, at. **erlægge**, at. **ernære**, at.

Ernæring, en. **erobre**, at. Erobrer, en, e. Erobring, en, er.

erodëre, at, afgang, sætse. **Erosion**, en. Afgangning, Ætning. Udhuling.

Eros, gr., Kærlighedens Gud = Amor.

Eröter, Fl., smaa Kærlighedsguder. **Ero-**

tik, ken, Elskov, Ælskovskunsten. **Ero-**

tikor, en, e, Kærlighedssanger, Forfatter

af Elskovsdigte. **erötisk**, som har Hen-

syn til Kærlighed, handler om Elskov.

Erräta, Fl., Fejl, Trykfejl. **erräre hu-**

männm est, at fejle er menneskeligt. **er-**

rätisk, som er kommet fra et andet Sted.

errätiske Stenblokke, Rullesten og Klip-

pestykker, som ved Vandfloder el. Isvan-

dring er flyttede fra det oprindelige

Sted.

erstatte, at, Erstatning, en, er.

orte, at, *nsk.*, drille.

Erts, en, er, *min.*, metallisk udseende

Mineraler, indeholdende tunge Metaller.

Erudition (-sjon), en, Lærdom.

orampëre, at, udbryde, frembryde,

styrte frem. **Eruption** (-sjon), en, er,

Udbrud.

Eruptivsten, Bjergarter, der i ildfly-

dende Tilstand er brudte frem fra Jor-

dens Indre.

Erysipelas, Rosen (Hudsygdom).

Es, set, ser.

Es, at være i sit Es.

Escudo, ældre spansk Sølvmønt.

Esdragonëddike, n, Eddike. krydret

med Bynke.

Eskädre, n, r, mindre Samling af Krigs-

skibe, Flaadeafdeling.

Eskadrën, en, er, Underafdeling af et

Rytterregiment. **E-Öhof**, Befalingsmand

over en E. Ritmester.

oskaladëre, at, bestige ved Stormstiger.

Eskaladëring, en, er, Voldenes eller Mu-

renes Bestigning ved Hjælp af Storm-

stiger.

Eskamoläge (-tasj), n, r, Taskenspilleri.

eskamolëre, at, göre Taskenspillerkunster,

bringe hemmelig til Side. **Eskamolër**,

en, er, Taskenspiller, Gavtyv.

Eskarpe, n, r, den indre Skraaning af

Graven foran en Fæstning (modsat Kon-

treskarpe). [lige Amerika, Grönlænder.

Eskimo, en, er, Folkestamme i det nord-

Eskörte, n, r, Troppeafdeling, der skal

ledsage og beskytte eller bevogte, Æres-

følge ved højtidelige Optrin. **eskörtëre**,

at, ledsage som E.

esötërisk, bestemt for de indviede, høj-

lærd. højvidenskabelig, modsat **oksötë-**

risk.

Espadonëring, en, *fægt.* Øvelse med

Hugvaaben, ved hvilken Vaabenet med

udstrakt Arm svinges i lodrette Kredse

saa tæt forbi Legemet som muligt.

Espagnol (æspanjaall) ell. **Spaniöl**, en.

spansk Snustobak. **Espagnoläde** (æspanjaa-

ladd), en, Skryderi, Storpræleri. **Espag-**

nöle, n, spansk Dans.

Espagnolëtte (-æspanjaalætt), n, r. Luk-

keapparat for indgaende Vinduer uden

fast Vinduespost.

Espaliër (æspalje), et, er. Gitterværk af

Træ eller Jærn, Dobbelt række af Soldater

ved højtidelige Optog. **E-Træor**, hvis

Grene er udsprede ad et Rækværk.

Esparsëtte, tyrkisk Kløver.

Espärto, afrikansk Græs, der anvendes

til Kurvemagerarbejde.

Espëce (æspæss), n, Art. Sort, Pengesort.

en espëces (ang næspæs'), i klingende

Mønt.

Esperänce (esperangs), Haab.

Espingöl, en, er, Blunderbøsse, en Slags

Skydevaaben, der kunde udskyde flere

Kugler hurtigt efter hinanden (forældet).

Espanäde, n, r, fri jævn Plads foran

en stor Bygning eller foran Fæstnings-

værker, det ubeboede Rum mellem en By

og Fæstningen.

espressivo, *mus.*, udtryksfuldt.

Esprit (æspri), en. Aand. Vittighed.

Forstand, Skarpsindighed, Spiritus. **e. de**

corps (dø kaar), Samfundsraad, Kasteeraad.

e. public (pybliik), Almendraad. **e. de vin**

(dø væng), Vindråd (spiritus vini).

Esq. = **Esquire** (eskwair), i England

en Titel, der almindelig anvendes i Breve

til Personer, der ikke har nogen anden

Titel, og sættes efter Navnet.

Esrom Sø.

Essay (æsse).

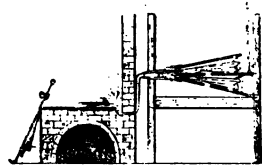
et, Essays, kort

Afhandling af populær-viden-

skabeligt eller litterært Ind-

hold. **Essayist**, en, er, For-

fatter af **E**.

f. s. s.

Ess-bouquet (æsbukæ), en Slags Parfume.

Esse, n, r, Ildsted i en Smedie.

osso, non vidöri, lat., være, ikke synes.

Essöns, en, er, Kraftudtræk, især af Frugter. Betegnelse for en Del Parfumer.

Essentialitet, en, Væsentlighed. **essentiöf**, væsentlig, aldeles nødvendig.

Essing, en, er, søv., Rælingen paa en Baad.

Estafötte (æstafött), n, r, Ilbud = Stafet.

Estakåde, n, r, Pæleværk til at spærre Indløbet til en Havn, Flod osv.

Estampe (æstangp), t, r, Kobberstik, Kobberaftryk.

estimåble (-ab(e)l), agtværdig, agtet. **Estime**, n, Agtelse, Højagtelse, Anseelse. **estimöre**, at, agte, skatte, sætte Pris paa, anse.

estinto, mus., hendøende.

Estömpe (æstaangp), n, r, Viser af Skind eller Trækpapir til at udbrede og sammensmelte Stregerne særlig i Kul- og Kridt-tegninger.

Estråde, n, r, Forhøjning foran et Vin-due, en Trone osv., ogsaa Musiktribune.

Estrade.

Estragön (æstragaang), se **Esdragon**.

et, og, betegnes hyppig ved Tegnet &.

etablöre, at, anlægge, oprette, grunde, stifte, fastsætte, opstille (en Regel, en Grundsaetning), anbringe, udstyre. **e**, sig, nedsætte sig, bosætte sig, grunde en Handel, et Værksted, indrette sig. **Etablissemönt** (etablismang), et, Anlæg, Anstalt, Stiftelse, Nedsættelse, Bosættelse, Handelsanstalt.

Etåge (etasje), n, r, Stokværk, Sal, den Samling Rum i en Bygning, der ligger i samme vandrette Plan, Afsats, Trin. **Etågöre** (etasjere), n, r, Møbel med Hylder til at sætte Nipsgenstande paa.

Etalåge (etalasj), n, Udstilling af Varer. **etalöre**, at, udstille, fremlægge Varer.

Etåpe (etapp), n, r, Vareoplagstед, Forraadshus, Magasin, hvorfra gennem-marcherende Soldater forsynes med Mundforraad og Krigsfornødigheder; Marschstation. **Etåpe**-Vej, den til en Armés Gennemmarsch bestemte Vej, Hærvej.

Etåt, en, er, Stand, Tilstand, Stilling. Liste over en vis Stands Medlemmer. **forst.**, den Vedmasse, som i et Skovdi-strikt skal hugges. **Civil-E.**, det borgerlige Bestyrelsesvæsen. **Hof E.**, samtlige Hofstjente, Hoffets Underholdning, Regn-skab over Hoffets Udgifter. **etåtmæssig**, overensstemmende med det lovmæssig

bestemte Overslag. **Landötät** = Hær, **Söetät** = Søværn. **Etåtsraad**, en, er.

etc. = et cetera, ogsaa videre.

Etöndöe (etangdy), n, Strækning, Udstrækning, Vidde, Störrelse, Omfang.

Etörnölle, n, r, Evighedsblomst.

Etik, ken, Sædelære, Pligtlære, Moral.

Etiker, en, e, Sædelærer, Dydslærer. **ötisk**, overensstemmende med Dydslæren, sædelig, moralsk.

Etikotte, n, r, Seddel, som hænges ved eller paa noget og angiver dets Pris, Indhold eller Brugsmaade; Hofbrug, Hof-tvang, Hofceremoniel, vedtagne Hoflig-hedsformer i Omgang. **etiköttöre**, at, paasætte Pris- og Brugsstedler.

Etmaal, et, søv., Dögnnet fra Middag til Middag.

Etnograáf, en, er, Folkebeskriver. **Et-nograáf**, Folkebeskrivelse, Folkehistorie. **etnograáfisk**, hørende til Folkebeskrivel-sen. **e**, Museum, en Samling af Genstande til Oplysning af de forskellige Folks Kultur.

Etnologi, en, den Videnskab, som paa Grundlag af de etnografiske (s. d.) Forhold søger at finde Lovene for disse Forholds Udvikling.

Etoille (etoall), n, Apparat til at maale Kanoners Kaliber.

Etos, Vane, Sæder, Karakter.

et quidem egrögio, i udmærket Grad; ved visse Eksaminer Betegnelsen for Ud-mærkelse.

Etude (etydd), n, r, Studering, Studie.

Etuder, Fl., Øvelser, Øvelsesstykker (i Tegning og Musik).

Etui (etyl), et, er, Bestik, Federal, **Æske**.

Etymölög, en, er, Ordgransker, som undersøger Ords Oprindelse, Afledning, Afstamning. **Etymölögi**, en, Ordgransk-ning, Ords Oprindelse osv. **etymölögisk**, ordgranskende, overensstemmende med Etymologien.

Eucharisti, en, Takkebön, Nadveren, Alterens Sakrament. **Eucharistik**, ken, Læren om Nadveren.

Eudåmen, en, er, god Aand eller Ge-nuf. **Eudåmonisme**, Lyksalighedslære, som gör Menneskets egen Lykkelighed til Formaal for dets Handlinger.

Eufemi, en, godt Ry, Ungdaelise af stødende Ord. **Eufomisme**, n, r, Omskriv-ning for at undgaa det haarde eller stø-dende i det egentlige Udtryk ofte ved Hjælp af fremmede Ord, f. Eks. annektere for: røve.

Eufoni, en, Vellyd, Velklang (især Spro-gets). **eufönisk**, vellydende; **eufoniske** Bogstaver kaldtes tidligere **Bogstaver**, som mentes at være indsatte for Vellydens Skyld, f. Eks. d i indre.

Eufrosyne, Munterhed, Glædens Giver-nde, en af de tre Gratier.

Eulogi, en, smuk, velklingende Tale

adveren de Ord, hvormed Brødet en velsignedes, selve det indviende og Vin (hos gamle Kirkefædre).
Enider, Fl., Hævnugudinder = Erin-

er, Gudinden for Lovgivning.
Enid, en, Lovmæssighed, velordnet Retning.

Enik, ken, ker, Gilding, Kvindevogter Ærem.

Enpa, Europæer, en, e, europæisk.

Ens, Sydøstvinden.

Enschisk Rør, Forbindelseskanalen i Munden og Øret.

Enrpo, en af de ni Muser (for Musik). Evadatter.

Enrø, at, uundgaa, snige sig bort, slippe fra.

Enruation (-sjon), en, er, Udtømmelse, else. **Enruakuero**, at, udtømme, c, rydde.

Enr, Tilnavn for Bakkus.

Enrgelieside, n, r, Alterets venstre et fra Skibet, se **EnrEpistelside**.

Enrgøllisk, overensstemmende med ære.

Enrgolist, en, er, den, som prædiker ære, særlig Forfatterne af de fire Lier i Bibelen: Matthæus, Markus, Johannes.

Enrgøllum, -iet, -iet, et glædeligt Budserlig Budskabet om Kristus, der er Beretning om Jesu Liv, især de retninger i Bibelen.

Enroration (-sjon), en, er, Uddunstbortdunstning. **Enrorerore**, at, udbortdunste, fordampe.

Enr, en, er, Undvigelse, Flugt, Udaaskud.

Enromønt (evænmang), Begivenhed, else, Hændelse.

Enrnalitor, **enrnønl**, i paakommende rnodent Fald, i Tilfælde af, fremnønl. **Enrnalitet**, en, er, mulig lende Tilfælde.

Enrtyr, et, Eventyrer, en, e, eventyrlig, eng., stedse, bestandig. **enrfor øver**, dse.

Enrlasting, et, atlasvævet, meget stærkt, f af Bomuld, Kamgarn eller begge ting.

Enrsion, en, er, Omstyrtning, Kuldg, Tilintetgørelse. **enrøvertore**, at, te, kuldkaste, tilintetgøre, gøre

Enret, en, er, et Sejskib, i Regelen et, undertiden med Papegøjemast.

Enrs, en, Øjensynlighed, det ind, som ikke kan betvivles. **enrevidønt**, indlysende.

Enr, Evighed, en, er, evigvarende.

Enrtion (-sjon), en, den af Sælgeren ne Forpligtelse at holde Køberens løs og fri for alle lovmæssige For-

dringer paa den solgte Ejendom, Borgen, Kavtion.

enrvincero, at, forpligte sig til Skadesløsholdelse, indestaa for, borge for, overbevise.

enrvindelrig, Evindelighed, en, er.

enrvitabel, undgaaelig. **enrvitore**, at, undgaa, undfly.

enrvj, n, r, nsk., Malstrøm, tilbagegaaende Strøm, som ved Flodbredder ell. i Bugter.

enrvno, n, r, evne, at.

enrvno, Bakkanternes Jubelraab.

enrvokation (-sjon), en, er, Stævning. **enrvokero**, at, indkalde, stævne.

enrvolution (-sjon), en, er, Udvikling, mil., Bevægelse med et Armékorps, Skibets Bevægelser i Søen for at tage en anden Retning eller naa et vist Punkt. **enrvolvore**, at, udvikle, udfolde.

enrvolutionsteorien, den videnskabelige Opfattelse, der betragter Verdensaltet som et ordnet Hele, der befinder sig i stadig Udvikling fra det enkle og ensartede til det mangfoldige og mangeartede.

enrvulgation (-sjon), en, Udspredning (af Rygter). **enrvulgore**, at, udsprede (Rygter), bringe ud blandt Folk.

enrvviva! leve!

enrvabrøpte, paa een Gang, pludselig, uventet.

enrvanim, af Hjertet, frivillig.

enrvändi, Søndagen for Pinse, kaldes saaledes efter Begyndelsesordene i Messen, som oplæses den Dag.

enrvauditório, af Tilhørerne (opponerede ved en Disputats).

enrvcapite, jur., egtl. ud af Huset; i Henhold til en Paragraf.

enrvcathedra, fra Lærestolen.

enrvexcelsior, højere, mere ophøjet.

enrvexchange (ekstsjsændsj), Veksling, Ombytning, det engelske Navn for Børs.

enrvexcuse (ækskys), n, r, Undskyldning, Udflugt. **enrvexcusore** (ækskysere), at, undskyldte, forsvare, bære over med, forskaane, have undskyldt. **enrvexcusor** (ækskyse), undskyld.

enrvexercitior, Fl., Bodsøvelser,

enrvexiguitet, en, Ringhed, Lidenhed, Ubedydelighed. [selig.]

enrvimproviso, uventet, uformodet, pludselig. **enrvjure**, med rette, lovmæssig.

enrvexlibris, et, Ejermærke i en Bog.

enrvnōxu, ude af Forbindelse, ude af Forretningsforhold med.

enrvExod. = **Exodus**.

enrvExodium, et, Udgang, Ende, især af et Skuespil, muntert Efterspil til et alvorligt Drama.

enrvExodus, anden Mosebog, som især beskriver Udgangen af Ægypten.

enrvex officio, paa Embedsvegne.

enrvExordium, et, Indledning til en Tale.

enrvExosmose, n, se **Endesmose**.

Exposé, en, Fremstilling, Udvikling, Oversigt. [sildigt.]

ex post (fācto), bagefter, naar det er for **ex professo**, forsætlig, aabenlyst; paa Professionens Vegne.

ex tēmpore, paa Timen, paa Stedet, uforberedt.

extraordinārius, udenfor Ordenen. over-

ordentlig. Professor **o.**, Professor ved Universitetet udenfor de almindelige Lærepladser.

ex usu, ved Øvelse og Vane, efter Skik og Brug.

ex voto, ifølge Løfte, Betegnelse for Genstande, som af de troende vies til Guddommen som Tak for modtagne Hjælp.

F.

f = fecit; *mus.* forte; **F** = Fahrenheit se disse Ord).

faa, færre, færrest; faatallig.

faa, at, faar, fik, faaet.

faafængt, *nsk.*, forgæves.

Faar, et. Faarekylling, en, er.

Faarefyader, en, e, en Slags Ikte (s. d.), som lever i Galdegangen hos Faaret og Geden.

Faaremaanød, en = April.

Faareskrot, ten, ter, *nsk.*, slagtet Faarekrop.

Faaresyge, n, r, Betændelse af Ørespytkirtelen.

Fabel, en, -bler, opdigtet Fortælling, især en saadan, i hvilken Dyr og livløse Ting indføres talende; Opdigtelse, Eventyr; Løgn, Genstand for Bysnak. **fable**, at, opdigte, lyve.

Fabrik, ken, ker, Værksted, hvor Varer frembringes i Mængde; Bygning, der rummer saadanne Værksteder. **Fabrikant**, en, er. Ejer af en Fabrik. **Fabrikat**, et, er, Fl. **Fabrikata**, Genstand, tilvirket paa en Fabrik. **Fabrikation** (-sion), en, er, Frembringelse af Varer. **fabrikere**, at, forarbejde, forfærdige, frembringe.

Fabrikguld, det tykkeste Blådguld, anvendes bl. a. til at plumbere Tænder med.

Fabrikmester, en, e, den tekniske Direktør for Orlogsværftet; den, der leder en Fabrik.

Fabula = Fabel. **fabuløre**, at, fable, opdigte. **Fabulist**, en, er, Fabeldigter. **fabuløs**, fabelagtig, usandsynlig.

Façade (fasade). n, r, Forsiden af en Bygning.

Facchino (fakino), en, *ital.* Lastdrager. **Fāce** (fass), Ansigt, Forside. **en fāce** (ang fass). forfra, saaledes at hele Forsiden af Ansigtet ses.

Fācer, Fl., *mil.*, to Linier af et Fæst-

ningsværk, som i deres Sammenstød danner en udadgaaende Vinkel.

Facēt, ten, ter, sleben Flade paa Edelstene og Glas. **facetføre**, at, slibe Ruder eller Flader paa. **facetfōret**, -ede, med Ruder. tavlet.

faciāl, vedkommende Ansigtet.

facil, let, villig, beredvillig, omgængelig. **Facilitēt**, en, Lethed, Beredvillighed, Læmsældighed.

Fācil, et, er, Sum, Beløb, Ende, Resultat af en Regning.

Façon (fasaang), en, er, Maade, Maner, Skikkelse, Form, Snit, Skik, Anstand. **Façons** (fasaang), Omsvøb, Omstændigheder, Vidtløftigheder. **façonnøre**, at, forme, danne. **façonnørede Tøjer**, Tøjer med indvævede Blomster og andre Figurer.

Façonjern (fasaang-), et, *tekn.*, Stangjern af andet Tværnsnit end firkantet eller rundt.

Façonsten (fasaang-), Mursten, der er dannede i særlig Form, som halvrunde o. lign.

Façontraad (fasaang-), se **Dessintraad**. **Façonvin** (fasaang-), en, e, Vin, der helt eller delvis er fremstillet af Vand, Alkohol, Æter o. lign.

fād, flov, dum, taabelig, smagløs; (om Drikkevarer) mat, doven. **Fādøse**, n, r, Dumhed, Taabelighed.

Fād, et, e, fade, at. Fadning, en.

Fadder, en, e, Daabsvidne, den, der bærer Barnet til Daaben og svarer paa dets Vegne; ogsaa den, der som Vidne forpligter sig til at tage sig af Barnets kristelige Opdragelse.

Fadebur, et, e, Forraadskammer, Spisekammer.

Fadelænge, n, r, *sov.*, svær Tovbugt som lægges om et Fad el. en Tønde, der ska

fires ned i Lasten eller hejses op af den. [Fadervor, et.

Fador, en, Fædre, faderlig, faderløs, **Fading**, en, er, Vognkasse, bestaaende af Vognbund, Sidestykker, For- og Bagsmække.

Fæton, en, er, høj, let Vogn, aaben el. med Kalesche over Bagsædet.

Fæton.

Fag, et, faglig. **fagor**, fagre, fagrere, fagrest.

Fagkolumne, n, r, *bog.*, blank Side i en Bog.

Fagot, ten, ter, dybt Blæseinstrument af Træ med et S-formet Blæserør. *forst.* runde, uklovede Brændestykker af Stamme eller Gren. **Fagottist**, en, er, Fagotblæser.

Fagtor, Fl.

Fahrenheitstormomøter, et, metre, Varmemaalere, der ved Frysepunktet har Tallet 32, ved Kogepunktet 212. En Angivelse efter Fahrenheit (f. Eks. 68° F.) omsættes til Réaumur paa følgende Maade: $68 - 32 = 36 \times \frac{4}{9}$ = 16° Réaumur.

Færkunst, en, er, i Bjærgmandssproget en Maskine til at bringe Arbejdere ned i el. op af Gruben.

Fæblåge (fæblasj), n, lovlig tilladt Mindreværdi, ved Mønter Mangel i Vægt og Finhed.

fæble (fæbl), svag. **fæible**, n, r, Svaghed, Forkærlighed. **fæibløsse** (fæbless), n, r, Svaghed, Afmagt.

fæneønt (fæneang), en, Lediggænger, Dagdriver, Nøler.

fæir (fær), hæderlig. **fæir-play** (færplæ), særligt Spil, aaben Færd.

fæisserie (fæsri), t, *kurv.*, gennembrudt Kurvemagerarbejde.

fæit accompli (fæitakaangpli), et, Kendsgerning, noget, som ikke kan forandres.

fæjance (fajangæ), n, r, glasseret Lerbrikat, ringere end Porcellæn, men bedre end Pottemagerarbejde.

fækbu, n, r, *hat.*, Bue med Tarmsnor, der benyttes ved Fakning (s. d.).

fækholt, et, er, *hat.*, et Stykke Træ, hvormed Fakbuen (s. d.) sættes i Bevægelse.

fækir, en, er, en Slags Tiggermunke i Indien. De er bekendte som Selvplagere og anses for at have særlige Kundskaber paa Hypnotismens Omraade.

fække, at, *nsk.*, gribe.

fækkol, en, Fakler.

fækning, en, *hat.*, Behandling af de sorterede Haar, ved hvilken de bringes til at svulme og gribe ind i hverandre.

Dansk Retakrivnings- og Fremmedordbog.

fæks, en, *nsk.*, Manke, **fæksti**, en, er, *hat.*, Si af Nøddetræsflætning, der benyttes ved Fakningen (s. d.). **fæksimile**, t, r, nøje Gengivelse af et Navnetræk eller en Haandskrift.

fækstykke, t, r, *hat.*, Samling af Haar i Stykker saa store, at to kan danne en Hat.

fækta, se **fæktum**.

fæktion (-sion), en, er, politisk Parti, navnlig Oprørsparti. **fæktionær** el **fæktionist**, en, er, Oprørsstifter, Partistifter. **fæktiøs**, oprørsk, urolig

fæktisk, hvad der virkelig er sket, grundet paa Kendsgerninger; virkelig, vis, afgjort.

fæktor, en, -tører, Størrelser, der multipliceres med hinanden. *fys.*, virksom Bestanddel eller Kraft. *bog.*, den, der forestaar den tekniske Ledelse af et Bogtrykkeri; *han.*, den handelskyndige Leder af et Faktori (s. d.).

fæktori, et, er, Handelsetablisement i fjernere, navnlig oversøiske, ukultiverede Lande, gennem hvilket der finder Ombytning Sted af evropæiske Industriprodukter med vedkommende Lands naturlige Frembringelser.

fæktötum, et, den, der for en anden kan udføre alt, den fuldt ud paalidelige Stedfortræder; den »højre Haand«.

fæktum, et, Fl. **fækta**, Begivenhed, Tildragelse, Kendsgerning.

fæktura, en, er, Regning over Varer, som ved en Distanceforretning (s. d.) sendes Køberen samtidig med Varernes Afsendelse. **fækturabog**, Bog, hvori Fakturaerne indføres. **fækturøre**, at, udfærdige Regning over solgte Varer.

fækultativ, som er overladt til ens fri Vilje (mods. **obligatorisk**), som man har Ret og Beføjelse til.

fækultët, et, er, Betegnelse for de forskellige Afdelinger, i hvilke et Universitet inddeles, samtlige til en saadan Afdeling hørende Professorer ved et Universitet.

fælauks, en, er, tætsluttet Firkant af Krigsfolk (i Grækenland og Makedonien i Oldtiden).

fælhelad, en, er, rynket Garnering paa Damedragt i 17de Aarhundrede.

fælbyde, at, falholde, at. til fals.

fæld, et, falde, at, faldt, falden, t, -ne, faldefærdig.

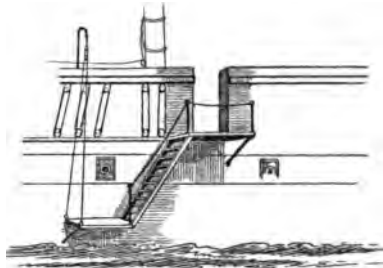
fæld, en, er, *nsk.*, Kantning, Bræmme.

fæld, et, *gram.*, se »Forholdsform«. *jaqt.*, Fuglenes Ekskrementer. *søv.*, Tov el. Talje, hvormed en Raa eller et Scjl hejses i Vejret.

fældø af, at, *søv.*, fjerne sig fra Vindretningen.

fældereb, et, *søv.*, Indgangen over Rælingen til Dækket af et Skib.

Falderebstrappe, n, r, *søv.*, Trappe, der fører fra Falderebet ned til Vandet.

Falderebstrappe.

Faldgrube, n, r, *jagt.*, tildækket Grube, der bruges til Fangst af Storvildt. [skeri.

Faldhov, *fisk.*, en, e, Redskab til Rejefiskeri.

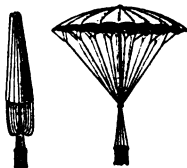
Faldklo, en, -klær, *fisk.*, Redskab, der sammen med Faldhoven (s. d.) anvendes til Rejefiskeri paa dybt Vand.

Faldpaler, Fl., *søv.*, Jærnarmer paa Stammen af et Spil, der hindrer dette i at gaa den gale Vej.

Faldport, en, e, *søv.*, Kanonport paa et Orlogsskib, med Hængsler, saa at den kan falde ned langs Skibssiden.

Faldhorn, et, *søv.*, den øverste, spidse Ende af et Stagejil (s. d.).

Faldskærm, en, e, Skærm, der kan slaas op som en Paraply, ved hvis Hjælp en Luftskipper kan dale ned.

Faldskærm.

Faldsmaal, et, *jur.*, Bøde, som et Vidne ifalder, naar det undlader at møde for Retten.

Faldvildt, et, *jagt.*, Vildt, som ødelægges af Kulde eller manglende Næring.

Faldkøse, se *Guillotino*.

Falk, en, e, Falkeblæk, ket.

Falk, en, e, tilspidset Messingtap til Sigtepunkt paa Kanonens Forende.

Falkæde, n, r, Spring af en Skolehest med en stærk Bøjning af Bagbenene; lade en Hest *falkøro*, lade den gøre saadanne Spring.

Falkonør eller **Falkonør**, en, er, Falkejæger, som afretter Falke til Jagt.

Falkonæt, ten, ter, forhen en Slags lange, lette Kanoner, en lille Feltkanon.

Fallent, en, er, den, som ikke er i Stand til at fyldestgøre sine Kreditorer, og hvis Bo derfor overgives til Rettens Behandling. **falløro**, at, erklære sig ude af Stand til at fyldestgøre sine Kreditorer, ophøre at betale, opgive sit Bo til Skiftebehandling.

fallibel, fejlbar, som er underkastet Vildfarelse. **Fallibilitet**, en, er, Fejlbarhed, Mulighed for at tage fejl.

Fallit, ten, ter, Opbud, Uformuenhed til at betale; være *f.*, gaa *f.*, gøre *F.*, det samme som *falløro*. **Fallitbo**, Opbudsbo. Konkurs.

Fallös, en, det mandlige Lem, Symbol paa Naturens Avlekræft og Frugtbarhed. **falme**, at, Falmen, en.

Fals, en, e, *bog.*, Fold. *sned.*, vinkelret Indsnit langs Kanten af et Bræt, hvori et andet Bræt passer.

Falsben, et, *bog.*, fladt Benstykke til at lægge Fals med.

falso, at, *bog.*, ombøje og sammenlægge Arket i det forlangte Format.

Falsöt, Stemme eller Toner, især de højere, hvorved Stemmebaandene ikke svinger i deres hele Længde som ved »Bryttonerne«.

Falshövl, en, e, *tekn.*, Hövl til at frembringe en Fals med (se Figuren: Hövl 6).

falsificero, at, forfalske.

Falsifikät, et, er, noget forfalsket. **Falsifikation** (-sjon), en, er, Forfalskning. ||

falsk, Falsk, en, falskelig. Falskhed, en. Falskmøntner, en, e. Falskner, en, e. Falskneri, et, er. [falskning, Underslæb.

Fälsam, et, Fl. **Fälsa**, Bedrageri, Forfäma, Rygte, Sagn, Gudinden for Berømmelse, for Rygter.

Familie, n, r, Slægtskab, Slægt, Æt, St mme. Byrd, alle Medlemmer af et Hus; i Naturhistorien Underafdeling af en Orden. **F.stykke**, Maleri, der forestiller flere Medlemmer af en Familie; en i en *F.* nedarvet Genstand.

Familistöro (familistær), n, r, Husholdningsfællesskab, Samling af et vist Antal Familier til et lille Samfund, hvor alle har lige Rettigheder og Pligter.

familiarisero sig, at, gøre sig fortrolig med, venne sig til. **Familiaritet**, en, er, Fortrolighed, fortrolig Omgang. **familjör**, fortrolig ogsaa paatrængende.

famle, at, Famlen, en. famlevoren.

Fämulus, en, er, Tjener, Medhjælper, Kontorist hos en Biskop.

famös, navnkundig, berygtet.

Fanäl, en, er, *mil.*, Lyssignal, der fremkommer ved Antændelse af en Stang, omviklet med Straa og dypet i Tjære, eller en Tønde, fyldt med brændbart Stof.

Fanätiker, en, e, den, som holder saa ensidig fast ved sin Mening, at han er utilgængelig for Paavirkning af modsatte Forestillinger. **fanatisero**, at, gøre fanatisk. **fanätisk**, behersket af sit ensidige Syn paa sin Sag. **Fanatisme**, n, blind Iver for at paatvinge andre sin Mening.

Fäncy (*fansi*)-Artikler, fine Modevarer. **Fandängo**, en; spansk Folkedans med Kastagnetter.

Fandou. **Fandens Karl**.

Fäno, n, r.

Fano, n, r, Samlingen af Straaler paa en Fjer.

Fano, n, r, de nedhængende Haar paa Halen hos langhaarede Hunde.

Fanoed, en, er, *mil.*, Ed, som Soldaten aflægger ved sin Indtrædelse i Tjenesten i de fleste Lande, ikke mere i Danmark.

Fanorogåmer, Fl., Blomsterplanter, modsat **Kryptogåmer** (s. d.).

Fanovagt, en, er, *mil.*, den til Bevogtning af Fanen bestemte Styrke.

Fanfåre, n, r, kort krigerisk Musikstykke for Trompet og Pavker, muntert Jagtstykke, den festligklingende Larm, hvormed Blåseinstrumenter ledsager Hurraab.

Fang, et, *nsk.*, Skød; Faldsyge.

Fangarm, en, e, hos lavere Dyr særlig udviklet Organ til at fange med.

Fangben, et, hos Leddyrene Lemmer, der er uddannede til at gribe med.

fango, at, *sov.*, binde fast, især om en midlertidig Fastbinding.

Fango, t, r, *nsk.*, Armfuld.

fango, at. Fange, n, r. fangen, t, ne. Fangenskab, et, er.

Fangbjælke, n, r, *sov.*, Tværtræ, befestet til opstaaende Bjælkeender (Pulterler) tæt ved Masten eller spigret paa Skibssiden ud for Vantet. Det har Huller, hvori anbringes Jærnbolte til Befæstelse af Tove.

Fangdæmning, en, er, Dæmning, der forhindrer Vandet fra at trænge ind i en Byggegrube.

Fangelino, n, r, *sov.*, Tovende, fastgjort i Stævnen af et Fartøj til Fortøjning.

Fanger, en, e, Grønlænder, som ernærer sig ved Sæljagt i Kajak.

Fangskind, et, *nsk.*, Skødskind.

Fangsnor, en, e, *mil.*, Snor fra Hovedbedækningen til Uniformen.

Fangst, *jagt.*, den Maade, paa hvilken anskudt Vildt dræbes.

Fangstkniv, en, e, *jagt.*, Kniv, hvormed Vildtet dræbes.

Fann, en, er, *nsk.*, Snedrive.

Fant, en, er, *nsk.*, Landstryger, Tater, Omatrejfer. **Fantofølge**, t, r, Taterbande.

Fantasøre, at, være i en Sjælstilstand, hvor Indbildningskraften har Overhaanden og er fremherskende; (om syge) snakke vildt, tale over sig. *mus.*, spille uden Noder efter Indfald og Lune. **Fantasi**, en, er, Evne til at sammensætte Forestillinger paa ny Maade, Indbildningskraft. Opfindelsesevne, Digterevne, Drømmebillede. Hjernespind; Feberdrøm, Vildelse. *mus.*, Improvisation. F.stykke, Maleri, Tonestykke eller Digtning, i hvilken Fantasien mindre bunden til Reglerne, har faaet Frihed til at raade.

Fantasma, et, er, Fantasi-billede, Skabning af Indbildningskraften. Skyggebil-

lede. Skrækkebillede, Spøgelse. **Fantasma-gørl**, et, er, Fremstilling af spøgelseagtige Fremtoninger ved optiske Indretninger.

Fantåst, en, er, Svarmer, Drømmer, Grillefænger. **fantåstisk**, svarmerisk, forunderlig, sælsom, naragtig, indbildsk.

Fantasus, Guden for Drømmene, Broder til Morfeus (Søvnens Gud).

Fantom, et, er, Hjernespind, Skyggebillede. Skrækkebillede; Apparater forestillende Dele af det menneskelige Legeme, hvilke af Lægerne bruges til at indøve Operationer paa.

Fårao, en, er, hos de gamle Ægyptere Konge. Fyrste.

Fårao, et, en Slags Hasardspil.

Fåraoretto, n, r, en Slags Desmerdyr.

Far, Farbroder, Farfader, Farmoder.

Fårce, n, r, Löjer, Teaterstykke, der kun vil vække Latter. **Fårceör** (farsör), en, er, lystig Person, Hansvurst.

Farø, n, r, farlig.

Fardag, en, e = Skiftedag.

farø, at, for, faren, et, ne. farbar.

Fart, en, er, farte om, at. **Fartøj**, et, er. Farvand, et. Farvel, let.

farø, at, *sov.*, gaa igennem en Blok (om Tovet).

Farina, Mel. **Farinsukker**, en Slags Puddersukker.

Farisøer, en, e, Sekt blandt Jøderne, der holdt sig strengt til Bogstaven af den mosaiske Lov og til de mundtlige Traditioner, men ofte hemmelig førte et ugodeligt Levned, deraf: Hykler, skinhellig. **Farisøisme**, n, Farisøernes Lære, Hykleri. **farisøisk**, falsk, hykkelsk, skinhellig.

Farm, en, e, Forpagtergaard, Landbrug. **Farmer**, en, e, Forpagter, Ejer af en Landejendom.

Farmacöul, en, er, den, som tilbereder Lægemidler. **farmacöutisk**, som angaar Lægemidlers Tilberedning. **Farmacī**, en, den Kunst at tilberede Lægemidler, Apotekerkunst.

Farmakologi, en, Læren om Lægemidlernes Egenskaber, Kræfter og Virkemaade.

Farmakopö, en, er, Bog, som indeholder Forskrifter om Lægemidlernes lovmæssige Tilberedning.

Farmakotök, et, er, Hus- eller Rejseapotek. Medicinkiste.

faröuche (farusj), vild, sky, menneskesky, streng, barsk.

Fars, en, Blanding af fint hakket Kod, Æg, Brød og Krydderier. **farsöre**, at, fylde med Fars.

Farthing (faröing), en, den mindste engelske Kobbermønt ($\frac{1}{4}$ Penny, omtrent 2 Öre).

Farvo, n, r, farve, at. Farvelade, n, r. Farver, en, e. Farveri, et, er. Farvning, en, er.

Farvebad, et, *farv.*, Farveopløsning, hvori det Garn sænkes, som skal farves.

Farveblindhed, en, Mangel paa Evne til at skelne mellem Farver, særlig mellem saadanne, der udfylder hinanden, f. Eks. rodt og grønt.

Farveriver, en, e, *mal.*, halvrand Sten, med hvilken Farven gnides ud paa en Granit- eller Glasflade.

Farvetryk, ket, Trykning i flere Farver.

Farvetræ, et, Træstof, der indeholder Farve. f. Eks. Blaatræ.

Faryngitis, en, Betændelse i Svælget; Svælgkatarr. **Faryngoskopi**, en, Undersøgelse af Svælget. **Farynx**, Svælg.

Fas et nefas, Ret og Uret.

Fasan, en, er, Fasaneri, et, er.

Fasces, Fl., et Knippe Stokke, hvoraf en Økse stikker frem, og som bares foran de romerske Konsuler som Tegn paa deres Magt over Liv og Død.

Fascikel, en, -ler, Bundt, Knippe, Hæfte, Dokumentsamling.

Fascination (-sjon), en, Fortryllelse. **fascinære**, at, fortrylle, forblende.

Fase, n, r, Lysforandring, Lysafveksling (ved Maanen og nogle Planeter); Fl., Udviklingsstrin, Forandring i et Menneskes Liv, Tilstand, Skæbne.

Fashion (*fasjon*), en, Mode, Skik og Brug, god Levemaade, god Tone. **fashionabel** (*fasjonabel*), efter Moden, fin, smagfuld, standsmæssig. **fashionable news** (*fasjonæbl-njus*), Nyheder fra den fornemme Verden.

Faskino, n, r, Risbunt, Greneknippe til at fylde Fæstningsgrave med ved Stormløb, bruges ogsaa ved Vandbygningsarbejder.

fast, fastgøre, at, Fastgørelse, n, r, Fastsættelse, n, r, Fastland, et, e, Fastlandsklima, et, er.

faste, at, Faste, n, r, Fastelavn, Fastelavnsbolle, n, r, Fastelavnsmandag, en, e, fastende.

Fastepart, en, er, *søv.*, den Ende af et Tov, der er fastgjort i Byrden.

Paster, en, e = Farsoster.

Fastestang, en, -stænger, *søv.*, det midterste Stykke af en fuldrigget Mast.

Fåstl, visse Marmortavler i det gamle Rom, paa hvilke de aarlige Fester og Højtidsdage vare indhuggede, altsaa en Slags Festkalender.

fastidios, kedsommelig, modbydelig.

fastoso, *mus.*, pragtfuldt, højtideligt.

fat, at faa fat; det er galt fat.

Fåta, se **Fatum**.

fatal, tilskikket af Skæbnen, uheldig, ulykkelig, ubehagelig. **Fatalia**, Fl., mærkelige, uheldige Tildragelser. **P. apellationis**, den Frist, inden hvis Udløb en Retshandling skal kunne indankes for en overordnet Domstol.

Fatalisme, n, Troen paa en forudbestemt uundgaaelig Skæbne. **Fatalist**, en, er, Tilhænger af denne Tro.

Fatalitet, en, er, Modgang, Uheld, ubehageligt Tilfælde

Fåta Morgåna, Feen Morgana; Luftspejling, især over Strædet ved Messina, som Overtroen tilskriver denne Fe.

fatigant, besværlig, trættende, kedsommelig, **fatigøre**, at, trætte, afsmatte, afkræfte. **Fatigue** (*fatigg*), en, Besværlighed, Anstrengelse.

fatto, at, fattelig. **Fatning**, en, **fattes**, at, **fattig**, **Fattigdom**, men, **Fattigfolk**, **Fattigvesen**, et.

Fatuitöt, en, Fjollethed.

Fåtum, et, Skæbne, Tilskikkelse; Fl.

Fåta, Hændelser, Eventyr, Genvordigheder.

Faubourg (*fobur*), Forstad.

Faun, en, er, Skovgud (i det gamle Rom).

Fåuna, en, de indenfor et bestemt Omraade hjemmehørende Dyr; Dyreverden.

fausse (*fohs*), falsk. f. *carte* el. f. *Kort*, der ikke er Trumf (paa Dansk hyppig udtalt: fus).

Faut el. **Fut**, en, er, *nsk*, Foged.

Fåute (*foht*), en, Fejl, Mangel. **Fejltrin**.

Fautouil (*fotoj*), en, Lænestol, Armstol.

faux (*fo*), falsk, uægte. **P. pas** (*pa*), **Fejltrin**.

Fauxmatadorer, i L'hombre en Række af de øverste Trumfer uden Spadille.

Favn, en, e, *favne*, at, **Favnebrænde**, t. **Favnemaal**, et, **Favntag**, et.

favorabel, -ble, gunstig, fordelagtig. **favorisere**, at, begunstige. **Favorit** og **Favorite**, n, r, mand. ig og kvindeligt Yndling.

Favoritter, nedhængende Haarlokker. **Kindsæg**; **Bakkenbart**.

Favør, en, Yndest, Bevaagenhed, Gunst, Fordel.

Fø, en, er, overnaturligt kvindeligt Væsen, godt eller ondt, Troldgudinde, Troldkvinde. **Føeri**, et, er, pragtfuld Ballet med Forvandlinger osv.

Føber, en, -bre, feberstillende, febrilsk.

Februar, en.

fécit el. **fec.**, han har gjort det, forfærdiget af (paa Kunstværker).

Fød, det, Maal paa Garn. **fedde**, at.

fød, fede, at, **Fedevarer**. **Fedme**, n.

Fedning, en, **Fedt**, et, **Fedtebrød**, et, **Fedtekremmer**, en, e, **fedte**, at, **fedtet**, -ede, **Fedteri**, et.

Føe (*fi*), Løn, Sportler, Andel, Portion.

Føhm, en, Friret, en i Middelalderen i Tyskland eksisterende hemmelig Ret, der straffede især saadanne Forbrydere, som de almindelige Domstole ikke kunde straffe. [Finte.

Føinto (*fængt*), Forstillelse, Udfugt,

føj, el. **føjg**, Fejghed, en.

Føjde, n, r, fejde, at.

føjje, at, **Fejekost**, en, e. **Fejning**, en.

fejle, at, *jagt.*, om Hjorte at afgnide den indtørrede Hud paa Takkerne. **Fejning**, en, den Skade, Hjortene ved denne Afgnidning tilføjer Træerne.

Fejl, en, fejlagtig, fejlbar, fejle, at. Fejltagelse, n, r.

fejre, at.

fejrest = skønnest. [Vildtet.]

fejst, *jagt.*, godt i Stand, kødfuldt (om Felboroder, en, e = Hvidgarver.

Feldspat, ten, et Mineral.

Felo, n, r. *nsk.*, Violin.

Felicitas, Lyksalighedens Gudinde.

Felicitation (-sjon), en, er, Lykønskning.

felicitære, at, lykønske.

Felläh, en, er, agerdyrkende Araber, særlig den i Egypten levende agerdyrkende Befolkning.

Felleisen, en, er, Vadsæk af Læder.

Fellow (fello), en, Stabroder, Kammerat, Medlem af et lærd Selskab (i England). [enhver grovere Forbrydelse.

Feloni, en, egtl. Lensbrud; i England

Felpeel, langhaaret Fløj.

Felt, en = Mark; paa Feltfod; drage

til Felts; Feltherre osv.

Felt, et, er, afgrænset Plads i et Skjold el. en Fanedug til Anbringelse af en Vaabenfigur; kvadratisk Figur paa et Brætspil; det samlede Antal Heste, som deltager i et Væddeløb; Mellemlum mellem Riffelgangene i riflet Skyts.

Feltbatteri, et, er, Batteri paa otte Kanoner under een Kommando.

Felüke, n, r, en Slags lille Krigsgalej; lille Fartøj, der kan drives frem baade med Sejl og Aarer.

fem, fem og tyve Øre, Femogtyveøre, n, r, Femmer, en, e, femte, femten, femtende. [Par Aarer.

Femböring, en, er, *nsk.*, Baad med fem feminin, kvindelig. **Femininum**, fork.

fem, af Hunkön; et Ord af Hunkön.

Femme de chambre (famm dö sjangbr), en, Kammerjomfru, Kammerfrue.

Fendor, en, e, *sov.*, kugleformet el. pølseformet Sammenbundtning af Tovværk og Værk til at holde Skibet fri af Bolværket.

Fönior, en, e, Tilhænger af et politisk Parti, som kræver Irlands Uafhængighed.

Fennömän, en, er, Tilhænger af et sprog-politisk Parti i Finland. **Fennomaani**, en, Kamp for det finske Sprogs Stilling i Finland.

Förte, n, r, Fridag, Hviledag. **feri**, at, holde Fridag.

Ferle, n, r, tidligere benyttet Straffinstrument (i Skoler).

form, duellig, dygtig, rask, kæk, standhaftig.

Formän, i Tyrkiet en i Sultanens Navn af Störvesiren udstedt Befaling.

Ferie.

Formät, en, er, *mus.*, Hviletegn (◊). hvorved Tonen kan forlænges efter For-godtbefindende.

Formönt, et, Gæringsmiddel, Surdej.

Formentation (-sjon), en Gæring.

Fernambük, Bruntræ fra Brasilien.

Fernis, sen, ser, flydende Lak, der benyttes til at give Genstande et glinsende Overtræk, udvortes Glimmer. **ferniserö**, at, overtrække med F.

Ferocitet, en, Vildhed, Grusomhed.

ferruginös, järnholdig, rusten.

fersk, Ferskvand, et.

Fersken, en, er.

Ferskning, en, *tekn.*, Behandling af Raajærn, der gaar ud paa at tilvejebringe en Afkuling.

fortil frugtbar. **fortiliserö**, at, göre

frugtbar. **Fortilität**, en, Frugtbarhed.

forvönt, varm, glødende, hidsig, ivrig,

forvöscäre, at, hede, gløde, blive hed,

blusse op. **Forvön** (förvör), en, Varme,

Hede. Hidsighed, Iver.

Fest, en, er, festlig. Festlighed, en, er,

Festin (festang), et, Fest, Gæstebud.

festina lente, *lat.*, egtl. skynd dig lang-

somt! d. v. s. forhast dig ikke.

festiv, festlig. **Festivitas**, en, festlig

Stemning. **Festivitet**, en, er, Højtidelig-

hed, Festlighed, Fest.

Festön (festaang),

en, Fl. Festons,

Kæde af Blomster,

Blade og Frugter.

festonöre, at,

smykke med Blom-

sterkranse.

Fetalje, n, r, Lev-

nedsmidler = Viktualier.

Fäte (fæt), Fest, Gæstebud. **fetöre**, at,

fejre, højtideligholde. **fetöre** en, vise ham

Ære, smigre ham.

Fetisch, en, er, hos Negrene en Afgud,

Tryllemiddel, Trolddom.

Feu (fø) ved Teatret særskilt Betaling,

foruden den faste Lön, for hver Gang en

Skuespiller optræder; Spillepræmie; Ild,

Kraft.

föudäl, som angaar Lensvæsenet, deraf

Föudäl-System, Lensforfatning. **Feudali-**

isme, n, Vedhængen ved Lensforfatningen.

Föudum, et, Len, Lensgods.

Feuillage (föjasj), n, Løvværk, især

udskaaret eller malet.

Feuille (föj), Blad. **Feuilletön** (föj-

taang), en, er, et lille Blad, Biblad, afson-

dret Plads forneden i en

Avis, Artikel eller Roman

trykt paa dette Sted. **Feuil-**

letonist, en, er, den, der

leverer Artiklerne dertil.

Föz (fes), en, er, tyrkisk ul-

den rød Hue med en blaa

Dusk.

Feston.

Fez.

f. = *fortissimo* (s. d.).
Fiacre (fjakr). n, r, Lejevogn, Droske.
Flaske, egt. Flaske med en meget lang Hals; gøre **P.** mishage, falde igennem, modsat: gøre **Furøre**.
fiat, det ske! bevilget, tilstaaet. **f. applicatio**, man gøre Anvendelse deraf (paa det foreliggende Tilfælde. **f. justitia pœreat mündus**, *lat.*, Retfærdighed maa øves, om end Verden skulde forgaa derved.
Fibel, en, -bler, ABC-Bog.
Fiber, en, -bre, Trævl, Muskeltraad.
Fibrin, en, Trævestof. **Åbrøs**, trævlet.
Fibula, en, er, Spænde, Broche.
Fiche (fjstj), n, r, Spillemærke, Regnpenge = Jeton; Mærkepæl.
Fichū (fjstj), et, er, klart, trekantet Damehalstørklæde.
Fidalgo, en, er, Adelsmand af den ringere Adel i Portugal.
Fideikommis, et, er, Kapital eller Gods, som ikke maa afhændes, og af hvilket Ejeren kun har Nytte og Brug, Stamhus, Stamgods. **Fideikommissarins**, en, Stamgodsbesidder.
Ådøl, trofast, venlig, lystig, munter.
Fidelitét, en, Troskab, muntert Lune.
Fidos, Tro, Troskab, Tillid.
Fidibus, sen, ser, Pibetænder af Papir.
Fido, en, Tillid, Filtro = Kredit.
Fidus, Tiltro, have **P.** til en, tro en godt.
Fif, fet, affig, Fiffikus, en.
Fifre, n, r, lille Tværføjte, som bruges i Forening med Tromme.
Fig. = *figurlig*. **Fig.** = *Figur*.
Figon, en, er, Figentræ, et, er.
Figur, forkortet **Fig.**, en, er, Skikkelse, Skabning, et af Linier eller Flader begrænset Rum, Tegning, Billede, Afbildning, Mønster; en fra Talens almindelige Form afvigende Udtryksform. gøre **P.**, tage sig godt ud, gøre Opsigt, spille en Rolle.
Figurantinde, n, r, Balletdanserinde, som ikke er Solodanserinde og kun har underordnede Partier.
Figuration (-sjon), en, er, Dannelse, Formgivning. **Figurativ**, billedlig, tjenende som Forbillede.
Figurøre, at, afbilde, pryde, tage sig godt eller slet ud, udfylde en Plads, blot for et Syns Skyld, udføre bestemte Dansfigurer. **Figurøret**, -ede, prydet med Figurer.
Figurlig, billedlig, sindbilledlig, i uegentlig el. overført Betydning.
Åks, fast, vedvarende, blivende, vis, bestemt, hurtig, rask, flink, net. en **Åks Idé**, en Tanke, som har sat sig fast i Sjælen, og om hvilken alle Forestillinger bestandig drejer sig. **Fiksstjerner**, som bestandig synes at blive i samme Afstand fra hverandre.

Fiksation (-sjon), en, er, Fastsættelse, Bestemmelse (af en Afgift el. lign.).

Åkse, at, Børsudtryk for at spekulere i faldende Priser.

Fiksørbillede, t, r, Billede, der lægger an paa at narre Betragteren ved at skjule det, der skal findes, paa forskellig Maade.

Åksøre, at, befæste, bestemme, se fast paa noget; drille, narre. **Fiksøring**, en, Fastsættelse, Bestemmelse.

Fiksfaksori, et, er.

Fiktion (-sjon), en, er, Opdigtelse, Forregivende, noget indbildt, som ikke er saa i Virkeligheden.

Fil, en, e, fle, at, Filemaskine, n, r, Filspaaner.

Ål, som Forstavelse, f. Eks. **Filhellener**, eller som Endelse, f. Eks. **Slaveål**, betyder: Ven af.

Filadelfi, en, Broderkærlighed, Kærlighed til Næsten.

Åladølsk Selskab, Velgørenhedsselskab.

Filagrām, met, mer, af Traad dannet Form til Vandmærker i Papir; ogsaa et saadant Vandmærke.

Filamēt, et, er, Trævl, Fiber, Støvtraad.

Filantröp, en, er, Menneskeven. **Filantröpi**, en, Menneskekærlighed. **Ålantröpsk**, menneskekærlig.

Filatelli, en, det at samle paa Frimærker. **Filatelist**, en, er, Frimærkesamler.

Åle i Vinden, at, *sev.*, ved Bidevindsejlads at lægge Skibet for nær op til Vinden.

Åløre, at, knytte med aabne Masker, Net og lign.

Filöt (filæ), et, Netværk, Knytteværk med aabne Masker; Længdestykket hos Oksen og forskellige benfri Stykker af Vildt og Fisk. **Fl. Filöter**, *bog.*, Prydelse paa Bindet af Bøger, ogsaa Stemplerne dertil.

Ålharmönisk, musikelskende.

Filhellerer, en, e, Grækerven.

Filia, en, *lat.*, Datter. **Åhial**, staaende i Barneforhold til. **Filiäl**, Bi- **Filiälkirke**, Bikirke, Annekskirke. **Filiälbank**, Bank, som henhører under og staaer i Forhold til en Hovedbank. **Filiälhandel**, Bihandel, som drives paa et andet Sted end Hovedhandelen.

Åliförm, traadformet.

Filigrām, et, Arbejde af fin Guld- eller Sølvtraad, gennembrudt.

Filipöns, en, er, rød, let ophöjet Knop, der fremkommer ved Betændelse af Talgkirtelen.

Filippika, en, er, Straffetale, Tordentale, egt. Tale af Demosthenes mod Filip af Makedonien.

Filippino (spille) bestaar i en Aftale mellem to om, at den, som til en ansat

File.

Tid først hilser den anden med Ordet **F. faar en Gave**; spilles i Reglen, naar to Personer finder en Dobbelt nød, og hver spiser da sin.

Filister, en, e, forstum en Grænsenabo til Judæa eller Kanaan; en Ikkestudent, Spidsborger. **Filistræs**, spidsborgerlig.

Films, lat., Søn.

Filklo, en, -kløer, smed., en lille Skruestik til at holde i Haanden.

Fille, n, r, *nsk.*, Lap, Pjalt. **Fillet**, -ede, pjaltet.

Filolög, en, er, sproglerd, sprogkyndig, Sproggransker.

Filolegl, en, Sprogkyndighed, Sprogvidenskab. lærd Sprogstudium. **Filolögisk**, sprogkyndig, sproglerd, som hører til Sprog og Sprogvidenskab. [tergalen.]

Filomelo, n, r, Veninde af Sang, Nat-

Filosof, fen, fer, den, som dyrker Filosoffen, Fornuftlærer, Tænkter, Gransker, viis.

Filosofom, et, er, filosofisk Spørgsmaal, filosofisk Undersøgelse, Mening, Læresætning. **Filosofere**, at, forske, granske, tænke over Fornuftens Lære, søge at udvikle og fremsætte sine Tanker paa en filosofisk Maade. **Filosoffi**, en, Visdomslære, Fornuftvidenskab. en Filosofs Lærebog.

Filosofisk, det som hører til, grunder sig paa Filosoffen, fornuftmæssig, dybt tænkende. **f. Fakultet**, hele det Lærerpersonele ved Universitetet, som ikke hører til det teologiske, juridiske og medicinske Fag. **f. Skole**, alle de Filosoffer, der i deres Lære følger en fælles Grundanskuelse eller et fælles System.

Den **f. Sten**, d. e. de vises Sten, et Middel, der formentlig skulde kunne forvandle alle Metaller til Guld, helbrede alle Sygdomme og forlænge Livet.

Filom (filu), en, er, Gavtyv, Bedrager. **Fils** (fiss), Søn, den yngre = junior.

Filt, en, Stof, der fremstilles ved en Sammentrykning og Sammenæltning af Haar. **Filto**, at, sammenlætte Haar til Filt.

Filtter, et, Filtre, Siredskab, Siklæde. Rensningsdam. **Filträt**, et, er, den ved Filtrering fremkomne, klare Vædske. **Filtröre**, at, rense ved Sining gennem et poröst Stof.

Filtröring, en, er, en saadan Rensning. **Filtteri**, et, filtre, at.

Filtrum, et, -tra, Elskovsdrik, Trylledrik. **Filur**, en, er, snild Bedrager, Gavtyv, Skælm. **Filureri**, et, er, Skælmeri, Rævestreger.

Fimre, at, Fimrehaar, et. **fin** (fæng), fin.

Fin, nen, ner, Finne, n, r, finsk. **fin**, antfølende.

Finle, n, r, Ende, Slutning, Slutningsstykke, Slutningssang. **finäl**, endelig, Slutnings-

Filklo.

Financiör (finanssie), en, Finansebedsmand, en, som har Indsigt i Finansvæsenet, Pengemand.

Finanser, Fl., Statsindtægter, Statsformue, Formuesomstændigheder. **finansiel**, som angaar Finanserne, Penge.

Fin de siècle (fængdøsiækk), det mest moderne i Dragt og Sæder, det overdrevne og paaafaldende, det i Forfald værende.

finde, at, fandt, funden, et, ne. Finder, en, e.

Finde, mus., Ende, Slutning.

Finör, en, er, *sned.*, tynd Plade af fint Træ til Beklædning af simple Træsorter. **finöre**, at, paaime Finören paa et tykke Træunderlag. **Finöring**, en, denne Paalimning.

Finösse, n, r, Finhed, Snuhed, List.

Finger, en, -gre, Fingerbøl, let, ler. Fingerbred, den, der, fingret, -ede, fingerere, at.

Angöre, at, opdigte, opspinde, udtænke, finde paa, foregive. **Angöröt**, -ede, opdigtet, forstilt, paatagen, ikke virkelig.

Finis, forkortet **Fin.**, en, Ende, Slutning. **Finis Polönis**, det er ude med Polen (Ord, som tillægges Kosciuszko), nu er alt forbi.

Finke, n, r, en Slags Spurvefugl.

Finkel, en, Finkeljokum, daarlig Brændevin.

Finkonet, tet, *söv.*, foroven aaben Trækasse langs Rælingen, hvor Mandskabets Köjer gemmes om Dagen.

Finkör, Fl., en Ret fremstillet af Kødaffald, eller af sammenhakked Lever og Lunge.

Finne, n, r, ¹⁾ se **Fin.**, ²⁾ Fiskens Bevægelsesredskaber (se **Fig.**).

finnet, -ede, *bot.*, Blad, sammensat af modstillede Smaablade.

Finnskrue, n, r, Skrue paa Instrumenter til at indstille dem i den nöjagtige Stilling.

Finste, n, r, List, Kneb. *fægt.*, Stød paa Skrömt. give **F.** = give Skoser.

Fiöle, n, r, rund Glasflaske med en lang snæver Hals.

Fip, pen, per. Fipskæg, get.

fire, fire og tyve. Firben, et. Firer, en, e. Firling, en, er, firs, firsindstyve, den firsindstyvende.

firhändig, Klavermusik, udført af to Personer ved samme Klaver.

Firma, et, er, Handelsnavn, Handelsunderskrift, Handelshus. [mel.] **Firmament**, et, Himmelhvælving, **Him-Firma**, se **Firma**.

Fiscus, en, Statskasse, Statsformue.

Finner.

Fisk, en, Fiske og Fisk, fiske, at. Fiskefangst, en. Fisker, en, e. Fiskerbaad, en, e. Fiskeri, et, er.

Fisk = Regnepenge.

Fisk, *søv.*, Fortykkelse af Dæksplanerne paa saadanne Steder, hvor Udskæringer, til Master o. l., vilde svække disse.

Fiskäl, Statskassen vedrørende **Fiskäl**, en, er, den Embedsmand, der varetager Sager angaaende Statskassen.

Fiskolim, en, et flydende Bindemiddel, fremstillet af Husblas.

Fissil, som lader sig kløve.

Fissur, en, er, Spalte, Revne, Sprække.

Fistol, en. Fistler, kanalformet Saar. *mus.* = **Falsöt**. **Fistulöre**, at, syngende med Fistel.

Et, *eng.*, færdig, tjenlig. *spt.*, fuldt træneret.

Fittings, *eng.*, *Fl.*, *tekn.*, Forbindelsesstykker af forskellig Form, der benyttes ved Gas og andre Ledningers Forbindelse og Forgrening.

Fitz, en, er, *kurv.*, Fletning af to Vidier, som sammenbinder en Krydsning i Ryggen af en Stol eller Stavene i gestæbelt (s. d.) Arbejde.

Five o'clock tea (faiveklaakti), Femte, Eftermiddagste.

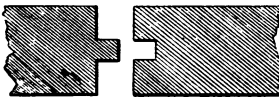
Fixum, et, noget fast, vis bestemt Indtægt, fast Lön. [Fjanteri, et.

Fjante, n, r, fjante, at, fjantet, -ede.

Fias, et, fjase, at.

Fjed, et.

Fjeder, en, -dre, fjedre, at.

Fjeder og Not.

Fjeder, en, Fjedre, *tom.*, udstaaende Kant langs

et Bræts ene Side, der passer ind i en Rende (Not) paa et andet Bræt.

Fjederhus, et, e, *urm.*, den Fjederen indesluttende Kapsel, som ved Tænder el. Kæde overfører Bevægelsen til store Bundhjul (se Fig. Ur).

Fjederhövl, en, e, Hövl med gaffeldannet Jærn til at frembringe Fjeder paa Brættets Side.

Fjeld el. **Fjæld**, et, e, til Fjelds.

Fjeldstavn, en, e, bornholmsk Navn for Nattergalen.

Fjende, n, r, fjendsk, Ejendskab, et, fjendtlig.

Fjor, en, fjere, at, fjeret, -ede.

Fjorbøld, en, en Slags Boldspil, den ved dette brugte Bold.

Fjorde, Fjerdedel, en, e. **Fjording**, en, er. Fjerdingspund, et. Fjordingvej, en = 1/4 Mil.

Fjore Vildt af, at, *jagt.*, dræbe anskudt Fuglevildt ved at stikke en Svingfjer gennem Hjernen.

fjormer, den højre (om forspændte Heste). **fjorn**, fjernliggende, fjerne, at, Fjerneise, n.

Fjervildt, et, *jagt.*, alle jagtbare Fugle.

Fjog, et, fjoget, -ede.

fjøllet, -ede, Fjols, et.

fjong, fin, elegant (i Klædedragt).

Fjor, i, fjorgammel.

Fjord, en, e, Fjordmunding, en, er.

fjorten, fjortende. Fjortendedel, en, e. fjottet, -ede.

Fjæl, en, e el. -le, Fjællebod, en, er, Fjællebodsstykke, t, r.

Fjæld, se **Fjeld**.

fjæle, at = skjule.

Fjære, n, *nsk.*, Ebbe, lav Strandbred.

Fjæs, et, e. [paa Gællelaaget.

Fjæsing, en, er, Fisk med en Giftig

Fjøs, et, *nsk.*, Kostald, Faarestald.

Fl = **Florin**, Gylden.

flaa, at, Flaær, en, e. Flaæn. Flaaning, en, er.

Flaad, det, Afsondring af Materie ved forskellige Sygdomme.

Flaad, det, *fisk.*, Apparat, der anbringes paa Fiskesnøren og flyder paa Vandet, for at Agnen kan holdes i en bestemt Dybde; Kork-el. Træstykker, der tjener til at holde Fiskegarnet udspændt.

Flaade, n, r, flaaede, at.

Flaadholt, et, er, *fisk.*, se Flaad.

Flab, en, e, flabet, -ede.

flad, Flade, n, r.

Fladbør, et, cylinderformet Bør med en fra begge Sider tilsleben Eg.

Fladkultur, en, Dyrkning af forskellige Planter paa flad Jord, modsat Kamkultur (s. d.).

Fladløb, et, *spt.*, Væddeløb uden Forhindringer.

fladribbet, -ede, med svagt buede Ribben (om Heste).

Flag, et, flage, at, Flagning, en.

Flage, n, r.

Flagellant, en, er, Sværmer i det 13de og 14de Aarhundrede, som offentlig piskede sig til visse Tider.

Flagellation (-sjon), en, er, Hudstrygning.

Flageolöt (flasjolet), ten, ter, Træblæseinstrument med 6 el. 7 Lydhuller; Toner, særlig paa Kontrabas og Cello, som fremkommer ved, at Stren-gen berøres let med Fingerspidsen.

Flagermus, en.

Flagfald, et, *søv.* = Flagline, Tov, hvormed Flaget hejses.

Flagmand, en, -mænd, *søv.*, Søofficer, der kommanderer en Eskadre og har Ret til at føre Kommandoflag paa Mastetoppen; det Skib, hvorfra dette Flag vajer.

flagrant, brændende, heftig; aabenbar.

flagre, at, Flagreabe, n, r. Flagre-hud, en.

Flageolöt

Flagspil, let, *søv.*, Stage i Agterstævnen af et Skib eller en Baad, paa hvilken Flaget hejses.

Flak, ket, ke, Sandgrund, der danner en udstrakt, jævn Forhøjning af Havbunden.

flakke, at, Flakken, en.

Flaskøn (flaskaang), en, er, lille Flaske af slebet Glas; Lugteflaske.

flakse, at, *nsk.*, slaa med Vingerne.

Flambeån (flangbo), en, er, Fakkell, Kærte (høj) Lysestage.

Flamingo, en, er, langbenet Svømmefugl af blegred Farve og med stort højet Næb.

Flamlønder, en, e, flamsk.

Flamme, n, r, flamme, at.

Flane, n, r, flane, at, flanevoren.

Flanöl, se Flonöl.

flanöre, at, slentre i behagelig Lediggang gennem Gaderne. **Flanör**, en, er, elegant Dagdriver, Brostenssliher.

Flanke, n, r, Side; Flöjen, Sidelinien af en Armé; Sidelinien af et Fæstningsværk. **flanköre**, at, *mil.*, forsyne en Fæstning med Sideværker; beskyde paa langs.

flærd., Belægning omkring Ærmegabet i de Forede Frakker. **flänköring**, en, er, *mil.*, Beskydning paa langs.

Flaske, n, r, *nsk.*, den ydre Skal af et Klovet efter Aarringene. **flaskeski**, et af saadant Ved.

Flaske, n, r, flaske op, at.

flask sig, at, føje sig, lykkes.

Flasketræk, ket, Talje, hvis to Blokke har flere Hjul, som er anbragte det ene over det andet.

flattöre, at, smigre, forskønne. **Plattori**, et, Smiger. **Plattör**, en, er, Smigrer.

flatulönt, oplblæsende. **Flätus**, en, Opblæsning, Vind (fra Tarmene).

Fläuto, en, er, Fløjte. **F. piccolo**, lille Fløjte.

Flëbitis, en, Blodaarebetændelse.

Flögeton, en, (hos Grækerne) en af Underverdenens Floder, der i Stedet for Vand førte Ildstrømme med gloende Klippestykker.

Flögma, et, Koldsindighed, Dorskhed, Ligegyldighed. **Flögmatiker**, en, e, ufølsomt, sløvt, dorsk Menneske; Menneske med flegmatisk Temperament. **flögmatisk**, koldsindig, ligegyldig, sløv, dorsk, af kold Natur.

Flok, ken, ker, *nsk.*, Plet.

fleksibel, bøjelig, smidig. **Fleksibilität**, en, Bøjelighed, Smidighed, Føjelighed.

Fleksion, en, Bøjning, Krumning. *gram.*, Ordnes Forandring i Endelsen. **flektöre**, at, böje. **flektörénde** Sprog, Sprog, hvis Rødder kan böjes.

flönse, at, Flenser, en, e, Flensning.

flönskaldot, -ede, skaldet paa Forhovedet, fra Tindingerne og over Issen.

Dansk Rettskrivnings- og Fremmedordbog.

flöre, flest, flersidet, -ede. Flerguderi, et. Flerkoneri, et. Flertal, let.

flötte, at, Fletværk, et. Fletning, en, er. **Flouristo** (flörist) ell. **Flörist**, en, er, Blomsterkender, Blomsterdyrker.

Flid, en, Flidsarbejde, t, r, flittig.

Flig, en, e, fliget, -ede. Fligløbe, en Slags Orkidé (s. d.).

Flik, ken, ker, *skom.*, enkelt Lap, der lægges paa Hælen for at gøre den lige.

flimre, at.

flimk, at, flinke op, Flinkhed, en.

Flint, en, er, Flintesten, en, e, flint-haard, Flintredskab, et, er.

flint, en, er, = Gevær, især Jagtflint.

flintglas, set, rent Kiselglas.

flip, pen, per.

flire, n, r, en Slags Karpesisk.

Flis, en, er, Flise, n, r, Flisegulv, et, e, flise, at, fliset, -ede.

flitsbue, n, r.

flitse, at, *tøm.*, rette en Flade af.

flitshövl, en, e, *tøm.*, Hövl til at rette Flader af med.

flitter, et, flitterstads, en.

flod, en, er, Flodhest, en, e.

flod, en, = Højvande, modsat **Ebbe**.

flögistik, ken, Læren om de brændbare Legemer. **flögistik**, brændbar, fyldt med Brændstof. **flögiston**, et, Brændstof.

flök, ken, ke, flokke sig, at, flokkes, at.

flök, ken, ker, floksilke.

flöke, n, r, *nsk.*, noget sammenfiltret.

flöm, men, me, *nsk.*, Oversvømmelse: stærk Ström.

flömme, n, r, Svinetælle. Flommesild, en.

flönöl, let, en Slags let uident Tøj. Flonölströje, n, r. [firkantede Aabninger.

flör, et, ganske løst vævet Tøj med

flör, en, Blomstring, Blomsterstand. Samling af Blomster; Velstand, god Forfatning. **flöra**, en, Blomstergudinde,

Samling af blomstrende Planter, Fortegnelse over de i et Land eller en Egn

hjemmehørende Planter, f. Eks.

flöra dänica, Fortegnelse over og Afbildninger af de i Danmark hjemmehørende Planter. **flöröre**, at, blomstre, trives.

flöreäl, en, Blomstermaaned, i den franske Revolutions Kalender

Maanedene fra 20de April til 19de Maj.

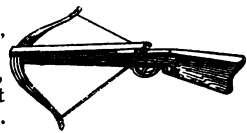
flörénce (flaarangs), et, glat vævet, stærkt glinsende Silketøj.

flöréns, florentinsk.

flöréntinerlak, ken, höjrød Malerfarve.

flörés, fl., Blomster, i Apoteker-sproget: förrede Blomster.

flöréscéns, en, Blomsterspringet, Floret.

Flitsbue.

det Tidsrum, i hvilket en Plante staar i Blomstring.

Florét, ten, ter, Øvelseskaarde, hvis Klinge ender med en flad Dup.

Florét-Silke, Floksilke. **F.-Baand**, Baand af denne Silke.

florid, blomstrende.

Florimán, en, er, en, som sætter overdrevne Pris paa Blomster og Blomsterdyrkning, Blomsternar.

Florin, se **Gylden**.

Florist, se **Flouriste**.

Fløskel, en, Floskler, Taleblomst, blomstrende, søgt, svulstigt Udtryk.

fosse, at, flosset, -ede.

flot, te, flotte sig, at. Flothed, en.

flot, *søv.*, betegner, at et Skib har Vand under Kølen, ikke staar paa Grund.

Flotille (-tilje), n, r, lille Flaade, Afdeling mindre Krigsfartøjer.

fløv, *søv.*, svag (om Vinden). *han.*, svag (om Købelysten). fløve, at, stille af.

Fløvsør, Fl.

Flu, en, er, *nsk.*, Grund ell. Klippe, der er tør ved Lavvande.

Flue, n, r, *fisk.*, Krog til Ørredfangst, paa hvilken er anbragt en Efterligning af en Flue, sædvanlig dannet af Fjer.

Flue, n, r, *skræd.*, Udsyning bag paa en Frakke oven for Lommeslidserne i Stedet for Knapper.

Flue, n, r, Flueskab, et, e osv.

Flugt, en, **flugte**, at være ligeløbende med. *sp.*, i Lawntennis at slaa en opgiven Bold over Nettet, uden at den berører Jorden.

fluid, flydende. **Fluiditet**, en, Flydenhed.

Fluidum, et, Fluida, noget flydende, Vædske. [tilstrømning.]

Fluksion, en, Flydning, Flyden; Blod-

Fluktuation (-sion), en, Bølgen, Gynge; om Priser: Vaklen, Stigen og Falden; Ubestemthed, Vankelmodighed. **fluktuere**, at, bølge; om Priser: stige og falde, vakle.

Flungo, n, r, *tøm.*, Træbeklædningen paa Siderne af en Kvist.

flunke, at, flunkende ny.

Flus, en, Smeltningen af mineralske Legemer. **Glas-Flus**, en meget haard Glasmasse, af hvilken forskellige kunstige Edelstene forfærdiges.

fluviäl, som angaar en Flod, en Ström.

Flux de bouche (flyb busj), en lydende unge, Snaktesalighed.

Fly, en, er *nsk.*, flac *sumpfig* *vældmar*

flyde, at, flød, flydt. **Flydedok**, se **Dok**. **Flydevægt**, se **Armometer**.

Flygel, et, -ler, Klaver, bygget i Vingeform, med lange, vandrette Streng.

flygte, at, flygtig. Flygtning, en, er og e-
Flynder, en, e og Flyndre.

Flynder, en, Flyndre, *søv.*, se **Log**.

flytte, at, Flytning, en, er. Flytteri, et

flyve, fløj, fløjen, et, ne, Flyver, en, e-
Flyvende Klyver, *søv.*, Klyver, som

sættes ved Hjælp af en Udhaler, et Falc og Skøder (se **Fuldrigger**).

Flø, Flaad paa Fiskegarn.

fløbe, at, Fløberi, et.

Flække, n, r.

flække, at, flækkede, flækket ell. flakte.

Flækker, en, e, *kurv.*, Apparat til at flække Vidierne med.

Flæng, i F. Flænge, n, r. flænge, at.

Flære, n, r, *nsk.*, Flænge.

Flæsk, et. Flæskesteg.

Fløde, n, Flødeskum, met. Flækker.

Flødeskæg, en.

fløde, at, transportere det huggede Træ ad Vandvejen til Udførselsstedet.

Fløj, en, e. Fløjdör, en, e.

Fløj, en, e, Vejrhane.

Fløjlenjib, ben, *søv.* = flyvende Klyver (s. d.).

Fløjknapp, pen, per, *søv.*, rund Træknap paa Toppen af Masten.

Fløjil, et. Fløjilshat, ten, te.

Fløjte, n, r. fløjte, at.

Fløjsten, at gaa f.

Fløs, en, e; fløset, -ede.

fnat, tet, fnattet, -ede.

fnise, at. Fnisen, en.

fnok, ken. Fnokurt, en, en Plante.

fnug, get, fnugget, -ede. fnuglet.

fnyste, at, fnøs og fnyste, fnyst.

fnøb, *han.*, dannet af Begyndelsesbogstaverne af Ordene: frit om

Bord, betegner, at Sælgeren skal

bevere Varen om Bord i Skibet

paa Afladningsstedet.

Fod, en, Fødder (6 Fod lang).

paa Fode. til Fods. Fod-ell.

Fodsbred. fodse, at = sparke.

Fød, en, Fødder, *jagt.*, Aftryk

af Vildtets Fødder og den dermed

forbundne Lugt (se Fært).

Fødangel, en, -angler, Apparat,

bestaaende af fire Jærnpigge, af

hvilke altid een vendte opad; udlagdes

paa Steder, hvor man vilde hindre Ad-

gang, især af fjendtlige Tropper.

Fødblok, ken, ke, *søv.*, Tridse, anbragt

en Øjeblok paa Dækket.

Fødbold, en, Slags Boldspil, ved hvilke

man står Bold (Fodbolden) ved Spøkk ska,

hvilke gennem et Mæl

[flakt.

flakte.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Flækker.

Foder, et, fodre, at. Fodring, en.

Fodoräl, et, er.

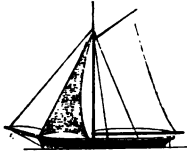
Fodpund, et, Maal for Arbejde; det Arbejde, der udkræves for at løfte et Pund en Fod lodret opad.

Foged, en, er. Fogderi, et, er.

Fogliotta (foljetta), en, italiensk Vinmaal.

Foi (foa), en, Tro.

Fok, ken, ker ell. ke, søv., et Sejl. Paa Raasejlere det underste Sejl paa den forreste Mast (**Fokkema-sten**, se Fig. **Fuldrig-gor**); paa andre Skibe det inderste Forsejl (se Figuren).

Fok.

Fokkostag, et, søv., eet ell. to svære Tov, som udgaar fra Formastens Top lige ved Mærset og er fastgjorte ved Rodenden af Bovsprydet.

Fokus, et. Brændpunkt, Udgangspunkt.

Føl, være i F. (om Hopper), være med Føl. **føle**, at, føde Føl.

Føl = **Folio**.

Fold, en, e. Kvægfold, en, e.

Folde, en, er, folde, at. Foldekniv, en, e. Foldning, en, er. folderig.

Fold, et, tifold, mangfoldig.

Fole, n, r, ung Hest fra 2—5 Aar.

Folehøve, n, r, Indhegning i Staldens Nærhed, hvor Hestene kan tumle sig i fri Luft.

Foliänt, en, er, Bog i det største Format, se **Folio**.

Foliation (-sjon), en, Bladudvikling, en Plantes samtlige Blade.

Folio (faali), en, Daarskab, Galskab.

Folio, n, meget tyndt Metalblad af Sølv ell. Tin, anvendes til Spejlbelægning og Indfatning af Ædelstene; hvad der tjener til at fremhæve Skønheden af noget.

foliøre, at, belægge med F. sætte Tal paa Siderne af en Bog = **paginøre**.

Folio, et, Halvarks Størrelse. *han.*, en Side i Hovedbogen; sætte paa F., ind-sætte Penge i en Bank mod lav Rente til Udbetaling paa Anfordring. **Folium**, et, Blad i en Regnskabsbog.

Folk, et, folkelig, Folkelighed, en. Folketing, et, Folketingsmand, -mænd.

Folklore (foklor), n, Folkelære, d. v. s. den Videnskab, der indsamler og bearbejder Folkeminder. **Folklorist** (foklorist), en, er, Dyrker af denne Videnskab. **folkloristisk** (fokloristisk), hørende til F.

Follikel, en, Follikler, *anat.*, lille af en Hinde beklædt Dannelse, f. Eks. i Æggestokkene.

Foment, et, er, varmt Omslag.

Fond (faang), Grund, Grundlag, Baggrund.

Fond, en, *nsk.*, Snedrive, Snebræ.

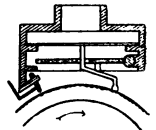
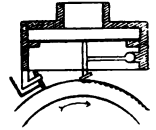
Fonds, Fl., Statsobligationer, alle Værdipapirer, der bærer en fast Rente. **Fonds-**

børs, en, er, Børs, paa hvilken Køb og Salg af Obligationer og Aktier foregaar.

Fonetik, ken, Læren om Sproglyd. **fonetisk**, det, som angaar ell. udtrykker Lyden, især Sproglyden. **fonetisk Skrift**, Lydskrift, hvor hvert Tegn svarer til en bestemt Lyd.

Fonik, ken, Lydlære, Tonelære. **fønisk**, som angaar Lyd, tonende.

Fonograf, en, er, Apparat til Gengivelse af Tale og Musik. Ved Lydsvingningerne sættes en Mejsel i Bevægelse paa Indskriveren (øverste Fig.) og frembringer Furer i en Voksvalse; paa Afleseren (nederste Fig.) følger en Spids disse Furer og fremstiller derved Lydsvingningerne.

Fonograf.

Fonolit, ten, ter, Klangsten (en Slags Porfyrskifer).

Fonometer, et, -metre, Lydmaaler, Klangmaaler.

Fonotelegrafi, en, *fys.*, Maade at telegrafere paa, ved hvilken der ved Hjælp af Stemme-gaffer med forskelligt Svingningstal samtidigt kan sendes flere Telegrammer gennem samme Ledning.

Font, en; er, Bækken i en Kirke, hvori Daaben foretages.

Font.

Fontanelle, n, r, kunstigt Saar, der bestandig holdes aabent, for, som man tidligere troede, derved at lede de skadelige Vædsker fra Legemet derhen; hos nyfødte Børn den bløde Aabning mellem Hjerne-skallens Ben, som efterhaanden vokser sammen.

Fontænge (faangtangsj), gammeldags, høj Hovedpynt, Sæt, Top.

Fontæne (faangtæne), n, r, Springvand.

For, et, fore at. Forring, en. Forværk, et.

For and aft (faarend-aft), Skonnert, *søv.*, tomastet Skib, der ikke fører Raasejl paa Fortoppen, kaldes ogsaa For- og agter Skonnert.

Forbandt, et, *mur.*, den Maade, paa hvilken Mursten lægges i Bindemidlet og ordnes i Lag.

forbinde, at, Forbindelse, n, r, Forbinding, en, er, forbindtlig, Forbindtighed, en, er, forbitret, -ede, forbitre, at. Forbitrelse, n.

forborgen, t, ne, skjult.

Fontæne.

Forbrænder, *mil.* en, e, Skud, der ikke straks gaar af.

forbrændt, *smed.*, kaldes Jærn, der for længe har været udsat for Blæsning og høj Temperatur og derved er blevet skørt.

Forbundet, at, staa i **F.**, staa Læretiden ud hos en anden Mester end den, hos hvem man har begyndt at lære.

Førce (forse), n. Styrke, Kraft, Magt, Eftertryk; have sin **F.** i noget, være stærk, dygtig deri; i Kortspil et Kort, som kun kan stikkes med Trumf. **forcere**, at, tvinge, nøde, drive, anstrenge, forstærke, overdrive, storme, tage med Storm. **forceret March**, Ilmarch. **forcé** (i L'hombre) en tvungen Kasko.

Fordelingstavle,

n, r. *elek.*, Tavle, hvorfra Strømmen spredes til de enkelte Ledninger i et Hus.

for de vind, *søv.*,

Sejlads for Vinden, modsat **bi de vind**.

Fordom, men, me.

Førdraber, Fl.

stærk Vinaand, det ved Fabrikationen først indvundne Destillat.

Fore, *søv.*, Ord, der benyttes i Sammensætninger for at betegne, hvad der hører til Skibets forreste Del, f. Eks. Fore Bramraa osv. (se **Puldrigger**).

forebringe, at, Forebringende, t.

Foreign office (faarın aafıs), Udenrigsministeriet i England.

Forøl, len, ler. en Slags Ørred. [Død.

forende, at, *jagt.*, Udtryk for Vildtets

Forfang, et, *fisk.*, det Stykke af Medesnoren, der bærer Krogen.

Forfængenhed, en, Lidelse hos Hesten, som gør den **forfangen**, d. v. s. lammer dens Bevægelser.

forfaren = **erfaren**. [fatter, en, e.

Forfatning, en, er; forfatte, at, For-

Forfeit (faarfıt), Bøde, det Beløb, som Deltageren i Væddeløb har at erlægge, naar han ikke lader sin Hest løbe med.

forføjle, at.

Forål, en, e = **Bastardål** (s. d.).

Forfjor, i. forfordele, at.

forgyngte, at, *søv.*, tilhugge et Stykke Tømmer i forskellig Tykkelse.

forhale, at, *søv.*, flytte et Skib ved Hjælp af Tove (Varp).

Forholdsform, en, e, *gram.*, den forskellige Form, som Navneord og Stedord antager efter deres Stilling i Sætningen (Mand—Mands; jeg—mig).

Forholdstal, let, Forholdstalsvalg. et. forholdsvis.

forhude, at, *søv.*, beklæde Ydersiden af den Del af Skibet, der er under Vandlinien, med Kobber- ell. Zinkplader.

Førhug, *get, forst.*, den kileformede Aabning, der hugges tæt ved Grunden a et Træ, naar det skal fældes.

Førhug, *get, mil.* Hindring, der dannes af fældede Træer.

Fork, en, e, forke op, at.

førkroppe, at, *bygn.*, føre en Gesims, et Baand el. lign. omkring et fremspringende Parti af en Mur eller Væg. *smed.* høje en Stang i to Knæk, saa at de to Ender faar parallel Retning.

Forladning, en, er, *mil.*, Prop af Filt, Pap el. lign., som i et Forladergevær anbringes mellem Krudtet og Kuglen eller Haglene, samt ogsaa ovenpaa Haglene for at holde dem sammen.

forlise, at, *søv.*, miste noget; (om Ski bet) *gaa* under.

forlægge, at, *jagt.*, partere Vildtet til Benyttelse i Køkkenet.

Form, en, er. forme, at. formelig Former, en, e.

formaa, at, Formaaenhed, en. Formaal et, formaalstjenlig. Formad, en.

formål, som kun tager Hensyn til Formmen, modsat: **real**. **formalisere**, at holde strengt paa Formen. **Formalisme** n, Tilbøjelighed til at holde sig til de formale. **formaliter**, i Overensstemmels med Formen; hvad Formen angaar. **Formaliteter**, Fl., vedtagne Former, ydre Omstændigheder, hvormed visse Handlinge skal ledsages for at være retsgyldige.

Formål, et, er. Form, Størelsen af Papi eller en Bog.

Formation (—sjon), en, er, Dannelse, Form Skikkelse.

Formel, en, Formler, Talemaade, Tale vending, Udtryk; foreskrevne, almindelig brugelige Ord for et bestemt Tilfælde *mat.*. en i Bogstaver udtrykt Forskrift til Løsning af en Opgave. *kem.*, Samling af vedtagne Bogstaver og Tal, der angiver et Stofs sammensætning (f. Eks. SO₂H₂ = Svovlsyre).

formøl, i Overensstemmelse med de ydre Former, indholdsløs, tom.

formelde, at. formelig. formene. at Formening, en, formentlig.

formøre, at, forme, danne, stille i I k og Geled. **Formøring**, en, er, Opstann Forplantning.

formidabel, skrækkelig, frygtelig.

Formiddagsvagt, en, *søv.*, Vagten fr. Kl. 8—12 Formiddag. [Bøjning

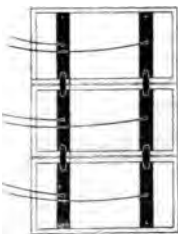
Formlære, n, *gram.*, Læren om Ordene

Formsten, en, e, særlig formet Mursten

Formue, n, r. Formuenhed, en.

Formula = **Formel**.

Formulær, en, er, Forskrift, Mønster **F.**-Bog, som indeholder Opskrifter for juridiske Dokumenter. **formulære**, at. or

Fordelingstavle.

Fork.

sætte. nedskrive noget overensstemmende med Formlerne. **Formulering**, en, er. Nedskrivning overensstemmende med Formlerne.

Formynder, en, e. formæle, at. Formæling, en, er. formørke, at, Formørkelse, n, r.

foragle, at, drive et Søm ned i Fænghullet paa en Forladerkanon og derved gøre den ubrugelig.

Forpløjning, en, er, *ldbr.*, smal Ager paa tværs for Enderne af de andre Agre, der benyttes til at vende paa under Pløjningen.

Forpost, en, er. Forpote, n, r.

Forprang, et, Opkøb af Varer, som ellers vilde komme til Torvs, i den Hensigt at forhøje Prisen.

forpuffe, at, knalde af. eksplodere med en Række smaa Eksplosioner.

forrage, at, *mil.*, mislykkes (om Skudets Antændelse), klikke.

forragt, Forsagthed, en.

Forsatspapir, et, er, *bog.*, Papir, der danner Forbindelse mellem Bogen og Bindet ved at klistres paa Bindet og forbindes med Bogens andet og næstsidste Ark.

forsinke, at, *sned.*, samle Træstykker ved Hjælp af svalchældannede Tapper (Sinker).

Forskalling, en, er, *tøm.*, Beklædning af Brædder under et Bjælkelag; paa Forskallingen fæstes Rørene, hvorpaa der gribes. [en, er.

forske, at, Forsker, en, e. Forskning, **forskare**, at, blande Vine af forskellig Art med hinanden eller med Alkohol.

Forsmakke, n, r. Forsiden af en Vognfading.

Forst, en, er, en efter videnskabelige Grundsætninger behandlet og dyrket Skov. **F.væsen**. Skovvæsen. [en, Feltaffutage.

Forstilling, en, er, *mil.*, Forvognen af **Forstav**, en, e, *søv.*, Skibets forreste Kant, dannet af et forover hældende Stykke Tømmer.

Forsøknings, en, er, *tekn.*, Fordybning paa en Metalplade til Optagelse af Nitteboltens Hoved.

Forsætter, en, e, *tckn.*, Maskindel, i hvilken Kniven paa en Værktøjsmaskine er fastspændt.

Forsøgløb, et, Væddeløb for ganske unge, i Regelen toaarige Heste.

Fort, et, er, lille Fæstning, Skanse.

fortande, at, *tekn.*, forstærke en Tømmerkonstruktion ved at sammensætte to ell. flere Bjælker saaledes, at de paa de mod hinanden vendende Sider forsynes med Indsnit, der griber ind i hinanden, hvorefter de boltes sammen; samle Træstykker efter Bredden ved, at der i Stykkerne er udskåret til hinanden svarende Tænder.

Fortang, en, -tænger, *tekn.*, Skruetvinge paa Høvlebænken.

förte, *mus.*, stærkt, kraftigt.

Fortegn, et, *mat.*, Tegnene + og -, der sættes foran Tal for at angive, om de er positive ell. negative. *mus.* Tegn, der anbringes foran en Node for at antyde en Forhøjelse ell. Fordybelse af denne.

Fortopiano, et, er,

fortificere, at, befæste, forskanse.

Fortifikation (-sion), en, er, Befæstningskunst, Fæstningsværk, Befæstning. **fortifikatorisk**, hørende dertil.

fortinne, at, Fortinning, en.

fortissimo, *mus.*, meget stærkt.

Fortuna, Lykkens Gudinde; en Slags Kuglespil. **Fortüne** (faartyn), n, Lykke, god Fremgang.

fortøje, at, *søv.*, fastbinde et Skib. Fortøjning, en, er.

fortømre, at, *søv.*, aftage Skibets udenbords Klædningsplanker, efterse og reparere Spanter o. l. og erstatte de borttagne Planker med ny.

Forum, et, Fl. Fora, Domstol, Ret, Tingsted. **F. kompetens**, vedkommende, lovlig, Domstol, Værneting. **F. inkompetens**, ubeføjet, uvedkommende Domstol.

forvandle, at, Forvandling, en, er. torvanske, at, Forvanskning, en, er.

Forvarmer, en, e, *tekn.*, Beholder, i hvilken Fødevandet til Dampkedelen opvarmes, før det gaar i Kedelen.

Forwards (faarwörds), Fl., *sp.*, i Fodbold de fem Spillere, der er de egentlige Angribere; Forspillerne.

forynge, at, Foryngelse, n. Forældre, Fl. forære, at, Foræring, en, er.

Fos, sen, ser, *nsk.*, Vandfald.

Fosfat, et, fosforsurt Salt.

Fosfor, en ell. et, et i Mørke lysende Grundstof, som let antændes i Luften og derfor maa opbevares under Vand. **Fosforescens**, en, Evnen til at indsuge Lys og atter udstraale det i Mørke. **fosforescere**, at, indsuge Lys og atter udstraale det, lyse i Mørke. **Fosforsyre**, n, en ved Hlts Forbindelse med Fosfor frembragt Syre. **fosforisere**, at, gøre fosforholdig.

fossil, forstenet (om organisk Stof). **Fossiller**, Fl., forstenede Organismer.

Fostbrøder, en, -brødre. Fostbrøderlag, et.

Foster, et, -stre, fostre, at.

Fotofobi, en, Lysskyhed hos Øjensvage.

Fotogén, en, Lysstof, Belysningsvædske, svensk Navn for Petroleum (udt. fotosjen).

Fotografi, et, er, Genstandes Afbildning, især paa Papir, ved Sollysets Indvirkning; ogsaa det derved frembragte Billede. **fotografisk**, frembragt ved Sollysets Indvirkning. **fotografere**, at, fremstille et **F.**

Fotogravure (faataagravyr el. fotogra-vyre), t, r, Genfremstilling af Kobberstik

og lign. ved en Slags Fotografering; ogsaa det frembragte Billede.

Fotolitografi, en, Overførelse af Lysbilleder paa Sten, hvorfra der kan tages Aftryk; ogsaa disse Aftryk, Lystryk.

Fotomøter, -metre, Lysmaaler. **Fotometri**, en, Lysmaaling, den Kunst at maale Lysets Styrke.

Fototeknik, ken, Belysningskunst. **Fototekniker**, en, e, Belysningskunstner, især hvad Illumination angaar.

Fototerapi, en, Anvendelse af Lyset som Lægemiddel.

Fototypi, en, Lystryk, Tryk fra en Blok, paa hvilken det, der skal trykkes, er overført ved Fotografi.

Fou (fu), Nar. Tosse.

Foulårds (fular), oprindelig ostindiske Silketørklæder med brogede Trykmønstre, nu ogsaa Stoffe af Raa- eller Floretsilke med trykte Mønstre.

Fouråge (furasje), n, Foder, især Hestefoder, **fouragøre**, at, hente, opdrive Fourage. **Fouragering**, en, er, Tilvejebringelse af Foder.

Fourchøtte (fursjætt), n, Gaffel, *mil.*, Støtte udenfor Vagthuset til at stille Geværer ved; Buk bag Fæstningskanoner til Anbringelse af Ladetøjet.

Fourør (furer), en, er, Underofficer, der besørger Afhentning og Fordeling af Levnedsmidler og Penge.

four-in-hand (forinhand), *eng.*, Firspand.

fournøre, at, forsyne, forsørge, anskaffe, indlægge el. belægge Snedkerarbejde med fint Træ. **Fournitøre** (furnityr), n, Forsyning, Levering, Forraad, hvad der haves eller maa haves i Forraad; Skuespilleres Garderobepenge.

Fournære (furryr), Pelsværk, Forværk.

Foutre (futr), for en Ulykke (fransk Ed).

Foyer (foaje), en, i Teatret en Sal, hvor Tilskuerne kan opholde sig i Mellemakterne; et Værelse bag Scenen, hvor Skuespillerne kan samles, naar de ikke er paa Scenen.

fr. = **Franc**.

Fra, *ital.*, Broder = Munk.

fra, Fradrag, et, Fradragelse, n, Frafaldelse, n, Fratagelse, n, fraværende.

Fraade, n, fraade, at.

fraadse, at, Fraadser, en, e, Fraadseri, et.

fragil, skrøbelig, skør, let brækkelig.

Fragilitet, en, Skrøbelighed, Skørhed.

Fragment, et, er, Brudstykke. **fragmentarisk**, afbrudt, i Brudstykker.

Fragt, en, er, fragte, at, Fragtning, en

Frakke, n, r.

Fraktion (-sjon), en, er, Brud, Brydning af Lysstrålerne; en særskilt Del af et politisk Parti.

Fraktur en, er, Brud, Benbrud, er kante- eller skrift- eller krev- eller sø-

trykt, derfor ogsaa gotiske Bogstaver (Æraf-tur), modsat **antikva**.

fralands (om Vinden).

Franc (frang), Fl. Francs, fransk Mønt (omtr. 72 Øre).

Francæise (frangæs), n, r, Selskabsdans i flere Ture.

Franciskåner, en, e, Munk af den helige Franciscus af Assisis Orden.

Frangtiröurs (frangtirör), Fl., Friskare-mænd i Frankrig under Krigen med Tyskland 1870—71.

Frånge (frangsj), n, r, Frynse. **från-göre** (frangsjere), at, besætte med Frynser.

frank, frimodig, oprigtig, aabenhjertig.

Frånker, en, e, hos Tyrkerne det almindelige Navn paa alle evropæiske Kristne. **Frånkersproget** (lingua fränca), Europæernes Sprog i Østerlandene, en Sammensmeltning især af Italiensk, Fransk og Spansk.

Frånker, en, frankisk, Frankrig. fransk. **frånkere** (frangkere), at, betale Porto forud. **frånko**, forudbetalt (om Porto).

Frånkskind, et, *bog.*, Bogbind med Ryg og Hjørner af Chagrin og Papir paa Siderne.

frånksfødte, -ede, kaldes en Hest, hvis Forhove med deres Taaender vender udad.

Frånksøser, Fl., Franskmand, tidligere Betegnelse for Syfilis.

fråppånt, træffende, slaaende, paafaldende, overraskende. **fråppøre**, at, overraske, forbavse. **fråppö**, afkølet (om Drikkevarer).

Fråsagn, et, Fortælling, overleveret Sagn.

Fråse, n, r, Talemaade, Udtryk, Floskel. Fl., smukke, men tomme Ord. **Fråseologi**, en, Læren om de for et Sprog ejendommelige Talemaader, Samling af saadanne Talemaader.

fråslaa, at, *søv.*, løsgøre et Raasejl fra Raen.

Fråstand, i.

Fråter, en, e, Broder, Ordensbroder. Klosterbroder. **fråternisöre**, at, slutte Broderskab, omgaa broderligt eller fortroligt med hinanden. **Fråternitöt**, en, Broderskab, broderlig Omgang.

Fråudaktion (-sjon), en, Snyderi, Bedrageri. **fråudöre**, at, snyde, bedrage, skuffe **fråudulönt**, svigagtig, bedragerisk.

fråuhöferske Linier, *fys.*, mørke Linier i Solspektret.

Fråus, en, Svig, Falskhed, Underfundighed, Bedrageri.

Fråvarelse, n, r, fraværende.

Fråed, en, frede, at, fredelig. **Fredelig**, ed, en.

Frådericia.

[mønt. **Fråderikdör**, en, er, ældre dansk Guldredløs, Fredløshed, en, **Fredbrud**, et, udsæmmelig, fredsæl.

Fregat, ten, ter, Orlogsskib med et lukket og et aabent Batteri, tidligere tilige fuldrigget.

Fregne, n, r, fregnet, -ede.

Froj, *myt.*, Frugtbarhedens Gud i det gamle Norden.

Freja, *myt.*, Kærlighedens Gudinde i det gamle Norden.

frøjdig, Frøjdighed, en.

Frøkvons, en, Hyppighed, talrig Forsamling, Mængde, Tilløb, Søgning. **frøkvont**, hyppig, stærkt besøgt, levende.

Frøkvontation (-sion), en, idelig, daglig Omgang (med), Besøg (af især Skolen).

Frøkvontøre, at, besøge flittig, bivaane ofte, omgaas, holde Selskab med.

frøls, fribaaren.

Frølse, n, frølse, at, Frølse, en, e.

frøm, fremad, fremdeles.

Frømdör, en, e, *nsk.*, Gadedör.

Frømfald, et, fremfor, fremfusende.

Frømfærd, en, *nsk.*, Energi.

frømme, at, Fremme, n, fremmelig, fremmest.

frømmed, Fremmedord, et, Fremmedordbog, en, -bøger.

Frømskridt, et, Fremtid, en, fremtidig, fremture, at. [skab, Raseri.

Frønesi, en, Forrykthed, Vanvid, Gal-

Frønologi, en, Hjernelære, Læren om Hjernen og dens Organer; Læren om at bedømme Menneskets Anlæg, Temperament og Karakter af Hjerneskillens Form.

Frønelög, en, er, Tilhænger af denne Lære.

Frøre (frær), Broder, Munk.

Frøskomaleri, et, Maleri paa frisk Kalkgrund; male **al frøesco**, male paa den frisk paalagte, endnu vaade Puds.

fri, -ere, -est, Frihed, en, er, fritliggende.

fri, at, er, ede, et, Frier, en, e.

Frøand (-ang), en, Lækkermund, Lækkertand. **Frøandise** (-angdis), en, Slikkeri, Lækkerbisen.

Frøbord, et, *søv.*, Skibets Højde fra Vandlinien til øverste Dæk.

Frøcandöä (frikangdo), Skiver af skært spækket Kalvekød i Sovs tilberedt med Fløde.

Frøes, en Slags grovt, uldent, kipret Tøj med en lodden Overflade; Vadmel.

Frøgg, *myt.*, i det gamle Norden den overste Gudinde, Odins Hustru.

frøgid, kold, ligegyldig, hjertelos. **Frøgiditöl**, en, Kulde, Ufølsomhed, Hjerteløshed.

Frøherre, n, r, Adelstitel = Baron.

Frøholt, et, er, *søv.*, kort Bjælkestykke, der hænges udenbords for at skjærme et Fartøj, naar det ligger ved Bolværk.

Frøkadello, n, r.

Frøkassö, en, er, smaatskaarne Stykker Kød, kogt med Suppe og Grøntsager.

Frøktion (-sion), en, Gnidning, Indgnidning, Meningsforskel.

Frille, n, r, Kvinde, der lever sammen med en Mand uden at være gift med ham.

Frømäire (frømær), Rimmaaned; under den franske Revolution Maaned fra 21. Novbr.—20. Decbr.

Frømurör, en, e.

Frømærke, t, r.

Frøpön (-paang), en, Skælm. Gavtyv.

Frøse, n, r, *ark.*, malet ell. billedsmykket Tværbælte paa en Bygning ell. en dekorativ Genstand.

Frise.

frisöre, at, kruse, pynte, opsætte Haar. krølle det. **Frøisüre** (-syre), opsat Haar.

Frøisör, en, er, Haarskærer, Haarkunstner.

frisko, at, *søv.*, tiltage (om Vinden);

udbløde Kød og Flæsk i fersk Vand.

frisk, friske, at, Friskning, en.

Frøisler, Fl., en Slags Hududslæt.

Frøist, en, friste, at, Fristelse, n, r.

Frister, en, e.

fritte, at, frittesyg.

Fritte, n, Blandingen til Glastilberedningen.

Frøitüre (frityr), n, en i Smör, Fedt eller Olive bagt Kød- eller Fiskeret eller Gemyse.

Frøivagt, en, *søv.*, den Halvdel af Mandskabet, der ikke har Vagt, har F.

frivöl, kaad, letfærdig, slibrig. **frivolisöre**, at, behandle paa f. Maade. **Frøivolitöt**, en, Letsindighed, Kaadhed, Letfærdighed.

fro = glad.

frødig, Frødig, en.

Frøkost, en, Frøprædiken, en.

frøm, me. Fromhed, en. fromme. at = gavne.

Frømäge (-masj), n, r, Ost, en Slags sød, kold Budding.

Frønde (fraangd), n, Navn paa et politisk Parti i Frankrig i det 17de Aarhundrede, som modsatte sig Hoffet og Kardinal Mazarin. **Frøndeür** (fraangdör), en, er, Oprører.

Frøns, en, Pande; Frækhed.

Frønt, en, Pande, Forside, Forsiden af en Bygning, den forreste Linie af en Hær eller af en Afdeling opstillede Soldater: den Linie af en Fæstning, som den angribende Fjende har lige for sig; göre F., mod Fjenden, vende sig mod Fjenden. byde ham Spidsen. **frøntäl**, som vedkommer Forsiden, Forlinien.

Frontispice (fraangtispis) n, r, Midtgavl paa en Bygning, Hovedafslutning over Døre og Vinduer = **Fronton** (fraangtaang).

Frontispice.

Frosch (fraasj), en, er, en i den nederste Ende af Violinbuen anbragt lille Klods, hvori Haarene er fæstede.

Frost, en, Frostvejr, et, osv.

Frottéring, en, er, Gnidning. **frottøre**, at, gnide. **Frottör**, en, er, den, som gnider. **Frottöir** (-oar), en, er, Frotterklud. Frotterbørste.

Fructidör (fryktidaar), en, Frugtmaaned, den sidste Maaned i den franske Revolutionskalender, fra 18de August til 16de September.

Frué, n, r, Fru Hansen, Fruentimmer, et, Fruenykker, Fruerstue, n, r.

frugal, nøjsom, med Hensyn til Spiser og Drikke, tarvelig (Maaltid). **Frugalitöt**, en, Nøjsomhed, Sparsomhed, Tarvelighed.

Frugt, en, er, frugte, at, frugtbar. frugtesløs. frugtsommelig.

Frugtöje, t, -öjne, Knop, der kan give Blomst og Frugt, i Modsætning til Bladöjet, der kun giver Blad.

fruktificöre, at, sætte Frugt. **Fraktifikation** (-sjon), en, Frugtdannelse.

frustra, forgæves. **Frustration** (-sjon), en, Tilintetgørelse (af et Haab, en Forventning), Skuffelse.

Fryd, en, fryde, at, frydefuld. frydelig. Fryderaab, et.

Frygt, en, frygte, at, frygtsom, me.

Frynse, n, r, frynset, -ede.

fryse, at, frøs, frossen, -et, -ne. Frysning, en.

fræk, Frækhed, en.

Frænde, n, r.

Frænke, n, r, kvindelig Slægtning.

Fræse, n, r, Pibekrave.

Fræse, n, r, *tekn.*, Omdrejningslegeme af hærdet Staal, forsynet med Ægge, til Bearbejdelse af Metaller. **Fræsemaskine**, n, r, Maskine, hvis arbejdende Del er en **F**.

Fré, en, er.

Fré, et, Frøhvide.

Fröj og **Fröja**, se **Frøj** og **Frøja**.

Fröken, en, er.

frönnel, -ede.

[svindsottig.

Fthisis, en, Svindsot, Tæring. **fthisisk**, **Fuöres**, Fl., de baskiske Provinsers Forrettigheder og Privileger.

Fuga, en, er, kunstigt Tonestykke, hvori en Hovedtanke (Tema) først foredrages af en Stemme og siden efter visse Regler med Forandringer gentages af de øvrige, indtil alle Stemmer samler sig til en fælles Slutning. **Fughëtta** (fugetta), en, er, lille Fuga.

Fuge, n, r, det smalle Mellemrum mellem Stenene i Murværk.

Fugebank, en, e, *tekn.*, lang Hövl til at kanthövlv Brædder med.

Fugebuk, ken, ke, *tekn.*, to Opstandere, mellem hvilke et Bræt, der skal plöjes, kan skrues eller kiles fast.

Fugl, en, e, fugelet. Fuglebur.

fuglefri = fredløs.

Fugleköje, n, r, se **Andeköje**.

Fugloperspektiv, et, er, Synet af en Genstand fra en Höjde, saa den viser sig, saaledes som en flyvende Fugl ser den.

fugle, at, fugtig. Fugtighed, en.

fugle, at, prygle med den flade Klinge.

fünimus Tröös, vi har været Troer; det er ude med os.

Fuks, en, er, den nederste Skolediscipel i en Klasse; ved tyske Universiteter en Student i det første Aar = Rus hos os; en rød Hest. **Fukssvanser**, Spyttslikker.

Fukssvans, en, er, Haandsav med bredt Blad, i hvis ene Ende et Haandtag er paaenittet (f. Eks. en Slagtersav).

Fukssveff, en, er, se **Fukssvans**.

ful, led, modbydelig. Fulhed, en.

fuld, fuldblods, fuldelig.

Fuldhöv, en, e, Sygdom hos Hesten, ved hvilken Hovens Saal er hvælvet nedad i Stedet for opad.

fuldkommen, t, ne; Fuldkommenhed, en, er.

Fuldkugle, n, r, *mil.*, massiv Kugle i Modsætning til en hul (Granat el. l.).

Fuldmaane, n, Fuldmagt, en, er, Fuldmægtig, en, er.

Fuldrigger, en, e, fuldrigget Skib (se Fig. næste Side). [tallig.

fuldstændig, Fuldstændighed, en, fuld-

fulgönt, glinsende, glimrende, straalende.

Fulguration (-sjon), en, er, Lynild. Kornmod.

full dress (ful dræs), *eng.*, fuld Puds.

fulminänt, lynende, truende, hæftig.

fulminöre, lyne, bande, skælde, smælde, true.

Fumaröl, en, er, Aabning i vulkanske Egne, hvorfra udstrømmer Dampe.

Fund, et, Fundgrube, n, r.

Fundament, et, Grund, Grundlag, Grundvold, Grundsten, Fodstykke, Hovedsag.

Fundamentör, Fl., Grundlag, Begyndelsesgrunde, Forkundskaber, Grundbegreber, Grundregler. **fundamentäl**, som hører til eller er tjenlig til Grundvold, Grund.

Fundamentäl-Löv, Grundlov. **F-Filosofi**, den filosofiske Grundlære, der søger at udfinde Tænkningens Grænsninger.

Fundamentöring, en, er, -aden, paa hvilken en Bygning **F**.

Fundation (-sjon), en, *grund* -ing,

Stiftelse.] *stift* -ing, en. - *Grund* -ing, r.

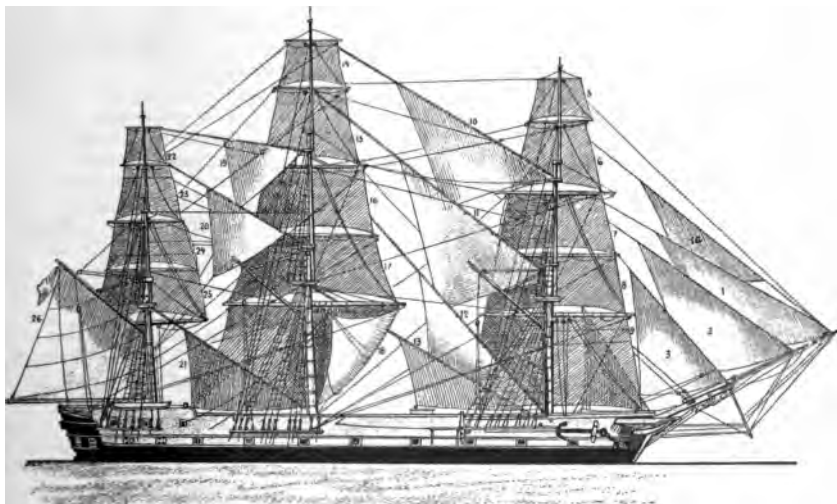
Stifter.] *stift* -ing, en. - *Grund* -ing, r.

en Stiftelse eller et] *stift* -ing, en. - *Grund* -ing, r.

Fuldrigger uden Sejl.

I Klyverbom. II Spryd. III Pyntenetstok. IV Fore Bramstang. V Stængesalling. VI Forestang. VII Fore-
 mers. VIII Fokkemast. IX Store Røjel Top. X Store Bramstang. XI Store Stængesalling. XII Storstang.
 XIII Storemers. XIV Stormast. XV Boven Krydsstang. XVI Kryds Stængesalling. XVII Krydstang. XVIII
 Krydsraa. XIX Krydsrast. A Fore Røjel Ra. B Fore Bramraa. C Fore Overmørsraa. D Fore Under-
 mørsraa. E Fokkeraa. F Store Røjel Ra. G Store Bram Ra. H Store Overmørsraa. I Store Under-
 mørsraa. J Storraa. K Bovenboven Krydsraa. L Boven Krydsraa. M Over Krydsraa. N Under Krydsraa.
 O Bergneraa. P Mesanbom. Q Fore Gaffel. R Storgaffel. S Mesangaffel. t Fore Røjelstang. 2 Fore Bramstang.
 3 Jagerlejder. 4 Bøjten Klyverlejder. 5 Binnen Klyverlejder. 6 Forestængestag. 6a Fokkestag. 7 Jager-
 Pyntenets Forbaler. 8 Pyntenets Agterhalere. 9 Store Røjelstang. 10 Store Bramstang. 11 Store Stængestag.
 12 Storestang. 13 Fore Bram Bras. 14 Fore Røjel Toplent. 15 Fore Bram Toplent. 16 Fore Overmørs Top-
 lent. 16a Fokke Toplent. 17 Store Røjel Toplent. 18 Store Bram Toplent. 19 Store Overmørs Toplent.
 20 Store Toplent. 21 Fokke Bras. 21a Store Bras. 22 Kryds Røjelstang. 23 Boven Krydsstang. 24 Krydsstang.
 25 Kryds Røjeltoplent. 26 Boven Kryds Toplent. 27 Over Kryds Toplent. 28 Bergnetoplent. 29 Flagfald.
 30 Gærder. 31 Fore Stængevant. 32 Fore Vant. 33 Store Stængevant. 34 Storevant. 35 Kryds Stængevant.
 36 Mesanvant. 37 Fore Barduner. 38 Store Barduner. 39 Krydsbarduner. 40 Mesan Pikkfald.

Fuldrigger under Sejl.

1a Flyvende Klyver. 1 Jager. 2 Bøjten Klyver. 3 Binnen Klyver. 4 Forestængestagssejl. 5 Fore Røjel. 6 Fore
 Bramsejl. 7 Fore Overmørssejl. 8 Fore Undermørssejl. 9 Fok. 10 Store Røjel Stagssejl. 11 Store Bram
 Stagssejl. 12 Store Stængestagssejl. 13 Store Stagssejl. 14 Store Røjel. 15 Store Bramsejl. 16 Store Overmørs-
 sejl. 17 Store Undermørssejl. 18 Storesejl. 19 Kryds Røjel Stagssejl. 20 Kryds Bram Stagssejl. 21 Mesanstagssejl.
 22 Kryds Røjel el. Bovenbovenkrydssejl. 23 Bovenkrydssejl. 24 Overkrydssejl. 25 Underkrydssejl. 26 Mesan.

Dansk Retsskrivnings- og Fremmedordbog.

fundøre, at, grunde, lægge Grundvold, stifte, oprette. **f.** Penge, anlægge Penge i faste Ejendomme. **fundøret Gæld**, Statsgæld, hvis Forrentning og Afbetaling er anvist paa bestemte Statsindtægter. **vøl fundøret** i noget, kyndig, dygtig deri.

Fundering, en, er, se Fundamentering.

fundebre (fynæbr), sørgelig, skummel.

Funerälier, Fl., Begravelsesanstalter og Omkostninger, Ligfærd.

fungøre, at, bestyre, forestaa et Embede, foretage en Embedsforretning. **Funktion** (-sjon), en, er Forretning, Bestilling, Bestemmelse, Virksomhed; Embedsforretning, Syssel, Embede. **funktionøre** = **fungøre**. **Funktionær**, en, er, Embedsmand.

Fungus, en, Svamp, Jordsvamp.

Funke, n, r, Gnist.

funkle, at, Funklen, en.

Fure, n, r, fure, at. [heftig Vrede.

Furür (fyrür), en, Galskab, Raseri,

Fürte, n, r, Hævn- og Straffegudinde; Fl. = Erinyer; en arrig Kvinde. **furiöso**, mus., heftig, vild. **furiös**, rasende, hidsig, heftig, opbragt.

furnøre, at, forsyne, levere.

Furöre, n, levende, støjende Bifald.

gøre F., erholde stormende Bifald.

furte, at, *nsk.*, være gnaven. **furten**, gnaven.

furtiv, lønlig, hemmelig.

Fürtum, et, Tyveri.

Furunkel, en, er, Blodbyld.

Füsel, en, uren Brændevin, der indeholder megen Fuselolie; bruges ogsaa om denne Olie.

Fusentast, en, er, Fusentasteri, et.

Fusion, en, er, Smeltning, Støbning, Sammensmeltning, Forening af forskellige Systemer eller Partier.

Fusk, et, *nsk.*, Fuskeri.

fuske, at, Fusker, en, e. Fuskarbejde, t, r, Fuskeri, et, er.

Fuståge (-stasje), stor Tønde, hvori Varer opbevares og forsendes.

Füsti, *ital.*, Forringelse paa en Vare ved Beskadigelse, Smuds osv., Afdrag i Betalingen derfor.

futil, ringe, ussel, ubetydelig, intetsigende. **Putilitöt**, en, er, Usselhed, Ubetydelighed, Narrestreg.

futte, at.

Putürum, forkortet **Put.**, et, Fremtiden.

Put. exäctum, den som forbigangen tænkte tilkommende Tid, Förfremtid.

fyge, at, fög, fögen, -et, -ne. [skærmer.

Fylaks, en, er, Vægter, Bevogter, Be-

Fyld, en, Fylde, n. fylde, at, Fyldebøtte, n, r, Fylder, et. Fyldest, en, fyldig. Fyldning, en.

Fyldfant, en, er, *nsk.*, Drukkenbold.

Fylding, en, er, *sned.*, Træflade, der udfylder en Dörramme el. lign.

Fylo, n, r, i det gamle Grækenland en Folkeafdeling, Klasse, en Hærafdeling.

Fylgje, n, r, i gammel nordisk Overtro et Menneskes Værneaaand, der usynlig ledsagede ham.

fylike, at, opstille en Hær i Slagorden (**Fyliking**).

Fyn, Fynbo, en, er, fynsk.

Fynd, en, fyndig, Fyndighed, en.

Fyr, ren, re, Fyrrebrænde, t, Fyrretræer.

Fyr, en, e.

Fyr, et, ¹⁾ Fyrtaarn, ²⁾ Ild, f. Eks. Fyrbøder, en, e. Fyrværker, en, e. Fyrværkeri, et, er. fyre, at, Fyring, en. fyrig.

Fyrraften, en, -aftner.

Fyrgrav, en, e, *jærnb.* Grav mellem Skinnerne paa de Steder af Sporet ved en Station, hvor Lokomotivet sædvanlig holder; fra den efterses Lokomotivet fra neden. [kere.

fyrig, ledig, arbejdsløs (om Haandværker). **fyrre**, fyrretve, i Fyrreerne, den fyrretve.

Fyrste, n, r, fyrstelig, Fyrstendöme, t, r.

Fysiatri, en, Naturlægedom, Naturens lægende Kraft.

Fysik, ken, Naturlære, Naturkyndighed, Naturvidenskab, Læren om Naturens almindelige Love. **fysikälsk**, hørende til Naturlæren.

Fysikat, Embede eller Distrikt, som **Fysikus** (den øverste Embedslæge) forestaar.

Fysiker, en, e, den, der studerer Fysik.

Fysikus, sen, ser, Læge, der forestaar et større Distrikt (Fysikat, s. d.).

Fysiognöm, en, er, **Fysiognömiker**, en, e, Ansigtsskærmer, Minetyder. **Fysiognömi**, et, er, Ansigtsskærmer, Ansigtsskærmeri, Mine, det hele Ydre af noget, forsaavidt det antyder sammes ejendommelige Beskaffenhed. **Fysiognömik**, ken, Ansigtstydning, den Kunst af Menneskets Ansigtstræk at slutte sig til dets Anlæg, Temperament, Karakter osv. **fysiognömisk**, som henhører til Ansigtstydningen.

Fysiognosi, en, Naturkundskab, særlig Erkendelse af den legemlige Natur i Mod sætning til Selverkendelse.

Fysiografi, en, Naturbeskrivelse.

Fysiolog, en, er, Kender, Dyrker af Fysiologien. **Fysiologi**, en, Læren om de organiske Legemers Livsredskaber, Livskraften og disses Ytringer i den sunde Tilstand. **fysiologisk**, som hører til, angaar Fysiologien.

fysisk, naturlig, sanselig, legemlig, jordisk. **f.** Geografi, Jordbeskrivelse med Hensyn til Jordens naturlige Beskaffenhed. **f.** Kærlighed, sanselig Kærlighed. **f.** Opdragelse, Udvikling af Barnets legemlige Anlæg. **f.** Umulighed, hvad der saaledes strider mod Naturlovene, at det ikke kan finde Sted.

Fæ, et, Fæhoved, et, er. fælsk.
Fædon, berømt Dialog af Plato om Sjælens Udødelighed.
fædrene, Fædrenearv, en.
Fædreland, et.
fægto, at, Fægter, en, e. Fægting, en, er.
Fækålior, Fl. = Ekskrementer.
fæl.
Fæld, en, *nsk.*, Sengetæppe af Faareskind.
Fælde, n, r.
fælde, at, -ede og te. Fælding, en, Fældning, en.
fælen, *nsk.*, forskrækket, bange.
Følge, n, r, *karstm.*, de Træstykker, hvoraf Kranzen paa et Vognhjul dannes; ogsaa hele Kranzen, naar den er dannet af eet Stykke.
Følle, n, r, fælles.
Føllod, en, er.
Føndrik, en, tidligere yngste Officer ved Infanteriet.
fængo, at, fængbar, fængelig. Fænghul, let, ler. Fænghætte n, r.
Fængrør, et, Metalrør med Tændsats, der indsættes i Kanonens Fænghul, og hvormed den affyres.
Fængsel, et, -sler. Fængselspræst, en, er. fængsle, at, Fængsling, en, er.
Fænomøn, et, er, Syn, Luftsyn, Lufttegn, Himmeltegn, Naturbegivenhed, Foreteelse, Særsyn.
Færd, en, færdes, at. Færdsel, en.
færdig, Færdighed, en, er, færdigsyet.
færge, at. Færge, n, r.
Færing, en, er, Indbygger paa Færøerne; en Slags let færøisk Baad.
Færl, en, *jagt.*, se **Fød**.
Fæste, t, r, fæste, at, Fæstegaard, en, e. Fæstemand, en, -mænd. Fæstengave, n, r, Fæster, en, e. fæstne, at. Fæstning, en, er. Fæstningsværk, et, er.
Fætter, en, e.
Føde, n, føde, at. Fødeland, et. Fødsel, en, -sler. Fødselsdag, en, e.

Føderaad, et, *nsk.*, Aftægt.
føderål, forbundsmæssig, til et Forbund hørende. **federalisere sig**, at, indgaa Forbund, antage en Forbunds-Statsforfatning. **Federalisme**, n, Forbundssystem. **Federalist**, en, er, Tilhænger af et saadant System. **Federation** (-sion), en, er, Forbund, Forbindelse. **føderativ**, forbundsmæssig, forbunden, Forbunds-
fødererede, Fl., forbundne.
Fødevand, et, *tekn.*, Vand, hvormed en Dampkedel forsynes.
Føhn, en, meget tør og hed Vind, der opstaar i Bjærg egne, især i Schweiz.
Føje, n, at falde til **F.** føje, føjelig. føje = liden.
føjte, at.
Føl, let, Følhoppe, n, r.
føle, at. Følehorn, et. føelig. Følelse, n, r, Følelessag, en. Føleri, et. følesløs. følsom, me.
følge, at. fulgte, fulgt, følgagtig. Følge, t, r. Følge, n, r. følgelig.
Følgesæddel, en, -sedler, *han.*, Seddel, der følger med Varer, naar ikke kvitteret Regning medfølger, og som indeholder en Fortegnelse over Varerne.
Føniks, en, fabelagtig Fugl, der efter at have levet flere Hundrede Aar opbrænder sig selv og derpaa opstaar fornyet af sin Aske; deraf: noget sjældent, fortræffeligt.
för, förend, Fördatid, Förfremtid, Föruntid, en.
för, förladen, t, ne, förløst, förlig.
före, at. Före, t. Førelse, n, r. Fører, en, e. Førsel, en, -sler. Førselsskib, et, e.
Førefald, et, *nsk.*, den Tid om Foraaret, da Sneen og Isen endnu ikke er helt borte og Vejene bundløse.
först, den förste. Karl den Förste. förstefödt, Förstefödsel, en, -sler. Förstefödselsret, ten. Förstningen, i.
Förster, en, e, Skovfoged.
Fötus, et, Foster.

G.

gaa, at, gaar, gik, gaet, -ede.
Gaade, n, r, gaadefuld. Gaadeskrift.
Gaar, i Gaar, Gaarsdag, en, e.
Gaard, en, e, Gaardmand, en, -mænd, Gaardmandskone, n, r, Gaardskarl, en, e.
Gaarding, en, er, *svv.*, Navn for for-

skellige Tov, der tjener til at bjærge Raasejl.

Gaardstun, et, *nsk.*, Gaardsplads.

Gaas, en, Gæs, Gæssene.

Gab, et, gabe, at. Gabflab, en, e, Gabmund, en, e, gabmundet, -ede.

Gabestok, ken, ke, Strafferedskab i tidligere Tid, der bestod af et Halsjærn, hvori Forbryderen laa-sedes, fæstet til en Pæl.

Gade, n. r.
Gafel, en, Gaf-ler, Gaffeldeling, en, er.

Gaffel, en, Gaf-ler, *søv.*, Rundholt, til hvilket et Gaffelsejls øverste Kant er fæstet.

Gaffelbuk, ken, ke, *jagt.*, Buk med to Ender paa Takkerne (treaarig).

Gagat, en, sort Brunkulart = Jet.

Gåge (gasje), n, r, Pant, Embedsløn, Lønning. **gagere** (gasjere), at, lønne.

Gagøring (gasjering), en, er, Lønning.

gagne (ganje), vundet!

Gal, en, er, *fisk.*, Fiskejærn med faa Flæner, hver forsynet med Modhage.

Gal, et, gale, at. gal. Galfrans, en, e. Galning, en, er. Galnebær, ret.

Gala, se **Galla**.

Galaktit en, Mælkesten, mælkehvid Jaspis. **Galaktomøter**, et, -metre, Mælke-prøver.

Galän, en, er, Elsker, Tilbeder, Boler. **galänt**, høflig, forekommende. **Galanti**, et, er, Høflighed, fin Levemaade, Forekommenhed mod det andet Kön. Pynt, Pyntevarer. **Galantomo** (-aamo) el. **Galantuomo** (-uaamo), *ital.*, en, Hædersmand.

Galde, n, Galde-blære, n, r, galde-grøn.

Galder, en, Trolldom. **galdre**, at, trylle.

Galøse, n, r, *søv.*, skonnertrigget Skib med to Master, af hvilke den bage-ste er den laveste.

Galøj, en, er, stort Rofartøj, der tidligere spillede en stor Rolle i Søkrige og sædvanlig roedes af Forbrydere (Galej-slaver).

Galeri, et, er, lang, bedækket, men paa den ene Side aaben og tit med Ræk-værk forsynet Gang; Søjlehal, Billedsal, Billedhal, Malerisamling, Samling af berømte Personers Portrætter, Række af klassiske Værker; øverste Etage i Skue-spilhuse; ogsaa Udbygning agter paa et Skib.

Galöt, ten, ter, *hat.*, Form til Cylinder-hatte, dannet af Lærred el. Pap, gennem-trukket af Shellak.

Gabestok.

Galge, n, r, *skråd.*, Apparat til at hænge Frakker op paa.

Galge, n, r.

Galgenfrist, en.

Galhvæps, en,

e, Galæble, t, r.

Galimatias, et,

Sniksnak, Vaas.

Galion, en, er,

søv., Trækon-

struktion, der

fra Skægget før-

rer ind mod

Skißsiden. **Gal-**

lionsfigur, en,

er, *søv.*, Figur,

der undertiden

findes foran

Stævnen.

Galla, en, Fest; festlig Paaklædning.

Galle, n, r, sygelig Opsvulmen paa

Blade, ofte fremkaldt af Insekter, paa

Egeblade saaledes af Galhvæpsen; Vædske-

ansamling i Ledsækkene hos Hesten.

Galleri, se **Galeri**.

gallicænsk, fransk. **Gallicisme**, n, r,

fransk Sprogegenhed el. Vending. **Gal-**

lion, det gamle Navn paa Frankrig. **Gal-**

lior, **Galler**, en, e, Beboer af det gl. G.

Galloman, en, er, den, som sværmer for

alt, hvad der er fransk. **Gallomani**, en,

Sværmeri for det franske.

Gallon (galon), en, engelsk og ameri-

kansk Maal til flydende Varer (omtr. 4 $\frac{1}{2}$,

danske Potter).

Galmøj, en, kulsur Zink, vigtig Bestand-

del i Messing. [Gummi.

Galøche (galaasje), n, r, Oversko af

galochøre, at, *skom.*, sætte nyt Over-

læder og Saal i Fodtøj.

Galøner, Fl., Guld- og Sølvtræsser. **ga-**

lonøre, at, besætte med Træsser eller

Borter.

Galöp, pen, hurtigt Løb, hurtigt Ridt,

Firspring. **Galöpæde**, n, r, rask Dans,

Springdans. **galöpöre**, at, løbe, ride i

Galop.

Galit, en, e, Galtetand, en (Plante af

de læbeblomstede).

Galvanisation (-sion), en, Anvendelse

af den elektriske Ström i Lægekunsten.

galvanisere, at, behandle med Elek-

tricitet; *tekn.*, overtrække et Metal, især

Jærn, med Zink. **galvanisk**, hørende til

Elektricitet. **galvanisk Element**, Appa-

rat til Udvikling af elektrisk Ström. **Gal-**

vanisme, n, Beröringselektricitet (anven-

des nutildags kun i visse Sammensæt-

ninger og da ligefrem i Betydningen Elek-

tricitet). **Galvanomøter**, et, -metre, In-

strument til Maaling af en elektrisk Ströms

Syrke. **Galvanoplastik**, ken, Mangfol-

diggørelse af plastiske Genstande eller

Overtrækken af Metalsager med et Lag

Galge.

Gallionsfigur.

Galase.

af sødlere Metal ved Hjælp af den elektriske Strøm. **Galvanotypi**, en, Fremstilling af Klischeer til Bogtryk ved Hjælp af Galvanoplastik.

Gamaske, n, r, Overtræksstrømpe, naaende til Knæet eller blot over Ankelen.

Gambado (gangbadd) n, r, Luftspring, Glædeshop.

Gambo, n, r, en Slags gammeldags større Violin, som holdtes mellem Knæene.

Gambit, et, Bondespil i Skak.

Gambrius, Konge, som skal have opfundet Ølbrygningen.

Gamln (gamæng), Læredreng, Gadedreng, Friskyr, Laban.

Gamma, tredje Bogstav i det græske Alfabet, svarende til G, Benævnelser paa det Guidoniske Tonesystem, fordi det begynder med G, deraf **Gamme** (gamm), Tonestige.

gammol, gamle. Gorm den Gamle. Gamle Kongevej, gammeldags.

Gannon, en, Glæde, Lystighed, Spøg.

Gamp, en, er, *nsk.*, Øg.

gano, at, *nsk.*, tage Indvoldene og Gællerne ud af Sild.

Gano, n, r.

Ganosojl, et, den bageste, bløde Del af Ganen.

Gang, en, e, gangbar. Ganger, en, e.

gang, en, e, *urm.*, Echappement (s. d.).

Ganglio, t, r, Nerveknude.

Gangræn, en, Koldbrand, Bortdøen af en Del af Legemet i dettes levende Tilstand. **gangrænns**, angreb af Koldbrand.

Gangspil, let, *søv.*, Spil, hvor Stammen staar lodret (modsat Bradspil).

Gantori, et, er, gantes, at.

gar, *garv.*, kaldes et helt gennemgarvet Stykke. *tekn.*, Jærn og Kobber, der er rensat for fremmede Metaller.

Garant, en, er, Borgen, den, der indestaar for noget. **garantiere**, at, være Borgen for, indestaa for. **Garanti**, en, er, Borgen, Sikkerhed.

Garçon (garsaang), en, Dreng, Tjener, Opvart, Ungkarl.

Gårde, n, Vagt, Vagtmandskab; i Fægtekunst en til Forsvar og Angreb bekvemt Stilling af Legemet og Kaarden. **Garde du corps** (gard dy kaar), Livvagt.

Gårder, en, e, el. **Gardisi**, en, er, Soldat, som tjener i Livgarden.

gårdere, at, beskytte, bevogte, dække. **gårdoret** el. **gårdø**, i Skakspil dækket,

naar en Brikke er beskyttet ved en anden eller flere Brikker, saa at den ikke kan tages af Modspilleren uden et uforholdsmæssigt Tab for ham. **gårdø** la *roïne* (garde la ræn), vogt Dronningen!

Garderobe, n, r, Klædekammer, Klædeskab, Gangklæder, ens hele Forraad af Klæder. **Garderobiør** (-raabje), en, Opsynsmand over en Garderobe.

Gardin, et, er, Forhæng, Omhæng. **G.** Prædiken, Sparlagensprædiken, Straffetale, som en Hustru holder for sin Mand om Aftenen bag Sengenommen.

Gardist, se **Garder**.

gåro (gar), varsko! af Vejen! [n, r.

Garn, et, Garnnøgle, t, r. Garnvinde,

garnere, at, besætte, pynte, smykke.

Garnøring, en, er, Tøjstrimmel, rynket i den øverste Kant og paasyet en Del af Klædedragten, undertiden i flere Rækker. *søv.*, Beklædning paa den indvendige Side af et Skibs Spanter.

garni, møbleret, forsynet med nødvendigt Tilbehør.

Garnison, en, er, Besætning af Soldater i en Fæstning; de i en By til Stadighed indkvarterede Soldater. **Garnisonstjeneste** (mod. Felttjeneste), Tjeneste i en By eller Fæstning. **garnisonere**, at, ligge i Garnison.

Garnitüre (garnityr), t, r, Udstyr ved Smykker, Service o. l.; en Del sammenhørende Smykker af samme Stil; ved Geværer Skæftets Beslag. *tekn.* = Armatur (s. d.).

Gartner, en, e. Gartneri, et, er.

garvo, at, omdanne Hud til Læder.

Garver, en, e. Garveri, et, er.

Garvning, en, *tekn.*, Forædling af Staal ved Omsvejsning.

Gas, sen, ser, Luftart, brændbar Luftblanding, der fremstilles ved Opvarmning i lukkede Beholdere af organiske kulstof- og brinholdige Forbindelser (f. Eks. Stenkul).

Gasconnåde, n, r, Praleri, Brovten, Skryderi (en Vane, som man tillagde Beboerne af Gascogne i Frankrig).

Gase el. **Gasso**, n, r, Hangaas.

Gasfitter, en, e, *tekn.*, Arbejder, der udfører Arbejdet ved et Gasindlæg.

Gasmaskine, n, r, *tekn.*, Maskine, i hvilken Kraften frembringes ved Eksplosion af en brændbar Luftart.

Gasomøter, et, -metre, *tekn.*, Gasbeholder.

Gas, en, er, *søv.*, menig Mand, f. Eks. Baksgast (s. d.).

gåstrisk, som angaar Maven eller Underlivet; som hidrører fra Uorden i Forøjelsen. **g. Feber**, akut Feber, forbunden med Betændelse i Maven.

Gastronom, en, er, Kunstkok, Lækkermund, Fraadser = **Gourmand**. **Gastronomi**, en, den højere Kogekunst, Fraad-

Gamaske.

Gangspil.

seri. **gastronomisk**, hørende til den højere Kogekunst, fraadsende.

Gat, tet, ter, Endetarmsaabningen hos Dyrene. *søv.*, snævert Indløb til en Havn el. et Farvand.

Gätling-Kanon, en, er, Revolverkanon, opfunden af Amerikaneren Gatling.

gattet, -ede, *søv.*, bruges om Skibets Form agter (rundgattet, spidsgattet).

gäuche (gosj), venstre, kejthaandet, kejtet; ubehændig, klodset.

Gäuchos (gautsjos), Fl., Landboere i de sydamerikanske La Platastater, som udelukkende driver Kvægavl.

gaudeamus, lader os være lystige! (Begyndelsen af en gammel Studentervise).

Gäudium, et, Fornøjelse, Glæde, Forlystelse.

Gaupo, n, r, *nsk.*, Los.

Gave, n, r, gavmild.

Gaviäl, en, er, en Slags Krokodil.

Gavl, en, e, en Bygnings Endemur, den trekantede Del af Endemuren, som begrænses af Taget.

Gavn, et, til Gavns, gavne, at, gavnlig.

Gavnira, et, *forst.*, Ved, som egner sig til andet Brug end Brændsel.

Gavotte (gavaatt), n, r, gammelfransk Dans af livlig, graciøs Karakter.

Gavstriik, ken, ker, Gavtyv, en, e.

Gaze (gahs), n, Flor, Slørtøj.

Gazelle, n, r, en Slags Antilope.

Gazotte (gasætt), n, Tidende, Avis.

Gearing (giring), en. *sportl.* Tandhjulsudvekslingen ved Cykler. Den betegnes ved et Tal, der findes ved at multiplicere Baghjulets Diameter d med Antallet af Tænder paa det store Tandhjul G, og dividere med Antallet af Tænder paa det

lille Tandhjul g, altsaa: $\frac{G \times d}{g}$.

Geböt, et, er, Omraade.

Gebis, set, ser, Sæt af kunstige Tænder.

Gebyr, et, er, Afgift, som betaales i Anledning af Foretagelsen af en Embedshandling (Tinglæsning, Udstedelse af Bevilling eller Borgerskab osv.), Sportel.

gebårde sig, at. Gebærder, Fl.

Ged, en, er. Gedebuk, ken, ke. Gede-hams, en, e.

Gedäkt, en, er, *mus.*, Betegnelse for de Labialstemmer i Orgelet, hvis Piber er lukkede for oven.

Gedde, n, r, en Fisk.

Gede, n, *forst.*, det nærmest Barken liggende Ved.

gedigen, -ne, ublandet, ren, uden Til-sætning (især om Metaller), ægte, fortrinlig.

Geest el. **Geest-Land**, sandet, magert Højland (modsat Marsk).

Geträjter, en, e, Soldat, der er fritagen for selv at staa Skildvagt, men leder Vag-ternes Afløsning, Underkorporal.

gefundenes Pressen, *tysk.*, noget, som passer i ens Kram; Lækkerbisken.

Gehalt, en, den større eller mindre Masse ædelt Metal, som en blandet Masse indeholder, indre Værd, Indholdsfyldte.

geheim, hemmelig.

Gehenna, et, Helvede, *de* fordømtes Pinested.

Gehör, Tonesans, musikalsk Øre, Evne til at opfatte Musik. *jagt.*, Vildtets-Øren.

gejl, brunstig.

Gejser, en, sprudlende og koghed Kilde. Navnet paa en saadan paa Island.

Gejstus, sen, ser, *töm.*, et Stemmejern, hvis Æg er bøjet i en Vinkel.

Gejst, en, Aand, Spøgelse.

gejstlig, Gejstlighed, en.

Gejtsær, Fl., Sideskud paa Sommerskuddene paa Vinplanten.

gelassen, medgørlig, let.

Gelatine, n, en Slags særlig ren Lim, som ved Kogning uddrages af Kalvefødder og tynde porøse Okseknooger.

gelatinös, størknet og klæbrig. æggehvitestofagtig.

geläufig, færdig, flydende (Tale, Spil).

Gelö (sjele), en, er, størknet, elastisk Afkog af Frugt eller dyriske Substanser.

Gelöd, det, der, Række af Soldater, opstillede ved Siden af hinanden.

Geling, en, er, *skom.*, den Del af Skotøj, der ligger mellem Saalen og Hælen.

Gellingjærn, et, *skom.*, Apparat til at lave en blank Kant paa Gelingen med.

Geländer, et, e, Rækværk.

Gemäk, ket, ker, Pragtværelse.

Gemäl, en, er, **Gemälnde**, n, r, Ægtefælle (om fornemme Personer).

gemän, lav, modbydelig. **g.**

Soldat, Menig.

Gemme, n, r, Ædelsten med fordybede Figurer.

Gemme, t, r. **gemme**, at, **gemte**, **gemt**.

Gemse, n, r.

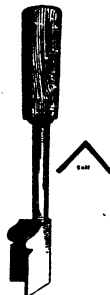
Gemyse, n, r, Grönsel, spiselige Plantestoffer.

Gemyt, tet, ter, den følelsesbestemte Side af Karakteren eller Temperamentet.

gemytlig, hyggelig, munter og venlig.

Gendärm (sjangdarm), en, er, Medlem af et militært uddannet Politikorps, der særlig gør Tjeneste paa Landet.

Göne (sjæne), n, r, Tvang, Besvær, Ulejlighed. **gonänt** (sjænang el. sjenant), besværrelig, plagende. **genöre** (sjenere), at, paalægge Tvang. **gonöro sig**, at, være undselig. **gonört**, tvungen, forlegen.

Gejstus.

Gellingjærn.

Gemme.

Genealög, en, er, slægtkyndig, Slægtbeskriver. **Genealogi**, en, er, Slægtlære. Slægtlinie, Slægtfølge, Slægtregister, Stamtafle, Afstamning. **genealögisk**, som angaar Genealogi. **genealögiske Tabeller**, Slægt- eller Stamtafler.

genögen, tilbøjelig.

genoräl, almindelig, i Sammensætninger: Over-, Hoved-.

Genoräl, en, er, Betegnelse for den højeste Officersklasse.

Genoräladmiräl, en, er, tidligere Betegnelse for den øverste Søkrigsbefalingsmand.

Genorälauditör, en, er, den Embedsmand, der har Opsyn over alt, hvad der angaar Hærens Retsvæsen.

Genorälbas, Harmonilære, Musikteori.

Genoräldirektorät, et, er, den øverste Ledelse af de Staten underlagte 4 Administrationsgrene: Skattevæsenet, Postvæsenet, Telegrafvæsenet og Statsbanedriften.

Genoräl en chef (ang sjæf), Overfelt-herre.

Genoräliskäl, en, er, tidligere Regeringsagfører i alle Statsforbrydelser.

Genorälia, Fl., almindelige Livsforhold, om hvilke der for Retten affordres den anklagede Forklaring.

Genorälintendänt, en, er, Overbestyrer af Hærens Forplejningsvæsen.

Generalisation (-sjon), en, er, Almindeliggørelse, af en Række lagttagelser at fastholde det fælles og derved danne Love for hele Rækken. **generalisör**, at, gøre almindelig, opstille almindelige Regler.

Generalissimus, sen, ser, en General, der selvstændig ved Siden af Krigsherren fører Overkommandoen i Krig.

Generalitöt, et, er, Kollegium, som bestyrede Hærvæsenet i Enevældens Tid.

Genorälkonsul, en, er, Konsul med højere Rang, der dog i Regelen ikke medfører nogen Myndighed over andre Konsuler i samme Land. [Generalsgrad.

Generallöjtnant, en, er, den højeste **Genorälmarsch**, en, er, almindeligt Tegn (Allarmblæsen, Trommeslag) for Soldaterne til at møde paa Allarmpladserne.

generalmönt (sjeneralmanng), i Almindelighed, almindelig.

Genorälsvävar, en, e, Fællesnævner for Brøker, der skal adderes eller subtraheres.

Genorälspavse, n, r, *mus.*, Pavse paa mindst en fuld Takt for alle Instrumenter og Sangstemmer i et Musikstykke.

Genorälpröve, n, r, sidste almindelige Pröve inden Optørelsen af et Skuespil, en Koncert osv.

Genorälstab, en, er, et Officerskorps, som det bl. a. paahviler at forberede Hærens krigeriske Virksomhed og at støtte de højere Førere i Krigstid.

Genorälstaterno, Fl., de to Stænderkamre i Nederlandene.

Genorälsuperintendent, en, er, den øverste gejstlige i en tysk protestantisk Provins.

Genorälvikär, en, er, den romersk katolske Biskops Stedfortræder i alle Jurisdiktionssager.

Generatiön (-sjon), en, er, Avling, Slægtforplantning, Slægtfølge, Menneskealder, en Slægts Levetid (ca. 33 Aar). **Generatiönsskifte**, Forplantning ved en Vekslen mellem könnede og ukönnede Generationer.

genöre, se **Geno.**

generäl, almen, almengyldig.

generör, at, avle, frembringe.

generösk, vedrørende Slægten i sin Helhed.

generös el. **generoux** (sjenerö), ædelmodig, gavmild. **Generesitöt**, en, Ædelmodighed. Gavmildhed.

Genesis, en, Skabelse, første Mosebog.

genötisk, hvad der angaar Oprindelsen.

Genötiv, en, er, *gram.*, Ejeform.

Genöver (sjenever), en, Enebærbrændevin.

Geni (sjeni), et, er, medfødt Aandsevne, Naturgave, Opfindelsesaand, Skaberkraft.

geniäl (genial), aandfuld, aandrig, som vidner om Geni. **Genialitöt**, en, aandelig Skaberkraft, Snille. [ganer.

Genitalia el. **Genitalier**, Fl., Könsor-

Genötiv, se **Genötiv**.

Genius, en, Natur eller det ejendommelige ved en Person el. Ting, saasom Sprogets **G.**, Sprogets ejendommelige Aand og Væsen, Tidens **G.**, Tidsaanden, Tidsalderens særlig herskende Anskuelses- eller Tænkemaade. **Genius**, Fl. **Genier**, Skytsaand, Skytsengel.

Gennemridning, en, Hudløshed el. Saar, fremkaldt ved Ridning.

Genpart, en, er, ordret Gengivelse af et Dokument (skreven el. trykt).

Genre (sjangre), n, r, Slægt, Art, Slags.

Genromaleri, Maleri, som fremstiller et Emne, hentet fra Hverdagslivet.

gentil (sjangtil), fin, nydelig, net, høflig.

Gentilhömme (sjangtijaamm), Adelsmand, fin Mand.

Gentleman (dsjæntلمان), en, Fl. Gentlemen, Mand af Dannelse og uafhængig Stilling, en höjsindet og fuldtud hæderlig Mand. **gentlemanlike** (dsjæntلمانlaik), hvad der passer for og fordres af en **G.**

Gentlemanridt (dsjæntلمان-), Vædderidt, hvorfra professionelle Væddeløbsryttere er udelukkede. **G.**rytter, en, e, ikke professionel Væddeløbsrytter, der hører til det gode Selskab.

Gentry (dsjæntri), en, i England den lavere Adel i Modsætning til den højere (Nobility).

Gentrykform, en, e. *bog.*, Form, i hvilken Satsen samles til Trykning af Arkets anden Side, saaledes at Siderne efter Falsningen kommer i den rigtige Rækkefølge.

genuin, naturlig, medfødt. ægte, uforfalsket.

Gēnus, et, Fl. **Gēnera**. Slægt. *gram.*, Ordens Kön. **G. masculinum**, Hankön. **G. femininum**, Hunkön. **G. neutrum**, Intetkön. **Generis communis**, af Fælleskön (baade mandlig og kvindelig).

Gēdæsi, en, Udmaaling af Jordoverfladens Form og Størrelse.

Geognosi, Videnskaben om Bjærgarterne og Jordlagene.

Geografi, en, er, Jordbeskriver. **Geografi**, en, er, Jordbeskrivelse. **geografisk**, jordbeskrivende. som hører til Jordbeskrivelse. **g. Bredder**, se **Brødder**. **g. Længde**, se **Længde**. **g. Mil**, $\frac{1}{15}$ af en Grad, maalt paa Ækvator.

Geolög, en, er, Jordkender, jordkyndig. **Geologi**, en, videnskabelig Fremstilling af den faste Jordskorpes Oprindelse og af de med den efterhaanden foregaaede Forandringer og Omdannelser.

Geometri, en, Læren om Rumstørrelser (Punkter, Linier, Flader, Legemer). **geometrisk**, hvad der hører til **G.**

Georgino, n, r, Blomst af Astersgruppen. **georäde**, at, komme (i), være (til). **geöre sig**, opføre sig, te sig.

Gerrigt, en, er, *sned.*, Indfatning om en Dør- eller Vindusaabning = Chambranle.

Germaner, Fl., Tyskere; de til den germanske el. gotiske Stamme hørende Folk (modsat **Romäner**). **Germania**, **Germanien**, det gamle Navn paa Tyskland. **germanisere**, at, fortyske. **Germanisme**, n, r, tysk Sproggenhed, Tyskagtighed. **germansk**, hørende til Germanien, bruges om de nordevropæiske Sprog og Folk (modsat **romansk**).

Gerning, en, er, Gerningssted, et, er, **gerrig**, Gerrighed, en.

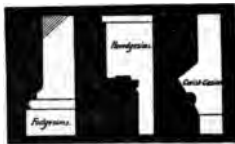
Gesandt, en, er, Betegnelse for de Sendebud eller Statsafsendinge, som danner Hovedorganerne for det diplomatiske Samkvem mellem Nationerne. **Gesandtskab**, et, er, en Gesandts Sendelse, Embede; en Gesandt med sit Følge.

Geschwörner, en, *nsk.*, den Embedsmand, som paa Statens Vegne skal paae Bjergværkslovens Overholdelse.

Gesäll, en, er, *tyisk*, Haandværkssvend.

Gesänk, et, i Bjergmandssproget en nedadgaaende Grube af ringe Dybde.

Gesims, en, er, *ark.*, vandret Byg-

Gesimsr.

ningsdel, bestaaende af forskellige Led, som begrænser, inddeler el. afslutter en Facade paa forskellig Maade; Prydelse om Vinduer el. i Værelser som Adskillelse mellem Loft og Væg.

geskäftig, vims, travl.

goslagen, *kurv.*, kaldes Fletning med enkelte, hele Vidier.

Göspenst, et, er, Spøgelse.

Göstält, en, er, *tyisk*, Skikkelse.

Göstollarbejde, t, r, *kurv.*, Møbelarbejde.

Göstikulation (-sion), en, er, Minespil, Haandbevægelser, som ledsager Talen.

göstikulöre, at, bruge Haandbevægelser, Fagter.

göstabelt, *kurv.*, Arbejde uden Fletning, kun bestaaende af Stave.

gosvindt, hurtig, væver.

Göväit, en, *tyisk*, Vold, Magt.

Gövändt, et, er, Klædebon.

Gövind, et, er, *tekn.*, Skruengang.

Gövinat, en, er, Vinding, Udbytte.

Gövir, et, er, Hjortetakker.

gövorben, t, ne, i 17. og 18. Aarh. hvervet, ofte tysk Soldat, i Modsætning til de i selve Landet

udskrevne Soldater. [Hvælving.

Göväldt, en, er, *bag.*, Bagerovnets

Göväir, et, er, Gevärfabrik osv.

Göysir, se **Göjser**.

Götto (getto), det af Jøderne beboede

Kvarter i Rom og andre Steder.

gibbe, at, *söv.*, vende med en Baad for Vinden = kovende.

gido, at, gad, gidet.

Gidsel, et, Gidsler.

Gio, n, r, *söv.*, svær Talje.

Gift, en, er, giftig.

Gift, en, er, *ldbr.*, hvad der af Foder gives paa een Gang.

gifto, et, Giftermaal, et.

giftig, frugtbar, ydende (om Jorden).

Gig, gen, ger, let Enspændervogn med to høje Hjul og eet Sæde; *söv.*, langstrakt, letroende Baad, hørende til Orlogsskibe.

Gigänt, en, Kæmpe, Jætte. **Gigänter**, Jordens el. Gæas Sønner, Brødre til Saturn; de gjorde Jupiter Tronen stridig og optaarneede Bjerge paa hverandre for at storme Himmelen. **gigäntisk**, kæmpe-

mæssig, kæmpesterk, kolossal.

Gige, n, r, gammelt Navn paa en Violin.

Gigri, en, *tyisk*, Modenar.

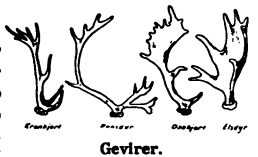
Gigt, en, er, *tekn.*, den øverste Mundin af en Smelteovn.

Gigtsvamp, en, *tekn.*, Støv, der danner sig foroven i Smelteovnen.

Gigt, en, Gigtfeber osv.

gild, dygtig, udmærket.

gildo, at, berøve Avleevnen ved Bort-

Gevirer.

tagelse af Testikler el. Eggestokke. **Gilding**, en, er, gildet Mand.

Gilde, t, r.

Gildre, n, r, *nsk.*, Fælde.

Gimmerlam, met, Lam af Hunkön.

Gimp, en, *fisk.*, en med Metaltraad overspunden Silkesnor, der bruges til Forfang (s. d.).

gimpe, at, hække over en egen Slags Naal, Gimpenaal, hvorved der fremkommer en Række faste Masker med lange Løkker paa hver Side.

Gin (dsjin), engelsk Brændevin, især Enebærbrændevin.

Gingan, se Gingham.

Gingerbeer (dsjindsjerbir), en Slags Ingefærøl.

Gingham (gingem), Gingan, ostindisk stribet og ternet Bomuldsstof, engelsk Lærred.

giocoso (djokoso), *mus.*, spøgende.

Gips, en, gipse, at. Gipser, en, e. Gipsning, en.

Giräl, fen, fer.

Girandöle (sjirangdaall), n, r, Armlysestage; store Diamantørensringe; Fyrværkerisol.

Girant (dji-), en, er, den, der **girörör**, ved Paategning paa Bagsiden af et Dokument giver Transport paa dette. **Giro** (djiro), (Kredsløb), en Veksels eller Anvisnings Overdragelse ved Endossement.

Girobank, en, er, den tidligste Form for en Bank. Den modtog Penge til Opbevaring og udførte Betalinger ved at overføre det paagældende Beløb fra den ene Konto til den anden.

giro, at, *søv.*, styre udstadigt, saa at Forstavnen svinger frem og tilbage.

Gironden (sjiraangden), moderat republikansk Parti under den franske Revolution. **Girondinere** (sjiraang-), Fl., Tilhængere af dette Parti.

Gisning, en, er.

Gisp, et, gispe, at.

gisse, at, *søv.*, skønne, slutte sig til en Afstand ved Öjemaal. **gisten**, læk, utæt.

Gitano (chitano), Zigeuner, **Gitana**, Zigeunerdans.

gitre, at, *søv.*, rengøre Skibet udenbords. **Gitter**, et, Gitre.

givo, at, gav, given, t, ne. til Givende. Giver, en, e. Givning, en.

give op, at, *søv.*, hale Underkanten af et Sejl op til Raanen ved Hjælp af Givtove og Gaardinger (s. d.)

Givtov, et, e, *søv.*, Tov til at hale Sejl ind til Masten eller Ræerne.

Gjald, et, gjalde, at, gjaldt og gjaldede.

Gjaur, en, er, »vantro«, tyrkisk Betegnelse for alle Ikke-Muhamedanere.

gjøbe, at, *nsk.*, gøre Grimasser.

Gjerd, en, e, Rem af Læder, Hamp el. Tøj, der anvendes i Seletøj.

Dansk Retsskrivnings- og Fremmedordbog.

Gjæld, et, *nsk.*, en Præsts Distrikt (eet el. flere Sogne)

gjæle, at, *nsk.*, vogte Kreaturer ude paa Marken. [til Nar.

Gjøn, et, *nsk.*, Spot; drive **G.** med, have

Glacéhandsker, Glanhandsker.

glaciäl, hvad der hører Istiden til (i Geologien).

Glacis (glasi), et, er, Skraaning, skraanende Brystværn fra en Fæstning ad Marken til.

Gladiätor, en, -törer, Fægter ved Kamplegene i det gamle Rom.

Glam, met, glamme, at.

Gländula, en, Fl. Glandulæ, Kirtel. **glandulös**, kirtelagtig.

glano, at, *nsk.*, stirre.

Glans, en, glansløs osv.

Glans, den forreste Del af det mandlige Lem. [en, er.

Glarmeister, en, e. Glarmesterdiamant,

Glas, set, Glaspuster, en, e.

Glas, set, *søv.*, en halv Time.

Glasaal, *fisk.*, Aalelyngel.

glasöre, at, faa til at fryse eller størkne, overtrække med en glat, glinsende Flade.

Glashytte, n, r, Glasfabrik.

Glaskavl, en, er, *fisk.*, Glaslære, der benyttes ved det søgaaende Fiskeri til at holde Net og Liner oppe.

Glasuld, en, lange, elastiske Glastraade, der kan benyttes til Spinding, Vævning o. s. v.

Glasür, en, er, glasagtigt, tyndt Dække, hvormed Ler og Fajancevarer ved Brænding og Paasmeltning er forsynede.

glat, *gibs.*, kaldes den Model, som Gibseren fremstiller. Den er uden Ornamenter, og disse anbringes af Modelløren.

glat, te, glatte, at, Glatning, en.

glat Lag, et, *søv.*, samtidig Affyring af alle de Kanoner, der hører til den ene Side af et Skib. [lig Öjensygd.

Glauköm, et, den grønne Stær, en far-

Glavind, et, poetisk Navn for Sværd.

Gled, komme paa Gled.

glemme, at, gaa ad Glemme, Glemsel, en, glemksom, me.

Glente, n, r, en Rovfugl.

Gletscher, en, e. Isbræ, Jökul, en fra den evige Sne langsomt nedglidende Ismasse.

Glib, en, e, *fisk.*

Redskab til Aale- og Rejefangst paa grundt Vand. **glibe**, at, fange Aal med **G.**

glide, at, gled, gleden, et, ne.

Glider, en, e, *tekn.*, den Del af

en Dampmaskine, der leder Dampens Tilstrømning til og Afgang fra Cylinderen.

Glib.

Glidesæde, t, r, *spt.*, Sæde i en Robaad, der kan glide et Stykke under Roningen.

Glimo, n, r, jagt., en med en Le skaaren, lige Aahning gennem Siv og Rør fra Land ud til det klare Vand.

Glimmer, en, glimre, at. Glimrelyst, en.

Glimt, et, glimte, at.

glinse, at.

Glip, gaa Glip af, glippe, at.

Glissæde (glisadd el. glisaðe), n, r, Slæbetrin i Dans. *mus.*, hurtigt Skala-løb med een Finger. *fægl.* Kaardens Afgliden paa Modpartens Klinge. **glis-sando**, *mus.*, glide (s. o.).

Glital, en, er, *urm.*, rund Staal-stang til Glitning.

glitre, at, Glitren, en,

glitte, at, *tekn.*, Polering af Papir, Tøj og Læder. **Glitning**, en.

Glittand, en, Apparat til at glitte med.

glo, at, glør, gloende, glohed.

Globe-trætter (globtraatter), en, e, *eng.*, egtl. »Jordkugle-Traver«, Benævnelser for den, der rejser Jorden rundt for sin Fornøjelses Skyld.

Glöbua, en, er, Kugle, paa hvis Overflade Jordoverfladen er given.

Glöria, en, Ære, Berømmelse, Højhed, Herlighed. **Glöria in excelsis Döo**, Ære være Gud i det høje (en Lovsang).

Glöria, et, Stof, bestaaende af Uld og Silke.

Glörie, n, r, Berømmelse, Straalekrans om en Helgens Hoved.

gloriös, ærefuld, berømmelig, glansfuld, straalende.

Glöso, **Glösso**, n, r, Udtydning, Ordforklaring, Anmærkning; spodske, stiklende Ord. göre **Gloser**, göre dadlende Anmærkninger, spotte, stikle. **Glossär**, et, er el. **Glossarium**, -iet, -ier, alfabetisk ordnet Samling af Ordforklaringer. **glossöre**, at, tolke, göre Anmærkninger til noget, skose.

glubende, glubsk.

Glug, gen, ger.

Glut, ten, ter.

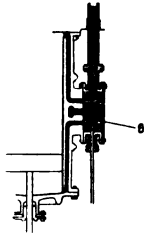
Glüten, et, Æggehvidestof i Kornsorter-nes Frø. **glutinos**, glutenholdig.

Glycerin, en, sødt Alkoholstof, der er en Bestanddel af alle Fedtstoffer.

Glyptotök, et, er, Samling af Billed-huggerarbejder.

glæde, at, Glæde, n, r, glædelig. Glædesbudskab, et, er.

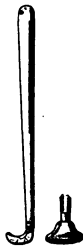
Glöd, en, er, gløde, at, Glødning, en.

Glider.

Glittal.

Glittand.

Glødelampe, n, r, *elek.*, Lampe, ved hvilken Lyset frembringes ved, at Strømmen ledes gennem en tynd Kultraad, som er anbragt i en lufttom Glasblære, og som derved göres glødende.

glög, *nsk.*, kløgtig, skarpsindig.

gløtte, at, *nsk.*, kigge, skotte.

gnaske, at, Gnaskeri, et.

Gnav, et, gnav, at, gnaven, ent, ne. Gnav, en, e.

Gnojs, en, rød eller graa, lagdelt Bjærgart.

Gnidder, et, gnidret, -ede.

gnide, at, gned, gneden, et, ne. Gnidning, en, er. Gnidsel, en.

gnio, at, Gnielpind, en, e. Gnier, en, e. Gnieri, et, gnisk.

Gnist, en, er, gnistre, at.

Gnistfanger, en, e, Apparat paa el. i en Dampskorsten, især paa Lokomobiler og Lokomotiver, der skal forhindre de udflyvende Gnister i at antænde.

Gnöm, en, er, underjordisk, dværgagtigt Væsen.

Gnöme, n, r, Tankesprog, Ordsprog.

Gnömiker, en, e, Forfatter af Tankesprog. **gnömisk**, kort, fyndig.

Gnömon, en, Solviser, Viser paa en Sol-skive; Maal til at maale Solens Højde.

Gnösis, en, Erkendelse, hemmelig Indsigt, Aabenbaring. **Gnöstikore**, Fl., Religionsfilosoffer, der foregav at sidde inde med hemmelige Kundskaber og Aabenbaringer. **Gnosticismo**, n, deres Lære.

Gnu, en, er, en Slags Antilope.

Gny, et, gny, at, gnyr. [paa.

go ahead (goehædd), *eng.*, fremad, gaa

Gobelins (gaablæng), Fl., en Slags kunstfærdig forarbejdede, haandvævede Uldtæpper, der hovedsagelig benyttes til Vægprydelse.

Goddam (gaaddam), *eng.*, Gud fordømme.

god, goddædig, Gode, t, r, Godhed, en, er; godmodig. godtgøre, at, Gods, et, er. gotte sig, at.

Gode, n, r, islandsk Herredshovding Fristatstiden; i den hedenske Tid Præst ved Gudetemplet.

Gods, et, *søv.*, Takkelage, som hører til en bestemt Del af Rejsningen, f. Eks. Krydsods: Takkelagen til Krydsrejsningen. **Staaende G.**, de Tove, der støtter Master og Stænger. **Løbende G.**, de Tove, der bruges til Manøvrering af Sejl, Ræer, o. s. v. *tekn.*, Tykkelsen af Væggene i et Stykke Skyts el. i en hul Jærnsøjle.

God save the king (gaadd sæv ðe king), **the queen** (kwin), Gud bevare Kongen, Dronningen (Begyndelsen af den engelske Nationalsang).

gold, ufrugtbar; bruges ogsaa om en Ko, der har ophørt at give Mælk.

Golf (gaalf), *spt.*, en Slags Spil med Bold og Køller af forskellig Form, drives især i England.

Golf, en, Havbugt. **Golfstrømmen**, Havstrømning i det nordlige Atlanterhav. **Gölgatha**, Retterstedet ved Jerusalem.

Gondol.

Gondöl, en, er, Lystbaad af særegen Form, især brugt i Venezia; en baad-dannet Vidiefletning under Luftballoner. **Gondoliøre** (gondoljære), n, r, Gondolfører. **Gongöng** el. **Gong**, en, er, Bækken af Malm, som slaas med en Trækniappel. **Gonorre**, se **Dryppert**. **go en** (go aann), eng., hæng i, bliv ved! **Gopla**, n, r, Vandmand (en Slags Polypdyr). [en meget forviklet Sag. **gördisk Knude**, en uopløselig Knude, **Gorge** (gaarsj), n, r, Strube, Barm; Svælg, snævert Bjærgpas. **Gorgo**, Fl. **Gorgöner**, myt., tre Søstre, **Sthöne**, **Euryäle** og **Medüsa**, med skrækindjagende Udseende, der forvandlede enhver, der saa dem, til Sten; et kvindeligt Skrækebillede. [nende Abe. **Gorilla**, en, er, en Slags menneskelig. **Götor**, Fl., nordisk-germansk Folkestamme. **götisk**, som hidrører fra Gøterne, som er forfærdiget i deres Smag (især i Bygningskunst). **g. Skrift**, kantet og snirklet Munkeskrift, saakaldt »dansk« Skrift. **g. Bygningskunst**, Bygningskunst med Spidsbuer, snirklede Prydelser, dri-stige Piller og Taarne. **Gotik**, ken = gotisk Bygningskunst. [farve. **Gouächo** (guasj), n, r, Maleri med Vand. **Gourmänd** (gurmang), en, er, Fraadser, Lækkermund. **Gourmandise** (gurmangdis) n, Kræsenhed. **Gout** (gu), Smag, Velbehag. **goutöre**, at, finde Behag i, billige, bifalde. **graa**, graalig, graane, at. **Graad**, en, graadblændet, -ede. **graadig**, Graadighed, en. **Gräco** (gras), n, Naade, Gunst, Ynde, Anstand; Tak. **graciös**, yndefuld. **Grad**, en, er, Enhed til Maaling af Vinkler, $\frac{1}{360}$ af en Cirkel; akademisk Værdighed. **gram.**, Sammenligningstrin. **fys.**, Inddelingsenhed, der ikke har bestemt Længde, f. Eks. paa et Termometer. **Grad**, en, er, Gradsforskel, len, le, grade, at. Gradning, en. **gradätim**, trinvis, lidt efter lidt. **Gradation** (-sjon), en, er, Stigning gradvis Trinfølge (op el. ned). **gradöre**, at, forstærke en Opløsning, især af Salt, ved at tilvejebringe en stærk Fordampning af Vandet; ogsaa = **logöre**. (s. d.) **Gradmaaling**, en, Udmaaling af en

större el. mindre Bue paa Jordens Overflade for derigenem at bestemme Jordens Störrelse og Form.

graduöre, at, afdele i eller efter Grader; tildele en akademisk Værdighed. **graduöröt**, -ede, beklædt med en akademisk Værdighed.

Grafito el. **sgraffito** (egtl. kradset), graat i graat, graat Vandmaleri paa Vægge og Mure.

gräfsk, hørende til Skrive- og Tegnekunsten; billedlig, aftegnet.

Grafit, ten = **Blyant**.

Grafologi, en, Haandskrifttydning. Læren om, hvorledes man af et Menneskes Haandskrift kan slutte sig til dets Karakter.

Gral, en, i Middelalderens Digtning en kostelig Skaal, som Kristus havde brugt ved Nadverens Indstiftelse, og i hvilken Josef af Arimathæa samlede de sidste Draaber Blod, der flød ud af Kristi Legeme, efter at det var taget ned af Korset.

Gram, met, Vægtenhed i Metersystemet, = $\frac{1}{16}$ Kvint.

Grammatik, ken, ker, Sproglære. **grammatikälök** el. **grammatisk**, Sproglæren vedkommende, sprogrigtig. **Grammatiker**, en, er, Sprogforsker, der særlig beskæftiger sig med G.

Grams, et, gramse, at.

Gran, en, er el. ner. Grantræ, et, er.

Granät, en, er, gennemsigtig Halvædelsten af blodrød Farve; en med Krudt fyldt Kugle, Sprængkugle.

grand (grang), stor, vigtig, fornem. **Grandmamä**, Bedstemoder. **grande mödo** (grand maadd), højeste Mode. **Grandpapä**, Bedstefader. **G. seignöür** (sænjör), en, storagtig Person. **G. Tournö** (turne), i L'hombre en Tourne med begge sorte Esser paa Haanden.

Grände, n, r, Medlem af den højeste Adel i Spanien. **Grandözza**, en Grandes Værdighed; Højhed, fornem Anstand, Stolthed.

Grande, n, r, **nsk.**, Nabo.

Grandissimo, en, er, Spil i Whist (uden Trumf).

grandiös, i stor Stil, storartet, ophøjet. **grandiösö**, **mus.**, ophøjet.

Granit, ten, Graasten, Bjærgart, som har en kornet, meget fast Sammensætning.

Granitö, et, ensfarvet, uldent, nopret Møbelstof.

gransko, at, Gransker, en, e. Granskning, en, er.

grant, tydeligt, klart.

Granulation (-sjon) og **Granulöring**, en, er, Forarbejdning til Korn, Korning. **granulöre**, at, forarbejde til Korn, korne, bringe i Form af Korn.

grassät, løbe g., løbe omkring og begaa

Uordener; løbe om i et eller andet Øje med uden Resultat. [ske (om Epidemier).

grassøre, at, gribe om sig, rase, her-
gråt, en, er, *tekn.*, en paa langs lø-
bende skarp Kant, Kam. *tøm.*, **G.** el. **G. spær**,
Tømmer under Skæringslinien mellem to
Tagflader, der støder sammen under en
udadgaaende Vinkel. *mur.*, Skæringen mel-
lem to Flader i en Hvælving.

Gråthövl, en, e, Hövl til fremstilling
af Grater (s. d.).

Gratiäle (grasiale), t, r, Erkendtlig-
he isbevis. Naadegave, Drikkepenge.

Grätie (gratsie), n, r, Huldgudinde, en
af de tre **G.**, **Aglaja**, **Thalia** og **Eufro-
syne**; Ynde. indtagende Væsen.

Gratifikatiön (-sjon), en, er, Godtgø-
relse, Belønning.

grätis, for intet, frit.

Grätist, en, er, den, der modtager noget
gratis, som Undervisning el. Kost.

grätios, se under **Graco**.

Gratsav, en, e, *tekn.* Sav med kort
Blad indsat i et Træskaft med Haandtag.

Gratulänt, en, er, en, som lykønsker.

Gratulation (-sjon), en, er, Lykønskning.

gratulöre, at, ønske til Lykke.

Grav, en, e, grave, at. Graver, en, e.
Gravning, en.

gräve, *mus.*, alvorlig, höjtidelig.

Gravensten, en, er, en Slags Äble.

gravöre, at, udgrave, udsikere, udstikke
i Metal el. Sten. **gravöröt**, -ede, udskaar-
ret i Metal, stukket. **Gravör**, en, er, Kob-
berstikker, Stempelskærer.

gravörönde Omständigheder, Omstæn-
digheder, der har en Skærpe af Straf-
fen til Følge. [Svangerskab.

gravid, frugtsommelig. **Graviditet**, en,

Grävis, en, er, Akcent, der betegner
den aabne Udtale ('). [alvorligt.

gravissimo, *mus.*, meget langsomt og

Gravitation (-sjon), en, Tyngdekraft.

gravitöre mod et Legeme, blive tiltruk-
ket deraf.

Gravitöt, en, Værdighed, höjtidelig Al-
vor, afmaalt Væsen. **gravitötisk**, fuld af
Værdighed, höjtidelig.

Gravstikke, n, r, fin Mejsel med Træ-
skaft, føres kun med Haanden

Gravnure (gravyr), hvad der er frem-
stillet ved Graving, især Kobberstik
o. lign.

graziöso, *mus.*, yndefuldt.

Greb, en, e, Redskab, der ligner en tre-
eller firegnetet Gaffel og bruges til at
læse el. sprede Gødning og lign.

Greb, et.

Gröönbacks (grinbaks), >Grönrygge<.
Benævnelse for nordamerikanske Penge-
sedler, der er grønne paa Bagsiden.

Gregoriänsk Kalender, den af Pave
Gregor XIII i Aaret 1582 berigtigede, hos
os i Aaret 1700 indførte Tidsregning.

groj, *nsk.*, rede, klar.

grojo, at, *söv.*, bringe i Orden. **Grojer**,
Fl., *söv.*, Redskaber. Tilbehør.

grol, skarp, skærende, afstikkende (om
Toner og Farver).

Gron, en, e, grenet, -ede.

Gronadöt, en, er, oprindelig Benævnelse
paa en Infanterist, som kastede Haand-
granater; senere en Slags udvalgte Trop-
per med særlige Rettigheder.

Grove, n, r, grevelig. Grevinde, n, r.
Grevskab, et, er.

Grovler, Fl., Trevler. Hinder osv., der
bliver tilbage, naar Svinefedt el. andet
dyrskt Fedt afsmeltes.

Grib, hen, be, en, Rovfugl.

Gribbenille, n, r, hæsligt, arrigt, gam-
melt Fruentimmer.

gribe, at, greb, greben, et, ne.

Gribebrät, tet, ter, det paa den øver-
ste flade Del af Halsen paa Strygeinstru-
menter paalimede lille Brät, mod hvil-
ket Strengene trykkes ned under Spillet.

gridsk, Gridskhed,
en.

Grif, fen, fer, fabelag-
tigt Uhyre, sammensat af
Rovdyr og Rovfugl.

Griffel, en, Griffler.
Griffelholder, en, e.

Grillade (grijadd), n,
paneret (s. d.) og let
stegt Kød. **grillöre** (grijere), at, behandle
Kød paa ovennævnte Maade.

Grille, n, r, Grillefænger, et.

grim, me, Grimrian, nen, ner.

Grimasse, n, r, Ansigtfordrejelse.

Grime, n, r, Hovedtøj af Reb eller Læ-
der til Heste. [en, e.

Grin, et, grinagtig, grine, at, Grinebider,

Grind, en, er, *nsk.*, Port Led (sædvan-
lig af Gitterværk).

Grindehval, en, er, en Slags Delfin.

Grippe, se **Influenza**. [Griseri, et, er.

Gris, en, e, grise, at, griset, -ede.

Grisötte (grisött), n, r, i Frankrig Sy-
pige; letferdig Kvinde.

gro, at, gror. Groning, en.

Gröbian, en, er, ubehövlet Person,
Tølper. [nak og Vand.

Grog, gen, engelsk Drik af Rom el. Kog-

Gröning, en, er, *skom.*, Fordybning i
Saulen, hvori Syningen ligger.

Groom (grum), *eng.*, Opvarter, Tjener.
Rideknægt; tillige Titel paa flere høje en-
gelske Hofembedsmænd.

Gros, set, Talmaal = 12 Dusin.

Gros (gro'), et, *mil.*, Hovedmassen af
en Hærafdeling. **Grosandel**, en, Handel
i større Partier.

Grossörer, en, e, **Grossist**, en, er, Kob-
mand, som kun handler i det store.

grotesk, sælsom, underlig, snurrig; lav-
komisk. **Grotösker**, Fl., sælsomme Sam-

Grif.

menstillinger af Dyr og Mennesker i Slan-
gelinier. [Hule af ringe Dybde.

Grøtte, n, r. naturlig eller kunstig
grov, groft, grove. grovelig. Grovhed.
en, er.

Gru, en, grue, at. gruelig. grusom, me.
grubbe, at, afskalle Korn.

Grube, n, r.

grublo, at. Grubler, en, e. Grubleri.
et, er. grublisere, at.

Grums, et. grumset, -ede.

Grund, en, e. grundig. **grundt** (Vand).
grundo, at, *mal.*, stryge Farve paa för-
ste Gang. [Dybde].

grunde op, at, *sov.*, aftage (om Vandets
grundøre, at, grunde, male.

Grundhövl, en, e, *töm.*, Hövl, der bru-
ges til at lave en Rende af bestemt Dybde,
f. Eks. til Indstemning af et Trappetrin
(se Fig. Hövl 8).

Grundlov, en, e, den Lov, der fastsæt-
ter et Lands Forfatning.

Grundmur, en, e, Mur, der helt igen-
nem er bygget af Sten (modsat Bindings-
værk).

Grundsluse, n, r, Sluse, der er an-
bragt ved Foden af en Dæmning.

Grundstof, fet, fer, *kem.*, et Stof, som
det ikke hidtil er lykkedes at dele i to
el. flere Stoffer.

Gruppe, n, r, Sammenstilling af flere
enkelte Genstande el. Personer til et Hele.
gruppøre, at, sammenstille i Gruppe.

Grus, et. gruse, at. gruset, -ede Grus-
ning, en. [en.

grutte, at, grovmale (Korn). Grutning,

Gry, et. gry, at. gryr.

Gryde, n, r. Grydelaag, et, osv.

Gryn, et, grynet, -ede.

Gründer, en, e, Grundlægger af et Ak-
tiefelskab, særlig af et Svindlerforetagende.
grynte, at. Grynten, en.

Græcisme, n, r, græsk Sprogegenhed,
særlig i Latin.

græde, at, græd, grædt.

Græker, en, e, græsk. Græsk, en (Sproget).

græmme, at. Græmmelse, n, r.

Grænd, en, er, *nsk.*, Nabolag.

Grænse, n, r. grænse, at.

Græs, set, ser. græsse, at. Græsning,
en. Græskar, ret. [Arme.

græsk Kors, Kors med fire lige lange
grættten, *nsk.*, guaven.

Grævling, en, er. Grævlingehund, en, e.

Grød, en. grødet, -ede.

Grøde, n. Grødevejr, et.

Grøft, en, er. Grøftgraver, en, e. grøfte,
at. Grøftning, en.

grön, ne, grönne, at, Grönt, et. Grön-
skolling, en, er.

Guano, en, Gødning af Fugleekskre-
menter, særlig fra den peruvianske Kyst.

Guardain, en, er, Vurdermester, en ed-
svoren Embedsmand, som undersøger

Mønternes Gehalt og vurderer dem; en
offentlig Embedsmand, som undersøger
de forarbejdede Metaller's Finhed og
stempler dem. **guardøre**, at, undersøge
Mønter og forarbejdede ædle Metaller, og
bestemme deres Værdi.

Guardiän, en, Forstander for et Fran-
ciskaner Kloster.

Gud, en, er. Guddom, men, me. gud-
dommelig. gudelig. gudfrygtig. gudsbe-
spottelig, Gudsbespottelse, n, r. Guds-
frygt, en.

Guoridön (geridaang), en, er, lille Bord
til at bære Lampe el. Lys, ogsaa Etagere
til Nips.

Guerrilla (gerilja), en, *spsk.*, egt. lille
Krig, der af Friskarer (**Guerrillas**) fores
mod en fjendtlig Hær.

Guido (gide), n, r. Fører, Vejviser. **Gui-
der** el. **Guidekorps**, Personer eller et
Korps af Militære, som kender Landet og
aftegner Vejene for Hærafdelingene.

Guidön (guidaang), Standart.

Guidöniske Stavelser, *mus.*, Stavelserne
do (daa), re (ræ), mi, fa, sol (saal), la,
si, som Guido fra Arrezzo i det 11te Aarh.
brugte til at betegne Tonerne c, d, e, f,
g, a, h.

Guilddhäll (gildhaa'), Raadhus i London.

guillochère (gijaachere), at, pryde med
sammenslyngede Linier (f. Eks. Bagsiden
af Lommeure).

Guillotine

(gijaatinn ell.

giljotine), n,

r, Faldøkse,

fransk Henret-

telsesmaskine,

opfunden af

Lægen Guillot-

tin (gijaatæng).

guillotinere,

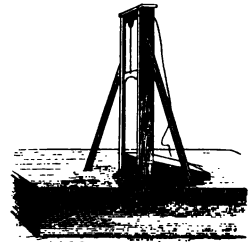
at, halshugge

med denne Ma-

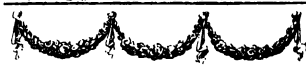
skine.

Guinea (gini), en, er, engelsk Guld-
mønt (21 sh., omtr. 19 Kr.); udmøntes
ikke mere, men bruges meget som Reg-
ningsmønt.

Gupire (gipyr), n, tyk Traad, der sys
paa fileret Arbejde og danner Mønsteret.

Guillotine.

Guirlande.

Guirlande (girlingd el. girlande), n, r.
Blomsterkæde. [instrument.

Guitar (gitarr), en, er, spansk Streng-

gul. Gulerod, en, -rodde. gullig,

gulne, at.

Gulasch, en, smaatskaaren Ragout,

stærkt kryddret med Løg og en Slags ungarsk Peber (Paprica).

Guld, et, Guldbrand.

Guldblik, ket, tynd Plade af Guld, udhamret el. udvalset.

Guldpude, n, r, *forg.*, et Bræt, ca. 8 Tm. langt, 5 Tm. bredt, beklædt med Kalveskind med et Underlag af Vat. Under Brættet er en Strop til Fastholdelse af Pudens under Arbejdet. Paa Pudens udskræber Arbejderen Bladguldet.

Gulk, en, e, det Sted paa Hestehovedets Underside, hvor Hoved og Hals støder sammen.

Gulv, et, e, Gulvtæppe osv.

gumle, at, Gumler, en, e.

gummøro, at, fugte, bestrøge med opløst Gummi. **Gummi**, en el. et, er, klæbrig Plantelim, især af Træer. **G. arābicum**, arabisk Gummi. **G. elāsticum** (Kautsjuk), elastisk Gummi, Viskelæder. **Gummigt**, rødgul Gummi, der bruges som Lægemedel og til Malerfarver.

Gummitragant, et, Gummiiopløsning, der bruges til at give Læderet Glans.

Gump, en, e, *fisk.*, den spidse Ende af en Ruse.

gungre, at, runge, give Genlyd.

gunst, en, gunstig.

gurgle, at, Gurglevand, elt.

Gurkemøje, n, *mal.*, gult Farvestof, der faas af en indisk Plante.

guston, t, -ne, Gustenhed, en.

Gut, *fisk.*, stærke Strenge, lavede af Silkeorme, bruges til Forfang (s. d.).

Guttapørka, en, stivnet Plantesaft, der ligner Gummielastikum.

gutturāl, egtl. hørende til Struben. **G. lyd**, en, e, egtl. Strubelyd, bruges ogsaa (fejlagtigt) om Ganesejlslyd (k, g, dansk r).

Governānte, n, r, Lærerinde, Opdragerinde.

Governemēt (guvernang), et, er, Statsforvaltning. Regering; Forvaltningskreds. **Guvernør**, en, er, Statholder, Befalingsmand over en Provins, Stad eller Fæstning; Opdrager, Hovmester.

gyde, at, gød, gydt. Gydning, en.

Gydejærn, et, *tekn.*, Jærn, som kan smeltes og udhældes, men ikke støbes.

Gylden, en, Mønt i flere, særlig tyske Stater. af forskellig Værdi, i Regelen omkring Kr. 1.50.

gylden, t, -ne.

Guitar.

Guldpude.

gyldne Aare = Hæmoroïder (s. d.).

gyldig, Gyldighed, en.

Gylp, en, er, *skræd.*, en Række Knap-huller, der skjules af Ydertøjet.

Gymf, en, er, *skræd.*, Snor, der lægges langs Kanten af Knap-huller, og hvorover der sys.

Gymnasiāst, en, er, Discipel paa et Gymnasium. **Gymnāsium**, -iet, -ier, højere lærd Skole.

gymnasticøro, at, gøre Gymnastik (s. d.).

Gymnastik, ken, planmæssige Legemsøvelser. **Gymnāstiker**, en, e, den, der driver **G. gymnāstisk**, hørende til **G.**

Gynge, n, r, gynge, at.

Gynækolog, en, er, Læge, der særlig giver sig af med Kvindesygdomme. **Gynækologi**, en, Læren om Sygdomme i de kvindelige Könsgorganer og disse Sygdommes Behandling.

Gys, et, gyse, at, gøs og gyste, gyst. gyselig. Gysning, en, er.

Gytjebad, et, *nsk.*, Slambad.

Gyv, en, Plante.

Gæa, *myt.*, hos Grækerne Jordens Guds Datter af Kaos.

Gæk, ken, ke, gække, at. Gækkeri, et, er.

Gæld, en. Gældsbevis, et, er.

gælde, at, gjaldt, gjædt.

Gælle, n, r, gælle, at, gællet, -ede.

Gængo, n, r, gængs.

Gær, en, gære, at. Gæring, en. Gæringsmiddel, et, -midler. [n, r.

Gærde, t, r, gærde, at. Gærdesmutte.

Gæring, en, er, *tekn.*,

Samling af to Stykker, der danner en Vinkel, naar Samlingsfladen halverer Vinkelen.

Gæsling, en, er.

Gæst, en, er, gæstfri. Gæstgiver, en, e.

Gæstebud, et, gæste, at, gæsterere, at. Gæsteri, et.

gætte, at, Gætteri, et, er. Gætning, en, er.

gø, at, gø, gøede, gøet. Gøen, en.

gøde, at, Godning, en.

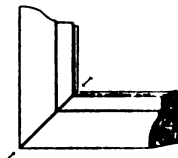
Gøg, en, e, Gøgeæg, get. [leri, et, er.

Gøgl, et, gøgle, at. Gøgler, en, e. Gø-

gøre, at, gø, gjorde, gjort. gørlig.

Gørtler, en, e, Haandværker, som laver Dørgreb, Laasebeslag o. lign. af Messing, Bronze og Nysølv.

Gøs, en, *søv.*, lille Flag fra en Stage paa et Orlogsskibs Bovspryd.

Gæring.

H.

h. a. = hoc anno, i dette Aar.
Haa, en, er, Sildehaj, en hos os forekommende Hajart.

Haab, et. haabe, at, haabefuld.

Haan, en. haane, at, haanlig.

Haand, en, Hænder. faa i Hænde.
 Haandelag, et. [Mand.]

Haandgemæng, et, Kamp Mand mod
Haandjærn, Fl. to med

hinanden forbundne Jærnbøjler til at anbringe om et Menneskes Haandlede.

Haandjærn.

Haandklæde, t.r. Haandlanger, en, e. Haandsbred, den.

Haandspage, især *søv.*, n, r. Loftstang af sejt Træ til at bakse el. løfte større Vægte med. [haandterlig.]

haandtere, at. Haandtering, en, er.

Haandværk, et. Haandværker, en, e.

Haar, et, Haarklover, en, e. Haarkløveri, et, er. Haarsbred, den. haare, at, haaret, -ede.

haard, Haardhed, en, haardnakket, -ede.

Haarreb, et, *rebsl.*, Tov af Svinehørster, der bruges til at glatte Dugterne med.

Haarvildt, et, *jagt*. Dyrevildt i Modsætning til Fuglevildt.

Habeas-córpus-Akt, engelsk Grundlov fra 1679, hvis vigtigste Bestemmelse er, at enhver fængslet kan kræve at blive bragt for en Dommer, der afgør, om han skal holdes fængslet eller kan løslades mod Kavtion (indført i den danske Grundlov). [pengeløs.]

Habenichts (-nigts), en, som intet ejer,

håbet, (om Gladiatorene i Rom) han har det, han er saaret.

habil, duelig, øvet, skikket; **habilitøre** sig, at, gøre sig duelig, dygtig; **habilitöt**, en, Duelighed, Dygtighed; et Vidnes **H.** dets Evne til at aflægge et retsdyldigt Vidnesbyrd.

Habit, ten, ter, Klædning Dragt.

habituël, stadig, sædvanlig; vanemæssig.

Häbitus, en, et Menneskes hele ydre Fremtræden. Udseende, Holdning.

Hab' und Gut (fejl: Habengut), ens hele Formue

hachëre (hasjere), hakke; ridse. **Hachis** (hasji), Ret af hakket Kød i brun Sovs og stærkt krydret.

had, et. hade, at. Hader, en, e. hadsk.

Hädes, hos Grækerne Underverdenen, Skyggenes Rige, egtl. Dødnigeriget's øverste Guddom.

Hädji ell. **Hädschi**, en, tyrkisk Pilegrim, som har gjort en Valfart til Mekka.

Haff, et, Indhav paa Østersøens Sydkyst.

Häns, en, Hædersnavn for en koranlydig Muhamedaner; særlig kendt under

dette Navn er en berömt persisk Digter fra 14. Aarh.

Hage, n, r, hage, at.

Hagegang, en, e, *urm.*, frem- og tilbagevuggende Hage, som sammen med Stiglhjulet og Pendulet danner Hemværket i Pendulure.

Hagakors, et, Kors, hvis Arme er böjede i en ret Vinkel.

Hagel, et, Hagelen = **Hagelbyge**. hagle, at.

Hagtörn, en, *nsk.*, Hvidtjörn.

Haie (hæs), Gærde, Hegn; Dobbelttrække af Soldater.

Haj, en, er.

Hajduk, se **Højduk**.

Hak, ket, hakke, at. Hakke, n, r. Hakkelse, n.

Hakkebröt, tet, ter, *søv.*, den øverste Kant af Skibets Agterspejl. *mus.*, gammelt Strenginstrument, spilledes med to Hamre.

Hakfrugter, Fl. *ldbr.*, Afgrøde, der dyrkes i Rækker med saa stort Mellemrum, at de kan renses i Voksetiden.

Hakning, en, *ldbr.*, Bearbejdelse af Jorden mellem Hakfrugter (s. d.) for at holde Jorden løs og fri for Ukrudt.

Häl, len, ler, stor Sal, Gildestue (se ogsaa: **Halle**).

Hale, n, r. Haleben, et, o. s. v.

hale, at; Halen, en.

halende Part, *søv.*, den Ende af et Tov, hvori der hales (modsat **Fastopart**).

Haletudse, n, r,

Frølarven paa det første Udviklings-

Haletudse.

Half and Half (hafænd haf), halv af hvert, bruges om to Slags Drikke der blandes.

Half-back, en, s, (hafbak) *spt.*, i Fodbold en af tre Spillere, der staar et Stykke længere fremme end Backs (s. d.), Mellem-spiller.

Hallali, et, *jagt*, Hornsignal ved Parforcejagt, der forkynder det jagede Dyrs Død.

Halle, n, r, tysk Form for Ordet Hal, bruges i Sæmnessætninger f. Eks. Øhalle; Fl. Boder. samlede paa et overdækket Torv.

hallelüja! Lovpriser Herren. **Hallelüja**, et, er.

Hällig, en, er, lille Ø af Marskland, særlig ved Slesvigs Vestkyst, der er ube-skyttet af Diger og derfor stadig udsat for Oversvømmelse.

Halling, en, *nsk.*, Folkedans.

Hallucination (-sjon) en, er, Blændværk

Sanseagttagelse, til hvilken der ikke svarer nogen ydre Paavirkning.

Halm, en, Halmbaand, et, o. s. v.

Halmpude, n, r, Halmfletning, der anbringes i Hestens Sko, for at Snaen ikke skal klampe under Hoven.

Halmryster, en, e, Apparat paa en Tærskemaskine, der skiller Kærnen fra Halmen.

Hals, en, e, halsstarrig. halse, at.

Hals, en, e, *søv.*, Tov, hvormed det nederste Hjørne af et Sejl hales ned til Rælingen; paa et Stagsejl det Tov, der holder det forreste Hjørne fast til Sprydet el. Masten. *mus.*, det lange, smalle Stykke Træ, der udgaar fra Lydkassen paa Violiner o. l. Instrumenter, og paa hvilket Gribebrettet hviler. [i Spiserøret.

Halsbrynde, n, brændende Fornemmelse

halse, at, *søv.*, = **kovende** (s. d.)

halt, halte, at, Halthed, en.

Halunk, en, er.

halv, halvanden, halvere, at; Halvering, en, halvfems, halvfemsindstyve, halvfjerds, halvfjerdsindstyve, halvtreds, halvtredindstyve, halvvejs.

Halvskuffel, en, skuffer, *jagt*, ung Daahjort, hvis Gevir endnu ikke er helt udviklet.

Halvstik, ket, *søv.*, en Slags Slyngning af et Tov, hvorved den ene Del kommer til at beknibe den anden.

Ham, men, me, den afkrængede Overhud hos Slangerne.

Hamadryade, n, r, Trænymfe, Skovnymfe, som beboede et eget Træ, med hvilket hun fødtes og døde = **Dryade**.

Hammel.

Hammel, en, Hamler. *karetm.*, Tværstykke foran paa en Vogn, hvortil Skaglene eller Svinglerne fæstes. [ring, en.

Hammer, en, Hamre. hamre, at. Ham-

Hammer, en, Hamre, *tom.*, et Stykke Tommer, som tappes oven paa en Række Pæle for at samle disse til en Helhed.

Hamp, en, Hampefrø, et.

Hamster, en, e, en Slags Gnaver.

han, ham, hans. Han, nen, ner.

Handel, en, er og Handler. Handelsbetjent, en, e. handelig. handle, at. handlende, de. Handlemaade, n, r. Handling, en, er.

Handicap (*handikap*) pet. *spl.*, Væddeløb, i hvilket alle Heste faar lige Chancer, ved at man belaster dem med større el. mindre Vægte.

Handschar, en, tyrkisk Vaaben, Mellemting mellem Dolk og Sabel.

Handsel, de Penge, man faar ved den første Handel en Dag.

Handsko, n, r, Handskemager, en, e, osv.

Hane, n, r, Hane kam, men, me, osv.

Hane, n, r, *mil.*, den Del af Geværlaasen, der bevirker Skuddets Affyring.

Hanebjælke, n, r, *tom.*, kort Bjælke, der er anbragt imellem Spærene for at stive dem af.

Hanfod, en, fødder, *søv.*, Tovstrop, hvis Ender er fastgjorte med et vist Mellemlum, medens Kraften virker i Stroppens Midte.

Hang, et, at have Hang til.

Hangor, en, e, *søv.*, Bugt af svært Tov el. Kæde, anbragt paa Toppen af Undermasten og Stangen, i hvilken svære Tallier anbringes for at løfte tunge Byrder op fra Dækket.

Hank, en, e, hankelos, Hankekurv, en, e.

Hankøgarn, et, *fisk*, en Slags Sildegarn.

Hanrej, en, er, Ægtemand, hvis Hustru er ham utro.

Hansa, Hånse, en, det i Middelalderen imellem flere, især tyske Handelsstæder indgaaede Forbund til fælles Forsvar.

Hanseøer Fl. Hansestædernes Beboere og Tropper. **hanseøtisk**, som hørte til Hansaen.

Hansom (*hansom*), tohjulet Vogn med et højt Kuskeseade bagpaa (se ogsaa **Cab**).

Hanswurst, en, lystig Person i det lavere tyske Skuespil; en Nar.

Harangue (*arangg*), n, r, højtidelig Tale, lang Snak; **haranguere** (*aranggere*), at, holde en saadan Tale, gøre mange Omstændigheder over Smaating.

harseløre, at, drille, tirre, forurolige, gøre idelige Anfald. **Harcoleur** (*arslör* el. harselör), en, er, Drillepind, Plageaand.

hardi (*ardi*), dristig. **Hardiøsse** (*ardjæss*), n, Dristighed, Forvovenhed, Frækhed.

Hare, n, r, Harekanin, en, er, osv.

Harem, met, mer, Helligdom, som det er forbudt at betræde; Kvindernes Bolig hos de muhamedanske Nationer; Samlingen af en Muhamedaners Koner.

Hareskaar, et, Misdannelse af Ansigtet, der indtræder hos Fosteret. Det bestaar i en Spaltning af Overlæben alene, eller af Overlæben og Gommen.

Härlekin, en, er, Hovedmaske i Italienernes Maskekomedier, iført den bekendte af brogede Lapper bestaaende Dragt, og med en Træbriks; Gøgler, Spasmager.

Härlekinåder, n, r, Narrestreger, Løjer.

Harmattan, en, en skadelig Vind i det vestlige Afrika.

Harme, n, harme, at, harmes, at, harmelig.

harmonöre, at, samstemme, samlyde; stemme overens; passe sammen, være enig. **Harmoni**, en, er, Overensstemmelse; Samklang; Endrægtighed, Enighed. **Har-**

monimusik, udført af lutter Blæseinstrumenter.

menter. **harmønisk**, samstemmende, velklingende, overensstemmende; samdrægtig. enig.

Harmønika, en, er. Musikinstrument, se **Akkordion**.

Harmonikatog, et, *jærnb.*, Jærnbånetog af Gennemgangsvogne; hvor Mellemrummene mellem Vognene er dækkede med harmonikaformede Læderudtræk.

Harmonium, iet, ier, Stueorgel (med Tunger i Stedet for Piber).

Harnisk, et, er, Panser, Brynje.

Harpe, n, r. harpe, at.

Harpeggio, se **Arpeggio**.

Harpiks, en, el, et, er.

Harpun, en, er, *fisk.*, en Slags Kastespyd, der anvendes ved Hvalfangst.

harpunøre, at, ramme Hvalen med H.

harpunører, en, e, Harpunkaster.

Harpy, en, er, Uhyre med Kvindensigt, Vinger og Kløer; Sindbillede paa umættelig Rovgerrighed; en gerrig, ond Kvinde.

harsk, Harskhed, en.

Harthugger, en, e, Stenhugger, som til Brølægning o. l. tilhugger Sten i regelmæssige Former.

Hartkorn, et, Maalestok for Jordens Skyldsætning.

Haruspex, en, Fl.

Haruspices, Præst hos Romerne, som spaaede af Offerdyrenes Indvolde.

Harve, n, r. harve, at. Harvning, en.

Has, at faa H. paa.

Hasard (hasar), en, Tilfælde; ogsaa = Hasardspil.

hasardøre, at, gøre noget paa Lykke og Fromme; vove.

sætte paa Spil.

Hasardspil, Lykkespil, hvor ikke Spillerens Kyndighed, men Lykken alene gør Udslaget.

Haschisch, en, indisk Hamp, et i Orienten meget brugt Beruselsesmiddel.

Hase, n, r, den Skaal, i hvilken Hasselnødden sidder.

Hase, n, r, hos Hovdyrene Leddet mellem Underben og Bagfod, svarende til Fodledet hos Menneskene.

Haspe, n, r, et Jærn til Lukkelse paa en Dør, et Vindue osv.

Haspe, n, r, en Slags Garnvinde, paa hvilken det spundne Garn vindes op. *rebstl.*

Haspe, n, r, en Slags Garnvinde, paa hvilken det spundne Garn vindes op. *rebstl.*

Haspe, n, r, en Slags Garnvinde, paa hvilken det spundne Garn vindes op. *rebstl.*

Haspe, n, r, en Slags Garnvinde, paa hvilken det spundne Garn vindes op. *rebstl.*

Dansk Rettskrivnings- og Fremmedordbog.

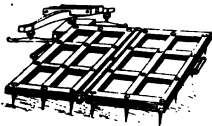
Harpe.

Harpun.

Harpy.

Harve.

en Slags Rulle, hvorpaa det færdige Reb ruller op i nøjagtigt ordnede Bundter.

Hassel, en, Hasler. Hasselnød, den, der.

Hast, en, haste, at. hastig. Hastværk, et.

Hat, ten, te. Hattemager, en, e. Hatteskylge, n, r.

Haubits, en, er, kort Kanon, hvis Projektiler har høje, krumme Baner.

haud (afkortet af: *haud illaudabilis*), ikke urosværdig (den næstbedste Karakter); denne har to Afdelinger **haud ill. primi gradus**, og **secundi gradus**, af første og anden Grad.

Haug, en, er, *nsk.*, Høj.

hauke, at, *nsk.*, raabe.

Hausse (ohs), opadgaende Bevægelse i Priserne paa Varer og Kurserne paa Pengeeffekter og Værdipapirer, modsat **Baisse**.

Hausstør (osje) en, som spekulerer i opadgaende Priser.

haut (o) høj; **de haut en bas** (dø o ang ba), fra oven af ned ad, ringeagtende.

Hautbois, (oboa), en, se **Obo**. **Hautboist** (oboist), en, er, den, som blæser Obo.

Hautelisse (otllis), n, r, Tapet af Silke og Uld med lodret staaende Kæde, den fineste Art Gobelin.

Haute-voilée (ohtvaale), fornemt Selskab.

Haut-gout (ogu), pikant Smag, om Vildt, som har hængt temmelig længe.

Hautrelief (orøljæff), fet, fer, stærkt op-højet Arbejde, hvis Figurer træder mere end halvt frem fra Grunden.

Hav, et, e. Havbund, en, Havsnød.

Havari, et, er, Søskade paa Skib og Ladning under Rejsen.

havareret, -ede beskadiget ved Søskade, søslaaet.

Havarist, en, er, Skib, der har lidt H. [Vejr.]

Havblik, ket, *søv.*, Udtryk for blikstille

Have, n, r. Havebrug, et, osv.

have, at, har, havde, haft.

Havelok, havlaak, ken, ker, Kappe uden Ærmer og med fast Slag.

Havgul, en, *nsk.*, Havvind af jævn Styrke, der om Eftermiddagen i varmt Vejr blæser ind ad Fjordene i det vestlige og nordlige Norge.

Havgus, en, er, kold Taage, der dannes over Vesterhavet og af Vinden føres ind over Land.

Havkal, en, er, en stor arktisk Haj.

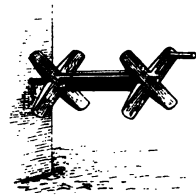
Havn, en, e. havne, at.

Havn, en, er, *nsk.*, Græsgang.

Havro, n. Havregryn, et, ene, osv.

Havstok, ken, ke, den Del af Strandbred-den, der paavirkes af Bølgeslaget.

Heat (hiht), et, Fl. Heats, Afdeling af et Væddeløb. **Heatløb** (hiht-) et, Væddeløb, der er delt i flere Afdelinger.

Haspe.

Höbe, (hos Grækerne) Ungdommens Gudinde, Gudernes Mundskænk.

Hebraisme, n, r, hebraisk Sproggenhed.

Hebræer, en, e, hebraisk.

hed, hede, at, Hede, n, Hedetøj, et.

hedde, at, hed, hedt.

Hede, n, r, Hedebrand, en, e.

heden = herfra, at fare h. Heden-gang, en.

Hedenold, en, den hedenske Tid.

hedensk, Hedenskab, et, Hedning, en, er.

Hedonisme, n, filosofisk Lære, der søger Livets Formaal i Lysten. **hedonistisk**, hørende til H.

Hedschra, Flugt; Muhameds Flugt fra Mekka til Medina Sommeren 622 efter Kr. F., fra hvilken Dag Muhamedanernes Tidsregning begynder.

heftig, Hefthighed, en.

Hegemoni, et, Overherredømme (især af en Stat over andre uafhængige Stater).

Hegle, n, r, rebsl., firkantet Bræt, besat med høje Pigge. Gennem dem trækkes Hampen for at renses og redes ud, saa at den kan spindes.

Hegn, et, Hegnsmand, en, mænd, hegne, at.

Hei, en, er, *nsk.*, bred, flad Bjærgkam.

Hello, en, er, *nsk.*, Hjejle.

Højduk, ken, ker, Tjener i ungarsk Soldaterdragt; Drabant.

Højre, n, r, ¹⁾ en Fugl. ²⁾ en Græsart. Hejrefjer, en, Hejresvingel, en. (Græsart).

hejse, at, Hejsning, en.

Hekate, *myt.*, det samme som Luna, Maanegudinden, opfattet som Trolddommens Gudinde.

Hekatömbe, n, r, et Offer af 100 Dyr, som Grækerne og Romerne ved store Højtideligheder bragte Guderne.

Hekkonfelt, Bjærget Hekla paa Island, til hvilket man troede, at Heksene foretog deres Udflugter.

Heks, en, e, Heksedans, en, e, hekse, at, Hekseri, et.

Heks, en, e, *søv.*, Smedejærnsbøjle, der ender i to Øjer, gennem hvilke der stikkes en Bolt med Hoved i den ene Ende og Hul med Split i den anden.

Heksaæder, et, -edre, Legeme, som er indsluttet af seks ligsidede Firkanter, en Terning.

Heksagon, en, er, Sekskant.

Heksakörd, en, er, i den græske Musik Skala af seks Toner.

Heksameter, et, -metre, Versart med seks Fodder, særlig Daktyler.

heksangulær, seksvinklet.

Heksesiti, en, er, *jagt*. Harens selv-lavede Gang gennem Kornet.

Hektik, ken, Aftagring, Blodmangel, Tab af Kræfter (som ved Brystsye), **høktisk**, hørende til en saadan Tilstand.

Hekte = 100; betegner i Metersystemet 100 Gange Enheden, f. Eks. Hektogram = 100 Gram; Hektometer = 100 Meter osv.

Hektograf, en, er, Apparat til at tage mange Genpartier af noget skrevet.

Höl, i nordisk Mytologi: Død, Dødsrige, Dødsrigets Herskerinde. **Hөлhest**, en, e, Helhjem.

hol, Hele, t, hele, at. **Hөлbrodelse**, n, r.

Hөлbrød, en el. et, helbrede, at, helbredelig.

Hөld, et, heldig.

Hөлg, en, er, *nsk.*, Helligdag, Søndag.

Hөлgen, en, er.

Hөлken, Bjærg i Bøotien, Apollos og Musernes Opholdssted.

Hөлlograf, en, er, Instrument til Fotografering af Solen. **Hөлlografi**, en, Gengivelse af Kunstværker ved Hjælp af Reliefbilleder, fremkaldte ved Fotografi; Telegrafering ved Hjælp af Solen. **Hөлlogravüre** (-gravyr) = Hөлlografi; ogsaa den fremkomne Gengivelse.

Hөлlos, Solen; Solguden (Føbos Apollo).

Hөлiosköp, et, er, Instrument til direkte lagttagelse af Solen.

Hөлitröp, en, er, en Plante; grønlig Ædelsten med røde Pletter.

Hөllas, det gamle Navn for det græske Fastland, særlig Livadien, ogsaa for hele den græske Verden; nu Kongeriget Grækenland. [eller Klippe.]

Hөlle, en, r, *nsk.*, flad Sten

Hөлlobård, en, er, Stridsøkse,

et Spyd med en Økse, som baade tjener til at hugge og stikke med. **Hөлlobardist**, en, er, Drabant, væbnet med en H.

Hөлloberus, en, Nyserod.

Hөлlofsk, en, e, en Slags lille Hөlleflynder.

Hөlleflynder, en, e.

Hөllöner, en, e, Græker. **hөllönisk**, græsk.

Hөllönist, en, er, lærd Kender af det græske Sprog; græsk Jøde (i det nye Hөllebard.

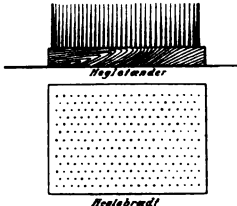
Testamente. **hөllönistisk**, hebraisk-græsk, græsk med indblandede hebraiske Sproggenheder, i hvilket Tungemaal de 70 Fortolkere oversatte det gamle Testamente, og Evangelisterne og Apostlene skrev det ny.

hөllөр, hellere, helst.

Hөllөрistning, en, er, Tegn og billedlige Fremstillinger, i Oldtiden udhuggede paa større Sten el. Klippeflader.

Hөllөspönt, Strædet ved Dardanellerne imellem Europa og Asien.

hөllig, de hellige. Knud den Hellige, hellige, at, Hөlligaand, en.

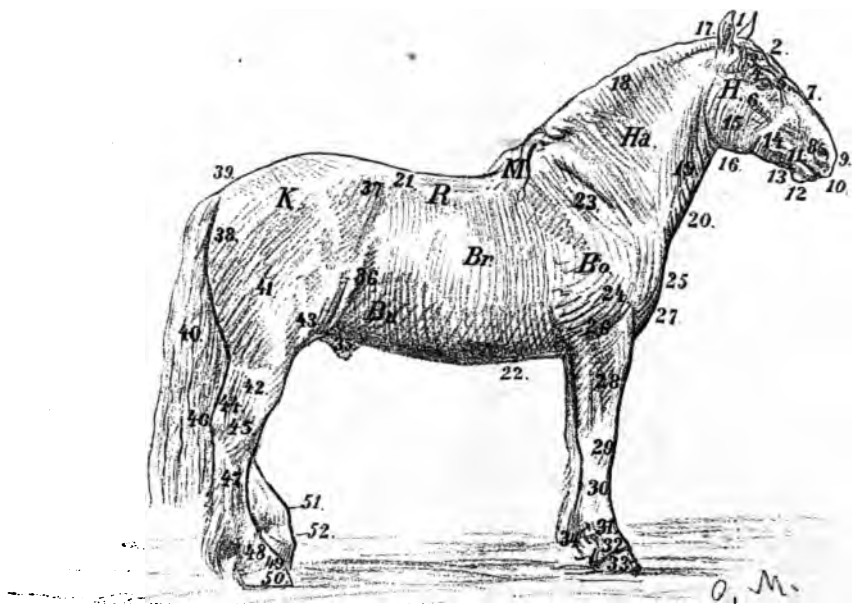

Helöt, en, er, spartansk Slave.
Helse, n, *nsk.*, Helbred. **Helsebod**, en, Styrkelse for Helbredet.
Helsen, en = **Helbred**.
Helskuher, en, e, *jagt*. Daahjort, hvis Gevir er fuldt udviklet.
Helt, en, e, Heltedigt, et, e, hellemodig, heltelig.
Helvodo, t. Helvedstraf, fen, fe. Helvedsild, en.
Helvötien, Schweiz. **Helvötier**, en, e, Schweizer, **helvötisk**, schweizersk.
Hömi, halv-, bruges i mange Sammensætninger.
Homicykol, en, cykler, Halvkreds.
Homiopi, Ojensvaghed, hvorved jman ser Genstandene kun halvt (den højre eller venstre, den nederste eller øverste Halvdel af samme).
Homistære, n, r, Halvkuglen; især Halvdelen af Jord- eller Himmelkuglen; Halvdelen af den store Hjerne. **homistærisk**, halvkugleformet.
hommo, at. Hemsko, en.
hommelig. Hemmelighed, en, er.
Hömmän *svsk.*, Landejendom.
Hömværk, et, er, *urm.*, Gangen i Ure, bestaaende af Ganghjulet og en svingende Hage, hvis Svingninger reguleres af et Pendul eller en Uro, se **Echappement** og **Hagegang**.
hon, henne.
honde, hendes, hun.
Hondokagön, en, er, Ellevekant. **Hondokasyl-labes**, et Vers paa elleve Stavelser.
hongiven, henholdsvis, henrette, at. henrykt.
Hensende, n, r, Hensigt, en, er. **Hönsyn**, et. henvejre, at.
Henriade (angriadd), n, Voltaires Helte-digt om Henrik IV. **Henri quatö** (angri katr), den franske Konge Henrik IV; ogsaa et spidst Fipskæg under Underlæben.
honte, at.
Höp! Haansord til Jøderne, skal være Forkortning af Hierosölyma öst pärdita, Jerusalem er ødelagt.
Höpar, Lever; **höpar sülphuris**, Svovl-lever. **Höpätica**, Fl. Midler mod Lever-sygdomme. **Höpätitis**, Leverbetændelse.
Höpätödor, et, -edre, Legeme med 7 Sideflader. **Höptagön**, en, er, Syvkant, Figur med 7 Kanter eller Linier.
Höptrakörd, en, er, i Oldtiden Lyre med syv Streng; *mus.*, Skala paa 7 Toner.
Hörakles, = **Hörkules**. **Höraklider**, Fl. Herkules's Efterkommere.
Höraldik, ken, Læren om Skjoldmærker.
Höraldiker, en, e, Kender af Vaaben (Skjoldmærker). **höraldisk**, vedkommende Vaabenlæren.

Hemværk.

Hörbärium, iet. ier, Samling af törrede Planter. **hörbarisöre**, at, samle Planter, botanisere. [gere, at.
Hörbergo, t, r, herberge, at. herber-
Hörbivörer, Fl. planteædende Dyr.
Hörd, en, er, Arne, aabent Ildsted; i Skaktovne Bunden, hvor det smeltede Metal samler sig; Gulvet i et Jærnstøberi. *bag.*, Bagerovnsens Gulv.
Höre, græsk = Romernes Juno.
hereditär, arvelig.
Hörkomst, en.
Hörkulos, den største og mest berömte af alle gammelgræske Helte; deraf: en Herkules, en stærk Mand, en Kæmpe. **hörküllisk** heltemæssig, kæmpemæssig, et h. Arbejde, et kæmpemæssigt, næsten uoverkommeligt Arbejde. [baand.
Hörkulosbaand, et, svært, flettet, Uld-herlig, Herlighed, en, er.
Hörmafrodit, ten, ter, Tvetulle (med baade mandlige og kvindelige Könsorganer). **hörmafroditisk**, tvetullet, tve-könnet.
Hörme, n, r, Billedstøtte af Hermes eller Merkur; Brystbillede uden Arme, der forneden løb ud til en firkantet Støtte.
Hörmelin, en, er, hvid Væsel; Pelsværket af den.
Hörmeneutik, ken, Fortolknings- ell. Forklaringskunst. **hörmenöütisk**, fortolkende, forklarende.
Hörmes = **Hörkur**.
hörmötisk, hvad der slutter lufttæt.
Höröld, en, er, Parlamentær; Udraaber ved höjtidelige Lejligheder.
Hörönsbrönd, et Springvand i det smaa, hvor Vandet drives i Vejret ved Luftens Tryk.
Hörös, en, Fl. **Höröer**, Helte, Halvguder, den græske Oldtids forguede Helte.
Höröine, n, r, Heltinde; Halvgudinde.
höroisk, heltemæssig, höjhjertet. h. Digt, Heltedigt. h. Versemaal = Heksameter.
Höröismo, n, Heltemod, Helteaand, Höjhjertethed.
Hörösträt, var en æresyg Sværmer, der stak Ild paa det berömte Artemistempel i Efesus blot for at foregive sit Navn; en, der vil skaffe sig et Navn ved at göre ondt. **hörosträtisk**, Berömmelse. Berömmelse, der vindes ved en Udaad.
Hörre, n, r, Hr. Hansen. Herskab, et, er. herske, at. Hersker, en, e.
Hörred, et, er. Herredsfoged, en, er.
Hörrenhuter, en, e, Medlem af den herrenhutiske Brödremenighed, en religiös Sekt.
hörsö, at.
Hörting, en, er, hertugelig.
Höspärider, Fl. Dötre af Hesperus, i hvis Have der voksede Guldæbler, som en Drage bevogtede.
Höspärien, kaldtes Italien af Grækerne.

Hestens Ydre.

H. Hovedet. 1 Øren. 2 Pande og Pandelok. 3 Ojegrube. 4 Ojebue. 5 Øje. 6 Kindkam. 7 Næseryg. 8 Næsebor. 9 Næsespids. 10 Læbespids. 11 Mundspalte. 12 Hagespids. 13 Kindkædegrube. 14 Kind. 15 Underkiebe. 16 Kæbekule. Ha. Halsen. 17 Nakke. 18 Halskam med Man. 19 Aarerende. 20 Strube. M. Manken. R. Ryggen. 21 Lænden. Br. Brystets Sider. 22 Brystets nederste Del. Bo. Bovpartiet. 23 Skulder. 24 Overarm. 25 Bovspids. 26 Albued. 27 Bringe. 28 Underarm. 29 Förknæ. 30 Pibe. 31 Kode. 32 Krone. 33. Hov. 34 Hovskæg. Bu. Bugen. 35 Kønslemmets Skede. 36 Flanke. K. Krydset. 37 Udvendige Hoftehjørne. 38 Sædebensknode. 39 Halerod. 40 Hale. 41 Laar. 42 Underlaar. 43 Bagknæ. 44 Akkillesene. 45 Has. 46 Hasespids. 47 Pibe. 48 Kode. 49 Krone. 50 Hov. 51 Kodeled. 52 Kronled.

den pyrenæiske Halvø af Romerne. **hø-spørisk**, beliggende mod Vesten.

Hesperus, Aftenstjernen, Venus.

Hessel, en, = **Hassel**.

Hest, en, e. Hestfolk, Hesteforstand, en.

Hest, en, e, *søv.*, kort Tov, der er befestet til Raen, og hvis anden Ende med et Øje omfatter Perten (s. d.).

Hestegang, en, e, Mellemed, der overfører Hestens Kraft til den Maskine, der skal drives.

Hestekraft, en, Maal for Arbejdshastighed, i Danmark = 480 Pundfod. ∴ den Kraft, der udfordres til at hæve 480 Pund i Lodret Retning.

heterodøks, vranglørende, afvigende fra den herskende Kirkelære. **Heterodoksi**, en, Vranglære, afvigende Læremening i Trossager.

heterogøn, uligeartet, af forskellig Art eller Beskaffenhed, modsat **homogøn**.

Hëtman ell. **Ataman**, en, er, Kosakkernes Hovedanfører.

Hetære, n, r, Skøge (hos Oldtidens Grækere).

hëureka, jeg har fundet det; fundet! (Archimedes's Ord, da han havde opdaget Loven om Legemers Vægttab i Vædsker).

Heuristik, ken, udviklende Læremetode, som leder Discipelen til selv at udfinde Læresætningerne.

Hi, et, er, Bjørnens Vinterleje.

Hiäl, en, er Aabning i et Skrift, hvor noget af Teksten er bortkommet, *gram.* Mislyd ved to eller flere Vokalers Sammenstøden.

Hib, bet. [Dyrenes Vinterdvale.

Hibernation (-sjon), en, er, Overvintring.

Hickory, en amerikansk Art af Valnøddetree.

hic Rhodus, hic salta! her er Rhodus, spring her! d. e. vis nu din Dygtighed.

Hidalgo (idalgo), en, spansk Adelsmand af den lavere Klasse (jvfr. Grande).

hidse, at, hidsig.

Hierark, en, er, gejstlig Magthaver, Prælat, herskesyg Præst. **Hierarki**, et, er, Præstevælde. Rangfølge af Embeder og Værdigheder; Samling af de højere gejstlige under eet; **hierarkisk**, høfende til Hierarki.

Hieroglyffer, Fl., hemmelig Skrift; de gamle Ægypteres Billedskrift. **hierogly**

Hieroglyffer.

Isk, sindbilledlig, gaadefuld, hemmelighedsfuld.

Hierograp, en, er, en, som beskriver hellige Genstande. **Hierografi**, en, hellig, hemmelig Skrift og dens Brug; Beskrivelse og Forklaring over hellige Skrifter, Skikke o. s. v.

Hieromanti, en, Spaadom af et Offerdyrs Indvolde osv.

Hierotök, et, er, Opbevaringssted for hellige Genstande, Helgenskrin.

Higlife (hallaif), *eng.*, Livet i den fornemme Verden.

Hikke, n, hikke, at.

Hilaritöt, en, Munterhed, Lystighed.

Hilse, at, hiltsede el. hilste, hilst. **Hilsen**, en, er, [at, himmelsk.

Himmel, en, Himle, Himmerige, himle,

hin, hinanden, hinsides, hinsidig.

hinc illae lacrimae, deraf hine Taarer, d. e. deraf kommer Ulykken.

Hind, en, e, Hindbær, ret.

Hinde, n, r, hindet, -ede.

Hinder, en, hindre, at, Hindring, en, er.

Hindu, en, er, Urbeboer af Hindustan (Østindien). **Hindustani**, Hinduernes Sprog.

Hingst, en, e.

Hipparch, en, er, græsk Rytteranfører.

Hippodrom, en, er, Rendebane til Hestevæddeløb. [Hest.

Hippogrif, fen, fer, fabelagtig, vinget

Hippokras, en, kryddret Vin, Krydderbrændevin. **Hippokrates**, berømt græsk Læge.

Hippokræno, Musernes og Begejstringens Kilde paa Bjærget Helikon i Grækenland.

Hippelög, en, er, Hestekender, hestekyndig. **Hippelegi**, en, Læren om Heste.

Hippopotamus, en, Flodhest.

Hip som **Hap** ell. **Hips** om **Haps**.

Hird, en, en Fyrstes personlige Livvagt i Skandinavien i Middelalderen. **Hirdmand**, en, mænd.

Hirschfænger, en, e, lang Jagtkniv til at give det anskudte Dyr Fangst s. d.

Hirse, n, en Slags Korn.

Hisse, at.

Hisset, hist.

Histolegi, en, Læren om Vævene i det dyriske Legeme.

Historie, en, r. Historiker, en, e, historisk.

Historiograf, en, er, tidligere en af Kongen særlig ansat Hirschfænger. Historiker.

Histriöner, Fl., (i det gamle Rom og i Middelalderen) Gøglere, Skuespillere.

hitte, at, Hittedarn, et, osv.

hivo, at, hev, heven, et, ne.

hivo, at, ede, et, aande med Besvær. skrante.

Hjalte, t, r. Sværdfæste.

Højle, n, r, en Brokflugt.

Hjelm, en, e, hjelmet, -ede.

hjelmet, -ede, kaldes en Ko, der har hvidt el. hvidbroget Hoved, og Krop af en anden Farve.

Hjem, met, hjem, hjemlig, hjemme.

Hjemgift, en, Erstatning, som en Kvinde i visse Tilfælde kan fordræ af en Mand, der har krænket hende eller lovet hende Ægteskab.

Hjemmel, en, hjemle, at, Hjemling, en.

Hjerne, n, r. [glæde, n, hjertelig.

Hjerte, t, r. Hjertebanken, en. Hjertens-

Hjerte, t, r, *tekn.*, Bundklap i en Vandpost, som forhindrer Vandet i at løbe tilbage, naar Stempelet gaar ned.

Hjerter, en, e, Hjerterkonge, n.

Hjerteskjold, et, e, mindre Skjold i Midten af et Vaabenskjold.

Hjertestykke, t, r, det kileformede Stykke, der dannes ved Krydsning af to Jærnbane- ell. Sporvejsskinner under en spids Vinkel.

Hjerd, en, e.

Hjort, en, e. Hjortekalv, en, e, osv.

Hjul, hjulbenet, -ede. [Haandsving.

Hjulbor, et, Bor, der drejes ved et **Hjulstue**, n, r, Overbygning over Vandhjul for at skærme dem mod Frost.

Hjælp, en, hjælpe, at, hjalp, hjulpen, et, ne. Hjælper, en, e, hjælpsom, me.

Hjørne, t, r.

Hlidskjalf, *myt.*, Odins Højsæde i Valhal.

Hob, en, e. Hobetal, hobe, at.

Hobö, Hoboist, se **Obo**.

hoc anno, i dette Aar. **hoc est**, det er, det vil sige.

Hoch (tysk) et, Leve, Hurra.

hoc loco *lat.*, fork. **h. l.** paa dette Sted.

Hodegetik, ken, Anvisning til metodisk Studium af en Videnskab. **hodegetisk**, anvisende, vejledende.

Hof, fet, fer, hoffærdig, Hoffærdighed, en.

Hofte, n, r.

Hokuspokus, et, Gøgleri, Taskenspillerformular; forklæres som en Forvanskning af Nadverordene: **Hoc est corpus** (meum), dette er mit Legeme.

Hold, et, *fisk*. Mærke for Fiskegarn.

Hold, et, holde, at, holdt, holdbar, holden, ent, ne. Holder, en, e. Holdning, en, holdt! Holdt, at gøre.

holde af, at, *søv.*, dreje Skibets Forende fra Vinden.

holde paa med, at, *nsk.*, være i Færd med.

Holke, n, *nsk.*, Glatied, glat Føre.

Holland, hollandsk. Hollænder, en, e.

Hollænderi, et, er = **Mejeri**.

Holm, en, e. [Norden.

Holmgang, en, e. Tvekamp i det gamle

Holsten, Holstener, en, e. holstensk.

Holt, et, er, = Træ. Holtskrue, n, r, Skrue til Træ.

Homér, en gammelgræsk Digter, som

har besunget den trojanske Krig; **homørisk** Latter, Skoggerlatter.

Hømerule (homrul), *eng.*, politisk Selvstyrelse. **Homerulers**, Fl., irsk politisk Parti, som kræver H. for Irland.

Hømiletik, ken, Prædikekunst, **Hømiløtiker**, en, e, Lærer i gejstlig Talekunst; gejstlig Taler, Prædikant. **hømiløtisk**, som angaar gejstlig Talekunst. **Hømill**, en, er, bibelforklarende Prædiken.

Homme (aamm), Menneske, Mand. **H. d'affaires** (daffær), Forretningsmand.

Homogåmer, Fl. Planter, i hvis Blomsterstand der kun forekommer Blomster af samme Kön.

homogøn, ligegartet, ensartet, beslægtet.

Hømo nōvus, en ny Mand, uden børmt Forfædre, anelas.

homonym, ligelydende, men af forskellig Betydning, f. Eks. en Stift, et Stift. **Homonymi**, en, Enslyd af Ord med forskellig Betydning; ogsaa: Tvetydighed.

Homo sum, nil humāni a me alienum pūte, *lat.*, jeg er et Menneske og anser intet menneskeligt for mig uvedkommende.

Hømoopati, en, den Lægemetode imod en Sygdom at anvende saadanne Midler, som i et sundt Legeme vilde frembringe et lignende Onde. **Hømoopāt**, en, er, Tilhænger af denne Lægemetode. **hømoopātisk**, efter denne Lægemetodes Regler.

hønnēt, hæderlig, retskaffen, anstændig.

Hønning, en.

Hønningdug, gen, harpiksholdig Saft, der sveder ud af Træer, der er syge.

honný soit qui mal y pēnse (aani soa ki mal i pangs) Skam faa den, som tænker ondt derved (Indskriften paa den engelske Hosebaandsorden).

Hønner, en, militær Hilsen.

Hønnør, (aanør el. dsk. Udtale), Ære, Hæder. Æresbevisning; **gøre Hønnørs** (dsk. Udt.), fungere som Vært.

honorābel, ærefuld, hæderlig. rosværdig; anselig, agtbar.

Honorār, et, er, Belønning; Betaling til Lærere, Læger, Forfattere osv.

Honoratiōn (-sjon), en, er, Æresbevisning; Antagelse og Indløsning af en Veksel.

Honoratiōnes, Fl., de fornemste og mest ansete paa et Sted, Folk af de højere Stænder.

honorēre, at, betale Læger, Forfattere, Lærere osv. **h.** en Veksel, antage el. indfri den.

Hooka.

honōris cāusa, *lat.*, for Ærens Skyld, uden Vederlag.

Hōoka, (huka), østindisk Tobakspibe med et meget langt Rør, som gaar gennem et med vellugtende Vand fyldt Glas.

Hop, pet, hoppe, at, Hopsa, en, er.

Hoppe, n, r.

Hor, et, hore, at, Hore, n. r Horeri, et.

Hōra, en, en Time; Fl. **Hōræ**, Bedetimer, Timebønner i Klostre.

Horde, n, r; en Flok Nomader; Skare.

Horisont, en, er, Synskreds. **horisontāl**, parallel med Horisonten, vandret.

Horn, et, hornet, -ede.

Hornist, en, er. Hornblæser. [dans.

Hørnpibe (haarnpaib) engelsk Matros-

Horoskop, et, er, det Billede af Himmels Udseende paa et givet Tidspunkt (f. Eks. ved en Persons Fødsel), som Stjernetyderne optegnede for deraf at forudsige vedkommende Persons Skæbne. Stille ens **H.**, forudsige hans Skæbne ved et **H.**

horribel, forfærdelig, gyselig, gruelig. **horribile dictu**, skrækkeligt at nævne.

hors (aar) udenfor; **hors de combāt** (aar de kaangba), ude af Stand'til Kamp.

hors de concours (kaangkur), udenfor Konkurrence, bruges om et Arbejde, som ved en Udstilling ikke vil deltage i Prisæsknningen.

hors d'œūvre (dōvr), en Bisag; appetitvækkende Biret ved en Middag, oftest efter Suppen; Tilbygning, fremspringende Del af en Bygning. [Bekkasin.

Horsegeg, en, e, *jagt.*, = Dobbelt

Hortikultūr, en, Gartneri, Havekunst.

hortologisk, havekyndig.

Hose, n, r, Hosebaand, et, osv.

Hosiāna, Herre, hjælp.

Høspes, en, Vært, Gæst.

Hospitāl, et, er, Fattighus, Sygehus.

hospitēre, at, hivaane en Forelæsning som Gæst (uden at tegne sig som stadig Tilhører).

Hospitium, iet, ier, Herberg; Kloster i Alpepasserne, som sørger for vildfarne eller forulykkede rejsende.

Hospodār, en, er, Herre, Titel, som tidligere Fyrsterne af Moldau og Vallakiet førte.

Hoste, n. hoste, at. [ren = Oblat.

Høstie, n. r, Offerdyr; Brødet ved Nadvehøstie, sjeendtlig, sjeendsk.

Hotēl, let, ler, stor Gæstgivergaard; i Frankrig stor offentlig Bygning el. stor Privatbygning for en rig aristokratisk Familie. **H.-Dien** (aatældjō), stort Sygehus i Paris. **H. de ville** (-dø vil), Raadhus. **H. garnē**, Hotel, der udlejer møblerede Værelser.

Hottentot, ten, ter.

House of commons, (haus ov kaaments), Underhuset i det engelske Parlament;

House of Lords el. **Peers** (pirs), Overhuset.

Hov, en, e, Hovdyr, et.

Hovbønde, n, bønder. Hovgaard, en, e. Hovmester, en, e. Hoveri, et.

Hoved, et, er. hovedkuld; hovedsagelig.

Hovedbly, et, *elek.*, en Sikring, der forbinder Gadens Hovedledning med den enkelte Ejendoms Ledning.

Hovedstol, en, e, en Gælds oprindelige Beløb i Modsætning til paaløbne Bibeløb som Renter o. l.

hovne, ent, ne. hovne, at.

hovøre, at, vise overmodig Glæde. [hovmodig.

Hovmed, et, hovmede sig, at,

Hovpude, en, r, Skive af Kaut- Hovedbly. sjuk el. Kork, der anbringes i Hestens Hov for at hindre Sneen i at sætte sig fast.

h. t. = *hoc tēpore*, paa denne Tid.

Hu, en, Hukommelse, n. husvale, at. Husvalelse, n. hue, at.

Hubre, en, er, *nsk.*, Bjærgugle.

Hud, en, er, hudstryge, at.

Hue, n, r. Huebaand, et, osv.

Hug, get, hugge, at. Huggeblok, ken, ke.

Hugger, en, e. Hugjærn, et. Hugning, en, Hugst, en, er.

Hugenøt, ten, ter, kaldes de reformerte i Frankrig. **hugenøttisk**, henhørende til **H.** eller deres Lære.

hugge, at, *søv.*, siges om et Skib, der har voldsomme langskibs Bevægelser uden at komme meget frem. **hugge op**, at, tage Tømmeret fra hinanden paa et kaseret Skib.

Huggopibe, n, r, et hult Staal med rund Æg til at hugge Huller i Læder o. l. med.

Huggort, en, er, kort, bred Sabel, bruges særlig som Bevæbning i Orlogsskibe.

Hugorm, en, e, Danmarks eneste Giftslange.

hugølen, *nsk.*, forstyrret i Hovedet.

Huisiør (yis-je), en, Dørvogter, især i Retten, Retsbetjent.

hujø, at, Hujen, en.

hūjus, forkortet **huj.**, dennes, i denne Måned; **hūjus ånni**, i dette Aar.

Hūka, se **Hooka**.

Hukkert, en, er, tidligere en Slags bredbovet hollandsk Fartøj af Størrelse som en større Jagt.

hul, let, ler. hullet, -de.

hul, Hule, n, r, hule, at. Huling, en, er. Hulning, en, r.

huld, huldrig, huldsalig.

Huld, et, ved godt H.

Huldre, n, r, *nsk.*, Elverkvinde.

hulko, at, Hulken, en.

Hulkøl, en, e, *ark.*, hult, indrundet Led (som i en Gesims).

hulter til **bulter**.

humån, menneskelig, menneskekærlig, mild. **Humaniøra**, **humanistiske** Studier, sproglig litterære Studier i Modsætning

til matematisk-naturvidenskabelige. **humanisøre**, at, gøre menneskelig, sædelig, dannet. **Humanitæt**, en, Menneskekærlighed; Tænke- og Handlemaade, der er besjælet af Forstaaelse og Medfølelse for andre Mennesker.

humble (øngbl), ærbødig, ydmyg.

Humbug, den Kunst paa en kløgtig Maade at føre Folk bag Lyset og derved fralukke dem Penge; Vindmageri: en Halssløjfe. [Fugtighed, Væde.

humid, fugtig, vaad. **Humiditæt**, en.

Humle, n, Humlehave, n, r.

Humle, n, r, = Humlebi, en, er.

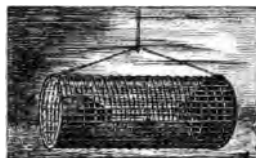
humme sig, at.

Hummer, et, e, et lille Værelse.

Hummer, en, e.

Hummertøjne, n, r, *søv.*, Fiskeredskab af Kviste eller

Trætremmcer, der sænkes ned paa Havbunden som en Slags Ruse for deri at fange Hummer.

Hummertøjne.

Humør, egentlig Fugtighed, Vædske;

Blanding af Godmodighed og Satire.

Humorøske, n, r, en med Lune skreven Fortælling.

Humorist, en, er, en, der besidder Lune eller den humoristiske Grundstemning og særlig en Forfatter, hvis Frembringelser er prægede af denne. **humoristisk**, lunefuld, spøgefuld, munter.

humpø, at, Humpen, en.

Humpel, en, pler.

humre, at, *nsk.*, gnægge (om Hesten).

Humus, en, Muldjord.

Humør, et, Sindsstemning, Lune, Munterhed, Oprømthed.

hun, hende, hendes. Hun, nen, ner.

Hund, en, e. Hundestejle, n, r. hundse, at, hundsk.

Hundevagt, en, er, *søv.*, Vagten fra Kl. 12 til 4 om Natten.

Hundrede, t, r. Hundredaar, et.

Hunger, en, hungre, at, hungrig.

Hurdle (hørdl), n, r, Risgærde, bruges som Forhindring ved Væddeløb.

Houri (huri), en, s, evig unge, skønne Kvinder i Muhamedanernes Paradis.

hurra, Hurra, et.

hurtig, Hurtighed, en.

Hus, et, e. Husbonde, ell. bond, bonder. Husholder, en, e.

huse, at, husøre, at, huslig.

Husår, en, er, ungarsk Rytter; letbevæbnet Rytter. [Stivelse.

Husblas, en, Fiskelim, anvendes som

Husgeraad, et, Bohave.

huske, at.

Hussit, ten, ter, Tilhænger af den böhmske Religionslærer Johan Huss. **hussitisk**, som angaar Hussitterne.

Hustru, en, er.

hutte, at. Hutleri, et, er.

Hval, en, er. Hvalros, sen, ser.

Hvalp, en, e.

hvalt, = hvælvet.

Hvarre, n, r, en Slags Flynder.

hvas, t, se.

Hvede, n. Hvedebrødsdage.

Hvene, n, r. en Græsart.

Hveps, en, er eller e. Hvepserede, n, r. **hver**, hverandre. Hverdag. Hverdagsbrug. Hvermand. [garn og Uld.

Hvergarn, et, hjemmelavet Stof af Hør-**hverken** - eller.

Hverv, et, hverve, at. Hverver, en, e. Hvervhing, en.

hvid, Hvide, n, r. Hvidetirsdag.

hvidlig, hvidne, at. hvidte, at. Hvidtjørn, en, e. Hvidtning, en. Hvidtøl, let.

Hvid, en, tidligere en lille Sølvmont.

Hvidblik, ket, fortinnet Jærnblik.

Hvidvejs, en, e, *nsk.*, hvid Anemone.

Hvil, et. Hvile, n. hvile, at.

Hviler, en, e, *søv.*, Pose af Sejldug el. Maatte, stoppet med Værk, anvendes som Friholt (s. d.).

hvilken, et, e.

Hvilling, en, er, en Slags Torsk.

Hvin, et, hvine, at. [ler, en, e.

Hvirvel, en, vler. hvirvle, at. Hvirv-

Hvirvelhage, n, r, *søv.*, Hage, der er indrettet saaledes, at Blokken kan drejes uafhængig af Hagen.

hviske, at. Hvisken, en.

hvisle, at. Hvislelyd, en.

hvo, hvem, hvis, hvad.

hvør, hvoraf, hvorefter, osv.

hvør, hvordan, hvorledes, hvornaar, osv.

hvælve, at. Hvælving, en, er.

hvæsse, at. Hvæsen, en.

hvæsse, at. Hvæsnings, en.

Hyacint, en, er, en Løgblomst; en gul-rød Edelsten.

Hyben, et, er. Hybenfrugt, en, osv.

hybrid, tveslægtet, opstaaet af to Arter f. Eks. Mulæstet.

Hýdra, en, er, Ferskvandspolyp; *myt.*, en uhyre Slange med mange Hoveder, som blev dræbt af Herkules.

Hydrargýrum, et, Kviksølv.

Hydrát, et, *kem.*, en Forbindelse, hvori der indgaar Vand.

Hydraulik, en, Vandkraftlære, Vandledningskunst. **Hydráuliker**, en, e. Vandbygmester. **hydráulisk**, som hører til H. eller virker ved Vandets Tryk.

Hydrodynamik, ken, Læren om Vædskers Bevægelse.

Hydrofobi, en, Vandskræk, Hundegalskab.

Hydrogên, et, = Brint

Hydrografi, en, Beskrivelse over Have,

Soer, Floder, deres Opstaaen og fysiske Forhold.

Hydrologi, en, Læren om Mineralvande.

Hydrométer, et, -metre, Vandmaaler, Regnmaaler, Instrument til at maale Hastigheden af strømmende Vand.

Hydropát, en, er, Læge, der anvender Vand som Lægemiddel. **Hydropati**, en, Læren om Vandkure.

Hydrofýt = Vandplante. [sotig.

Hydrops, Vattersot. **hydrópisk**, vatter-

Hydrostatik, ken, Læren om Vands og andre Vædskers Ligevægt. **hydrostátisk**, som henhører dertil.

Hydrotékniik, ken, Vandbygningslære, Vandbygningskunst. **hydrotéknisk**, som hører dertil.

Hygge, n. hygge, at, hyggelig.

Hygea, **Hygieia**, Gudinden for Sundhed.

Hygiénie, n, Sundhedslære. **hygiénisk**, som vedrører og fremmer Sundheden.

Hygrométer el. **Hygroskop**, et, er, Fugtighedsmaaler. **hygroskopisk**, vandsugende.

hykle, at. hykkelsk. Hykler, en, e. Hykleri, et. hyklersk.

Hyl, et, hyle, at. Hylér, en, e. Hyléri, et.

Hyld, en, e. Hyldbusk, en, e. Hyldetræ, et, er, osv.

Hyldé, n, r.

Hyldé, at. Hyldest, en. Hyldning, en, er.

Hýle, n, Grundstof, Matière.

hylle, at. Hylster, et, stre.

Hýmen, **Hymenæus**, Guden for Ægteskab, (i Anatomi) Mødom. **Hymenæor**, Fl., Bryllupssange.

Hymne, n, r, religiøs Lovsang.

Hynde, t, r.

hyper, i Sammensætninger: over, overdreven, alt for = **super**.

Hyperbel, en, er, Overdrivelse, alt for stærkt Udtryk; skraa Keglesnitlinie. **hyperbelsk**, overdrivende, overdreven, forstørrende (i Udtryk).

Hyperboræer, en, e, kaldtes af Grækerne Beboerne af det yderste, ubekendte Nord. **hyperboræisk**, nordlig.

hyperotodóks, overdreven rettroende.

Hyperotodóksi, en, overdreven Rettroenhed, blind Vedhængen ved Kirkelærens Ord.

Hypping, en, *ldbr.*, Opkæmning af Jord om raddyrkede Planter. **hyppé**, at.

Hygnose, n, Søvni; en abnorm Tilstand, der ligner Søvni, men i hvilken den hypnotiserede kan høre, hvad der foregaar.

Hypnotisme, n, Læren om Hypnose.

hypo, i Sammensætninger: under.

Hypokondri, en, Tungsind, Nervesygdom uden anatomisk Grundlag. **hypokónder**, tungsindig. **Hypokondrist**, en, er, tungsindig Grillefænger.

Hypokrisi, en, Hykleri, Sleskhed. **Hypokrit**, en, er, Hykler. **hypokritisk**, hykkelsk, skinhellig, slesk.

Hypostase, n, Personlighed i Treenheden, Grundvæsen; Grundlag for noget; Genstand for en Afhandling el. lign. **hypostatisk**, væsentlig, objektiv (s. d.).

Hypotek, et, er, Panteforskrivning i urørligt Gods; Underpant. **hypotekarisk**, som har Panteret, som er grundet paa en Panteforskrivning. **Hypotekbog**, Pantebog.

Hypotonuse, n, r, den Side i en retvinklet Trekant, der ligger lige over for den rette Vinkel.

Hypotese, n, r, antaget Mening; Forudsætning, tænkt (muligt) Tilfælde; Betingelsesætning, tvivlsom, ikke begrundet Paa-stand. **hypotetisk**, antaget, forudsat; betinget, tvivlsom.

hyppig, Hyppighed, en.

Hyrd, en, r, Hyrdinde, n, r.

hyre, at, Hyre, n, r.

Hyrobasse, n, r, Agent, der paatager sig at skaffe Søfolk Hyre.

hyss, at, Hyssen, en.

Hyssing, en, tyndt Tov, slaaet af tre tjærede Garn.

Hysteri, en, Nervesygdom uden paa-viselig Forandring i Nervesystemet. **hysterisk**, lidende af H.

Hytte, n, r, *sov.*, Opbygning agter paa et Skibs Dæk med Beboelse for Føreren.

Hyttedækk.

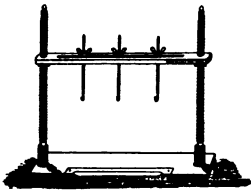
Hyttedækk, et, e, *fisk.*, Kasse med gennemhullede Sider og Bund, gennem hvilke Vandet frit kan strømme; benyttes til Opbevaring af levende Fisk.

Hyvne, n, r.

Hæder, en, hæderlig, hædre, at.

hæfte, at, Hæfteplaster, et. Hæfte, t, r. Hæftelse, n, r. Hæftning, en, er.

Hæftelade, n, r, *bog.*, Bræt med to lodrette med Skruegænger forsynede Opstandere, op ad hvilke et Træstykke kan forskydes, benyttes ved Bøgers Hæftning.

Hæftelade.

Hæg, en, e, en Slags Kirsebærtræ. **Hægobær**, ret.

hæge, at. [en, er]

hægte, at. Hægte, n, r. Hægtning,

Hæk, ken, ke, hække, at, Hækkebur, et, e.

Hæk, ken, ke, *sov.*, agterste Rum i et Fartøj. Hækjolle, n, r. Jolle, der paa

mindre Skibe bæres af Bomme bag Agterspejlet.

hækle, at, Hæklemaal, en, e. Hækling, en.

Hæl, en, e, *sov.*, agterste Ende af Kolen paa et Skib. **hæle**, at, berøre Bunden.

Hæld, et, hælde, at. Hældøre, n, el. t, r. Hælding, en, er. Hældning, en, er.

hæle, at, Hæler, en, e. Hæleri, et, er. **Hæljærn**, et, *skom.*, Apparat til at pudse Hælen af med.

hæmagøisk, bloddrivende.

Hæmatose, n, Næringsstoffens Forvandling til Blod.

Hæmofil, en, er, se **Bløder**.

Hæmorragi (hæmoragi), en, Blodflod, Blødning.

Hæmorroider, (hæmoriøder), Fl. Aareudvidninger ved Anus, hvorfra der kan opstaa Blødninger.

hænde, at, te, t. Hændelse, Hæljærn, n, r. hændelsesvis.

hænge, at, hang og hængte, hængt. Hængsel, et, sler.

Hængemaatte, n, r.

Hær, en, e. hæрге, at. Hærgning, en, er. Hærværk, et, er.

Hærd, en, se **Herd**. [en, er]

hærde, at, Hærdelse, n, r. Hærdning,

Hæresi, en, Vranglære, Kætteri. **Hæretiker**, en, e, Kætter, Vranglærer. **hæretisk**, kættersk.

hærme, at, *nsk.*, efterligne, efterabe.

Hæs, sen, se, Stak af høstet Sæd, der sættes uden for Laden.

hæs, Hæshed, en.

hæsblæsende.

hæse, at, *nsk.*, stønne.

Hæsitation (-sion), en, Tøven, Ubestemthed. Betænkning. **hæsitere**, at, tøve, standse, vakle, være uvis.

hæslig, Hæslighed, en.

Hætte, n, r. Hætteterne, n, r, osv.

Hævd, en. Hævdstid, en. hævde, at. Hævdelse, n.

hæve, at. Hævelse, n, r. Hævning, en.

Hævrt, en, er, Redskab, der benyttes til at tage Vædske oven ud af et Kar.

Hævne, en. hævne, at. Hævner, en, e.

Hø, et. **Høslæt**, ten = Høhøst.

Høaan, nen, *nsk.*, Højbjergning.

Høid, en, er, Dæmning, der anlægges ud for Kysten for at beskytte denne.

høilig, Høilighed, en, er.

Høj, en, e. Høgerede, n.

høj, højere, højest. Høj, en, e. Højde, n, r. Højhed, en. højlig. højne, at. Højskole, n, r. højstærret, -ede. højvelbaaren, t, ne.

højre, Højre, et. højresindet, -ede.

Høhække, n, r, Tremmeværk i Stalden, hvori Hesten faar sit Hø.

Højalder, en, den Del af Oldtiden, i hvilken der opkastedes Gravhøje over de afdøde.

Højovn, en, e, Ovn, i hvilken Raajærnet udsmeltes af Jærnmalmene.

Højreb, et, *slagt.*, Kød-stykke fra Oksens Ryg (se Fig. **Økse**).

Højtryksmaskine, n, r, Dampmaskine, ved hvilken Spilledampen gaar ud i Luften og ikke kondenseres (modsat **Lavtryksmaskine**).

Højtyk, en, Syd- og Mellemtyk; i Nordtyskland Betegnelse for Skriftsproget i Modsætning til Dialekterne.

Høker, n, e, høkre, at.

Høne, n, r. Fl. Høns, naar Ordet ikke særlig betegner Hunkøn.

Hønse, at, Hønsegilde, t. Hønsning, en.

Hør, ren. [hørig, hørlig.

Høre, at, Hørelse, n. Hører, en, e.

Høspræder, en, e, Redskab til at vende og sprede Høet efter Slaamaskinen.

Høst, en, høste, at, høstefærdig. høstlig.

Højovn.

Høstbær, *nsk.*, kaldes en Ko, der kælver om Efteraaret.

Høstsild, en, Sild, der fanges om Høsten under Vandringen mod Land for at lege.

Høtvy, en, e, se **Pork**.

Høvding, en, er og e.

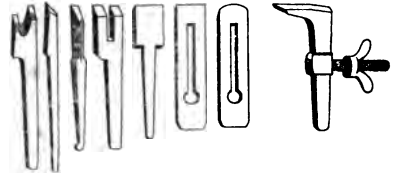
Høved, et, er.

Høvedsmand, en, -mænd. [ven, fin.

hovisk, bele-

Hövl (Rubank).

1 2 3 4 5 6 7 8
Hövløjærn.

Hövl, en, e, hövle, at. Hövling, en. Hövløjærn, et.

I.

ib. el. **ibid.** = **ibidem**.

Ibenholt, en Slags meget tungt og haardt, i Regelen sort Træ, som faas af forskellige tropiske Træarter.

Ibørien, den gamle Benævnelse paa den pyrenæiske Halvø (Spanien og Portugal).

ibørisk, spansk.

ibidem, *lat.*, sammesteds.

Ibis, en, er, hellig Fugl hos de gamle Ægyptere (en Slags Storkefugl).

Ibu (arabisk) Søn.

Ichor, en, tynd, stinkende Materie, der flyder fra ondartede Saar. **ichorøs**, materieagtig.

Ichtyolog, en, er, Fiskekender. **Ichtyologi**, en, Læren om Fiskene. **Ichtyosaurus**, Hvaløgle, et fossilt Dyr.

ici, her, herhid, hid!

id. = **idem**.

id., en, Gerning; Hensigt.

Idø, en, er, Anskuelse, Forestilling, Begreb; Fornuftbegreb, rent og abstrakt Begreb; Plan, Indfald, Tanke. **Idøassocia-tion** (-sion), en, er, Tankeforbindelse.

Idéal, et, er, Tankebilled, Retningen af den menneskelige Stræben. **ideål**, over

Virkeligheden, som svarer til et Ideal; tænkt i den højeste Fuldkommenhed af sin Slags. **i**, Skønhed, fuldentd Skønhed.

i, Værd, en Tings indbildte Værd. **ideali-gøre**, at, fremstille det virkelige som Ideal, forskønne, forædle. **idealisme**, n, Aandsretning, som tilstræber ædle, aandelige og ophøjede Formaal uden egennyttige Hensyn. **idealist**, en, er, Tilhænger af Idealismen; Sværmer, Drømmer. **idealistisk**, overensstemmende med, grundet i Idealismen. **idealitöt**, en, er, Tilværelse i Forestillingen alene; den højeste, tænkelige Fuldkommenhed.

ideål, hvad der kun er til i Tanken, ligger udenfor Virkeligheden (modsat **reel**).

idel, idelig,

idem, *lat.*, det samme. **i. per i.**, eet og det selv samme, samme Mening kun udtrykt ved andre Ord.

identificöre, at, gøre ens med, bringe to Ting under eet Begreb. **identificöre** sig med en, sætte sig aldeles ind i hans Tænkemaade, sætte sig i hans Sted. **identifikation** (-sion), en, Sammensmeltning

af Begreber til eet og samme Begreb. **idøntisk**, ens, ensbetydende. **Idøntitøt**, en, Ensartethed, fuldkommen Overensstemmelse; en Persons **I.**, det, at han virkelig er den, for hvem han udgives.

Idoografi, en, Skrift med let forstaaelige Tegn. f. Eks. Billeder.

Idoologi, en, Begrebslære.

id øst, *lat.*, det er, det vil sige.

Idiø, et, er, sproglig Særegenhed, et Sprog eller en Dialekts Ejendommelighed. **idiømatisk**, hvad der er ejendommeligt for et Sprog el. en Dialekt.

Idiøsynkrasi, en, Sjæls og Legemsegenhed hos en Person; særegen Tilbøjelighed eller Modhydelighed for noget.

Idiøt, en, er, Taabe, Tosse. **Idiøti**, en, den højeste Grad af Aandssvaghed. **Idiøtisme**, n, r = Idiøti; *gram.*, Benævnelse paa et sprogligt Fænomen, der afviger fra almindeligt Brug.

Idøl, et, er, Afgud, Afgudsbillede. **Idølatri**, en, Afgudsdyrkelse.

Idrøt, ten, ter, opdragende og udviklende Legemsøvelser, særlig i fri Luft.

Idvand, et, e, *søv.*, Strøm langs Kysten med Paalandsvind; Strøm i modsat Retning ved Grænserne af en stærkere Havstrøm. [Dag i Maaneden.

Idus, hos Romerne den 13de el. 15de **Idyl**, len. ler, landligt Digt, Hyrdedigt. **Idyllisk**, landlig, hyrdemæssig, uskyldig.

I. e., se **id øst**.

igitur, *lat.*, altsaa, følgelig, = **ergo**.

Igle, n. r.

ignøbel, uædel, lav, simpel.

iguomini, en, Skændsel, Vanære. **iguominiøs**, vanærende, beskæmmende.

ignorant (injournal), en, er, en uvidende, vankundig. **ignorere**, at, lade, som om man ikke ved, ikke ser, ikke hører noget; overse.

ihjel, ihjelslaa, at.

ihærdig, ihærdighed, en.

ikærisk Flugt, uheldigt Flyveforsøg (efter Fabelen om Ikaros, hvis Vinger var fastgjorte med Voks, der smeltede i Solen, saa at han faldt ned og druknede i det ikæriske Hav.

iknøimon, en, er, Faraorotte, helligt Dyr hos de gamle Ægyptere.

ikon, et, er, Billede. **ikonisk Statue**, Statue i Legemstørrelse. **ikonisme**, n, billedlig Fremstilling, Afbildning efter Naturen. **ikonografi**, en, Billedbeskrivelse (af Oldtidens Billedværker). **ikonoklast**, en, er, Billedstormer. **ikonologi**, en, Billedudtydning, Forklaring af de gamle mytologiske og allegoriske Genstande og af gamle Mindesmærker.

ikosaeder, et, -edre. Legeme, begrænset af tyve Sideflader.

ikte, n, r, Fladorm, der snylter paa andre Dyr.

il, en, ile, at, ilsom, me.

ild, en, Ildkugle, n, r. Ildbrand, en, e. Ildspaaetelse, n, r.

ilde, Ildbefindende, t, r, osv.

ilder, en, e.

Ildgitter, et, gitre, Jærngitter, der anbringes paa Tagskægget af Straatage for i Ildbrandstilfælde at forhindre disse i at skride ned.

Ildlinie, n, r, Skæringslinien mellem et Brystværns indre Skraaning og Brystværnskronen.

Iliade el. **Ilias**, Homers Heltedigt om den trojanske Krig.

iling, en, er, = **Byge**.

Iläta, Fl, det, som Hustruen har med bragt, Udstyr, Medgift. **Illatiøn** (-sjon), en, Medbringning (af Medgift).

illegäl, ulovlig, uretmæssig. **Illegälitøt**, en, Ulovlighed, Lovstridighed.

illegilim, ulovlig, uægte (om Börn), ikke lovmæssig arveberettiget eller tronberettiget. **Illegitimitøt**, en, Uretmæssighed, Ugyldighed, Uægthed (om uægte Börn); en Regents ikke lovmæssige Arveberettigelse til Tronen,

illiberäl, ikke frisindet; uædelmodig, snæverhertet. **Illiberalitøt**, en, Mangel paa Frisindethed; Uædelmodighed, uædelt Sindelag. [grænset.

illimitøret, -ede, uindskrænket, ube-

illoyäl (illaajal), ikke loyal (s. d.), falsk; misfornøjet med og opponerende mod det bestaaende. **Illoyälitøt**, en, Mangel paa en redelig og retskaffen Tænkemaade; Mangel paa undersaatlig Troskab,

illudere, at, skuffe, bedrage, narre; omgaa en Lov.

Illuminatiøn (-sjon), en, er, festlig Oplysning; en Tegnings Maling med Farver. **illuminere**, at, oplyse med Lys, Lamper, Fakler; udmale med Farver. **Illuminatøur** (-tør), en, er, en, som maler Tegninger.

Illusiøn, en, er, Skuffelse, Indbildning, Blændværk, Sansbedrag. **illusørisk**, skuffende, indbildt; uvirkelig.

Illustratiøn (-sjon), en, er, Forklaring, Oplysning; Billed i Skrifter. **illustrativ**, oplysende, forklarende. **illustrøre**, at, oplyse, forklare; udsmykke en Bog med oplysende eller prydende Tegninger.

Ils sont passés, ces jöurs de fête (i(l) song pase sesjur dø fæt), de glade Dage er forbi. [**ilte**, at, **iltning**, en.

Ilt, en, kem., et luftformigt Grundstof.

Imaginatiøn (-sjon), en, er, Indbildning, Forestilling, Indbildningskraft. **imaginere**, at, optænke, indbilde sig, forestille sig. **imaginør**, indbildt.

Imago, en, Fl. Imagines, det fuldstændigt udviklede, kønsmodne Insekt.

Imäm, en, muhamedansk Præst, Forstander for en Moske.

Imän (arabisk), Troen = Islam

imbecil, svækket; enfoldig, aandssløv.
Imbecillitet, en, Svækkelse, Aandssløvhed.
imbibere, at, indsuge Vædsker; befugte, lade gennemtrække med. **Imbibition** (-sion), en, Indsugning.

Imbrøglie (imbraaljo), en, *ital.*, Forvirring, Forvikling.

Imitation (-sion), en, Efterligning, Eftergørelse, *mus.*, Gentagelse af et Motiv i en anden eller i flere Stemmer. **imitere**, at, efterligne, eftergøre.

immakulæret, -ede, ubesmittet, uplettet.
Immanens, en, det iboende, det, som ikke kan forklæres ved noget andet. **immanent**, iboende, oprindelig.

Immānuel, *hebr.*, Gud med os.

Immaterialitet, en, Ulegemlighed. **immateriël**, ulegemlig, aandig.

Immatrikulation (-sion), **Immatrikulering**, en, er, Indskrivning, Indførelse i Universitetets Fortegnelse over Studenter. **immatrikulere**, at, indskrive, indføre, indlemme (blandt Studenterne ved et Universitet).

immens uendelig, grænseløs, uhyre. **Immensitet**, en, Uendelighed, grænseløst Rum, uendelig Tid.

immensurabel, umaalelig. **Immensurabilitet**, en, Umaalighed.

immērita, uforskyldt, uretlig.

Immersion, en, Neddypen i, Nedsænken.

Immigrānt, en, er, Indvandrer. **Immigration** (-sion), en, Indvandring. **immigrere**, at, indvandre.

imminēt, overhængende, nær, truende.

Immission, en, Indsættelse ved Retten i et Embede el. i Besiddelse af et Gods. **immitere**, at, sætte i Besiddelse af.

immobil, ubevægelig, urørlig, fast. **Immobilier**, Fl., faste Ejendomme; urørligt Gods; jord- og nagelfaste Ting.

immoderāt, umaadelig, overdreven. **Immoderation** (-sion), en, Mangel paa Maa- dehold.

Immoralitet, en, Usædelighed, Mangel paa Moral. **immerālsk**, usædelig.

immortalisere, at, gøre udødelig; forevige, **immortalitet**, en, Udødelighed, **Immortelle**, n, r, Evighedsblomst.

immūn, upaavirkelig af Smitsstof. **Immunitet**, en, Upaavirkelighed med Hensyn til et eller andet Smitsstof, enten som Følge af, at man har haft den paagældende Sygdom, eller fordi man er bleven vaccineret (s. d.) mod den.

immutabel, uforanderlig. **Immutabilitet**, en, Uforanderlighed.

Imp., **Imper.** = **Impērativ**.

impār, ulige, umage. [Upartiskhed.

impartial, upartisk. **Impartialitet**, en,

impassabel, ufremkommelig.

impassibel, ufølsom, uimodtagelig for Indtryk. **Impassibilitet**, en, Ufølsomhed.

Impatiēnce (ængpasiangs), n, Utaalmo-

dighed. **impatiēt** (ængpasiang), utaalmodig; som ikke taalet Berørelse (om visse Planter).

Impedimēt, et, er, Forhindring, Ophold. **impenetrābel**, uigennemtrængelig. **Impenetrabilitet**, en, Uigennemtrængelighed, Uudforskølighed.

Impērativ, et, *gram.*, Bydemaade. **Impēratōr**, en, -tører, Overfeltherre, Hersker, Kejser. **impēratōrisk**, bydende, myndig. [inde.

Imperatrice (ængperatris), n, r. Kejser-**imperfēkt**, ufuldkommen, ufuldendt; ufuldstændig. **imperfektibel**, som ikke kan gøres fuldkommen. **Imperfektibilitet**, en, Mangel paa Evne til at blive fuldkommen. **Imperfektum**, et, *gram.*, Datid, den ufuldkommen forbigangne Tid.

imperial, kejserlig. **Imperial-Pōlio**, det største Bogformat. **Imperial**, en, er, russisk Guldmønt = 15 Rubler.

Imperialisme, n, politisk Retning (særlig i England og de forenede Stater), der stræber efter Udvidelse af Riget og større Samling af Regeringsmagten. **Imperialist**, en, er, Tilhænger af denne Retning.

Impērium, et, Overherredømme, Overbefaling; Magt, Kejserrige.

Impertinēns, en, Uforskammethed. **impertinēt**, ubeskedent, paatrængende, uforskammet, grov.

Impetus, en, heftigt Angreb. **impetuøs**, heftig, opfarende, voldsom.

Impiēt, en, Ugudelighed, Ryggesløshed; ukærlig Opførsel.

implakabel, uforsonlig, ubønhørlig.

implausibel, usandsynlig.

implicere, at, indvikle, forvikle i en Sag; indeslutte, indbefatte **impliceret**, -ede, indviklet i, medskyldig. **implicite**, medregnet, medunderforstaaet. **Implikation** (-sion), en, Indvikling, Deltagelse i en Forbrydelse.

Implorānt, en, den ansøgende, som søger Beskyttelse og Bistand. **Imploration** (-sion), en, er, Bønskrift, Klagemaal. **implorere**, at, bede om Beskyttelse, ansøge. **imponderabel**, som ikke lader sig veje. **Imponderabilier**, Fl., Stoffer, som ikke kan vejes.

imponere, at, gøre Indtryk; indgyde Ærbødhed, Agtelse.

Impōrt, en, Indførsel. **importabel**, som kan eller maa indføres. **importere**, at, indføre. **Importør**, en, er, den, som indfører Varer.

Importānce (ængportangs), n, Vigtighed, Betydningsfuldhed, Indflydelse. **importānt**, vigtig, betydelig. [gende.

importūn, besværlig, ubelejlig, paatrængende, paafaldende, vigtig; Beundring opvækkende; bydende.

impossibel, umulig. **Impossibilitet**, en, er, Umulighed.

Impotens, impotent, udygtig (især til Samleje). **Impotens**, en, mandlig Udygtighed til Avling.

Impraktikabel, ugørlig, uvejsom.

Imprekation (-sion), en, Forbandelse.

Imprekero, at, ønske ondt over, forbande.

Impresario, ien; ier, Forretningsfører for rejsende Kunstnere.

Impression, en, er, Paatrykning, Indprægning, Indtryk.

Impressionist, en, er, Medlem af en Malerskole, hvis Stræben gaar ud paa at gengive Naturindtrykket nøjagtigt saaledes, som det paavirker Øjet.

imprimatur, maa trykkes; Censors skriftlige Tilladelse til at lade noget trykke.

improbabel, usandsynlig. **Improbabilitet**, en, er, Usandsynlighed.

Improbittet, en, Uredelighed.

Impromptu (ængpraangty), et, er, øjeblikkeligt Indfald, uforberedt Vittighed, Vers, som er forfattede paa staaende Fod, øjeblikkelig komponeret Melodi.

Improvisation (-sion), en, er, Tale, Digt osv., som uden Forberedelse forfattes og fremsiges. **Improvisator**, en, -tører, den, der improviserer, ofte over et opgivet Emne. **Improvisero**, at, tale, digte, synge osv. uforberedt, paa staaende Fod.

Imprudens, en, Uklogskab, Ubesindighed, Ubetænksomhed. **imprudent**, uklog, ubesindig.

Imprægning, en, Gennemtrængen af et Stof med en Opløsning for at give Stoffet forskellige Egenskaber. **imprægnero**, at, gennemtrænge, mætte med en Opløsning.

Impuber, en, som ikke er mandbar; mindreaarig. **Impuberttet**, en, Umandbarhed; Umyndighed.

Impudens, en, Uforsømmethed, Skamløshed. **impudent**, uforsømmet, fræk.

Impuls, en, er, Tilskyndelse, Drift. **Impulsiv**, paavirkende, vækkende.

imputabel, tilregnelig. **Imputabilitet**, en, er, Tilregnelighed. **imputero**, at, tilregne, tilskrive, beskyldte for, sigte for.

in abstracto, i Almindelighed, betragtet for sig selv.

in absurdum, se absurdum.

inacceptabel, uantagelig.

inaccessibel, utilgængelig.

inadækvat, ulige, ikke passende sammen.

inakkurat, unøjagtig, efterladet, skedesles. [Uvirksomhed]

inaktiv, uvirksom. **Inaktivitet**, en,

inaktionabel, uafhængelig.

inalterabel, uforanderlig, uomskiftelig.

inanimation (-sion), en, Afkræftelse, Kraftløshed paa Grund af Sult.

inappellabel, som ikke kan indankes for højere Ret.

inapplikabel, uanvendelig.

in armis, under Vaaben.

inartikuløret, -ede, utydelig, uforstaaelig udtalt.

Inauguralskrift, et, er, Indvielsesskrift; lærd Afhandling for at erholde en Æresgrad ved Universitetet.

Inauguration (-sion), en, Indvielse; højtidelig Indsættelse i en akademisk Værdighed.

inaugurero, at, indvi; højtidelig indsætte.

in blanco, uskrevet, ikke udfyldt, om en Veksel, en Fuldmagt eller andet Dokument, hvor Navn eller Datum ikke er anført, men Pladsen dertil ladet aaben.

in casu, i det foreliggende Tilfælde.

Incidens, en, Indfald, Indtræden, Forekomst. **Ipunkt**, Bipunkt i en for Retten staaende Sag. **Ivinkel**, Indfalds Vinkel.

incident, tilfældig, hørende ind under noget andet.

Incision, en, er, Indsnit, Indskæring.

incisiv, indskærende.

incitabel, pirrelig. **Incitabilitet**, en, Pirrelighed, Modtagelighed for Indtryk.

Incitament, et, er, Pirremiddel. **Incitation** (-sion), en, er, Pirring, Tilskyndelse, Opmuntring. **incitero**, at, opvække, pirre; tilskynde, ansopre.

incivil, uhøflig, uartig, udannet. **Incivilitet**, en, Uhøflighed, plump Opførsel.

in concreto, i et vist, bestemt Tilfælde; i Virkeligheden.

in confesso, tilstaaet, vedgaaet, udenfor al Tvivl, vitterlig.

in continenti, straks, paa Stedet.

in continuo, uafbrudt, i eet væk.

in contumaciam, paa Grund af Udeblivelse (fra Retten).

in corpore, som Helhed, fuldtallig (om en Forenings Medlemmer).

incredibel, utrolig. **Incredibilitet**, en, er, Utrolighed.

Incredulitet, en, Vantro.

Ind. = Indikativ.

I. N. D. = in nomine Dei.

indarbejde, at, *kurv.*, flette Vidierne ind imellem Stavene.

Indavl, en, Avl mellem nærbeslægtede Dyr. Slægtskabsavl.

Indecens, en, Uanstændighed, Usømmelighed. **indecent**, uanstændig, usømmelig.

indefinibel, som ikke lader sig bestemme eller udtyde; uforklarlig, gaadefuld.

indefinite, ubestemt.

indeklinabel, *gram.*, som ikke kan deklineres, ubøjelig.

Indeks, en, Fl. Indices, Henviser, Mærke, Register, Indholdsliste, Fortegnelse.

Indemnisation (-sion), en, Skadesløsholdelse. **indemniserero**, at, holde skadesløs.

Indemnitet, en, Skadesløsighed, Oprejsning.

Independens, en, Uafhængighed. Selvstændighed. **independent**, uafhængig, selvstændig. **Independenter**, Fl., i Eng-

land en Religionssekt, som er uafhængig af den biskoppelige Kirke; uafhængige, enten i kirkelig eller i politisk Henseende.

in depōsito, i Forvaring.

inderlig, Inderlighed, en. indre, inderst, Indre, t.

Inderste, n, r, den, der paa Landet bor til Leje, kaldes ogsaa Indsiddere.

Inderstævn, en, e, *søv.*, et Tømmer, der anbringes inden for Skibets For- og Agterstævn.

indeterminabel, som ikke lader sig bestemme. **Indetermination** (-sjon), en, Ubestemthed, Tvivlrædighed. **Indeterminisme**, n, Læren om Menneskets ubetingede Viljesfrihed.

indfuge, at, *søv.*, tilpasse Enden af et Tømmer til et Hul.

indgetøgen, stille, tilbagetrukken.

Indhaler, en, e, *søv.*, Tov, med hvilket et Sejl kan hales ned, efter at det har været sat.

Indiāner, en, e, oprindelig Beboer af Nord- og Sydamerika, med Undtagelse af det nordlige Nordamerika, der bebos af Eskimoer. **Indianerterritorium**, iet, Territorium i de forenede Stater, der er forbeholdt Indianerne.

indiānsk Sommer, i Nordamerika Betegnelse for det stadige, milde og klare Vejr, der fra Sommerens Slutning kan vare til henimod Jul.

indicere, at, anvise, angive, bebude. **indiceret Kraft**, virkelig Kraft.

Indicium, iet, ier, Tegn, Kendetegn: Formodningsgrund. *jur.*, Kendsgerning, hvorfra der kan sluttes til en anden Kendsgerning. **Indicie-Bevis**, Bevis, der støtter sig paa Indicier.

Indiferens, en, Ligegyldighed. **indiferent**, ens, uden Forskel, ligegyldig, udeltagende, kold, lunken. **Indifferentisme**, n, Ligegyldighed i Politik, Religionssager o. s. v.

indigēn, indfødt, indenlandsk.

Indigestion, en, slet Fordøjelse.

Indignation (-sjon), en, Uvilje, Harm.

indignere, at, fortørne, ærgre. **indigneret**, -ede, opbragt, harmfuld.

Indigo, en, blaat Farvestof, som faas af en Plante.

Indikativ, *gram.*, den fremsættende Maade ved Udsagnsord.

Indikātor, en, -tører, Instrument til Maaling af Trykket i en Dampcylinder.

Indirekte, middelbar, ikke ligefrem, underhaanden. i. Skatter er saadanne, som ikke er lagte umiddelbart paa Personer og Ejendomme, men paa visse Varer og disses Forbrug. i. Tale er en saadan, hvor ens Tale ikke gengives ordret, men kun efter dens Indhold og Mening.

Indisciplineret, -ede, tøjlesløs, uden Mandstugt; uøvet.

Indiskrēt, ubesindig, uoverlagt; aabnemundet, taktløs. **Indiskretion** (-sjon), en, er, Ubesindighed, Uforsigtighed; Taktløshed, Sladderagtighed.

Indispensabel, uundgaelig nødvendig, som man ikke kan fritages for.

Indisponeret, -ede, i slet Lune, forstemt; ikke oplagt til. **Indisponibel**, som man ikke kan raade over. **Indisposition** (-sjon), en, Mangel paa Anlæg; Forstemthed, slet Lune; Ildebefindende, Upasselighed.

Indisputabel, ubestridelig, uomtvistelig.

Individ, et, er, Enkeltvæsen, særskilt Væsen, Person. **individualisere**, at, behandle, betragte, fremstille i det enkelte. **Individualitet**, en, er, en Sags eller Persons Ejendommelighed; Personlighed. **individuel**, særegen, ejendommelig; personlig.

Indkvartere, at, anvise Bolig, indlægge (Tropper).

Indoouropæero, Fl., Fællesbetegnelse for den Folkeæt, hvortil de fleste europæiske Folk (germanske, romanske og slaviske) hører, saavel som de indiske og persiske.

Indolens, en, Ligegyldighed, Sløvhed. **indolent**, ligegyldig, ubekymret; sløv, udeltagende.

in dorso, paa Bagsiden (af en Veksel).

Indisker, en, e, i det engelske Parlament et Medlem, hvem hans Parti har overdraget det Hverv at sørge for, at Partiets Medlemmer er til Stede ved Afstemninger.

indregistrere, at, indføre i et Register.

indrullere, at, indføre i Listen over værnepligtige. **Indrullering**, en, er, Indførelse i denne Liste.

Indskud, det, Pengesum, som en Hesteejer maa betale et Væddeløbssekskab, før hans Hest kan deltage i Løbene. *tøm.*, Brædder, der anbringes paa Lister el. i Not i Bjælkelaget mellem Gulvbrædder og Forskalling.

Indslag, et, *kurv.*, de Vidier, der indarbejdes i Stavene paa en Kurv.

indstukken kaldes en Laas, hvis Sideflader begge dækkes af Træet.

Indsætning, en, *tekn.*, Forstaaling af Jærns Overflade.

Indtømmer, et, se **Spantor**.

Induktion (-sjon), en, er, Slutning fra det enkelte til det almene. *fys.*, Frembringelse af elektrisk Strøm ved Magnetisme. **induktiv**, grundet paa Erfaring.

Indulgens, Overbærelse, Skaansel; Begunstigelse; Aflad. **indulgent**, overbærende, skaansom. **indulgere**, at, være overbærende.

in duple, dobbelt. skrive noget i. d., udfærdige i to Eksemplarer.

Induration (-sjon), en, er, *med.*, Forhærdelse.

Industri, en, er, erhvervsmæssig dreven Bearbejdelse af Raastoffer, særlig den tekniske Bearbejdelse ved Haand- el. Maskinkraft. **I-ridder**, en, e, Bedrager. **Industriøl**, frembragt ved, beroende paa Kunstflid.

in officio, i Billede: henrette nogen i of., henrette ens Billede i Stedet for selve Personen.

inogæl, ujævn, ulige, forskellig. **Inegaltit**, en, er, Ulighed, Forskellighed.

inoksa, uøjagtig, skødesløs.

inoksa, ubevægelig (ved Bønner).

inoksp, uforklarlig.

inoksp, som ikke lader sig udtrykke, usigelig.

inopt, upassende, urimelig, smagløs.

Inerti, en, Uvirksomhed. *fys.*, Forbliven i en rolig Tilstand.

inovit, uundgaelig.

in exten, udførlig, omstændelig, fuldstændig [sidste Aandedræt.

in extemis, paa det yderste, i det

inf. = **Infinitiv**. **inf.** = **infra**, nedenfor.

in facte, i Gerningen, virkelig.

infallib, ubedragelig, ufejlbar. **Infallibilit**, en, Ufejlbarhed.

infam. æreløs, skændig. **Infamati** (-sjon), en, Beskæmmelse, Skamplet.

infam, at, gøre æreløs, bagtale. **infam**, at, gøre æreløs, bagtale. **infam**, at, gøre æreløs, bagtale.

infam, at, gøre æreløs, bagtale. **infam**, at, gøre æreløs, bagtale.

infant, en, er, (i Spanien og Portugal) Kongesøn, kongelig Prins. **Infantinde**, n, r, Kongedatter, kongelig Prinsesse.

infanteri, et, Fodfolk. **Infanterist**, en, er, Soldat til Fods.

infatig, utrættelig, ufortræden.

infatuati (-sjon), en, latterlig Forkærlighed for noget. **infatu**, -ede, taabelig indtaget for, forgabet i.

infavor, ugunstig.

infokti (-sjon), en, Smitte. **infic**, at, smitte. forpeste.

inferi (-sjon), en, underordnet, undergiven. **inferiorit**, en, underordnet, ringere Stand; underordnet Forhold; ringere Værd, slettere Beskaffenhed.

infernal, hørende til Underverdenen, Helvedes-, afskyelig.

inid, utro; vantro.

infiltrati (-sjon), en, er, Udtræden af Blodvædske i Cellevævet (f. Eks. ved Vattersot).

infin, uendelig, ubegrænset.

infinitiv, *gram.*, Navnemaade.

infirm, en, Svaghed; *jur.* Mangel ved en Retshandling, som berettiger til at forde den omstødt.

inagr, paa fersk Gerning.

inflamm, antændelig, brændbar.

Inflammati (-sjon), en, er, Betændelse. **inflammatorisk**, som er ledsaget af Be-

tændelse. **indamm**, at, gaa i Betændelse.

inflex, ubøjelig; ubevægelig, haard.

Inflexibilit, en, Ubøjelighed, Haardhed, Ubevægelighed. **Inflexi**, en, er, Bøjning; Afvigelse, især Lysstraalernes, fra den lige Vej.

influen, en, Indflydelse, Indvirkning.

influe, at, indvirke, have Indflydelse paa.

Influenza el. **Grippe** (gripp), epidemisk optrædende, smitsom Sygdom, der i Almindelighed ytrer sig ved Feber og Forstyrrelse af Almenbefindendet, og som især angriber Aandedræts- og Fordøjelsesorganerne samt Nervesystemet.

in folio, i Halvarks Størrelse.

in forma, *jur.*, i god Form.

Informalit, en, er, Uregelmæssighed, Formløshed.

Informati (-sjon), en, er, Undervisning; Efterretning. **informativ**, belærende. **Informator**, en, tører, Huslærer, Hovmester. **inform**, at, undervise, lære, belære. [løshed.

Informit, en, er, Uformelighed, Formløshed.

Infrakti (-sjon), en, er, Brud, navnlig Brud paa Overenskomst, Forbund; Lovovertrædelse.

Infusi, en, er, Indsprøjtning af større Vædskemængder under Huden. **Infusionsdyr** el. **Infusorier**, Fl., smaa, kun gennem Forstørrelsesglas synlige, encellede Dyr. [plan'en.

Ingef, ren, Rodstokken af Ingefæringen, intet, Intet, et. Intetkøn, net.

Ingeni, iet, Naturgave, Begavelse, Geni. **ingeni**, aandrig, sindrig, skarp-sindrig, opfindsom; sindrig udtænkt.

Ingeni (sje), en, er, militær eller civil Leder af Byggeforetagender, Vejanlæg osv.

Ingenue (ængsjeny), n, r, uskyldig-naiv Pige; særlig en Rolle for Teateret.

Ingre, en, er, Bestanddel af et Fødemiddel eller Lægemediel.

Ingr, en, Indgang.

inhabil, uduelig, udygtig. **Inhabilit**, en, Uduelighed, Udygtighed.

inhabit, ubeboelig.

Inhalati (-sjon), en, er, Indaanden, Indsugning **inhal**, at, indaande, indsuge.

inhib, at, *jur.*, nedlægge Forbud.

Inhibiti (-sjon), en, retsligt Forbud.

Inhibitorium, -iet, -ier, Forbud fra Øvrighedens Side mod en vis Handlings Udførelse. [(for).

in hon, til Ære (for). af Agtelse

inhum, umenneskelig; haardhjertet.

Inhumanit, en, Haardhed, Umenneskelighed.

in infinitum, i det uendelige.

Initia, Fl., Begyndelsesgrundene af en Videnskab.

Initiäl, et, er, el. **I.bogstav**, Begyndelsesbogstav i Bøger, ofte kunstnerisk udsmykkede, især i gamle Haandskrifter.

Initiativ, et, er, Stødet til et Foretagende, Indledning; tage **I.**, paabegynde. *jur.*, Ret til at fremsætte Forslag til Love. **Initium**, et, Indgang, Begyndelse.

Initialer.

I. N. J. = in nōmine Jēsu.

Injektion (-sjon), en, er, Indsprøjtning. **Injektör**, en, er, Straalepumpe, særlig Fødepumpe for en Dampkedel. **injicöre**, at, indsprøjte.

injungöre, at, paalægge, indskærpe. **Injunktion** (-sjon), en, er, Befaling, Indskærpelse.

Injuriänt, en, er, Æreskænder. **Injurie**, n, r, ærerörig Fornærmelse, Beskæmmelse, Skældsord. **I.proces**, Søgemaal paa Grund af ærerörige Fornærmelser. **injuriöre**, at, fornærme, beskæmme. **injuriörönde**, ærekrænkende.

Inkamination (-sjon), en, en Sags Indlædelse for Retten. **inkaminöre**, at, indlede, indklage en Sag for Retten.

inkapäbel, uduelig, udygtig, ikke i Stand til. **Inkapacitet**, en, Uduelighed.

Inkarceration (-sjon), en, Indklemning (f. Eks. af et udtraadt Brok).

inkarnät, kødfarvet (i Malerkunst).

Inkarnation (-sjon), en, Legemliggörelse, Menneskebliven; Kristi Menneskebliven. **inkarnöre** sig, at, paatage sig Menneskeskikkelse, blive legemlig.

Inkassator, en, törer, som oppebærer Penge paa en andens eller et Bos Vegne. **Inkasso**, Inddragen af rede Penge, som er forfaldne til Betaling.

Inklination (-sjon), en, Hældning, Skraaning mod Horisontens Plan; Böjning, Hang til, Lyst til; Yndlingssyssel; Hengivenhed for, Kærlighed til en vis Person; den elskede Person eller Genstand selv. **I.s.dans**, hvori de dansende efter Behag opfordrer andre end de egentlige Meddansere til at danse med sig. **inklinöre**, at, skraane, hælde, böje sig; have Hang, Tilböjlighed, Lyst til. **inklinöre** for, føle Hengivenhed, Kærlighed for; opfordre til at danse i I.s.dans.

inkludöre, at, indbefatte. **Inklusion**, en, Indbefatning, Iberegning. **inklusive**, iberegnet, medindbefattet.

inkognito, ukendt; under et antaget Navn. **Inkognito**, et, Navns eller Stands Fordölgelse; Antagen af et fremmed Navn.

inkommensuräbel, som ikke kan maales med et fælles Maal.

inkommodöre, at, besvære, være til Byrde, til Besvær, til Hinder. **Inkommoditet**, en, Ubekvemmelighed, Besvær, Byrde.

inkomparäbel, uforlignelig, fortræffelig. **inkompensäbel**, uerstattelig.

Inkompetens el. **Inkompetence** (inkompetangse), en, Mangel paa Berettigelse. **inkompetent**, ubeföjet, uberettiget; ugyldig.

inkomplet, ufuldstændig, ufuldtallig. **inkompressibel**, som ikke lader sig sammentrykke.

Inkongruens, en, er, Uoverensstemmelse. **inkongrönt**, uoverensstemmende, upassende.

Inkonsekvens, en, er, Mangel paa Følgertighed, Selvmodsigtelse. **inkonsekvent**, ikke følgerigtig, følgestridig; sig selv modsigende, handlende mod sine egne Grundsætninger.

inkonsideräbel, ubetydelig, uvigtig. **inkonsistent**, ubeständig, usammenhengende og modsigende.

inkonstant, ubeständig, flygtig. **inkenvenäbel**, ubelejligh, ubekvem. **Inkonventionens**, Ubelejlighed, Usömmelighed.

inkonvertibel, som ikke kan ombyttes med eller omsættes med noget andet.

Inkerperation (-sjon), en, er, Indlemmelse af Lande i et andet, hvorved de nye Landsdele stilles lige med de ældre; Kristi Menneskebliven. **inkerperöre**, at, indlemme.

inkorräkt, urigtig, fejlfuld.

inkorrigibel, som ikke kan rettes, uforbederlig.

Inkrimation (-sjon), en, er, Beskyldning for en Forbrydelse. **inkriminöre**, at, sigte eller beskyldte for en Forbrydelse.

Inkrustät, et, er, et med en sten- eller kalkagtig Skorpe overtrukket Legeme. **Inkrustation** (-sjon), en, et Legemes Bedækning med en Skorpe. **inkrustöre**, at, overtrække, beklæde med en Stenskorpe.

Inkubation (-sjon), *med.*, det Tidsrum i Sygdomme, der ligger mellem Smitstoffets Optagelse i Legemet og Sygdommens Udbrud; Rugetid.

Inkunäbler, Fl., de første trykte Skrifter straks efter Bogtrykkerkunstens Opfindelse = **Palættyper**.

inkuräbel, uhelbredelig. **Inkurabilität**, en, Uhelbredelighed.

Inkursion, en, er, Strejftog, fjendtligt Indfald.

Inkvirönt, en, er, den, der forhører. **inkviröre**, at, undersøge, forhøre.

Inkvisit, en, er, en kriminel anklaget.

Inkvisition (-sjon), en, Undersögelse; Undersögelse for Retten, Forhör; Trosret, Kætterret. **Inkvisitor**, en, -törer, den.

som leder en retslig Undersøgelse, kriminel Dommer. **Sterinkvisitor**, den øverste Kætterdommer i Spanien. **Inkvisitorisk**, kriminelt afhørende, strengt undersøgende.

in loco, paa rette Sted; sammesteds; der. **in majorem Dei gloriam**, *lat.*, for i højere Grad at ære Gud.

in margine, i Randen.

in medias res, midt ind i Sagen.

in mente, i Tankerne, i Hukommelsen.

in natura, i den naturlige Tilstand, i Virkeligheden (ikke erstattet ved Penge).

in naturalibus, i naturlig Tilstand, ganske nøgen.

Inner-wings, *Fl.*, *spt.*, i Fodbold de to næstyderste af de fem Forwards (s. d.).

Innocens, en, Uskyldighed. **innocent**, uskyldig, enfoldig.

in nomine Dei, i Guds Navn. **in nomine Jesu**, i Jesu Navn.

Innovation (-sjon), en, er, Fornyelse; ny Indretning, Forbedring

in nuce, egt. i en Nød, kortfattet, sammentrængt.

innumerabel, utallig, tallos.

in octavo, i Ottendedelsformat (otte Blade af et Ark).

inoffensiv, ikke fornærmelig, uanstødelig, uskyldig, uskadelig.

Inokulation (-sjon), en, er, Podning, Indpodning. **inokuløre**, at, indpode; kunstig meddele et Smitstof (f. Eks. af Kokopper). [det sig hør og bør.

in optima forma, i bedste Form, som i originali, i Dokumentet selv, ikke i Afskrift.

in pace, i Fred, i god Ro.

in parantesi, indklamret, som indskudt Bemærkning.

in perpetuum, for stedse, til evige Tider.

in persona, i egen Person, selv.

in plene, fuldtallig.

in puris naturalibus, i naturlig Tilstand, ganske nøgen. [størrelse.

in quarto el. i Kvart, i Fjerdedelsarks-

Inrigger, en, e, *spt.*, Robaad, der har Aaretollene anbragt i Rælingen.

in saldo, til Rest, endnu skyldig.

in salvo, i Sikkerhed, i Behold.

in sedecimo, i Sekstendedelsarks Størrelse.

Insøkt, et, er, Leddyr med et Legeme, der ved Indsnit er delt i 3 Afdelinger.

Insektolog, en, er, Insektkender. **Insektologi**, en, Læren om Insekterne.

insensibel, ufølsom, umærkelig. **Insensibilitet**, en, Ufølsomhed, Føleløshed.

inseparabel, uadskillelig. **Inseparabilitet**, en, Uadskillelighed. **Inseparables** (ængseparabl), *Fl.*, uadskillelige. Benævnelser for smaa ostindiske Papegøjer, saakaldte Selskabsfugle.

Inserat, et, er, Bekendtgørelse, som

Dansk Retakrivnings- og Fremmedordbog.

indrykkes i offentlige Blade. **insorero**, at, indrykke; indskyde. **insorero sig**, fæste sig, hæfte sig (om en Muskel). **Insertiön** (-sjon), en, er, Indrykning i offentlige Blade; en Muskels Tilhæftning.

insidiös, listig, lumsk, rænkefuld.

Insignier, *Fl.*, Kendetegn; Hæderstegn, Værdighedstegn, **Rigs-I.**, Rigsklenodier (Scepter, Æble osv.).

insinuänt, indsmigrende. **Insinuation** (-sjon), en, er, Indsmigring; snedig Beskyldning; Indgivelse af et Skrift i Retten. **insinuere**, at, underfundigt beskyldte for (at); tilstille, indgive (i Retten). **insinuere sig**, indsmigre sig.

insipid, smaglos, flov, fjantet, taabelig. **insistere**, at, forfægte, paastaa, bearaabe sig paa.

inskribere, at, indskrive, indtegne; give Paaskrift. **Inskriptiön** (-sjon), en, er, Indskrift, Paaskrift.

insociabel, uselskabelig.

Insolens, en, Uforskammed, Overmod. **insolent**, uforskammet, overmodig. **Insoliditet**, en, Usikkerhed, Upaalidelighed.

Insolvens, en, Uformuenhed til at betale sin Gæld. **insolvent**, som ikke kan betale.

in spe, egtl. i Haabet, fremtidig (f. Eks. Minister **in spe**).

Inspektion (-sjon), en, Opsyn. Tilsyn; Mønstring; Tilsynskreds. **Inspektor**, **inspektör**, en, er, Opsynsmand, Tilsynsmand. **Inspektorat**, et, er, dennes Embede og Embedsbolig. **Inspektrice**, n, r, opsynshavende Dame. **inspicere**, at, have Opsyn, føre Opsyn; syne, mønstre.

Inspiration (-sjon), en, Indaanden; Indblæsen; guddommelig Indskydelse, Begejstring; en pludselig opstaaet Tanke eller Følelse. **inspirere**, at, indaande, indblæse; indgive, begejstre.

instabil, ubestandig, ikke varig; vankelemodig. **Instabilitet**, en, Ustadighed.

Installation (-sjon), en, er, højtidelig Indsættelse i et Embede; Bestalling. **installere**, at, indsætte i et Embede. **installere sig**, at, indrette sig i en Bolig.

Instäns, en, er, Domstol, Ret; første **I.**, Underretten; sidste **I.**, Højesteret.

Instauratiön (-sjon), Genoprettelse. **instaurere**, at, forny, genoprette, aabne igen.

Instinkt, et, er, Naturdrift, medfødt Drift; ubevidst, men for det meste rigtig Dom at handle efter. **instinktmæssig**, overensstemmende med Naturdriften; uvilkaarlig.

instituere, at, foranstalte, stifte, oprette, anordne. **Institut**, tet, ter Anstalt, Stiftelse, offentlig Indretning; Opdragelses- eller Læreanstalt, Skole; hørd Selskab, videnskabeligt Samfund. **Institu-**

tiön (-sjon), en, er, Anordning. Foranstaltning; Stats- eller borgerlig Indreining; Stiftelse.

Instruere, at, belære, undervise. **Instruktiön** (-sjon), en, er, Underretning. Anvisning; Forskrift. **Instruktiv**, lærerig, belærende. **Instruktör**, en, er, Lærer; den, der gennemgaar Rollerne med de yngre Skuespillere.

Instrüks, en, er, se **Instruktiön**.

Instrumēt, et, er, Værktøj, Redskab, især et Toneredskab. **Instrumentalmusik**, Musik uden Sang. **Instrumentlære**, at, indrette et for Orkester bestemt Musikstykke for de forskellige Instrumenter. **Instrumentering**, en, Fordeling i et Tonestykke af de forskellige Instrumenter. **Instrumētmagar**, en, e, Forfærdiger af Instrumenter.

Insubordination (-sjon), en, er, Ulydighed, Opsætsighed mod sine foresatte.

insufficiēt, utilstrækkelig, ikke fredstillende.

Insuläner, en, e, Øboer. **insulär**, øagtig, hørende til, bestaaende paa Øer.

Insült, en, er, Angreb, Forhaanelse, Fornærmelse. **insültäre**, at, haane, beskæmme.

Insurgēt, en, er, Oprører. **Insurrektiön** (-sjon), en, er, Opstand, Oprør.

intläkt, uberørt, ubesmittet, ren.

Integräl, et, er, *mat.*, en Sum af uendelig mange, uendelig smaa Størrelser, der dannes ved Deling af et **Interväl** (Mellemrum mellem to Størrelser) i uendelig mange, uendelig smaa Dele.

integräre, at, udfylde, fuldstændiggøre. en **integrärende** Del, en væsentlig, nødvendig Del af det hele. **Integritöt**, en, Helhed, Fuldstændighed.

Integumēt, et, Bedækning, Overtræk, især tynd Hud eller Hinde.

Intellektualitöt, en, det aandige hos Mennesket, Aandighed. **intellektuöl**, aandig, hvad der angaar Menneskets Viden el. Erkendelse.

Intelligēns, en, Erkendelsesevne, Forstand. **intelligēt**, forstandig, indsigtfuld.

Intendänt, en, er, Opsynsmand, Forvalter, særlig ved Teatre, Slotte osv. *mil.*, Embedsmand i Intendanturen. **Intendantür**, en, den Gren af Krigsbestyrelsen, som sørger for Hærens Forsyning, Indkvartering osv., samt fører Hærens Regnskaber.

intendäre, at, have til Hensigt.

Intensjön, en, Hensigt. **Intensitöt**, en, Styrke. **intensiv**, kraftig, sammentrængt.

Intentiön (-sjon), en, er, Hensigt, Forehavende. Forsæt. **intentionäre**, at, have til Hensigt.

Intercedēt, Mægler, Mellemand, Talsmand. **intercedäre**, at, træde imellem,

mægler; indlægge Forbön for. **Interesiön**, en, er, Mellekomst, Mægling. Forbön.

Interdikt, et, er, kirkeligt Forbud; d pavelige Bandsættelse af et Land.

interessänt, tiltrækkende, underholdende, indtagende, vigtig. **Interesse**, n, Deltagelse; Vigtighed; Fordel, Nytte, Virking; Egennytte. **Interessēt**, en, e, Deltager, Parthaver. **interessäre**, at, opvække Deltagelse, indtage, vinde, angaa vedkomme. i sig for, føle Deltagelse for tage sig af. **interessäret**, -ede, delagtig, deltagende i; egennyttig, vindesyg.

Interessesfäre, n, r, Omraade i et fremmed Land, over hvilket en Stat søger at gøre sin Indflydelse gældende til Støtte for sin Handel el. l.

interfoliäre, at, gennemskyde (*Bøger*) med hvide Blade.

Interim, imidlertid. **Interim**, i midlertidige, midlertidig Foranstaltning. Mellemtid. **Interimsbevis**, foreløbig, imidlertidig Kvittering (for et Pengeafdrag, indtil hele Summen er betalt, da saa alle Interimsbeviser ombyttes med et Hovedbevis). **interimistisk**, foreløbig, midlertidig = provisorisk.

Intör (ængterjör), et, er, det indre, indre Forhold eller Anliggender, særlig: Billede eller Skildring af et Værelse eller husligt Liv.

Interjektjön (-sjon), en, er, *gram.*, Udraab, Udraabsord. **Istegn**, Udraabstegn.

interlineär, skreven eller trykt mellem andre Skriftlinier. **Loversættelse**, som staar mellem Originalens Linier.

Interludium, iet, ier, *mus.*, Mellemspil.

Intermödium, iet, ier, Mellemtid, Tiden mellem to Terminer. **intermediär**, som befinder sig imellem, danner Mellemed.

Intermezze, et, er, Mellemspil, Melleforestilling; lille dramatisk Syngestykke med kun faa Personer; uventet, kortere Afbrydelse, særlig af komisk Natur.

in terminis, med de samme Ord, ordlydende (f. Eks. naar Höjesteret uden Forandring stadfæster en Dom fra Underretterne). **in terminis**, til bestemt Termin, paa den fastsatte Dag.

Intermission, en, Aftagen, Udebliven, Ophören. **intermittäre**, at, standse, ophøre. **intermittärende** Feber, som kommer hver 2den, 3dje, 4de Dag.

intörn, indvendig, indvortes, indenlandsk. **Internät**, et, er, Undervisningsanstalt, som giver Eleverne Bolig og Kost.

international (-nasjonal), som vedrører Forholdet mellem Folkene. i, Ret, Folkeret. **Internationale**, Arbejderforbund, stiftet 1864 og omfattende alle Landes Arbejdere, opløst 1873.

intörnäre, at, bringe ind i det indre af et Land, især i en Fæstning (navnlige

om Personer, hvis Ophold i Nærheden af Landets Grænser kunde anses for farlig).

Interpellation (-sjon), en, er, Indsigelse, Afbrydelse; (i konstitutionelle Forsamlinger) Forespørgsel til en Minister om Oplysninger om Ting, der ligger udenfor Dagens Orden. **interpellere**, at, afbryde, falde; i Talen; fremsætte en Interpellation.

Interpellation (-sjon), en, er, Indskyden af Ord i Haandskrifter, Skriftforfalskning; det saaledes indskudte. **interpolere**, at, indskyde, forfalske ved at indskyde Ord.

Interponent, en, er, Mægler; en, som gør Indsigelse imod en for ham ufordelagtig Kendelse. **interponere**, at, lægge sig imellem, mægle; gøre Indsigelse. **Interposition** (-sjon), en, er, Mellemkomst, Mægling; Benyttelse af et Retsmiddel.

Interpret, en, Fortolker, Tolk. **Interpretation** (-sjon), en, er, Forklaring, Udtydning; Fortolkning. **interpretere**, at, forklare, udtyde, fortolke.

Interpungere, at, forsyne msd Skilletegn. **Interpunktion** (-sjon), en, er, Tegnsætning. **Interpunctum**, et, Mellemlinje, Skilletegn.

Interregnum, et, Mellemlinje, Tidsrummet fra en Regents Afgang til en andens Indsættelse.

Interrogation (-sjon), en, er, Spørgsmaal. **interrogativ**, spørgende. **interrogere**, at, spørge.

Interruption (-sjon), en, er, Afbrydelse. **Intervall**, let, ler, Mellemrum. **mus.**, Afstand i Tonehøjde mellem to Toner.

Intervenere, at, lægge sig imellem, blande sig i, mægle. **Intervention**, en, er, Mellemmand, Mægler, Voldgiftsmand. **Intervention** (-sjon), en, er, Mellemkomst, Mægling, særlig om en Stats væbnede Indblanding i en anden Stats indre Anliggender.

Interview (intervju), *eng.*, Sammenkomst, Møde, Samtale mellem en Journalist (**Interviewer**) og en Person, hvem Journalisten udspejler for senere at offentliggøre hans Udtalelser.

Intestabel, uden retslig Evne til at være Vidne eller til at oprette Testamente. **Intestatarving**, lovlig Arving, der er arveberettiget uden Testamente.

Intim, inderlig, fortrolig. **Intimitet**, en, er, Fortrolighed.

Intimation (sjon), en, er, (Retten) Kundgørelse. **intimere**, at, kundgøre (til Efterlevelse).

Intimidere, at, kyse, skræmme. **Intolerabel**, utaalelig, ufordragelig. **Intolerance** (intolerangse) el. **Intolerans**, en, fjendtligt Sindelag mod anderledes-troende. **intolerant**, ikke frisdindet, uden Forstaaelse af og uden Overbærenhed med andres Meninger.

Intonation (-sjon), en, Toneangivelse (hans I. er god, o: han synger el. spiller rent). **intonere**, at, istemme, ansætte Tonen.

Intruder, Fl., Statsindtægter.

Intransigent, uforsonlig, **intransitiv**, gram., uindvirkende (om Udsagnsord).

Intransparent, uigennemsigtig.

intrepid, uforsagt, uforfærdet.

intrigant, rænkefuld. **Intrigant**, en, er, Rænkesmed. **Intrige**, n, r, Rænke, Underfundighed, listig Streg; Forvikling i Romaner og Skuespil. **intrigere**, at, opspinde, smede Rænker.

intrikat, indviklet.

in triple, tredobbelt, i tre Eksemplarer.

introducere, at, indføre, indlede. **Introduktion** (-sjon), en, er, Indførelse, Indledning.

Intuition (-sjon), en, er, Anskuelse, umiddelbar Opfattelse uden forudgaaende Overvejelse. **intuitiv**, anskuelig, umiddelbart iagttagelig; vunden ved I.

Inundation (-sjon), en, er, Oversvømmelse. **inundere**, at, oversvømme.

in usu, i Brug, brugelig, sædvanlig. **in usu Delphini**, til Brug for de unge (om Udgaver af Værker, der til Skolebrug er rensede for anstødelige Steder).

invalid, svag, skrøbelig, tjenstdygtig. **Invalid**, en, er, Soldat, der under Tjenesten har faaet en saadan Skade, at han er bleven tjenstdygtig. **invalidere**, at, gøre ugyldig, ophæve. **Invaliditet**, en, invalid Tilstand.

invariabel, uforanderlig. **Invariabilitet**, en, er, Uforanderlighed.

Invasion, en, er, fjendtligt Indfald; en Sygdoms Paaførelse ved dyriske Snyltere, f. Eks. Bakterier. [Skældsord.]

Invektiv, et, er, fornærmende Tale, **invénit** (paa Kobberstik osv.) har opfundet, har tegnet el. malet det paagældende Stykke.

Inventarium, iet, ier, Fortegnelse over de i et Bo forefundne Genstande. **gøre I.**, optage Fortegnelse over det, som forefindes.

inventore at, opfinde. **Invention** (-sjon), en, er, Opfindelse. **Inventor**, en, -törer, Opfinder.

Inventur, en, Eftersyn og Fortegnelse over, hvad der forefindes af Varer, Varebeholdning.

Inversion, en, er, Omvendning. *med.*, Krængning (af Livmoderen); Ordomsætning, f. Eks.: gammel er hun. **invertere**, at, omsætte, omflytte (Ord).

investere, at, iklæde, beklæde med Embedsdragen, indsætte (i Embede).

Investigation (-sjon), en, er, Efterforsken, Opsporen. **investigere**, at, efterspore, opsøge, efterforske.

Investitür, en, er, Iklædning, højtidelig Indsættelse i en gejstlig Værdighed.

invetereret, -ede, forældet, indgroet.

invincibel, uovervindelig.

in vino veritas, i Vinen ligger Sandheden, d. e. af fulde Folk skal man høre Sandheden.

inviolabel, uforkrænkelig, ubrodelig.

invisibel, usynlig.

Invitation (-sjon), en, er, Indbydelse, Opfordring. **Invite**, n, r, (i Whist) et lavt Kort, som udspilles for at give Makkeren Vink om, at man har et højt Kort i Farven, **invitere**, at, indbyde, byde til Gæst; udspille en Invite.

Invokation (sjon), en, er, Anraabelse, Paakaldelse, Bøn. **invokere**, at, anraabe, paakalde.

Involution (-sjon), en, er, Indvikling, Indbegreb, Indbefatning. **involvere**, at, indvikle, indhulle; drage ind med (i en Sag); indbefatte i sig.

invulnerabel, usaarlig.

Ionier, en, e, Beboer af Ionien og Attike. **ionisk** Søjleorden er yngre end dorisk og har en med Snegleformer prydet Kapitæl (se **Kapitæl**).

Ir, ren, Kobberrust. **irre**, at, irret, -ede.

Iråde, n, r, (i Tyrkiet) Kabinetsordre fra Sultanen.

Irer, Fl. = Irlændere.

Iris, Regnbuens Gudinde; Regnbuehinden i Øjet. **I**, Tryk, ved hvilket flere over hinanden gaaende Farver trykkes ved eet Tryk. **irisere**, at, spille i Regnbuens Farver.

Irisk, en, er, en Slags Finke.

Irland, Irlænder, en, e, irsk.

Ironi, en, forstilt Tale (hvorved man siger et, men mener noget andet). Spot ten med alvorlig Mine. **ironisere**, at, tale paa ironisk Maade. **ironisk**, spot-tende, skrømtet.

Irrationalisme, n, r, Fornuftstridighed (f. Eks. i Religionssager). **irrationel**, fornuftstridig, ufornuftig.

Irregularitet, en, er, Uregelmæssighed, Uorden. **irregulær**, uregelret, regelless, uordentlig.

irrelevant, uvigtig, betydningsløs.

Irreligiositet, en, Mangel paa Religiositet. **irreligiøs**, vantro.

irreparabel, ubodelig, uoprettelig.

irresistibel, uimodstaelig.

irresolüt, ubestemt, tvivlraadig, vaklende.

Irreverens, en, Uærbodighed, Ringeagt. **irreverent**, uærbodig.

irrovokabel, uigenkaldelig.

irridere, at, udle, bespotte, forhaane.

Irrision, en, er, Bespottelse Haan.

Irrigation (-sjon), en, er, Overrisling.

Irrigator, en, -tører, Udskylningsapparat.

irrigere, at, overrisle, udskylle.

irritabel, pirrelig, let at opægge, øm-taalig. **Irritabilitet**, en, Pirrelighed; den Evne hos de organiske Legemers Fibre at trække sig sammen ved Berøring. **Irritamēt**, et, er, Pirremiddel; Tilskyndelse, Spore. **Irritans**, et, er, pirrende Lædemiddel. **Irritation** (-sjon), en, Pirren; pirret Tilstand. **Irritere**, at, pine, opirre, gøre vred.

Is, en, ise, at, isne, at, Isning, en.

isabøllafarvet, -ede, smudsiggul, gul-graa. [Forstaaelse af Bibelen.

Isagogik, ken, Indledningsvidenskab til

Is, n, r, *nsk.*, Marsvin.

Isenkrømmer, en, e = Jærnkrammer.

Isis, ægyptisk Skæbnegudinde.

Iskløft, en, er, Sygdom hos Træer, der bestaar i Revner, fremkomne ved, at Saften fryser.

Islām, Muhameds Lære, den muhamedanske Religion.

Islæt, ten, *væv.*, det Garn, som under Vævningen indskydes i Rendegarnet.

Isobarer, Fl., Linier gennem Steder med samme Barometerstand.

Isodynami, en, Lighed i Kraft eller Evne, lige Betydning, lige Gyldighed. **isodynamisk**, lige kraftig, lige betydende, lige gyldig (i Magnetisme).

Isogon, en, er, en Figur med lige Vinkler. **isogonisk**, ligevinklet. **isogone** Linier, Linier gennem Steder paa Jorden med samme magnetiske Afvigning.

Isokromatisk, fotografiske Optagelser, der gengiver de forskelligfarvede Genstande i lyst og mørkt, men i det rigtige Forhold.

Isolation (-sjon), en, er, Ophævelse af en Tings Forbindelse med Omverdenen. **Isolator**, en, -tører, Stoffer el. Legemer, der hindrer Varme, Elektricitet o. l. fra at gaa igennem. **isolere**, at, udelukke fra Forbindelse med Omverdenen, omgive med isolerende Stoffer.

Isolærkrog, en, e, *elek.*, isoleret Ophængning for en Buelampe.

Isolitrør, *elek.* Rør, i hvilket Ledningen lægges for at være isoleret.

Isoterm, en, er, Linie, der drages gennem de Steder paa Isolerkrog. Jorden, der har samme Temperatur.

Ispil, en, e, *nsk.*, Stok med Jærnspsid til at støde Hul i Is med.

Israelit, ten, ter, Efterkommer af Isra'el, Jøde. [Engel.

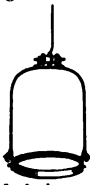
Israfil, (hos Muhamedanerne) Dødens

Isse, n, r, Isseben, et, osv.

Issel, en, *nsk.*, Mælk (i Fisk).

Isslag, et, Nedbør, der falder som Regn, men ved at træffe Jorden fryser til Is.

Ister, et, Fedt, især det Fedt, der findes om Tarmene og i Bugen hos Dyr.

Isthmo, se **Isthmos**.

Isthmiske Lege, højtidelige Kamplege hos de gamle Grækere, som holdtes paa den korintiske Landtange.

Isthmos el. **Isthmus**, en, Landtange, særlig den korintiske Landtange, der forbinder Peloponnes med Nordgrækenland. [tale Italiensk.

Italien, Italiener. en, e. Italiensk. at

item, ligeledes, fremdeles.

Iteration (-sjon), en, er, Gentagelse. **iterativ**, gentagende.

Itinerarium, iet. ier, Rejsedagbog, Rejsebeskrivelse, Vejviser.

Ivær, en, ivre, at. **Ivrer**, en, e. ivrig.

Ivrøsse, n. Drukkenskab. **Ivrøgne** (iv-raan(j)), n, Dranker, Drukkenbolt.

Izvesick, en, er, russisk Hyrekusk.

J.

jaale, at, *nsk.*, opføre sig naragtigt.

Jabot (sjabo), en, er, Kalvekrøs.

Jack (dsjak), *eng.*, Øgenavn for Matrosen.

jaeta ost ålea, Loddet er kastet! (Ord af Cæsar, da han gik over Floden Rubikon).

Jag, et. jage, at, jog og jagede, jaget.

Jagning, en. Jagt, en, er.

Jagebolt, en, e, *tekn.*, stump Jærnbolt til at drive andre Bolte ud med.

Jager, en, e. *søv.*, det forreste Forstjil paa større Skibe (se Fig. **Puldrigger**).

Jagerbom, men, me, *søv.*, Bom i Fortsættelse af Klyverbommen.

Jagerkanon, en, er, *søv.*, Kanon i et Krigsskib, der kan skyde ret forud.

Jagt, en, er, enmasted Sejlskib med bred Bov og bred Agterende.

Jagthar, *jagt.*, siges om Vildt, der er tilstrækkelig udviklet til at være Genstand for Jagt.

Jagtkaptajn, en, er, *søv.*, den Søofficer, der fører Kommando paa Kongens Skib, naar Kongen er om Bord.

Jaguår, en, er, amerikansk Tigerart.

Jahvø, Navnet paa Israels Gud.

Jakol, Mester (egtl. Dumrian, Nar), udstoppet Figur i Menneskeskikkelse.

Jakot (sja-), ten, ter, *skræd.*, enradet kort Skodefrikke; Dametrøje.

Jakko, n. r.

Jakobiner, en, e, Medlem eller Ven af et under den franske Revolution 1789 opstaaet politisk Selskab, som gjorde Frihed til sin Hovedgrundsetning, og hvis Forsamlinger holdtes i Jakobinermunkenes forrige Kloster i Paris, hvoraf Navnet;

Jagt.

Kongefjende. **jakobinsk**, hengiven til Friheds- og Lighedssystemet.

Jakobil, ten, ter, Tilhænger af den katolske, i 1688 fordrevne Kong Jakob 2den af England.

Jakonöt (sjakaanæ), en Slags fint halvklart Bomuldsstof.

Jakobslejder, en, e. *søv.*, Rebstige, der fører fra Bramstangens underste Ende til Stængesalingen.

Jalön (sjalong), en, er, Landmaalerstok.

jalonnöre, at, *mil.*, afmærke en Kolonnevej med Stænger, forsynede med Halmviske. **Jalonnör**, en, er, Underofficer, der afmærker en saadan Vej.

Jalousi (sjalusi), en, Skinsyge. Misundelse; Vinduspersienne, som kan hejses op og ned. **jalöux** (sjalu), skinsyg, misundelig.

Jambe, n, r, Versfod af en kort og en lang Stavelse. [jamre, at.

Jammer, en. jammerfuld. jammerlig.

Jan (i Kortspil) ingen Stik faa.

Janhägel, en, Pøbel, Pak.

Janitschär, en, er, tidligere tyrkisk Fodsoldat. **Jamsik**, tyrkisk Musik med Bækken, Triangel, Tromme osv.

Januar, en. Januar Kvarter. Januarhæftet. [panæsisck.

Japan, Japaneser, en, e, japansk el. ja-

jappe, at. jappet, -ede.

Jardin des plantes (sjardæng de plangt), den botaniske Have i Paris med en stor zoologisk Samling.

Jardinöre (sjardinjær), n. r, Blomsterskaal. særlig til voksende Planter.

Jargön (sjargaang), en, er, et for en Klasse eller Stand særligt Sprog; forældret, fejlagtigt Sprog.

Jarl, en, er. Jarledömme, t, r.

Jask, en og et. jakke. at. Jaskeri, et, er.

Jasmin, en, er.
Jäspis, en, meget haard, uigennemsig-
 tig, broget Sten, en Varietet af Mineralet
 Kvarts.

Jatagan, se **Yatagan**.

Java, Javaniser, javanesisk.

Jehova el. **Jehovä**, se **Jahve**.

Jennyastol, en, e, Spindemaskine, der
 kan spinde mange Traade paa een Gang.

Jento, n, r, *nsk.*, Pige.

Jeremiäde, n, r, Jeremias's Begrædelse;
 Kluge. Klagsang.

Jërikorose, n, r, en 5 à 6 Tommer høj
 Plante fra Palæstina, der, hvor tör den
 end er, lever op, naar den sættes i Vand.

Jërsey (dsjörsi el. jërsi), et, uldent
 Trikostof med meget fine Masker.

Jesuit, ten, ter, Medlem af den af Ig-
 natus af Loyöla 1534 stiftede gejstlige
 Orden, Jesu Selskab; rænkefuldt, un-
 derfundigt Menneske. **Jesuitisk**, stem-
 mende med Jesuiternes Lære og Grund-
 sætninger, rænkefuld. **Jesuitisme**, n,
 Loyolas Lære, dens Grundsaetninger og
 Aand; Skinhellighed, Hykleri, Forstillelse.

Jësus, Ejeform Jesu, Befrier, Frelser;
 den kristelige Religions Stifter. **Jësus**
Nazarönnus Rex Judæorum, Jesus fra Na-
 zaret, Jødernes Konge.

Jot, se **Gagat**.

Jetön (sjötaang), Fl. Jetons, Regnepenge,
 Spillemærke af Elfenben eller Perlemoder.

Jou (sjö), Spil.

Jounesse (sjönæss), en, Ungdom. **la j.**
dorée (daare), unge Mennesker af de høj-
 ere Klasser, som under den franske Re-
 volution sluttede sig sammen mod Ro-
 bespierre; bruges nu om fornemme, uvirk-
 somme unge Mennesker.

Jingoisme (dsjingoisim), n, *eng.*, over-
 dreven Nationalfølelse, der fjendtlig retter
 sig mod andre Lande.

J. N. R. J. = **Jësus Nazarönnus Rex**
Judæorum, se **Jësus**.

Jöbber (dsjaaber), en, e, professionel
 Spekulant i Borspapirer. **Jöbberä**, et, er,
 Børsopil.

Jöbpest, en, er, sörgeligt Budskab,
 ubehagelig Efterretning.

Jockey (dsjääkki el. sjökäj), professionel
 Væddelöbsrytter. **Jklub**, ben, her, Fore-
 ning af Væddelöbselskere. **Jridt**, et, Væd-
 deløb, hvor Rytterne er Jockeyer, mod-
 sat Gentlemanridt (s. d.).

Jöd, en, et i Havplanters Aske opdaget
 Grundstof, der bruges som Lægemedel,
 som Farvestof osv.

Jödlen, en særlig i Tyrol brugelig Syn-
 genaade, hvis Ejendommelighed bestaar
 i en pludselig Overgang fra Brysttoner til
 Falset.

Jöhannterridderø, en tysk, under
 Korstogene opkommen Ridderorden, hvis
 Formaal var Pilgrimenes Beskyttelse

og det hellige Lands Forsvar mod de
 vantro. (det engelske Folk.

John Bull (dsjaanbull), Øgenavn for

Jolle, n, r, Skibsbaad.

Jomfru, en, er, jomfruelig. jomfrunalsk.

Jomfru, en, er, *söv.*, Træ-
 skive med Huller, gennem
 hvilke der føres Reb; den fin-
 des forned ved Vantet og
 tjener til Befæstelse for dette.

Jomfru, se **Brolæggerjom-**
fru.

Jomfrutale, n, r, en offen-
 lig Persons (f. Eks. en Rigs-
 dagsmands) første Tale.

Jönathan, Broder J., Øgenavn for Nord-
 amerikanerne.

Jöngleri (sjaanglëri), et, er, Gøgleri, Ta-
 skenspilleri. **Jönglör** (sjaanglör), en, er,
 Gögler, Taskenspiller.

Jönier, se Ionier.

Jönke Junke, se Djonke.

Jönsök, *nsk.*, St. Hans Dag.

Jörd, en, er, Jordbund, en. Jordbær.
 ret. Jordsmon, net.- Jordskælv, et. Jör-
 demoder, en, -mødre. Jorderig. jorde,
 at, jordisk.

Jördöbög, en, -böger, Fortegnelse over
 samtlige til et Gods hørende Ejendomme.

Jördemöder, en, -mødre, *skom.*,
 Apparat til at rense Groningen
 op med.

Jördrente, n, r, det Udbytte,
 en Ejer har af sin Jord ud over
 den almindelige Kapitalrente.

Jördslag, et, Pletter paa Tøj,
 frembragte af Jord, Støv el. Mug.

Jörte, at, *nsk.*, tygge Drøv.

Jöta, et, det græske i (i), det mindste
 Bogstav, i en Tøddel, Prik, det allermindste.

Jöur (sjur), Dag; Tjeneste, Opvarning
 efter Dagens Orden. **Jourhavende**, den
 en vis Dag tjenestegørende Officer.

Journäl (sjurnal), en, er, Dagsberetning,
 Dagbog, Indtægts- og Udgiftsbog, Tids-
 skrift.

Journalisöre (sjurnalisere), at, indføre
 i Dagbogen. **Journalist**, en, er, Medar-
 bejder ved en Avis. **Journalistik**, ken,
 Tidsskriftvæsen,

Jöviäl, munter, oprömt, gemytlig. **Jö-**
vialitöt, en, Munterhed, Oprömthed, Lune.

Jübel, en, lydelig Glæde, Frydaraab.

Jubilär, en, er, en, som höjtideligholder
 sin Jubelfest. **Jubilöre**, at, juble; fejre
 Jubilæum. **Jubiläum**, læet, læer, Jubel-
 fest, Jubelaar, Höjtid, som holdes 25, 50
 eller 100 Aar efter en vigtig Begivenhed.

Judaisme, n, Jødedömmø; Jødernes re-
 ligiöse System i Følge Talmud.

Jüdaskys, set, et forrædersk Kys.

Judasorer, Fl., *söv.*, to Bjælker forude
 i et Skib, mellem hvis Ender Bovsprydet
 er befæstet.

Jomfru.

judicere, at, dømme, fælde Dom; be-dømme, drage Slutning. **judiciöl**, retslig. **Judicium**, iet, Domstol; Dom, Kendelse; Dømmekraft.

Jugomönt (sjysj mang), et, Dom, Dømmekraft, Skön. **Jugöro** (sjysjere), at, dømme, bedømme, skönne, mene.

Juk, ket, ker, *söv.*, Tværstang, som i Baade er anbragt paa Rorets Overkant for at dreje dette ved Hjælp af Jukliner, der er befæstede ved Jukkets Yderender.

Juk.
[har, Snavs.

Juks, noget, som aldeles ingen Værdi

Jul, en. Juleaften, en.

julo, at, *nsk*, prygle. Juling, en.

Juli, en. Juli Maaned. Julidagene.

Juliänsk Kalender, den af Julius Cæsar indførte forbedrede Tidsregning, hvorved i Stedet for Maanearet Solaaet blev lagt til Grund. Denne Kalender, som ogsaa kaldes gammel Stil, bruges endnu i Rusland, men den er 12 Dage tilbage for den (af Pave Gregor XIII i 1582 nøjere beregnede) gregorianske Kalender, ogsaa kaldet ny Stil. Derfra hidrører den Dateringsmaade: St. Petersburg 17/29 Juli.

Julionno (sjyliænn), Urtesuppe.

jun. = **jūnior**.

Junge, n, r, Brandspand.

Jungmand, en, -mænd, *söv.*, en ung Sømand, der ikke længere er Skibsdreng, men endnu ikke er Matros.

Juni, en. Juni Maaned.

jūnior, den yngre, mods. **sēnior**.

Junko, se **Bjauko**.

Junkor, en, e, ung Adelsmand.

Junktür, en, er, Sammenføjning, Led; *tekn.*, Laas paa et tang- el. saksformet Instrument, der tillader at skille dette ad.

Jūno myt. (hos Grækerne **Hēro**), Jupiters Hustru. **junönisk**, høj, stolt, majestætisk, svær.

Jūnta (chunta), en, (i Spanien og Portugal) Forsamling, Raad, Regeringsraad.

Jūpitor, *myt.* (hos Grækerne **Zēvs** og **Kronion**), den øverste blandt Guderne, Tordenens Gud; Navnet paa en Planet.

Jūra, en, Lov og Ret; Retsvidenskab, Lovkyndighed.

jūro, *de jūro*, *ex jūro*, med rette, lovlig, lovmæssig, med Ret og Føje.

juridico, overensstemmende med Lov og Ret. paa lovformelig, retsdydig Maade.

juridisk, lovformelig, retsdydig. Retten vedkommende, som hører til Lovkyndighed. [dighed, Retskreds.

Jurisdiktión (-sjon), en, er. Domsmynd. **Jurispradóns**, en, Lovkyndighed. Retsvidenskab.

Jurist, en, er, retslærd. **Juristori**, et.

er, vrang Anvendelse af Lovkyndighed til Spidsfindigheder; ensidig Betragtning af alt fra en kun juridisk Side.

Jūris utriusque dōctor, Doktor i begge Retter (den verdslige og den gejstlige).

Jūry (dsjuri), en, er, Nævningeret, Ret af edsvorne, dømmende Mænd, hvis Kendelse alene gaar ud paa, om den anklagede er skyldig eller ikke skyldig.

Jus (sjy el. sky), koncentreret Kødskraft til Brug ved Supper og Saucer.

Jus, Ret, Lov og Ret; Rettighed; Domsret. Fl. **Jura**. **J. canōnicum**, den pavelige Ret, Kirkeret. **J. civile**, den borgerlige Ret. **J. commūno**, den almindelige Ret. **J. crimināle**, Strafferet. **J. dominii**, Ejendomsret. **J. feudāle**, Lensret. **J. Justinianōum**, den af Kejser Justinian i det 5te Aarhundrede foranstaltede Samling af romerske Love. **J. naturāle**, Naturet. **J. patronātus**, Kaldsret. **J. practicāndi**, Ret for Læger til at praktisere. **J. taliōnis**, Gengældelsesret. **J. vocāndi**, Kaldsret.

just, **justemönt**, netop, rigtig, lige; (om Tiden) i det samme. **jūsto miliōn** (sjyst miljø), den rette Middelvej, tidligere Benævnelsen paa politiske Mellempartier, især i Frankrig.

Justöring, en, Undersøgelse og Tilpasning, overensstemmende med Loven, samt Stempling af Maale- og Vejerredskaber. **Justörmostör**, en, -mestre, Embedsmand, som udfører Justeringen.

justificöre, at, retfærdiggøre, forsvare. **Justifikation** (-sjon), en, Retfærdiggørelse, Forsvar; Berigtigelse og Bekræftelse (af Regnskaber).

Justitia, Retfærdighed; Retfærdighedens Gudinde. **Justitiārius**, en, Rettens Formand, øverste Dommer i en Ret.

justitiöl, retslig.

Justits, en, Retfærdighed; Rettens Pleje, Haandhævelse; den dømmende Øvrighed, Retten, Domstolen. **Justitsöns** Tiltale, Sagsanlæggelse fra det offentlige Side.

J.kasse, Kasse til Indsamling af de Boder, som de ved Retten tabende idømmes.

J.mörd, uretfærdig Henrettelse. **J.proto-köl**, hvori indføres, hvad der foregaar i Retten. **J.raad**, en Titel. **J.sag**, kriminel Sag, anlagt af det offentlige.

Jute, n, Basttrævler af visse tropiske Træer; det af disse Trævler fremstillede Stof.

Jutul, en, er, *nsk.*, Jætte.

Juvöl, en, er, sleben Ædelsten eller særlig kostbart Smykke. **Juvelör**, en, er, den, som indfatter Ædelstene i Smykker og handler dermed.

juvenil, ungdommelig. [Jylland-

lyde, n, r. Jydepotte, n, r. Jydsk-

læger, en, e. Jægersmand, en.

Jægt, en, er, *nsk*, Jagt.

Jærn, et. Jærnbane, n, r. Jærnkræmmer, en, e.

Jærnkno, en, er, Vaaben, bestaaende af et Stykke Jærn med Huller, gennem hvilke Fingrene stikkes, saa at hver Finger er omgivet af en Ring af Jærn.

Jærntæppe, t, r, Tæppe af Bølgeblik, der i Teatre anvendes som brandfrit Skillemellem Scene og Tilskuersplads.

Jærpe, n, r, en Slags Urfugl.

Jærtøgn, et, ualmindelig Tildragelse, der opfattes som Varsel fra Guddommen.

Jærv, en, e, Rovdyr, der findes i Norge og Sverrig (ogsaa kaldet Fjældfras).

Jætite, n, r, Kæmpe; Jætter: i den nordiske Mytologi onde Væsener, Guders og Menneskers Fjender.

Jævne, at. Jævning, en, er. jævnlig.

Jævndøgn, et, det Tidspunkt (20. Marts og 22. Septbr.), da Solen staar i Ækvator og Dag og Nat er lige lange.

Jøde, n, r. Jødefolket. jødisk.

Jøkol, en, Jøkler, paa Island Navnet paa den evige Sne, enten den er Snemark el. Gletscher (s. d.).

K.

Ord, som savnes under **K**, maa søges under **G**.

Kāaba (ka-aba), Muhameds hellige Tempel i Mekka.

Kaabe, n, r.

kaad, kaadmundet.

Kaag, en, e, fladbundet Baad.

Kaag.

Kaal, en. Kaalrabe, n, r, el. Kaalrabi.

Kaalbrøk, Sygdom hos Kaalplanten, se Anbury.

Kaalorm, en, e, Sommerfuglelarve.

Kaar, Fl. Kaarene.

Kaarde, n, r, Stødvaaben, hvis Klinge i Regelen har trekantet Gennemsnit.

kaare, at, afstemme ved Haandsoprækning. Kaaring, en, er.

Kabālo, n, r, Rænkespil, Intrige; Oplægning af Kort efter bestemte Regler for at faa dem til at gaa op. **kabalero**, at, smede Rænker.

Kābbala, en, Jødernes mundtlig forplantede Lære eller Tradition; Rabbinernes hemmelige Lære. **Kabbalisme**, **kabbalistisk** Filosofi, en fra Oldtiden og den sildigere Jødedom udgaaet Blanding af mystiske og teosofiske Lærdomme. **Kabbalist**, en, er, som forstaar **K.** **kabbalistisk**, som hører til **K.**, hemmelighedsfuld.

Kaarde.

Kabelleje, n, r, en Plante.

Kābel, et, -bler, Ankertov, Trosse; underjordisk, isoleret Ledning (se Blykabel).

K.garn, et, en enkelt Streng Hampegarn til Tovværk. **K.længde**, n, r, Længden af et sædvanligt Ankertov (i Danmark omtr. 100 Favne. **kabelslaaet** kaldes et svært Tov, der er forfærdiget ved at sno flere Tove sammen mod Solen (se **trosseslaaet**).

Kabinot, tet, ter, lille Værelse, Sideværelse; en Fyrstes Regeringsraad; Regeringen; Naturalie-, Kunst- og Møntsamlings; det Sted, hvor den opbevares. **K.sordre**, umiddelbar Anordning fra Landsherren. **K.sspørgsmaal**, et Anliggende, hvis Forkastelse i et Lands repræsentative Forsamling har Ministeriets Tilbagetræden til Følge. **K.sformat**, Størrelse paa Fotografier, betydelig større end Visitkort.

Kabirer, Fl., hemmelighedsfulde Guddomme i Ægypten og Fønicien med mysteriers Dyrkelse.

Kabliāu, en, er, stor Torsk.

Kabrielot, ten, ter, let Enspændervogn med to Hjul og Kaleche over Sædet.

Kabuds, se **Capuce**.

Kabylor, Fl., herbisk Folkestamme i Nordafrika.

Kabys, sen, ser, søv., Skibskøkken.

Kachot (kasjaatt), ten, ter, mørkt Fængsel. Fangehul. [Dyr.

Kadäver, et, e, dødt Legeme. især af

Kadot, ten, ter, ungt Menneske, der oplæres til Officer (i Danmark nukun til Søofficer). **Kakadomi**, et, er, Opdragelsesanstalt for saadanne unge Mennesker.

Kādi, en, er, Underdommer i Tyrkiet.

Kid(Disch) (>hellig), en, en Bön (en Lovprisning af Guds Storhed og Godhed), som Jøderne efter deres Forældres Død skal bede i Kirken.

Kadmium, et, et i Zinkmetallet opdaget, glinsende hvidt Metal.

Kadro, n, r, *mil.*, de til Bestyrelse, Uddannelse og Føring af en Afdeling nødvendige Officerer og Underofficerer; den Stamme af en Afdelings Mandskab, der gør fast Tjeneste.

Kadrøjer, en, e, *søv.*, Baadfører, der sejler om til de paa en Red liggende Skibe for at **kadrøje**, d. e. sælge Levnedsmidler. Tobak, Brændevin osv.

Kadyn, *tyrk.*, egt. Frue, Betegnelse for Sultanens Medhustruer.

Kafé, en, er, Kaffehus. **Kafé au lait** (o læ), Kaffe med Mælk. **Kafé chantant** (sjangtang), Kafé, hvor der foredrages Musik og Sang, Sangerindeknejspe. **Kafé noir** (noar), Kaffe uden Mælk og Flode, sort Kaffe. **Kafetiëre** (kaftjær), n, r, Kaffe-kande.

Kaffe, n. kaffebrun. Kaffebonne, n, r. **Kaffein**, et, det bitre Stof, som findes i Kaffe og Te.

Kaffir, en, er, en vantro, Ikkemuhammedaner, Kætter = **Giaur**; heraf Navnet **Kaffer** for en Folkestamme i Sydafrika.

Kaftän, en, er, tyrkisk, vid Overklædning.

Kag, en, Pæl, til hvilken Forbrydere bandtes under Piskningen (Kagstrygningen).

Kage, n, r, Kagerulle, n, r, osv. [lign.].

Kage, n, r, *nsk.*, lille Anker (til Øl o. **kagle**, at, Kaglen, en.

Kahyt, ten, ter, *søv.*, Rum i Skibet, indrettet til Beboelse. [fartøj].

Kaik, en, er, langt, smalt, tyrkisk Rokaj, en, er, stensat Bolværk eller Dige langs med en Flod el. Havn; Gaden eller Pladsen ved samme.

Kajak, ken, ker, grønlandsk Baad af Sælskind for een Mand.

Kajak.

kajo, at, *søv.*, anbringe Ræerne i Skraastilling; i en Baad med Luggersejl at skifte Raanen fra den ene Side af Masten til den anden.

Kajmån, en, er, amerikansk Krokodille. **kajolëre**, at, kærtegne, smigre for.

Kajreb, et, *rebsl.*, Tov af Kokostrævler, der kan bruges i Stedet for Haarreb.

Kakaduo, n, r, en Slags Papegøje.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Kakao, en, Pulver af Bønnerne af det vestindiske Kakaotræ, den vigtigste Bestanddel af Chokolade.

Kakoksi, en, Afmagring, sygeligt Udseende. **kakøktisk**, sygelig, gusten.

Kakorlak, ken, ker, Insekt af Græshoppernes Orden, oprindelig tropisk, men indført ogsaa i de nordlige Lande, hvor den særlig findes i Skibe og Bagerier.

Kakkelovn, en, e. Kakkellovnsdör, en, e. **Kakofoni**, en, Mislyd, ilde Klang.

Kakse, n, r, *nsk.*, Stormand, Matador.

Kaktus, en, er, en fra Sydamerika stammende, tornet Plante med smukke Blomster.

Kal, len, kræftagtig Forraadnelse i Træ. **kallet**, -ede, trøsket midt i Bullen (især om Egetræ).

Kalabas, sen, ser, Vandflaske, dannet af et udhulet Græskar eller af Frugten af Kalabastræet.

Kalamänk, ældre Navn for Lasting (s. d).

Kalamitöl, en, er, Ulykke, Uheld.

Kaländer, en, dre, Rulle med Valser til at rulle Tøj paa el. til at glatte Papir.

Kaläs, et, er, Gæstebud, Gilde.

Kalcider, Fl., kalkagtige Legemer.

Kalcination (-sjon), en, Forkalkning.

kalcinöre, at, forkalke, brænde til Kalk.

Kalcinöring, en, = **Kalcination**.

Kalcium, et, Kalkjordens metalliske Grundstof.

Kalciumkarbid, et, *kem.*, Forbindelse af Kalcium og Kul; i Forbindelse med Vand frembringer det Acetylen, en ved Antændelse stærkt lysende Gasart.

Kald, et, kalde, at, Kaldelse, n, r.

Kalebasse, se **Kalabas**.

Kalëche, n, r, let, halvaa-ben Rejsevogn, Ruffet til en saadann Vogn.

Kalëche.

Kalejdofön, en, er, Redskab til at gøre Tone-svingninger anskuelige.

Kalejdoskop, et, er, et kikkertlignende Redskab, der ved vinkelsatte Spejlglastykker viser enkelte indlagte Genstande i mangfoldige og regelmæssige Skikkelser, som forandres ved den ringeste Drejning.

Kaländer, en, dre, Fortegnelse over Aarets Maaneder og Dage, Solens og Maanens Op- og Nedgang osv.

Kälevala, det finske Folks gamle nationale Heltedigtning.

kalfätre, at, tilstoppe Naaderne (s. d.) i et Skib med Værk og overstryge dem med Beg og Tjære, tætte et Skib; vende op og ned paa noget.

Käli, et, *kem.*, Kaliummilte. **Kälium**, et, et sølvhvidt, metallisk Grundstof.

Kaliber, en, e, et bestemt Maal; især

et Skydevaabens indre Vidde. Mundingsvidde; Kuglemaal; Art, Slags, Beskaffenhed. **kalibrøre**, at, undersøge, om et Rør el. en Cylinder overalt har samme Tværnsnit.

Kalif, fen, fer, Muhameds Efterkommer og Efterfølger, den muhamedanske Religions Overhoved. **Kalifat**, et, er, en K.s Værdighed, hans Rige.

Kalium, se **Kali**.

Kalk, en, e, det Bæger, i hvilket Vinen ved Nadverens Sakramente rækkes Altergæsterne.

Kalk.

Kalk, en, kalke, at, Kalk-

Kalke, n, r, Optrækning paa gennemsigtigt Papir af en Tegnings Linier. **kalkøre**, at, tegne igennem; efterligne en Tegnings Omrids gennem klart eller præpareret Papir. **Kalkørpapir**, Papir, præpareret til Kalkering.

Kalkulation (-sion), en, er, Beregning, Udregning, især Beregning af en Vares Pris, alle Omkostninger iberegnete. **Kalkulator**, en, -tører, Beregner, den, der gør Overslag. **kalkulatorisk**, efter Beregning, efter Overslag.

Kalkuld, en, Uld, der i Garveriet skræbes af Skindene, efter at de har været behandlet med Kalk.

Kalkun, en, er, kalkunsk.

Kalkyle, n, r, Regning, Beregning, Overslag. **kalkyløre**, at, beregne.

Kalla, en, er, Plante.

Kalligraf, en, er, Skönskriver. **Kalligrafii**, en, Skönskrivekunst. **kalligrafisk**, smukt skrevet.

Kalliope, Musen for Heltedigtet.

Kallipasta, en, Stearingibs, Gibs, gennemtrængt af Stearin. [huden.

Kallositet, en, er, Fortykkelse af Over-

Kallun, et, er, den fjerde Afdeling i Drøvtygernes Mave. [frakker.

Kalmük, et, tykt, valket Stof til Vinter-

Kalmük, ken, ker, mongolsk Nomadefolk i Mellemasien.

Kalmus, en, er, Sumpplante, hvis Rodstok anvendes i Medicinen.

Kälomel, et, kemisk Forbindelse af Kviksølv og Klor, anvendes som stærkt Afføringsmiddel.

Kalörte, n, r, Varmeenhed, den Varmemængde, der medgaar til at opvarme eet Kilogram Vand een Grad. **Kaloriföre** (kalanriföhär), n, r, Varmebringer, Apparat til Opvarmning. **Kalorimöter**, et, -mètre, Varmemaal. **kalörisk** Maskine, Maskine, ved hvilken Drivkraften er opvarmet Luft. [dækning uden Skygge.

Kalöt, ten, ter, tætsluttende Hovedbe-

Kalumnial, en, Bagvadskelse. **Kalumnial**, en, er, Bagvadsker, Æreskænder.

Kalumniföre, at, bagvadske, beskyldte falskt.

Kalv, en, e, kalveknæet, -ede.

Kalv, en, e, *fisk*, kegleformet Net i en Ruse; det vender Spidsen indefter, saa at Fisken kan gaa igennem, men ikke tilbage. *forst.*, Sygdom hos Træer, der bestaar i, at Aarringene løser sig fra hinanden paa Grund af Frost. *søv.*, smækker Line, der danner Kærnen i en svær Trosse; omkring den slaas Dugterne.

Kalvarie-Bjergot, forhen **Golgatha**, Retterstedet udenfor Jerusalem; hos Katolikkerne: lille Høj med et Kors paa, til hvilket de valfarter i Fasten.

Kalvekros, et, pibet el. rynket Bryststrimmel paa en Mandskræbe.

Kalvillo, n, r, en Slags Æbler.

Kam, men, me.

Kam, men, me, *tekn.* fremspringende Del, som paa en Nøgle, en Aksel o. s. v. *slagt.*, den midterste Del af Ryggen paa en Kalv.

Kamö, en, er, skaaren Edelsten med ophöjet Figur af en anden Farve end Grunden; enhver skaaren Sten med ophöjede Figurer.

Kameer.

Kamöl, en, er, et i Østerlandene brugt Lastdyr med to Pukler. **Kamölgod**, Angorageden, med langt, silkeagtigt Haar, der giver det bedste

Kamölgarn og forfærdiges til fine Töjer (se **Camelot**).

Kamölia, en, er, Plante af Tefamilien.

Kamöne, n, r, Muse (s. d.).

Kameralist, en, er, den, som er kyndig i Statshusholdningen; Embedsmand i denne Forvaltningsgren. **Kameralistik**, ken, Læren om Statshusholdningen. **Kamoral**, **kameralistisk**, som angaar Statshusholdningen.

Kamfer, en, el, et, hvidt Stof, der faas af Kamfertræet.

Kamfin, en, ruset Terpentiniolie, tidligere brugt som Belysningsvædske.

Kamgarn, et, Garn af langt, svagt kruset Uld, der ved Kæmning er ruset for korte Taver; Tøj af dette Garn.

Kamhjul, et, Tandhjul, især Hjul med løse Trætænder.

Kamille, n, r, Kamillete.

Kamin, en, er, Ildsted, der er aabent ud mod Værelset.

Kamkultur, en, Dyrkning af Planter paa kunstigt tilvejebragte Kamme, f. Eks. Rodfrugter.

Kamin

Kammer, et, Kamre. Kammerjomfru, en, er osv.

Kammer, et, Kamre, *mil.*, den bageste, udvidede Del af Bøsseløbet, hvor Patronen anbringes.

Kammer, et, Kamre, Benævnelse for Folkerepræsentationens Afdelinger; Afdeling af en Domstol.

Kammeradvokat, en, er, Sagfører, der optræder paa Statskassens Vegne i alle denne vedrørende Sager.

Kammerat, en, er, kammeratlig.

Kammerdag, et, meget fint Lærred, d. s. s. Batist og Cambric.

Kammormusik, ken, den Musik, som udføres i og passer for et mindre Rum.

Kammertone, n, r, Normaltonehøjde, det bestemte Antal Lydsvingninger, der efter den fastsatte Maalestok svarer til den skrevne Tone.

Kamp, en, Kampesten, en.

Kamp, en, e, kampfærdig.

Kampagne (kampanje), n, r, Land, Mark; Felttog; Driftsperiode ved industrielle Foretagender, f. Eks. den Tid, i hvilken en Smeiteovn er i Gang uden at slukkes.

Kampcheotræ (kampætsjtræ), et, Blaatræ, Farvetræ fra Sydamerika.

Kampø, at, ligge i Lejr paa aaben Mark = *bivnakere*.

Kampøy, en, en Slags Te.

Kamæleon, en, **Kamæleoner**, en Slags Øgle, der kan skifte Farve; et vægelsindet Menneske.

Kan, en, er, Tatarfyrrste, Hoved for en tatarisk Stamme. **Kanāt**, et, en Kans Rige.

Kanāl, en, er, Rør, Rende, Vandledning, en ved Kunst anlagt Vandvej i det indre af et Land.

Kanalje, n, r, Slyngel (se ogsaa *Canaillo*).

Kanapē, en, er, Løjebænk, en Slags Sofa.

Kanarieflugt, en, c. kanarisk.

Kanariesekt, en, sød Vin fra de kanariske Øer.

Kanæstor, en, en Slags Røgtobak.

Kancelli, et, er, øverste Justitskollegium.

Kancellist, en, er, Skriver el. Fuldmægtig i et Kancelli.

Kancellistil, en, er, stiv, ubehjælpssom Skrivemaade.

Kandār, en, er, en Del af Hestens Hovedtøj, bestaaende af Stang og Bridon.

Kande, n, r, som Maal = 2 Potter.

Kandeläbor, en, -bre, stor Armstage paa høj Fod.

Kandidāt, en, er, en, som har underkastet sig Eksamen i et Fag og har Ret til at søge et Embede; en, der søger

en Stilling. **Kandidātus magistērii** (forkortet *mag. mag.*), den, der har taget en Skoleembedseksamen, der giver Adgang til Embede ved den lærde Skole, eller den, der har bestaaet en Magisterkonferens, der berettiger til at tage Doktorgraden. **Kandidatūr**, en, er, Embedsberettigelse.

Kändis, et, stortkrystalliseret brunt el. sort Sukker. **kandisēro**, at, overtrække med Sukker.

Kano, n, r, Kaneføre, t, osv.

Kanefører, Fl., Støtter i kvindeligt Skikelse, som bærer Frugt- el. Blomsterkurve paa Hovedet.

Kanöl, en, Kanelbark, en, kanelbrun.

Kanin, en, er, Kaninskind, et, osv.

Kankān (kangkang), en, en Slags letfærdig Dans. **kankanēro** (kang-), at, danse Kankan.

kannelēre, at, rifle, fure.

kannelērede Søjler, Søjler, hvis Skaft har lodrette ud-rundede Furer. **Kanneluro** (kanelyr), n, r, en saadan Fure.

Kannevās (kaneva), et, en Slags aabent Tøj, paa hvilket der kan indsy Møn- stre o. lign.

Kannibāl, en, er, Menneskeæder; grusomt, vildt Menneske. **kannibālisk**, grusomt, vildt.

Kännik, se Kanonikus.

Kanō, en, er, Fartøj af Bark eller af en udhulet Træstamme hos Indianerne.

Kanon, en, er, svært Skyts. **Kanonādo**, n, r, Skydning med svært Skyts.

Kanonēr, en, er, den Artillerist, der retter Kanonen.

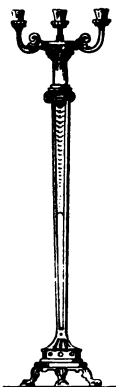
Kanon, en, *bog.*, en Skriftgrad.

Kanon, en, Regel, Rettesnor; det af den kristne Kirke anerkendte Bibelindhold; Kirkelov. *mus.*, den Kanon, strengeste Form for Imitation, hvor det samme Motiv med de samme Tonetrin efterhaanden optages af de efter hinanden følgende Stemmer. **Kanonikāt**, et, er, Domherreembede. **Kanonikus**, en, er, Kannik, Domherre. **Kanonisation** (-sion), en, er, Optagelse blandt Helgene. **kano-nisēro**, at, erklære for Helgen. **kanonisk**, forskriftmæssig; overensstemmende med Kirkeloven; aabenbaret. **kanoniske** Bøger, de Bøger i Bibelen, som man tillægger guddommelig Oprindelse og gyldig Beviskraft (= Kanon). **K.** Ret, Kirkeret. **k.** Straf, Straf, som Kirken kan paalægge. **Kanonport**, en, c, *søv.*, Aabning i Skibssiden, hvorigennem Kanonens Munding stikker ud.

Kanōpe, n, r, Krukke af Sten, Træ el. l., hvori Ægypterne nedlagde de indvendige Dele af Liget, som udtoges ved Balsameringen.

Kanneleret Søjle.

Kandelaber.

Kansler, en, e, i gamle Dage en höjtstaaende Embedsmand, der udfærdigede Regeringsskrivelser og forsynede dem med det kongelige Segl; höjtstaaende Person, der er Medlem af et Universitets Bestyrelse.

Kant, en, er, kante, at. kantet, ede. Kantning, en, er, kantro, at = kantro.

Kantarider, Fl., el. **Kantarideplaster**, Spanskflueplaster.

Kantäto, n, r, större, lyrisk, især religiøst Sangstykke med Instrumentledsagelse.

Kantilöne, n, r, lille Sang, Vise.

Kantille (kantilje), n, r, Metaltraad, snoet til Frynser, Kvaster o. lign.

Kantino, n, r, Feltflaske; Kasse med Apotek og kirurgiske Instrumenter, som en Militærlæge fører med sig.

Kanton, et, er, Kreds, Distrikt; de enkelte Fristater i Schweiz. **kantonnöro**, at, holde Lejr. **kantonöring**, en, er, **kantonömönt** (kantonmang), et, er, Troppers Indkvartering i Stæder og Landsbyer.

Kantor, en, -törer, Forsanger i Kirken; den, der leder et Kirkekor.

kantsälte, at, *söv.*, stille Ræer og Sejl saaledes, at Sejlene virke mest.

kantüsse, n, r, medicinsk Forberedelseseseksamen.

Kanyle, n, r, *med.*, rörformet Instrument.

Kaolin, et, Porcellænjord.

Kaos, et, Urstof, den formløse Masse, af hvilken Verden er formet; Uorden, Forvirring; forvirret Masse. **kaotisk**, forvirret.

Kap, om Kap. kappes, at. Kappelyst, en.

Kap, et, er, Forbjærg, især det gode Haabs Forbjærg.

kapäbel, duelig, i Stand til.

Kapacitet, en, er, Dygtighed, Duelighed; Fatteevne; Rummelighed. I Flertal: due-lige Folk, hvis Mening maa anerkendes,

Kapel, let, ler, lille Bikirke, Bedehus; stort Kirkekor; nu oftest = Orkester; hos os kun Orkesteret i det kgl. Teater.

Kapelmäster, en, e, Leder af et Kapel.

Kapellän, en, er, Huspræst, Hjelpepræst.

Kapellani, et, er, Kapellans Embede og Bopæl.

Käper, en, e, en med Fuldmagt forsynet Fribytter, Fribytterskib. **K**.brev, Fuldmagt til at bemægtige sig sjendtlige Skibe.

Kaperi, et, er, Fribytteri. **kapre**, at, opbringe, tage et sjendtligt Skib; bemægtige sig ved List; bortsnappe.

kapöre, at, fatte, begribe, forstaa.

Kapers, en, en Slags Blomsterknopper, der nedlægges i Eddike og bruges som Krydderi.

Kapillär, haarfin. **Kapillaritet**, en, Haarrörskraft, den Ejendommelighed ved

Vædsker, at de kan stige op i snævre Rör. **Kapillär-Rör**, Haarrör, tynde Glasrör. **K**.-Kar, Haarrörskar i Legemet.

Kapital, fortrinlig, udmærket; hovedsagelig; Hoved-. **K**.forbrydelse, som straffes med Døden. **K**.straf, Livsstraf.

Kapital, en, er, Hovedsum; Hovedformue; rede Penge. **Kapitalisation** (-sjon), en, er, **Kapitalisering**, en, er, Omdannelse til Kapital. **Kapitalisöre**, at, beregne Kapitalens Beløb efter en vis Rentefod; omdanne Indkomster til en Kapital af tilsvarende Værdi. **Kapitalist**, en, er, Ejer af Kapitaler.

Kapitaltöj, et, er, *bog.*, sribet Töjstykke, der findes foroven og forneden i Ryggen af et Bogbind.

Kapitel, et, -tler, Afsnit, Afdeling af en Bog; Emne, Genstand for en Samtale; Samfund af Personer, hørende til et gejstligt Selskab. **Kapitelstakst**, en, er, Takst for Korn, hvorefter Skatter og Tiender beregnes, og som særlig fastsættes i hvert Stift.

Kapitolium, -iet, Hovedborg i det gamle Rom; de forenede Staters Regeringsbygning i Washington.

Kapitulatiön (-sjon), en, er, en Fæstnings Overgivelse til Fjenden paa visse Vilkaar; de ved Overgivelsen fastsatte Vilkaar; det derom oprettede Dokument. **Kapitulöre**, at, overgive sig paa visse Vilkaar.

Kapitel, et, er, Hovedet ¹ paa en Søjle; det findes i mangfoldige Former, af hvilke den doriske (1), ioniske (2) og korinthiske (3) er de vigtigste (se Fig.). ² **Käplak**, en, Tillæg til Fragten af visse Procent af dennes Beløb ved Transport til Søs.

Kappe, n, r, *ark.*, krum ³ Buetrekant i en Hvælving, hvor de enkelte Flader støder sammen i Skæringslinier (Grater) *skom.*, stift Læder, som lægges bag om Foden. *söv.*, Overbygning af Træ over en Nedgangsluge el. et Segldugstag over denne. *tekn.*, skraat afskaaren Ende-flade paa en Gravstikke.

kappe, at. Kapping, en.

kappes, at. Kappelyst, en.

Kaprice, n, r, Egensindighed, Lune. Grille. **kapriciös**, egensindig, lunefuld.

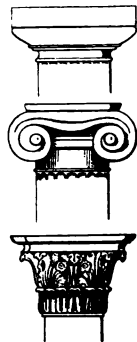
Kaprifolium, -ien, -ier, Gedeblad (en Plante). [I Fl. gale Streger.

Kapriole, n, r, Bukkespring, Krumspring;

kapsejso, *söv.* vælte omkuld, kuldsejle.

Käpsel, en, -sler, Foderal, Æske; Frøhus.

Kapsun, en, er, en Slags Grime, der benyttes ved Hestes Dressur.

Kapitel.

Kaptāju, en er, Hovedsmand, Befalingsmand over et Kompagni Soldater ell. over et Skib.

Kaptiös, underfundig, beregnet paa at **Kapudän-Pascha**, tyrkisk Storadmiral. **Kapän**, en er, gildet Hane; **kapunöro**, at, göre til Kapun.

kapüt, ødelagt, færdig. **Kar**, ret, *anat.* = Aare. **Karklud**, en, e, o. s. v.

Karabin, en, er, *mil.*, kortløbet Rytterriffel. **Karabinör**, en, er, Ryttersoldat, udrustet med K.

Karabin.

Karäde, n, r, Gaade, hvis Losning findes ved at gætte et Ords enkelte Dele som selvstændige Ord, Stavelsegaade.

Karäffel, en, -fler, Flaske af forskellig Form med el. uden Hank.

Karakter, en, er, Tegn, Skriftegn; hemmeligt Tegn; Mærke, Kendetegn; det særegne ved en Ting; Sindsbeskaffenhed, Tænkemaade; Fasthed, Sjælsstyrke; Vidnesbyrd om Dygtighed, Flid; Titel. **Karakterisöro**, at, betegne, vise. **Karakteristik**, ken, ker, Angivelse af det ejendommelige ved en Person. **karakteristisk**, ejendommelig, betegnende. **Karaktertrök**, ket, Ytring af et Menneskes ejendommelige Tænkemaade.

Karamboläge (-lasp), n, r, Sammenstød af Baller ved Billardspil. **karambolöre**, at, ramme to eller flere Baller med Spilleballen; støde sammen (med).

Karamöl, len, ler, en Slags Brystsukker.

Karantäne, n, r, Afspærring af Landegrænsen til Lands og til Vands for at hindre smitsomme Sygdommes Indtrængen.

Karät, en, Vægtenhed for ædle Metaller og Juveler; Angivelse af Gulds Finhed: 18 Karats Guld vil sige, at af 24 Dele er 18 rent Guld og 6 Sølv el. Kobber.

Karaväne, n, r, Selskab af flere rejsende i Østerlandene. **Karavänsöräi**, et, er, østerlandsk Herberge for rejsende.

Karbölsyre, n, et af Stenkulstjære vundet Stof, der anvendes til Desinficering.

Karbön, et, Kulstof. **karbonisöro**, at, brænde til Kul.

Karbonäde, n, afskaaret Stykke af Kalvekam og af Karbonadestykket hos Svin med et lille vedhængende Stykke Ribben.

Karbonäro, en, Fl. **Karbonäri**, egtl. Kulsvier; Medlem af et hemmeligt politisk Selskab i Italien.

Karbänkol, en, -kler, Brandbyld; høj rød Rubin.

Karde, n, r, en af Læder og Metaltraad forfærdiget Uld-

Karde.

kam; **Karde** at, bearbejde Uld med en K.

Kardobolle, n, r, en Slags Kurveblomst, hvis med stive Torne beklædte Kurve benyttes til Kradsning af Uld.

Kardobolle.

Kardomme, n. **Kardialgi**, en, Brysttrykken, Smerte i Hjertekulen.

Kardinäl, en, er, den fornemste katolske gejstlige efter Paven; en Drik af hvid Vin, Pommeranser og Sukker; det fornemste, vigtigste, f. Eks. **K.dyöer**, fornemste Dyder. **K.kollögium**, iet, Pavenes øverste Stats- og Kirkeraad.

Kardinäital, let, Grundtal (15 modsat 15de).

Kardüs, en, er, Patron, indsvøbt Ladning af Krudt og Kugler til svært Skyts; Papispose til Rogtobak; Haartop (tage en i Kardusen).

Kardäsk, en, er, stiv Börste til at rense Heste med.

Kardäsk.

karössänt (karössang), kærtegnende. **Karössö**, n, r, indsmigrende Kærtegn. **karössöro**, at, kærtegne.

Karöt, en, er, helt lukket, firehjulet Galavogn med Trinbræt bagpaa for en Tjener.

Karjünkol, en, -kler, høj rød Rubin.

Kärgo, en, Skibsladning.

Karib, en, er, oprindelig Beboer af Øerne i det karibiske Hav.

Karikatur, en, er, Vrångbillede. **kariköro**, at overdrive, fordreje.

Karl, en, e, Karlearbejde, t, r.

Karlsvognen, den store Björn, Stjernebillede paa den nordlige Himmel med syv klare Stjerner.

Karm, en, e, gammelt Ord for et stort, bekvemt Køretøj, særlig for Kvinder.

Karmelitor, en, e, Munk af Karmeliterordenen, Hvidebroder.

Karmesin, en, en mørk, høj rød Farve.

Karmin, en, *mal.*, en rød Farve, der faas af Cochenille Skjoldlusen.

karmoisin (-moa), se **Karmesin**.

Karnäp, pen, per, Udbygning paa et Hus (for at faa Udsigt til flere Sider).

Karnatiön (-sjön), en, Fremstilling i Maleri af det nøgne Legemes Farve.

Karneöl, **Karniöl**, en, Halvædelsten af rødlig Farve.

Karnäp.

Karneval, et, er, i den katolske Kirke den lystige Tid før Fasten, oprindelig fra Helligtrekonger til Askeonsdag, senere indskrænket til 3—8 Dage før Fastens Begyndelse; Maskerade. Fastelavnsløjer.

Karnis, sen, ser, øverste, afsluttende Led af en Gesims (s. d.).

Karolino, n, et Slags Billardspil; ogsaa en af Ballerne i dette Spil.

Karolingere, Fl., Herskere af Karl den Stores Æt.

Kæron, *myt.*, hos Grækerne Færgemanden i Underverdenen, som satte de afdødes Sjæle over Underverdenens Floder.

Karotte, n, r, kort Gulerod.

Karpe, n, r, Karpefisk, en. e.

Karperyg, gen, ge, en Hesteryg, der danner en Bue opad; kaldes ogsaa **Karpe-lænd**.

Karre, n, r, tohjulet Arbejds køretøj.

Karré, en, er, Firkant, firkantet Slag-orde; **karrørel**, ternet, rudret.

Kærri, en, stærkt, ostindisk Krydderi.

Karriøre, n, Løbebane; en Hests hurtige Løb. göre **K.**, gøre Lykke paa sin Løbebane.

karrig, Karrighed, en.

Karriöl, en, er, let, tohjulet Vogn.

Karrönäde, n, r, (gammeldags) kort Kanon, især brugt paa Skibe.

Karrösse, n, r, Stadsvogn, Karet.

Karrusöl, len, ler, et Ridderspil; Dreje-gynge med smaa Vogne og Træheste.

Karse, n, Plante.

karsk, Karskhed, en.

Kart, et, er, *nsk.*, Kort.

Karti, en, er, *nsk.*, en umoden Frugt.

Karte, t, r, *postv.* Følgedokument, der ledsager Postforsendelser fra et Posthus til et andet. **kartöre**, at, udfærdige et **K.**

Kartöl, let, ler, Forlig mellem Stater om at udlevere Overløbere, Fanger etc.; Overenskomst mellem forskellige politiske Partier om at støtte hinanden ved Valg.

Kartöuser (-øj-), en, e, Medlem af en Munkeorden med meget strenge Ordensregler.

Kartoffel, en, -fler, Kartoffelmel, et, o. s. v.

Kartoffelbille, n, r, gul Bille med sorte Tegninger, der ødelægger Kartoffelplanten.

Kartograf, en, er, Landkorttegner. **Kartografi**, en, Kunsten at tegne Landkort.

Kartön (kartaang), en, er, fint Pap; *og.*, anvendt til stiv Hæftning af en Bog; øst Blad, der hæftes ind i en Bog i Stedet for et andet; Tegning med Kricöl el. lign. paa stærkt Papir som Følgning til et Maleri el.

Kartonnäga (karnasi), n, r, Arbejde, Papir af Kærlig

kartonnöre, at, indbinde i Pap, forsyne med Kartton.

Kartövo, n, r, en Slags korte og tykke Kanoner af svær Kaliber.

Kartöske, n, r, en med smaa Kugler, Söm o. s. v. fyldt Cylinder, der bruges som Projektil til Kanoner.

Karusse, n, r, en Slags Karpefisk.

Karyatide, n, r, Pille, hvis øverste Del har kvindelig Skikkelse, og som tjener til at bære Bjælkeværk.

Karybdis, en, Malström mellem Kalabrien og Sicilien; truende Fare.

kaschöre, at, skjule; beklæde Paparbejder med Papir.

Kasein, et, Ostestof, et Æggehvidestof i Pattedyrenes Mælk. [langt Overstyrkke.

Kasoking, en, er, vidt og

Kasomät, ten, ter, bombefast Hvælving i en Fæstningsvold. **kasomättöret**, -ede, forsynet med saadanne Hvælvinger.

Kasomätskib, et, e, Panserskib, paa hvis Midte findes en pansret Overbygning til de svære Kanoner.

Kasörne, n, r, offentlig Bygning til Boelse for Soldater. **kasörnöre**, at, indlægge i Kaserne.

Kashmir, et, en Slags fint, klædelig-nende Tøj af Kashmirgedens Haar. **Kashmirsjäl**, et, er, et meget fint og kostbart indisk Tørklæde.

Kasino, et, er, sluttet Selskab, Klub; offentlig Forlystelsesanstalt; Spillehus; en Slags Kortspil.

Kaskäde, n, r, mindre Vandfald.

Kaskölöt, ten, ter, stor, Hval, af hvilken man faar Spermacet.

Kasköt, ten, ter.

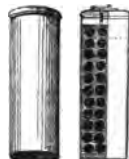
Käsko, n, r, Hjælm af Jærn, Stormhue.

Kässa, **Kässe**, n, r, Pengekiste; Beholdning af rede Penge; betale **per Kässa**, kontant, i rede Penge.

kassäbel, ubrugelig, som er til at kassere.

Kassation (-sjon), en, er, Tilintetgørelse; Forkastelse, Underkendelse af en underordnet Rets Dom; Afsættelse fra et Embede. **Kassations-Ret**, en Overret, der kan opheve en Underrets Dom.

kassöre, at, tilintetgøre, vrage, erklære for ugyldig; afsætte fra et Embede.

Kartöske.

Karyatide.

Kassette

Kasse, n, r. Kasserer, en, r.
Kasselaas, en, e, fast, udvendig Laas (modsat indstukken Laas).

Kasserølle, n, r, lille Blikgryde, i Relation med Skaff.

Kassøtte, n, r, lille Pengeskrin; Kasse, hvori de til fotografiske Optagelser bestemte Plader indlægges.

Kassøtter, Fl., kvadratiske Fordybninger i en Loftslade. **kassøtøret**, -ede, forsynet med saadanne Fordybninger.

Kassia, en, Bark af Kassiatræet, vægte Kanel.

Kast, et, kaste, at.
Kaster, en, e. Kastning, en, er.

Kastagnøtter (kastanjætter), Fl., smaa Træstykker, omtrent i Form af en gennemskaaren Kastanjeskal, der holdes i Haanden, og hvormed der slaas Takt under Dansen.

Kastanje, n, r. kastanjebrun.

Kaste, n, r, Stamme, afsondret Samfundsklasse i Indien og det gamle Ægypten; Klasse, Lav: **K. aand**, Lavsaand (i slet Betydning).

Kasteblok, ken, ke, søv., enkeltskivet Blok, der med en Hage befastes i Dækket, og gennem hvilken en ovenfra kommende Tovende føres, for at Kraften kan virke i vandret Retning.

Kastøl, let, ler, lille Fæstning, anlagt ved en større eller ved en Stad; Borg; Skansen paa et Krigsskib. [valter.

Kastöllän, en, er, Borgfoged, Slotsfor-
Kastigation (-sjon), en, er, Tugtelse, Revselse. **kastigøre**, at, tugte, revse.

Kastning, en, er, for tidlig Fødsel hos Dyr; *tekn.*, Formforandring i Støbegods el. Træ ved Temperaturforandringer; *lbr.*, den tørskede Sæds Adskillelse fra Avnerne.

Kastør, oprindeligt Stoffer, fremstillede af Bæverhaar, nu forskellige langhaarede, bløde Stoffer.

Kastør og **Pölluks**, ogsaa **Dioskürer**, *myt.*, Tvillingsønner af Jupiter og Leda; uadskillelige Brødre og Venner; Tvillingerne i Dyrekredsen.

Kasträt, en, er, Gilding; gildet Sanger, der beholder sin Drengestemme. **Kastration** (sjon), **Kastrering**; en, er, Gildning, Manddommens Berøvelse. **kastrøre**, at, glide.

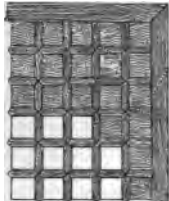
kasnal, foranlediget ved en Lejlighed, Lejligheds-. **Kasualisme**, n, Læren om. at alt er Tilfældets Værk. [Kam.

Kasnar, en, er, australsk Struds med **Kasulistik**, ken, Læren om vanskelige Samvittighedstilfælde og deres Løsning:

den Kunst at besvare vanskelige, indviklede Retsspørgsmaal: Anvisning til Brugen af Spidsfindigheder. **kasulistisk**, som hører til Samvittighedstilfælde. **Kasulist**, en, er. **Kasulistiker**, en, e, den, som forstaar at løse vanskelige Rets- el. Samvittighedsspørgsmaal.

Käsus, en, Tilfælde, Hændelse; Omstændighed; *gram.*, Forholdsform, f. Eks. Ejeform osv. **K. bölli**, Tilfælde, der forarsager Krig. **K. mixtus**, Tilfælde af blandet Art, hvor der kan siges meget baade for og imod. [tegat. tet.

Kat, ten, te. **Kattekillning**, en, er. **Kat**, ten, te, søv., Apparat, bestaaende af **Katblok** og **Kathage**, der anvendes til at bringe Ankeret paa sin Plads; ogsaa et gammeldags Prygleredskab, bestaaende af et kort Træskaff med Læderremme (5 el. 9).

Kassetter.

Kastagnetter.

Katafalk.

Katafalk, en, er, Forhøjning, paa hvilken et fyrsteligt Lig fremlægges til Skue.

Katakomber, Fl., underjordiske, hvælvede Gange med Begravelser i Væggene.

Katalöktor, Fl., Brudstykker og Levninger af gamle Værker, Digte o. s. v.

Kataloepsi, en, Stivkrampe. **katalöptisk**, lidende af denne Sygdom.

Katalög, en og et, er, Fortegnelse (over Bøger, Malerier, Varer o. s. v.). **katalogisere**, at, gøre Fortegnelse, optegne.

Katapült, en, er, Blide, en Art Kaste-maskine i Oldtiden. [ser.

Kataräkt, en, er, Vandfald uden Afstat.

Katärr, en, er, Betændelse af Slimhinderne, især i Luftvejene og Fordøjelseskanalen. **katärrälsk**, hørende til en saadan Betændelse. [bog.

Katäster, et, e, Jordebog, Jordeskylds-

Kataströfe, n, r, egt. Forandring; pludselig, voldsom Forandring, i Alm. ulykkelig, i det menneskelige Liv; voldsom Naturbegivenhed med ulykkelige Følger; Udvikling af en dramatisk, forviklet Handling, Knudens Løsning.

Katöder, et, -dre, Lærestol, Talerstol.

Katedräl, en, er, el. **Katedrälkirke**, n, r, Hovedkirke, ved hvilken en Biskop el. Ærkebiskop har Sæde. **K.skole**, tidligere den til en Hovedkirke hørende Skole, nu Betegnelse for enkelte lærde Skoler.

Kategori, en, er, Forstandsform, Begrebsfag; Klasse, Fag, Rubrik. **kategorisk** Imperativ, det ubetingede Pligtbud. **kategorisk** Dom el. Sætning, en Sætning, der ligefrem, ubetinget udsiger noget.

Katökese, n, Undervisning ved Samtale, ved Spørgsmaal og Svar.

Katököl, en, er, Lærer, som underviser spørgsmaalsvis, især i Religion; en Førstelærer ved Borgerskolerne, som tillige er Hjælpepræst. **Katökotik**, ken, Anvisning til den Kunst at undervise ved Spørgsmaal og Svar. **katökötisk**, spørgsmaalsvis. **Katökisatiön** (-sjon), en, er, Undervisning i Form af en Samtale; Overhøren. **katökisöre**, at, undervise spørgsmaalsvis; overhøre. **Katökismus**, en, er, Lærebog i Form af Spørgsmaal og Svar.

Katökü, et, törret Plantesaft fra Ostindien; anvendes til at barke Fiskergarn med.

Katökumön, en, er, i den første kristelige Tid en Jøde el. Hedning, som forbedredes til at modtage Daaben.

Katöre, at, presse Klæde, give det Glans.

Katöte, n, r, kaldes hver af de Sider i en retvinklet Trekant, der indeslutter den rette Vinkel.

Katöter, et, e, Instrument til at udtømme Urinen af Urinblæren.

Kathage, n, r, Krog i en Talje (Kattaljen), paa hvilken Ankerringen hænges, naar Ankeret hænger paa Skibssiden.

Kathärsis, en, Renselse, Udtømmelse.

Katöde, n, r, *tekn.*, den negative Pol, gennem hvilken en elektrisk Ström ledes ud af en Vædske.

Katolicisme, n, den Form, i hvilken Paverne har udbredt den kristne Lære (med Helgendyrkelse, Pavens Ufejlbarlighed m. m.) modsat **Protestantismen** (s. d.) den katolske Religion. **Katolik**, ken, ker, Tilhænger af den romerske eller græske Kirke. **katölsk**, hørende til denne.

katto, at, *sov.*, ved Hjælp af Katten (s. d.) at bringe Ankeret paa Plads.

Kattohoved, et, er, lille Mortër, der bruges til Salutering.

Kattospör, et, *sov.*, buet Tømmer, der lægges over Inderklædningen med Midten faldet ned over Kølen.

Katün, et, er, en Slags Bomuldstøj, i Regelen trykket med brogede Farver.

Kätzenjammer, *tyisk*, Ildebefindende efter en Rus, »Tømmermænd«. [staaelig Tale.

Kaudervölsk, slet, utydeligt Sprog, uforkaukasisk, som hører til eller kommer fra Kaukasus (Bjergstrækning i Asien); den kaukasiske Race, den hvide Menneskerace (især i Forasien og Europa), nu sædvanlig Middelhavsracen (*der. gress omfatter Semitter*).

Käuri, Fl., Snogepanda, har viden Sneglehus af Porcellænssnegl., som tjener i Billermet Lyderier u. det tropiske

Afrika; bruges hos os til Pynt paa Lædertøj for Rideheste.

Kausal, begrundende; hvad der henføres til Aarsag **Kausalitöt**, en, Aarsagsforholdet.

kauscher, se **koscher**.

Kaustik, ken, Ætsekunst, Bejtsekunst.

Käustika, Fl., Ætsemidler. **käustisk**, ætsende, bejtende; bidende, brændende, skarp.

Kauterisatiön (-sjon), en, *med.*, Brænden med gloende Jærn eller ætsende Midler. **kauterisöre**, at, brænde med ætsende Midler.

Kautiön (-sjon), en, er, Borgen; Sikkerhed, der stilles enten for en Persons hele Forhold eller i Almindelighed for, at han vil opfylde en vis Forpligtelse. **Kautionist**, en, er, den, der gaar i Borgen.

kautionöre el. **kävöre**, at, gaa i Borgen. **Kautsjuk**, en, et Stof, der udvindes af forskellige Planters Mælkesaft.

Kavaj, en, er, en Slags Rejsekappe med stor Krave.

Kaval, len, ler, Rytter i Tarokspil.

Kavalër, en, er, Adelsmand; Hofmand; Herre; Herre, der ledsager en fyrstelig Person; dansende Herre.

Kavaleri, et, Rytteri. **Kavalerist**, en, er, Rytter. Soldat til Hest. [terskare.

Kavalkäde, n, r, Optog til Hest; Ryt-

Kävörne, n, r, Hulrum i Lungen el. et andet Organ. **kavernös**, hullet, svampet.

Kaviär, en, saltet Rogn af Støren.

Kavi, en, er, *nsk.*, Bøje til at holde Fiskenet oppe.

Kavring, en, er, *nsk.*, en Slags Tvebak.

Kavitöt, en, er, Hulning, Hulhed.

Kazike, n, r, tidligere Stammehövding hos Mellem- og Sydamerikas Indianere, nu Forstander for et Indianersogn. [melig.

Ked, kede, at, kedes, at, kedelig, kedsom-

Kedel, en, Kedler. Kedelfikker, en, e.

Kediv, en, er, den ægyptiske Vicekonges Titel.

Köfir, en, Drik, fremstillet ved en særlig Gæring af Komælk, stammer fra Kaukasus.

Kogle, n, r. Koglebanc, n, r. Koglesnit, tet, **Köhräus**, en, *tyisk*, forhen den Dans, med hvilken et Bal sluttedes.

Köjsör, en, e, kejserslig.

Köjsörkrone, n, r, en Slags Liljeblomst.

Köjsörnsnit, tet, Operation, ved hvilken Livmoderen aabnes gennem Bugvæggen, for at Fosteret kan udtages.

Köjto, n, kejtet, -ede, kejtthaandet, -ede.

Köl, en, e, *ark.*, Skæringslinje mellem to Tagflader, der støder sammen under en indadgaaende Vinkel. **K** el. **K.spör**, spær, der ligger under Skæringslinjen og understøtter Spærerne paa begge Sider.

Kelhövl, en, e, Hövl, hvis Saal og Æg nøjagtig formet som den Keling, der sel dannes (se Fig. Hövl 1).

Koling, en, er, *tom.*, Profil paa Kante af et Bræt, kaldes ogsaa: Hövl paa Kantent.

Kolnor, en, e, *tysk*, Opvarter.

Költor, Fl., Oldtidsfolket i en stor Del af Vestevropa.

Koltring, en, er.

Komi, en, Læren om Stoffernes Bestanddele og Beskaffenhed, og om den Maade, hvorpaa de kan indgaa Forbindelser med hverandre. **Kemikalior**, Fl., Stoffer, der bruges ved kemiske Arbejder. **Kömikor**, en, e, den, som studerer Kemi. **kömisk**, henhørende til Kemi.

Komitypi, en, Fremstilling i Zink af et Billede ved Hjælp af Ætsning.

Konde, at, Kende, n (Smule), kende-lig. Kendelse, n, r. Kender, en, e. Kendskab, et.

Könnel, en, *eng.*, Hundestald, Hundekobbel. *spt.*, Hundesport.

Köuning, en, er, billedlig Omskrivning i de islandske Skjaldekvad, f. Eks. Kampens Træ = Krigeren.

Kouso, n, r, *fisk.*, kort Snor, der bindes i Bakkeline, og hvortil Krogen be-fæstes.

Kentaur, en, er, fa-belagtigt Væsen, halv Hest. halvt Menneske.

Köpi, en, er, militær Hovedbedækning.

Keplerske Love, *astr.*, de tre af Kepler opdagede Love for Planeternes Bevægelser.

Keramik, ken, Pottemagerkunst; Lerarbejde.

Körberos, *myt.*, Hund med tre Hoveder, som bevogtede Indgangen til Underverdenen; streng Bevogter; uhøflig Portner.

Körmös, sen, ser, *tysk*, opr. Kirkeindvielsesfest; alm. Folkefest (i Østerrig altid efter endt Høst).

Korografi, en, Fremstilling af Trykformer i et Vokslag, hvormed en Metalplade er overtrukket.

Körsej el. **Kirsej**, en Slags tæt, kipret, groft Uldtøj, ens paa begge Sider.

Kerüb, en, Fl, Kerubim el. -er, Navnet paa en Klasse Engle.

Kötsor, en, e, poseformet Net til at

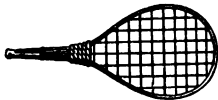
Kentauro.

Köpi.

Fliske-Ketser.

Bold-Ketser.

optage Fisk af Beholdere eller til at fange Insekter med. *spt.*, Navnet paa en Slags Boldtræ.

Dansk Retakrivnings- og Fremmedordbog.

Kibitka, en, er, let russisk Körtøj med Tag over; ogsaa et Filtelt hos Tatarerne og Kalmukkerne.

Kid, det, ung Ged indtil Halvaarsalderen.

Kidskind, et, Skind af unge Geder, benyttet til fint Læderarbejde.

Kig el. **Kik**, get el. ket. kigge el. kikke, at. Kikkert, en, er.

Kigheste, n.

Kiks, en, = **Cakes** (s. d.).

Kiks, en, Fejlstød i Billard (naar Køen glider fra Ballen). **kikse**, at, gøre et saadant Fejlstød.

Kilde, n, r. Kildevand, et.

kilde, at, kilden, ne. kildre, at. Kildrer, en, e.

Kilo, n, r. Kileben, et. kile, at. Kile-skrift, en.

kilo, at, løbe hurtigt.

Kiliäsmo, n, Troen paa og Læren om Jesu tusindaarige Rige paa Jorden.

Killing, en, er.

Kilo = 1000; betegner i Metersystemet 1000 Gange Enheden, f. Eks. **K.gram** = 1000 Gram = 2 Ø; **K.mötor** = 1000 Meter = ca. $\frac{1}{6}$ Mil.

kilte el. **kiltre op**, at.

Kim, en, den første Spire til et levende Væsen; Planten i Fostertilstand i Frøet; ogsaa = **Mikrob** (s. d.).

kimo, at. Kimen, en.

kimmo, at, *kurv.*, Maade at flette paa, der anvendes ved Begyndelsen og Afslutningen af en Fletning.

Kimning, en, Sødtryk for Horisont.

kimse, at, kimse ad en.

Kimære, n, r, Indbildning; Fantasibilleder. **kimærisk**, fantastisk, uigennemförlig.

Kina, Kineser, en, e, kinesisk.

Kinabark, en, *med.*, Barken af Kina-træet, feberstillende og styrkende Mittel.

Kind, en, er.

Kindkæde, n, r, *tysk*, Hagekæde, Del af Hestens Hovedtøj

Kinematograf, en, er, Fotografiapparat, der hurtigt optager en Mængde Billeder af en levende Genstand i Bevægelse, som derefter kan gengives som levende Billeder.

Kinematoskop, et, = **Kinematograf**.

kinötisk, hvad der hører til Bevægelse. **k.** Energi, Bevægelsesenergi.

Kinotograf, en, er, Fotografiapparat til hurtigt Optagelse af en Række Billeder af levende Genstande.

Kinetoskop, et, er, Apparat til Fremstilling som levende Billeder af Öjeblikks-fotografier tagne med en Kinetograf (s. d.).

Kings-bench (kings-bensj), Overret i London (under en Dronnings Regering **Queens-bench**); Gældsføngsel.

Kinän, et, et af Kinabarken uddraget Lægestof.

Kinko, n, r, Öje el. Bugt, der kan

danne sig paa et Tov el. en Kæde, naar den skydes op.

Kiösk, en, er, tyrkisk Lysthus paa fritstaaende Søjler med et Telttag over; mindre Bygning, fra hvilken der sælges Aviser o. lign.

Kiplampe, n. r, *elek.*, Lampe, der har en lang Ledningstraad og derfor kan flyttes.

Kippe, n. r, tarveligt Beværtningssted.

Kippe, at, *spt.*, fra en Stilling under et Gymnastikapparat (Barre, Ringe) at svinge sig op til en Stilling over det; *søv.*, hæve i Vejret. **k.** Flaget, hale Flaget ned og hejse det igen, bruges som Hilsen mellem Skibe. [(om Tøj).

Kipret, -ede, med skraastrybet Vævning

Kiragra, en, Gift i Hænderne,

Kirke, forførende Troldkvinde hos Homer, som forvandlede Mennesker til Dyr.

Kirke, n, r, kirkelig. Kirkegaard, en. e.

Kirogräf, en. er. Haandskrift, haandskrevet Gældsbevis. **kirogräfsk**, haandskriftlig (Gældsbevis).

Kiromantik, ken, Spaen af Haandens Linier.

Kiroläst, en, ved Pianospil Instrument til at holde Haanden i den rigtige Stilling. **Kirolastik**, ken, den Kunst med Haanden at forme Billedværker af bløde Masser (Voks, Ler).

Kirsebær, ret, Kirsebærtræ, et, er osv.

Kirsej, s. **Kørsej**.

Kirtel, en, tler, Kirtelsyge, n.

Kirurg, en, er, Saarlæge, Operatør. **Kirurgi**, en, en Kirurgs Kunst og Virksomhed. **kirurgisk**, som henhører til Kirurgi.

Kisel, en, Stenart, forekommer i Flintesten. **K.sten** = **Kvarts** (s. d.).

Kislär Aga, *tyrk.*, Overopsynsmanden over Neger-slaverne i Sultanens Palads.

Kiste, n. r. kisteglad, Kistelaag et, osv.

Kiste, n. r, *han.*, Talmaal og Vægt for flere Varer, f. Eks. Vin, Opium, Te o. fl.

Kit, tet, Bindemiddel, bestaaende af Olie og et fast Stof, som slemmet Kridt, Mönje o. l.

Kittel, en, -tler, lang Lærredsfrakke.

Kiv, en, kives, at, kivatigt.

Kjonde, at, *nsk.*, føle.

Kjole, n. r, Kjoleholder, en, e, osv.

Kjælke, n, r, *nsk.*, Barneslæde.

Kjævle, n, r, *nsk.*, Trærulle, hvormed Fladbrød formes.

Klædde, n, r, det første skriftlige Ud-kast; *han.*, Bog, hvori de daglige Forretninger foreløbig indføres.

Klage, n, r, klage, at, Klager, en, e.

Klake, n, r, *nsk.*, haardfrossen Skorpe paa Jorden.

Klakör, en, er, Person, som bliver betalt for at klappe i Teatret (se **Olaquo**).

Klam, me, Klamhed, en.

Klamaj, en, er, *söv.*, stumpt Huggejern med Jærnskaft, der benyttes til at drive Værk ind i Naaderne.

Klamämus, en, er, lang, kedelig Besværing over formentlig lidt Uret. [en, -fødder.

Klammer, Fl., klamre, at. Klamrefod,

Klampe, n, r, *söv.*, fastspigret Træstykke, der tjener til Fastgørelse af en Tovende el. lign.

Klamre, at. Klammeri, et. er.

Klan, en, er, i Skotland Stamme, Slægt.

Klandre, at, *nsk.*, dadle.

Klaner el. **Klanner**, en, e, Bille, hvis Larve angriber Flæsk, Pelsværk o. lign.

Klang, en, e, klangfuld.

Klap, pen, per. Klaphorn, et, osv.

Klaphammer, en, -hamre, Trækølle, der bruges af forskellige Haandværkere.

Klap, pet, klappe, at Klapper, en. e. klappe, at. Klapperslange, n, r. Klaps, et, klapse, at.

Klaphingst, en, e, Hingst, hos hvilken den ene Testikkel ikke er kommen ned i Pungen, men bleven i Bughulen.

Klapsko, en, *mol.*, Apparat, som regulerer Sædens Tilström-

ning til Kværnen.

Klaptræ, et, er, Grime af Reb og Træ til Køer, naar de tøjres paa Marken.

Klar, klare, at. Klaring, en.

Klarere, at, ordne, betale en Afgift, især Told. **Klarering**, en, er. Afregning; Betaling af Told. **K.sseddel**, Toldkvittering.

Klaröt, ten, afklaret Fedt.

Klarinöt, ten, ter, Træblæseinstrument med 18 Lydhuller.

Klasse, n, r, klasseformig osv.

Klask, et, klaske, at.

Klasse, n, r, Afdeling, Orden, Stand. **Klassifikation** (-sion), en, Inddeling i Klasser. **klassificere**, at, ordne, inddele i Klasser.

Klassicisme, n, Forkærlighed for Oldtiden og dens Aand. **Klas-**

slicitöt, en, Mønstergyldighed. **Klassikere**, Fl., udmærkede Forfattere i deres Fag og deres Skrifter. **klässisk**, mønsterværdig, fortrinlig i sit Slags. **klässiske** Skribenter, **klässiske** Værker, **klässisk** Litteratur, især om de gamle Grækeres og Romeres Kunst og Litteratur; ogsaa om de Forfattere og Værker i de moderne Litteraturer, der betragtes som mønstergyldige.

Klat, ten, ter, klatte, at, Klatteri, et, er.

Klatre, at. Klatrefod, en. Klatring, en.

Klavsul, en, er, Vilkaar, Betingelse, Forbehold; Tilføjelse til et Testament el. lign., hvorved enkelte Punkter i samme indskrænkes el. udvides.

Klat, ten, ter, klatte, at, Klatteri, et, er.

Klatre, at. Klatrefod, en. Klatring, en.

Klavsul, en, er, Vilkaar, Betingelse, Forbehold; Tilføjelse til et Testament el. lign., hvorved enkelte Punkter i samme indskrænkes el. udvides.

Klat, ten, ter, klatte, at, Klatteri, et, er.

Klatre, at. Klatrefod, en. Klatring, en.

Klavsul, en, er, Vilkaar, Betingelse, Forbehold; Tilføjelse til et Testament el. lign., hvorved enkelte Punkter i samme indskrænkes el. udvides.

Klaver, et, er, Musikinstrument med Metalstreng, som sættes i Svingning ved Tangenter el. Taster (bevægelige Stykker af Træ el. Ben).

Klavordug, et, Bearbejdelse for Piano af en Opera el. lign.

Klaviatur, en, er, hele Tangentapparatet paa et Klaver el. Orgel.

Klojæ, n, r.

Kløm, en. Klemme. n, r. klemme, at.

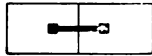
Klømhage, n, r, *tøm.*, Hage, der hugges i to Stykker Tømmer for at holde dem sammen under Arbejdet.

Kløm, et, klemte, at.

Klønødie, t, r, fint udarbejdet, kostbart Smykke.

Kløppert, en, er, undersætsig, stærk Hest.

Kløptomaai, en, Stjælesyge, en Form af Sindssygd.

Klørøsi, et, Gejstligheden, Præstestanden. **klørisk**, hørende til Præstestanden, arbejdende for dens Interesser.

Klørkalisme, n, Bestræbelser for at fremme Præsteskabets Magt. **Klørk**, en, e, Medlem af den katolske Kirkes Præsteskab.

Klov, en, er, *nsk.*, stejl Bakke.

Klichø (klijæ), en, er, Afstøbning af Billeder i Metal til Trykning.

Klid, det. kliddet, -ede.

Kliønt, en, er, en, som nyder en mægtigeres Beskyttelse; en, som erholder Raad og Bistand hos en Sagfører. **Kliøntel**, et, en Sagførers Kundekreds.

Klik, at slaa, klikke, at.

Kliko, n, r, Selskab, Forening (med Bibegreb om et for andre skadeligt Øjemed).

Klima, et, er, et Lands almindelige og sædvanlige Vejrlag, Temperaturbeskaffenhed; Himmelegn. **klimatisk**, som angaar Klimaet. **Klimatologi**, en, Læren om Klima.

Klimaka, egt. Trappe, stigende Forstærkning af Udtrykkene i Talen.

klimaktørisk, hørende til Overgangsalderen (den Alder, da Menstruationen hører op). [en, -bre.

Klimat, et, er, se **Klima**. Klimatfeber,

klimpre, at. Klimpren. en.

Kliæ, at, Klining, en.

Klingbeutel, en, -tler, poseformet Pung paa Enden af en Stang til at indsamle Penge i.

klingo, at, klang, klinget. Klingklang, et. klinger, klingre, at.

Klinge, n, r.

Klink, ken, ker, Undervisning ved Sygesengen; et Sygehus, hvor Sygebehandlingen læres ved Udøvelse; Forelæsning over **K.**; Specialisters Hospitaler og Kon-

sultationslokaler. **klinisk**, som angaar Sygebehandlingen.

Klinkbygget, *søv.*, om mindre Fartøjer bygget saaledes, at den ene Planke med Kanten ligger noget ud over den anden (mod **krævelbygget**).

Klinke, n, r, klinke, at. Klinkning, en.

Klinker, Fl., *holl.*, en Slags meget haardt brændt Mursten.

Klinomøter, et, -metre, Instrument til at maale en Linie, en Flades el. et Legemes Hældning mod den vandrette Flade. *søv.*, Krængningsmaaler.

Klint, en, er, Klintekongen.

Klinte, n, Plante af Nellikefamilien.

Klio, Historiens Muse.

Klip, pet, klippe, at. Klipping, en.

Klippe, n, r. Klipfisk, en.

Klipper, en, e, *søv.*, en Slags meget skarpt bygget, hurtigt sejlene Handels-skib.

klirre, at. Klirren, en.

klisset, ede, *nsk.*, fedtet, klæbrig.

Klister, et, klistre, at. Klistring, en.

Klit, ten, ter. Klittag (Planten).

Klo, en. Klør. Kloled, et.

Klo, en, Klør, *søv.*, den inderste Ende af Gaffel el. Bom, der griber om Masten. **Klofald**, et, *søv.*, Tov, der hejser eller frir den inderste Ende af Gaffelen.

Kloäk, ken, ker.

Klode, n, r. Klodesky, en, er.

Klodrian, nen, ner.

Klods, en, er, klodse, at, klodset, -ede.

klog, klogelig, Klogskab, en.

Klokke, n, r, Klokkeslæt, tet, Klokker, en, e.

Klokkestol, en, e, Stillads, i hvilket større Klokker ophænges og svinger.

Klop, pen, per, *nsk.*, Bro af Tømmer.

Klopfægter, en, e, *lysk*, en, der fægter for Penge og optræder pralende som Fægter af Profession.

Klor, et, et Grundstof. **Kloräl**, et, Stof, der fremstilles ved Indvirkning af Klor paa Vinaand. **Klorälhydrät**, et, Forbindelse af Kloral og Vand, anvendes som Sovemiddel. **Kloralk**, en, Forbindelse af Klor og Kalk, anvendes som Blegemiddel. **Kloroform**, en, Vædske, der bedøver ved Indaånding. **kloroformere**, at, bedøve med Kloroform.

kløre, at, *nsk.*, kradse med Neglene.

Klorøse, n, Blegspot.

Klosöt, tet, ter.

klosrevet, -ede, *søv.*, alle Rev tagne, hvorved Sejlet er bragt ned til sin mindste Størrelse. **K. Mærsejlskuling**, Vindens Styrke, naar Overmærsejlene opgives.

Kloster, et, -stre, klosterlig.

Klöße, *myt.*, hos Grækerne den af Parcerne (Livets og Skæbnens Gudinder), som holdt Tenen.

Klov, en, e. Klovsyge, n.

Klømhage.

Klove, n, r, kløftet Træ, der lægges om Halsen paa Kvæg for at binde det til Baasen. [stillinger.

Klovn, en, er, Bajads ved Beriderfore-

Klub, ben, ber.

Klubbe, n, r, *nsk.*, Kølle.

Klud, en, e, Kludepapir, et.

Kludder, et, Kluddereri, et, kludre, at. Kludrer, en, e.

Kluk, ket, klukke, at.

Klumme, n, r, *bog.*, se Kolumne. [-ede.

Klump, en, er, klumpe, at, klumpet,

Klunke, n, r, kuglerund Frynse, der især bruges til Bort om Gardiner.

Klunte, n, r, kluntet, -ede.

Klup, pen, per, *tekn.*, Vindjærn med Staalkæber, paa hvilket mindre Skruer skæres. *forst.*, Redskab til at maale Træers Tykkelse med.

Klyde, n, r (en Vadefugl). Klydenæb, bet.

Klyne, n, r, Klynedørv, en.

Klyngø, n, r, klyngø, at.

Klynger, en, Plante af Rosenfamilien, hvortil hører Brombær, Hindbær o. fl.

Klynk, et, klynke,

at. Klynkeri, et, er.

klype, at, *nsk.*, knibe.

Klys, set, *sov.*, rundt Hul tæt over Dækket for el. agter, foret med Jærn, hvor igennem Ankerkættinger el. lign. føres.

Klystør, et, er, *med.*, Lægemediel, der i flydende Tilstand indføres gennem Endertarmsaabningen.

Klyver, en, e, *sov.*, Stagsjæl foran Fokken. **Klyverbom**, men, me, Stang i Forlængelse af Bovsprydet, hvortil Klyveren er befæstet.

klæbe, at, klæbrig. Klæbrighed, en.

klæde, t, r, Klædebon, net, klæde, at, klædelig. Klædning, en, er.

Klæder, Fl., Klædningsstykker.

Klædning, en, er, *sov.*, de Planker, der befæstes paa Spanterne.

Klæg, en, er, Insekt.

Klægt, en el. et, leret Dynd.

klæg, klægt Brød. [ning, en.

klække, at, udruge (om Fugle). Klæk-

klækkelig, Klækkelighed, en.

klø, at, Kløe, n. Kløen, en.

kløft, en, er, kløftet, -ede.

Kløgning, en, er, Brækningsbevægelse.

Kløgt, en, kløgtig.

Kløer, en, er, Klør Dame.

Kløv, en og et, er, *nsk.*, Byrde, som lægges paa et Lastdyr, saaledes at den bæres paa begge Sider af Ryggen.

klove, at, Kløvning, en, er.

Kløver, en, Kløverager, en, e.

Kløvsadel, en, -sadler, Sadel, paa hvilken der kan anbringes Byrder, som fordeles ligelig til begge Sider.

Km. = Kilometer.

Knag el. Knage, n, r, Knagerække, n, r.

knage, at, Knagen, en.

Knald, et, knalde, at, Knaldert, en, er.

knap, t, pe, knappe af, at, Knaphed, en.

Knap, pen, per, Knaphul, let, ler.

Knappenaal, en, e, knappe, at.

Knappaffel, en, -gaffel, *mil.* Redskab af Træ el. Blik, hvorpaa Uniformsknapperne skydes ind, naar de skal pudes.

Knaphulsjærn, et, *skråd.*, Redskab til at hugge Knaphuller med.

Knapmager, en, e, *tekn.*, Stempel, med hvilket en Nittenagles Ende omdannes til et Hoved.

Knas, et, knase, at, knastør.

Knast, en, er, knastfri. knastet, -ede.

Knaster, se **Kanaster**.

Knaus, en, er, *nsk.*, Bjærgknold, Klippe.

Knøb, et.

Knøber, en, knebre, at.

Knobel el. **Knovel**, en, -bler, -vler.

knoben, -ent, ne, Knebenhed, en.

Knøjpo, n, r, Ølkippe.

Knøjse, at, Knejsen, en.

Knovel, en, -vler, knevle, at.

Knovelsbart, en, er, Overskæg. [n, r.

knibe, at, kneb, kneben, -et, -ne, Knibe,

knibsk. Knibskhed, en.

Knight (najt), Ridder (lavere Adel i England); **K. of the Garter** (- ov ðe -), Ridder af Hosebåndordenen.

Kniks, et, knikse, at. [en, er.

Kniple, at, Kniplerske, n, r, Knipling,

Knippe, t, r, knippe, at..

Knippel, en, Kniplier.

Knips, et, knipse, at.

knirke, at, Knirkelæder, et.

knitre, at, Knitren, en.

Kniv, en, e, Knivblad, et, e, o. s. v.

Knø, en, er.

Knøb, en, *sov.*, en Kvartmil; **Knude**, **knøbe**, at, binde sammen.

Knogle, n, r, og Knokkel, en, Knokler. Knokkemanden, knoklet, -ede.

Knold, en, e, knoldet, -ede. [-ede.

Knop, pen, per, knoppes, at, knoppet.

Knort, en, er, Knortekøp, pen, pe, knortet, -ede.

Knote, at, *nsk.*, tale affekteret sirligt.

Knub, ben, be, knubbet, -ede.

Knubs, et, knubse, at.

Knude, n, r, knudret, -ede.

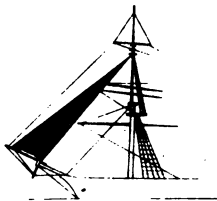
knuge, at, Knugen, en.

Knur, ret, knurre, at, Knurrepotte, n, r, Knurhaar, et.

knuse, at, Knusning, en.

Klys.

Klyver.

Knaphulsjærn.

Knusk, en, *nsk.*, Fyrsvamp.
Knut, ten, en af haarde Læderremme flettet Pisk, som i Rusland tidligere brugtes som Strafferedskab.

Kny, et. *kny*, at, *knyr*.

Knytt, en, er. [en.]

Knytte, at, Knytnæve, n, Knytning,

Knæ, et [i dagl. T. er]. *knæet*, -ede. *knæle*, at. *Knæler*, en, e.

Knæ, et, *søv.*, krumt Stykke Jærn eller Træ i et Fartøj. [ken.]

Knæfald, et, Skamlen langs Alterskrank-

knægge, at, *nsk*, vrinske.

Knægt, en, e, *sned.*, fremspringende, bærende Led under

en Hylde el. Plade.

gibs., lodret Baand,

som afdeler Gesim-

sens Ornamente

søv., lodretstaaende

Bjælke med Tridser,

anvendes i Stedet for

Fodblokke (s. d.).

Knægt.

Knæk, ket. *knække*, at. *Knækbrød*, et.

Knos, en, e.

Ko. = Kompagni. [per.]

Kø, en. *Køer*. *Kohase*, n, r. *Kokop-*

koagulation (-sion), en, Sammenløben,

Stærkning. **koagulære**, at, løbe sammen.

koalisere (sig), at, forbinde sig, forene

sig. **koalition** (-sion), en, er, Forening,

Forbund.

Kobbe, n, r, *nsk.*, Sæl.

Kobbol, et, *Kobler*. *koble*, at. *Kobler*,

en, e. *Koblerske*, n, r. *Kobleri*, et. *Kob-*

ling, en, er.

Kobber, et, et Metal (i Betydningen

Kobberstik Fl. *Kobbere*). *kobberforhu-*

det, ede. *kobberrod*.

Kobberfast, *søv.*, kaldes et Skib, der er

sammenkoblet med *Kobberbolte* i Stedet

for *Jærnbolte*.

Kobberstik, ket, Aftryk af de i en *Kob-*

berplade indgravede *Figurer*.

Koben, et, Brækjærn med opadbøjet,

spaltet *Klo* i den ene Ende.

Kobolt, en, *tysk*, Bjærgtrold, *Nisse*.

Kobolt, en, el. et, metallisk Grundstof.

Kobrygge, n, r, *søv.*, Dækket mellem

Stor- og *Fokkemasten*; *Landgangsbro* fra

et *Skib*.

Kochonille (*kosjnilje*), n, *Skjoldlus*, der

lever paa *Kaktusplanten*; den deraf til-

beredte *Farve*.

Kødans Belge, digterisk Udtryk for de

danske *Have*, især *Østersøen*.

Kødde, n, r, *Festikelen* hos *Dyrene*.

Køde, n, r, det øverste *Taaled* hos *Hes-*

ten (se *Fig. Hest*). [ment.]

Kodiceil, len, ler, Tilføjelse til et *Testa-*

kodeificere, at, samle spredte *Retsregler*

til en *Lovbog*. **Kodifikation** (-sion), en,

er, *Sammenstilling* af de til et vist *Ernne*

børende *gyldige Lovbestemmelser*.

Kodille (*kodilje*), n, r, dobbelt *Bet*

L'hombre.

Koefficiënt, en, er, i *Aritmetikken* et

Tal, med hvilket en

Størrelse bliver *multi-*

pliceret; *det foran* et

Bogstav staaende *Tal*.

Koëksistens, en, er,

Medtilværelse, samtidig

Tilværelse.

Kofanger, en, e, *kile-*

formet Apparat paa *For-*

siden af et *Lokomotiv*,

beregnet paa at skyde

Kvæg o. lign. til *Side*.

Koffard, *Skibsfart*

for *Handelens Skyld*.

Koffert, en, er.

Koffertfisk, en, e,

tropisk Fisk,

hvis hele *Le-*

geme er omgi-

vet af et *ube-*

vægeligt *Ben-*

panser.

Koffinagle, n,

r, *søv.*, *Træ* el-

ler *Jærnpind*,

der sættes i et

Hul i en *Nagle-*

bænk, og hvorom et *Tov* kan *kastes*.

Kofte, n, r, *kofteklædt*.

Kog, en, e, *inddiget Marskland*.

Kog, et, *koghed*. *Koghede*, n. *koge*,

at. *Kogeri*, et, er. *Kogning*, en.

Kogger, et, e.

Kogle, n, r. [er.]

Kogle, at. *Kogler*, en, e. *Kogleri*, et,

Kognat, en, er, *Slægtning* paa *Moders*

Side, *Spindesiden* (modsat *Agnat*).

Kohabitation (-sion), en, *Samleje*, *Par-*

ring. **Kohabitere**, at, *parre* sig.

Koherte, n, r, i det gamle *Rom* *Benæv-*

nelse paa en *Afdeling* *Soldater*; *Skare*.

Kohærens, en, *Sammenhæng*. **Kohæ-**

rære, at, *hænge* sammen. **Kohæsion**, en,

Vædskers og *faste Legemers* *Sammen-*

hængskraft.

Kok, ken, ke. *Kokkepige*, n, r.

Kokarde, n, r, *Hattesløjfe*; *National-*

tegn, *Partitegn*.

Kokët, behagelysten. **Kokëtto**, n, r,

behagelysten *Kvinde*. **kokëttere**, at, *bruge*

Kunster for at behage det andet *Kön*,

lefle. **kokëttere** med noget, søge at vinde

Beundring derved. **Kokëtteri**, et, *Behage-*

syge, *Leferi*. [ning.]

Kokille, n, r, *tekn.*, *Metalform* til *Støb-*

Kokön (*kaakaang*), en, er, *Silkeormens*

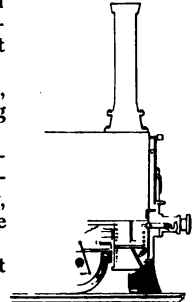
Puppesvøb.

Kokosnød, den, der, *Kokospalme*, n, r.

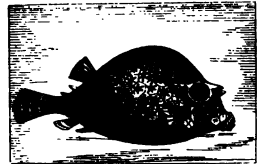
Koks, det *Brændselsstof*, der bliver til-

bage, naar *Stenkul* opvarmes i *Beholdere*

med *Udelukkelse* af *Luften*.

Kofanger.

Koffertfisk.

Koksmat, en, er, *søv.*, Kokkens Medhjælper.

Kolbe, n, r, den nederste, tykke Ende paa en Bøsse; Glas- kar med snæver Hals og rund Bug.

Kolbøtte, n, r. **Kold**, koldblodet. Koldblodig. Koldbrand, en. koldsindig.

Koldskaal, en, Ret af Hvidtøl med Vin, Sukker og Krydderier, tilsat med Citronskiver.

koldskeer, *tekn.*, kaldes Metaller, der er skøre ved almindelig Temperatur.

Kølera, en, fra Asien stammende, epidemisk Sygdom, særlig kendetegnet ved voldsom Opkastning og Afføring.

Køleriker, en, e, Menneske af hidsig og opfarende Karakter. **kølerisk**, opfarende, hidsig. [Iignende Symptomer.]

Kølerino, n, Tarmsygdom med kølerakolering, en, Filtrering gennem Tøj.

Kolibri, en, er, amerikansk Fuglefamilie, den mindste af alle Fugle.

Kolik, ken, Bugvrid, Mavekrampe.

Kollaborator, en, -tører, Medhjælper; i slesvigske Skoler i den danske Tid = Overlærer.

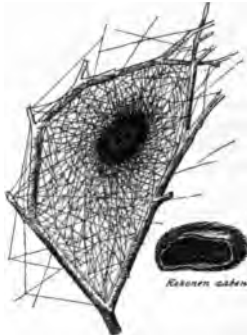
Kollatiøn (-sjon), en, er, Sammenligning af to eller flere Skrifter; lille Forfriskning. **kollationøre**, at, gennemse og sammenligne Skrifter; indtage Forfriskninger. *bog.*, efterse, om Arkene i en Bog ligger i rigtig Orden; ved Telegrafvæsenet at tilbagetelegrafere det vigtigste af et modtaget Telegram.

Kolløga, en, Fl, **Kolløger**, Medhjælper, Embedsbroder; **Standsfælle**. **kollegial**, embedsmæssig; samdrægtig.

Kolløgium, -iet, -ier, det samlede Lærerpersonele ved en Undervisningsanstalt; Friholig for studerende.

Kolløkt, en, er, Indsamling i Kirken af frivillige Gaver i veldædigt Øjemed; Alterbøn. **kollektøre**, at, foranstalte en K.; fremsige en Alterbøn. **Kollektiøn** (-sjon), en, er, Samling, Mængde; Sted, hvor Lotterisedler sælges. **Kollektrice**, n, r, Dame, der sælger Lotterisedler. **Kollektør**, en, er, Samler; Mand, der sælger Lotterisedler.

kollektiv, samlende, sammenfattende, fælles. **Kollektivismø**, n, den Samfunds- betragtning, der forlanger, at al Ejendom skal overdrages Staten som Fællesejendom. **Kollektivist**, en, er, Tilhænger af denne Lære.

Kokon.

kollidøre, at, støde sammen, virke imod hinanden. **Kollisiøn**, en, er, Sammenstød; Strid, Uenighed.

Kollødium, et, Opløsning af Skydebomuld i Æter og Vinaand, bruges som Saarlæggemiddel. [Lak o. s. v.]

Kolofonium, -iet, Harpiks til Violinbuer, **Kolombine**, Elskerinden i Pantomimerne.

Kolon, et, er, Skilletegnet :

Koloni, en, er, Nybygd, Samling af Nybyggere. **kolonial**, hørende til en K. **Kolonialhandel**, Handel med Kolonier el. med Varer fra Kolonier. **Kolonialvarer**, Varer fra de varmere Lande, som Kaffe, Te o. s. v. **Kolonisatiøn** (-sjon), **Kolonisøring**, en, er, Anlæggelse af Kolonier. **Kolonist**, en, er, Nybygger.

Kolonnåde, n, r, Buegang, Søjlegang med een el. flere Rækker Søjler.

Kolonne, n, r *mil.*, Troppeopstilling, i hvilken lige store Underafdelinger staar bag ved hverandre. **K.vej**, en, e, Vej, der i Hast anlægges i Krigstid for at lette Troppernes March.

Koloratur, en, er, *mus.*, i Sang en kunstig Tonerække, sunget paa een Stavelse som Udsmykning af Melodien.

Kolorøro, at, farve, sætte Farve paa; besmykke. **Kolorøring**, en, er, Farvning. **Kolorist**, en, er, Farvebereder. **Kunstmaler**, der virker ved sine Farver. **Kolorit**, en, er, Farveblanding, Farvespil, Farvetone; ogsaa Fremstillingsmaade.

Koløs, sen, ser, usædvanlig stor Billedstøtte, Kæmpeskikkelse. **kolossal**, kæmpemæssig, kæmpestor.

Kolossøum, stor Pragtbygning i Rom, opført af Kejser Vespasian til offentlige Skuespil, Tyrefægtninger m. m.

Kolportage (-tasj), n, Ombæren og Falbyden af Varer, især Bøger. **kolportøre**, at, gaa omkring og falbyde. **Kolportør**, en, er, Ombærer, især af Blade og Viser; omvarende Handelsmand.

Kolümne, n, r, *bog.*, trykt Side el. Spalte; enkelt Afdeling i Handelsbøger. **K.titel**, Overskrift over en Side i en Bog.

Kombattant, en, er, *mil.*, Soldat, der gør direkte Krigstjeneste.

Kombinatiøn (-sjon), en, er, Sammenstilling, Forbindelse. **kombinøre**, at, sammenføje, forene, beregne. **kombinøret** Ret, Krigsret under Søværnet. **Kombinøring** = Kombination.

kombustibel, brændbar, forbrændelig. **Kombustiøn**, en, er, Forbrænding, brændt Skade.

Komediänt, en, er, Skuespiller, bruges særlig i nedsættende Betydning. **Komødie**, n, r, Drama af muntert, hyppig satirisk Indhold.

Komedøn, en, er, hvidlig Knude i Huden, særlig ved Næsen og i Panden;

skyldes en Ophobning af Fedt i Hudens Fedtkirtler.

Komöt, en, er, Halestjerne, Himmellege med en taageagtig, lysende Hale.

Komfort (kaangfaar), en, Bekvemmelighed, hjemlig Hygge. **Komfortabel**, bekvem, hyggelig.

Komet.

Komfar, et, er.

Komik, en, Evne til at vække Latter; Lystspildigtning. **Komiker**, en, e, en, som spiller morsomme, lystige Roller. **Komisk**, morsom, lystig; som hører til Komedien. [garn.]

Komitat, et, er, Regeringskreds i Un-

Komitö, en, er, Udvalg til at dröfte og afgive Betænkning over en Sag.

Komma, et, er.

Kommabaell, len, ler, den Bakterie, der fremkalder Kolera.

Kommandant, en, er, Befalingsmand, især i en Fæstning. **Kommandöre**, at, befale, anföre; tale i bydende Tone. **Kommande**, en, Befaling, Anförelse; Indbegrebet af de Udtryk, som bruges ved Eksercitsen. Et **Kommande** Soldater, en udsendt Afdeling. **Kommandör**, en, er, Befalingsmand, Anförer; en höjere Søofficer; en höjere Grad i nogle Ridderordner.

Komme, at, kom, kommen, et, ne. Komme, t.

Kommon, en, Kkommenskringle, n, r.

Kommensurabel, som kan maales med samme Enhed.

Kommönt (kommang), Skik og Brug blandt tyske Studenter; Gilde.

Kommentär, en, er, Forklaring, Udtydning. **Kommentöre**, at, udlægge, udtyde.

Kommerce (kommärs), en, Handel, Vareomsætning. **Kommerciöl**, som hører til el. angaar Handel.

Kommörceläst, en, er, Maal for Skibes Rumindhold og Bæreevne, varierer imellem 4000 og 5000 Ø.

Kommörceraad, en, er, Titel, der særlig gives Handelsfolk. [Studentergilde.]

Kommärs, en, Stöj, Löjer, (egtl. tysk

Komminister, en, -stre, *svsk.*, anden Præst ved en Menighed, Kapellan.

Kommis (komi), en, er, Forretningsfører, Handelsbetjent.

Kommisbröd, Soldaterbröd.

Kommissariat, et, er, Departement i Marineministeriet, der besörger Anskaffelsen af Flaadens Fornödenheder

Kommission, en, er, Ærinde, Hverv; et Antal Personer, som er beskikkede til at undersøge en Sag eller udföre et Hverv; at tage Varer i **K.**, *han.*, modtage Varer

til Salg mod en Godtgörelse. **Kommissionär**, en, er, den, der mod Betaling besörger Forretninger for andre.

Kommissörium, -iet, -ier, skriftlig Befaling eller Fuldmagt til at udföre et Hverv eller deltage i en Kommission.

Kommissär, en, er, befuldmægtiget.

Kommittönt, en, er, den, som giver en et Hverv eller en Fuldmagt. **Kommittöre**, at, give Fuldmagt. **Kommitteröt**, ede. befuldmægtiget.

Kommöde, n, r, Möbel med Skuffer.

Kommoditöt, en, er, Bekvemmelighed, Magelighed. [over en Flotille.]

Kommodöre, n, r, *eng.*, Befalingsmand **kommün**, fælles, almindelig. **kommünäl**, hvad der vedrörer en Kommune (s. d.).

Kommüne, n, r, Samfund, et vist Distrikt og dets Beboere; Pariserurolighederne i 1871 og den ved dem försögte kommunistiske Samfundsorden.

Kommuuärd, en, er, Tilhænger af Pariser-Kommunen 1871.

kommunicöre, at, meddele, tilkendegive; gaa til Alters. **Kommunikänt**, en, er, Altergæst. **Kommunion**, en, Altergang.

Kommunikation (-sjon), en, er, Meddelelse, Kundgörelse; Forbindelse. **K.slinie**, *mil.*, Forbindelseslinie.

Kommunisme, n, Læren om Ejendomsfællesskab. **Kommunist**, en, er, Tilhænger af denne Lære. **kommunistisk**, som er i Overensstemmelse med denne Lære.

Kommunität, et, er, Fællesskab; Underholdningsanstalt for uformuende studerende i Köbenhavn; Pengeunderstötelse som Godtgörelse i Stedet for denne Understötelse.

kommutabel, foranderlig, som kan ombyttes. **Kommutatön** (-sjon), en, er, Forandring, Ombytning.

Kommutätör, en, -törer, *elek.*, Strömvender; Apparat, ved hvilket Strömme i modsat Retning bringes til at løbe i samme Retning.

Kompagni (kompani), et, er, Selskab, Handelsselskab; *mil.*, Afdeling Soldater. **Kompagnön** (kompanjaang), en, er, Meddeltager i en Handel el. Forretning.

kompäkt, tæt, fast, sammentrængt.

komparabel, som kan sammenlignes.

Komparation (-sjon), en, er, Sammenligning; *gram.*, Dannelsen af et Tillægsords el. Biords Sammenligningsgrader. **komparativ**, sammenlignende. **Komparativ**, en, er, *gram.*, første Sammenligningsgrad, f. Eks. større. **komparöre**, at, sammenligne; *gram.*, böje Tillægsord el. Biord i Grader. [Part for Retten.]

Komparönt, en, er, *jur.*, den mödende

Kompäs, set, ser, Apparat til at vise den Retning, i hvilken man bevæger sig. Det bestaar af en Vindrose (s. d.), paa hvis Underside en Magnetnaal er anbragt,

og som er ophængt saaledes, at den kan dreje sig i et vandret Plan.

Kompēdium, -iet, -ier, kortfattet Indhold af en Videnskab. Ledetraad. **Kompēdiøs**, kortfattet, sammentrængt.

Kompass.

Kompensatiōn (-sjon), en, er, Erstatning; Skadsløsholdelse; Udjævning af en Fejl ved et Ur. **kompensere**, at, erstatte, udjævne; *søv.*, ved Hjælp af Kontramagnetar at ophæve Kompassets Deviation (s. d.).

Kompetēnce (kompetangse), en, Rettighed, Adkomst; Beføjelse. **K.-spørgsmaal**, Spørgsmaal om Grænsen for den Magt el. Rettighed, der tilkommer en. **kompetent**, beføjet, berettiget til at dømme; retmæssig, gyldig.

Kompilatiōn (-sjon), en, er, Sammen-sankning; en Bog, der kun indeholder noget, som er skrevet ud af andre Bøger. **Kompilator**, en, -tører, en, der skriver noget sammen af andre Værker. **kompile**, at, udskrive af andre Værker.

Komplaisānce (kaangplæsangs), en, Venlighed, Høflighed; Tjenstvillighed. **komplaisant** (kaangplæsang), venlig, høflig; tjenstvillig.

Komplēks, sammensat, omfangsrig. **Komplēks**, et, er, Indbegreb, Sammenfatning, Samling.

Komplēment, et, er, Fuldstændiggørelse. **K.-Buer**, **K.-Vinkler**, to Buer el. Vinkler, som tilsammen udgør 90°.

Komplēmentārfarver, Fl., to Farver, der ved Blanding giver hvidt.

komplēt, fuldstændig, hel, fuldtallig. **komplētere**, at, gøre fuldstændig, udfylde. **komplētēring**, en, er, Fuldstændiggørelse, Udfyldning.

Komplikatiōn (-sjon), en, er, Sammenblanding, Forvikling. **komplīcere**, at, indvikle. være **komplīcēret** i, være indviklet, delagtig i.

Kompliment (kaangplimang), en, er, Bøjning, Bukken; Hilsen; Artighed; Smiger. **K. de boeuf** (dø bōf), Studehøflighed, plump Smiger. **Komplimentēr** (dsk. Udtale), Omstændigheder, overdreven Høflighed. **komplimentere**, at, hilse paa; sige Artigheder.

Komplōt, -tet, -ter, hemmelig Forening for at udøve noget ulovligt; Sammensværgelse.

Komponēt, en, er, hver enkelt af de sideordnede Ting, der ved Sammensætning danner en Helhed.

komponere, at, sammensætte, forfatte et musikalsk Stykke; opfinde en Dans el. Ballet. **Komponist**, en, er, Tonedigter, Balletforfatter.

Komposant, en, er, se **Komponent**.

Kompositiōn (-sjon), en, er, Sammensætning, Blanding; Metalblanding; Tonestykke; Frembringelse af ny Tonestykke. **Kompositum**, et, **Komposita**, noget sammensat.

Kompōst-Gødning, Blandingsgødning, frembragt ved en Blanding af animalske og vegetabilske Stoffer.

Kompōt, en, Frugtgrød, Frugt, indkogt med Sukker.

Kompres, sen, ser, flerdobbelt sammenlagt Stykke Lærred til Forbinding. **kompressibel**, som kan sammenpresses. **Kompression**, en, Sammentrykning, Fortætning.

komprimere, at, sammentrykke.

Kompromis (kaampromi el. kaangpraa-mi), et, er, Afgørelse af en Strid ved mindelig Overenskomst, ved hvilken begge Parter slaar noget af paa deres Fordringer.

kompromittere, at, angribe, mistænkeliggøre ens gode Navn og Rygte.

Komtēsse, n, r, en Greves ugifte Datter.

Komtūr, en, er, Forstander for en gejstlig Ridderorden.

komcedere, at, indrømme, tilstaa.

Koncentratiōn (-sjon), **Koncentrering**, en, er, Sammendragning; Forening i eet Punkt; Fortætning (af en Vædske). **koncentrere**, at, sammendrage, fortætte. **koncentreret**, -ede, sammentrængt, kort; stærk, saa kraftig som mulig.

koncentrisk, med fælles Midtpunkt.

K. Angreb, *mil.*, Angreb, som fra forskellige Sider er rettet mod eet Punkt.

Koncept, en, er, skriftligt Udkast; Udarbejdelse, som ikke er renskreven. **K. papir**, tarveligt Skrivepapir. gaa fra **Koncepterne**, blive forvirret.

Konceptiōn (-sjon), en, Undfangelse; Forstaaelse.

Koncert, en, er, Opførelse af indøvede Musikstykker for en større Tilhørerkreds; Musikstykke af større Omfang for et enkelt Instrument (især Piano el. Violin) med Ledsagelse af Orkester. Den evropæiske **K.**, Stormagternes enige Optræden i visse politiske Spørgsmaal. **Koncertere**, at, give Koncert. **Koncertino**, en, er, Koncertstykke af mindre Omfang.

Koncessiōn, en, er, Indrømmelse; Øvrighedens Bevilling til et Foretagende, som udføres af private. **koncessiōnere**, at, tillade, bevilge. **koncessiv**, indrømmende.

Konciliatiōn (-sjon), en, er, Forlig, Undsøning. **konciliere**, at, forson.

Koncilium, -iet, -ier, Forsamling, især Kirkeforsamling.

Koncipere, at, gøre Udkast, affatte; blive frugtsommelig. **Koncipist**, en, er, den, som forfatter et skrevet Udkast.

koncis, kortfattet, fyndig.

Kondemnation (-sjon), en, er, Domfæ-

delse, især Priserettens Erklæring, at et opbragt, sjenligt Koffardiskib tilhører Erobreren. **Kondemnere**, at, tilkende Retten til et opbragt Skib; erklære et Skib for usædygtigt og forbyde dets fortsatte Anvendelse til Søfart.

Kondensatiøn (-sjon), en, er. Fortættelse, Fortykkelse. **Kondensator**, en, -tører. *tekn.*, Apparat ved forskellige Maskiner til Kraftopsamling; ved Dampmaskinen til Fortætning af Spildedampen. **Kondensøre**, at, fortætte. fortykke.

Konditiøn (-sjon), en, er, Betingelse; Tilstand; Stilling, Tjeneste. *spt.*, den Egnethed for en Vædekamp, som et Menneske el. Dyr har opnaaet ved Træning. **konditiønæl**, betingende, betinget. **konditiønære**, at, tjene. **Konditiønering**, en, er, Bestemmelse af Ulds og Silkes Fugtighedsindhold.

Konditor, en, tører, Konditori, et, er. **Kondolens**, **Kondolatiøn** (-sjon), en, Ytring af Medfølelse over et Dødsfald. **kondoløre**, at, ytre sin Medfølelse med en andens Sorg.

Kondør, en, er, amerikansk Gribbeart. **Kondottiøre** (-tjære), n, r, i Italien Partigenger, Anfører for en Bante.

Konduite, n, Opførsel, Takt; Handlen efter eget Skøn. **Kliste**, overordnede Embedsmænds Optegnelser om deres undergivnes Opførsel, Udførelse af deres Embedspligter etc.

Kondukter, en, -tører, Lederen paa en Elektriseringsmaskine; elektrisk Leder i Almindelighed.

Kondukter, en, er, Opsynsmand; den, der i en Sporvogn, et Jærnbane tog el. l. modtager Passagerernes Billetter.

Kone, n, r.

Konebaad, en, e, stor Skindbaad hos Eskimoerne, roet af Kvinder.

Konfækt, en, Sukkervarer, Sukkergodt. **Konfæktiøn** (-sjon), en, er, Forfærdigelse; færdige Klæder.

Konferænce (kaangferangse), n, r, **Konferæns**, en, er, Raadslagning, Forhandling. **konferøre**, at, raadslaa; sammenligne; raadføre sig. **Konferøring**, en, er, Sammenligning.

Konfessiøn, en, er, Bekendelse; Trosbekendelse; Religionssamfund. **Konfessiønæl**, overensstemmende med Konfessionen.

Konfidænce (kaangfidangs), n, Fortrolighed; fortrolig Meddelelse. **konfidentiøl** (-siæll), fortrolig, i Fortrolighed.

Konfiguratiøn (-sjon), en, er, en Genstands ydre Skikkelse; Stjernernes Stilling til hverandre, hvorefter de henføres til Stjernebillederne.

Konfirmænd, en, er, **Konfirmændinde**, n, r, den, som forberedes til at bekræfte, eller som nylig har bekræftet sin Daabs-

pagt. **Konfirmatiøn** (-sjon), en, er, Bekræftelse, Stadfæstelse; Bekræftelse af Daabspagten. **konfirmøre**, at, stadfæste, give Gyldighed; foretage den med Bekræftelsen af Daabspagten forbundne gejstlige Handling.

Konfiskåbel, som der kan lægges Beslag paa. **Konfiskatiøn** (-sjon), en, er, Beslaglæggelse. **konfiskøre**, at, lægge Beslag paa, fratage.

Konftürer (kaangflityrer), Fl., Sukkergodt, Syltetøj.

Konflikt, en, er, Sammenstød, Strid.

konfluøre, at, flyde sammen. **Konfluens**, **Konfluks**, en, er, Sammenflyden, Sammenstrømning; Sammenløb af Folk.

konform, ligedannet, overensstemmende med. **Konformatiøn** (-sjon), en, er, Tilvejebringelse af Ligedannethed. **konformøre**, at, gøre ligedannet, tilpasse. **Konformitöt**, en, er, Ensformethed, Overensstemmelse.

Konfrontatiøn (-sjon), en, er, Vidneforhør, ved hvilket Vidner stilles overfor andre Vidner eller den anklagede. **konfrontøre**, at, afhøre Vidner lige overfor andre.

konfundøre, at, sammenblande, forvirre. **konfus**, forvirret, forstyrret. **Konfusiøn**, en, er, Forvirring, Uorden.

Konföderatiøn (-sjon), en, er, Forbund. Forbindelse. **konföderøre**, at, indgaa Forbund.

Konge, n, r, Kong Erik. Kongerige, t, r, Kongsgaard, en, e, kongelig.

Kongens Kvarter, i Orlogsskibe det Hold af Besætningen, der har de ulige Numre; Styrbords Vagt.

Kongestiøn, en, er, Tilstrømning. f. Eks. Blodets alt for stærke Tilstrømning til Hovedet eller Hjertet.

Kongevand, et, *kem.*, Blanding af Saltsyre og Salpetersyre (opløser Guld).

Kongle, n, r, *nsk.*, Kogle.

Konglomerät, et, er, noget, som er sammenhobet af uligeartede Bestanddele. **konglomerøre**, at, sammenhobe.

Kongregation (-sjon), en, er, Forsamling. gejstligt Broderskab; Udvalg af Kardinaler, nedsat af Paven.

Kongræs, sen, ser, politisk Sammenkomst, Forsamling af Gesandter eller Fyrster til Raadslagning; i Nordamerika den lovgivende Magt.

Kongruens, en, fuldkommen Lighed, Overensstemmelse. **kongruënt**, overensstemmende. *geom.*, lige stor og ligedannet. **kongruøre**, at, falde sammen, være ganske ens.

könisk, kegledannet.

Konjektür, en, er, Formodning, Gising; en formodet rigtig Læsemaade hos en Forfatter. **konjektüräl**, grundet paa Formodninger.

konjugäl, ægteskabelig.

Konjugation (-sjon), en, er, *gram.*, Bøjning af et Udsagnsord. **konjugere**, at, bøje et Udsagnsord efter Person, Tal, Tid, Maade og Form.

Konjunktion (-sjon), en, er, Forbindelse, Forening. *astr.*, to Planeters Sammen træffen i samme Punkt af et Himmeltegn. *gram.*, Bindeord.

Konjunktiv, en, er, den forestillende Form ved Udsagnsord. **konjunktivisk**, i Konjunktivs Form, betinget.

Konjunktür, en, er, *han.*, Tidsomstændigheder, Tidsforhold; tilfældig sammen træffende Omstændigheder, der udøve Indflydelse paa Handelen.

konkäv, indbuet, indhvelvet. **Konkavitöt**, en, er, Huling, Hulrunding.

Konkläve, t, r, Kardinalernes Forsamling til Prøvevalg; Værelset, hvor Prøvevalget foregaar.

konkludere, at, slutte, dømme. **Konklusion**, en, er, Slutning, Slutningsfølge.

Konkordäns, en, er, alfabetisk Fortegnelse over de i den hellige Skrift forekommende Ord og Talemaader, Fortegnelse over bibelske Bevissteder.

Konkordät, et, er, Overenskomst, især mellem verdslige Fyrster og Paven om Kirkesager.

Konkordia, Enighed; Gudinden for Fred og Enighed. **Konkordie**-Formel, et symbolsk Skrift i den evangeliske Kirke.

Konkromönt, et, er, et fast Legeme, fremkommet ved en Vædskes Størkning; et forhærdet, stenagtigt Legeme i den dyriske Organisme.

konkrät, betegner en enkelt eksisterende Genstand med alle dens Egenskaber (modsat abstrakt).

Konkretion (-sjon), en, er, Sammenvoksen. *min.*, klumpformede Legemer i Sand, Ler og forskellige Bjærgarter.

Konkubinät et, er, Samliv udenfor Ægteskab. **Konkubino**, n, r, Slegfred, Frille.

Konkurrönce (kaangkurangse), n, r, Medbejlen; Kappelstrid. **Konkurrönt**, en, er, Medbejler, Medansøger. **konkurröre**, at, kappes med andre i en eller anden Henseende.

Konkürs, en, er, *han.*, Opbud, Fallit, en Skyldners el. hans Kreditorers Erklæring om, at han er ude af Stand til at betale sin Gæld. **K.bo**, **K.masse**, den til Konkurs komne Formue.

Konkylio, n, r, Skal af Bløddyr, især Snegle og Muslinger. **Konkyliolög**, en, er, konkylikyndig.

Konneksion, en, er, Forbindelse, Sammenhæng. **Konneksioner**, indflydelsesrige Bekendtskaber.

Konnetäbol, en, -bler, forhen Rigsfeltere og Overstaldmester i Frankrig.

Konnossemönt, et, er, *han.*, Søfragtbrev, Ladebrev, Skipperens Modtagelsesbevis for indladede Varer.

Konnotation (-sjon), en, er, *jur.*, Indkaldelse af samtlige Fordringshavere i et Konkurs- el. Dødsbo.

Konnöblum, et, Ægteskab.

Konröktor, en, -törer, egll, Medlærer; første Lærer efter Rektor (s. d.).

Konsangvinitöt, en, Blodsslægtskab.

Konsekration (-sjon), en, er, Indstiftelse, Indvielse. **konsekröre**, at, hellige; indstifte, indvie.

Konsekvens, en, er, Følgerigtighed; Overensstemmelse; Fasthed i Grundsætninger og Handlemaade. **konsekvönt**, følgerigtig, slutningsrigtig; fast i Grundsætninger el. Handlemaade.

Konsöns, en, er, Samtykke. **konsontere**, at, samtykke i.

Konservation (-sjon), en, Vedligeholdelse, Bevaring, Opbevaring. **konserverativ**, vedligeholdende; som gaar ud paa Opretholdelsen af det bestaaende i Statsstyrelsen. **Konservatisme**, n, den i konservativ Retning gaadende Livsopfattelse hos en Person el. i Politik. **Konservätor**, en, -törer, Embedsmand, som skal sørge for Vedligeholdelsen af en Naturaliesamling.

Konservatörrium, -let, -ier, højere Musikskole; Kunstsæl, Opbevaringssted for Kunst- og Naturaliegenstande; Væksthus for tropiske Planter.

Konsörver, Fl., Fødemidler, der ved særlig Behandling er bevarede mod Forraadnelse el. Gæring. **konserveröre**, at, vedligeholde, bevare, opbevare.

Konsideräbel, betydelig, anselig. **Konsideration** (-sjon), en, er, Betragtning, Overvejelse; Anseelse, Højagtelse. **kon-sidoröre**, at, overlægge, overveje; tage i Betragtning; agte, anse.

Konsignänt, en, er, *han*, den, som afsender Varer til en anden, enten til Salg eller til at henlægges til nærmere Bestemmelse. **Konsignatär**, en, er, Modtageren af saadanne Varer. **Konsignation** (-sjon), en, er, Forhandling af Varer, som skal sælges for Afsenderens Regning. **Konsignöre**, at, tilsende Varer paa ovenanførte Maade. være **Konsignöret**, *mil.*, have Ordre til at holde sig samlet i Kasernerne og ikke forlade disse.

Konsillum, iet, ier, Raadslagning, Raad; Raadsforsamling.

Konsistöns, en, Fasthed, Sammenhæng. **konsistent**, tæt, fast, sammenhængende.

Konsistoriäl, hvad der angaar, henhører under Konsistorium. **Konsistoriälraad**, Kirkeraad, Medlem af et Konsistorium; ogsaa en Titel for gejstlige. **Konsistorium**, iet, -ier, Kirkeraad; den højeste Autoritet ved Universitetet.

konskribere, at, udskrive til Krigstjeneste. **Konskription** (-sjon), en, er, en saadan Udskrivning.

Konsol (-saall), len, ler, ark., ethvert paa en Mur fremstaaende Stykke, der er bestemt til at bære noget; et lille Bord el. en Hyld under et Spejl.

Konsol.

Konsolation (-sjon), en, Trøst, Beroligelse. **konsolero**, at, trøste.

Konsolidere, at, fæstne, gøre fast, forme til et Hele; sikre, dække. **Konsolidering**, en, er, Befæstelse, Fastgørelse, fast Forening; Sikring, Dækning; et Saars Helning. [Statspapirer.

Konsols (kaansels), eng., garanterede. **Konsolsten**, en, e, ark., fremspringende, hyppig leddet og dekoreret Sten, bestemt til at bære.

Konsonans, en, er, Samklang, Vellyd. **konsonant**, medklingende, sammenstemmende. **Konsonant**, en, er, Medlyd (mods. **Vokäl**). **konsonere**, at, medlyde, sammenlyde; sammenstemme.

Konsorter, Fl. (nedsættende) Folk af samme Surdej. **Konsortium**, iet, ier, Forening af flere, som virker i Fællesskab, særlig i Handelsforetagender.

Konspiration (-sjon), en, er, Sammensværgelse. **Konspirator**, en, -lører, Deltager i en **K. konspirero**, at, sammensværges sig, stifte Mytteri.

Konstabel, en, -bler, Soldat ved Artilleriet, der betjener Skytset. Politibetjent i England og flere Lande.

konstant, bestandig, uforanderlig. **konstatere**, at, godtgøre, bevise klart og tydeligt.

Konstellation (-sjon), en, er, Stjernebillede; Stjernernes indbyrdes Stilling til en vis Tid; dennes forment Indflydelse paa Menneskenes Skæbne.

Konsternation (-sjon), en, Bestyrtelse, Skræk. **konsternere**, at, gøre bestyrtet, sætte i Forlegenhed.

konstituere, at, fastsætte; indsætte, beskikke midlertidig el. i en andens Sted. **k. sig**, at. (om en Forsamling) træde sammen under vedtægtsmæssig Organisation. **konstitueret**, beskikket midlertidig el. i en andens Sted.

Konstitution (-sjon), en, er, Grundlægning, Anordning; midlertidig Beskikkelse til et Embede; Forfatning, Statsforfatning (især om en fri repræsentativ Statsforfatning), Grundlov; Legemsbeskaffenhed, Sundhedstilstand. **Konstitutionel**, forfatningsmæssig, overensstemmende med Statens Grundlov; grundet i eller afhængig af Legemets Beskaffenhed eller Legemsbygningen. **konstitutionelt Monarki**, Kongemagt indskrænket ved en fri **K. konstitutionel Sygdom**, Sygdom, der har

Tilbøjelighed til at udbrede sig i hele Legemet.

Konstriktion (-sjon), en, er, Sammentrækning. Indskrænkning, egt. Sammenstrøring. **konstringere**, at, sammentrække, indsnøre.

konstruere, at, sammenføje, opføre, bygge: sammenføje Ord grammatisk rigtigt. **Konstruktion** (-sjon), en, er, Bygning. Bygningsmaade; Ordføjning. **Konstruktør**, en, er, den, der konstruerer.

Konsul, en, er, en af en Regering befuldmægtiget Agent paa en fremmed Handelsplads for at varetage og paase sin Nations Handelsinteresser; Statsoverhoved i det gamle Rom som Republik og i den franske Republik 1799—1804. **Konsulat**, et, er, Konsuls Embede, Værdighed og Bopæl.

Konsulent, en, er, Raadgiver, Sagfører. **konsulere**, at, raadspørge, raadføre sig med (en Læge el. Sagfører).

Konsultation (-sjon), en, er, Raadslagning; Henvendelse, særlig til en Læge. **konsultere**, at, spørge til Raads.

Konsum, en, Forbrug. **konsumere**, at, forbruge, fortære. **Konsumering**, en, er, Forbrug, Fortæring, Afsætning.

Kontagium, et, Smitstof, Smitte. **kontagiøs**, smitsom.

Kontakt, en, er, Berøring. *elek.*, Berøring mellem Ledninger.

Kontaktdaase, n, r, *elek.*, Porcellændaase, til hvilken Ledningen fører.

Kontaktprop, pen, per, *elek.*, Metalprop, der stikkes ind i Kontaktdaasen, hvorved Ledningen sluttes.

kontant, i el. med rede Penge; uden Kredit. **Kontanter**, Fl., Summer i rede Penge.

Kontekst, en, Sammenhæng, Forbindelse i Tale og Tanke.

kontemnere, at, foragte, **Kontemplation** (-sjon), en, Betragtning, Beskuelse. **kontemplativ**, dybsindig, indadvendt; et **k. Liv**, et til aandelige Betragtninger indviet Liv.

kontemporær, samtidig.

Kontenance (kaangtenangse), n, Fatning, Holdning, gode Miner, Sindsro

kontestere, at, *jur.*, bekræfte, fastslaa ved Vidner; hestride, benægte.

Konti, se **Konto**.

Kontinent, et, er, Fastland. **kontinental**, hørende til Fastlandet.

Kontingent, et, er, Bidrag, Andel, fastsat Tilskud i Penge, Tropper osv.

Kontinuation (-sjon), en, er, Fortsættelse. **K.søgsmaal**, et, *jur.*, Søgsmaal, hvorved en ny Sag sættes i Forbindelse med et foregaaende Sagsanlæg. **kontinu-**

Kontakt-
daase og
Kontakt-
prop

øre, at. fortsætte, vedvare. **Kontinuērende** el. **kontinuērlig**, vedvarende. **Kontinuitēt**, en, ubrudt Fortsættelse, Sammenhæng mellem før og nu.

Konto, en, Fl. **Konti**, *han.*, Regning; den Plads, en Handelskundes Regning indtager i Kømandens Hovedbog. **a Konto**, som Afdrag. **Kontokurānt**, en, er, løbende Regning. Mellemværende.

Kontor, et, er, Skrivestue; Lokale, hvor en Virksomheds Regnskab føres. **Kontorist**, en, er, den, der er ansat paa et K.

Kontra, se **Kontrafægtning**.

Kontra, imod, modsat. **pro et k.**, for og imod.

Kontraält, en, er, meget dyb Alt.

Kontrabalance (-langse), n, r, Modvægt. **kontrabalancēre**, at, holde Modvægt, holde Stangen.

Kontrabande, n, forbudne Varer, indsmuglede Varer.

Kontrabas, sen, ser, det dybeste Strenginstrument.

Kontrabog, en, -boger, Bog, hvori efterhaanden indføres de Varer, der tages paa Kredit.

Kontracitant, en, er, *jur.* den indstævned, der udtager Kontrastævning mod Hovedcitanten.

Kontradamp, en, Damp, der ledes ind i Cylinderen for at drive Stempelet i modsat Retning og derved saa hurtig som muligt standse Maskinen.

Kontradans, en, e, Dans, der opføres af flere Par, der staar i to Rækker lige over for hinanden.

Kontradiktion (-sjon), en, er, Modsigelse. **kontradiktorisk**, modsigende.

Kontraføj, et, er, Portræt.

Kontrafægtning, en, Øvelse i Fægtning, efter at de forskellige Angreb og Forsvar er lærte, ved hvilken den fægtende udfører sine Bevægelser efter eget Skøn: kaldes ogsaa fri Fægtning.

Kontrahēt, en, er, den, som indgaar en Kontrakt. **kontrahēre**, at, indgaa en Kontrakt. **kontrahēre** Gæld, gøre Gæld.

Kontrakautionist, en, er, den, der forpligter sig til at indestaa Kautionisten for, at Debitor opfylder sin Forpligtelse.

Kontrakt, en, er, Overenskomst. Af-tale: gensidig, frivillig Forpligtelse, især skriftlig.

kontraktil, sammentrækkelig. **Kontraktilitēt**, en, et Legemes Evne til at trække sig sammen. **Kontraktion** (-sjon), en, er, Sammentrækning. Forkortning.

Kontraktūr, en, er, vedvarende Sammentrækning af Muskler el. Sener.

kontramandēre, at, give Modbefaling, afsticulle, afsige.

Kontramarch, en, er, Tilbage-march. **March** i modsat Retning.

Kontraoktāv, en, er, *mus.*, Oktaven mellem de to dybeste C'er paa et Piano. **Kontraordre**, n, r, Tilbagekaldelse af en given Ordre.

Kontrapart, en, er, Modpart, Modstander. **Kontraprovo**, n, r, Modprøve (ved en Afstemning).

Kontrapunkt, et, den Kunst til en given Melodi at føje een eller flere selvstændige Stemmer. **kontrapunktisk**, overensstemmende med Reglerne for denne Kunst.

Kontrasignatūr, en, er, Medundertegning. Medunderskrift. **kontrasignēre**, at, medunderskrive, gøre en andens Underskrift gyldig ved sin Underskrift (bruges særlig om den ansvarlige Ministers Medunderskrift).

Kontrāst, en, er, Modsætning mellem to Genstande. **kontrāstfēre**, at, stikke af, ikke passe sammen.

Kontrasøgemaal, et, Søgemaal, anlagt af Kontracitanten (s. d.).

Kontratōner, Fl., Tonerne i Kontraoktaven (s. d.).

Kontradmirāl, en, er, *sov.*, næsthøjeste Officersgrad i Marinen, Anfører for en Eskadre.

Kontraskärpe (kaangtreskarp), n, r, den ydre mod Marken vendende Skraaning af en Fæstningsgrav.

Kontribuent, en, er, Skatteyder, Medbidragyder. **Kontribuēre**, at, bidrage, hjælpe til, medvirke; betale Skatter eller Paalæg. **Kontribution** (-sjon), en, er, Bidrag, Ydelse, Skat, Paalæg; Krigsskat, Brandskat.

Kontrol, len, Tilsyn, Opsyn. **kontrolēre**, at, have Tilsyn med. **Kontrolör**, en, er, Tilsynsmand; (ved Teatre) Billetmodtager. [maal.]

Kontroversa, en, er, Strid, Stridspørgs-**konträr**, modsat, stridende imod; hindrende. [især blandt studerende.]

Kontubernäl, en, er, Stuekammerat. **Kontūr**, en, er, Omrids. **K.tegning**, en, er, Tegning af en Figurs Omrids.

Kontusion, en, er, legemlig Beskadigelse, forårsaget ved Stød eller Knusning.

Konvāl, len, ler, en Plante, hørende til Liljerne. [scöat.]

Konvaloscöat, en, er, se **Rokonvale**. **konvöks**, udbuet, udhælvvet (mods. **konkäv**). **Konvektsiöt**, en, er, ophøjet Runding, Linsform.

konvenäbel (kaang-), passende, sömmelig: tilpas, belejlig, bekvem. **konvenēre**, at, passe, være tjenlig, til Behag. **Konventionēns**, en, det engang vedtagne i Henseende til, hvad der er passende. **K.giftormaal**, Giftermaal, der indgaaes af Hensyn til ydre Forhold.

Konvēt, et, er, Møde, Sammenkomst. Forsamling. f. Eks. **Fræstkonvēt**.

Konventikel, en, -kler, hemmelig Sammenkomst af et Religionsparti, som ikke er anerkendt af Staten; gudelig Forsamling.

Konvention (-sjon), en, er, Overenskomst, Forening, Pagt. **konventionel**, som man er bleven enig om; i Følge Vedtægt; som Skik og Brug er.

Konventuäl, en, er, Klosterbroder, Stiftsherre. **Konventuälindö**, n, r, Kloster- el. Stiftsdame.

Konvergéns, en, *mat.*, to Liniers Hældning mod hinanden. **konvergént**, som har Hældning mod hinanden. **konvergöre**, at, have Retning mod samme Punkt.

Konversäbol, underholdende, snaksom **Konversationsjon** (-sjon), en, er, Underholdning, Samtale. **K.sleksikon**, Ordbog, der indeholder alle til almindelig Danelse henhørende Genstande med sammes Forklaring og Beskrivelse. **K.stone**, Omgangstone, Tone ved selskabelig Underholdning. **konversöre**, at, samtale med, underholde sig med.

Konversäl, en, Omstillen af Begreber; Omvendelse.

konvertöre, at, forandre, ombytte. **Konvertöring**, en, er, Forandring af et Laans Betingelser eller Ombytning af et Laan med et andet, hvis Betingelser er forskellige fra det äldres.

Konvertit, ten, ter, en, som er gaet over fra en Religion til en anden, særlig den, som er gaet over til Romerkirken.

Konviktjon (-sjon), en, Overbevisning.

Konvoj, en, er, Ledsagelse til Ære eller Beskyttelse; Samling Handelsskibe, ledsaget og beskyttet af Orlogsskibe. **konvojöre** (kaangvoajere el. dsk. Udt.), at, ledsage, beskytte.

Konvekation (-sjon), en, er, Sammenkaldelse. **konveköre**, at, sammenkalde.

Konvolüt, ten, ter, konvolutere, at.

Konvolvölas, en, er, Snæle (Plante).

Konvulsion, en, er, Krampe, Krampetrækninger, **konvulsivisk**, krampagtig.

Kooperätjon (sjon), en, er, Samvirken mellem flere, til Fremme af fælles Interesse. **kooperativ**, samvirkende. **kooperöre**, at, medvirke, samvirke.

Koordinätjon (-sjon), **Konvolvölus**, en, er, Sideordning; Ligestilling. **koordinöre**, at, sideordne.

Kop, pen, per, kopsætte, at.

Kopäl, en, en Slags Harpiks til Lakfernis.

Köpök el. **Köpöika**, en, er, russisk

Kobbermønt, $\frac{1}{100}$ Del af en Guldrubel = 1,00 Øre.

Kopernikänske System, den af **Kopernikus** (1473—1543) opstillede Lære om Forholdet mellem Solen og Planeterne.

Kopi, en, er, Genpart; Gengivelse; Efterligning. **K.bog**, Bog, i hvilken der tages Aftryk af alle de Breve, der udfærdiges fra et Kontor. **kopiöre**, at, afskrive, eftertegne, eftermale, tage Genpart af. **Kopist**, en, er, Afskriver, Skriver.

Koplös, rigelig, talrig. [demi], en.

Kopper, Kopar, koparret. Koppepi-

Kopskat, ten, ter, Hovedskat, Skat paa alle Personer uden Hensyn til deres økonomiske Forhold.

Kopter, Fl., kristelig Sekt i Ægypten (Efterkommere af de gamle Ægyptere).

Köpula, en, Forbindelse. *gram.*, Verbet *örca*, der forbinder Prædikatsordet med Subjektet; Bindetegn.

Kopulation (-sjon), en, er, Forbindelse, ægteskabelig Forening, Vielse; en Slags Ympning, nemlig Forbindelse af en vild Stamme med en Gren af en forældet Stamme. **kopulativ**, forældende; forbindende. **kopulöre**, at, forene, forbinde, formæle, vie; ympe paa ovennævnte Maade.

Kor, et, flerstemmig Sang; Omkvæd, som gentages af alle de syngende; en ordnet Mængde, f. Eks. Englenes Kor; i Kirken Pladsen foran Alteret. **Koräl**, en, er, Kirkesang. **Korist**, en, er, Korsanger. **Kortöne**, n, r, *mus.*, Stemmetone, der er højere end den almindelige, saakaldte Kammertone.

Koräller, Fl., Polypdyr, der oftest danner større Kolonier af træagtig grenet Form med Horn- el. Kalkskelet; de af enkelte, især røde Arter, drejede Smaasager til Pynt. **Korälrov**, et, Rev i Havet, opbygget af disse Polypper.

Korän, en, Muhamedanernes hellige Religionsbog = **Alkorän**.

Korde, n, r, Sene, Tarmstreng; lige Linie, trukken fra et Punkt af Cirkelens Omkreds til et andet.

Kordöl, en, er, *rebst.*, de tre af Kabelgarn slaæde Tov, der slaas sammen til en Trosse.

Kordäl, hjertelig, aabenhjertig, fortrolig. **Kordälitöt**, en, Hjertelighed, Fortrolighed.

Kordön (kaardaang), en, er, Snor, militær Besættelse af Grænsen, militær Forsvarslinie.

Korduän, blødt, fint, narvet Læder af Gede-kind (egt. fra Cordoba).

Korender, Fl., smaa, törrede Vindruer.

Koreografi, en, Optegnelse og Beskrivelse af Danse ved Tegn for de forskellige Bevægelser.

korintisk Söjloorden, den tredje Söjle-

orden, hvis Kapitæl er prydet med Akanthusblade, se **Kapitæl**.

Korjämbe, n, r, firestavelses Værsfod, bestaaende af: een lang, to korte, een lang Stavelse: —(—) —.

Kork, en, Barklag af Korkegen.

Kormoran, en, er, Skarv (en Fugl).

Korn, et, kornet, -ede, Kornsort, en, er.

Korn, et, en Mønts Finvægt (dens Vægt med Fradrag af Legeringen).

Kornet, ten, ter, forhen Fændrik, Fanejunker, yngste Officersgrad i et Rytterkompagni.

Kornet, ten, ter, Messingblæseinstrument med tre Ventiler og med endnu højere Toneleje end Trompeten.

Koromod, en el. et, Glimt paa Himmelen, der er Genskin af fjerne Lyn.

Korp, en, er, *nsk.*. Ravn.

Korporal, en, er, den laveste Grad af Underofficersklassen.

Korporalskab, et, er, Afdeling af 8—15 Mand under en Korporals Befaling.

Korporation (-sjon), en, er, Samfund. Broderskab. Lav.

Körporlig, legemlig, f. Eks. **K. Straf**.

Körps, et, er, Hærafdeling; Samfund.

Körpulenco (-langse), n, Förhed, Fedme. **Körpulönt**, för, vel ved Magt.

Körrekæo, at, give en Irettesættelse.

Körrekt, rigtig, fejlfri, ifølge Regelen.

Körrekthod, en, Fejlfrihed, Regelmæssighed. **Körrektión** (-sjon), en, er, Berigtigelse; Tugtelse, Revselse. **Körrektionsanstalt**, Forbedringshus, Tugthus. **Körrektiv**, som tjener til at forbedre. **Körrektür**, en, er, Berigtigelse; Rettelse af Trykfejl; Rettelsesark. **Körrektör**, en, er, den, som gennemser et Aftryk og retter Fejlene deri, sörend Arket restrykkes.

Körrelation (-sjon), en, er, Vekselvirkning el. Gensidighedsforhold mellem en Organismes forskellige Dele. **Körrelativ**, til hinanden svarende.

Körrespondanco, (-dangse), n, r, Brevveksling; Sammenhæng; Overensstemmelse. **Körrespondönt**, en, er, Kommiss, som paa et Kontor fører Brevvekslingen; den, der fra et fremmed Sted sender en Avis Beretninger. **Körrespondöro**, at, stemme overens; svare til; staa i Forbindelse med; brevveksle.

Körridor, en, er, Gang langs med en Række Værelser; i Teateret Gangen bag Logerne. **K.vogn**, en, e, Jærnbanepersonvogn med gennemgaende Gang langs Kupterne.

Körrigöro, at, rette, berigtige; rette Trykfejl; irettesætte

Körrosiv, ötsende, bejtsende. **Körrosiv**, et, er, .Etsemiddel. Bejtsmiddel.

Körropöro, at, fordærve, bestikke.

Körrupt, fordærvet, slet; forskruet, bagvendt. **Körruption** (-sjon), en, moralsk Fordærvelse, Bestikkelighed.

Kors, et, korsfæste, at, den korsfæstede = Kristus. korslagt, Korsbaand, et, Korsfarer, en, e, korse sig, at.

Korsär, en, er, Söröver, Fribytter; Söröverskib.

Korsöl, tet, ter, Snörliv, Livstykke.

Korsfisk, en, e, *fisk*, Söstjerne.

Kort, et, kortlægge, at. Korttegnig, en, er. Kortgivning, en, er. Kortspil, let.

Kört, kortaaudet, -ede, korte af, at, kortelig. Korthed, en.

Körtelutning, en, er, *elek.*, fejlagtig Forbindelse mellem to Ledninger.

Körtstagsvis, *sov.*, stærkt skraanende Retning, f. Eks. af Ankerkættingen.

Körvöl, ten, ter, Orlogsskib med Kanoner paa det överste (aabne) Dæk, men uden lukket Batteri.

Körvbant, en, er, Præst for Kybele, hvis Fest höjtideligholdtes med larmende Musik.

Körvdon, græsk Hyrdenavn, et smægtende, forelsket Menneske.

Körväs, en, er, Foregangsmand i Kunst eller Videnskab.

Kösäk, ken, ker.

Köscher el. **käuscher** (hos Jøderne om Spisevarer), forskriftmæssig, ren, tilladt.

Koselig, *nsk.*, hyggelig.

Kosmetik, ken, Pyntekunst, Forskönnelseskunst. **Kosmotisk**, forskönnende.

Kösmisk, som angaar hele Verden, har Hensyn til Verdensbygningen (Universet).

Kösmogoni, en, Læren om Verdens Opvindelse el. Opstaaen. **Kösmografi**, en, Verdensbeskrivelse. **Kösmologi**, en, Læren om Verden i dens Fuldstændighed.

Kösmologisk, som hörer til eller angaar denne Lære.

Kösmopolit, ten, ter, Verdensborger. **Kösmopolitisk**, verdensborgerlig.

Kösmes, en, den ordnede Verden i Modsetning til Kaos.

Köst (kort o), en, e, Kasteskift, et, er, koste, at.

Köst (kort aa), en, Koster = Tyvekoster. Kortgænger. koste at (give **K.**).

Köste (kort aa), at (om Prisen). kostbar. kostelig.

Köstüme (kostyme), t, r, Paaklædning, Dragt, særlig Teaterdragt, Maskeradedragt.

K.bal, let, ler, Bal, til hvilket Deltagerne møder i Maskeradedragter, men uden Maske. **köstümüro**, at, iföre **K.**

Köstümüör (kaastymje), en, er, Teaterskrædder; opsynshavende ved et Teaters Garderobe.

Kötölöt, se **Karbonäde**.

Köt, tet, *nsk.* lille Værelse. Hul.

Koteri, et, er, sluttet Selskab, Parti (i nedsettende Betydning).

Kornet.

Kotillon (kaatlijaang), en, en Slags Sel-skabsdans.

Koturne, n, r, højhælet, meget tyk-saalet Snørestøvle, som de gamle Græ-kere brugte i Sørgepillene for at blive højere, mere imponerende; være paa Ko-turnen: være højtravende i Tale- eller Skrift.

Kovendo, at, *søv.*, vende Skibet for Vinden.

Kovs, en, e, *søv.*, Jærnring, hvis Yder-side er hul; i denne Huling lægges et Tov, der splidses fast om Kovsen; an-vendes mange Steder om Bord.

Køffe, t, r, *søv.*, rundt Kahytvindu paa et Fartøj.

Kraal (krat) en, By eller Lejr hos sydafrikanske Folkeslag.

Kraas, en, e, Kraasesuppe, n.

Krabask, en, e, en af Remme flettet Pisk.
Krabstømmer, et, *nsk.*, Tømmerstokke, der ved Sortering af flødet Tømmer findes uden Ejermærke.

Krabåt, en; er, (af Kroåt), ustyrligt Menneske; spøgende Benævnelse for et muntert, kraftigt udviklet Barn. **Krabåt**, fortrinlig.

Krabbo, n, r.

Krabbo, n, r, *fisk.*, en Slags Anker, der støtter de Pæle, til hvilket et Bundgarns (s. d.) Overkant er fæstet.

Kradse, at, kradserstig. **Kradser**, en, e. **Kradning**, en.

Kradser, en; e, *mil.*, skrueformet Ap-parat til at trække en Kugle ud af Ge-værløbet.

Kraft, en, Kræfter. kraftig.

Kragbjælke, n, r, Bjælke i en Træbro, som bærer Strækbjælkerne.

Krage, n, r.

Kragejelle, n, r, *søv.*, almindelig spids-gattet Sejlbaad med een Mast.

Kragetæer, Fl, Træstykker, som tap-pes sammen parvis og lægges over Ryggen paa straatækte Huse for at holde paa Møningen.

Kragetæer, Fl., daarlig, utydelig Skrift.

Kragston, en, e. se **Konsolsten**.

Krak, et, Brag, Fald; Børs- eller Han-delskrise.

Krak, ken, ker, *nsk.*, Træstol.

Krakiler, en, e, kivagtigt Menneske.

Krakilek, trættekær.

Krakmandel, en, -dler.

Kram, met. kramme ud, at, Kram-meri, et.

Krambambuli, opr. Kirsebærbrændevin, spøgende om Spirituosa i det hele.

Kramme, at. Krammen, en.

Krampe, n, r. Metalkrampe.

Krampe, n, r. Krampetrækning, en, er.

Kramstugl, en, e, *jagt.*, Fællesnavn for alle Drosselarter.

Kran, en, er, Maskine til Flytning af

svære Byrder, saavel i lodret som i vandret Retning.

Krananker, et, -kre, *søv.*, deto Skibs-ankre, som er an-bragte under Kran-bjælkerne (s. d.).

Kranbjælke, n, r, *søv.*, Bjælke forude

Kran.

i Skibet, der gaar vandret el. skraat ud fra Rælingen paa hver Side af Stævnen, og under hvilken Kranankeret hænger.

Krangel, et, *nsk.*, Strid, Trætte. **Krangle**, at, yppe Strid.

Kraniologi, en, Læren om Hjerneskalens Form.

Kranium, -iet, -ier, Hjer-neskal.

Krans, en, e, krans, at, Kransning, en.

Krans, en, e, *skom.*, smalt Stykke Læder, som lægges langs Randen mel-lem Bindsaal og Ydersaal, naar der ikke kræves en hel Mellemsaal.

Kransøjern, et, *skom.*, Apparat til at sætte en Kant paa Saalen med.

Krap, kort (om Søgang).

Krap, pen, Plante, af hvis Rod der faas et rødt Farvestof; ogsaa dette Farvestof.

Krapmaskine, n, r, *farv.*, Ma-skine til at blødgøre det valkede Tøj.

Krapyl, et, gement Pak, Pøbel.

Kras, djærv, grov.

Krat, tet. Kratskov, en, e.

Kräter, et, e, Tragt, tragtførmig Aab-ning af et ildsprudende Bjerg.

Krav, et.

Kravat, en, s, Halsbind, Halstørklæde.

Krave, n, r, Kraveknep, pen, per.

Kravekløds, en, er, *skræd.*, tykt, halv-rundt Plankestykke, hvorpaa Frakkekra-ven presses.

Kravelbygget, ede, *søv.*, kaldes et Skib, naar Bordene ligge Kant mod Kant (mod-sat **klinkbygget**).

Kravl, et, kravle, at. Kravlen, en.

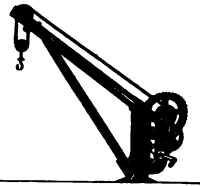
Kreatür, et, er, Skabning; Dyr, især Husdyr; en fornem Mauds Yndling, en Spyttslikker.

Krebs, en, Krebsdyr, et. Krebsgang, en. krebse, at.

Kredøse, at, smage paa og derefter overrække (Spiser og Drikke), drikke til.

Kredønsbord, Skænebord. **Kredøns**, Fl. Komplimenter.

Kredit, ten, Tiltro, Anseelse, godt Rygte for Soliditet; Betalingsfrist; Borg, f. Eks. tage paa **K. han.**, **Kredit** el. **Kreditsido**,

Kranium.

1 Pandeben, 2 Isse-ben, 3 Nakkeben, 4 Tindingeben, 5 Næ-seben, 6 Overkæbe-ben, 7 Underkæbe-ben.

Krans-øjern

den Side, paa hvilken en Persons Tilgodehavende og de af ham betalte Summer indføres (mods. **Debet**). **Kreditbrev**, Brev, hvori Udstederen erklærer at indestaa for en, til hvem der udbetales Penge paa hans Anbefaling; ogsaa: et Brev, hvori man forskaffer nogen Troværdighed. **K.forening**, Forening af Laantagere med det Formaal at skaffe sig Laan paa Grundlag af deres samlede gensidige Ansvar. **K.kasse**, Anstalt, hvorved man imod Renter kan faa Penge til Laans mod Prioritet i Ejendomme. **K.oplag**, Købmænds Oplag i deres egne Pakhuse af udførte Varer uden straks stedfunden Betaling af Indførselstold. **kreditøse**, at, borge, give paa Borg; godskrive, skrive paa Kredit-siden.

Kreditiv, et, er, aaben Anvisning, hvis Ihændehaber kan hæve Penge paa Udstederens Regning hos dennes Forretningsforbindelser; Anbefalingskrivelse, skriftlig Fuldmagt for en Gesandt = **Ak-kreditiv**.

Kréditor, en, -tører, den, der har noget til gode.

Kreds, en, e, kredse, at.

Kreöre, at, vælge, udvælge, udnævne, f. Eks. til Doktor. **k.** en Rolle, være den første Fremstiller af den.

Kremation (-sion), en, er, Ligbrænding.

Krematorium, -iet, -ier, Bygning, indrettet til Ligbrænding.

Kreml, en, egtl. Fæstning; den indre befæstede Del af Moskva og andre russiske Byer.

Krémor-tårtari, renset Vinsten.

Kromte, at, *nsk.*, rømme sig,

krenelérét, forsynet

med Skydeskaar.

Kroöl, en, er, Betegnelse for Evropaere, der er fødte og bosatte i Frankrigs og Spaniens nuværende el. forhenværende amerikanske Kolonier.

Kroesöt, en og et, en farveløs, ætsende Vædske, der bruges som desinficerende Middel.

Krop, pet, Flor, kruset Flor.

kropere, at, omkomme, dø; om Dyr styrte; ærgre, krænke.

Krostomati, en, er, udvalgt Samling af Stykker af flere Forfatteres Værker; Mønstersamling.

Krotin, en, er, el. **Kretiner**, en, e, Person, der lider af Kretinisme. **Kretinisme**, n, Form af Idiotti, ledsaget af Misdannelse af Legemet og Opsvulmning af Skjoldbrusk-kirtelen; forekommer især i Alpedalene.

Kroti og **Plöti**, egtl. Kong Davids Livvagt; allehaande Folk, sammenløbet Pak.

Kröüzer (krøjtsér), en, e, lille tysk

Skilleløb = $\frac{1}{100}$ østerrigsk Gylden = $1\frac{1}{2}$ Øre (er nu gaaet af Brug).

Krickel, en, Slags Boldspil.

kridhvid.

Kridt, et, kridte, at.

Krig, en, e, Krigsfange, n, r, krige, at. **Kriger**, en, e, krigersk.

Krig, en, e, *søv.*, Krumtømmer, der forbindes Stævnen med Kølen.

Krigsmær, et, *søv.*, Afsætning paa et Panserskibs Master, forsynet med lettere Skyts.

Krik, ken, ker, ussel Hest.

Krikaand, en, -ænder.

Krille, at, Krillehoste.

kriminal el. **kriminöl**, som angaar Forbrydelser. **Kriminalist**, en, er, Jurist, som beskæftiger sig med Strafferet. **Kriminalistik**, ken, Læren om den Maade, paa hvilken Forbrydelser udøves, og Midlerne til deres Opdagelse. **Kriminalkammer**, et, -kamre, Afdeling af en Ret, hvor Forbrydelser undersøges og paadømmes. **Kriminalprocés**, sen. Straffeprocés **Kriminalret**, ten, Strafferet, Straffedomstol (modsat **Civilret**).

Krimskrams, et.

Kringle, n, r.

Krinkelkrog, en, e.

Krinoline, n, r, oprindeligt et Haardugsskørt, udspændt ved Hjælp af Fiskeben og lign.; senere en kurvedannet Ballon af Staalffedre til at holde Damekjolen udspændt.

Krinoline.

Kris, en, malajisk Dolk.

Krise el. **Krisis**, en, er, Afgørelse, afgørende Vendepunkt, f. Eks. i en Sygdom.

Krist, Fork. af **Kristus**, kristelig, kristen, nt, ne, Kristen, en, Fl. Kristne, de. Kristendom, men. Kristenhed, en. Kristi, Ejef. af Kristus. kristne, at.

Kristmaanød, en, er = December.

Kristologi, en, Læren om Kristi Person.

Kristtorn, en, e, en Slags stedsegrøn Busk el. Træ.

Kristus, den salvede.

Kritorium, -iet, -ier, Kendemærke, Særkende; ved Væddeløb = Forsøgsløb (s. d.).

Kritik, ken, ker, Undersøgelse, Bedømmelse, Dom; Bedømmelseskunst; Dadel. **Kritiker**, en, e, el. **Kritikus**, sen, ser, Bedømmer, Kunstdommer; Dadel. **Kritisere**, at, prøve, bedømme; dadel, vrage. **kritisk**, prøvende, undersøgende, bedømmende; betænkelig, mislig.

Krø, en, er, Kromand, en, -mænd.

Krø, en, er, sækkormet Udvidelse paa Fuglenes Spiserør, der tjener til midlertidigt Opbevaringssted for Føden.

krenelérét Mur.

Krog, en, e, krogrygget. krogget. -ede.

Krogland, en, -tænder, Hestens Hjørnetand.

Krököro, at, gøre Udkast til et Kort. **Kröki**, et, er, flygtig tegnet Kort over et Terræn.

Krököro, at, *spt.*, i Krokot at lægge sin Kugle tæt til en anden og sende denne bort ved et Slag paa sin egen Kugle.

Krökot, Spil med Trækugler, der drives henad Jorden gennem Buer ved Hjælp af langskafede Træhamre.

Krökodil, len, ler. Krokodil-fordøjelseskunal med Kro. legraad, en.

Krökus, en, er, Plante. der hører til Liljerne; af en af Arterne faas Safran.

Krom, et, hvidt, metallisk Grundstof.

Kromatik, ken, Farvelære; Læren om Farveblanding. **Kromätisk**, farvet. *mus.*, op- eller nedstigende Skala i en Række Halvtoner.

Krömelotografi, et, er, Fotografi i naturlige Farver; koloreret Fotografi.

Krömelitografi, en, Farve-Stentryk.

Krömotyp, en, Bogtryk i flere Farver.

Kronben, et, el. **Krone**, n, r, næst-yderste Taaled hos Hovdyrene (se Fig. Hest).

Krone, n, r, krone, at. Kroning, en, er, Kroningsdag. en, e.

Krone, n, r, *reb.*, to halv-runde Stykker Træ, indbyrdes forbundne i en vis Afstand og anbragte paa Stempelet (s. d.) over Hjulet. I den

øverste, runde Kant er der til hinanden svarende Fordybninger, hvori der anbringes Drev (s. d.), fastholdte ved Jærnbøjler.

Kronhjul, et, *tekn.*, Tandhjul, hvis Tænder ikke er rettede udad, men er parallelle med Hjulaksen.

Kronido, n, r, Efterkommer af **Kronos** (s. d.).

Kronik, en, er, Kronike; historisk Fremstilling. der udelukkende er ordnet efter Tidsfølgen.

Kronisk, som varer i længere Tid, langvarig, især om Sygdom (modsat akut).

Kronologi, en, Tidsregning, Tidsfølge.

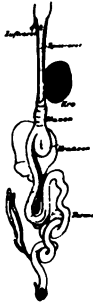
Kronologisk, horende til **K. Kronométer**, et, -metre. Tidsmaal; et meget nøjagtigt Ur.

Krönes, i den græske Mytologi den yngste af Titanerne, Fader til Zeus (s. d.).

Kronrage, at, rage Haaret af Issen (se **Tonsur**).

Kronvidne, t, r, (især i England) straf-

Dansk Retakrivnings- og Fremmedordbog.

Fordøjelseskunal med Kro.

Krone.

Krone.

skyldig Person, der mod Lofte om Straffrihed optræder som Vidne mod sine medskyldige.

Krop, pen, pe.

Krop, en, Sygdom, der ytrer sig ved Opsvulmen af Skjoldbruskkirtelen.

Kropdue, n, r, el. **Kropport**, en, er, Duerace med kugleformig opsvulmet Hals og Kro. [**Kröki**.

Kroquis (kraaki), se **Krucifiks**, et, er, Billede af Kristus paa Korset.

Krudt, et.

Krudthorn, et, *jagt.*, Beholder, i hvilken Skytten havde sit Krudt, før man brugte Patroner.

Krukke, n, r.

Krum, me. krumme,

at. Krumning, en, er.

Krumme, n, r.

Krumpasser, en, e.

tekn., Passer med krumme Ben til udvendig Maaltagning.

Krumslutning, en, *mil.*, Straf, ved hvilken Delinkventens Arme og Ben fastgjordes i en Tværbjelke, saa at Legemet var stærkt bøjet; nu afskaffet.

Krumstav, en, e, Bispestav, **Krumpasser**. Tegn paa de romersk-katolske Bispers Værdighed.

Krumtap, pen, pe, *tekn.*, Maskindel, som omsætter en frem- og tilbagegaaende Bevægelse til en omrejsende.

Krus, et, e.

Krusedulle, n, r, Krusemynte, n, r, kruse, at. Krusejærn, et, Krusning, en, er.

Krushammer, en, hamre, *stenh.*, en Hammer, hvis Hoved sammensættes af en Række enkelte Jærn (se Fig.).

Kruståde (udtales, som det skrives), n, r, lille Bagværksform af Dej, beregnet til at fyldes.

kry, at, *nsk.*, sværme i Mængde.

Kryb, et, krybe, at, krøb,

krøben, et, ne. Krybdyr, et, Krybskytte, n, r. Krybskytteri, et. Kryber, en, e. Kryberi, et, er. Krybning, en, er.

Krybbe, n, r.

Krybbebider, en, e, Hest, der har den Uvane at sætte Fortænderne mod Krybbekanten og samtidig nedsluge Luft.

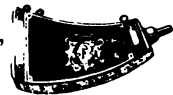
Kryddernellike, n, r. Krydderi, et, er. krydre, at.

Kryds, et, krydse, at. Krydsning, en, er.

Kryds, et, den nederste Del af Ryggen

Krucifiks.

Krudthorn.

Krumpasser.

Krushammer.

udfor Krydshenet; den bageste Del af Hestens Ryg i Forbindelse med den øverste Del af Baglemmerne (se Fig. Hest). **mus.**, Fortegnet $\frac{H}{\#}$, der sat foran en Node betegner, at denne skal forhøjes en halv Tone. *søv.*, Togt el. Del af et Togt, især naar Skibet har sejlet frem og tilbage i et vist Farvand. **Krydsbon**, et, de hos den voksne sammenvoksede Krydshvirvler, nedenfor Lænden. **krydse**, at, *søv.*, arbejde sig frem bi de vind, snart over en Bov, snart over en anden. **Krydsør**, en, e, *søv.*, hurtigsejlende Krigsskib, i Regelen med kraftig Armering, men uden Panser. **Krydsfartøj**, et, er, *søv.*, Toldkutter.

Krydshoved, et, er, *tekn.*, Klods af Smedejærn el. Staal, til hvis ene Side Stempelstangen er fastgjort, medens Plejlstangen er saaledes forbunden med den anden Side, at den kan vugge frem og tilbage.

Krydsmast, se **Mosanmast**.

Krydsmejsel, en, -sler, *smed.*, smal Mejsel med Eggen paa tværs.

Krykko, n, r.

krympe, at, Krympning, en, er. **Kryolit**, ten, et Mineral fra Ivgitut i Sydgrønland, bruges til Fremstilling af Soda osv.

Kryptkirke (skjult Kirke) kaldtes i Kristendommens Forfølgelsestid et hemmeligt i Huler eller under Jorden anlagt Bedehus. **K.** findes endnu hist og her under større Kirker, f. Eks. i Viborg og Lund, oprindeligt bestemte til Gravkapeller.

krypto-, i Sættelser: skjult, hemmelig.

Kryptogam, en, er, *bot.*, blomsterløs **Kryptograf**, en, er, en, som skriver med hemmelige Tegn. **Kryptografi**, en, hemmelig Skrivekunst, Lönskrift.

Krystal, len, ler, et Legeme, som har dannet sig i en vis regelmæssig Skikkelse, med jævne, af lige Linier begrænsede Flader, især af Mineralriget; den aldeles rene og gennemsigtige Kwarts, Bjærgkrystal; meget fin og klar Glasart. **Krystallisk**, regelmæssig dannet, lig Krystal; klar, gennemsigtig som **K.**

Krystallisation (-sjon), el. **Krystallisering**, en, er, et flydende Legemes Overgang til et fast under en vis bestemt Skikkelse, Forvandling til Krystal; Krystaldannelse. **krystallisere**, at, antage Krystalform; Krystallinse, n, r, den linseformige, gennemsigtige Del af Øjet.

Krystallografi, en, Læren om Krystallerne.

kryste, at, Krystning, en.

Kryster, en, e, krysteragtig.

Kræft, en, Kræftknude, n, r.

Kræmmer, en, e, Kræmmeraand, en.

Krænge, at, Krængning, en, er.

Krænke, at, Krænkelse, n, r.

Kræse, at, kræsen, -ent. -ne.

Kræve, at, Krævning, en, er.

Krøbling, en, er og e.

Krøge, at, *nsk.*, bøje, krumme.

Krølle, n, r, Krøllhaar, et, krølle, at, Krøllejærn, et.

Kroniko, n, r, Kronikeskriver, en, e.

Kros, et, Hinde i Underlivet, der tjener til at holde Tarmene i deres Leje.

Krøsus, fordum en meget rig Konge i Lydien; deraf: en **K.**, en hovedrig Mand.

Kube, n, r.

Kubbe, n, r, *nsk.*, Træstub, Brændestykke. **Kubbestol**, en, e, Stol, udhulet af et Stykke Træ.

Kubøre, at, beregne et Legemes Indhold; opløfte en Størrelse i tredje Potens (s. d.). **Kubikalen**, en, en Terning, som paa hver Kant er en Alen. **K.maal**, et, Indholdsmaal. **K.tal**, let, Produktet af et Tal, sat tre Gange som Faktor.

K.rod, en, -rodde, den enkelte Faktor i et Kubiktal. **kubisk**, terningdannet.

Kubus, en, er, Terning.

kuo, at.

[Master.

Kul, fen, fer, rundgattet Skib med to **Kul**, n, r, *farv.*, Kar til Farvning af Uldgarn.

Kugle, n, r, Kugleflade, n, r osv.

Kugleled, et, Led, i hvilket en Kugle bevæger sig i et Leje, saa at Drejning kan finde Sted til alle Sider.

Kugleleje, t, r, et Akselleje, hvor Akslen bevæger sig paa Kugler for at formindske Gnidningsmodstanden.

Kuguär, en, er, amerikansk Panter.

Kuhröigen el. **Kuhröihen**, schweizisk Hyrdemelodi, sunget el. spillet paa Alpehorn. naar Kvæget drives ud el. hjem.

Kujön, en, er, Kryster. **kujönöro**, at, behandle foragtende, plage, pine, undertrykke.

Kuk, ket, kukke, at, Kukken, en.

Kul, let, Kulsvier, en, e, kulle, at.

kulänt, flydende, let, utvungen; föjelig, eftergivende, medgørlig.

Kuld, et, kuldlyse, at, Kuldlysning, en, kuldkaate, at, Kuldkaatelse, n, kuldseje, at, Kuldsejling, en. [kuldslaa, at.

Kulde, n, Kuldegrad, en, kuldskær.

Kule, n, r, kulegrave, at.

kule, at, Kuling, en, er.

Küli, en, er, Hindu el. Kineser af de lavere Kaster, der ernærer sig som Dag-lejere.

kulinärisk, hvad der hører til Køkkenet, til Madlavning.

Kullisje, n, r, *skom.*, Apparat til at

Krykke.

Kugleleje.

afpudse Kanten af Saalen med (egtl. urigtig Udtale af det følgende Ord).

Kulisse, n, r, *teat.*, Side-dekoration paa Scenen. *tekn.*, den Ramme, i hvilken Krydshovedet (s. d.) paa en Dampmaskine glider. **K.styring**, en, er, Krydshovedets Styring ved Kulisser.

Kullo, n, r, *fisk.*, kort Pæl, nedrammet i Bunden til Støtte for Bundgarnspælene.

Kullor, en, en Torskeart.
Kullor, en, Hestesygdom; kulret, -ede.
Kullet, -ede, uden Horn (om en Ko); uden Taarn (om en Kirke); skaldet.

Kulmile, n, r, en Dyrge Træ, som er dækket med Jord el. Græstørv, og som antændes og langsomt forkuller.

Kulmination (-sjon), en, er, en Stjernes Gennemgang gennem et Steds Middagslinie. **K.-spunkt**, dens Højdepunkt; højeste Standpunkt, højeste Grad af Magt, Anseelse osv. **kulminøre**, at, gaa gennem Middagslinien; være paa sin Lykkes, Æres højeste Punkt.

Kulsæk, ken, ke, *tekn.*, den videste Del af Højovnen (se Fig. Højovn).

Kultivation (-sjon), **Kultivering**, en, er, Dyrkning; Bepantning, Forædling.
Kultivator, en, -tører, et Redskab, der forener Plovens og Harvens Egenskaber.
kultivøre, at, dyrke, danne, forædle; pleje, søge at vedligeholde f. Eks. et Bekendtskab.

Kultür, en, er, Dyrkning, Agerdyrkning; Aandens Dannelse og Udvikling.

Kultus, en, Gudsdyrkelse; Kirkeskikke.
K.minister, Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Kulør, en, er, Farve; i Kortspil Trumffarve; Anstrøg; Skin; Tendens (et Dagblads). **kulørt**, farvet, broget.

Kummo, n, r.

Kummer, en, kummerlig.

Kumulation (-sjon), en, Sammenfyndning, Ophobning. **kumuløre**, at, opdygge, beklæde flere Embeder paa samme Tid.
Kumulus, en, Dyrge; Klodesky.

kundbar, kundgøre, at, Kundgørelse, n. r. Kundskab, en, er. kundskabsrig.

Kunde, n, r. Kundereds, en.

kunne, at, kan, kunde, kunnet.

Kunsti, en, er, kunstig. kunstle, at, Kunstleri, et, er. Kunstner, en, e. kunstnerisk.

Kup, pet.

Kupø, en, er, Afdeling af en Jærnbanevogn; ensædet, lukket Vogn.

kupøre, at, afskære, afhugge, afstumpe; (i Kortspil) tage af, stikke over. **kupøret** **Torrøn**, bakked Egn, der er gennemskaaen af Hulveje og Grøfter.

Kupiditøt, en, Begærlighed, Lystenhed.
Kupido, Elskovsguden, Amor.

Kulisseje.

Kuplöt, tet, ter, to med hinanden rimende Verslinjer; Strofe, lille Vise.

Kupön (-paang), en, er, Afsnit, afskåret Stykke; de Rentekvitteringer, som er vedhæftede Statsobligationer eller Aktiebrev.

Kuppel, en, -pler, Tag, bygget i Form af en Halvkugle.

Kur, en, e, Helbredelse, Lægning. **Kür-gæst**, en, er, den, som for sin Helbredelses Skyld besøger en Sundhedsbrønd.
Kurmetøde, n, r, Sygebehandling efter visse Grundsætninger.

Kur, en, Opvartning ved Hoffet eller hos fyrstelige Personer. **gøre K.** til en, stræbe efter Yndest hos en, søge at vinde ens Kærlighed. **Kurmager**, en, e, en, der gør Kur.

kuråbol, helbredelig.

kuränt, løbende, gangbar, afsættelig.

Kuratöl, let, Formynderskab, Værgemaal, Forstanderskab. **Kurätor**, en, -törer, Formynder for Myndlinge mellem 18 og 25 Aar, Forstander for en offentlig Stiftelse. [gender.

Kurör, en, er, Ilbud, især i Statsanlig.

kuröre, at, læge, helbrede; istandsætte.

Kurfyrste, n, r, i gamle Dage en af de tyske Rigsfyrster, som havde Ret til at vælge Kejseren.

Kürie, n, r, en af de 30 Folkeafdelinger i det gamle Rom; den romerske **K.**, samtlige pavelige Embedsmænd og Domstole til den almindelige Kirkerets Udøvelse, den pavelige Regering.

Kuriositöt, en, er, Sjældenhed, Mærkværdighed, Seværdighed. **kuriös**, sælsom, sær, besynderlig, mærkværdig.

Kuriosum, Fl. **Kuriosa**, se **Kuriositöt**.

Kurro, n, r.

kurro, at (om Duer).

Kurs, en, er, Løb; den løbende Pris paa Guld- og Sølvmonter, Statspapirer, Aktier, Veksler osv.; deraf Pengekurs og Vekselkurs; Omløb; Retning, Vej. **holde Kursen**, søv, følge den rigtige Retning.

kursøre, at, være i Omløb, være gangbar.

Kursiv el. **Kursivskrift**, skraatliggende latinsk Bogtrykkerskrift (**Kursiv**). **kursivøre**, at, trykke noget med **K.**

kursörisk, fortløbende, uafbrudt; flygtig, løselig.

Kürsus, et, Løb; sammenhængende Række af Forelæsninger; Undervisning, der omfatter eet el. enkelte bestemte Fag; Undervisningsanstalt, der forbereder til de forskellige Eksaminer, men i friere Form end de egentlige Skoler.

Kurtägo (-tasje), n, Mæglerlön, i Alm. bestaaende i en Procentandel af det solgte.

kurtisøre, at, gøre Kur til.

Kurtolsi (-toasi), en, høflig og ridderlig Oppførelse, særdeles Høflighed og Belevenhed.

Kurv, en, e. Kurvblad, et, e Kurvearbejde, t, r.

Kurve, n, r, krum Linie.

Kusine, n, r.

Kusk, en, e. Kuskesæde, t, r.

Kuske, at.

Kusma, en, *nsk.*, Faaresyge.

Kustøde, n, r, el. **Kustos**, en, Vogter, Opsynsmand, Tilsynsmand, især ved Universiteter og Samlinger.

Kutte, n, r, Munkekappe.

Kutter, en, e, søv., enmastet, skarphygget, hurtigsejlende Fartøj.

Kuvært, en, er, Omslag, Brevomslag; Opdækning til een Person. **Kuværtøse**,

at, forsyne med Omslag, indeslutte.

Kvabbe, n, r, en Fisk.

Kvabso, en, *fisk.*, Stenbiderhun.

Kvad, et.

Kvade el. **Kvao**, n, *nsk.*, Harpiks.

Kvader, en, e, el. **Kvadersten**, en i Firkant tilhugget Sten.

Kvadrant, en, er, en Fjerdedel af et Hele, især en Fjerdedel af en Cirkel; Vinkelmaaler, Gradmaaler, et matematisk Instrument med en Fjerdedels Kredsbue, inddelt i 90 Grader og tjenlig til at maale Vinkler, Grader, Højder.

Kvadrät, et, er, ligesidet, retvinklet Firkant; Produkt af et med sig selv multipliceret Tal (**K.tal**); *mus.* Oplosningstegn ($\frac{1}{2}$), der hæver Virkningen af et foregaende Kryds (s. d.) el. Be ($\frac{1}{2}$). **K.maal**, et, Flademaal, lige stort i Længde og Bredde. **K.indhold**, et, = Fladeindhold. **Kvadratisk**, format som et **K. K.rod**, en, -rødder, et Tal, der ved at multipliceres med sig selv frembringer Kvadrattallet. **Kvadratür**, en, er, Beregning af et **K.**, der i Størrelse nøjagtig svarer til en af krumme Linier begrænset Figur. *astr.*, to Himmellegemers indbyrdes Stilling, naar de er fjernede $\frac{1}{4}$ Cirkel fra hinanden, betegnes ved \square . **Kvadrøse**, at, gøre firkantet, afdele i Firkanter; multiplicere en Størrelse med sig selv.

Kvadrionnium, et, en Tid af fire Aar.

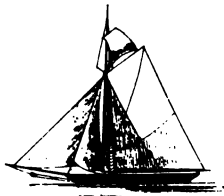
Kvadrifolium, et, et Firblad; Firklover. **Kvadrifolisk**, firbladet.

Kvadrille (-drille), n, r, Dans af 4 Par, i Alm. Kontradans, Musikken til samme.

Kvadrüpel, firefold, firedobbelt. **Kvadrüpel**, en, er, et firedobbelt Tal el. Størrelse. **Kvadrüpel-Alliance** (angse), Forbund mellem fire Magter. **Kvadrüpløse**, at, gøre firedobbelt.

Kvakle, at. **Kvakleri**, et, er.

Kvaksalver, en, e, en, som udøver

Kutter.

Lægekunsten uden at være berettiget der til: Fusk i Lægekunsten.

Kval, en, er, kvalfuld.

Kvalificere, at, gøre skikket eller duelig til. **Kvalificerede** Forbrydelser, Forbrydelser med saadane Blomstændigheder, at de ellers for dem fastsatte Straffe skærpes. **Kvalifikation** (-sion), en, er. Duelighed, Dygtighed til en vis Forretning, Fag el. Embede; en deri begrundet Børettigelse til at ansøge om en saadan Forretning eller Embede.

Kvalitativ, som har Hensyn til en Tings Beskaffenhed, Egenskaber, Værdi. **K.** Analyse, *kem.*, med det Formaal at finde, af hvilke Grundstoffer Forbindelser bestaar.

Kvalitet, en, er, Indbegrebet af alle Egenskaber ved en Ting; Beskaffenhed, Egenskab, Godhed, Værdighed, Rang, Stand.

Kvalm, **Kvalm**, en. **Kvalme**, n. **kvalme**, at.

Kvantitativ, som har Hensyn til Mængden, Størrelsen, Vægten osv. **K.** Analyse, *kem.*, med det Formaal at finde Bestanddelenes Vægtforhold. **Kvantitet**, en, er, Flerhed, Mængde, Antal, Størrelse, Vægt; Stavelsemaal, Vokalernes Lydlængde.

Kvantsvis, paa Skrømt, spøgende.

Kvantum, et, Pl. **Kvanta**, Andel, Mængde, Maal, Beløb, Tal, Sum.

Kvart, en, er, Fjerdedel, Fjerdedelsmaal. Fjerdedelsarkstørrelse, f. Eks. en Bog i **K.**; *mus.*, den fjerde Tone over Grundtonen; Interval paa to hele og een halv Tone; den tredje Strøng paa Violinen, den fjerde paa Bratchen og Violoncellen. *fægt.*, Hug eller Stød efter Modstanderens venstre Side.

Kvartal, et, er, Fjerdingaar, Fjerdingaars Indtægt eller Udgift, Løn osv. **Kvartalter**, fjerdingaarsvis.

Kvartan, fjerdedags. **K.feber**, Fjerdedagsfeber.

Kvartation (-sion), en, *kem.*, Guldets Udskillelse fra Sølv ved Salpetersyre; Metalblanding af 1 Del Guld og 3 Dele Sølv; en saadan Udskillelse af Metaller, at det ene Metal nedbringes til en Fjerdedel af den hele Masse.

Kvartør, et, en Fjerdedel af en Aen og en Time; en Afdeling i en Have, en By osv.; de tiltagende og aftagende Maaneskifter (første og sidste **K.**); Bolig, Bopæl, Logi. **K.maud**, Underofficer ved Søetatens Skibstømmere. **K.møster** den ringeste Klasse af Underofficerer for Matroser paa Krigsskibe; en Underofficer, der søger for at skaffe Soldaterne Kvarter.

Kvarterøn, en, er, Barn af en Europær og en Mulatinde.

Kvartet, ten, ter, Musikstykke for fire Stemmer eller 4 Instrumenter. **Strygok**, for to Violiner, een Bratch og een Violoncel.

Kvarts, en, et Mineral, der væsentlig bestaar af Kiselsyre.

Kvas, et, Risbrænde.

Kvas, en Slags gæret Drik, bruges i Rusland.

Kvaso, n, r, *fisk.*, Fartøj, der er udstyret til Fiskeri, sædvanlig forsynet med Dam til Opbevaring af Fisken. **K.dam**, men, me, Rum i Kvasen med gennemhullede Sider, saa at Vandet frit kan strømme igennem.

Kvassia, en, bittert Stof, der faas af et tropisk Træ og anvendes i Medicinen.

Kvast, en, er, kvastblomstret.

Kvatørne, n, r, i Talloeriet fire besatte og udtrukne Tal.

Kveite, n, r, *nsk.*, Helleflynder.

Kvoidsvord, en, *nsk.*, Aftensmad.

Kvidder, et og en, kvidre, at.

Kvide, n, kvidefuld.

Kvio, n, r, kaldes Koen, fra den er voksen til den har faaet sin første Kalv.

Kvik, ke (egtl. levende). Kvikgræs, set.

Kviksand, et, Kviksølv, et.

kvikne, at, *nsk.*, leve op igen.

Kvillajabark, en, Barken af et Træ fra Chile, anvendes som Sæbe.

Kvindo, n, r, Kvindekön, net. Kvindfolk, kvindagtig, kvindelig.

Kvint, et, Vægtenhed i Danmark, $\frac{1}{100}$ Ø eller 5 Gram, deles i 10 Ort.

Kvint, en, er, *mus.*, den femte Tone fra Grundtonen opad; Interval paa tre hele og een halv Tone; den øverste Streng paa Violinen (E); *fægt.*, Stød el. Hug efter Modstanderens højre Side (lavere end *Tors* (s. d.)).

Kvintessens, en, det bedste, fineste, kraftfuldeste, Kærnen af noget.

Kvintöl, ten, ter, Musikstykke for 5 Stemmer eller 5 Instrumenter.

Kvirinal, et, det kongelige Palads i Rom.

Kvist, en, e, Kvistkammer, et, -kammer.

Kvist, en, e, *nsk.*, Knast (i Træ).

kvit, te, færdig med, af med. **kvitte**, at, lade gensidige Fordringer gaa op mod hinanden. **kvittöre**, at, fritage, frikende for, give skriftligt Bevis for Penges Betaling, for en Regnings Afgørelse; opgive, lade fare, give Slip paa. **kvittering**, en, er, skriftligt Bevis for Penges Betaling el. Modtagelse, for en Fordrings Afgørelse, for at et Regnskab er behørigt aflagt osv.

Kvöta el. **Kvötadol**, en, e, en forholds-

mæssig Del, Andel, Lod, Bidrag.

Kvotiönt (kvosti-), en, er, det ved Deling el. Division fremkomne Tal, f. Eks 48 : 6 = 8, her er 8 K.

Kvæde, n, r, en Frugt.

kvæde, at, kvad, kvædet. Kvæde, t, r.

Kvæg, et, Kvægavl, en.

kvæge, at, Kvægelse, n.

Kvæk, ket, kvække, at.

Kvæker, en, e, Tilhænger af den af

Skomagere Georg Fox i Aaret 1649 England stiftede Religionssekt, som kalder sig selv Vennesamfundet.

Kvæld, en, = Aften, kvælde, at.

kvæle, at, kvalte, kvalt. Kvæler, en, e. 'kvæling, en, er. Kvælstof, fet.

Kvæn, en, er, Navn paa de i Norge boende Finner.

Kværke, n, Sygdom hos Hesten, der viser sig ved en Opsvulmning af Struben.

Kværn, en, e.

Kværn, en, e, *nsk.*, Mølle.

Kværulänt, en, er, den, som idelig fører Klager og Besværinger uden synderlig Grund. **kværuläre**, at, klage idelig og uden synderlig Grund.

Kvæso, n, r, Blæreorm hos Faaret, der, indført i Hundens Tarm, udvikler sig til en Bændelorm.

kvæsto, at, Kvæstning, en.

Kvæstion, en, er, Spørgsmaal, Opgave; Undersøgelse, Stridspunkt, (tidligere) pinligt Forhør.

kvæstionäre, at, spørge, udfritte, forhøre.

Kvæstor, en, -störer, Universitetskasserer. **Kvæstür**, en, Kvæstors Embede, Forretningslokale.

Kyböle, hos Grækerne Gudinden for Jordens Frugtbarhed.

Kyklöp, en, er, enöjet Kæmpe, en af Vulkans kæmpestore Smedesvende med et eneste rundt Öje midt i Panden.

kyklöpisk, som vedkommer en K. **kyklöpisk** Bygningsmaade, den ældste, raa

Byghningsmaade med utilhugne, over hverandre optaarne, ikke ved noget Binde-

middel forenede Stenmasser. **kyklöpiske** Mure, kæmpestore Mure fra Oldtiden af

denne Bygningsmaade.

Kylling, en, er, Kyllingesteg, en, e osv.

Kyndelmisse, Lysmesse, en Festdag (den 2. Februar), paa hvilken i den katolske Kirke Processionslysene indvies.

kyndig, Kyndighed, en.

Kyniker, en, e, Ögenavn paa en filosofisk Sekt i det gamle Grækenland, der holdt alt naturligt for anstændigt og tilladt; et raat, udannet, usædeligt Menneske.

kynisk, uanstændig, raa, uhumsk.

Kynisme, n, r, uanstændig, raa Adfærd; Svineri.

Kyper, en, e, Vintappersvend, som forstaar sig paa Vin.

Kyräds, et, er, el. **Kyräs**, set, ser, Brynje, Brystpanser. **Kyradsär**

el. **Kyrassär**, en, er, en i Panser eller Harnisk klædt Rytter.

Kyrie-öloison (ele-ison), Herre, forbarm dig!

Kys, set, Kyshaand, kysse, at, kys-

ses, at, kysselysten.

Kvæso.

Kyrads.

Kyse, n, r.
Kyso, at, kyste, kyst.
Kysk, Kyskhed, en.
Kyst, en, er. Kystland, et, e osv.
Kæbe, n, r. Kæbeben, et.
Kæde, n, r. kæde, at.
Kæde, n, *væv.*, det Garn, der gaar paa langs, og i hvilket Islætten slaas, Rende-garn.

kæk, ke. Kækhed, en.
kække, at, frembringe en Lyd som Gæssene.

Kælder, en, e. [en og et.
kæle, at, kælen, ent, ne. Kælenskab,
Kælling, en, er. Kællingesnak.
Kællingvind, en, *søv.*, Medvind.
kælve, at. Kælvetid, Kælving, en, er.
kæmme, at. Kæmmekam, men, me.

Kæmning, en.
kæmme, at, *mal.*, bruge Kammen til Aadring (s. d.).

kæmner, en, e, Forvalter af visse offentlige eller private Kasser, af en Stads Indkomster osv.

kæmpe, n, r. kæmpe, at. Kæmper, en, e.
kæmper, en, e, *ark.*, det øverste Led af en Søjle, Mur el. l., som bærer en Bue.

kænguru, en, er, australsk Pungdyr.
kæntre, at. Kæntring, en, er.

kæp, pen, pe. Kæphest, en, e. kæphøj.
kær, Kæreste, n, r. kærlig. Kærlig-hed, en.

kær, et. [maal, et, Klage.
kære, at, gammelt = klage. **kære**-
kærminde, n, r,
 Forglemmigej.

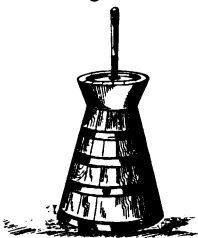
kærne, n, r. kærne-sund. Kærnehus, et.

kærne, n, r. højt Trækar, i hvilket Smørret ved Hjælp af **kæstangen** skilles fra Vallen. **kæmæk**, en, den Mælk, der bliver tilbage, naar Smørret er udskilt.

kærneform, en, *gibs.*, fast Gibsform.
kærnelinie, n, r, *mil.*, Midtlinien i et Kanonløb.

kærneskøre, n, r, Sygdom hos Træer, der bestaar i Revner, fremkomne ved Spænding i det voksende Træ.

kærre, n, r.
kærte, n, r, gammelt Ord for Lys.
kærve, en, e, Rille i Skruhovedet til Anlæg for Skruetrækkeren.
kætter, en, e. **kættari**, et er **kættarak**

Kærne.

Kætting, en, er. [et, er.

kævl, et. kævle, at, kævles. at. Kævleri.

kævle, n, r, svært, rundt Stykke Træ.

kø, en, er, i Billardspil Stødestok; den sidste Afdeling af en Armé; Række af Folk, som venter paa at faa Billet el. Adgang, f. Eks. til et Teater.

køb, et, til Købs. købslaa, at.

købmand, en, mænd. købe, at. Køber, en, e. København. Københavner, et. københavnsk.

kød, et. kødelig.

køje, n, r, til Køjs.

køkken, et, er.

køl, en, e, *søv.*, det underste langskibs løbende Tømmer i et Skib, der danner Grunden for Skibet, og over hvilket Bundstokkene lægges.

køle, at. kølig. Køling, en. kølne, at. kølnes. [Bryggerier.

kølestok, ken, ke, fladt Kølekar i

køihale, at, *søv.*, krænge et Skib over paa Siden for at reparere det under Vandgangen; trække en Mand ved et Tov gennem Vandet under Skibet (en tidligere brugt Straf).

kølle, n, r. Kølleslag, et osv.

kølle, n, r. Baglaaret af et slagtet Dyr, f. Eks. Dyrkølle, Kalvekølle.

kølle, n, r, Ovn med muret Flade, hvorpaa Malt tørres.

køllert, en, er, Læderkyrads uden Ærmer.

kølsvin, et, *søv*, Bjælke, der i hele Skibets Længde strækker sig over Kølen.

køn, net, Kønsforskel, kønnet, -ede. kønslig, kønsløs.

kønrog, en, sort Farvestof, som faas af Soden af fedt Gran- el. Fyrretræ.

køre, at, Køring, et. Kørsammen, et. Kørsel, -sler.

kørno, at, tærse anden Gang (om Byg). Køring, en.

kørner, en, e, *smed.*, spids Bolt, med hvilken der slaas et Mærke i Jærn, der skal bores, for at Boret kan faa fat paa det rigtige Sted.

kørvel, en. Kørvelsuppe, n, r.

køter, en, e, Hund, der ikke er af ren Race; Menneske med raat Væsen el. af rænkemaade.

Kø.

Køllert.

L.

L, som romersk Tal=50.

Laad, det, Vinteruld. laadden, -ent, -ne.

Laag, et.

Laage, n, r.

laak, *nsk.*, ussel, slet.

Laan, et, til Laans, laane, at. Laaner, en, e.

Laar, et. Laarben, et, osv.

Laaring, en, er, *søv.*, det indbuede Parti af Skibssiden agter ude.

Laas, en, e. Laasebeslag, et. laase, at.

Laas, en, e, *rebstl.*,

tykt, løsttvundet Hampetov, der ligger om en Hampeballe.

Laavo, n, r, *nsk.*,

Lade.

Lab, ben, ber. at suge paa L.

Laban, en, er. Labansalder, en.

labe, at. Laben, en.

laber Kuling, *søv.*, Vind, ved hvilken alle Sejl kan føres.

Läbordän, en, er, nedsaltet Kabliov.

labiäl, som hører til Læberne. **L-bogstaver**, Læbebogstaver (b, p, m, f, v). **L-toner**, Læbetoner.

Läbium, et, Læbe. Pibelæbe (ved Orglern). **L. loporinum**, Hareskaar.

Labor, Arbejde. **Laboränt**, en, er, Kemiker. **Laboratorium**, iet, ier, Værksted, især for Smeltere, Kemikere, Apotekere, Fyrværkere. **laboröro**, at, beskæftige sig med kemiske Arbejder, smelte, tilberede Lægemidler; lide af. **laboriös**, arbeidsom, møjsom.

labsalvo, at, *søv.*, bestryge med Tjære.

Labskøvs, en, Ret, tilberedt af kogt Kød med Kartofler og andre Grøntsager.

Labyrint, en, er, Bygning med utallige vildsomme Gange; Vildrede, forviklet Sag. **labyrintisk**, indviklet, forviklet.

lacero, at, snøre, gennemflette med Baand.

lacoröro, at, sønderrive, hudflette.

lächo (lähsj), slap, lad, dorsk, træg, fej, nedrig. **lachöro**, at, losne, slappe, give efter. **Lachetö** (lasjtje), en, Slaphed, Ladhed, Dorskhed, Fejhed, Nedrighed.

Lächosis, *myt.*, hos Grækerne den af Parcerne (s. d.), som spinder Livets Traad.

Läcrymæ Christi (Kristi Taarer), en Vin, der vokser ved Foden af Vesuv.

Lactoin, en, Næringsstoffet i Mælk.

lad = **deven**. Ladhed, en.

Lad, et.

Ladder, en, e. *kurv.*, Planke, hvori der med visse Mellemrer er Huller. I disse

stikkes de Stave, om hvilke en Bund skal flettes.

Ladder.

Ladder, Fl. *nsk.*, grove Overstrømper, Snesokker.

Lado, n, r.

Lado, n, r, hos Hesten Mellemrømmet mellem For- og Kindtænderne i Overkæben. [ning, en, er.

lade, at, ladede, ladet el. ladt. **Ladlade**, at, lod, ladet (i Sammensætninger ladt, f. Eks. tilladt; Fl. ladte).

Lader og Pagtor.

Lädy (lädi), en, er, Titel for Fruer eller Frøkener i England, naar man taler om dem; i Tiltale kun Titel for Fruer af den høje Adel. [Shirting.

Lädycloth (lädiklaap), en Slags stærkt

Lag, et. Lagkage, n, r, osv.

Lage, n. Lageagurk. lage, at.

Lagen, et. Lagenlærred, et.

Lager, et, e. lagre, at.

Lägo, *ital*, Indsø.

[Jury s. d.

Lagrette, t, r, *nsk.*, en Slags raadgivende

Lagsky, en, er, Skyform, der viser sig som lange vandrette Læg el. Baand.

La Grippe (gripp), se **Influenza**.

Lagting, et, den ene Afdeling (en Slags Landsting) af det norske Storting, dannet af en Fjerdedel af det samlede Stortings Medlemmer (sml. **Odelsting**).

Lagüne, n, r, lavvandet Havbugt, især ved Venezia; det af et Koralrev indesluttede Vand.

Laissér-allér (læssesalle), at gøre sig det mageligt; alt for stor Føjelighed; Skodesløshed, Slaphed.

Lak, ken og ket, forskellige harpiksagtige Stoffer, som opløses og dannes til en Fernis; Segllak. **laköro**, at, overtrække med Lakfernis. **Lakerer**, en, e, den, som lakerer. **Lakering**, en, er, den Handling at lakerer; den paastrogne Lakfernis. **lakke**, at, overtrække med Lak.

Lak (ostindisk), = 100,000 (om Mønter).

Lakäj, en, er, Tjener (i fine Huse).

lakke, at, ad Aften.

Läkmus, en, et rødligblaat Farvestof.

L.papir, Papir, mættet med Lakmus, farves rødt ved Syrer, men blaat ved Alkalier.

lakonisk, kort og fyndig, ordknap.

Lakonisme, n, r, sindrig Korthed, Fynd i Tale og Skrift.

Lakrids, en og et, en Slags sød Rod den deraf udpressede og tilberedte Saft.

Laks, en, Laksørred, en. Laksefangst, en. **laksativ**, afførende. **Laksativ**, et, er, eller **Laksørmiddel**, afførende Middel. **laksøro**, at, løsne, gøre slap; opløse, rense; føre af.

Lakselønke, n, r, *fisk*, Line med tre lange Kenser (s. d.) til Laksefangst (bruges især paa Bornholm).

Laksitæt, en, Slaphed, løs Sammenhæng; Ubundenhed, Tøjlesløshed.

Laküne, n, er, Hul, Aabning, tomt Sted, f. Eks. i en Bog.

la la, saa saa, saa taalelig, kun middelmaadig.

lalle, at, Lallen, en.

Lam, met, Lammefjerding, en, er, osv. **lam**, me, Lamhed, en. lamme, at. Lamnelse, n, r. [der ligner Flonel.

Läma, en, ell. et, er, Kamelged; Uldtøj.

Läma, kinesisk eller tibetansk Præst

Lamaisme, n, en Slags Buddaisme (s. d.)

Lamöl, len, ler, tynd Hinde, tynd Metalplade.

Lamentation (sjon), en, er, Veklage, Jammer, Klagesang. **lamentöro**, at, jamre, klynke klage.

Lampe, n, r. [gende Lysstage.

Lampöt, ten, ter, en paa Væggen hæn-

Lamprät, ten, ter, en Slags Bruskfisk.

lancöro (langsere), at, sætte i Omløb

(om Rygter o. l.); paabegynde, iværksætte.

Lancöt, ten, ter, lille kirurgisk Kniv, især til at aarelade med og aabne Bylder med.

Lanciör (langsje) en, egt. Lansedragger, Lansener; en Slags Selskabsdans.

Land, et, e. til Lands. Landboer, en, e. Landbrug, et. Landevej, en, e. Landsby, en, er. lande, at. Landing, en, er. landlig, Landskab, et, er.

Landauer, en, e, firhjulet, tospændig Vogn med For- og Bagsæde og tilsvarende Kalescher til at slaa op.

Landdag, en, den preussiske Rigsdag.

Landemode, t, r, Provste- og Præstemøde, som i hvert Stift holdes to Gange om Aaret under Biskoppens Forsæde.

Ländes (langd), Fl. Hedestrækninger i det sydvestlige Frankrig.

Landgilde, t, aarlig Afgift, som en Fæstebonde svarer af sin Jord.

Landmaaler, en, e, Embedsmand, der opmaaler og udskifter Jord.

Landsknægt, en, e, tidligere tysk Soldat til Fods, der var gaet i fremmed Tjeneste.

lang, længere, længst. Langfredag, en, e. langlig. langs. langsom, me.

lango, at, lange en noget.

Lango, n, r. en stor Torskfisk, der gaar i Handelen i törret Tilstand.

Langeleg, en, *næk*, en Slags Lut med fire Metalstreng.

Langsav, en, e, *löm*, Tommands Sav, der bruges til Gennemskæring af Tømmer.

langstagsvis, *säv*, svagt skraanende Retning, f. Eks. af Ankerkættingen.

Langue d'oc (langg daak), den gamle, sydfranske Mundart (Provençalsk, indtil Loire).

L. d'oïl (Jaa-il) el. **d'ouï** (du-i), den gamle, nordfranske Mundart.

Langueür, (langgör), Match, Slaphed, Kraftløshed.

langvid, mat. [Krebs.

Langüst, en, er, en Slags

Lanse, n, r, et langt Spyd, Spær. **Lansonör**, en, er, Lansedragger, be-

reden, med Lanse bevæbnet Soldat.

Lantörne, n, r, Lygte; lygtedannet Overdel af et Fyrtaarn.

Läokoons-Gruppe, berömt Billedhuggerarbejde fra Oldtiden; forestillende den trojanske Offerpræst L. og hans to Sønner, omsnoede og dræbte af to Slinger.

Lap, pen, per. lappe, at. Lapning, en, er. Lapperi, et, er.

Lapöl, len, ler, *skræd*, paa sorte Frakker og Livkjoler det Stykke foran, hvori Knaphullerne findes.

Lapidärskrift, Skrift indhugget i Sten.

L. stil, den korte, sammentrængte Skrivemaade. som bruges til Indskrifter paa Monumenter **lapidärisk**, hugget i Sten; i Stenskriftens Maner.

Läpis, en, Sten. **L. informälis**, Helvedsten. **L. läzuli**, Lasursten.

Laps, en, e. lapse sig, at. lapset, -ede. Lapseri, et, er.

Läpus lingvae, en Fortalelse; **L. memoriae**, Hukommelsesfejl.

Lärer, Fl. Hus- og Skytsguder hos Romerne.

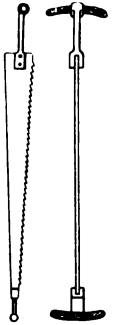
larchötto (largetto), *mus*, noget langsomt. **larchissimo** (largis-), yderst langsomt. **lärge**, meget langsomt og bredt.

Larm, en, larme, at.

larmoyänt (larmaoäng), taarepersende.

Larve, n, r, et Insekt i dets første ofte ormlignende Udviklingsstrin.

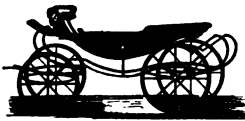
Las, en, er, laset, -ede.

Langsav.

Lancet.

Landauer. *)

Ved en Fejltagelse er Billederne **Kalecho** og **Landauer** ombyttede.

lasciãte ògni speranza voi ch'ontrãto (lasciate ogni speranza voi kenstrate), lader Haabet fare. I, som træde ind (i Helvede) (af Dantes Divina comedia).

lasciv (lasiv), vellystig, sanselig. **Lascivitõt**, en, Løstførdighed, Sanselighed.

Laskår, en, er, ostindisk Matros.

Lasko, n, r, Jærnstykke, der anvendes ved Samling af to Jærnbjælker.

laskot, -ede. Laskethed, en.

Lasse, en, er, lang Kasteslynge, som paa de amerikanske Stepper bruges til at indfange Heste, Bøfler osv. [ning, en.

Last, en, = **Byrde**. laste, at. Last-

Last, en, er, = **Pøjl**. lastefuld, laste, at, lastværdig, Lastværk, et.

Lasting, et, glat, blankt atlaskvævet Stof af Uld el. Bomuld.

Lasur, en, let gennemsinnelig Overmaling, **Larve**, n, r, Farve, der lader Grunden skinne igennem. **Lston**, en, et azurblaat Mineral.

latõt, hemmelig, skjult. I. Varme, bunden Varme. [arvinger.

lateral, Side. **Lateralvinger**, Side-

Lateral, et, paveligt Palads og Domkirke i Rom; deraf: **lateralansk** Synode, en der holdt Kirkeforsamling.

Lãteris (Ejef. af **Lãtus**, en Side), underforstaaet Sum, *han*, de paa en Side af en Regning eller Regnskabsbog anførte Summers Beløb, som skal overføres paa næste Side.

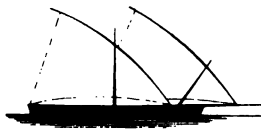
Lãterna mãgica, en, Tryllelygte, en optisk Indretning, ved hvilken smaa, paa Glas malede Figurer fremstilles forstørrede paa Væggen i et formørket Værelse.

Latin, en, et. Latiner, en, e. latinsk.

latinisero, at, give et Navn en latinsk Endelse, f. Eks Borch, Borchsenius, eller oversætte et Navn paa Latin, f. Eks. Berg. Montanus. **Latinisme**, n, r, latinsk Sprog-egenhed. **Latinist**, en, er, Kender af det latinske Sprog. **Latinitõt**, en, er, Latin med Hensyn til Udtryksmaaden el. Stilen.

latinsk Kirke, den romerske Kirke (til Forskel fra den græske).

Latinsejl, et, *søv.*, Sejl i Form af en retvinklet Trekant, bruges særlig paa Middelhavet paa smaa Fartøjer.

Latinsejl.

Latrin, en og et, er, Retirade, Skarnkiste; Skarn.

Latto, n, r, *bag.*, Tremmehylde under Bageriets Loft til at sætte Brød paa.

Latter, en, latterlig, latterliggøre. at.

Lãtus, et, Side, Bladside; Beløbet paa en Side i Regnskabsbøger.

Lãtvãrge, n, tyk Saftmos af allehaande Urter (et Afføringsmiddel).

Dansk Rettskrivnings- og Fremmedordbog.

laud, forkortet af **laudãbilis**, **laudãbel**, rosværdig, prisværdig. **L.** den første Eksamenkarakter. **L. prao cõteris**, (rosværdig frem for de andre) og **L. et quidom ogrõgie** (udmærket rosværdig), den allerbedste Eksamenkarakter = udmærket godt, **Laudabilist**, en, er, som har faaet **L.** til Eksamen.

Laudãnum, et, Valmuesaft, Opiumsudtræk (et Sove- el. Beroligelsesmiddel).

Laurbær, Laurbærblad, et, e. osv.

lauroãtus, smykket med Laurbærkrans.

lav, lavpuldet, Lavvande, t. lavtliggende.

Lavning, en, er.

Lav, en, er, lavtstaaende, blomsterløs Plante, der vokser paa Stene el. Træer som en flad Skorpe el. som buskagtig Løv.

Lav, et, tidligere en Forening af Haandværkere, Mestere og Svende, hørende til samme Haandværk.

Lãva, en, den Blanding af smeltede Stoffer, som udstrømmer af ildsprudende Bjerge.

Lavalder, en, Myndighedsalder.

Lavatõrium, iet, ier, Vadskefad, Vadskebækken.

Lavomõt (lavemang), et, er, Indsprõtning i Endetarmen = Klyster.

Lavendel, en, -dler, en vellugtende Plante-
lavero, at, *søv.*, krydse, gøre Slag; gaa forsigtig frem; søge at naa sit Maal med Lempe.

Lãvõt, ten, ter, Underlag til Kanoner.

Lãvino, n, r, en, fra høje Bjerge nedrullende stor Sne-masse.

Lãvtryksmaskino,

n, r, Dampmaskine, ved hvilken Spildedampen fortættes og føres tilbage til Dampkedlen.

Lãvvãrge, n, r, den Mand, en Enke vælger til at bistaa sig i Forretningsanliggender.

Lãwntõnnis (laahn-), et, en Slags Boldspil.

lax, slap; løs, ubestemt.

Lãzarõt, tet, ter, Sygehus (særlig for Soldater).

Lãzaron, en, er, husvildt, fattigt Menneske, Sjøver, Tigger i Neapel og paa Sicilien. [søgt af Lidelser og Armod.

Lãzarus, en, et Menneske, der er hjem-
Lãzzi, improviseret Gebærdespil i det italienske Lystspil; Løjer, Fagter.

L. c. = **loco citãto**, paa det anførte Sted.

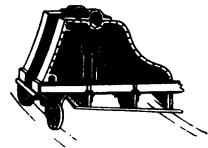
Lø, en, er. Lemand, en, Leskaft, et, er.

lø, at, ler, lo, let.

Lød, et, ledeløs, Ledemod, et. Ledevand. leddet, -ede

Lød, en, er, = Side, Kant (den gale L.)
lød, Lede, n. ledes ved, at.

Lõda, *myt.*, (ved Zeus, der besøgte hende

Lavet.

i Svaneskikkelse) Moder til Kastor og Poluks og til Helena.

ledø, at, Ledebaand, et. Ledelse, n. Leder, en, c. Ledning, en, er.

ledø, at, ledte, ledt = søge.

ledig, Lediggang, en.

Leding, en, gammelt Ord for Søkrig; ogsaa Krigstog i Almindelighed. [en, e.

ledsage, at. Ledsagelse, n. Ledsaager, **Ledtog**, være i L. med.

lelle, at. Lefleri, et.

Leg, en, e. lege, at. Legekammerat, en, er.

Leg, en, lagte Padde -el. Fiskeæg; lege, at. Legeplads, en, er. Legetid, en.

legäl, lovlig, lovmæssig, retsydlig; **Legalisation** (-sjon), **Legalisering**, en, er, Retsbekræftelse, lovlig Stadfæstelse. **legalisere**, at, gøre retsydlig, stadfæste, bekræfte. **Legalitet**, en, er, Lovlighed, Lovmæssighed. **legäliter**, lovmæssig, paa lovlig Maade.

Legät, et, er, en ved Testament bortskænket Gave til en Person eller Stiftelse. **Legatär**, en, er, den, som faar og nyder et Legat. **Legator**, en, -törer, den, som har stiftet et L.

Legät, en, er, Sendebud, Gesandt, især pavelig Gesandt. **Legation**, (-sjon), en, er, Sendelse; Gesandtskab; ogsaa Navn paa Provinserne i den forrige Kirkestat.

legäto, *mus.*, bundet, slöjftet.

legätur, man læse.

Legemo, t, r. Legemsbygning, en. legemlig, legemliggøre, at.

Legönde, n, r, Helgenhistorie, Helgenkrönike; Krönike, Løgn; Eventyr. **Legendarium**, iet, ier, Legendebog.

legöre, at, stifte Legater; blande Guld eller Sølv med ringere Metaller; tilsætte Supper eller Sovser piskede Æggeblommer udrörte i Vand. **Legöring**, en, er, Sammensmeltning af Metaller.

legeremänt (lesjærmang), iet, flygtig, overfladisk. **Legeröte** (lesjærte), en, Flygtighed, Letsindighed, Letfærdighed.

Löges, Fl. Love, Anordninger, Forordninger.

leggiöro (ledsjæro), *mus.*, iet.

Legiön, en, er, (hos Romerne) en Hærafdeling paa 4—6000 Mand delt i 10 Kohorter; nu et Korps af hvervede fremmede (Fremmedlegion). **Légio**, bruges om en stor Skare. **Legionär**, en, er, Legions-soldat; Ridder eller Medlem af den franske Æreslegionsorden, **Legiön d'honnöur** (lesjaang daannör).

Legislation (-sjon), en, Lovgivning; lovgivende Magt. **legislativ**, lovgivende, Lovgivningen angaaende. **Legislätör**, en, -törer, Lovgiver. **Legislatür**, en, Lovgivning; lovgivende Forsamling.

legitim, lovmæssig, retmæssig; (om Börn) ægte, avlet i Ægteskab; tronberettiget i Følge Nedstammelse fra et regerende Dy-

nasti. **Legitimation** (-sjon), en, Lovliggørelse, Gyldiggørelse; Bevis for en Tings Rigtighed og Gyldighed; uægte Börn's Lysning i Kuld og Kön; Bevisliggørelse. **legitimere**, at, erklære for gyldig og ægte, for retmæssig; bevise, godtgøre Rigtigheden af; (om Börn) lyse i Kuld og Kön. **legitimere** sig, bevise eller godtgøre sin Ret til; godtgøre, at man er den, man udgiver sig for. **Legimitöt**, en, Lovlighed, Lovmæssighed; Ægthed; Lovmæssigheden af en vis Arve- eller Tronfølge. **Legitimitist**, en, er, Tilhænger af Legitimitetsprincippet (den lovlige, retmæssige Arvefølge); især en Tilhænger af Bourbonernes ældre Gren (mods. **Orleanist**) i Frankrig; i Spanien = **Karlist**.

Leguän, en, er, stort, amerikansk Firben. **lej**, *nsk.*, kedelig, ubehagelig.

Lejde, t. Lejdebrev, et.

Lejder, en, e, *søv.*, Forestag, der tjener til Ophængning af Sejl; Tovstige med Trætrin.

Leje, t, r. Lejested, et.

Leje, n, leje, at. Lejer, en, e. [e, osv.

Lejlighed, en, er. Lejlighedsdigter, en.

Lejlönding, en, er, *nsk.*, Fæstebonde.

Lejr, en, e. Lejrbaal, et. lejre sig, at. Lejring, en. [som i en Ordbog.

leksikälsk, efter Ordbogen; behandlet

Leksikograf, en, er, Ordbogs skriver, Ordbogforfatter. **Löksikon**, et, er, Ordbog. **Löksikonformät**, stort Oktav.

Lektie (-sje), n, r, Lærestykke, som foresættes Elever i en Skole.

Lektion (-sjon), en, er, Forelæsning, Undervisning; Læretime; Advarsel, Irettsættelse. **Lskatalog**, Fortegnelse over Forelæsningserne ved et Universitet eller en anden videnskabelig Anstalt.

Lektor, en, -törer, Forelæser, Lærer, den, som holder Forelæsninger ved et Universitet el. Akademi uden endnu at være udnævnt til Professor. **Lektorät**, et, er, Lektors Embede. **Lektrice**, n, r, Forelæserinde.

Lektüre (tyre), n, Læsning.

Lem, men, me. [læstelse, n.

Lem, met, mer. lemlæste, at. Lem-

Lemming, en, er, en Slags Gnaver.

Lempe, lempe, at, lempelig, Lempelse. n, r.

Lemän, et, *nsk.*, Lemming (s. d.)

Len, et, Lensherre, n, r.

lens, *søv.*, tom for Bundvand. **lense**, at, tömme; i Storm at sejle lige for Vinden med faa el. ingen Sejl.

Lensmand, en, mænd, i Norge en Retsbetjent, der omtrent svarer til en dansk Sognefoged.

Lentillefyr (langtij-), Fyr, i hvilket Lysningen forstærkes ved Linseglas.

lento, *mus.*, langsomt. [slægten.

Leopard, en, er, stort Rovdyr af Katte-

Löpra, en, Spedalskhed. **L. norvögica**, Radesyge. **löprös**, spedalsk.

Lör, et, Lerjord. leret, -ede.

lörnöisk Slango = **Hydra** (s. d.)

let, te. Letsind, letsindig, lette, at. lettelig, Letning, en, er. Lettelse, n, r.

letargi, en, Bedøvelsestilstand. **letär-gisk**, sovesyg; søvnagtig, dorsk; sorgløs.

L'État c'est moi (leta sæ moa), Staten det er mig. (Ludvig d. 14des Ord).

Löthe, *myt.*, hos Grækerne Flod i Underverdenen, af hvilken de afdødes Sjæle drak for at glemme Jordelivets Lidelser; Forglemmelsens Flod.

Lötter, et. Fl. **Löttre**, Trykbogstaver, Typer i Bogtrykkerier.

Lötter, Fl. en Folkestamme i Lifland og de tilgrænsende Lande.

Löttro (lettr), Bogstav, Brev. **L. d'annäires** (daffær), Forretningsbrev. **L. do cachöt** (dö kasjæ), (fordum i Frankrig) hemmelig Arrestbefaling uden Dom. **L. de change** (sjangsj), Vekselsbrev.

lotvint, *nsk.*, let, bekvem. [hinde.

Loukoma, et, hvid Plet paa Öjets Horn. **Loukorrhöo** (-re), n, det hvide Flod hos Kvinder.

levanten, Landene ved Middelhavets Østkyster. **Levantine**, en Slags Silketøj. **levantisk**, som hører til L.

love, at, Leve, t, Levealder, en, Levebrød, et, Levedage.

Løver, en, e. Leverpølse, n, r. osv.

Lövör (löve), en, Morgenkur hos Fyrster.

Loveränco (-rangse), n, r. Levering, Ydelse; Overgivelse af noget. **Loverandör**,

en, er, en, som paatager sig at levere noget. **levoro**, at, række, give, yde, afgive.

Leviätan, en, er, i Jobs Bog = Krocodile.

Levit, ten, ter, en af Levi Stamme (i den romerske Kirke) en, som gaar Præsten til Haande. **Leviticus**, tredje Mosebog.

leviter, lettelig, løselig.

levköj, en, er.

levne, at. Levning, en, er.

levned, et. Levnedsmidler Fl.

levrel, -ede. [Anordning.

Lex, en. Fl. **Löges**, Lov, Forskrift, Bud,

L'hombre, en, en Slags Kortspil.

li, en, er, *nsk.*, skov- el. græsklædt Bjergskraaning.

Liaisön (liæsaang), en, Forbindelse; Kærlighedsforstaaelse.

liän, en, er. Slyngplante.

Liasformation (-sjon), en, *geol.*, Afsnit i Jordskorpens Formation, især dannet af en Slags Mergelskifer. [Drikoffer; Drikkelag.

Libation (-sjon), en, er, (hos Romerne)

liböl, en, lille Bog; hos Oldtidens Romere Klageskrift til Øvrigheden; Smædeskrift. **libellist**, en, er, Smædeskriftforfatter.

libölle, n, r, Vaterpas (s. d.).

libölle n, r, Insekt med 4 netformige Vinger. Guldsmed.

liberäl, frisindet, fordomsfri; overbærende; gavmild; Ven af en fri Regeringsform. **Liberalisme**, n, Forkærlighed for en fri Regeringsform og Stræben derefter; Frisindethed. **Liberalitöt**, en, ädel Tænke- og Handlemaade; Frisindethed, Gavmildhed.

Liborätör, en, -törer, Befrier. **Liberation** (-sjon), en, Befrielse. **liberativ**, befriende. [dragt.

liberi, et, er, = **Livrö**, et, er, Tjener. **libertö**, Frihed; Frihedsgudinde. **L., egalitö, fratornitö**, Frihed, Lighed, Broderskab.

libertiner, en, e, udsvævende Menneske.

libhaver, en, e, Lysthaver, som ønsker at komme i Besiddelse af noget. **libhaveri**, et, er, Lysthaveri, en særegen personlig Lyst.

libidinös, vellystig.

librairiö (libräri), t, r. Boghandel, Boglade; Bogsamling. [Opera.

libretto, en, er. *mus.*, Teksten til en **licöns** el. **licöntia**, en, Tilladelse, Bevilling, Frihed; Fribræv; selvtagen Myndighed. **Licöntia practicändi**, Tilladelse til at udøve en Læges eller Sagførers Forretninger. **Licöntia poetica**, Digterfrihed; det at afvige fra Stavelsemaalets, Rimets osv. Regler.

Lic = **Licentiät**, en, er, en, som ved Universitetet har disputeret over en Afhandling, skreven paa Opfordring af Fakultetet, hos os kun i Teologien.

Lichen, Lav, Mos. **L. isländicus**, islandsk Mos (en Lavart).

Licitation (-sjon), **Licitöring**, en, er, Udbud af et Arbejde f. Eks. kommunalt, saaledes at det fordelagtigste Tilbud kan vælges. **licitöre**, at, udbyde til L.

Lictor, en, -törer, Retsbetjente, som i Rom med deres Fasces (s. d.) gik foran Øvrighedspersonerne og fuldbyrdede de af dem idømte Legemsstraffe.

lid, *nsk.*, se **Li**. [delse, n, r.

lide, at, led, lidt. Lideform, en, **Liliden**, lidet, lidt. Lidenhed, en.

Lidenskab, en, er. lidenskabelig.

liderlig. Liderlighed, en.

Lidköb, at drikke L., drikke paa en afsluttet Handel.

Lidse, n, r. lidse, at.

Lidsetov, et, e, *sov.*, smækker Line, med hvilken Sejlene paa mindre Fartöjer göres fast om Masten.

Lidskjalv, *myt.*, Odins Höjsæde.

liäre, at, forbinde, forene. **liöröl**, -ede, nöje forbunden, fortrolig.

life presörver (lajf prisörver), en, e, »Livbevarer«, Stav med Blyklump i begge Ender; Redningsböje.

liflig, Liflighed, en.

Lig, et. Ighleg. Ligbrænding, en. Lig-torn, en, e, o. s. v. [af et Sejl.]

Lig, et, *søv.*, Tov, syet langs Kanterne
lig, lige, ligeledes. Ligemand, en, mænd;
ligesaa, ligesom. Ligevægt, en. Lige, n.
ligelig.

Liga, se **Liguo**.

Ligamønt, et, er, *anat.*, Baand; Sene;
Forbinding, Bandage. **Ligatiøn** (-sjon),
en, er, kirurgisk Forbinding.

Ligatür, en, er, *med.*, Ombinden, Til-
binden, Underbinden (af en Aare). *mus.*,
Bindebue. *typ.*, dobbelt Type f. Eks. **fl.**

ligge, at, laa, ligget. Liggendefæ, et,
Ligger, en, e.

ligno, at, Lignelse, n, r, Ligning, en, er.

Liguo (lihgg), n, Forbund, Forening i et
politisk Øjemed, de saaledes forbundne.

Liguster, en, -stre, en Buskvækst.

liko, at, likte, likt, *nsk.*, synes om,
holde af.

Likvatiøn (-sjon), en, Smelten (om Me-
taller), Henflyden (om Salte), Skillen af
Sølvet fra Kobberet.

likvid, flydende; klar, ren.

Likvidation (-sjon), en, er, Opgørelse,
Afrekning. **L.stormin**, en, er, den lovlige
fastsatte Tidsfrist for Kreditorerne i et
Konkursbo, inden hvis Udløb de have at
indgive deres Regninger. **likvidøre**, at,
gøre klar, bringe paa det rene; beregne
og opgøre gensidige Fordringer; afgøre.

Likör, en, er, Drik, der fremstilles ved
at blande Frugtsaft med Vand el. Alkohol
og tilsætte Sukker. [en, gre. osv..]

lillo, Lilleasiens, Lille Bælt, Lillefinger,

Lillie, el. **Lilje**, n, r, Lilliekonval, len, ler.

Lilliput, et, fabelagtigt Land (i Gullivers
Rejse) med tommehøje Beboere; **Lillipu-
tiäner**, en, e, Beboer af **L.**, Tømmelden.

Lim, en, Limsten, Limfjorden, lime, at,
Limning, en.

Limälilo (limahj), n, Filstøv, Filspaaner.

Limän, en, (i Sydrusland), bred Flod-
munding med mange Grunde.

Limbus, en, Rand; Bræmme (af Sol- el.
Maaneskiven); den inddelte Gradbue paa
en Sekstant (s. d.).

Limform, en, e, *gibs.*, en Form, der faas
ved at hælde et tyndt Lag Lim inden for
Gibsen.

Limitatiøn (-sjon), en, er, Indskræn-
ning, Begrænsning. **limitöre**, at, ind-
skrænke, begrænse, bestemme, fastsætte.
Limites, Fl. Grænser. **Limitum**, et, *han.*,
den Prisgrænse, hvortil en Kommissionær
maa gaa.

Limön, en, er, Frugt af Citronslægten.

Limönäde, n, r, kølende Drik af Citron-
saft el. anden Frugtsaft, Vand og Sukker.

Limouit, en, se **Myremalm**.

limpid, ren, klar.

Lind, en, e, Lindeallé, en, er, osv.

lind, linde, at, lindre, at, Lindring, en.

Lindorm, en, e, Fabeldyr, i Reglen
tænkt som en vinget Slange el. Drage.

Lino, n, r, *rebl.*, et Reb, der erspundet
i eet Stykke.

Linogods, et, *rebl.*, alt Tovværk, der
ikke er over en Tomme tykt.

Lineäl, en, er.

lineäl, følgende Linien, især om Arve-
følgen i nedstigende Linie. **Lineälsystem**,
et, er, Bestemmelse af Arvefølgen i lige
nedstigende Linie. [Haandlinie.]

Lineamönt, et, er, Træk, Ansigtstræk:
lineär el. **lineär**, linieformet. **L. teg-
ning**, Tegning ved Linier, Omridstegning.

Linerlö, n, r, *nsk.*, Vipstjert.

Lingeri (længsjeri), Hvidevareforretning.

Lingvist, en, er, sproglær, Sprogkender,
Sproggransker. **Lingvistik**, ken, Sprogkyn-
dighed. **lingvistisk**, sprogvidenskabelig.

Lingua, en, Tunge; Sprog. **L. franca**,
Frangersproget, det af flere sydevropæiske
Sprog sammensatte, i Levanten gængse
Sprog.

Linie, n, r, *geom.*, Udstrækning i Læng-
den (uden Bredde og Tykkelse); $\frac{1}{12}$ af en
Tomme; Slægtskabslinie. **L.skib**, et

Orglogsskib af første Rang. **L.tropper**,

Linien, regulære, øvede Tropper; **Linien**
ogsaa = **Ækvätor**. **Liniesystem**, et, er,
de fem paralleløbende Linier, paa hvilke

Noderne skrives. **liniöre**, at, slaa Stre-
ger, forsyne med Linier.

Linimönt, et, er, tynd Salve; blodgørende
Omslag.

Linklade, t, r, Linolie. n, Lintøj, et,
linnet, -ede, Linned, et. Linnedsyning, en.

links, *rebl.*, venstre. Naar Hjulet drejes
til venstre, faar Rebet links Runding.

Linuing, en, er.

Linön (linaang), et, fint linnet Tøj fra
Frankrig.

Lirö, n, r, Linsesuppe. Linseglas, set.

Lira, en, Fl. **Liro**, italiensk Mönt = 1
Frank af Værdi 72 Öre, deles i 100 Cen-
tesimi.

Liro, n, Lirekasse, n, r, lire, at.

Lise, n = Lettelse.

Lisön, en, Lisöner, *ark.*, en fra en Væg
enten virkelig eller alene ved Farvernes
Lys og Skygge fremtrædende flad Pille.

Lispöud, et, ældre Vægt, $\frac{1}{30}$ af et Skip-
pund, = 16 Ö.

List, en, liste, at, listelig. listig.

Liste, n, r, Listehövl, en, e, Listefører,
en, e, liste, at, f. Eks. Vinduer.

Litanä, et, er, Bedesang, Klagesang,
Bodssalme, Bönformular, som paa Bede-
tage fremsiges eller afsynges.

Lit de parade (li dö paradd), n, r, Pa-
radeseng, Udstilling af fyrstelige Personers
Lig. [= 1,03 Pot.]

Litter, en, tre, Hulmaalet i Metersystemet

Lithiasis, Sten, Stensygdom.

Litigänt, en, er, en, som fører Proces.

Litigation, (-sjon), en, er, Trætte, Tvist, Proces. **Litigøre**, at, tvistes, føre Proces.

Litofant, en, er, gennemskinnende Billede af Sten, Porcellæn osv.

Litoglyfik, ken, Stenskærerkunst. **Litograf**, en, er, Stetegner, Stentrykker. **Litografere**, at, tegne paa Sten og aftrykke Tegningen, Stentrykkerkunst. **Litografi**, et, er, Billede, fremstillet ved Stentryk. **litografisk**, som vedrører Stentryk. **litografisk Sten**, en Slags Kalksten, tjenlig til at litografere paa. [Postvæsenet.

Litsenbrøder, en, brøder, Drager ved **Littera**, Fl. Litteræ, Bogstav; Brev, Skrivelse; Fl. Videnskaberne.

Litterat, en, er, lærd, studeret Skribent.

Litteratür, en, er, Bogvæsen; et Lands samtlige Bøger; samtlige til et Fag hørende Skrifter. **litterær**, videnskabelig; lærd; som angaar Bogvæsenet. I Ejendomsret, den Ret, en Forfatter har til sit Værk.

litteräl, som hører til, vedkommer el. vokser paa Kysten, Kyst-, Strand-.

Liturgi, en, er, Kirkeanordning, Kirketjeneste; Messe. **liturgisk**, vedrørende L. kirkelig. I Gudstjeneste, Tjeneste med Sang, men uden Prædiken.

Liv, et, i Live, til Livs, livegen, t, ne. livsglad, live op, at. livlig.

Livgøding, hvad et Len maa udrede til Besiddernes Enker el. til fyrstelige Enker.

Livré, et, er, Tjenerdragt.

Ljaa, en, er, *nsk.*, Le.

ljome, at, *nsk.*, genlyde, give Ekko.

Ljore, n, r, *nsk.*, Røghul i Taget.

Llanos (Ljanos), Fl. uhyre, græsrigge Sletter i det nordøstlige Sydamerika.

Lloyd, Forsamlingsstedet for, samt Forening af Skibs- og Assurancemæglerne paa Børsen i London, der udgiver et Søfartsblad, **Lloyds Liste**; der findes lignende Selskaber i Frankrig, Østerrig osv.

Lo, en, er, Logulv, et.

Loch (i Skotland), en Indsø.

Loekönt (laakaut), en, er, *eng.*, Lukning af en Fabrik fra Arbejdsgivernes Side (modsat **Strejke**).

lööo, paa Stedet, paa det Sted, i Stedet for. I. **citäto**, paa anførte Sted. I. **sigilli**, i Stedet for Seglet.

Löd, den og det, der. Lodseddél, en, er, Lodsejer, en, e. lodde bort, at.

Löd, det, der, lodret, lodde, at, Lodning, en. [med et Lod.

löödo, at, *söv.*, maale Vandets Dybde

Löddebölt, en, e, *tekn.*, Kobberbolt. der benyttes ved Lodning.

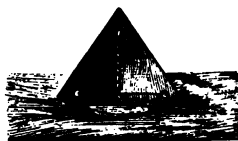
Löddebört, tet, ter, *tekn.*, Retholt med to Libeller. saa at det kan vlse baade den vandrette og lodrette Retning.

Löds (langt o), en, er, lodse, at. Lodsning, en, er. [dör, en, e, osv.

Löft, et, er, Loftmaleri, et, er. Lofts-

Log, gen, *söv.*, Apparat til at maale Fartens Hastighed. Det er enten en

Flynderlog, der bestaar af et Stykke Træ, der ved Blyvægt holdes lodret i Vandet (en Flynder) og er forbundet med en Line, der er ind-delt i Knob, eller det er en **Patentlog**, ved hvilken en Slags Skrue roterer i

Flynderlog.

Patentlog.

Vandet og viser den gennemsejlede Distance paa en Skive.

Log, forkortet for **Logaritme**, n, r, *mat.*, en Slags Hjulspetal til Lettelse af Beregninger, der tilføder at udføre Multiplikation og Division ved Addition og Subtraktion, samt Potensopløftning og Roduddragning ved Multiplikation og Division.

Logbog, en, bøger, *söv.*, Skibsjournal.

Löge (losje), n, r, i Theatre: et særskilt Aflukke for Tilskuere; hos Frimurere: Forsamlingssted eller Sal; Forsamlingen selv; Frimurerselskab.

logöre, at, bo, især til Leje; give Bøllig, huse. **Logi**, et, er, Bopæl, især lejet Værelse.

Löggia (laadsja), en, er, aaben Forhalle.

Logik, ken, Tænkelse, Videnskab om Lovene for Tænkningen. **Lögiker**, en, e, den, som er øvet i denne Videnskab, grundig Tænk. **lögisk**, som hører til L., overensstemmende med L.s Love.

Logogrif, fen, fer, Ordgaade, hvor Bogstaverne i det Ord, der skal gættes, er erstattede af Tal.

Lögos, en, Ord, Fornuftig; hos Evangelisten Johannes om Kristus under hans Forudværen i Faderen.

logre, at, Logren, en.

Lök, ken, ker. Lokkehoved, et, er. lokket, ede.

lokäl, stedlig, stedegen. **Lökäle**, t, r, Plads, Sted, det til et bestemt Brug indrettede Rum. **lokalisöre**, at, indrette efter et Sted, indskrænke til et Sted. **lokalisöret**, -ede, kendt med et Omraade el. et Sted. **Lokalitöt**, en, er, Stedsbeskaffenhed, et Steds Tilstand, Beliggenhed.

Lökbeutel, en -ler. *töm.*, smalt Stemmejærn til slaa Huller gennem Træet med.

lokke, at, *tekn.*, slaa Hul.

lokke, at. Lokkefugl, en, e.
Lokomobil, et, er, Dampmaskine, som kan flyttes.

Lokomotiv, et, er, Dampvogn, der trækker et Jærnbanetog.

Lökum, et, er, = **Latrin**.

Lokution (-sjon), en, er, Udtryk, Maade at tale paa.

Lolland, Lollik, en, er.

Lom, men, mer, el. **Lomme**, n, r, Haandtag paa en Aare

Lomme, n, r. Lommetyv, en, e, osv.

longitudinäl, som angaar Længden, som er taget efter Længden, som gaar paa langs.

Loppe, n, r. loppe sig, at.

lord (laard), en, er, Herre; den almindelige Titel i England for den højere Adel, de fornemste Embedsmænd osv. **L. Lioutenant** (lævtenent), Titel for Vicekongen i Irland. **Lordmayer** (lord mær), Titel for den første Borgmester i London, York og Dublin.

Lorétté, n, r, usædelig Kvinde i Paris.

Lorgnæt (laarnjætt), ten. ter, Øjegas for nærsynede. **lorgnøttére**, at, betragte gennem et Øjegas.

Los, sen, ser, Rovdyr af Katteslægten.

løs, losse, at. Losning, en, er. Losser, en, e.

lotteri, et, er, Lykketalsspil.

Lötus, en, Plante af Aakandefamilien, som bærer nærende og vederkvægende Frugter; hos Ægypterne og Hinduerne var **L.** hellig.

Louisd'ör (luidor), en, er, fransk Guldmönt (14—15 Kr.).

Löuvre (luvr), det gamle kongelige Palads i Paris med store Samlinger.

Lov, en, e. Lovbog, en. bøger. Lovgiver, en, e. Lovskraft, en. lovlig.

Lov, et og en. lovprise. at. love, at. lovlig.

loyäl (laajal). lovlig; retskaffen, oprigtig. tro. **Loyalitét**, en, Lovmæssighed; Retskaffenhed, undersaatlig Hengivenhed og Troskab.

Lu el. **Luv**, en. Lu(v)side. n. lu(v)slidt.

lucid, klar, lys. gennemskinnende.

Lücifér, Planeten Venus som Morgensterne; ogsaa Fanden, Satan.

Lucina, *myt.*, Tilnavn til Juno og Diana som dem, der stod Barselkoner bi under Forløsningen.

Lud, en, Opløsning i Vand af forskellige Stoffer, som Planteaske, Kalk, Soda osv., der benyttes ved Fremstilling af

Sæbe; i Husholdningen ogsaa om den Opløsning af Sæbe og Soda i Vand, hvori Tøjet koges for Vadsken. **Ludfisk**, en, Tørfisk, udblødt i Kalklud.

Lude, at, bøje Hovedet og Overkroppen forover.

Ludimagister, en, e, Skolemester; tidligere Rektor ved en Skole.

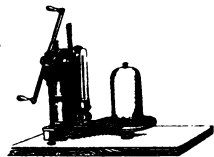
Lue, n, r. luerød. lue, at,

luffe, at, søv., dreje Skibet nærmere til Vinden.

Luffe, n, r. Luffegaas, en, -gæs.

Luft, en. luffe, at. luftig. Luftning, en, er.

Luftpumpe, n, r, fysisk Apparat til at pumpe Luft ud af et Rum.

Luftpumpe.

Lug, gen, ger, el.

Lugge, n, r, *bød.*, Skure i Tøndestaver, hvori Bunden ind-

sættes.

Lug, gen, *nsk.*, Pandehaar. **lugge**, at, rykke i Haaret. [forude i et Skib.

Lugår, en, *nsk.*, Matrosernes Kahyt

Luge, n, r. Lugekarm, en, e, osv.

luge, at. Lugekone, n, r, osv.

Lugger, en, e, letsejlende lille Orlogsfartøj med 2 el. 3 Master.

Lugger-

søjl, et, *søv.*,

firkantet

Sejl, fast-

gjort til en

Raa, med

hvilken det

hejses.

Lugt, en.

lugte, at.

Lukaf, et,

er.

lukke, at. Lukke, t, r. Lukkelse, n, r.

lūkrativ, fordelagtig, indbringende.

lūkrére, at, vinde ved, have Fordel af;

aagre. **Lūkrum**, et, Vinding, Fordel,

Aager.

Lukrétia, romersk Kvinde, der dræbte

sig selv, fordi hun var bleven vanæret;

deraf en **L.**, en kysk og dydig Kvinde.

Luksatiön (-sjon), en, er, Forvridding.

lūksöre, at, forvride, forstrække.

lūksuriös, yppig, overdaadig, ødsel.

Lūksus, en, yppig Levemaade. Ødsel-

hed. Prag. **lūksuös**, bruges undertiden

= **lūksuriös** (s. d.).

lūküllisk, yppig, overdaadig, fraad-

sende (efter den rige og overdaadige Ro-

mer Lucullus).

lulle, at. **l.** i Sövn.

luminös, skinnende. [re, at.

lummer, lumre. Lummerhede, n, lum-

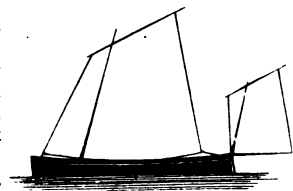
penhed, at. lumpen, -ent, ne. Lum-

penhed, en.

lumsk, lumskelig, Lumskeri, et, er.

Lotusplante.

Luggersejl:

[Lukning, en, er.

lun, lune, at. Lunhed, en.
Luna, Maanen; Diana som Maanens Gudinde. **lunår, lunårisk,** som vedrører Maanen. **Lunarium,** -iet, -ier, et kunstigt Redskab til at gøre Maanens Bevægelse omkring Jorden anskuelig.

Lunch (lansj) el. **Luncheon** (lansjen), eng., Maaltid mellem Frokost og Middag.
Lund, en, e.

Lune, t, r. lunefuld.
Lunotto (lynætt), n, r, Øjglas, Brille, Kikkert; Skyklap for Heste: Brillleskanse, som dækker et større Udenværk.

Lunge, n, r, Lungebetændelse, n, r osv.
lunke, at, nsk., lunte (af Sted).

lunken, -ent, -ne. Lunkenhed, en.
Luusstikke, n, Jærnpind, der stikkes gennem et Hul i Akselen for at holde Hjulet fast.

Lunte, n, r, jagt., Rævens Hale.
Lunte, n, r, Snor af løs Hampeblaar el. lign. til at antænde en Mine med.

lunte, at, Luntetrav, et. [sesglas.
Lupe (lup), n, r, et enkelt Forstørrel-
Lupin, en, er, en Plante.

Lupus, en, Ansigtstuberkulose.
Lur, en, e, et oldnordisk Blæseinstrument.

Lur, en, = Søvn. lure, at.

lure, at, Lurer, en, e. Lurendrejer, en, e. Lureri, et, er.

lurvoit, -ede. Lurvet-hed, en,

Lus, en. Lusesyge, n. luset, -ede.

Lusing, en, er.

luske, at. Lusker, en, e. Luskeri, et, er.

Lüstre (lystr), n, Glans, Pragt, Glimmer; en Lysekroner; et glinsende Silketøj. Glanstift.

Lüstrum, et, Fl. Lüstra (hos Romerne) et Tidsrum af 5 Aar.

Lusus, en, Spil. Leg. Tidfordriv. **L. naturæ,** et Naturspil.

Lut, ten, ter, guitarlignende Strenginstrument.

Lutheraner, en, e, en, som bekender sig til Luthers Lære. **luthersk,** som hører til den af Luther reformerede kristelige Lære. [lutter.

lutro, at. Lutring, en.

Lutterstal, len, Hestesygdom, der ytrer sig ved stærkt forøget Vandladning.

Luv, en el. Luvart, søv., Vindsiden paa et Skib. **luvo, at, se luffe.**

luggerrig, søv., siges om et Fartøj, der er tilbøjelig til at dreje i Vinden.

Ly, et.
Lybæk, Lybækker, en, e. lybsk.
Lyceum, et. Fl. Lyceer, lærd Skole.
Lyd, en. lyde, at, lød, lydt. lydelig, lydlig, lydt.

lyde, at. lød, lydt = adlyde. lydig.
Lyde, n, r, = Fejl.

Lygte, n, r. Lygtepæl, en, e. Lygte-tænder, en, e. [kelig, lykkes, at.

Lykke, n. lykønske, at. lykkelig. **lyklymfatiske Kar,** de indsugende Aarer i Legemet, der fører **Lymfen,** en klar, farveløs Vædske, der dannes i alle Legemets Væv og indeholder bl. a. de ved Stofskiftet dannede Affaldsprodukter.

Lyn, et, lynslagen, lynsnar, lyne, at.

Lynch, (lintsj), Selvtægt eller Folkejustits i Amerika. **lyncho, at,** henrette uden Lov og Dom.

Lyng, en. Lynghede, n, r.

Lyra el. Lyre, n, r, ældgammelt Strenginstrument; et Sindbillede paa Digtekunsten. **Lyrik, ken,** Følelsesdigting. **Lyriker, en, e,** en Digter, som udtaler sine egne Følelser og Stemninger. **lyrisk, følsom.** følelsesfuld.

lys, Lys, et. lyse, at, lyste, lyst, lysne, at. Lysning, en, er.

lyse, at, lyste. lyst, bekendtgøre et Ægteskab fra Prædikestolen.

Lysesaks, en, e. saksliugnende Redskab til at pudse Tællelys med.

Lyskasse, n, r. [Lysesaks.
bag., Hul ved Siden af Bagerovns Aabning, forsynet med Glas, saa at det danner en Lygte, hvori der kan brænde en Gasflamme til Belysning af Ovnen; muret Aabning foran et Kældervindue.

Lyske, n, r. Lyskekirtel, en, er.

lysko, at. rense for Utøj.

Lyst, en, er. Lysthaver, en, e, Lysthus, et, e.

lysto, at, lystelig, lysten, -ent, -ne, lystig.

Lyster, en, stre, fisk, se Aalejærn.

lystre, at = adlyde.

Lystring, et. en Slags Silketøj.

lytte, at. Lytten, en.

lyve, at. løj, løjet.

Læ, søv., den Side af et Fartøj, der vender fra Vinden (modsat **Luvart**).

Læbe, n, r. læbeblomstret, -ede.

Læder, et. Læderbind, et, osv.

lædere, at, beskadige. **Læsion, en, er,** Beskadigelse.

læg, ikke gejstlig, verdslig; ulærd, ukyndig i en Kunst eller Videnskab; **Lægmand, Fl. Lægmand el. Lægfolk.** **L. broder, L. søster,** Klosterbetjening til Munkenes og Nonnernes Opvartning.

Læg, gen, ge. søv., Ankerets Hovedstang.

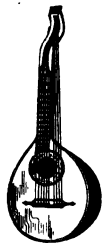
Lyra.

Lysesaks.

Lur.

Lut.

Læg, gen. ge. Læg- el. Læggeben, et, Læggekrampe, n.

Læg, get, = **Fold**.

Lægd, et, er, Afdeling af Landet med Hensyn til Udskrivning af værnepligtige. *nsk.*. Fattigdistrikt, som underholder en fattig, der gaar paa Omgang.

Læge, at. Læge, n, r. Lægedom, men.

Lægerval, en, er, *søv.*, Kyst, som Vinden bærer ind paa.

lægge, at, lagde, lagt, Lægning, en.

Lægte, n, r, lægte, at. [losser.

Lægter, en, e, Pram, hvori et Skib ~~æd~~ **læk**, ke. Læk, ken, lække, at.

Lækåge (kasje), n, r, det, som gaar til Spilde ved en Læk i Fade osv.; Tab; ogsaa = Læk. [til Maarene.

Lækat, ten, te, lille Rovdyr, der hører

lækker, lækre, Lækkerbidsken, en, er. Lækkeri, et, er. lækre for, at.

læmme, at, føde Lam.

Lænd, en, er. Lændeværk, et.

læne, at, Lænestol, en, e.

Længde, n, r. Længdemaal, et.

Længde, n, r, *geog.*, et Steds Længde angives i Grader østlig el. vestlig for en bestemt Meridian, i Regelen den, der gaar over Greenwich (grinitzj).

Længe, n, r. Fløj af en Bygning.

længe, længstlevende.

længes, at, -edes, blive længere.

længes, at, -tes, Længsel, en, -sler.

længte, at, *nsk.*, længes.

Lænke, n, r. lænke, at, Lænkning, en, er.

Lænke, n, r, *fisk.*, Garnrække i Søen.

lærd, de lærde, Lærdom, men, me.

lære, at. Lære, n. lærvillig, Lærer, en, e.

Lærling, en, er og e. [Naaletræ.

Lærk, en, = Lærketræ, et, en Slags

lærke, n, r. Lærkesang, en, osv.

Lærred, et, er. Lærredsbluse, n, r, osv.

Lærredsstøbning, en, er, *gibs*. Støbe-maade, ved hvilken der i Gibsen er indlagt Lærred, der holder sammen paa Formen, saa at der kun behøves et tyndere Lag Gibs.

Læs, set, læsse, at, Læsning, en, er.

læse, at, læste, læst. læselig. Læser, en, e. Læsning, en.

Læsejl, et, *søv.*, Raasejl, der ophænges under Raanokken for at forøge Sejlets Bredde.

læske, at. Læskelse, n, r. Læskning, en.

læspe, at, Læspen, en.

Læst, en, er, *skom.*, Form af Træ, hvorover Fodtøjet sys.

Læstokrog,

en, e, *skom.*,

Læst.

Jærnkrog, hvormed Læsten trækkes ud af det færdige Fodtøj. [indre af Bøsepipen.

Løb, et, *jagt*, Vildtets Ben. *mil.*, det

Løb, et, løbe, at, løb, løben, t, ne. Løbane, n. Løber, en, e. løbsk.

Løbe, n, den fjerde Mave hos Kalven, der tørrer og bruges til at løbe Mælk med. d. v. s. faa Mælken til at ostes; ogsaa et af denne Mave fremstillet Stof til samme Brug.

Løber, en, e, *rebst.*, en Krog, der er anbragt saaledes i en Holder, at den kan dreje sig om sig selv.

Lød, en, Farve.

[kælve.

Lødeko, en, -køer, Ko, der snart skal

lødig, Lødighed, en.

Løffer, Fl. *jagt*, Harens Øren.

Løfte, t, r. løfterig. [Løftning, en, er.

løfte, at. Løftelse, n. Løfter, en, e.

Løg, et, løgbærende. Løgsmag, en.

Løgn, en, e. Løgnhals, en. Løgner, en, e.

løj, *søv.*, svag (om Kuling) løje af, at.

Løjbm, men, me, *søv.*, Jærnstang, langs hvilken et Forsejls Skøde kan glide.

Løjer, løjerlig.

Løjert, en, er, *søv.*, Fl. Ringe, ved hvilke et Stagejl er ophængt og kan hales frem og tilbage paa Staget.

Løjtnant, en, er.

Løkke, n, r.

Lømmel, en, -ler, Lømmelalder, en.

Løn, nen. lønne, at, Lønning, en, er.

Løn, i. Løndom, men, me. lønlig.

Løn, nen, ne, tandbladet Ahorn.

Lønning, en, er, *søv.*, Skibssidens øverste

Kant. **Løstøtte**, n, r, Fortsættelse over Dækket af Spantet.

Lördag, en, e.

løs, Løsøre, t. løse, at, løste, løst.

løselig, Løser, en, e. løsne, at. Løsning, en, er.

Lösen, et.

Løsholt, et, er, *tøm.*, et Stykke Tømmer, der tappes ind imellem to Stolper.

Løv, et, Løvfald, et. Løvspring, et. Løves, at.

Løve, n, r. Løvetand, en, Planten.

Løvsav, en, e, *tekn.*, fin Sav til Udskæring i tyndt Træ.

M.

M, som romersk Tal = 1000. **M'**, forkortet af **Mac** (*mak*), (foran skotske Navne) Søn, f. Eks. **Mac Donald**, Donalds Søn.

maabe, at. Maaben, en.

Maade, n, r. maadeholden, Maadeholdsforening, en, er. maadelig.

Maage, n, r. Maageskrig, et.

maage, at, *nsk.*, muge, skuffe.

Maal, et, Tungemaal.

Maal, et, maale, at. maalelig, Maaler, en. e. Maaling, en.

Maal, et, *spl.*, det Sted, de kæmpende Parter i forskellige Spil har at forsvare og angribe.

Maalorledning, en, er, *elek.*, en Ledning, som fører fra Hovedblyet til Fordelelingstavlen.

Maalstræv, et, *nsk.*, den Bevægelse, der gaar ud paa at sætte et af norske Mundarter dannet Sprog i Stedet for det dansknorske Bogsprog.

Maaltid, et.

Maalrost, en, er, *nsk.*, Sangdrossel.

Maalvogter, en, e, *spl.*, i Fodbold den Spiller, der staar umiddelbart foran Maalet for at forsvare det.

Maane, n, r. maaneklar, Maaneaar, et.

Maaned, en, er. maanedlig.

Maanesrø, et. *bag.*, Valmuefrø.

Maar, en, e. Maarskind, et.

maatte, at, maa, maatte, maattet; maaske.

Maatte, el. **Matte**, n, r.

macābre, **Dānse macabre** (dangs makabr). Dødningsedans.

Macchiavellisme (*makja-*). n, Italieneren Macchiavellis Statslære (i Følge hvilken en Fyrste ikke kender nogen anden Lov end sin egen Vilje); en underfundig, snedig Statskunst. **macchiavellistisk**, statsklog paa en underfundig Maade; rænkefuld.

Maceration (-sjon), en, Udblødning; Afmatten, Udtæren. **macerøre**, at, bløde, udbløde; afmatte, udtære.

Mackintosh (*makintosj*), en, et ved Kautsjukopløsning vandtæt Tøj (benævnt efter dets Opfinder), en deraf forfærdiget Overfrakke.

Maçon (*masong*), en, Murer; Frimurer. **Mad**, en. made, at, Mading, en, Mading, en.

Madāme, Fl. **Mesdāmes** (*medamm*), Kone, Frue. **Mademoiselle** (*madmoasell*), Fl. **Mesdemoiselles** (*medmoasell*), Jomfru, Frøken.

Madamme, n, r. Madam N.

Maddike, n, r, Insektlarve i Fødevarer.

Madonna, en, er, den hellige Jomfru (Maria); et Mariabillede. **M. ansigt**, et smukt, kvindeligt Ansigt fuldt af Uskyld og Fromhed.

Madrās, sen, ser.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Madrigāl, en, er, et kort, ømt, lyrisk Digt.

maestoso, *mus.*, majestætisk, højtidelig. **Maestro**, en, Mester, Lærer, især Musiklærer, Operakomponist.

ma foi (*ma foa*), min Tro! sandelig!

Mag, en, at fare i M. Magsvejr, magelig.

Magasin, et, er, Forraadshus, Forraadskammer, Pakhus; Varelager; Tidsskrift for et videnskabeligt eller teknisk Fag. **magasinøre**, at, henlægge paa Lager.

Magø, n, r. mage, at. mageløs, mageskifte, at, Mageskifte, t. r.

mager, magre af, at.

maggiøre (*madsjøre*), *ital.*, egtl. større, *mus.*, stor om Intervaller; ogsaa = Dur. (I begge Betydninger modsat *minøre*).

Magi, en, Trolddomskunst, Tryllekunst, Trylleri. **Magiker**, en, e, Troldmand.

Heksemester. **magisk**, Trylle-, Trolddoms-, hemmelighedsfuld, vidunderlig.

Magister, en, stre, Mester, Lærer. **M.**

konferens, en, er, en Eksamen, hvis Hovedprøve er en i Løbet af nogle Uger udarbejdet Afhandling over et videnskabeligt Emne. **M. promotion** (-sjon), en, er, højtidelig Forfremmelse til Magisterværdigheden.

Magistrāt, en, er, Byraad, Stadsøvrighed. **Magna charta**, se **Charta magna**.

Magnāt, en, er, en af de store og mægtige i Riget; Rigsebedsmænd og høje Adelsmænd i Ungarn og Polen.

Magnēsia, en, Magniumilte. fremkommer ved Brænding af Metallet **Magnium** som et hvidt Pulver, der bruges som Afføringsmiddel.

Magnēt, en, er, en Jærnerter, der trækker Jærn til sig og kan meddele jærnholdige Legemer samme Egenskab ved Strygning; noget tiltrækkende, tillokkende. **M. naal**, en med en **M.** strøgen og derved magnetiseret Staalnaal, der i en fritsvævende Stilling altid stiller sig med sin ene Ende mod Polen (Nord- ell. Sydpolen). **magnetisøre**, at, meddele et Legeme magnetisk Kraft (ved Strygning med en Magnet); ved Strygning med Haanden eller ved visse Haandbevægelser uden Berøring (Manipulation) at vække i det menneskelige Legeme hemmelige Kræfter, især for at læge Nervesygdomme (ogsaa kaldet Mesmerisme efter dets Opfinder Dr. Mesmer). **Magnetisering**, en, er, Meddelelse af magnetisk Kraft; Hensætten i den magnetiske Tilstand. **magnētisk**, som har Magnetens Egenskab og Kraft; tiltrækkende; bevirket ved Magnetisme. **Magnetisme**, n, Magnetens Tiltræknings-

kraft; den ovenfor omtalte Indflydelse paa det menneskelige Legeme af Magnetiseringen, ogsaa kaldet dyrisk **Magnetisør**, en, er, en Læge, som anvender Magnetismen. [tig. herlig, pragtfuld.]

magnifique el. **magnifik** (manjifik), prægtigt, magt, en, er, Magthaver, en, e.

magtesløs, magte, at.

Mågas, en, Fl. Måger, østerlandsk Vismand, især naturkyndig, stjernekyndig.

Magyar (madjar), en, er, Ungarer. **magyarisk**, ungarsk.

Mahogni, et. Mahognitræ, et, er.

maintenøre (mængtenere), at forsvare, beskytte; haandhæve, forfægte.

Maire (mæer), en, Byfoged, Borgemester (i Frankrig). **Mairie** (mæri), et, hans Embede, Værdighed og Embedsbolig.

Maison garni (mæsaang), et møbleret Hus.

Maitre (mætr), Herre, Mester, Lærer.

M. de plaisir (dø plæsir), en, som anordner og bestyrer en stor Herres Forlystelser. [Frille.]

Maitresse (mætræsse), n, r. Herskerinde;

Maj, en, Maj Maaned. Majdag, en, e.

Majestæt, en, er, Højhed, Herlighed, Titel for Konger og Kejsere og disses Gemalinder. **majestætisk**, herlig, pragtfuld, kongelig. [= Dnr.]

majör (masjör), større; myndig; *mus.*,

Majolika, en, Lervare, overtrukken med Emaillefarver.

Majör, en, er, den tredje Stabsofficer ved et Regiment (efter Oberst og Oberstløjtnant); findes ikke mere i Danmark.

Majorat, et, er, Fortrinsret for den ældste i en Familie til at arve Stamgodset; ogsaa: Stamgods.

Major Dømus, Titel for den højeste Hofembedsmand i det gamle frankiske Rige, især i det 7de og 8de Aarhundrede; Rigshovmester.

Majs, en, amerikansk Kornsort.

Majuskler *bog.*, store Bogstaver. Se Versalier.

makadamisøre, at belægge en Vej med Smaasten efter Amerikanderen Mac Adams Fremgangsmaade.

Makaröni, en, lange, tynde Rör af en Dej, hovedsagelig bestaaende af Hvedemel.

Maki, en, er, en Halvabe.

Makination (-sjon), en, er, listigt Anslag, Rænke, snedigt Paafund.

Makker, en, e. Makkerskab, et, er.

Makrel, en, er, el. -ler. Makrelfangst, en.

Makrokösmos (kaass), en, Verdensbygningen, Verdensaltet, den store Verden.

Makrön, en, er, lille Kage af Mandeldej.

Majsplanten.

Maksime, n, r. Grundsætning, Regel.

Maksimum, et, det højeste, største; det højeste Punkt, den højeste Pris, mods.

Minimum.

Makulatur, et, uafsættelige trykte Sager, der kun anvendes som Papir til Indpakning o. desl., **makuløre**, at, beplettede, tilsmudse.

Makværk, et.

Maladrëso (-dræss), n. Ubæhændighed, Klodsethed. **maladroitt** (mal adroa), kejttet, klodset

mala fide, underfundigt, i slet Hensigt.

Maläise (malæhs), n, legemligt Ildebefindende; Modgang, Nød.

Malajer, Fl. Folkestamme i Bagindien og paa Öerne i det indiske Hav, der udgør en egen Menneskerace, den **malajiske** Race. [Kobberforbindelse.]

Malakit, ten, et grønligt Mineral (kulsur **mal-a propös** (mal a praop), i Utdie, ubelejlig; ilde anbragt.

Maläria, en, usund Sumpluft i Mellemitalien; ogsaa: den derved forarsagede Feber.

male, at, Maler, en, e. Maleri, et, er, maleisk, Maling, en, Malning, en.

maledicöre, at, forbande, ønske ondt over. **Malediktion** (-sjon), en, er, Forbandelse; Bagtalelse.

Malenkäni, en, er, Misdæder, Forbryder.

Malerstok, ken, ke, *mal.*, Stok, som Maleren støtter mod Staffelet for at have Støtte for Armen under Penselforingen.

malgrö, imod ens Vilje, nødig.

Malhöur (malöhr), en, Ulykke, Uheld.

malheureusemönt (malörösmang), uheldigvis, uheldigvis. **malheureux** (malöro), uheldigvis, uheldig.

Malice, n. Ondskab, Lumskhed; lumsk Streg; Skadefryd. **malicious**, ondskabsfuld, skadefro.

malke, at, Malkepige, n, r. Malkning, en.

Malkonduite (-kaangduite), n, taktløs, ubetænksom Opførsel. [utilfreds.]

Malkontönt (malkaangtang), misfornöjet,

Mallas, se **Melässe**.

Malle, n, r,

til Hægter.

Malle, n, r, stor Ferskvandsfisk.

Malm, en og

et, e, metal-

holdig Sten;

Metal; særlig

en Metalblan-

ding, hvis Hovedbestanddel er Kobber.

malplacöret, ilde anbragt.

malpröper, urenlig, smudsig, sjusket.

Malström, men, me, Hvirvel i Havet.

Malt, et, Maltstrakt, en, er, malte, at, Maltning, en.

Maltöerridder, se **Johanniterridder**.

Malle.

maltraitere (-trætere), at, mishandle.
Malurt, en, Plante med bitter Smag.
Mamā el. **Mamān** (mamang), Moder.
Mamolük, ken, ker, Medlem af et ægyptisk Rytterkorps, der rekruteredes af omvendte kristne Slaver; Korpsset opløstes af Mehemed Ali 1811.

Mamma, en, Fl. **Mammae**, det kvindelige Bryst; Patte, Yver. **Mammalia** el. **Mammalier**, Fl. Pattedyr.

Mammon, en og et, Pengeafgud; Penge-skat, jordiske Rigdomme.

Mammut, en, er, uddød Elefantart, hvis Knogler man har udgravet i Sibirien.

Mamsöl, len, ler, svensk Benævnelse for Opvartningsjomfruer og lign.

Man, en, lange Haar paa Hestens og Løvens Hals.

Mauchöt (mangsjætt), se **Mansket**.

Mand, en, Mænd. mandbar. Manddom, men. mandelig. mandhaftig. mandig, mandlig. Mandsling, en, er og e.

Mandant, en, er, den, som giver et Hverv til en anden, befuldmægtiger en anden.

Mandarín, en, er, höjtstaaende kinesisk Statsemedsmand; Dvärg-Appelsin, især fra Malta.

Mandät, et, er, Hverv, Fuldmagt.

Mandatarius, en, er, den, til hvem et Hverv er overdraget, en befuldmægtiget (Sagfører).

Mando (Ræer), at, *søv.*, besætte Skibets Ræer med staaende Mandskab til Ære for en höjtstaaende Person.

Mandehul, let, ler, paa Dampkedler det Hul, gennem hvilket en Mand kan gaa ned for at rense Kedelen.

Mandel, en, -dler, Frø af Mandeltræet; en Kirtel paa hver Side af Svælg.

Mandolin, en, er, en lille Lut el. Guitar med 4 til 8 Strenger.

Mandragora, en, Alrunerod, som Overtroen tilskrev Trolddoms-krafter.

Mandril, len, ler, en Slags Bavian paa Guineakysten.

mano, at, Manelse, n, Maning, en, Maner, en, e.

Manöge (manæsji), Ridebane, Mandolin, Rideskole.

Manör, en, Maade, Vis, Skik, Brug, Sædvane; Levemaade; Fremgangsmaade (i Kunst) Ejendommelighed, Kunstlethed.
Manörer, Fl. et Menneskes ydre Væsen og Egenskaber; Lader, Fagter. **manörlig**, höflig, skikkelig

Mäner, **Mänes**, *lat., myt.*, Fl, de afdödes Sjæle, Skygebilleder.

Mangan, et, et metallisk Grundstof, som i Forbindelse med lit danner Brunsten el. **M.överilte**.

Mangol, en, -gler, mangle, at.

mangen, mangt, mange, Mangefold, et.

mangle, at, glatte Linned med et **Mangletræ**, en rund, glathövet Stok, hvorefter den rullede rundt med en **Manglefjæl**, et glathövet Bræt med Haandtag.

Mangröve, n, r, tropisk Sumptræ, der udsender Luftrødder.

Mani, en, Afsindighed, Galskab; i Sammensætninger betegner **M.** en overdreven Lyst eller Forkærlighed for noget.

manieröret, -ede, kunstlet, forskruet, unaturlig

Manifest, et, er, en offentlig af et Lands Regering el. af et politisk Parti udstedt Erklæring. **manifest**, aabenbar, öjensynlig, tydelig. **Manifestation** (-sion), en, er, Fremtræden, Tilkendegivelse, Ytring. **M.-söd**, Bekræftelsesed paa, at man ikke har skjult eller med sit Vidende holdt noget tilbage af Arvegods o. desl. **manifestöre**, at, aabenbare; lægge for Dagen, tilkendegive. **m. sig**, at, ytre sig, fremtræde.

Manikör, en, e, Tilhænger af Perseren Manes, der lærte, at Tilværelsen er en Kamp mellem det gode, der repræsenteres af Lyset, og det onde, der repræsenteres af Mørket. **Maniköisme**, n, denne Lære.

Manille (manilje), n, r, den næsthöjeste Trumf i L'hombre (Toen i de sorte Farver, Syven i de røde).

Manipulation (-sion), en, er, kunstigt Haandgreb; Berören, Befölen; (ved Magnetisering) Berörelse eller Gnidning med Magnetisorens Hænder. **manipulöre**, at, beföle, föle paa; anvende magnetisk **M.**

Manke, n, r, mankebrudt. Mankehaar, et. **manköre**, at, fejle, mangle, fattes, undlade, forsömme.

Manna, en, mildt afførende Saft, som faas ved Indsnit i **Mannaäskan**; Fröet af Mannagræsset (Mannagryn); ogsaa Israelliternes Næringsmiddel under deres 40aarige Vandring i Örkenen, rimeligvis **Männäläv**, som vokser paa Klipper i Nordafrika.

Mannequin (mannkæng), en, er, Leddedukke, til Brug for Malere, Billedhuggere osv.; et karakterløst Menneske.

Mäno dextra, *mus.*, höjre Haand. **mäno sinistra**, venstre Haand.

Manometer, et, mere, Apparat til at maale Luftarters el. Damps Tryk, anvendes særlig paa Dampmaskiner.

Mansärd (mangsard), en, er, brudt Tag med to forskellige Skraaninger; ogsaa den derved dannede Etagé.

Manse, n, r, *fisk.*, Sildegarn, der bruges paa Bornholm.

Mansion-house (*man-*

Manometer.

sjen haus), Lordmayorens Embedsbolig i London.

Mansket(Fordansking af **Manchet**). ten, ter. Mansketknap. pen, per.

Mantelöt (mangtelæ), en, Skærmtag mod fjendtlig Geværild.

Mantilla (mantilja), en, (i Spanien) sort Slør, som dækkede en Del af Ansigtet og Halsen og naaede til Skuldrene.

Mantille (mangtilje), n, r, kort Dameoverstykke uden Ærmer

Mantisse, n, r. Decimalbroken af en Logaritme.

Manuäl, en, er, Haandbog, Dagbog, Kladdebog, (paa Orgel) samtlige Tangenter, som spilles med Hænderne, modsat: **Pedäl**.

manu propria, fork. **m. p.** (ved Under-skrifter), med egen Haand, egenhændig.

Manuducend, en, er, den, der vejledes eller undervises af en Manuduktør **manuducere**, at, vejlede, især i Studeringer.

Manuduktion (-sjon), en, er, Vejledning.

Manuduktör, en, er, den, der vejleder eller underviser Studenter til Embedseksamen.

manuöl, som sker med Hænderne; Haand-

Manufakturist, en, er, den, som handler med **Manufakturvarer**, d. v. s. spundne og vævede Varer.

Manus, en, *lat.* Haand, Haandskrift.

Manuskript, et, er, Haandskrift, især som er bestemt til at trykkes; haandskreven Bog; Fl. især om Skrifter för Bogtrykkerkunstens Opfindelse.

Manöt el. **Manöt**, en, er, *nsk.*, Gople, Vandmand.

Manöver el. **Manövre**, n, r, Fremgangsmaade, Behandlingsmaade; Haandgreb, Kunstgreb; Hærovelse, Krigsøvelse; en særegen Bevægelse med en Hær eller et Skib. **manövröre**, at, gøre krigerske Bevægelser og Vendinger; sno sig (for at opnaa noget). **Manövröring**, en, er, Bevægelse el. Svingning med Hær el. Flaade; Snoen, Tumlen.

Mappe, n, r, Taske eller Omslag til at gemme Skrifter, Papirer i.

Marabü, en, er, en Slags Stork.

Maraschine (-skino), en, en Slags Likör. **marcäte**, *mus.*, fremhævet.

March, en, er, Gang, især Gang i et vist Tempo; Vejstrækning, Dagsrejse; Musikstykke, hvorefter der marcheres. **march!** fremad! af Sted! **Marche**, n, r. foreskreven Rejsevej, især for Soldater. **marchöre**, at, gaa i et vist Tempo; rykke frem eller tilbage; bryde op, drage bort.

Marchese (-ke-), Adelstitel i Italien.

Marchipan, en, en Slags Sukkerbagværk af Mandler og Sukker.

Mansard.

Mardi gräs (gra), *fr.*, Fastelavnstirsdag (den sidste af Karnevalsdagene).

Mare, n, r, i Overtroen et Spogelse el. overnaturligt Væsen, som satte sig paa sovende Mennesker og derved fremkaldte **Mareridt**. [Flyvesand.]

Marehalm, en, Græsart, som vokser i

Marekat, ten, te, en Slags Abe.

Maremmor, Fl. usunde Sumpegne i Mellemitalien. [Æggehvide og Sukker.]

Marengs, en, Bagværk tilberedt af pisket

Margarin, en, den fastere Del af det vegetabiliske Fedt. **Margarino**, n, Kunstsmör.

Märgen, en, er, den rene Rand udenfor Trykket i en Bog. **marginöre**, at, forsyne med en saadan Rand.

Marginäl, en, er, Randbemærkning.

Mariägo(mariahsj), Giftermaal, Ægteskab, Bryllup; en Slags Kortspil.

Mariabad, et, (Vandbad), Apparat til at holde et Stof, der opvarmes, paa bestemt Temperatur ved at sætte det Kar, som indeholder Stoffet, ned i et andet Kar, der er fyldt med Vand, som holdes paa den bestemte Temperatur.

Marioglas, storbladet Glimmer.

Marino, n, Søvæsen; Sømagt, Flaade.

M.maleri, et, er, som forestiller Havet, Kysten osv. **Mariner**, en, e, Sømand, Søsoldat.

marinöre, at, nedlægge i Eddike og Krydderier (især Fisk). **marinöröt**, nedlagt paa denne Maade.

Marionöt, ten, ter, Leddedukke. **M.spil**, Dukkespil, Spil med Marionetter.

maritim, hørende til Havet, Søen.

Mark, en, er, Markarbejde, t, r, osv.

Mark, en, er, *nsk.* Orm.

Mark, en, Vægt paa Guld og Sølv, 16 Lod Sølv, 24 Karat Guld; en **M.** fin, en Mark rent Guld eller Sølv, som ikke er blandet med andre Metaller; tidligere Mønt i Danmark = 33 Öre, deltes i 16 Skilling; Regningsmønt (fingeret) i Hamburg og Lybæk, enten **Mark Kuränt** = 3¹/₆ Mk. dansk el. **Mark Bänko**, = 4 Mark dansk; nu Møntenhed i det tyske Rige = 89 Öre; deles i 100 Pfenning; Møntenhed i Finland = 72 Öre, deles i 100 Peninæ. [er, osv.]

Marked, et, er, Markedsbetretning, en.

marköre, at, mærke, betegne; stemple; optegne, opskrive; fremhæve ved forstærket Betoning; (i Billardspil) tælle for at angive, hvorledes Spillet staar. **marköröt**, mærket; betegnet; iøjnefaldende. **marköröde** Træk, skarpt udprægede Ansigtstræk. **Markör**, en, er, den tællende ved Billardspil.

Marketönder, en, e, Feltspisevært, som laver Mad og sælger Spise- og Drikkevarer til Krigsfolk. **Marketöndoräke**, n, r, Kvinde med samme Bestilling. **Marketöndori**, et, er, en Marketenders Bestilling el. det Sted, hvor han udfører den.

Markis (marki), Mørkis'en, Markis'er, Adelstitel i Frankrig og England. **Markise**, n, r, en **M.s** Hustru el. Datter.

Markise, n, r, Solsejl, der udspændes foran et Vindue el. over et Sted som Lyden af Solen.

markskrager, en, e. **markskrageri**, et, markskragerisk.

markmelade, n, r, tykt, jævnt Frugtsyltetøj, hvor Stene, Kærnehuse osv. er fjærnet.

Marmor, et, en kornt, haard Kalksten af forskellig Farve, ofte med indsprængt Farvetegning. **marmorøre**, at, gøre spættet som saadant Marmor.

røde, afmattet, afkræftet, træ. **marer**, at, gaa ud paa Plyndring, som en **odør**, en Efternøler, Soldat, der uden Paaskud af Træthed bliver tilbage for at plyndre.

Marøner, Fl. en Slags store, spiselige Kastanier.

Maroniter, Fl. en kristen Sekt ved Bjerget Libanon i Syrien.

Maroquin (maraakæng), glinsende, ved Kunst narvet Læder af Gedeskind.

Marquis, Marquise, se **Markis**.

Mars (romersk) = græsk **Ares**, *myt.*, Krigens Gud, Søn af Jupiter; en af Planeterne.

Marschal, se **Marskal**.

Marseillaise (mars-sjæse), en under den franske Revolution meget yndet Krigssang (*Allons enfants de la patrie*) (s. d.) af Rouget de Lisle.

Marsk, en, er, et lavt og frugtbart Kystland, som ved Diger beskyttes mod Havets Oversvømmelser, modsat **Goöst** (s. d.); i Middelalderen i Norden den øverste Krigsstyrer.

Marskal, len, ler (fordansket for Marschal), fyrstelig Hushovmester, den, som fører Opsynet over Hofholdning og Hofbetjente; den, som ordner og anfører Toget ved Ligfærd og andre offentlige Højtideligheder; den øverste Hærfører i et Land (ogsaa Felt-**M.** og Generalfelt-**M.**) **Marskallät**, et, er, en **M.s** Embede og Kontor. **M.-sslav**, Stav, som en **M.** fører til Tegn paa sin Værdighed. **M.-staffel**, Bitaffel ved Hoffet for dem, som paa Grund af deres lavere Rang ikke har Adgang til Fyrstens eget Taffel.

Marsaudisor, en, e, en, som handler med brugte Klæder, brugt Bohave osv.

Marsmarken, i Oldtiden: en Del af den store Slette ved Tiberen uden for Rom; en Plads i Paris, der bruges til Monstringer osv. [Gnaver.

Marsvin, et, en Slags Hval; en Slags

Markise.

Marter, en, Pine, Pinsel; **martre**, at, pine **martialisk** (mars-), krigersk, modig, kamplysten.

Martyr, en, -týrer, Troshelt, Trosvidne, som for sin Religion, sin Overbevisning om det sande og rette lider Forfølgelse el. Døden. **Martyrium**, -iet, -ier, Martyrdom. **Martyrologium**, -iet, -ier, Martyrbog, Bog, som indeholder Fortællinger om de kristne Martyrer.

Martörv, en, meget haard Törvart, findes især ved Vesterhavet under Klitsandet [er. osv.

Marv, en, marvfuld. **Marvbudding**, en, **Mas**, et, mase med, at, mase, at = knuse.

masot, -ede, kaldes Træ, hvis Fibrer slynger sig imellem hverandre.

Mask, en, hvad der efter Kogningen bliver tilbage af Maltet. [ske, at.

Masko, n, r, Maskestörrelse, n, r, ma-

Mäsko, n, r, hel el. delvis Bedækning af Ansigtet for at gøre det ukendeligt; Skuespillerens Ansigt, som ved Sminkning osv. er forandret; Staaltraadshjelm ved Fægteøvelser; Forstillelse, falsk, paataget Væsen. **Mäskobal**, **Mäskoräde**, Dansefest, hvor Deltagerne møder i Forklædning og med Maske paa. **masköre**, at, forklæde, give el. tage **M.** paa; skjule, fordølge. **masköret** Batteri, der er skjult for Fjenden indtil det Ojeblik, da det skal virke.

Maskopi, et, (i daglig Tale) simpel Omgang, Omgang, der ikke anses for heldig.

Maskine, n, r, Maskinarbejde, t, r, Maskineri, et, er. Maskinist, en, er.

maskulin, mandlig. **Maskulinum**, et, fork. **mask.**, *gram.*, Ord af Hankön.

Masovn, se **Höjovn**.

masret, se **masel**. [Herre.

Massa, i de vestindiske Negeres Sprog **Massage**, n, mekanisk Lægebehandling med Gnidning, Æltning, Bankning af de angrebne Legemsdele. **massöre**, at, anvende **M.** **Massör**, en, er, **Massöse**, n, r, en, der er uddannet til at give **M.**

Massakre, n, r, Nedsabling, Blodbad, Myrderi. **massakröre**, at, nedhugge, myrde, dræbe.

Masse, n, r, Masseherredømme, t, osv. **massiv**, hvis Smaandele staar i tæt Forening med hinanden; (om Bygninger) grundmuret, stærk; (om Metalarbejde) tæt, fuld, ikke hul; vægtig; (om Mennesker) plump, grov, ubehövlet.

Mast, en, er, mastet, -ede (f. Eks. tremastet).

Mastebaand, et, *sov.*, Ring omkring Masten, der kan glide op og ned, og til hvilken Sejlet er befæstet.

Mäster (i England) Titel for halvvoxsne Sønner af bedre Stand.

Mästiks, en, en Slags gul Harpiks, der bruges til Fernis.

Mastodont, en, er, Forverdenens, kun fossilt forekommende Elefantslægt, som udmærker sig ved Kindtænder, der er besatte med kegleformede Spidser

Mat, en, er, *søv.*, Medhjælper, se **Koksmat**.

mat, te. Mathed, en.

mat, i Skak = overvunden.

Matador, en, er, (i Tyrefægtninger) den, der dræber Tyren med en Kaaarde; (i nogle Slags Kortspil) de højeste Trumfer, se **faux**; en fremtrædende Personlighed, Hovedperson ved et Foretagende.

Match (matsj), en, er, *spl*, Kamp mellem to Partier.

Matematik, ken, Størrelseslære. **Matematiker**, en, e, en, som er kyndig i denne Videnskab. **matematisk**, som hører til, handler om eller grunder sig paa **M.**; overbevisende. nøjagtig, uomstødelig.

Matéria el. **Matérie**, n, Stof, Grundstof; Indhold, Genstand; Indholdet af en betændt Byld; en Bog i **M.**, en Bog, der endnu ikke er hæftet.

Materialie, t, -lier, raat Stof til et Arbejde; samlet videnskabeligt Forraad til et Værk; Krigsfornødenheder (Skyts, Vogne, Munition osv.); Redskaber, Tilbehør, Fornødenheder, f. Eks. Bygningsm., Skrivem. **Materialvarer**, raa Varer af Mineral- og Planteriget.

materialisere, at, tillægge et aandigt Væsen legemlige Egenskaber.

Materialisme, n, Læren eller Paastanden om, at alt eksisterende kun er Materie, og at der ikke gives nogen Sjæl el. noget aandigt Væsen, der vedbliver at bestaa efter Materiens (Legemets) Tilintetgørelse ved Døden. **Materialist**, en, er, Tilhænger af **M.**; ogsaa en, som handler med Materialvarer. **materialistisk**, grundet i. stemmende med **M.**

material, legemlig; som indeholder et Stof, som angaar Stoffet; sanselig, plump; vigtig, væsentlig.

Material, let, det anvendte, som Bagage, Ammunition osv., i Modsætning til Personerne.

maternel, moderlig. **Maternitet**, en, Moderstand, Moderværdighed.

Matinøe, n, r, Morgenunderholdning, Formiddagsforestilling el. Koncert.

Matrice, n, r, Møtrik, Skruemoder; (hos Skriftstøbere) Støbeform, hvori Bogstaverne afstøbes; (i Møntvæsen) Pengestempel.

Matrikel, en, -kler, Navneliste, Navne-register, Navneprotokol; (paa Universiteter) Indskrivningsbevis; ogsaa en offentlig, almindelig Optegnelse af alt Jordegods i Landet tillige med dets Skyldsetning. Jordebog, Jordeskyldsbog. **matrikulere**, at, indføre i **M.**

Matrimonium, -iet, -ier, Ægteskab.

Matrone, n, r, ærbar gammel Kone.

Matros, en, er. Matrosdragt, en, er, osv. **matros**, *mal.*, give den maledede Genstand et mat Udseende. **Matrosing**, en, Matfarvning. [hele Vidier.

matret, *kurv.*, flettet med tre el. fire

Maturation (-sion), en, Modning. **maturere**, at, gøre moden. bringe til Modenhed; paaskynde. **Maturitet**, en, Modenhed. [Arabere i det nordlige Afrika.

Mauror, Fl., de med Berber blandede **Mausolium**, -leet, -leer, pragtfuldt Gravminde. [genigt.

Mauvais sujet (movæ sysjæ), et, en Dø- **Mave**, n, r. mavestyrkende. Mavekrampe, n, r.

Mayor (mæ), Borgmester i England.

Mazurka, en, er. polsk Nationaldans.

Mazzoth el. **Mazzaus** (mazzoþ el. mazzous), Fl. usyrede Paaskebrød hos Jøderne.

Med, et. uden Maal og M.

med, meddele, at, medens, medmindre. Medfør. et. Medlem. met, mer.

Medaille el. **Medalje**, n, r, Skuemønt, Ærepenge. **Medaillon** (medaljaang), en, er, rund el. oval Kapsel til et Billede el. lign.; Basrelief i rund el. oval Form. **Medaillør** (medaljør), en, er, Stempelskærer, som udskærer Stempel til en Medalje.

Medbringer, en, e, *drej.*, Apparat paa Drejebænken, der fører Arbejdsstykket rundt.

Mede, n, r, de to krumme Træer, der danner Underlaget for en Kane el. Slæde.

mede, at. Medekrog, en, e, osv.

Medea, *myt.*, den ved sin Skønhed og Trolddomskunst berømte Kongedatter i Kolchis, der hjalp Jason til at erobre det gyldne Skind.

Medemark, *nsk.*, Regnorm til Agn.

medgive, at, *nsk.*, indrømme.

Mediallinie, n, r, Midtlinien af Legemet **mediän**, mellemstor, af Mellemstørrelse (især om Bøger og Papir). **Mediän**, en, er, *geom.*, den rette Linie fra en Vinkelspids i en Trekant til Midten af den modstaaende Side.

Mediänt, en, er, i den ældre Harmonilære Tertsen fra Grundtonen; i den nyere Harmonilære Moltreklangen paa sjette Trin i en Durskala; Durtreklangen paa tredje Trin i en Molskala (med fordybet Septime).

Mediation (-sion), en, Mægling, Mellemkomst. **Mediator**, en, er, Mægler, Forligsstifter, Voldgiftsmand.

mediatisere, at, gøre middelbar eller afhængig, forvandle en selvstændig Stat til en afhængig. **Mediatisering**, en, er, Forvandling af en selvstændig Stat eller Stand til en afhængig.

Medicin, en, Lægemedel, Lægedom; Lægevidenskab, især med Hensyn til ind-

vendige Sygdomme, mods. **Kirurgi**. **mødicinål**, som hører til Lægedom el. Lægemidler, f. Eks. **M.kollegium**, Sundhedsraad; **M.væsen**, Indbegrebet af alle Foranstaltninger til Bedste for Borgernes Liv og Sundhed. **M.takst**, den Apotekerne foreskrevne Takst for Lægemidler. **M.vægt**, Apotekervægt (tidligere 1 Ø = 12 Unzer à 3 Skrupler à 20 Gran; nu bruges Gramvægten).

Mediciner, en, e, en, som studerer Lægekunsten. **medicinöre**, at, bruge Lægemidler. **medicinsk**, som hører til Lægedom, helbredende, lægevidenskabelig.

Mödicus, en, Fl. **Mödici**, en Læge. **mediöre**, at, mægle, bilægge, forlige. **Medikament**, et, er, Lægemiddel. **mödie**, i Midten. **mödie Januar**, midt i Januar.

Mediaterpelse, n, r. **Meditation** (-sion), en, er, Grunden. Grublen, Eftertænkning, Overvejelse. **möditativ**, pønsende, eftertæksom. **mediöre**, at, eftertænke, gruble.

Mödiüm, -iet, -ier, det midterste, Midte; Middelvej; Hjælpemiddel; Forbindelsesmiddel; i Spiritisme den Person, gennem hvem en andens Handlinger siges at give sig Udslag.

medisval, middelalderlig. **Medöc**, en fransk, rød Vin. **Medulla**, en, Marv. **M. spinälis**, Rygmarven. **medullär**, til Marven hørende; marvagtig. **medullös**, marvfuld; marvagtig. **Medusa**, *myt.*, en af de tre Gorgoner, se **Görgo**. **Meduse**, n, r, Fl., en Slags Blöddyr, Vandmand.

Möoting (miting), i England og Nordamerika Sammenkomst, Forsamling, Folkemøde. **M. höuse** (haus), i Amerika Forsamlingshus, Bedehus.

Mefiste el **Mefistöfeles**, den onde Aand, Djævelen. **mefistefölik**, djævelsk.

Mefilitis, en, skadelig Uddunstning. **mefitisk**, stinkende, kvælende, pestagtig.

Megatorium, iet, ier, et af Fortidens Kæmpedyr.

meget, meget. **Meget godt**, et, er. **Mögöre**, n, r, en af Eumeniderne (s. d.); en arrig Kvinde.

Möj, en, er, *nsk.*, Mede. **möje**, at, Mejer, en, e, Mejning, en. **Mejer**, en, e, en Slags Edderkop med meget lange Ben.

Mejeri, et, er. Mejeribestyrrer, en, e. Mejerist, en, er. Mejerske, n, r.

Mejse, n, r. Mejserede, n, r.

Mejsel, en, -sler, Huggejern, der bruges i mange Haandværk og i mange forskellige Former.

Mekanik, ken, Bevægelseslære, Maskin-

lære; det kunstige Sammenhæng af alle Dele i et Legeme eller en Maskine; sammes Bygningsmaade. **Mekäniker**, en, e, el **Mekänikus**, en, er, en, som kender og forstaaer **M.**, en, som forfærdiger matematiske og fysiske Instrumenter, Maskinbygger, Værkmester. **mekänisk**, som angaar, hører til **M.**; maskinmæssig; övet, af Vane, tankelös. **Mekänisme**, n, r, den indre Indretning, Bygning, kunstige Sammensætning af en Maskine, dens Drivværk.

Mel, et. mele, at, melet, -ede. **Melänge** (melangs)(e), n, Blanding, Blandingsgods; Miskmask.

Melankoli, en. Sörgmodighed, Tungvind. **Melanköliker**, en, e, et tungsindigt Menneske. **melankölsk**, tungsindig, sörgmodig, mørk.

Melasse, n, Sukkersirup, Bundfald ved Sukkerkogningen.

melde, at, Melding, en, er. **Meldröje**, n, en giftig Svamp, der især angriber Ruq og gör Kornene sorte.

melöre, at, blande, mange, sammenblande. **melöret**, -ede, blandet, spraglet.

Melinä, ten, et Sprængstof.

Melioration (-sion), en, er, Forbedring. **melioröre**, at, forbedre.

Mölis, en, smaaakrystalliseret Topsukker.

mellem. Mellemmad, en. Mellemværende. t. mellemst.

Mellemreb, et. *slagt*, Kodestykke af Oksens Ryg (se Fig. **Okse**).

Mellemstagssejl, et, *söv.*, Benævnelse for de Sejl, der er ophængte paa Stagene mellem Masterne (se Fig. **Fuldrigger**).

Mellemværk, et, Strimmel af Knipling el. Broderi, indsyet til Pynt i Dametöj.

Melodi, en, er, Velklang; en enstemmig Følge af Toner, der danner et musikalsk Hele.

melödisk, **melodiös**, velklingende, harmonisk.

Melodrama, et, er, Digt eller Drama med Musik, som ledsager eller afbryder de enkelte Sætninger, hvis Ord bliver fremsagte, ikke sungne. **melodramatisk**, i Form af et **M.** [Slægt; dens Frugt.

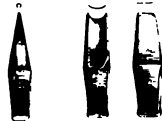
Melön, en, er, Plante af Græskarrenes **Melpömene**, Sörgespillets Muse.

Membran, en, er, tynd Hud. Hinde; Pergamethaandskrift. **membranös**, hudagtig, hindeagtig.

Membrum, et, Fl. **Membra**, Led, Lem, Legemsdel; Part, Afdeling; Medlem. **M. honorarium**, Äresmedlem. **M. virile**, det mandlige Lem.

memöto, tänk paa, husk paa; et **M.**, et Erindringstegn, en Mindeseddel. **memöto möri**, tänk paa Döden; et **M. m.**, en Paamindelse om Döden, f. Eks. et Dödingehoved.

Memoirer (memoarer), Fl., et Menneskes nedskrevne Livserindringer.

Mejsler.

Memorändabog el. **Memorändum**, et, Erindringsbog, Hukommelsesbog
memoräre, at, erindre, huske, lære udenad. **Memorering**, en, det at lære eller huske noget udenad.

Memorial, en, er, *han.*, Haandbog, Dagbog, Kladdebog.

Men, en, Mened, en, Meneder, en, e, menedersk, mensvoren.

Menäge (menasje), n, Husholdning, Husvæsen. **menägäre** (-sjere), at, holde godt Hus med, spare, skaane. [ske Dyr.

Menageri, et, er, Samling af udenland-
mené **mené** **tekel** **ufarsin** (kaldæisk), talt, talt, vejat, delt, den hemmelighedsfulde Skrift, som Profeten Daniel udtjendte som Bebudelse af Belsasars og hans Riges Undergang; deraf: truende Advarsel.
mené, at, mente, ment. Mening, en, er.
menig, Menigmand, en, -mænd. Menighed, en, er. [skelig.

Menneske, t, r, Menneskene. menne-

Mennonit, ten, ter, Gendøber.

mēno, mindre. **mēno forte**, *mf.*, *mus.*, mindre stærkt.

Mensälgods, et, er, Gods, som er bestemt til en Præsts Kost og Tæring.

Mēnsis, Maaned, *Fl.* **Mēnses**, Maaned; ogsaa den maanedlige Renselse.

Menstruation (-sion), en, er, den maanedlige Renselse hos Kvinder. **menstruäre**, at, have den maanedlige Renselse.

Mensür, en og et, er, Maal, Afmaaling, Afdeling, Inddeling, Maalestok. *mus.*, Tidsmaal. Takt; Studenterduel i Tyskland.

mensuräbel, maaelig. **mensuräre**, at, maale, afmaale, udmaale.

mentäl, indvortes, aandig, f. Eks. et Menneskes mentale Tilstand, hans aandige eller sjælelige Tilstand.

Mente, i, have i *M.* = have i Sindet, i Tankerne.

Mentor, en, -törer, Vejleder, Opdrager.

Menü (meny), en, er, Spiseseddel. **Mönüs plaisirs** (möny plæsir), *Fl.*, Småfornöjelser og Udgifterne dertil; Lommepege.

Mennöt, ten, ter, en langsom og med alvorlig Anstand udført Dans; Musikken dertil.

Merci (mærsi), Tak, jeg takker. **grand merci** (grang), mange Tak.

meré, mest. Merindtægt, en, er. osv.

Mergel, en, Jordart, en Blanding af kulsur Kalk og Ler, der forbedrer Jordbundens Beskaffenhed.

mergle, at, føre *M.* paa Jorden.

Mērian, en, er, en stærkt krydret Plante, der dyrkes som Køk-
kenurt

Meridiän, en, er,

Meridien.

geog., Middaglinie, en tænkt Cirkel, der gaar gennem Polerne og det Sted, hvor lagttageren befinder sig.

Mēriño, *Fl.*, spansk Faar med den allerfineste Uld; et af Merinould vævet, meget fint, blødt Tøj

Merite (merit), n, r, Fortjeneste, fortjenstlig Egenskab el. Handling, Ordenen **pour le merite** (pur lø merit), Fortjenesteordenen. **meritäre**, at, fortjene, have Fortjenester, være værdig til.

merkantil, købmandsmæssig, handelsmæssig, som hører til eller angaar Handelen.

Merkür (romersk) = græsk **Hērmos**, *myt.*, Gudernes Sendebud, Guden for Handelen, for Veltalenhed, Klogskab, List, Behændighed, tillige Skytsgud for Tyve og Bedragere; en af Planeterne. *kem.*, Kviksølv. **merkurial**, som indeholder Kviksølv. **Merkurialisme**, n, Sygdom, fremkaldt ved Brugen af *M.*

Merskum, met, blød, let og fedtagtig, gulhvid Jordart, som især anvendes til Pibehoveder.

Mesalliance (-aljangse), n, r, Giftermaal mellem Personer af meget ulige Stand eller Alder. **mesalliere sig**, at, indgaa *M.*

Mēsänmast, en, er, *søv.*, Skibets agterste Mast.

Mēsänsejl, *søv.*, se **Papegöjesejl**. **Mēsänsejlejl**, se **Abc**.

Mesdämes (medam), *Fl.*, mine Damer.

Mesmerisme, n, Mesmers Lægemetode, nemlig Anvendelsen af dyrisk Magnetisme (se **Magnetisme**).

Mēsä di vöce (votsje), *mus.*, Tonens Forstærkning lidt efter lidt og derpaa følgende Aftagen til den oprindelige Styrke.

Messaline, en skamløs, fræk, fornem Kvinde, efter Kejsar Klaudius's for sine Udsvævelser berygtede tredje Gemalinde Messalina.

Mēsse, n, r, (i den romerske Kirke) Højmesse, højtidelig Gudstjeneste med Korsang og Musik; Tonestykke, som opføres under Messen; den Del af den protestantiske Gudstjeneste, som Præsten forretter med Sang og Læsning foran Alteret. *söv.*, Skibsfolkens Spiserum; fælles Bord, som Officererne holder.

mösse, at, holde *M.*, forrette Altertjeneste. **Själmesse**, i den romerske Kirke Messe, som læses for de afdøde Sjæle for at forkorte deres Ophold i Skærsilden.

Messefald, et,

Messehal.

ingen Gudstjeneste, naar Præsten er forhindret eller har flere Kirker at passe.

Messehagel, en, -gler, el. **Messekaabe**, n, r, rød Fløjskaabe med et stort gyldent Kors, aaben i Siderne, trækkes over **Messesærken**, den hvide Kjortel, som Præsten under Messen bærer over sin Dragt.

Messiåde, n, Klopstocks episke Digt om **Messias**. **Messias**, en, den salvede; Jødernes forventede Frelser; Kristus. **messianisk** Spaadom, Forudsigelse om en **Messias**.

Messidør, en, Høstmaaned, i den franske Revolutionskalender: Maaneden fra 19de Juni til 18de Juli.

Messieurs (mes-jø), Fl. mine Herrer!

Messing, en, et gult Metal, Legering af Kobber og Zink.

Mester, en, e. mesterlig. mestre. at.

Mestiz, en, er, den, som er avlet af en Europæer og en Indianerinde.

Metafor, en, er, Overførelse, en Gendstands Betegnelse ved en anden, paa Grund af en vis Begrebslighed; Lignelse, billedligt Udtryk. **metaforisk**, uegentlig, billedlig, lignelsesvis.

Metatrase, n, r, ordret Oversættelse

Metafysik, ken, Videnskab om det oversanselige; Læren om de sidste Grunde for vor Erkendelse om Tingenes Natur; spekulativ Filosofi. **Metafysiker**, en, e, Kender, Dyrker af denne Videnskab. **metafysisk**, oversanselig, dybsindig.

Metål, let, ler, Benævnelse for den Gruppe Grundstoffer, der har »Metalglans« og er i Besiddelse af Smidighed og Strækkelighed (sml. **Metalloid**).

Metallisation (-sion), en, er, Forvandling til Metal. **metallisk**, som indeholder Metal, som ligner Metal.

Metalloid, et, er, Benævnelse for de Grundstoffer, der ikke er Metaller (s. d.), og som kan være luftformige (Brint, Ilt), flydende (Brom) el. faste (Svovl).

Metallurg, en, er, en, som er kyndig i **Metallurgi**, en, Læren om Metallernes Udvinding og Bearbejdelse.

Metamorfose, n, r, Forvandling, Omskabning.

Metastase, n, r, Forandring, Omvæltning; Sygdomsstoffets Flytning fra en Legemsdel til en anden. **metastatisk**, forandret, flyttet.

Meteor, et, er, Luftsyn; hyppigst = **Meteorsten**; uegentlig om enhver usædvanlig Begivenhed el. Personlighed. **Meteorik**, ken, Læren om Luftsyn; Vejrkyndighed. **meteorisk**, som har Hensyn til Vejr- eller Luftforandringer, eller er afhængig af samme. **Meteorit**, ten, ter, = **Meteorsten**.

Meteorolit, ten, ter, el. **Meteorsten** = **Aerolit**, en fra Luften nedfalden Sten, antages at være Opløsningsdele af Komet-

masser. **Meteorjærn**, **Meteorstaal**, Jærn og Staal i Meteorstenene.

Meteorologi, en, er, vejrkyndig. **Meteorologi**, en, Læren om Vejrliget og Forandringerne deri; Vejrkyndighed. **meteorologiisk**, som angaar Vejrliget.

Meter, en, -tre, Enheden af det franske Længdemaal (deles i 100 **Centimeter**), omtrent 38 Tommer.

Metiør (metje), en, Haandtering, Syssel, Fag, Næringsvej.

Metode, n, r, Maade, Skik, Brug; Fremgangsmaade. **Metodik**, ken, el. **Metodologi**, en, Anvisning til planmæssig at lære el. foredrage en Videnskab, Foredragslære. **metodisk**, regelret, skole- rigtig, planmæssig.

Metodister, Fl., kristelig Sekt i England og Nordamerika, hvis Navn udledes af, at de sagdes at drive Fromheden metodisk.

Metope, n, r, Mellemrum mellem Bjælkehovederne (i den doriske Søjleorden).

Metrik, ken, Læren om Stavelsemaal og Versemaal, om Versarterne og Versfodderne, om Versbygningen. **metrisk**, ordnet, efter Stavelsemaalet, efter et vist Versemaal; i bunden Stil. **m. System**, det i Frankrig siden 1799 gældende Tidelings-system.

Metronöm, en, er, Taktmaaler. Hyppigst bruges Mælzels **M.**, forkortet **M. M.**, en Slags Pendul.

Metropolis el. **Metropöl**, en, Moderstad; Hovedstad; et Ærkebispedømme.

Metropolit, ten, ter, (i den græske Kirke) Ærkebiskop. **Metropolitankirke**, ærkebiskoppelig Hovedkirke. **M.skole**, en til en Hovedkirke hørende Skole; lærd Statsskole i København

Metrosköp, et, er, Spejl til at undersøge Livmoderen. **Metrotomi**, en, Kejsersnit. **Metrotöm**, en, Redskab til at foretage Kejsersnittet.

Métrum, et, el. **Métrét**, Maal; Stavelsemaal. Versmaal.

Méute (moht), n, r, et Kobbel Jagthunde.

mèzza, mèzzo (mæd-), halv, Mellem-

Mezzanin, en, er, el. **M-etage**, lav Mellemetage, i Regelen mellem Stue og første Sal.

Mezzafinta el. **Mezzotinto**, en, Mellemfarve, lys Schattering.

mèzza voce (mædsa votsje), *mus.*, med halv Stemme.

mèzzo forte, fork. *mf.*, *mus.*, halv stærkt, ikke for stærkt.

mèzzo piano, fork. *mp.*, svagere end *mf.*, men stærkere end *p.*

Mèzzosoprän, en, er, Kvindestemme mellem Sopran og Alt.

Mgr. = **Monseigneur**.

Mezzanin.

Miasma, et, el. **Miasme**, t, r, Smitstof. Sygdomsstof, som er udbredt i den atmosfæriske Luft. **miasmætisk**, som indeholder et saadant Stof eller er opstaaet ved samme.

Midas-Øren, lange Øren, Æselsøren (efter **Midas**, en Konge i Frygien, hvem Apollo gav Æselsøren, fordi han foretrak Pans Spil for Apollos).

Midatten. Middag, en, e. Midnat, ten. Middelalder, en. Middelhavet. Middell, et, Midler. Midie, n, r. midle, at; Midler, en, e. midt, Midtlinie, n, r; Mitte, n; midterst.

Mide, n, r. midret, -ede.

Midshipmān (midsjipman), en, Fl. -men, eng., Søkadet.

Miglio (miljo), en, Fl. **Miglior** (miljer), en italiensk Mil, mindre end en dansk Fjerdingvej.

mignōn (minjaang), net, nydelig, allerkæreste. **Mignōn**, Yndling, den bekendte yndige unge Pige i Goethes Wilhelm Meister.

Migræne, n, Gigt i Hovedet, især den, som angriber den ene Side af Hovedet; Hovedpine.

Migration (-sjon), en, er, Vandring, især Trækfuglens. **migrēre**, at, vandre, drage omkring.

Mikado, en, Kejseren i Japan.

Mikke, n, r, *rebst.*, Opstaaer paa lidt under Mandshøjde, der med visse Mellemrum findes paa Reberbanen I et Hul foroven stikkes en Bom, hvori der er anbragt en Række Pinde, mellem hvilke Garnene lægges, for at de ikke skal løbe sammen.

Mikrōb, en, er, en mikroskopisk Organisme, særlig sygdomsfrembringende Bakterie

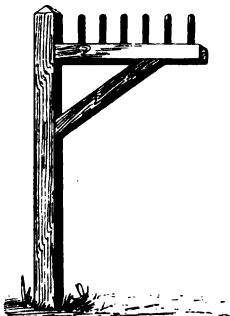
Mikrofōn, en, er, Apparat til Forstærkelse af svage Lyd.

Mikrografi, en. Beskrivelse over smaa, ved Forstørrelsesglas iagttagne Genstande.

Mikrokōsmus, en, el. **Mikrokōsme**, n, en Verden i det smaa; Menneket. **mikrokōsmisk**, som angaar M.

Mikromēter, et, -mētre, Redskab til at maale smaa Genstande med.

Mikroskop, et, er, sammensat Forstørrelses-

Mikke.

Mikroskop.

glas, der giver stærkt forstørrede Billeder. **mikroskopisk**, betragtet igennem, iagttaget ved M., som kun er synlig ved Hjælp af M.

Mikstūr, en, er, Blanding, især sammensat Lægedrik; (i Orgel) en Stemme, som tillige indeholder andre af Treklangens Toner, undertiden endog Septimen.

Mil, en, e. milelang, en Mils Vej.

mild, Mildhed, en, mildne, at.

Mile, n, r, højeligt Mundbid paa et Bidsel.

Mile, n, r, *tekn.*, Hob af Træ, der ved Forbrænding under delvis Adgang af Luft danner Trækul.

Mile, n, r, Bakke, dannet af Flyvesand.

Miles gloriosus, en, storpralende Soldat, en Jakob von Tybo.

Miliōn (miljo), Mitte, Midtpunkt, Omgivelser.

Militarisme, n, overdreven Forkærlighed for Militærvæsenet. **militaristisk**, som nærer en saadan Forkærlighed.

Milits, en, er, Landeværn, forskellig fra en staaende Hær.

Militār, et, Krigsvæsen, Soldatervæsen, Soldaterstand; et Antal Soldater; en M., en Soldat, Kriger; **M. ed.**, Faneed. **M. regimēte**, Soldaterregering i et Land. **militār**, **militārisk**, som hører til Krigsvæsenet; soldatermæssig, krigersk.

mille, tusende.

Milliārd, en, er, *fr.* = Billion.

Milligram, $\frac{1}{1000}$ af en Gram. **Millimēter**, $\frac{1}{1000}$ af en Meter.

Million, en, er, tusende Gange tusende.

Millionær, en, er, en, som ejer Millioner; en hovedrig Mand.

Milreis (milre-is), en, portugisisk Regningsmønt = 1000 Reis (omtr. 4 Kr. 34 Øre).

Milt, en, stor Lymfekirtel, hvori Dannelsen af Lymfeceller (hvide Blodlegemer) gaar for sig. [Kvæg og Faar.]

Miltbrand, en, smitsom Sygdom hos

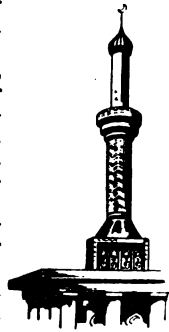
Mimik, ken, den Kunst at udtrykke

sine Tanker og Følelser ved Miner, Lader, Tegn og Fagter; Læren herom.

Mimiker, en, e, Kunstner, som bruger denne Fremstillingsmaade. **mimisk**, som angaar eller hører til M. **m. Kunstner**, Skuespiller.

Mimōso, n, r, en Plan- te, hvis Blade lukker sig ved Berøring.

Minarēt, en, er, et rundt, højt Taarn paa en Moske, hvorfra Folket bliver kaldt til Gudstjeneste og Bøn af **Muezzin** (s. d.).

Minaret.

Minde, t. r. Mindesmærke. t. r. minde, at, mindes. Mindelse, n. r. mindelig. Mindelighed.

mindre, mindst. mindreaarig. mindske, at. Mindskelse, n. Mindskuing, en.

Mine, n, r, Træk. Bevægelse i Ansigtet som Udtryk for en Følelse; som græsk Mønt 100 Drachmer (omtrent 50 Kr.); Grube, Skakt, Gang i Bjergværker; Sprænggrav, en underjordisk Gang eller Hule til at fylde med Krudt for at sprænge den ovenpaa hvilende Masse i Luften; et skjult, hemmeligt Anslag. **minøre**, at, udgrave udhule, undergrave. anlægge Miner. **Minørør**, en, e, el. **Minør**, en, er, Skansegraver, Minegraver.

Minerål, et, er og ier, Stenart; alle i el. paa Jorden værende uorganiske Legemer. **M.kabinöt**, tet, ter, en Samling af alle Slags **M.** **M.rige**, t, Stenrige, Indbegrebet af alle uorganiske Legemer. som findes i el. paa Jorden. **M.kilde**, **M.vand**, som indeholder Luftarter eller opløste mineralske Dele. **minerålsk**, som hører til **M.** **Mineralög**, en, er, stenkyndig, ertskyndig, bjergværkskyndig. **Mineralogi**, en, Læren om Mineralierne i Almindelighed.

Minörva (romersk) = **Pallas Athöne** (græsk), Gudinden for Visdom; Krigens Gudinde.

Miniatur, en, er, el. **Miniaturmaleri**, Maleri af lille Omfang, især med fine næsten gennemsigtige Gummifarver (**M.farver**), brugtes i gamle Haandskrifter. **M.maler**, som maler i M.

Minimum, et, -ma, det mindste. ringeste, især den ringeste Pris, det ringeste Maal.

Minister, en, e, egtl. Tjener; Statsembedsmand, som staar i Spidsen for Statsstyrelsen eller en Gren af samme. **ministoriöl**, som udgaar fra et Ministerium, har Hensyn til samme, henhører til samme, som slutter sig dertil i politisk Henseende. **Ministörium**, iet, ier, Statsforvaltning, Statsraad, Regering, en Fyrstes samtlige Ministre; det under en Minister staaende Personale for en enkelt Forvaltningsgren.

Ministörilöbög, Kirkebog.

Minnesanger, en, e, tysk Elskovssanger og Digter i Middelalderen.

Miner, mindre, den mindre (af to Søskende), den yngre.

Minerät, et, den yngres Forret i Arvefølgen (mods. **Majörät**).

minöre, *mus.*, Moll.

Mineritor, Fl., = **Franciskänero**.

Mineritöt, en, Mindretal, ringere Antal Stemmer.

Minotäurus, *myt.*, et Uhyre, halv Menneske og halv Tyr, som opholdt sig i Labyrinten paa Kreta og blev dræbt af Theseus.

Minstrol, engelsk og skotsk omvankende Sanger og Spillemand i Middelalderen.

Minuënd, en, er, det Tal, som skal formindskes. fra hvilket et andet Tal fradrages. **minuöre**, at, formindske.

minus, mindre; et **Minus**, Mangel, Afgang; det manglende; Subtraktionstegnet (— el. ÷).

Minuskelskrift, *bog.*, Skrift med smaa Bogstaver, mods. **Majuskelskrift** (se **Majuskler**).

Minut, ten el. tet, ter, $\frac{1}{60}$ af en Cirkelgrad. $\frac{1}{60}$ af en Time. [pedantisk.

minutiös, smaalig, alt for nøjreggende, **Minutrör**, et, *urm.*, et Rör, der sidder fast om store Bundhjulss Tap og bærer Minutviseren; det gaar een Gang rundt i Timen.

mirabile dictu, forbavsende at sige. **m. visu**, underfuldt at skue. **Mirabilia** el. **Mirabiller**, Fl., Underværker, vidunderlige Ting.

Mirakel, et, -kler. Under, Underværk, Jærtegn. **mirakulös**, underfuld, vidunderlig. [dere.

mir nichts, dir nichts, *tyisk*, uden videre.

Misantröp, en, er, Menneskehader, Menneskefjende; et folkesky Menneske.

Misantröpi, en, Menneskehad, Folkeskyhed. **misantröpisk**, menneskefjendsk, folkesky.

misce (paa Recepter), bland. **misceatur**, skal blandes.

Mivchna, Grundlaget eller den egentlige Tekst for Talmud

Misdæder, en, e. Mishag, et, mishage, at, miskundelig, Miskundhed, en. Misnöje, t. misunde, at, misundelig, Misundelse, n, Misunder, en, e.

Mise, en, Sats, Indsats (i Spil og Handelsforetagender). **Mise en scène** (mis ang sæn), Sætten i Scene, Bringen paa Skuepladsen, Forberedelse til nogets Udførelse.

miseräbel, jammerlig, ynkværdig, ussel. **Miserabilitöt**, en, Usselhed, Elendighed.

Misöre (misær), n, Elendighed, Nød; (i Bostonspil) et Spil, hvor man med Forsæt søger intet Stik at göre paa alle sine 13 Kort (**grande** (grand) **misöre**), eller efter at have lagt et Kort bort (**petite** (pötit) **m.**). **m. generäle** (sjeneral), naar alle fire Spillere søger ingen Stik at faa.

Miseröre, forbarm dig! en katolsk Kirkesang med Tekst af Davids 57de Salme.

Miskredit, en, Vaurygte, forringet Anseelse eller Tiltro.

mislig, misligholde, Misligholdelse, n.

Misogam, en, er, Ægteskabsfjende, Ægteskabsforagter, Pebersvend. **Misogami**, en, Sky for Ægteskab.

Misogyn, en, Kvindehader.

Miss, *eng.*, Jomfru, Froken.

Missäl, *en, bog.*, en stor Skriftgrad.

Missäle, t. Messebøg, som indeholder Messebønnerne og Sangene osv.

Mission, *en, er*, Sendelse, Udsendelse af Lærere til at forkynde og udbrede Kristendommen; Foreningen af de Personer, som hertil bruges. **M.-skollegium**, Kollegium, som bestyrer Udsendelserne til Evangeliets Forkyndelse. **Missionær**, *en, er, den*, som er udsendt for at forkynde Kristendommen.

Mistbæk (af Mist (*tyisk*) Gødning), Drivkasse.

Mistel, *en, -tler*, = **Mistelten**, *en*, stedsegrøn Snylteplante.

Mister, *fork. Mr.*, *eng.*, Herre.

Mistral, *en, er*, en heftig og kold Nordvestvind i det sydøstlige Frankrig.

Mistress (*mistris*, *eng.*, Frue, *fork.*

Mrs. (*missis*), Titel for gifte Koner.

Mitigation (*-sjon*). *en*, Formildelse; Lindring, Beroligelse. **mitigere**, *at*, formilde, lindre, berolige.

Mitra, *en, er*, Hue, Bispehue.

Mitrailüse (*mitrajös*), *n*, r, Kuglesprøjte.

Mittel, *bog.*, *en* **Mittel**.

Mixed-picles (*miksd pikels*). *Fl.*, en Blanding af Frugter og Grøntsager, nedlagte i Eddike.

Mixtum, *et*, Blanding, noget blandet.

M.compositum, Blandingsgods, Miskmask.

Mjød, *en*, mjødbrun. Mjødfad, *et*.

Mlle. = **Mademoiselle**.

M. M., *se* **Metronom**.

Mnemoteknik, *ken*, Hukommelseskunst.

Mnemotekniker, *en, e*, Kender af denne Kunst. **mnemoteknisk**, som angaar **M**.

Mnemosyne, Gudinden for Hukommelse og de ni Musers Moder.

Mo, *en, er*, *nsk.*, Hede, øde Strækning.

mobil, bevægelig. inarchfærdig, færdig til at drage i Felten.

Mobilier, *Fl.*, Løser. = Møbler.

mobilisere, *at*, *mil.*, ruste, væbne, sætte paa Feltod. **Mobilisering**, *en, er*, Sætten paa Krigsfod.

Mod, *et*, til Mode. modfalden. modløs. modig.

modal, betinget, afhængig af Forholdene. **Modalitet**, *en*, bestemt Maade at være paa, Beskaffenhed; Begrebet af en Tings Forhold til Erkendelsesevnen, eftersom Tingen tænkes mulig, virkelig eller nødvendig; tilfældig Forskellighed. **Modalisme**, *n*, den Lære, at Forskellen mellem Personerne i Treenheden alene består i den forskellige Ytring af Tæn-

kekraften i det guddommelige Væsen. **Modalist**, *en, er*, Tilhænger af denne Lære.

Mode, *n, r*, Skik og Brug med Hensyn til Levemaade, Klædedragt osv., det for Tiden brugelige; den herskende Klædedragt, Smag, Opfatningsmaade i en vis Tidsperiode, Tidsmag (**M.artikel**, **M.dame**, **M.nar** osv.).

Modél, *len, ler*, Forbilled, Mønster, Afrids, Støbeform; hos Malere og Billedhuggere et levende nøgent el er paaklædt Menneske til at tegne og forme efter. **M.skole**, Skole, hvor der tegnes efter levende **M. modelere**, *at*, udarbejde eller forestille i det smaa; i Billedhuggerkunsten at efterligne og fremstille Naturgenstande, især Personer (el. Dele af disse) i Gips el. Voks for senere at lade Kunstværket støbe. **Modelører**, *en, e*, *den*, der modelerer.

moden, *ent, ne*, modne, *at*, modnes, *at*, Modning, *en*.

Moder, *en*, Mødre. Morbroder. Morfader, moderlig.

moderäl, maadeholdende, sindig; lem-fældig. **Modération** (*-sjon*), *en*, Maadehold, Sindighed, Nedsættelse (i Betaling, i Pris); Formildelse. **moderäto. mus.**, jævnt, hurtigere end **andänto**. **Moderätor** el. **Moderator**, *en, er*, *tekn.*, den Indretning, hvorved en Maskines Bevægelse styres, indskrænkes. **moderöre**, *at*, holde Maade med, indskrænke, nedsætte. **moderöre sig**, styre sig, nedstemme sine Fordringer.

modörne, nymodens, efter Nutidens Skik og Brug. i nyeste Smag. **modernisöre**, *at*, indrette efter nyeste Smag og Smag. **Modernisering**, *en, er*, Omdannelse efter nyeste Smag.

modöst, sædelig, tugtig, ærbar; beskedent. **Modöst**, *en, er*, et Klædningsstykke til at bedække den kvindelige Hals og Barm. **Modesil**, *en*, Sædelighed, Beskedenhed.

modificöre, *at*, lempe, indskrænke, bestemme nøjere; formilde. **Modifikation** (*-sjon*), *en*, Begrænsning, Lemping efter Omstændighederne, Indskrænkning i tidligere Bestemmelser; nærmere Bestemmelse.

Modist, *en, er*, Modehandler.

Modulation (*-sjon*), *en, er*, *mus*, Overgang fra en Tonart til en anden. **modulöre**, *at*, lade Stemmens Styrke stige og falde paa den rigtige Maade; gaa over i andre Tonarter.

Modus, *en, Fl. Modi*, Maade, Art, Vis. **M. agendi**, Handlemaade. **M. vivendi** (i Diplomati) *en* Maade, paa hvilken to Stater kan vedligeholde et godt Forhold. *mus*, Tonart (*gldgs*).

Mogül, Stormogül, *en, er*, Beherskeren

M

Missal

Mitra.

af det tidligere mongolske Rige i Ostindien.

Mohair (mohær), Angoragedens lange, silkeagtige Haar; et Tøj, fremstillet af disse Haar.

Moiré (moare), et, en Slags tæt og fast, vatret Silketøj. **moiré**, vatret, flammet.

Moirer, Fl., se **Parcer**.

Mokassin, en, er, Sko af eet Stykke blødt Læder, bruges af Indianerne i Nordamerika. [teldug.

Mol el. **Mull**, et, ganske glat, tyndt Net.

Mol, *mus.*, Tonart, i hvis Tonestige der er en lille Terts og en lille Sekst, regnet fra Grundtonen.

Molbo, en, er, Molbohistorie, n, r.

Mole, n, r, en foran en Havn anlagt Stendæmning for at værne Skibene mod Havets Bølgeslag; ogsaa den Dæmning, der begrænser Havnen.

Molecule (-kyle), n, r, *fys.*, den mindste Del, i hvilken et Legeme kan tænkes delt. *kem.*, en Forbindelse af Atomer (s. d), der danner en ad mekanisk Vej udelig Helhed.

Molér, et, en meget let, hvidgul Stenart.

Molést, en, Besvær, Ulempe, Overlast.

molestere, at, besvære, forulempe, mishandle.

Molétte, n, r, *tekn.*, lille Staalhjul i en Gaffel, med hvilket Forsringer kan indtrykkes i Jærnarbejder.

Mollifientia, Fl., blødgørende Lægemedler.

Mollusker, Fl., Bløddyr.

Moloch, en, kananitisk Afgud, Gud for den fortærende Hede, til hvem der ofredes Børn; Ordet bruges billedlig om f. Eks. det ødelæggende Hasardspil osv.

Molössus, en, Versfod af tre lange Stavelser.

molto (molto, ikke maalto), *mus.*, meget. **m. allégro**, meget hurtigt.

Moment, et, er, Bestemmelsesgrund, Bevægrgrund; væsentligt Punkt (moment el. momang), Øjeblik, Tidspunkt, Punkt. **momentän**, øjeblikkelig, pludselig, kortvarig, flygtig.

Mömus, *myt.*, (hos Grækerne) Guden for Spot og Dadel, en Spotter, Dadler.

Monade, n, r, de udelbare Bestanddele, hvoraf alle Legemer skal være sammensatte (Atomer); Enkeltvæsen, meget smaa Infusionsdyr.

Monark, en, er, Enehersker, Enevoldsherre. **Monarki**, et, er, Eneherredømme, Enevælde, en Stat med en saadan Regeringsform. **absolut M.**, det fuldstændige **M.**, hvorimod i det **konstitutionelle M.** Regentens Magt er indskrænket ved en Folkerepresentation. **monarkisk**, som regeres af en **M.** **monarkisk** Princip, den Grundsætning, at den samlede Statsvælde skal blive forenet i Regentens Haand.

Monasterium, -iet, -ier, Kloster, Klosterkirke.

Mönde (maangd), en, Verden, Folk; fremmede, Selskab. **mondän** (maang-), verdslig, hørende til den fine Verden.)

men Diëu (maang djø), min Gud!

Mondür, en, er, = Mundering.

Monöter, Fl., spøgende = Penge.

Mongöler, Fl., en Folkestamme i Mellemasien, efter hvilken en egen Mennekerace kaldes den **mongolske** Race.

Moniër (maanje), en, Masse, bestaaende af Cement og Grus med Jærnindlæg.

Mönitor, en, er, en Slags Panserskib, opfundet af Svenskeren John Ericsson under den amerikanske Borgerkrig, uden Master og med ringe Højde over Vandet, forsynet med eet el. flere Drejetaarne med svært Skyts.

Monöcle (maanaakl), n, r, Öjeglase til eet Öje (se **Binöcle**).

Monodrama, et, er, Skuespil, hvori der kun spiller een Person.

Monogami, et, er, enkelt Ægteskab mellem een Mand og een Kvinde (modsat **Polygami**).

Monogönesis, en, Selvavling, Avling uden Parring. **monogönisk**, af een Art, eneste i sit Slags.

Monogram, met, mer. Navnetræk af sammenslyngede Begyndelsesbogstaver.

Monografi, en, er, Beskrivelse el. Afhandling over en enkelt Genstand.

Monokrati, et, Enevælde.

monokromätisk, enfarvet.

Monolit, ten, ter, Billedstøtte, Obelisk osv., som kun bestaar af een Sten.

Monolög, en, er, Enetale (f. Fks. i Skuespil).

Monomani, en, Vanvid, rettet paa en enkelt Genstand; overspændt, fiks Ide; naragtig Grille, Kæphest.

Monopol, et, er, egtl. Enehandel; Ene-ret, en af Staten tilstaaet Ret til at drive en vis Handel, Haandtering el. Næringsvej. **Monopolist**, en, er, den, som har **M.** **monopolisere**, at, skænke Eneret.

monosyllabisk, Enstavelses-, som bestaar af een Stavelse.

Monoteisme, n, Troen paa, Læren om en eneste Gud. **Monoteist**, en, er, Tilhænger af denne Tro (mods. **Polyteist**).

monotön, i een og samme Tone; ensformig, kedsommelig. **Monotoni**, en, Ens-tonighed; Ensformighed.

Monroedoktrinen hævder, at Amerika skal være Amerikanerne alene forbeholdt.

Monseignöur (maangsænjöur), naadige Herre, naadigste Herre (Titel i Frankrig for Personer af den høje Adel og Gejstlighed).

Monsiöür (maass-jö), *fr.*, min Herre, tidligere Titel for Kongens ældste Broder.

Monstrāns, en, er, (i den romerske Kirke) Kapselen til den indviiede Hostie.

mönstre (maangstr), i Sammensætninger: uhyre stor, f. Eks. Monstreudstilling.

Monstrositet, en, er. Vanskabning, Misfoster, Uhyre. **Mönstrum**, et, stra, Uhyre.

monströs, vanskabt, uformelig, uhyre.

Monsün, en, er, en i det indiske Ocean kun en Del af Aaret herskende Vind.

montöre (maang-), at, udruste, forsyne f. Eks. et Hus med Möbler, Soldater med Klæder, Kanoner med Lavetter, Skibe med Mandskab osv., paasætte et Broderi o. desl. **Montöring**, en, er, Udrustning, Forsyning med Klæder, Heste, et Skibs Bemanding.

Montgölföre (maanggaalfjär), n, r, Luftballon, som hæver sig ved Hjælp af opvarmet, fortyndet Luft (efter Opfinderen Montgolfier (-fje) 1783). [Udhængsskab.]

Mönte (maangtr), n, r, Udstillings- eller

Monument, et, er, Mindesmærke, Æresminde, især Gravminde. **monumentäl**, som egner sig for et M., som er en Slags M.

Meppe, n, r, Mops, en, e. mopset, -ede.

moquant (maakang, mokant), spodsk, dadlesyg. **moquöre** sig over (mokere), opholde sig over, göre sig lystig over, spotte. [Neger.]

Nor, Morian, en, er, Nordafrikaner,

Nöra, jur., Forhaling, Sinkelse; Opsættelse, Forsømmelse. **möræ periculum**, el. **periculum in möra**, det farlige ved Opsættelse.

Nöra (maara), italiensk Fingerspil.

Norads, et, er, mordsag.

Nöräl, en, Sædelære, Pligt lære, Dyds lære; den Lærdom, som en Fabel eller andet lignende Digt skal indskærpe. **M. filosof**, en, videnskabelig Sædelære.

M. lev, Sætning, der fremstiller en Handling som Pligt; Indbegrebet af alle saadanne Sætninger. **moralisöre**, at, give moralske Forskrifter, foreholde en hans Pligter, formane til Dyd og Sædelighed; spille Dyds lærer, præke M. **Moralist**, en, er, Dyds lærer, Sædelærer. **Moralitet**, en, Sædelighed, sædeligt Forhold, sædelig Beskaffenhed. **moralisk**, sædelig, retskaffen, dydig; henhørende til Sædelæren.

Moratorium, iet, ier, jur., Fristbrev, Beskyttelsesbrev, som gives en Skyldner, og som i en vis Tid frir ham fra Retsfølgning.

morböa (maarbö), for Fanden! for-dömt!

Morbær, ret. Morbærtræ, et.

Mörd, et. Morder, en, e. morderisk.

Mördent, en, er, mus., omvendt Praltrille, bestaar af en een Gang foretagen hurtigt Skiften mellem en Tone og den derunder liggende halve Tone.

möre, at, Morskab, en, morsom, me.

Möröl, len, ler, en Slags Kirsebær.

möröndo, mus., hendøende.

Mörenkop, pen, per, Benævnelse for nogle Dyr (især Heste og Duer) af en blaaskimlet, hvid eller lys Farve, med sort Hoved, Ben og Mave.

Möros, Fl., Sæder; Levemaade; lære en M., lære ham, hvorledes han skal opføre sig; irettesætte.

Mörfeus, myt., Guden for Sövn og Drømmen.

Mörfin, en, alkalisk Bestanddel af Opium, Sovemiddel. **Mörfaist**, en, er, en Person, der er hengiven til Nydelsen af M.

Mörfologi, en, Læren om organiske Legemers Dannelse. **morfologisk**, henhørende til, overensstemmende med M.

morganätisk Ägteskab, Ägteskab til venstre Haand, en Fyrstes Ägteskab med en Kvinde af ringere Stand. [en.]

Morgen, en, er, i Morges. Morgenstund.

Mörgue (maargg), offentligt Lighus i Paris for ukendte Personer.

Mörjan = Mor. [vandet om Natten.]

Mörild, en, fosforescerende Lys i Havet.

Mörisker, Fl., spanske Mavrere, som efter 1492 blev tvungne til at lade sig kristne.

Mormön, en, er, Tilhænger af **Mormonismen**, en religiøs Sekt i Utah i Amerika, der bl. a. prædiker Flerkoneri.

Mörositet, en, Knarvorenhed, Fortrædelighed. **mörös**, vranten, knarvoren, for-trædelig.

Mörra, se Mora.

Mörs, Døden.

Mörseller, Fl, smaa Tavler af smeltet Sukker med Krydderier eller Medicin.

Mortalitet, en, Dødelighed, Dødelighedsforholdet. **M.-slistor** eller **-tabeller**, Fortegnelser over Dødsfald i en vis Tid.

Morter, en, e, Kar, sædvanlig af Malm, til at støde i.

Mörtör, en, er, kort Kanon, der udskyder sin Kugle i en høj Bue.

mörtificöre, at,

ophæve, erklære for

død og magteslø.

Mörtifikation

(-sion), en, er, Ud-

slettelse, Ugyldig-

hedserklæring;

Dom, hvorved for-

nærmelige Ytringer

erklæres for døde og

magtesløse. **M.-sbevis**,

Udslettelsesbevis, hvorved et Dokument,

der er gaaet tabt, erklæres for ugyldigt,

hvis det skulde findes igen.

Möröne, n, r, Vold af Sten og Grus,

som en Gletscher danner foran sig el.

ved Siden af sig.

Mos, en, mosc, at.

Mös, set, ser.

Morter.

Mörtör.

Mosart, en, er, **Mosrose**, en, r.

Mosaik, ken, ker, et Billede, der saa kunstig er sammensat af farvede Glas- eller Stenstifter, som forbindes med Kit, at det i nogen Frastand ser ud som malet.

Mosaik.

Mosaismo, n, den mosaiske eller jødiske Religion. **Mosait**, ten, ter, Jøde.

Mose, n, r. Mosegrund, en. Mosevand, et.

Moskito, en, er, eller Fl. **Moskitos**, en Slags besværlige Myg i de varme Lande.

Moskoviter, Fl., gammel Benævnelse paa Russerne.

Moskus, en, stærktlugtende Stof, der faas af Moskushjorten.

Moslem, en, Fl. **Moslemin**, Muhamedaner. Muselmand.

mosse (maasso), *mus.*, bevæget, livligt.

Mosl, en, udpresset Saft af forskellige Slags Frugter.

Moster, en, -stre = **Morsøster**.

Motion (-sion), en, Bevægelse, Legemsbevægelse.

Motiv, et, er, Bevæggrund, Drivfjeder; Grundtanken (til et Maleri). *mus*, Figur af faa Toner, som danner Grundtanken i en Komposition. **motivøre**, at, begrunde. **motivøret** Dagsorden, hvorved en Forsamling uden at tage en afgørende Beslutning faar Lejlighed til en Meningsstilkendegivelse.

Møller, en, e, *mal.* flad Pensel, der anvendes ved Aadring.

Møller.

Møter, en, -tører, Bevæger; Maskine, ved hvilken en Drivkraft udnyttes, f. Eks. Gasmotor. **M.vogn**, Vogn, der drives ved en M.

Møtte, et, er, Tankesprog, Valgsprog; kort Sentens til Overskrift af en Afhandling for at antyde Indholdet.

Mønche (musj), Flue; Skønhedsplet, Skønhedsplaster.

moussøre (mus-), at (om Vin) bruse, skumme.

Moustache (mustasj), n, r, Overskæg.

movøre, at, bevæge. **movøre** sig, røre sig, gøre sig Bevægelse.

mp. = **mezzo piano**.

M. P. = **Member (of) Parliament**. (Medlem af det engelske Parlament).

Mr. = **Mister**. **Mrs.** = **Missress** el. **Messieurs**.

Mudder, et, mudre, at, mudret, -ede.

Muzzin, en, er, Udraaber af Bedetimerne tra Moskeernes Minareter.

Muffe, n, r, *tekn.*, Jærnrør med indvendig Skruengang til at samle udvendig skrueskaarne Rør.

Muffedise, n, r.

Muffel, en, er, *tekn.*, lukket Beholder til Glødning af Metal, der ikke maa komme i Berøring med Brændselet.

Mufti, en, Overhovedet for den tyrkiske Gejstlighed og for de retslærde; Dommer.

Mug, gen, muggen, ent, ne. mugne, at.

muge, at, Mugning, en.

Mugge, n, r, *nsk.*, Kande.

Muhamedaner, en, e, Tilhænger af Muhameds (f.570 †632) Lære. **Muhamedanisme**, n, Muhameds Lære el. Religion.

Muk, ket, mukke, at. [Hestens Kode,

Muk, en, rosenagtig Udsletssygdom i

Mukkert, en, er, svær Hammer.

Mulal, ten, ter, Afkom af en Negerinde med en hvid Mand el. en hvid Kvinde med en Neger, i Regelen af brungul Farve.

Muld, et, Muldvarp, en, e. muldet, ede.

Muldriver, en, e, = **Muldyrdriver**.

Muldyr, et, Bastard af et Æsel og en Hoppe (se **Mulæsel**).

Mule, n, r. Mulepose, n, r. mule, at.

mulig, Mulighed, en, er, muligvis.

Mulkt, en, er, mulktøre, at. Mulktøring, en, er.

mullen, ent, ne. mulne, at.

Mulm, et = **Mørke**.

multiplificøre, at, mangfoldiggøre. **Multiplikand**, en, er, et Tal, som skal tages flere Gange, nemlig saa mange Gange, som et andet Tal. **Multiplikator**, en, -tører, tilkendegiver. **Multiplikation** (-sion), en, er, Mangfoldiggørelse. **Multiplikations-tegn**, Tegn, der antyder, at de Talstørrelser, mellem hvilke det sættes, skal multiplificeres med hinanden, f. Eks.: $6 \times 3 = 18$. Et **Multiplum** (Fl. pla) af et Tal er et saadant, hvori dette Tal gaar op, f. Eks.: 16 er et Multiplum af 4. [uldent Stof.

Multum, et, kipret, ru, meget blødt,

Mulæsel, et, sler. Bastard af en Hingst og et Hunæsel (se **Muldyr**).

Mumie, n, r, et balsameret, indtørret Lig. **mumificøre**, at, gøre til M.

mumle, at, Mumlen, en. [schweig.

Mumme, stærkt, sirupsagtigt Øl fra Braun-

Mund, en, e. Mundheld, et. Mundsvej, et. munde, at. Munding, en, er, mundtlig.

mundøre, at, forsyne en Soldat med Vaaben, Klæder osv. [Soldateruniform.

Mundøring, en, er, el. **Mundūr**, en, er, **municipal**, som horer til en Stad, Stads-

Embedsmand, Medlem af Stadsovrigheden.

Munition (-sion), en, Forsyning, Bevæbning, Befæstning; Skydeforraad, Krigsfornodenheder. **M-svogn**, Krudtvogn.

Munkeskrift, en, kantet, frakturagtig Skrift, med hvilken Munkene plejede at afskrive Bøger.

munter, -tre, muntre, at. Munterhed, en.

Mur, en, e. Murmester, en, -stre. mure, at. Murer, en, e. Muring, en.

Murmeldyr, et, en Slags Gnaver.
Muræne, n, r, Navn for forskellige Aalearter.
Mus, en, musegraa. [navn til Apollo].
Musagötes, Musernes Anfører (et Til-
Muschik, en, er, Bonde i Rusland.
Muse, n, Fl. Muser, *myt.*, de ni Skyts-
 gudinder for de skønne Kunster og Vi-
 denskaber.
Müselmand, se **Möslem**.
Museum, seet, seer, Samling af Natur-
 el. Kunstgenstande; den Bygning, hvor en
 saadan Samling findes.
Musicöre, at, udføre Musik. **Musikälter**,
 Fl., Tonestykker, trykte eller skrevne
 Noder. **musikälsk**, som hører til Tone-
 kunsten, overensstemmende dermed. skik-
 ket dertil; musikkyndig. **Musikânt**, en,
 er, Spillemand. **Musikus** el. **Musikor**,
 en, er, Tonekunstner.
Muskât el. **Muskâtmed**, den, der, Kær-
 nen af Muskattræets Frugt. **Muskât-**
blomme, n, trævlet Svøb, der omgiver
 Kærnen.
Muskedonner, en, e, gammeldags Bøsse
 med kort, vidt Lob og udvidet Munding.
Muskel, en, kler, de kodede, ophøjede
 Dele i dyriske Legemer, der ved deres
 Udvidelse og Sammentrækning gör disse
 skikkede til vilkaarlige Bevægelser. **Musku-**
latür, en, den hele Muskelbygning i et
 dyrisk Legeme. **muskulös**, muskelfør,
 muskelstærk.
Musköt, ten, ter, glatløbet Soldaterflint.
Muskotör, en, er, en med **M.** bevæbnet
 Infanterist.
Musling, en, er.
Musselin, et, fint, tyndt Bomuldstøj.
 (Navnet kommer af Byen Mosul i Mesopot-
 amien, hvor det først blev lavet).
Müstang, en, er, vild Hest i de ameri-
 kanske Prærier.
Musvaage, n, r, Rovfugl af Høgeslægten.
Musvit, ten, ter, en lille Sangfugl.
mut, te. Muthed, en.
mutäbel, foranderlig, omskiftelig, ube-
 standig. **Mutation** (-sjon), en, Forandring,
 især den Forandring, som under Puber-
 tetsudviklingen foregaar med Drengens
 Stemme, der fra Sopran og Alt gaar over
 til Tenor og Bas. **mutätis mutändis**, med
 de fornødne Forandringer. **mutöre**, at,
 forandre, ændre; bytte.
Mutilation (-sjon), en, er, Lemlæstelse.
mutilöre, at, lemlæste.
Mutterwitz, *tyisk*, medfødt Vid.
Mycelium, iet, ier, en Svamps Traad-
 væv, som er dens Ernæringsorganer.
Myg, gen. Myg- el. Myggestik, ket, osv.
my house is my castle (maj havs is
 maj kasl), *eng.*, mit Hus er min Borg,
 hvor ingen kan trænge ind.
Mylädy (milehdi) *eng.*, min naadige Frue,
 min naadige Frøken.

Mylder, en el. et. myldre, at.
Mylord (milaard), *eng.*, naadige Herre;
 Ærestitel for den høje Adel i England.
Mynde, n, r. Myndehund, en, e.
myndig. Myndighed, en.
Myndling, en, er og e. [min Herre].
Mynehör (majnhehr), (hollandsk) Hr.,
Myopi, en, Nærsynethed.
Myr, en, er, *nsk.*, Mose.
myrde, at. Myrderi, et, er. [tue, n, r.
Myre, n, r. Myresluger, en, e. Myre-
Myremalm, en, *tekn.* en Metaldannelse,
 der fremkommer af jærnholdigt Vand,
 men kun indeholder lidet Jærn.
Myriäde, n, r, egentlig et Tal af 10.000;
 en utallig Mængde
Myrmidön, en, er, en af Akilles's Led-
 sagere i den trojanske Krig; en under-
 ordnet, der blindt adlyder enhver Befaling.
Myrra, en, en bitter, vellugtende, læ-
 gende Gummi af et østerlandsk Træ,
 Myrratræet.
Myrte, n, r. Myrtekrans, en. [af **M.**
Myse, n, *nsk.*, Valle. **M-öst**, en, Ost, lavet
Myrsko, n, Skovmærke (en Plante).
Mystörion, Fl., (i den romerske Oldtid)
 hemmelighedsfulde religiøse Forsamlin-
 ger; Religionslærdomme og Skikke, som
 holdtes hemmelige for Folket; Hemmelig-
 heder; (i Middeldalderen) kirkelige Skuespil,
 hvoraf »Passionsskuespillet» i Oberammer-
 gau er en Levning.
Mystörion, iet, en Hemmelighed;
 hemmelig Lærdom, noget uudgrundeligt.
mysteriös, hemmelighedsfuld, dunkel.
Mysticisme, n, Hang til at antage
 hemmelige, oversanselige Kræfter og deres
 Indvirkning paa Sjælen.
mystificöre, at, gække, narre. **Mystifi-**
kation (-sjon), en, Narren, Føren bag Lyset.
Mystik, Lönlære; Læren om Sjælsens
 lönlige Forening med det guddommelige
 Væsen; Stræben efter det hemmelighedsfulde,
 ubekendte og dunkle i Religionssager.
Mystiker, en, e, Ven af **M.**, Tilhænger
 af Mysticisme; Hemmelighedskræmmer;
 Sværmer; **mystisk**, hemmelighedsfuld;
 dunkel, mørk; hørende til **M.**
Myte, n, r, Sagn, Gudesagn, Digtning
 eller Fortælling om de gamle Guder og
 Helte. **mytisk**, sagnmæssig, som indeholder
 en **M. Mytelög**, en, er, den, der studerer
 Mytologi. **Mytologi**, en, hedensk Gudelære.
mytologisk, som angaar eller hører til
 hedensk Gudelære.
Mytterti, et er. Mytteristifter, en, e.
Mæcon, en, er el. **Mæconas**, Fl. Mæce-
 näter, en fornem Romer, som understöt-
 tede Digteren Horats; Ven og Beskytter
 af lærde og Kunstnere.
Mæfkke, n, r, en Slags Due.
mæglo, at. Mægler, en, e. Mægling,
 en, er.
Mægler el. **Mæglerstjle**, n, r., *löm.*, den

Søjle, i hvilken Trapperækværket gøres fast ved Foden af Trappen.

Mæglerstykke, t, r, den buede Forbindelse mellem den op- og nedadgaaende Forvange (se Vange) af en Trappe; kaldes ogsaa Hovedstykke.

mægtig, at, mægtig.

Mæhriske Brødre = Herrenhøtere.

Mæle, t, mæle, at.

Mælk, en, Mælkegrød, en.

Mælke, n, Hanfiskens Sæd. **M-lak**, Hanfisk.

Mælkvejen, lys Stribe, der i klare Nætter ses paa Himlen og bestaar af fjerne Stjerner.

Mænade, n, r, = Bakkantinde, rasende Kvinde.

Mængde, n, r.

Mærke, t, r, mærke, at, markværdig, mærkelig. Mærkning, en. **mærle**, at, *søv.*, omvinde Enden af et Tov med **Mærling**, en, tyndt Sejlgarn. **Mærlospiger**, et, e, spiger. Mærle-

Jærnspeids, der anvendes til at frembringe en Aabning i et Tov, ind i hvilken Dugterne af et andet Tov stikkes, naar de spildes sammen.

Mærse, et, *søv.*, halvrundt Gulv, lige afskaaret bagtil, der findes mellem Masten og Stangen, og i hvis Rand Stængevantet er befæstet.

Mærsejlskuling,

Mærse,

en, er, *søv.*, Vindens Styrke, naar Mærsejlene er de øverste Sejl, der kan føres.

mæske, at, Mæskning, en, er.

Mæslinger, Fl., smitsom Sygdom, der viser sig ved et rødt Hududslæt.

mæt, te, mætte, at, mættelig. Mættelse, n. Mætning, en.

Maitresse, n, r, se **Maitresse**.

Mø, en, er. Møbarn osv.

Mødom, men, me, en Kvindes uberørte Jomfrustand; ogsaa = **Hymen** (s. d.)

Møbel, et, -bler. Møbement (-mang), et, er. møblere, at.

Mødding, en, er. Møddingpøl, en osv.

Møde, t, r, møde, at, mødte, mødt.

mødig = træd.

mødrene. Mødrenearv, en, osv.

Moen, Møens Klint, Møenbo, en, er.

Møg, et. Møggreb, en, osv.

Møje, n, møjsommelig.

Møl, len og let. møldæt.

Mølle, n, r. Møller, en, e. Mølleri, et, er.

Mønning, en, er, Tagryg.

Mønne, n, et rødt Farvestof, som bestaar af en Forbindelse af Bly og Ilt.

Mønster, et, -stre. mønstre, at. mønstret, -ede. Mønstring, en, er.

Mønt, en, er. mønte, at. Møntning, en.

mør, mørbanke, at. Mørbrad, en.

mørk. Mørke, t. mørkne, at. Mørkning, en.

Mørser, en, e, se **Mørtør**.

Mørtel, en, Murkalk, Blanding af Grus og Kalk.

Møtrik, ken, ker, el. **Møtring**, en, er, Skruemoder, et Stykke Metal med et Hul med Skruengang, hvori en Skrue passer.

Møtrik.

N.

N., No. og Nr. = Nummer; n. og N. = **Nöütrum**.

naa, at, naar, -ede, -et.

Naad, en el. et, der, *søv.*, Fuge imellem Planker; Søm i et Sejl.

Naade, n. Naadens el. Naadsensaar, et. Naadsensbrød. naadig.

naadle, at, *skom.*, sy Overlæderets enkelte Stykker sammen.

Naal, en, e. Naalebog, en, -bøger, osv.

Naat, en, er, *skom.*, den Søm, der fremkommer ved Spanding (s. d.) [lag, et.

Nabo, en, er. Naboerske, n. r. Nabo-

Dansk Retkrivnings- og Fremmedordbog.

Nabōb, en, er, Statholder, engelsk Vasal i Ostindien; en meget rig Mand, som har beriget sig i det engelsk-ostindiske Kompagnis Tjeneste; deraf i Almindelighed en meget rig Mand.

nach Belieben, *tyisk*, efter Behag.

Nachspiel, et, *tyisk*, Efterspil.

Nadir, et, *astr.*, Fodpunktet (modsat Zenit).

Nadver, en, den hellige Nadver.

Nafta, en, en Olie, der faas ved Destillation af Petroleum. **Naftalin**, en, en fast Kulbrinte, der anvendes som mølfordri-

vende Middell, samt til Fremstilling af Farvestoffer.

Nag, et. nage, at.

Nagle, n, r. nagel- el. naglefast. nagle, at. Nagling, en.

Naglebænk, se Fangebjælke.

naiv, naturlig, ukunstlet, troskyldig; barnlig, uskyldig. **Naivitôt**, en, Naturlighed, naturlig Troskyldighed, Barnlighed, Uskyldighed. [Vandplantefamilie.]

Najade, n, r, Kilde- og Flodnymfe; en

Nakke, n, r. Nakkedrag, et, osv.

Nänkin el. **Nänking**, et, brungult ostindisk Bomuldstøj.

nautiske Edikt, et E. ved hvilket Henrik IV 1598 tilstod Hugenotterne fri Religionsovelse i Frankrig.

Nap, pet, nappe, at, nappes, at.

Napoleon'dör, en, er, fransk Guldmønt (20 Francs, omtr. 15 Kr.); **Napoleonider**, Fl., Ætlinger af Napoleonslægten. **Napoleonist**, en, er, Tilhænger af det franske Kejserdømme. [Narrieri, et.]

Nar, ren, re. Narrestreger. narre, at,

Narcissus, en, *myt.*, en smuk Yngling, der ved at spejle sig i en Kilde blev forvandet til en Blomst af samme Navn (Paaske-lillie); deraf: en indbildsk Gæk.

Nargilöh, en, orientalsk Tobakspibe, hvis Røg gaar gennem Vand.

Narhval, en, er, Hvalart, hvis Han er udstyret med en lang, snoet Støtdand.

Narkose, n, Følesløshed, Bedøvelse. **Narkotikum**, et, Fl. **Narkotika**, bedøvende, smertestillende Lægemedel. **Narkotin**, et, en ved Opiumsopløsning i Vinaand indvunden Substans. **narkotisk**, bedøvende, søvnbringende.

Narråta, Fl., Fortællinger, nærmere Omstændigheder ved en Tildragelse. **Narration** (-sion), en, Fortælling.

Narv, en, *garv.*, Haarsiden af Læderet, der bærer Mærker efter Haarene. **narvo**, at, frembringe saadanne Mærker i Læder.

nasäl, som hører til Næsen; som lyder gennem Næsen; **N.-lyd**, Næselyd (s. d.).

Nasmakker, en, e. *skræd.*, lille, fast sammenrullet Stykke Tøj til at fugte med.

Nat, ten, Natbord, et e. Nattefrost, en. Nattero, en. Nattergal, en, e. natlig.

Nathus, et, e. *söv.*, lille, Opbygning foran Rattet, i hvilket Kompasset er anbragt saaledes, at det kan oplyses med en Lampe.

Nathus.

Nation, (-sion), en, er, Folkeslag, Folk; et Lands Indbyggere som Helhed. **national**, ejendommelig for et vist Folk el. Land; Folke-, Lands-. **Nationalkarakter**, Folkekarakter, et vist Folks særegne Tænkemaade. **N.konvönt**, et, de franske Folkerepresentanters Forsamling 1792. **N.garde**, Borgervæbning. **nationalisöre**, at, optage i en Nation, give Indfødsret. **Nationalisering**, en, Optagelse i Folket, Indfødsrets Meddelelse. **Nationalist**, en, er, som sætter overdreven Pris paa det folkeejendommelige. **Nationalitôt**, en, Folkeejendommelighed. **Nationälökonomi**, en, den Videnskab, der undersøger Produktionens Kilder og Metoder, samt et Lands økonomiske Stilling i Almindelighed.

nativ, indfødt; medfødt, naturlig. **Nativitôt**, en, Fødselstid; Stjernernes Stilling ved et Menneskes Fødsel; at stille ens **Nativitôt**, forudsige hans Skæbne efter Planeternes Stilling i hans Fødselstid, se **Horoskop**. [tallisk Grundstof.]

Nättröm, et, et blødt, søvlglinsende, me-

Nättrön, et, Forbindelse af Natrium og Ilt.

Natur, en, er, naturlig; naturligvis.

naturlig, som er i naturlig Tilstand, som ydes in *natūra*. **Natural-Præstation** (-sion), Ydelse af Arbejde eller Varer i Stedet for Penge.

Naturalier, Fl, Naturfrembringelser, Natursjældenheder. **Naturaliekabinôt**, tet, ter, en Samling af N.

naturalisöre, at, give Indfødsret; forplante Naturfrembringelser til et andet Klima; overføre fremmede Ord i et Sprog. **Naturalisation** (-sion), en, Optagelse i Folket, i Sproget.

Naturalisme, n, den Kunstretning, som sætter sig til Formaal nøje at fremstille Virkeligheden i sin ydre Fremtræden, mods. **Idealisme**. **naturalistisk**, hørende til N. [Ejendommeligheder.]

Naturöl, let, et Menneskes medfødte

Nautik, ken, Sømandskunst, Sømandsvidenskab. **Nautiker**, en, e, Sømand, søkyndig. **nautisk**, søkyndig, som hører til Søvesenet.

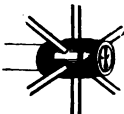
Nautil, en, er, Bløddyr med spiralformig Skæl, der er afdelet i flere Rum, i det yderste af hvilke Dyret sidder.

Nav, et, *karetm.*, fast Blok i Midten af et Hjul, i hvilken Egerne er indtappede. Det er gennemboret og stikkes ind paa Hjulaksen.

naväl, som angaar Skibsfart eller Søvesen. **Skibsnavigabel**, sejlbar. **Navigation** (-sion), en, Skibsfart, Søfart; Styrmandskunst.

Nautil

Nav.

N.-skole, Dannelsesanstalt for vordende Sømand. **Navigator**, en, er, en, som leder et Skibs Sejlads.

Navle, n, r. Navlebind, et, osv.

Navn, et, e. navnkundig. navnløs. navne, at, Navne, n. navnlig.

Navr, en, e. Løn, Valbirk.

Nazaræere eller **Nazaræner**, Fl., et Spottenavn, som Kristendommens Modstandere tillagde de første Kristne; ogsaa en kristen Sekt i de første Aarhundreder, der fulgte det gamle Testaments Kirkeskikke.

N. B. = **notabene**.

Necessaire (nessesehr), nødvendig. **Necessaire**, n, r, Rejsekrin, Rejsebestik; en Slags Kakkellovne.

nøe, født (foran en gift Dames Pigenavn).

nød, nedad, Nedbør, en, nede, neden, nederdrægtig, nedre, nederst, nedrig.

Nedgarn, et, *fisk.*, Fiskegarn, der sættes lodret i Vandet, og i hvilket Fisken løber fast i Maskerne.

Nefas, *lat.*, Uret. [smertes.

Nefritis, Nyrebetændelse, Nyresting, Sten-

Neg, et, nege op, at.

Negation (-sion), en, Nægtelse; Nægtelsesord. **negativ**, nægtende, afslaaende; ophævende; **negative** Størrelser, modsatte eller ophævende Størrelser, f. Eks Gæld (mods. Formue), $\div 4$ i Eksemplet $3 \div 7 = \div 4$. n. Elektricitet, den Elektricitet, som Lak faar ved Gnidning. **negøre**, at, nægte, afslaa, ophæve.

Negativ, et, er, *fol.*, det Billede, der først optages af Fotografen, og som har omvendt Lys og Skygge; af dette fremstilles saa det endelige, positive Billede.

Neger, en, -gre. Negerinde, n, r, osv.

Negl, en, e. Neglebørste, n, r, Neglerod, en. -rødder. [dragt.

Negligø (ne-glisje) et, Natdragt, Morgen-

Negligence (neglisjangs), en, Efterladenhed, Skødesløshed, Forsømmelighed. **negligent** (neglisjang), efterladende, skødesløs. **negligøre** (sjere), at, forsømme, behandle skødesløst.

nej, at, Nejen, en. Nejning, en, er.

Nekroløg, en, er, en afdøds Levnedsbeskrivelse. **Nekrologi**, en, er. Samling af Nekrologer. **nekrologisk**, som angaar N.

Nekromant, en, er, (i Oldtiden) Troldmand, som foregav at kunne fremmane Dødninger eller Aander.

Nektar, en, *myt.*, Gudernes Drik, som gjorde dem udødelige; en kostelig Drik.

Nellike, n, r.

nem, me, Nemhed, en, er. nemme, at, Nemme, t.

Nemesis, en, den straffende Retfærdighed; Gengældelsens Gudinde.

Nesfyt, ten, ter, ny-omvendt; nyindviet; nyoptagen i Mysterierne.

Neolog, en, er, Nyhedslærer, en, som

indfører nye Lærdomme. **Neologi**, en, Nyhedssyge, især med Hensyn til at danne og indføre nye, usædvanlige Ord og Talemaader i Sproget. **neologisk**, nyhedssyg.

Neologisme, n, r, nyt Ord el. Talemaade. **Nepotisme**, n, det at begunstige, ophøje og berige sine Frænder fremfor andre forføjte Mænd.

Neptun (romersk), Havets Gud og Behersker = (græsk) **Posejdon**; den yderst bekendte Planet. **Neptunisme**, n, *geol.*, den Synsmaade, efter hvilken alle den faste Jordskorpets Bestanddele skal være opstaaede af Vandet eller under Medvirkning deraf. [Slags Havorm.

Neroide, n, r, Havnymfe; ogsaa en

Nero antico, *ital.*, en Slags sort Marmor.

Nerve, n, Fl. Nerver, fine Traade, som i dyriske Legemer har deres Udspring f. a Hjernen og Rygmarven og derfra udbreder sig gennem hele Legemet og er Redskaberne for Sanserne. **N.system**, et, er, Indbegreb af samtlige Nerver i Legemet. **Nervus rerum gerendarum**, Hoveddrivjederen til alle Foretagender = Penge. [Tilstand at være nervøs.

nervøs, nervesvag. **Nervesitet**, en, den

Nester, en, indsigtshuld, erfaren og ærværdig Olding; den ældste, der deltog i Trojanertoget.

Net, tet, Nethinde, n, r (i Øjet), osv.

Netteldug, et, aabent Bomuldstøj.

netto, ren, d. e. Varens rene Vægt, Indpakningen fraregnet (Nettovægt); efter Fradrag af alle Udgifter og Omkostninger (Nettobeløb).

Neuralgi (næwralgi), en, Nervesmerter.

Neurastheni (næwrasteni), en, Nervesvækkelse.

Neuritis (næwritis), Nervebetændelse.

Neurologi, en, Læren om Nerverne.

Neuropati, en, Nerveidelse, Nerveitfælde.

Neurøse, n, Nervesygdom.

neutral, partilos, som ikke holder med noget Parti; *kem.*, uden sure el. basiske Egenskaber, d. v. s. uden Evne til at paavirke Lakmuspapir.

Neutralisation (-sion), **Neutralisering**, en, er, *kem.*, Frembringelse af et neutralt Stof ved en Forbindelse af en Syre og en Base; international Bestemmelse om, at en Stat i Krigstilfælde skal kunne afholde sig fra at tage Parti.

Neutralitet, en, det ikke at tage Parti for eller imod en Person el. Sag; (om en Stat) det at have faaet een el. flere Magters Erklæring om, at de i Krigstilfælde vil betragte den som udenfor staaende.

Neutrum, et, Intetkøn.

nøver mind (næver majnd), *eng.*, gør intet til Sagen

Nevø, en, er, Broder- eller Søstersøn.

ni, niende, Nier, en, e.

Nibelungen-Lied, et gammeltysk Helte-digt fra Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, der besynger Nibelungernes (en gammel burgundisk Heltestamme 430—440) Bedrifter og Skæbne.

Niche (nisje), n, r, Fordybning i en Væg til at sætte Kakkellovne, Billedstøtter osv. i.

Nid, det, nidkær, Nidding, en, er, nidsk.

Nièce (niæse), Broder- eller Søsterdatter.

Nigrito, en, er, Australneger.

Nigromânt, en, er, Sortekunstner. **Nigromanti**, en, den sorte Kunst, Spaadom ved Hjælp af onde Aander.

Nihilist, en, er, en, som intet tror; i Rusland et politisk Parti, som tilstræber Indførelse af friere Former i Statsstyrelsen efter vestevropæisk Monster. **Nihilisme**, n, den Lære, at intet kan vides; Nihilisternes politiske Lære.

Nik, ket, nikke, at, Nikkedukke. n, r.

Niko, *myt.*, Sejrens Gudinde = **Viktoria**.

nikke et Kreatur, at, hindre dets fri Bevægelse ved at binde Hovedet og det ene Forben sammen med et kort Reb.

Nikkel, et, et graahvidt. søvlignende Metal. [stof]

Nikotin, en, Tobakkens narkotiske Grund-nil **admirari**, *lat.*, ikke at lade sig henrive af noget.

Nimbus, en, Sky, Taage; Højhed, Glans; Straalekrone, Helgenskin.

nimpörto (nængpaart), *fr.*, lige meget.

Niohe, *myt.*, en Dronning, der stolt af sine 7 Sønner og 7 Døtre spottede Apollos og Dianas Moder Latöna, hvorfor denne dræbte alle hendes Börn med Pile, og hun selv forvandlede til Sten.

Nip, pet, nippe til, at, Nippedrik, ken.

Nipled, en, ringe Stigning af Tidevandet (modsat **Springflod**), forårsaget ved Maanens Indvirkning.

Nips, et, smaa Pyntegenstande til Hylder og lign.

Niptang, en, -tænger, lille Tang til at gribe el. holde fast med.

Nirvåna, i Buddaismen den salige Tilstand, Aanden opnaar, naar den er befriet for at eksistere i Verden; Aandens Opgaaen i det guddommelige.

Nisan, Foraarsmaaned og Paaskemaaned hos Jøderne.

Nise, n, r, *nsk.*, Marsvin.

Nisse, n, r.

Niste, n, r, *nsk.*, Rejsesmad. **N.bomme**, n, r, Eske til Mad, Tejne.

nitid, straalende, prangende.

Niträt, et, *kem.*, Forbindelse af Kvælstof.

Nitrogön, *kem.*, Kvælstof.

Niche.

Nitroglycerin, en, salpetersurt Glycerin, et meget kraftigt Sprængstof.

Nitrum, et, Salpeter. **nitrös**, salpeterholdig.

Nitto, n, r, Nummer i Lotteriet, ider udrækkes uden Gevinst.

nitto, at, samle Jærnplader ved igennem Huller i dem begge at stikke Jærnnagler, hvis Ender derefter hamres ud til Hoveder.

nittön, nittende, Nittededel, en, e.

Nivöän (nivo), et, Vaterpas; vandret Flade, især Vandspejl; være i **N.** med, være lige i Rang, Kundskaber, Højde osv.

nivöllöre, at, maale med Vaterpas, jævne, gøre lige, søge at fortrænge enhver fremragende Dygtighed. **Nivöllering**, en, er, el. **Nivöllömät** (-mang), et, er, Maalen efter Vaterpas; Jævning.

nöbel, sædel, höjsindet. **Nöbel-Gårde**, en af Adelsmænd bestaaende Livvagt.

nobilitöre, at, ophöje i Adelsstanden.

Noblösse (naablæss el. noblässe), n, Adel; sædel Tænkemaade. **N.oblige** (aablislj), Adel forpligter.

Noctürno (naaktyrno), = **Nottürno**.

Nöde, n, r, Tonetegn, Musikbogstav. **N.system**, de fem Linier til Noderne.

nögen, et, nogle, nogenledes, nogenlunde.

Nök, ken, ker, *söv.*, den yderste Ende af et Rundholt.

nörens vörens, *lat.*, enten man vil eller ikke; med det gode eller onde.

nöli *me* **tångere**, *lat.*, rör mig ikke.

Nöle, en, er, Spil i L'hombre, hvori Spilleren intet Stik maa faa.

Nöm (naang), Navn. **N. de göörre** (de gær), Krigsnavn; paataget Navn.

Nömäder, Fl., Hyrdefolk uden fast Bopæl, Vandrehyrder. **Nömädely**, omflakkende Liv, Vandreliv. **nömädisk**, omflakkende, omvandrende.

Nömenklätür, en, er, Indbegreb af de i en Videnskab eller Kunst forekommende Navne og Kunstudtryk (de tekniske Benævnelser); ogsaa: Navnefortegnelse.

nöminäl, som vedkommer Navnet el. Benævnelsen; som kun har Navnet (ikke Tingene selv). **Nöminälvärd**, Navneværdi (om Mønter), mods. deres **Reälvärd** eller virkelige Værdi.

nömina sunt ödösa, *lat.*, egtl. Navne er forhadte; jeg nævner ingen.

Nömination (-sjon), en, er, Navngivelse, Benævnelse; Udnævnelse.

Nöminativ, en, *gram.*, Nævneform.

nöminöl, som blot bærer Navn af noget, uden virkelig at være det (mods. **reöl**).

non, ikke; i en Del Sætningsformer medfører det Nægtelse af Hovedbegrebet.

nonchalänce (naangsjalangs(e)), n, Lige-gyldighed, Efterladenhed. **nonchalänt** (naangsjalang), ligegyldig, efterladet.

non contemnendus el. **non**, ikke at

foragte = temmelig godt (den tredje Eks-
amenskarakter).

None, n, r, *mus.*, den 9de Tone over
en Tone; Intervallet derimellem. **None-
akkord**, en, er, Femklang, en Akkord,
som bestaar af Grundtone, Terts, Kvint,
Septime og None.

Nonius, en, lille Maalestok, som kan
forskydes henad en større og derved gør
det muligt at maale Dele, der er mindre
end de direkte angivne.

Nonkombattant, en, er, de ved en Hær
ansatte Personer, som ikke hører til de
egentlige Stridsmænd, altsaa: Læger, Au-
ditorer, Regnskabsførere osv.

Nonkonformistor, se **Dissønters**.

non multa sed multum, *lat.*, ikke
mangt, men meget; hellere grundig i faa
Ting end overfladisk i mange.

Nonue, n, r, Kvinde, som har aflagt
Klosterløfte.

Nonpareille (naangparøj), *bog.*, en Slags
meget lille Bogtrykkerskrift: Nonpareille.

Non plus ultra, *lat.*, det uovertræffe-
lige, det fuldkomneste i sin Slags; det
yderste, Grænsen.

Nonsens, meningsløs Snak.

non tante el. non trøppe (traappo),
mus., ikke for meget. [ring. en.

Noppe, n, r, noppe, at, nopre. Nop-

Nor, et, Indskæring af Havet med smalt
Indløb.

Nord, et. Nordbo, en, er. Norden.
nordisk, nordlig, nordre.

Nordbagge, n, r, lille norsk Hest.

Norge, norsk. Nordmand, en.

Norm, en, er, Regel, Forskrift, Rettes-
snor. **normal**, regelret, forskriftsmæssig;
naturlig i Regelen stedfindende. **Normal-
hastighed**, vedtagen, bestemt Hastighed.
Normalmaal, et, Maal som Mønster for an-
dre gældende Maal. **normalisere**, at,
gøre normal. **Normalitet**, en, regelret
Beskaffenhed. **normere**, at, anordne, fo-
reskrive.

Norman, nen, ner. **Normandiet**. nor-
människ.

Norne, n, r, (nordiske Mytologi) Tidens
og Skæbnens tre Gudinder, **Urd**, **Vördandi**,
Skuld. [Sproggenhed.

Nervagisme, n, r, norsk Vending el.

Nestagl, en, Hjemve; Melankoli, frem-
kaldt af Hjemve.

Net, en, er, *nsk.*, Vod.

Net, en, *tsm.*, Rende i Kanten af et
Bræt, hvori et andet Bræts Fjeder kan
passes ind (se Fig. Fjeder og **Not**). **Not-
hövl**, en, e, Hövl til at frembringe **N.** med
(se Hövl 3).

Nota el. **Note**, n, r, Kendetegn, Mærke;
skriftlig Tilkendegivelse el. Erklæring fra
en Regering til en anden; Bemærkning,
Anmærkning; Regning over leverede Va-
rer. **nota bene**, mærk vel, vel at mærke;

et **Notabene**, Mærketegn, Erindringsstegn.
notabene, at, betegne med et **NB** (No-
tabene), især paa anbefalede Breve.

notabel, -ble, mærkelig, anselig, vigtig.
Notabilitet, en, er, anset Mand, fremra-
gende Personlighed. **Notabler**, Fl., et Ud-
valg af Rigstænderne (især forhen i
Frankrig).

notarial, som hører til el. angaar en
Notarius og hans Forretninger; udført
ved en Notarius. **Notariat**, et, er, en No-
tars Embede. **Notar** el. **Notarius**, en, er,
retskyndig Dokumentskriver. **Notarius
publicus**, en Embedsmand, som er be-
skikket til at udstede visse Slags Doku-
menter og ved sin Underskrift at give
andre juridisk Beviskraft. **Notat**, et, er,
en Optegning, Bemærkning.

notere, at, mærke, anmærke, optegne.
Notering, en, er, Optegnelse, Fastsættelse
af en Varepris.

Notice (-tis) el. **Notis**, en, er, An-
mærkning, Bemærkning, Efterretning, tage
Notice af noget, lægge Mærke til noget,
bryde sig derom.

notificere, at, gøre vitterligt, kundgøre,
meddele, tilkendegive. **Notifikation** (-sion),
en, er, Bekendtgørelse, Kundgørelse, Med-
delelse. [bevist.

notorisk, kundbar, vitterlig, almenkendt,
Notre Dame (naatr dam), vor Frue (Jom-
fru Maria), berømt gotisk Kirke i Paris.

Notturno, en, er, Natmusik, Serenade.

Nouveauté (nuvoté), en, Nyhed, nyt;
ny Vareartikel, nyt Skrift.

Novelle, n, r, mindre Fortælling. **No-
vellotte**, n, r, lille **N.** **Novellist**, en, er,
Novelleforfatter. **novellistisk**, som er i
Novellens Maner. [Novemberdag, en, e.

November, en. November Maaned.

Novice, n, r, Prøvelærling, en Person,
som er et Prøveaar i et Kloster og først
efter dettes Udløb aflægger Klosterløftet;
en ukyndig, uovet, uerfaren. **Noviciat**,
et, er, Prøvetid, Prøveaar i Kloster.

Nr. = Nummer.

nu, Nu, et. Nutid, en, nutidig, nu-
værende, nutildags.

Nuance (nyangse), n, r, Schattering,
Skyggefordeling, Afskygning, fin Forskel.
nuancere (nyangseré), at, schattere, af-
skygge. **Nuancering** (nyang), en, er, det
at nuancere. [tigste af en Ting.

Nucleus, en, Kærne; det bedste, kraf-
Nuditeter, Fl., (i de tegnede Kunster)
 nøgne Figurer eller Legemsdele.

Nudler, Fl., smaa Figurer som Snore,
Stjerner o. l. lavede af en Dej af fint Mel.

Nul, let, ler. Nulpunkt, et.

nulla regula sine exceptione, *lat.*, in-
gen Regel uden Undtagelse.

nullificere, at, genkalde, erklære for
ugyldig. **Nullificering**, en, er, Indsigelse
mod en Lovs Gyldighed.

Nullitet, en, er, et Intet, en intetbetydende Person, Ugyldighed.

Numerale, t, -ier, Talord.

Nūmeri, fjerde Mose Bog, fordi den bl. a. indeholder Folkets Tælling.

numērisk, som lader sig bestemme, kan udtrykkes med Tal. **n. Forhold**, Talforhold.

Numismatik, ken. Møn'videnskab, Møntkyndighed. **Numismatiker**, en, e, Møntkender. **numismatisk**, som hører til **N.**

Nummer, et. e. nummerere, at. Nummerering, en, er.

Nūntius, en, -ier, Bud, Gesandt, især pavelig Gesandt.

Nul, en, er, *nsk.*, Bjærgtop.

Nutrimēt, et, er, Næring. Næringsmiddel, Fødemiddel. **Nutritiōn** (-sion), en, Ernærelse, Forplejning.

ny, nyere, nyst. nyfgen, t, ne. Nyhed, en, er. nylig. nysnævnt. Nyaar el. Nytaar, et.

ny, et, om Maanen, naar den begynder at tiltage. [kælvet.

nybær, kaldes en Ko, som nylig har **nyde**, at, nød, nydt. Nydelse, n, r.

nydelig.

Nykke, n, r, at have Nykker.

Nymfe, n, r, *myt.*, Halvgudinde; hos Insekter med ufuldstændig Forvandling det Stadium, der svarer til Puppestadiet hos Insekter med fuldstændig Forvandling.

Nymfomani, en, Mandgalskab.

Nyn, et, nynne, at. Nynnen, en.

Nyre, n, r. Nyrebetændelse, n, r, osv.

Nys, et, at faa **N.** om.

nyse, at, nøs el. nyste, nyst. Nysen, en.

nysgerrig. Nysgerrighed, en.

Nysolv, et, Legering af Kobber med Nikkel og Zink.

nytte, at. Nytte, n. nyttig.

Næ, et, om Maanen Tiden mellem Fuldmaane og Nymaane.

Næb, bet næbbet, -ede, næbber, at.

nægte, at. Nægtelse, n.

Nælde, n, r. Nældeblad, et, e, osv.

Nældefeber, en, en Sygdom, der ytrer sig ved et rødt Udslæt.

nærne, at, nænsom, me.

nær, nærmere, nærmest. nærme, at; Nærmelse, n, r.

nære, at, nærig, Næring, en. nærsom, me.

Næring, en, er, *fisk.*, Nedgarn til Sild og Hornfisk. [Heste).

nærmer, den venstre (om forspændte

Næs, set, Næsekonge, osv.

Næse, n, r. Næsebor, et. næsegrus, Næsestyver, en, e, næsvis, Næsvished, en, er.

Næselyd, en, Lyd, ved hvilken Luften passerer gennem Næsen, medens Mundaaeningen er helt el. delvis lukket (m, n, ng).

næst, Næste, n. næsten.

Næve, n, r. nævenyttig.

nævne, at, nævneværdig. Nævnelse, n, Nævner, en, e.

Nævninger, Fl., Medlemmer af en Nævningeret = Jury (s. d.).

Nød, en. nøde, at; nødig. nødsage, at. Nødtorft, en. nødvendig. Nødværge, t.

Nødsfald, et. [ker, en, e.

Nød, den, der, nøddebrun, Nøddekæk-

nøgen, -ent, ne. Nøgenhed, en.

Nøgle, n, r. Nøgleben, et. Nøglehul, let. ler.

Nøgle, t, r, et N. Garn.

Nøgle, n, r, *smed.*, den løse Stang, der gaar igennem Ojet af en Spindel (s. d.) paa en Skruestik.

nøglern, fastende; flov; ædru, ædruelig.

nøje, nøjagtig. Nøjagtighed, en.

nøje, at. nøjes med, at. nøjsom, me.

Nøk, ken, ker, i Overtroen et Væsen, der opholder sig i Floder og Søer.

Nøkkerose, n, r, Aakande.

nøle, at. Nøler, en, e. Nøleri, et, er.

Nørre, Nørrebro, Nørregade, Nørreland osv.

Nøst, et, *nsk.*, Baadhus.

Nøste, t, r, *nsk.*, Garnnøgle.

O.

O' betyder foran irlandske Familienavne og Adelsnavne Søn, f. Eks. **O'Connell**, Søn af Connel.

Oase, n, r, frugtbar, vandrig Egn i et Ørkenland.

obducere, at, aabne og undersøge Lig

Obduktion (-sion), en, er, et Ligs Aabning og Undersøgelse i Rettens Navn eller i videnskabelig Hensigt.

Obduration (-sion), en, Forhærdelse Forstokkelse. **obdurere**, at, forhærde, forstokke.

Obelisk, en, er, høj, trekantet, spidstilløbende Stenstøtte af een Sten (især med ægyptiske Hieroglyfer).

Oberst, en, er, *mil.*, Anfører for et Regiment. **O-løjtnant**, en, er, den Officer, som er nærmest i Rangens efter en Oberst, Batallionsfører.

Obiit, han (hun) er død (med Angivelse af Dødsdag og Dødsaar).

Objekt, et, er, Genstand, Formaal, Øjemed, Ting el. Person, hvorom der handles; *gram.*, Genstandsled. [Indsigelse.

Objektión (-sjon), en, er, Indvending, **objektiv**, som ligger i en Genstand selv, uden Hensyn til den tænkes Forestilling (mods. *subjektiv*). **Objektiv**, et, er, det yderste Glas i en Kikkert, der vender mod den Genstand, man vil betragte. **Objektivitet**, en, objektiv Tilstand, især objektiv Betragtning eller Fremstilling i Kunst og Videnskab.

Oblåt, en, er, det indviede Brød i Altterens Sakramente; en klæbende Skive af tørret Meldej til at forsegle Breve med.

obligat, forbunden, forpligtet. *mus.*, om et Instrument, der afveksler med og akkompagnerer Hovedstemmen (en Sangstemme); Sang med obligat Violin (el. Violinstemme) er saaledes en Slags Duet for en Sangstemme og en Violin.

Obligation (-sjon), en, er, Forpligtelse, Forbindtlighed, Skyldighed; Forskrivning; Gældsbevis. [mods. *fakultativ*.

obligatorisk, forbindende, forpligtende, **obligant** (-sjang), forbindelig, tjenstgigt, **obligøse** (-sjere), forbinde, forpligte, gøre forbunden.

Obliteration (-sjon), en, er, Udviskning, Udslettelse, Tilintetgørelse. **obliterøse**, at, udviske, afskaffe.

Obø, en, er, Træblæseinstrument med Omfang fra h til f^{'''} (a^{'''}).

Obøl, en, er, gammelgræsk lille Skillemt, en Hvid.

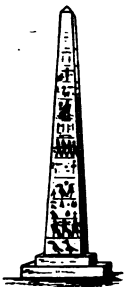
obs. = **observør**, læg Mærke til.

obscøn, anstødelig, uanstændig.

Obscenitet, en, er, Anstødelighed, Uanstændighed.

Observans, en, lagttagelse; Skik *Obø.* og Brug, Sædvane, Vedtægt; Klosterregel, Ordensregel. **Observation** (-sjon), en, er, lagttagelse, Bemærkning, Efterlevelse. **Observatør**, en, -tører, lagttager, en, der gør astronomiske lagttagelser. **Observatorium**, -iet, -ier, Bygning el. Taarn til astronomiske lagttagelser. **observøse**, at, lagttage, bemærke, blive var; efterleve.

obskür (-skyr), dunkel, utydelig, uklar;

Obelisk.

ubekendt. **Obskürant**, en, er, Fjende af Oplysning, en Ven af Uvidenhed og Overtro. **Obskürantisme**, n, den Grundsætning, at Folket maa holdes i Uvidenhed; Oplysningshad.

obsolöt, forældet, ude af Brug (især om Ord og Talemaader). [selsvidenskab.

Obstatrik, ken, Jordemoderkunst, **Obstinat** (urigtig udtalt **obsternäsigt**), egensindig, haardnakket, halsstarrig. **Obstination** (-sjon), en, Haardnakkethed, Halsstarrighed, Genstridighed.

Obstruktion (-sjon), en, Forstoppelse, haardt Liv; (i Politik) Forhaling af Behandlingen af en Sag. **Obstruktiv**, forstoppende. **obstruøse**, at, forstoppe.

Obtrusion, en, Paatrængen, Paanøden.

occasiønel, tilfældig, foranledigende. **Occident**, en, Solens Nedgang; Vesten; de vestlige Lande (Europa). **occidentäl**, **occidentälisk**, vestlig, vesterlandsk; det **occidentäliske** Rige, det vestromerske Kejserdømme

Oceän, et, er, Verdenshav. **Oceaniet**, *geog.*, Betegnelse for Sydhavsøerne.

Od, den, de. **Odde**, n, r.

Odalisk, en, er, en af Sultanens Koner af anden Rang.

Odder, en, e. Odderfangst, en, osv.

Odds, ulige Væddemaal; betegner ved Spil paa Væddeløbsbanen det Antal Gange, Gevinsten er større end Indsatsen.

Ode, n, r, Digt, der lovpriser en ophøjet Person el. Idé.

Odol, en, **Odolsret**, ten, *nsk.*, særlig Ret, som en Slægt erhverver over et Gods, der i en vis lovbestemt Tid har været i Slægtens Besiddelse, og som indenfor en vis Tidsfrist giver Ejerens Arvinger el. Slægtninge Forkøbsret til Godset.

Odelsling, et, Afdeling (en Slags Folkesting) i det norske Storting, bestaaende af $\frac{3}{4}$ af Medlemmerne (se ogsaa **Lagting**).

Odöür (odör), en, Lugt, Duft.

Odin, *myt.*, den øverste Gud hos de gamle Nordboere.

Odium, et, Had, Fjendskab. **odiøs**, forhad, modbydelig.

Odyssøen, Homers Heltedigt om den græske Kong Odysseus's Omvanken og Eventyr efter den trojanske Krig.

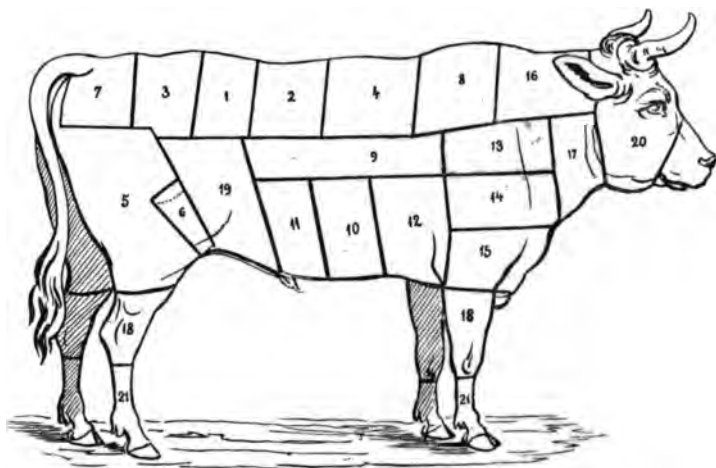
Oeil de boeuf (öi dböf), egtl. Okseøje, rundt Loftsvindu, brugtes særlig om Forværelset i Slottet Versailles. [Skrift.

Oöüvre (övr), Fl. **Oöüvres** (övr), Værk,

offensiv, angribende, angrebsvis (mods. **defensiv**). **Offensivalliance**, n, r, Angrebsforbund. **O.krig**, Angrebskrig. **Offensiv**, en, Angreb; tage **O.**, gaa angrebsvis til Værks.

offentlig, offentliggøre, at. Offentlighed, en. Offer, et, -fre. ofre, at. Ofring, en, er. [bud, Gave.

offerøse, at, tilbyde. **Offerte**, n, r, Til-

Okse til Slagtning.

1 Mellemskræddestykke. 2 Tyndsteg. 3 Tykstag. 4 Højreb. 5 Laaret. 6 Klumpen. 7 Halestykke.
8 Mellemskræb. 9 Tværreb. 10 Navlebryst. 11 Tyndbryst. 12 Tykbryst. 13 Tyndbov. 14 Mellembov.
15 Marvplibebov. 16 Mellemskært. 17 Hals. 18 Skank. 19 Slag. 20 Hoved. 21 Fødder.

Officør, en, er, Befalingsmand i Land-
el. Sømagten fra Sekondløjtnanter opad.

Officiant, en, er, Embedsmand, Hofbetjent; en underordnet tjenstgørende; (i den romerske Kirke) den tjenstgørende, mellemlæsende Præst. **Oværelse** paa et Hospital. Værelse for en enkelt Person (mods. **Fællesstue**).

officiøl, paa Embeds Vegne; Embeds-; deraf: tilforladelig, troværdig. **o. Beretning**, Beretning fra en Autoritet (f. Eks. fra Regeringen).

Officin, et, er, Bogtrykkeri; en Apotekers Laboratorium. **officinøl**, som bruges i Apoteker, i Medicinen.

officiøs, tjenstvillig; bruges om Meddelelser, der paa anden Haand udgaar fra Regeringen; halvofficiøl.

Oftalmi, en, Øjensygdom. **Oftalmiatri**, en, Øjenlægevidenskab. **Oftalmografi**, en, Øjenbeskrivelse. [ske Modstand.

Ohm, en, *elek.*, Maal for den elektriske **Okker**, en, Farvestof, i Almindelighed gult, dog ogsaa rødt el. brunt, der faas af en jærnholdig Jordart.

okkult, hemmelig, skjult. **Okkultisme**, n, en østerlandsk, hemmelig Lære (se **Teosofi**).

Okkupation (sjon), en, Indtagelse, Besættelse, Beskæftigelse, Syssel. **okkupere**, at, have i Besiddelse; bemægtige sig, indtage, besætte. **okkupøret**, beskæftiget, sysselsat, optaget.

Okse, n, r. [240 Potter. **Okschoved**, et, er, Vinfad, der rummer **Oktaeder**, et, -dre, et af otte ligesidede Trekkanter indesluttet Legeme.

Oktant, en, er, Ottendedelskreds, et

astronomisk Redskab, der indbefatter 45 Grader, til at maale Stjernernes indbyrdes Afstande med.

Oktäv, en, er, ottendedels Form eller Størrelse (otte Blade af et Ark Papir); *mus.*, den ottende Tone over en Tone; Intervallet derimellem.

Oktöber, Oktober Maaned, Oktoberdag, en, e.

Oktroj, en, en af Regeringen meddelt Bevilling, Forrettighed, især en udelukkende Handelsret. **oktrojøre**, at, bevilge, tilstaa (især Handelsfrihed eller Handelsforrettighed); et **oktrojöröt Kompagni**, et privilegeret Handels- eller andet Selskab; en **oktrojöröt Forfatning**, en af Fyrsten egenmægtigt given Statsforfatning.

Okularglas, set, Øjglas, det Glas i en Kikkert, som holdes til Øjet (modsat **Objektivet**).

Okulation (-sjon), **Okulering**, en, er, Podning. **okuløre**, at, pode, indsætte et Øje af en forædlet Kvist i Barken af en anden Stamme.

Ol = 80 Stykker, en **Ol Sild**.

Old, en, Oldefader, en, -fædre. **Oldemoder**, en, -mødre. **Oldgransker**, en, e. **Oldtid**, en, e. **Oldermand**, en, -mænd.

Olden, et el. en. **Oldenaar**, et. **Oldenborre**, n, r.

Oldfrue, n, r, den Kvinde, som sørger for Hoffets eller en Stiftelses Linned.

Oldgesell, *lysk*, en, er, Svendeformand i et Lav.

Olding, en, e. **Oldings-** el. **Olding-** alder, en.

Olein, et, et flydende, naturligt Fedtstof.

Olie, n, r. Olieklæder. Oliemaleri, et, er. **olie**. at. oliere, at.

Oligarki, et, er, Regeringsform, hvor kun nogle faa Personer eller Familier er i Besiddelse af den højeste Magt. **Oligark**, en, er. Medlem af en saadan Regering; **oligarkisk**, som svarer til en saadan Regeringsform.

Olim, *lat.*, engang; fordnm, i gamle Dage. **Oliven**, en, er, Frugt af Olietræet. **O-larve**, mørkegrøn Farve.

Olymp, Bjærg i Thessalien, *myt.*, Guder-nes Bolig; Himlen. **Olympiade**, n, r, et Tidsrum af 4 Aar, kaldt saaledes efter de olympiske Lege, som hvert 4de Aar højtideligholdtes ved Staden Olympia. **olympisk**, *myt.*, hørende til Olympen; gudsommeligt, se **Olympiade**.

om, omme. Omfang, et. omkring. **ombanke**, at, *bog.*, ved Bankning med en Hammer at frembringe den Runding, som den indbundne Bogs Ryg har.

ombrække, at, *bog.*, rette i en Korrek- tur, naar dette kræver en Omsætning gennem flere Linier el. Sider.

Omöga, *o*, et, det sidste Bogstav i det græske Alfabet (langt O).

Omolöt, ten, ter, Ægge- eller Pandekage. **Omon**, Forbud, Varsel. **ominös**, vars- lende; betydningsfuld, betænkelig.

Omission, en, er, Udeladelse; Undla- delse, Efterladelse.

Omnibus, sen, ser, Indretning for mange, en Slags rummelig Vogn, som for lav Betaling gör regelmæssige Ture.

Omnipotens, en, Almagt.

omsonst, *tyisk*, forgæves, gratis.

omvendt, *skom.*, Sko, hvor Overlæderet er smøget om, efter at det er syet til Saalen.

Onani, en, Selvbesmittelse. **Onanist**, en, er, Selvbesmitter (efter Judas's Søn **Onan**). **onanöre**, at, drive O.

ond, Onde, t, r. ondartet. Ondskab, en, osv. [les; et Sagn, Rygte.

on dit (aang'di), man siger, det fortæl- **Onkel**, en, -kler.

onomatopœitisk, efterlignende, lignen- de i Lyd. **o**. Ord, Ord, der efterligner en Naturlyd, f. Eks. Plask.

Ontologi, en, Væsenlære, Læren om Tingenes Egenskaber og Væsen. **ontolo- gisk**, som angaar Væsenlæren, som lærer eller forklarer en Tings Grundegenskaber og Væsen, f. Eks. Tid, Rum, Bevægelse, Grund og Aarsag.

Onyx, en, en Halvædelsten, bestaaende af Lag af forskellig Farve.

Op = **Opus**.

op, oppe, oppe sig, at. opdage, at; Op- dagelse, n, r; Opdager, en, e, o. s. v.

Opacitet, en, Dunkelhed, Uigennemsig- tighed. **opåk**, dunkel, uigennemsigtig, mat.

Opål, en, er, mælkeblaa Halvædelsten. som spiller i flere Farver.

opbrække, at, *jagt.*, tage Indvoldene ud.

Opera, en, er, Syngespil. Sangskuespil: Teater for Sangskuespil. **O. büka**, komisk O., muntert Syngespil. **O. söria**, alvorlig O. **O. comique** (kaamik), fransk Benæv- nelse for en O. af lettere Art, hvori Sang og Tale afveksler. **Operötto**, n, r. lille Syngespil af lettere Indhold og med Dia- log. **Operist**, en, er, Operasanger.

Opera, Fl. af Opus. Værker. især Mu- sikværker; lærde Arbejder, Bøger.

Operation (-sjon), en, er, Forretning. Foretagende: Fremgangsmaade: *kir.* In- strumenters Anvendelse paa en syg Le- gemsdel (Skæren, Stik, Lemmers Afsæt- telse) for at bevirke Helbredelse. **O-sli- nie**, den Linie eller Strækning, paa hvil- ken en Hær rykker frem. **operativ**, virkende, udøvende, virksom. **operöre**, at, virke, bevirke, fremvirke. *kir.* fore- tage en O.; *kem.*; anstille Forsøg; göre krigerske Bevægelser.

Operatör, en, er, den, som udfører ki- rurgiske Operationer. [del af Opium.

Opiät, et, er, Bedovelses- el. Sovemid-

Opinion, en, Formodning, Tanke; Skön; den offentlige Mening.

Opium, et, Valmuesaft i storknet, har- piksagtig Tilstand.

Opodeldok, en, Salve af Sæbe, Kamfer, Vinaand og Rosmarinolie, der bruges ud- vortes som et fordelende Middel.

Oppindetang, en, -tænger, *skom.* Tang til at trække Læderet over Læsten med.

Opponent, en, er, Modsiget, Modstander. **opponöre**, at, mod- siget, göre Indvendinger, bestride.

opportün, bekvem, belejligt, til- pas. **Opportunitet**, en, bekvem Tid, god Lejlighed, heldig Om- stændighed. **Opportunist**, en, er, Politiker, som benytter de for- haandenværende Omstændigheder

Oppinde- uden at holde ensidig fast ved ^{tang.} bestemte Principper, især de maadeholdne Republikanere i Frankrig efter 1876.

Opposition (-sjon), en, Modsigelse, Mod- stand. **O-sparti**, det Parti, som arbejder mod det herskende Parti (Ministeriet, Re- geringen). **oppositionel**, le, hørende til O., befindende sig i O.

Opposition (-sjon), en, er, *astr.*, to Him- mellegemers indbyrdes Stilling, naar de befinder sig paa diametralt modsatte Ste- der af Himmelen, betegnes ved Tegnet δ .

Oppression, en, Undertrykkelse, Un- derkuelse. **oppressiv**, undertrykkende. **opprimere**, at, undertrykke, kue, dæmpe.

Opsats, en, er, *mil.*, Indretning paa en Kanon til at bestemme Højderetnin- gen med; *jagt.*, Raabukkens Takker.

Opskalkør, en, e, *tøm.*, trekantet Planke, der ligger langs Foden af Spærene, for at Tagstenene kan naa ud til Tagrenden.

optale, at, *farv.*, lægge Tøj sammen paa en bestemt Maade.

Optakt (Arsis), en, er, *mus.*, ufuldstændig Takt, som begynder et Stykke.

Optant, en, er, Beboer af Sønderjylland for 1864, der efter Krigen **optørede** for Danmark, d. v. s. erklærede at ville vedblive at være dansk Undersaat.

øptativ, ønskende, som udtrykker et Ønske. **Optativ**, en, er, den ønskende Form ved Udsagnsord, f. Eks. Gud give.

Optik, ken, Læren om Lysets Natur og Egenskaber. **Optiker**, en, e, el. **Optikus**, en, er, en, som er kyndig i **O.**, en, som forfærdiger optiske Instrumenter (Briller. Kikkerter osv.). **øptisk**, som henhører til eller handler om **O.**

Optimater, Fl., de ansete, fornemme; (hos Romerne) det Parti, som holdt med Adelen og Senatet.

optime, særdeles godt, fortræffelig. **Optimisme**, n, den Lære, at den af Gud skabte Verden er den bedste af alle tænkelige Verdener, Tilbøjelighed til at se lyst paa Livet (mods. **Pessimisme**). **Optimist**, en, er, Tilhænger af denne Lære; en, som ser lyst paa Livet. **optimistisk**, forhaabningsfuld.

Opulens, en, stor Rigdom, Overflødighed. **opulønt**, meget formuende, hovedrig.

Opus, et, Værk, især Musikværk; lærd Værk, Skrift, Bog.

ørakel, et, -kler, (hos Romerne og Grækerne) Guddommens eller dens Præsters Svar paa forelagte Spørgsmaal; Stedet, hvor slige Svar meddeltes; et dunkelt, gaadefuldt Udsagn; en almindelig eller almenagtet Raadgiver. **ørakelmæssig**, gaadeful, dunkel.

Oränge (orangsje), n, r, Pommerans, Citron osv. **orange**, pommeransfarvet, pommeransgul. **Orangeri** (-sjeri), et, er, Samling af **O.træer**; Stedet, hvor de staa; Drivhus, Væksthus.

Orangister (orangsjister), Fl., Tilhængere af Huset Oranien i Nederlandene og Belgien. [Abe fra Ostindien.

Orangutang, en, er, menneskelignende *ora pro nobis*, *lat.*, bed for os.

Oration (-sjon), en, er, Tale. **Oråter**, en, -tører, Taler. **oråterisk**, efter Talekunstens Regler.

Oratörium, iet, ier, Bedehus, Bedeværelse, især i Klostre; Hørsal; et dramatiseret bibelsk Emne, der er sat i Musik. **Orcus**, *myt.*, Underverdenen, de dødes Rige, Helvede.

ord. = **ordinær**.

Ord, et; Ordsprog, et, osv.

Ordällier, Fl., Gudsdomme, Uskyldsprøver (Vandprøve, Jærnbryd).

Ordøn, en, er, ordentlig. ordne, at. Ordning, en, er.

Ordinale, t, **Ordinällier**, Ordenstalord. **Ordinarius** (**Proféssor**), en fast med Løn ansat Lærer ved et Universitet.

Ordination (-sjon), en, er, Præstevielse, Indvielse til et gejstligt Embede; Bestilling af Varer. **ordinære**, at, indvie til et gejstligt Embede, indsætte til Præst; forordne, foreskrive; bestille Varer.

ordinær, sædvanlig, almindelig; simpel ringe, slet.

Ordonnans, en, er, Forordning, Befaling; *mil.*, Tjenestevagt hos en Officer.

Ordre, n, r, Befaling; *han.*, (paa Veksler) den, til hvem Modtagelsen af en Veksels Beløb overdrages af en anden (betaler jeg til Hr. N. N. eller Ordre); Bestilling af Varer.

Orøde, n, r, *myt.*, Bjærgnymfe.

øret, -ede, siges om fordærvet Mel.

Orfeus (-fevs), en af den mytiske Oldtids berømteste Sangere, der ved sin Sang og sit Spil kunde tæmme de vilde Dyr.

Orgån, et, er, Redskab, Værktøj; Særesedskab; Dyrns og Planter Redskaber for deres fysiske Liv og dets Ytringer, Talens Redskaber, Stemme, Mæle; en Person, man betjener sig af som Middel til noget; Mellemperson; et Skrift, en Tidende, gennem hvilken man plejer at bringe sine Anskuelser ud blandt Publikum.

Organisation (-sjon), en, er, indvortes Bygning, Dannelse; et Lands, en Stats, et Samfunds osv. politiske og borgerlige Indretning eller Forfatning. **organisøre**, at, danne, ordne, indrette. **Organisøring**, en, er, Dannelse, Ordning, Indretning. **organisk**, som er forsynet med Organer, Livsorganer; som danner et sluttet Hele. den **organiske** Natur, Dyr- og Plante-riket. **Organisme**, n, r, indvortes Bygning, Dannelse, Indretning af et levende Væsen; et organiseret, med Livsredskaber forsynet Væsen (Dyr, Plante); det naturlige eller kunstige Sammenhæng af et Heles naturlige Dele.

Organist, en, er, en ved en Kirke ansat Orgelspiller.

Orgel, et, gler, stort Blæseinstrument, bestaaende af talrige Piber af forskellig Størrelse, i hvilke Vinden drives ind ved Blæsehøjle, og paa hvilke der spilles ved Hjælp af Tangenter; bruges især i Kirker.

Orgle, t, r, Bakkusfest, Drikkelag.

Oriønton, Østen. Østerlandene. **Oriøntaler**, en, e, Beboer af **O.** **Oriøntalisme**, n, r, østerlandsk Sprogegenhed. **Oriøntalist**, en, er, en, som kender og dyrker de østerlandske Sprog. **oriøntålsk**, østerlandsk.

oriøntøre sig, at, finde sig til rette.

Orioutøring, en, den Handling at orientere sig.

Oriflamme (aariflam). n, de gamle Frankers rødfarvede Rigsfaue, der var splittet i fem Spidser og sad paa en med forgyldt Kobber beklædt Stang.

Original, en, er, oprindeligt, ejendommeligt Arbejde; Grundskrift, Grundtekst; en Særling. **original**, frembragt ved egen

Aandsvirksomhed, ikke efterlignet; oprindelig; medfødt; særegen, ejendommelig. **Originalitet**, en, Oprindelighed, Særegenhed, Særhed.

Orion, *astr.*, stærktlysende Stjernebillede ved Ækvator. **O. s Bølge**, tre stærktlysende Stjerner i Række i **O**.

Orion.

Orkån, en, er, heftig Storm. **Orkestør**, et, stre, opr. den Plads i et Teater, en Koncertsal osv., som de musicerende indtager; nu alm. samtlige spillende Musikere. **orkestrål**, orkestermæssig.

Orkidé, en, er, Gøgeurt, en Blomsterplante, hvis Krone ofte antager underlige og fantastiske Former.

Orlean, et, rødglit Farvestof.

Orleanist, en, er, i Frankrig Tilhænger af Bourbonernes yngre Linie.

Orlog, en, Krig, Fejde; Søkrigstjeneste. **O. skib**, et, e, Krigsskib.

Orlov, en, Fritagelse for Tjeneste i en vis Tid; Hjemlov.

Orm, en, e, ormstucken, ormædt osv. **Ormestamp**, n, r, *fisk.*, Redskab til at tage Sandorm med.

Ormuzd (i Zoroasters Lære) Lyset el. det gode Grundvæsen (mods. **Ahriman** (s. d.)).

Ornamønt, et, er, Pynt, P.ydelse. **ornamentøse**, at, smykke, pryde. **Ornamantik**, ken den Kunst at forsyne med **O**.

Ornat, et, er, gejstlig Embedsdragt.

Orne, n, r. Ornegris, en, e, osv.

Ornitolog, en, er, Videnskabsmand, der særlig studerer Fuglene. **Ornitologi**, en, Fuglens Naturhistorie. **ornitologisk**, hørende til **O**.

Orografi, en, Bjærgbeskrivelse, **oro-grafisk** Kort, Kort, paa hvilket i sær Bjærg er angivne.

Orsoille (aarsøj), et Plantestof, der anvendes til en rød Farve.

Ort, en, ¹/₁₀ Kvint.

ortodøks, retlærende, rettroende. **Ortodoksi**, en, Rettroenhed, fast Vedholden ved Kirkelæren.

Ortoepi (orto-epi), en, rigtig Udtale af Bogstaver, Stavelser og Ord.

Ortografi, en, Retskrivning, rigtig Skri-

vemaade. **ortografisk**, efter Retskrivningens Regler; som hører til Retskrivningen.

Ortopædi, en, den Kunst at helbrede Krumninger og lignende Fejl ved det menneskelige Legeme. **ortopædisk**, som hører til denne Kunst.

Os, en, ose, at. -ede og oste.

O sancta simplicitas, *lat.*, o, Du helige Enfoldighed!

Oscillation (-sjon), en, er, Svingning, Vaklen; Dirren, Sving. **oscilløse**, at, svinge, gyng, dirre.

Osiris, en, Ægypternes Solgud, Broder og Ægtefælle til Isis (s. d.).

Osmanner, **Osmånl**, *Fl.*, Tyrker; det **osmanniske** el. **ottomanniske** Rige, det tyrkiske Rige

ossificøse, at, blive til Ben. **Ossifikation** (-sjon), en, Forbening (det at de bløde Dele hos Fosteret efterhaanden bliver til Ben). [ning, en.

Ost, en, e, oste sig, at. osten. **Ost-Ost**, en, e, *tekn.*, Klods, paa hvilken en Digel sættes i Smelteovnen.

Ostentation (-sjon), en, Stilen til Skue, Pralen. Prunken. **ostentativ**, pralende.

Osteologi, en, Læren om Hvirveldyrenes Knogler.

Ostoria, et, er, *ital.*, Kro, Værtshus.

Ostindien. Ostindiefarere, en, ostindisk.

Ostracisme, n, en Landsforvisningsdom mod alt for indflydelsesrige og derfor frygtede Borgere i det gamle Athen, hvilken skete ved, at de stemmegivende Borgere skrev dens Navn, der skulde landsforvises, paa et Lerskaar (**ostrakon**).

o tempora, o mores! *lat.*, o, hvilke Tider, hvilke Sæder!

Otium, et, Hvile, Fritid.

Ottåva, en, *mus.*, = Oktav. **O. ålta**, den højere Oktav. **O. båssa**, den dybere Oktav.

ottåve rime, *Fl.*, italienske Stanzer, hver bestaaende af 8 jambiske Verslinier. **otte**. Ottetal, let. Otter, en, e, ottende. Otting, en, er. Ottingkar, ret.

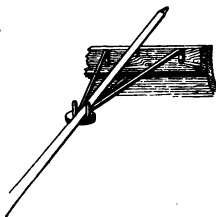
Otto, n, r, gammelt Ord for den tidligere Morgen. **O.sang**, en, tidlig Guds-tjeneste.

Ottomån, en, er, tyrkisk Løjbank.

Outrance (utrangs), Yderlighed. **outrøse** (utrere), at, overdrive, drive til det yderste. **outrøret**, -ede, overdreven.

Outrigger, en, e, *spt.*, Robaad, der har Aaretollene anbragt paa et Stativ udenbords.

Outsider (autsajder), en, e, ved Vædeløb en ukendt Hest, der ikke menes at have Udsigt til at sejre.

Outrigger.

ouvørt (uvæhr), aaben; aabenhjertig, frimodig. **Ouvørturo** (uvertyre), n, r, Aabning, Begyndelse; Indledningsstykke til en Opera eller et andet musikalsk Værk; Forspil.

ovål, ægdannet. en **O.**, en ægdannet Figur, et aflangrundt Legeme.

Ovartotomi, en, Operation, ved hvilken een el. begge Æggestokke fjernes.

Ovårium, -iet, -ier, Æggestok.

Ovatiøn (-sjon), en, er, (hos Romerne) et mindre Sejrsindtog til Hest eller til Fods (ikke til Vogns); lydelig Hyldning.

oven, ovenfor, ovennævnte. Ovenlys, et.

over, ovre, overalt. overhovedet. overrumple, at. overskrævs. overvære, at, -værede, -været. overvættes.

Overdrev, et, Fællede, fælles Græsmark for en Bys Beboere.

Overhus, et, den ene Afdeling (en Slags Landsting) i det engelske Parlament.

overskære, at, *farv.*, ved Hjælp af en Maskine at beskære Luven paa Tøj, saa at den bliver ensartet lang.

Ovn, en, e. Ovndør. ovntørret, osv.

Ovnso, en, Støv, der danner sig forneden i Smelteovnen.

Oxyd, et, er, *kem.*, Forbindelse af et Grundstof med Ilt.

oxydøret kaldes Sølv, der er overtrukket med Svovlsølv og har faaet sort Farve.

Ozøn, et, *kem.*, en særegen, kraftig Form af Grundstoffet Ilt.

P.

p. = *página* og *piano*.

p. a. = *pro anno*.

Paafugl, en, e. Paafuglefljer, Paafugle-hale, o. s. v.

Paaske, n. Paaskedag, en, e, Paaskefest, en *er*, osv.

påco (pæse), at, *spt.*, køre foran en Cyklerytter for at fremme hans Fart.

Pæcor (pæser), en, e, den, der **p.**

pacificøre, at, berolige, stille tilfreds, bringe Fred til Veje.

Pacificatiøn (-sjon), en, er, Fredsstiftelse, Bilæggelse af indvortes Uroligheder, Fredens Genoprettelse.

Pacificbane, n, r, i Amerika Bane, som fører fra Atlanterhavet til det stille Hav.

Pactum, et, Fl., **Pacta** og **Pactør**, Pagt, Forlig, Overenskomst, Forbund.

Paddo, n, r, Paddehat, Padderokke osv.

Paddy (paddi), Ogenavn, som gives Ir-lænderne i England (fordrejet af **Pátrick**, Irlands Skytshelgen).

Pádisha (-sja), en, Titel paa den tyrkiske Sultan og Shahen af Persien.

Pádro, *ital.*, n, Fader = **Pater**.

Pádrøne, n, r, *ital.*, Herre, Mester, Beskytter, Skibsejer.

Pagaj, en, er, Aare med Blad i begge Ender. **pagaje**, at, ro med en **P.**

Paganisme, n, Hedenskab.

Páge (pasje), n, r, ung Adelsmand til fyrstelige Personers Opvartning.

Página, forforkort **Pag.** el. **p.**, en, og et,

er, Bladside i en Bog, Sidetal. **paginéro**, at, forsyne med Sidetal.

Pagöde, n, r, Afgudstempel i Indien og Kina; Afgudsbilledet selv.

paille (palje), straaugul, bleggul.

Pailletter (paljætter), Fl. smaa runde Plader af skinnende Metal med et Hul i Midten, for at de kan sys paa som Pynt.

Pair (pær), en, Fl. **Pairs**, (i Frankrig) Medlem af det første Kammer (**P.-skammeret**) i Tiden 1815—48.

paible (pæibel) fredelig, rolig.

Paköt, ten, ter, el. **P.baad**, Postskib, der til bestemte Tider sejler imellem to Steder for at befordre Breve, Pakker og Personer.

Pakke, n, r, pakke, at, Pakning, en.

Pal, en, e, *søv.*, Stopper paa et Spil.

Paladin, en, er, Ridder, Hofridder, omvankende Ridder; Eventyrer, Lykkeridder.

Paláds, **Palö**, et, er, Slot, stor Pragtbygning.

Palankin, en, er, ostindisk Bærestol.

palatal, hvad der vedrører Ganen; Gane-

Palatin, en, Pfalzgreve. **Palatinat**, et, er, Pfalzgrevskab.

Palatium el. **Palatinerhøjen**, Navnet paa en af Roms Høje; Slot.

Paläver, en, Sammenkomst af Neger-el. andre Stammer for at drøfte fælles Anliggender; Sammenkomst mellem Hvide og Negre.

Palöt, ten, ter, *mal.*, tynd Træskive

med et Hul i, som holdes paa Tommel-fingeren, og paa hvilken Maleren blander Farverne. **P.kniv**, en, e, mal.. Kniv med Æg paa begge Sider: benyttes til at rense Paletten med. [Overfrakke.

Palætöl (paletto), en, er, løstsiddende **Päli**, et, det hellige Sprog i Bagindien, i hvilket de hellige Bøger, som indeholder Buddas Religion, er skrevne.

Palimpsöst, en, et Haandskrift paa Pergament, hvor den oprindelige Skrift er udsløttet eller udskrabet for at give Plads for en senere.

Palinodii, en, i den græske Oldtid Sangens Gentagelse; Modsang.

Palisäde, n, r, Skansepæl, Stormpæl; et Pæleværk, som danner en Forskansning. **palisadöre**, at, omgive med Skansepæle. [Farve med mørke Aarer.

Palisänder, et, fint Træ af mørkerød **Palladium**, iet, ier, beskyttende Billede af Gudinden **Pallas**, der opbevaredes i Troja; derfor: et Beskyttelsesmiddel, Skytsbillede.

Pallas el. **Athëne**, græsk = romersk **Minërva**, Gudinden for Visdom, Klogskab, krigersk Tapperhed.

Pallask, en, er, lang Ryttersabel med lige Klinge.

Palliativ, et, er, Beroligelsesmiddel, Lindringsmiddel, Middel, som kun lindrer Sygdommen for en Tid, Hjælp for Öjeblikket. **palliativ**, lindrende, som hjælper midlertidig.

Pallium, et, græsk Kappe; i den romerske Kirke et haandbredt, hvidt, med fire røde Kors besat Skulderbaand for Biskopperne.

Palme, n, r, Palmesøndag, **Pal-** **Pallask**. metræ. [Søjler, der ligner Palmeblade.

Palmötter, Fl. Prydelser paa græske **palpæbel**, haandgribelig, indlysende, aabenbar. **Palpatión** (-sjon), en, er, Undersøgelse ved Beføling.

Pälper, Fl. Føleorganer hos Leddyr. **Palpitation** (-sjon), en, Banken, Hjerteranken, Pulsens Slag. **palpitöre**, at, slaa, banke.

Palö, et, er, se **Palads**. **Palæografi**, en, Oldtidens og Middelalderens Skrivekunst; Kundskab om samme. **palæografisk**, som angaar, hører til **P**.

Palæologi, en, Oldtidskyndighed, især om forhistoriske Ting.

Palæontologi, en, Oldtidskyndighed, især om Forverdens fossile Levninger.

Palæotyper = **Inkunäbler** (s. d.).

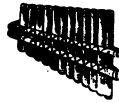
Palæstina, det hellige forjættede Land, Kanaan. [skole, Kampplads.

Palæstra, en, er, (hos Grækerne) Fægte-**Pamfilus**, Lykkens **P.**, Lykkens Yndling. **Pamföt**, ten, ter, Flyveskrift, Smædeskrift.

Pämpas, Fl., store græsrigge Sletter i Sydamerika ved La Platafloden.

Pampusser, Fl. magelige Tøfler af blødt Tøj.

Pan, *myt.*, Gud for Hyrderne og Hjordene, fremstilles med Bukkehorn og Bukkefødder. **Pansflöjto**, Hyrdeflöjto, Flöjto, der er dannet af gradvis aftagende, med hinanden forbundne Rör.

Pansflöjto.

pan- i Sætningsætninger giver en altomfattende Betydning.

Panacö, en, almindelig Lægedom, Universal-Lægemiddel. **Panacöa**, *myt.*, Gudinde for Helbredelse. [busk.

Panächo (panasj), n, r, Fjerbusk, Hjelm-**Panamähat**, ten, te, bredskygget Straahat, der laves i Mellemamerika af de unge Blade af en Plante.

Pandö, n, r, Pandeben, Pandekage.

Pandöktör, Fl., Kejser Justinians Samling af gammelromerske retslærdes Betydeligheder og Skön.

Pandömos, *myt.*, Tilnavn for Afrodite, der hentyder paa den blot sanselige Kærlighed, som giver sig til Pris for enhver.

Pandöra, *myt.*, en Kvinde, der af Guderne sendtes ned til Jorden med en Æske, indesluttende alle menneskelige Onder. Da hun nysgerrig aabnede Æsken, fløj de ud over Jorden, kun Haabet blev tilbage; deraf: **P.s** Æske, Kilden til al Elendighed. [Samfund, Satans Rige.

Pandömönium, iet, de onde Aanders **Panegyrik**, ken, ker, höjtidelig Lovtale, Ærestale, Berömmelsesskrift. **panegyrisksk**, lovprisende, lovtalende. **Panegyrist**, en, er, Lovtaler.

Panöl, et, er, Bræddbeklædning paa murede Vægge. **panöle**, at, beklæde med **P**. **Pänöm** el. **Circönses**, Brød og Skuespil eller offentlige Forlystelser (dette maatte Roms Eneherskere skaffe Folket for at vedligeholde Roligheden).

panöre, at, overdrage med en Skorpe af revet Brød.

Pängormanisme, n, Tyskernes Stræben efter Sættelseslutning mellem alle tysktalende.

Panik, ken, ker. **pänisksk** Skræk, en pludselig sig udbredende, men grundløs Skræk; *han.*, den ved pludselige Rygter fremkaldte Mistillid til Pengeinstituter osv.

Panöptikon, et, Sted, hvor alle Slags Seværdigheder er udstillede. **panöptisksk**, som yder Udsigt til alle Sider; **p.** Fængsel, et Fængsel, der er saaledes indrettet, at Fangevogteren fra sit Værelse kan overskue alle Fangestuer.

Panöräma, et, er, Rundmaleri, som forestiller en hel Egn, Stad osv., og i hvis Midtpunkt Beskueren befinder sig.

Pansör, et, e, Vaabenskjorte. **P.særk**,

Ringbrynie. **P.skiib**, Skiib, forsynet med Metalplader uden paa Beklædningen.

Panserhjul, et, et lille Hjul, der bevæger sig i en Gaffel og bruges til at udskære Skabeloner med.

Panslavisme, n, Stræben efter at forene alle de slaviske Folkestammer.

Pant, et, er. pante, at. Pantning, en, er.

Pantalōn (pangtalaang), en, Figur i den italienske Farce: gammel, gerrig, skinsyg Købmand, iført hvide Benklæder; dernæst i Alm. Gøgler, Hansvurst, Harlekin. **Pantalōns**, Fl., (ukorrekt for Ental) Benklæder.

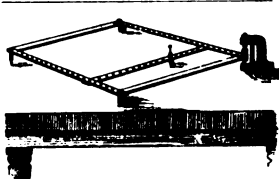
Panteisme, n, den Tro, at det hele Verdensalt er Guddommen selv. **Panteist**, en, er, Tilhænger af denne Tro. **panteistisk**, overensstemmende med denne Lære.

Panteon, et, (i det gamle Rom) et Tempel helliget til alle Guder; ogsaa: et Ærestempel for afdøde store og berømte Mænd, hvis Æresminder her rejses; en Bog, som indeholder berømte Mænds Levnedsbeskrivelser.

Panter, en, e, Panterskind.

Pantograf,

en, er, Stor-kesnabel, et Redskab til at aftenge Tegninger i formindsket el. forstørret Maalestok.

Pantograf.

Pantomōter, et, -tre,

Vinkelmaaler, en Maaleskive til alle Slags Udmaalinger paa Marken og Himmelen.

Pantomime, n, r, Mine- og Gebærdesprog, et Skuespil, der udføres uden Ord.

Pantomimik, ken, Minespilkunst **Pantomimiker**, en, e, den, der særlig har studeret **Pantomimik**. **pantomimisk**, som angaar **P.**, som udtrykkes ved Miner og Gebærder.

Pap, pet. Papbind. Papæske o. s. v.

Papā, en, Fader.

Papagōnohōje = **Panshōje**.

Papegōje, n, r, Papegøjeffisk, osv.

Papegōje, n, r, *sov.*, lille Mesansejl.

P.mast, lille Mesanmast. [i Huden.

Pāpel, en, pler, lille, sygelig Forhøjning

Papeteri, et, er, Papirhandel; Papirvarer; Papirsmappe til at gemme Papir og Konvolutter i

Papiōr-machō (papjemasje), maset Papirdej. Papdej til Paparbejder.

Papil, len, ler, Betegnelser for meget smaa Ujævnheder i Huden, f. Eks. paa Tungen. [sætte Krøller i Haaret med.

Papillōt, ten, ter, Papirstrimmel til at

Papir, et, er. Papirhandel. Papirkurv. Papirsdrage. Papirspose o. s. v.

Papisme, n, Pavedømme; den romersk katolske Religion; dennes Lære om Paven som Kristi Statholder, om hans Ufejlbarehed osv. **Papist**, en, er, en paveligsindet, Tilhænger af Paven og den pavelige Vælde. **Papisteri**, et, Vedhængen ved Paven og hans Lærdomme. **papistisk**, pavelig, paveligsindet.

Papponhøjmere, Fl. et tappert Kyradserregiment i Tredivaarskrigen; ens **P.**, ens Følgesvende. [australske Oer.

Pāpua, en, er, Beboer af de nærmere **Papyrus**, en, Papirplanten i Ægypten; det deraf tilberedte Papir; et Haandskrift, skrevet paa dette Papir. [ring, en, er.

Par, ret, parvis, parre, at, parres, **Parābel**, en, bler, Lignelse; Keglesnit, ligeløbende med en Sidelinie i Keglen. **parabolisk**, lignelsesvis, i Lignelser; som har Form af en Keglesnitlinie.

Parādo, n, r, Pragt, Prunk, højtideligt, pragtfuldt Optog, Stillen til Skue; *sægt*. Afhøden af et Stød eller Hug; (i Ridekunst) en Hests Standsning eller Holden an i dens Bevægelser. **P.høst**, Stadshest. **P.march**, højtideligt, krigersk Optog, det dertil hørende Musikstykke. **P.søng**, Pragtsøng, paa hvilken en fornem Persons Lig lægges til Skue. **parādōro**, at, prange, prunke, staa eller være til Skue.

Paradigma, et, mer, Forbilled, Mønster. **paradigmātisk**, som tjener til Forbilled eller Mønster, lærende ved Eksempler.

Parādis, et, er, en yndig Have, Eden; de saliges Bolig efter Døden, Himmerige; ethvert herligt, behageligt og lykkeligt Opholdssted. **parādisisk**, himmelsk, skøn, yndig, herlig.

parādōks, usædvanlig, sælsom, sær, urimelig. **Parādōks**, et, er, paaafaldende Paa-stand; tilsyneladende Modsigelse ell. Urimelighed. **parādōksāl**, som er et **P.**, som har Tilbøjelighed til **Parādōksor**. **Parādōksi**, en, Særhed i Mening, Tænkning og Lære.

parāfōro, at, betegne eller stemple med Navnetræk; ved Navns Underskrift paa et Dokument at stadfæste dets tilborlige Udfærdigelse.

Parafin, en, *kem.*, Navn for en Række Kulbrinter, dels luftformige, dels faste; de findes alle i raa Petroleum; den faste **P.** anvendes som Tilsætning til Stearinlys.

Parafraōo, n, r, Omskrivning, omskrivende Oversættelse (for at gøre Meningen tydeligere); *mus.* Omskrivning eller Variesing af et Tema; **parafraōoro**, at, omskrive, bruge en forklarende Omskrivning.

Paragrāf, fen, fer, Afdeling, Afsnit i et Skrift, Bog, Dokument o. s. v., **paragrāfōro**, at, dele i Afsnit med **P.tegnet** (§).

Paraklōt, en, er, Raadgiver, Trøster. **paraklōtisk**, trøstende.

Paralipōmena, Fl. Benævnelse paa Krø-

nikernes Bøger i Bibelen som Supplement til Samuels og Kongernes Bøger.

Parallakse, n, r, den Vinkel, to forskellige Synslinier til een og samme Genstand danner med hinanden; Forskellen mellem en Stjernes Standpunkt, set fra Jorden og fra et andet Sted, f. Eks. Solen

parallöl, jævntløbende, som i alle Punkter staar lige langt fra hinanden. **Parallöl**, len, ler, det at være p.; Sammenligning, sammenlignende Sammenstilling. *mil.*, en Forbindelsesgrav mellem Løbegrave. **P.stoder**, Skriftsteder af lige eller lignende Indhold. **Parallelepipedum**, et, et Legeme, som er indesluttet af seks Parallelogrammer, af hvilke de lige overfor hinanden staaende er parallele. **parallelisere**, at, sammenligne, sammenstille. **Parallelisme**, n, r, Lighed eller Overensstemmelse af enkelte Skriftsteder; Lighed i Forhold og Egenskaber. **Parallogram**, mct, mer, langagtig Firkant, hvis to og to modstaaende Sider er parallele.

Paralyse, n, Lamhed. **paralysere**, at, lamme, gøre lam, svække; hemme. **paralytisk**, lam.

par amitö (amitje), af eller ved Ven-skab. [el. Skanse.]

Parapöt (pæ), et Brystværn paa en Vold

Paraply, en, er. Paraplystel, let osv.

Paraplyanker, et, -kre, søv., et Anker, paa hvis Stang der sidder et Hoved, der ligner en Paraply.

Parascho, Afsnit af Mosebøgerne, som paa Sabbaten og Festdage oplæses i Synagogen.

Parasit, ten, ter, Snyltegæst; Dyr, som lever paa eller i andre og nærer sig af disses Safter; Snylteplante. **parasitisk**, snyltende.

Parasel, len, ler.

parät, beredt, særdig, rede, rensed.

par aväncö (avangs), i Forvejen, forud, i Forskud.

Paravönt (paravang), en, Vindskærm; Skærmbræt. [Sandten.]

parblöu (parblö), hille mænd! min par bontö (baangte), ved Godhed.

par bricole (kaall), (i Billardspil) drive den anden Bal i et Hul ved den förstes Afspring fra Banden.

Parco, græsk *Molre*, n, r, *myt.*, de tre Livets og Skæbnens Gudinder: **Klötho**, **Lächesis** og **Atropos**.

Parcöl, len, ler, en lille Del, et Stykke af et Hele, især en af en större Ejendom; udstykket Jordlod. **parcellöre**, at, udstykke en Jordejendom i Lodder. **Parcelöring**, en, er Udstykning. **Parcellist**, en, er, en, som har en P. til Brug.

Pardön, en Tilgivelse, Naade, Benaad-

ning. Give P., skænke Livet (i Krigen).

pardonnöre, at, forlade, benaade, fritage for Straf. **Pardön** (pardaang), undskyld!

Parö, en, er, Væddemaal.

Parentes eller **Parentösis**, en er, Mellemsetning, indskudt Sætning; Indklamringstegn (), der indeslutter en saadan Mellemsetning. **parentötisk**, indklamret, indskudt.

paröre, at, vædde; lyde, adlyde, efterkomme; *fægt.*, afværge, afbøde; standse (Hesten i Farten). [fortrinsvis.]

par excelléncö (ekselangs), fortrinlig,

par exemple (eksangpel), for Eksempel.

parfait (fæ), fuldkommen, fuldstændig;

parfaitemönt (parfætmang), fuldkommen, aldeles, ganske. [lighed.]

par faveur (vör), af Gunst, af Föje-

par förce (faars), med Vold, med Magt.

Parförcejagt, Hidejagt.

Parfume (fyme), n, r, Vellugt, Duft; vellugtende Sager (Lugtevand, Rögelse, Duftessens osv.). **parfümöre**, at, gøre vellugtende. **parfümeret**, vædet el. indsmurt med vellugtende Sager. **Parfümör**, en, er, en, som forfærdiger og sælger vellugtende Sager. **Parfumerier**, Fl., vellugtende Sager (lugtende Vande, Sæbe, Pomade, Rögelse). [Slump.]

par hazard (par asar), tilfældigvis. paa

par honneur (paraännör), for Ærens Skyld; uden Betaling.

Päri, et, lige Værd (især om Pengesorter og Statspapirer). **p.** eller til **p.**, af lige Værd, som betales med den paa-lydende Sum uden Opgæld eller Tab.

Päria, en, er, Menneskeklasse i Indien, der ikke hører til nogen bestemt Kaste og af Hinduerne afskys som uren.

pärisk Marmor, fint hvidt Marmor fra Øen **Päros**. [Stavelser.]

parisylläbisk, som har lige mange

päriter, lige, paa samme Maade, i lige Grad. [Rettigheder.]

Paritöt, en, Lighed i Rang, Stand og

Park, en, er, Lystskov, Lund, stor Have med Trægrupper; Dyrehave; Fiskedam.

Parköt, tet, ter, de forreste Pladser paa Gulvet i Teatre; indlagt tavlet Gulv.

Parlament, et, er, Rigsforsamling, Forsamling af lovgivende Rigsstænder; Sted, hvor en saadan Forsamling holdes. **parlamentärisk**, som angaar, forefalder i Parlamentet, som egner sig for, hører til repræsentative Forsamlinger. **Parlamentarisme**, n, det Princip, at Ministrene skal være i Overensstemmelse med Repræsentationens Flertal (særlig i Underhuset, Folketinget osv.). **parlamentöre**, at, forhandle, føre Forhandlinger. **Parlamentör**, en, er, en Underhandler om Vaabenstilstand eller Overgivelse. **P.flag**, hvidt Flag som Tegn paa, at man ønsker Samtale med Fjenden.

Paraplyanker.

parlère, at, tale (især fremmede Sprog). **Parloir** (loar), et, er, Talestue, Taleværelse i Klostre. **Parlör**, en, er, en Undervisningsbog, som indeholder Samtaler i et fremmed Sprog.

Parmesänost, Ost fra Parma og Lodi. **Parnäs**, set, et Bjerg i Grækenland, som var Apollos og Musernes Yndlings-sæde; Musebjærget, Digterhjemmet; Digtekunsten. Det danske **P.**, den hele Kreds af danske Digtere.

Parodi, en, er, forvrængende Efterbelse, en forvrængende og spottende Efterlignelse af et alvorligt Digt. **parodiéro**, at efterligne paa en forvrængende, spottende Maade. **parodisk**, forvrængende.

Paröksysme, n, r, forstærket Anfald af en Sygdom; voldsom Bevægelse, Krampeanfald.

Paröl, **Paröle**, en, Ord, Æresord; Løfte; Løsen, Feltraab; Samlingen af Officerer ved **P**s Uddeling. **P.befaling**, en, Befaling i militære Tjenestesager, der bekendtgøres ved **P. Paröle d'honneur** (paraall daannör), Æresord; ved min Ære.

paronym el. **paronymisk**, af samme Afstamning, stammebeslægtet. **Paronym**, Fl. stammebeslægtede Ord.

Parricidium, et Fadermord; Mord paa nærbeslægtede.

Part, en, Fl. **Partos**, Del, Andel; Parti, Stykke. **Part**, en, er, Del, Stykke, Andel eller Led af et Hele; *jur.*, de med hinanden procesførende Personer. **partéro**, at, dele i flere Stykker, sonderlemme.

Parterre (partær), t, nederste Stokværk lige med Jorden, i Teatre den bageste Tilskuersplads paa Gulvet; Tilskuerne der; Blomsterbed, Græsstykke foran en Bygning.

Parthenon, et, Athenes Tempel paa Akropolis i Athen med Gudindens kolossale Billedstøtte af Fidias; ødelagt 1687 af en tyrkisk Bombe.

Parti, et, er. **partiöl** (-siel), le, som kun udgør en Del; enkelt, særskilt. **partisk**, ensidig, som ser uretfærdig ensidigt paa en Sag.

Participänt, en, er, Deltager, Delhaver, Partihaver. **participéro**, at, tage Del i, have Andel i, faa Andel af.

Participium, iet, ler, *gram.*, Tillægsmaaden af et Udsagnsord, f. Eks. skrivende, skrevet.

Particuliör (partikylje), en, er, en Mand uden nogen bestemt Forretning, der lever af sine Midler.

Partiköl, en, kler, lille Del, Stykke; *gram.*, Smaaord, som ikke kan böjes.

Partikularisme, n, Læren om et særgeet Naadevalg, i Følge hvilken Kristus kun er død for enkelte, som udelukkende er bestemte til Salighed; Begunstigelse af særlige Interesser; (i Tyskland) Stræben

efter at bevare Enkeltstaternes Selvstændighed.

partikulär, som kun angaar en Del af det hele; særskilt, enkelt; for sig bestaaende, privat.

Partisän, en, er, Spyd med en Økse under Spidsen, Hellebard; blind Tilhænger af et Parti. [Hele.]

pärtitiv, som betegner en Del af et **Partitür**, en, er, Sammenstilling af alle til et Tonestykke hørende Stemmer under hverandre.

partout (tu), endelig, absolut **P.billet**, som giver Adgang til alle Pladser.

Parvenu (veny), en, er, en, som fra ringe Stand er kommen til Rigdom og Ære. [mager osv.]

Paryk, ken, ker. Parykblok, Paryk-**Pas** (pa), et, Skridt, Trin, Dansetrin.

Pas de deux, **Pas de trois** (pa dö dö, pa dö troa), Teaterdans, hvor to, tre Personer optræder.

Pas, set, ser, trang Gennemgang, Snævring, Kløftvej; Lejdebrev, Rejsebrev; en Slags Skridt og Fodskifte hos dertil afrettede Heste, der næsten paa en Gang flytter begge Ben paa samme Side, deraf: **P.gang**, **P.gænger**. »**Pas**« (i Kortspil), jeg har intet Spil; **passo**, at, erklære intet Spil at have paa Haanden.

Pasha (-sja), en, er, tyrkisk Statholder, Hærfører; Titel for de højere tyrkiske Embedsmænd. **Pashalik**, et, en Pashas Statholderskab.

Paskvil, len, ler, Smædeskrift. **Paskvillänt**, en, er, Smædeskriftforfatter.

Pasquino (-kino), en, Billedstøtte i Rom, paa hvilken man plejede hemmelig at opslaa allehaande satiriske Skrifter; Spottefugl. **Pasquinäde**, n, r, bidende Spotte-skrift, ærerörig Spot.

passäbel, taalelig, middelmaadig; (om en Vej) fremkommelig.

Passäde, n, r, *rid.*, en Hests Frem- og Tilbagegalopperen i lige Linie.

Passägo (sasje), n, r, Forbigang, Gennemgang, Gennemfart, Overgang over; Vej, Stade; en med et Glastag bedækket Gade med næsten lutter Butikker; Færdsel; *mus.*, en hurtig Sats i et Musikstykke, enten som Arpeggio eller som Løb; en Hests afmaalte og skolerigtige Gang.

Passäger (sjer), en, er, rejsende (især med Jærnbane og Skib).

Passät, en, er, en Vind, som mellem Vendekredsene hele Aaret igennem blæser fra samme Kant.

passö, falmet, blegnet, gaaet af Mode. **passö**, at. **Pasning**, en. **Passer**, en, e (Maaleinstrument).

Passeparöl (pasparaall), en, er, *mil.*, Løbefaling, som gaar gennem hele Armeen fra Mand til Mand.

Passepartout (paspарту), en Hoved-nøgle, Dirk.

Passeport (paspaahr), Lejdebrev, Rejsepas.

passero, at, gaa forbi, gaa igennem, rejse igennem, færdes, drage; ske, hændes, tildrage sig, foregaa, forefalde; bevilges, gaa igennem, antages; gaa an. **passero** for, gælde for, holdes for, antages for; lade **p.**, lade gaa, rejse uhindret. **Passersøddel**, et Toldbevis, som medgives forlodtede Varer. **Passervægt**, den almindelige, lettere Guldvægt, hvorefter Guldet udpræges.

Passiär, en, passiäre, at.

Passion, en, er, Lidenskab, Tilbøjelighed, Hang; Lidelse, især Kristi Lidelse og Død; deraf **P.s-musik**, **P.-sprædiken**, **P.-sskuespil** (IOberammergau). **P.-sugen** (den stille Uge). **passionerot**, lidenskabelig hængiven til el. indtaget for, lidenskabelig, heftig, ivrig.

passiv, lidende; udeltagende, uvirksom; **Passiver**, Fl., Skyld, andres Fordringer til en, Gæld, man har at betale, mods. **Aktiver**. **p.** Modstand, den Modstand, som ikke ytrer sig i aaben Modkamp, men ved Undladelse af Medvirkning og ved hemmelig at lægge Hindringer i Vejen. **P., gram.**, Udsagnsordenes Lideform. **Passivitet**, en, Uvirksomhed.

Passus, en, Skridt; Sted i et Skrift.

Pasta, en, Dej; en af flere Stoffer sammensættet Masse.

Pastel, len, ler, Farvedej; en deraf dannet tynd Stift til tør Maling. **P.maleri**, Maling med saadanne tørre Farvestifter; Maleriet selv.

Pasticho (stisj), n, r, et Maleri, hvori en andens Komposition, Tegning, Kolorit og Maner er nøje efterlignede, og som udgives for hans Værk; en i bedragerisk Hensigt udført daarlig Efterligning.

Pastil, len, ler, lille, flad Kage af forskelligt Stof, f. Eks. **Salmiakp.**

Pastinak, ken, ker.

Pastor, en, störrer, Sjælesörger, Præst. **Pasterät**, et, er, Præstekald, Sogne kald. **pastoral**, hyrdemæssig, landlig; præstelig, hvad der hører til Præstegaarden.

P.seminarium, iet, ier, Læreanstalt, hvor unge gejstlige erholder Anvisning til et Præsteembedes Førelse. **P.teologi**, Anvisning til Præsteembedets gejstlige Bestyrelse i hele dets Omfang. **Pastorale**, t, r, Hyrdedigt, Hyrdespil.

Patch, en, er, Damesmykke i Form af en Medaillon med Plads til et Portræt el. lign., som dækkes af Glas.

Patone, n, r, Brødtallerken ved Altergangen.

Patent, et, er, offentlig Bekendtgørelse fra Regeringen; Beskyttelsesbrev for ny Opfindelser; Embedsbestalling;

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Adelsbrev. **patentere**, at, forsyne med et **P.**

Päter, en, tres, Fader, Kirkefader; (i den romerske Kirke) et Æresnavn for ordensgejstlige. **P. familias**, Husfader. **paternel**, faderlig. **Paternitet**, en, Faderstand, Faderværdighed.

Paternoster, et, stre, Fadervor; (i den romerske Kirke) Rosenkrans, en Perlesnor, af hvilken hver Perle betegner en bestemt Bön; en Række Bönner, der svarer til disse Perler.

patetisk, lidenskabelig, men i Forbindelse med Værdighed, og Højhed.

Patience (pas-jangs), en, Taalmodighed; Maade at lægge Kort op til Tidsfordriv = **Kabale**.

Patiënt, en, er, en lidende, syg.

Pätina, en, Kobberlte, hvormed ældre Kobber- og Bronzesager bliver overtrukne ved at være udsatte for Fugtighed.

Patois (toa), et, det simple, platte Sprog.

Patolog, en, er, Sygdomskender, sygdomskyndig. **Patologi**, en, Læren om Sygdomme, deres forskellige Arter, deres Aarsager, Ytringer og Tilfælde. **patologisk**, henhørende til Sygdomskundskab; ejendommelig for syge Organer.

Pätos, en, höjtidelig Værdighed i Forbindelse med Lidenskab i Udtryk og Fordrag.

Pätria, Fædreland, Fødeland.

Patriärk, en, er, Stammefader, især hos Jøderne: Abraham, Isak og Jakob; en ærværdig Olding, som er en talrig Families Overhoved; (i den græske Kirke) den höjeste Værdighed (mere end Ærkebiskop). **patriarkälsk**, gammeldags, paa gammel, simpel, from Maner. **Patriarkät**, et, er, en **P.s** Embede, Værdighed, Distrikt.

Patrice, n, r, Skriftstempel, det skaarne Staalstempel, ved hvis ophöjede Aftryk Skriftstøberen forfærdiger **Matricen** eller den fordybede Form, hvori Trykbogstaverne støbes.

Patricier, en, e, (i det gamle Rom) et Medlem af den ved Fødsel og Rigdom udmærkede Statsborgerklasse, af hvilken alene Senatorerne blev valgte; Adelsmand. **patricisk**, fornem, adelig.

patrimonial, til Fædrenavn hørende, arvet fra Faderen eller Forfædrene. **P.gods**, Arvegods; Arvelen. **Patrimonium**, et, Fædrenavn, Stamformue. **P. Petri**, kaldtes den romerske Kirkes Besiddelser, den senere Kirkestad.

Patriöt, en, er, Fædrelandsven. **patriotisk**, fædrelandsk, fædrelandssindet. **Patriotisme**, n, Fædrelandskærlighed.

Patristik, ken, Kundskab om Kirkefædrene og deres Læremening. **patristisk**, hørende til eller hidrørende fra Kirkefædrene.

Patron, en, er, Beskytter, Skytsherre;

Velynder; Skytshelgen; Kaldsherre; (i Spøg) et Menneske, en Fyr. **Patronat**, et, er. Forstanderskab. Værgemaal. **Patronatsret**, Kaldsret. **Patronesse**, n, r, Beskytterinde, Velynderinde.

Patrön, en, er, Model, Form, Mønster; Krudthylster; Ladning. **P.taske**, Soldatens Lædergemme til Patroner.

Patrönille (trulje), n, r, Strejfvagt, Runde. **patrouillöre**, at, gaa eller göre Runde; drive omkring i en el. anden Hensigt.

Patte, n, r, patte, at. Pattedyr osv.

Patte, n, r, *skræd.*, Klap, Lommeopslag.

Pauke, n, r, musikalsk Slaginstrument, en Kobberkedel, hvis Aabning er dækket af et Æsel- eller Kalveskind.

Paulü, et, er, Telt, Bolig.

Paulus, Pauli Breve, paulinsk.

päuper, *lat.*, fattig. **Pau-perisme**, n, Fattigdom; Fattigvæsen; Fattigdommen som Led i Samfundet.

Pansø, n, r, Afbrydelse, Standsning, Ophold, Pusterum; *mus.*, Opholdstegn. **pansöre**, at, holde inde, standse, göre Ophold.

päuvro (paavr), fattig, trængende, ussel, elendig. **P. hontöux** (aangtö), en undselig, ærekær fattig, som skammer sig ved at tigge. **Pauvretö** (povrätö), en, Armod, Fattigdom.

Pave, n, r, Pavebulle, pavelig.

Pavillön (paviljaang), en, er, Havebygning, Havehus.

Paviment, et tavlet Gulv, især af Fliser.

pax vobiscum! Fred være med eder!

p. C. = pro Cent.

p. Ch. n. = post Christum nätum.

Peber, et. Peberbøsse, Peberkorn, Pebermynte, Pebersvend, pebre, at.

Pebling, en, er og e, ældre Betegnelse for Skolediscipel.

Pöcco, en, en Slags fin kinesisk Te.

Pectoräle, t, r, Brystmiddel.

Pedäl, en, er, Fodbræt, Fodklaviatur, især af et Orgel; en Indretning ved Piano osv. til at forstærke eller dæmpe Lyden (**Porte P. Piano P.**).

Pedänt, en, er, en, der giver Smaating en overdreven Vigtighed, især om studerede Folk, der ensidigt og smaaligt holder fast ved givne Regler, Former osv. **Pedanteri**, et, en Pedants Tænkemaade og Opførsel; Smaalighedsaand, Ensidighed. **pedäntisk**, stiv, smaalig, ensidig.

Peddigrör, et, *kurv.*, afskallet Spanskrör.

Pedöl, len, ler, Tjener og Bud ved et Universitet el. en Ret.

Peer (pir), en, s, (i England) en af den højeste Adel, der tillige er Medlem af

Overhuset. Til **Peerage** (pirædsj) hører Hertuger, Markier, Jarler, Viscounts og Baroner.

Pegasus, en, *myt.*, en bevinget Hest, Musernes Hest, Digterhest; at sadle el. ride **P.** göre Forsøg i Digtekunsten, göre Vers, digte.

pege, at, -ede og -te. Pegefinger, en, Pegepind.

Peignoir (pænjoar), en, er, Frisertröje.

Peine (pæhn), Umage, Möje, Besværlighed; Forlegenhed, Sorg, Bekymring.

Peis, en, er, *nsk.*, Skorsten, Arne.

pejle, at, *sv.*, undersøge, i hvilken Retning man har en Genstand.

pekuniär, som angaar Penge; som bestaar i Penge. [Hav.

pelägisk, hvad der hörer til det aabne

Pelargonie, n, r, en Plante. [boere.

Peläsger, Fl. Grækenlands ældste **Pe-pöle-möle** (pælmæl), uden Orden, imellem hverandre, Miskmask.

Pelorine, n, r, Pilgrimskappe; kort Skindslag for Damer.

Polikan, en, er, en stor Vandfugl med en Hudpose under Næbet.

Pelotön (plataang), en, er, *mil*, Rode, Afdeling af et Kompagni el. Eskadron, der fyrr paa een Gang; deraf: **P.ild**, Rodeild.

Pels, en, e. Pelsdyr, Pelsværk.

Pömmikan, Kød uden Fedt, der er törret, stødt, blandet med smältet Fedt og presset i Daaser; anvendes særlig paa Opdagelsesrejser. [Pennalhus.

Pen, nen, ne. Pennefjer, Penneskaf, **Penäter**, Fl. (hos Romerne) Husguder,

hvis Billeder var opstillede ved Arnen; Hjem, Arne.

Pence, se **Penny**.

Pendänt (pangdang), et, er, Sidestykke, noget, der ligner noget andet, er af samme Art og Beskaffenhed som noget andet.

Pendül, et, er, *urm.*, tynd Metalstang, paa hvilken er fastgjort en forskydelig Metalskive; danner Regulatoren i Pendulure.

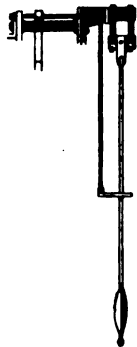
Pendöpe, Odysseus's (Ulysses's) Hustru, berömt for sin Troskab mod sin Mand under hans 20aarige Fraværelse; en tro, dygtig, forstandig Hustru.

peneträbel, gennemtrængelig; som kan gennemskues el. udgrundes.

penetränt, gennemtrængende, stærk (Kulde, Lugt osv.); skarpsindig. **Penetration** (-sion), en, Gennemtrængen; Gennemskuen. **penetröre**, at, trænge ind i, gennemtrænge, udforske.

Pauke.

Pendül.

Penge, Fl. pengegridsk, pengeknep, osv.
penibel (penibel), majsommelig, besværlig; pinlig, smertelig.

Peninsula, en, en Halvø.

Pénis, det mandlige Lem.

Penny (penni), en, Fl. Pence (pens), den mindste engelske Skilleløb, $\frac{1}{12}$ Shilling (omtrent $\frac{7}{12}$ Øre).

Pénse, se Pénsum.

pensé (pangse), mørkviolet. [en, er.

Pensel, en, -sler. pensle, at. Pensling.

Pénsión (pangsjon), en, er, aarlig Efterløn til en udtjent Embedsmand, el. hans Enke; Kostpenge, som gives for Børn i en Opdragelsesanstalt; en saadan Anstalt selv, en Kostskole, ogsaa kaldet **Pénsionat**, et, er. **pénsionære**, at, afskedige med en aarlig Efterløn, give en aarlig Efterløn. **Pénsionist**, en, er, den, der er pensioneret. **Pénsionær**, en, er, Kostgænger, Barn i en Kostskole.

Pénsum, et, Fl. **Pénse**, et bestemt foresat Arbejde, en Lektie.

Pentaöder, et, -dre, et af fem Flader indesluttet Legeme.

Pentagön, en, er, Femkant.

Pentameter, et, tre, Femfodsvers; det forekommer i Forening med et Heksameter, saaledes at de tilsammen danner et Distikon (s. d.). [Bøger.

Pentastöck (tevk), en, de fem **pentastöck** Marmor, meget fint og haardt Marmor, som brydes i Bjærgtet Pentelikon i Nærheden af Athen.

Pepsin, en, et Stof, der findes i Mavesaften og har Betydning for Fordøjelsen.

Péptika, Fl. Fordøjelsesmidler. **péptisk**, fordøjende, Fordøjelsen befordrende.

per (fransk: par), igennem; ved, af; i Bogholderi Betegnelsen foran Debitors Navn (sml. an). [til Sejr.

per äspora ad ästra, *lat.*, gennem Kamp

perceptibel, som kan mærkes; fattelig, begribelig. **Perceptibilität**, en, Fattelig, Begribelighed. **Perception** (-sjon), en, lagttagelse. **Perceptivität**, en, Fornemmelsesevne, lagttagelsesevne. **percipere**, at, fornemme; fatte, begribe.

per convert, under Omslag, ved Indlæg.

perdü (dy), tabt; mods. **gagné**.

Père (pæhr), en, *fr.*, Fader; Munk, Ordensgejstlig; = **senior**, den ældre. **P. noble**, (naabl), værdig Fader, især om dennes Rolle i Skuespil.

péreat! ned med! bort med! mods. **vivat!**; et P., Ønske om Undergang.

peremptörisk, afgørende, for sidste Gang, endelig, uden videre Frist.

perennäre, at, vare flere Aar igennem, overvintre (om Planter). **Perennität**, en Vedvarende, Overvintring.

per fas et nefas, med Ret og Uret, ved retmæssige og uretmæssige Midler.

perfékt, fuldkommen, fuldendt; duelig,

dygtig. **perféktibel**, som kan gøres el. blive fuldkommen. **Perféktibilität**, en, Evne til at modtage el. uddannes til Fuldkommenhed. **Perféktion** (-sjon), en, er, Fuldkommenhed. **perféktionäre** (-sjonere), at, fuldkommengøre, bringe til Fuldkommenhed, uddanne, fuldføre. **Perféktionöring**, en, Fuldkommengørelse, Uddannelse.

Perféktum, et, *gram.*, den fuldkommen forbigangne Tid, Förnutid.

perfid, troløs, træsk, lumsk, falsk. **Perfid**, en, Troløshed, Falskhed, Forræderi.

Perforätion (-sjon), en, Gennembores, Gennemhulning. **perforärer**, at gennembores, gennemhulle.

Pergamént, et, er, Skind, tilberedt saaledes, at der kan skrives derpaa; et derpaa skrevet Dokument. **P.papir**, ulimet og i stærk Svovlsyre dyppet Papir, der bruges til Overbinding i Stedet for Blære.

Pérgola, en, er, en til alle Sider aaben Løvgang med vandret Tag; Hal, som er aaben paa een el. tre Sider.

Pérl, en, s, (efter den persiske og indiske Fabellære) kvindelig Aand, Fe.

Periäl, en, er, Rus. **perialisöröt**, beskænket, beruset.

Periculum, Fare, Skade. **p. in möra**, Fare ved at tøve.

Periferi, en, er, Omkreds. **periferisk**, hvad der ligger i, hører til Omkredsen.

Perifräse, n, r, forklarende Omskrivning, omskrivende Oversættelse.

Perigöum, et, det Punkt i Maanens Bane, som er Jorden nærmest, modsat **Apogöum**.

Perihölium, et, en Planets nærmeste Standpunkt ved Solen, modsat: **Aphölium**.

Périkon el. **Périkum**, en Plante, der bruges til at krydre Brændevin med.

Periköper, Fl. Afsnit af Evangelierne og Epistlerne, som om Sön- og Helligdagene bliver læste og forklarede i Kirken.

Periméter, et, metre, Omfang, Omkreds.

Periöde, n, r, Kredsløb; Aarrække; Tidsrum, Tidsafsnit; *gram.*, Taleafsnit.

Periodicität, en, Genkomst med visse Mellemlum. **periödisk**, som kommer igen efter en vis Tids Forløb.

Peripatétiker, en, e, Tilhænger af Aristoteles's Lære og Læremetode, (han foretog sine Lærdomme, medens han spadserede omkring med sine Disciple i Lyceum) **peripatétisk**, omkringgaende og undervisende. [nes Bevægelse].

peristältisk, ormeformig (om Tarm).

Peristyl, et, er, Søjlegang, som indeslutter en fri Plads, Søjlehal.

perjurärer, at, sværge falsk, begaa Mened.

Perjurätion (-sjon), en, falsk Ed, Mened.

per kontänt, imod rede Penge.

Perkussion, en, er, Rystelse, Slag, Stød; en let Bankning, som anvendes af Lægen ved Undersøgelsen af Bryst og Underliv,

hvorved han sættes i Stand til ved Lyden at erfare mulige Mangler og Fejl. **P.-sgevær**, et Gevær, hvis Hane slaar imod en lille Hætte med et Knaldpulver i, som derved eksploderer og antænder Ladingen. **P.-slaas**, en Laas som den, der er paa et P.-sgevær.

Perle, n, r, rund Udvækst i visse Muslingarter, *bog.*, en lille Skriftgrad: Perle.

Perlemor el. -moder, et, den indvendige, perlelignende Side af Skallen hos Perlemuslingen.

Perm, en, er, *nsk.*, Bogbind.

Permanens, en, Vedvaren, Varighed, Vedholdenhed. **permanent**, blivende, varig, stadig, uafbrudt.

Permission, en, Tilladelse, Bevilling; Forlov, Fritagelse i en vis Tid for Embedsforretninger, Krigstjeneste osv.; Tilladelse til Fraværelse i en vis Tid. **Permissioner** (i Spøg), Benklæder. **permittere**, at, tillade, bevilge; fritage i en vis Tid for Forretninger, give Orlov. **permitterede**, Fl. hjemsendte Soldater.

Permutation (-sjon), en, er, Ombytning; Omveksling; Omflytning. **permutere**, omveksle.

perniciøs, skadelig, fordærvelig.

Peroration (-sjon), en, er, Slutningstale; offentlig Tale. især Skole- el. Øvelsestale. **perorere**, at, tale, holde en Tale.

Perpendikel, en, -kler, Pendul ved et Ur. **perpendikulær**, lodret, dannende en ret Vinkel (med noget andet).

perpetuël, vedvarende, uafbrudt, bestandig. **perpetuere**, at, vedblive med, fortsætte med; vedvare. **Perpetuitet**, en, uafbrudt Vedvaren el. Bestaaen, Bestandighed.

Perpetuum mobile, et, Drivværk, som ved egen Kraft skulde kunne holde sig i uafbrudt og vedvarende Bevægelse.

perpleks, bestyrtet, forvirret, forlegen;

Perpleksitet, en, Bestyrtelse, Forvirring, Forlegenhed, Raadvildhed. [magt.

per procūra, *han.*, ved el. i Følge Fuld-

Perren (-raang), en, er, Pladsen el. Brættet uden for Jærnbanevognene, hvor man stiger ud og ind.

per se, for sig, af sig selv; i og for sig selv. [verdenens Herskerinde.

Persefeno, *myt.*, hos Grækerne Under-

Persevorans, en, Vedholdenhed, Udholdenhed. **persevorere**, at, blive ved med, holde ud med. [skærm (Jalousi).

Persienne, n, r, en Slags Spaanvindus-

Persiflage (flasj(e)), n, fin, bidende Spot, Skose, Stikpille. **persiflere**, forhaane, gøre latterlig.

Persille el. Persille, n. Persillerod osv.

Persistens, en, Paastaaelighed, Egen-sindighed, Stivsind. **persistere**, at, paa-staa, staa fast ved. [hed, en, er.

Person, en, er, personlig. Personlig-

Personåge (-asje), n, r, Person, Fyr (i foragtende Betydning); underligt, latterligt Menneske.

Persona grata, en velset Person.

Personæl-Union, en, en Forbindelse mellem Stater og Statsdele, der kun bestaar deri, at de har fælles Regent.

Personäle, t, r, Personantal, samtlige til et Kollegium, en Hofstat, et Gesandtskab, en Forretning hørende Personer.

Personalia el. **Ælier**, Fl. en vis Persons Forhold og Livsomstændigheder.

personel, som angaar Personer, personlig. **p. Kapellän**, ogsaa: **Kapellan pro persona**, Hjelpepræst, som Sognepræsten selv holder og lønner.

personificere, at, indføre og fremstille Dyr og livløse Genstande talende og handlende som Personer. **Personifikation** (-sjon), en, Gören til Person, Fremstilling af Dyr og livløse Genstande som handlende og talende.

Perspektiv, et, er, Læren om at fremstille Genstande, saaledes som de viser sig i Afstand; Maaden, hvorpaa Genstandene i en vis Frastand falder i Øjet; Udsigt. **perspektivisk**, grundet i **P.**, tegnet, malet efter **P.s** Regler.

Perspiration (-sjon), en, er, Uddunstning.

persvadere, at, overtale, besnakke, forma til noget; faa til at tro. **Persvasion**, en, er, Overtalelse.

Port, en, er, *søv.*, Trædetov, hvorpaa Matroserne staaar under deres Arbejde i Rejsningen.

portentlig, sirlig, pillen.

Portentier, Fl. Tilbehør, hvad der hører til en Sag, især til en Grundejendom.

Perturbation (-sjon), en, er, Foruroiligelse, Forstyrrelse; Planetbevægelsernes Afvigelse fra de keplerske Love, forarsaget ved Planeternes gensidige Tiltrækninger.

perturbere, at, forstyrre, forurolige.

pervors, vrang, fordærvet, slet. **Pervertitet**, en, Fordærvethed, Slethed.

per vestre, *han.*, for Deres Regning.

Pes, en, Fl. Pædes, Fod, Versfod, d. e. et vist Antal af lange el. korte Stavelser af en Verslinje.

Pesäch, Jødernes Paaske.

pesante, *mus.*, vægtigt, tungt (om en mindre Tonerække).

Peshorå, en, er, Beboer af Ildlandet.

Pessarium, -let, -ier. Apparat, der indføres og bæres i Moderskeden for at støtte Livmoderen og hindre dennes Fremfald.

Pessimismo, n, den Lære el. Mening, at Verden er aldeles slet. **Pessimist**, en, er, Tilhænger af denne Mening, modsat:

Optimismo og **Optimist**.

Pest, en. Pestbyld, Pestmitte.

Pestilens, en, Pest, Sot; Fordærvelse, Odelæggelse. **P.urt** = Hestehov, en Plante.

pestilentiålsk, pestagtig, pestartet; forpestende, usund.

Petårde, n, r, forhen et med Krudt fyldt Redskab til at sprænge Mure og Porte; en Sværmer til Lystfyrværkeri; *jærnb.*, Knaldsignal.

petit (*peti*), lille, ringe, ubetydelig. **P.**, *bog.*, en lille Skriftgrad: *petit*. **Petitesso**, n, r, Ubetydelighed, Bagatel; Smaaighed. **P.-måitro** (*mæhter*), Modeherre, Laps.

Petition (-sjon), en, er, Bøn, Ansøgning, Begæring, Andragende. **petitionære** (-sjonere), ansøge, anholde om, andrage paa. **Petitionær**, en, er, Ansøger. **Petitionsret**, Ret til at henvende sig til Regeringen med Ansøgninger, Andragender el. Forslag.

Petitum, et, ta, Ansøgning, Begæring om at maatte tage en Eksamen.

petrificere, at, forstene, forvandle til Sten. **Petrifikation** (-sjon), en, er, Forstening, Forvandling til Sten.

Petrografi, en, Beskrivelse over Stenarterne.

Petroleum, en, Stenolie. **Petroløuser** (*petroløser*), Kvinder ved Oprøret i Paris 1871, der stak Huse i Brand ved Petroleum.

petulant, lunefuld, kaad, fræk.

peu (*pø*), lidt, en Smule. **peu a peu** (*pø a pø*), lidt efter lidt, efterhaanden.

Pialgrove, i Middelalderen en høj Værdighed i Tyskland med fyrstelige Rettigheder.

p. l. v. = *pour faire visite*.

Pfennig, Mønt i Tyskland siden 1876, hvoraf 100 gaar paa en Reichsmark = $\frac{8}{10}$ Øre.

pianissimo, fork. *pp.*, meget svagt. **piano**, fork. *p.*, langsomt; sagte, svagt.

Piano, et, er, opretstaaende kaldes et Piano med lodrette Streng; *taffelormet*, med vandrette Streng; **Krydsstrengt**, et opretstaaende **P.**, hvor Basstrengene krydser de andre Streng.

Pianoforte, = **Piano**.

Pianist, en, er, Pianofortespiller.

Piassava, en, Fibre af en brasiliansk Palmeart, anvendes til Gadekoste.

Piäster, en, -stre, spansk Mønt (omtr. 4 Kr.); en tyrkisk Sølvmønt (14 Øre).

Piazza (*pjatsa*), en, *ital.*, offentlig Plads, Torv. **Piazotta**, en, lille Plads.

Pibe, n, r, pibe, at, ¹ = fløjte, peb, peben, et, ne. ² = kruset, pibede, pibet. **Piber**, en, e. **Pibning**, en.

Pibo, n, r, *fisk.*, Indgang i en Aalekub. **pible**, at. **Piblen**, en.

Picador, en, er, en lansebevæbnet Tyrefægter til Hest.

piccolo, lille, se **Piäuto**.

Pickles (*pikkels*), *Fl.*, flere Slags Grøntsager og smaa Agurker nedsyldede i Eddike.

Pio (*paj*), en, *eng.*, Postej.

Pioco (*pjes*), n, r, Stykke, Pengestykke; et Stykke Skyts, en Kanon; Teaterstykke; lille Skrift, Flyveblad. **P. de ridoän** (*dø rido*), lille Teaterstykke for Hovedforestillingen.

Piodostål, en, er, Fodstykke, Søjlefod.

Piorider, *Fl.*, Musernes Tilnavn (af *Pieria*, Landskab i Oldtidens Thessalien); ogsaa Kong Pieros's ni Døtre, som indlod sig i en Væddestrid med Muserne og forvandlede til Skader.

Piotöl, en, Fromhed; barnlig Ömhed, Hengivenhed for Forældre og Velgørere.

Pietismo, n, overdreven Fromhed. Ærefrygt for noget stort og ophøjet. **Pietist**, en, er, Tilhænger af denne Tro; Hængehoved, Hældøre. **pietistisk**, hengiven til **P.**; overdreven from.

pietöso, *mus.*, rörende.

Pifferäri, *Fl. ital.*, Hyrder fra Abruzzerne, der i Adventstiden drog til Rom to og to, een med Skalmefe og een med Sækkepipe, og sang og spillede.

Pig, gen, ge, pigget, -ede. **Pighaj**. **Pig-hvarre**, osv.

Pige, n, r, Pigebarn, et, -börn, osv.

Pigeön (*pisjaang*), en, er, en Slags smaa Æbler.

Piglyster, en, -lystre, *fisk.*, en Lyster, forsynet med Pigge, der spidder Aalen.

Pigment, et, er, Farvestof.

Pjækkert el. **Pjækkert**, en, er, stor Sømandstrøje.

pikant, skarp, træffende, vittig. **Pikantori**, et, er, pikant Bemærkning.

Pikö, et, er, en Slags nobret Bomuldstøj.

piköre, at, stikke, pirre, ægge til Vrede. være **piköret**, være stødt, fornærmet.

Piköt (*pike*), en, en Slags Kortspil for to Personer.

Piköt, ten, ter, *mil.*, en Feltvagt.

Pikfald, et, *søv.*, Tov til at hejse og fire Gaffelens yderste Ende (Nokken).

Pikkelhne, n, r, tysk militær Hjelm af Læder med Metalrand og endende i en Spids.

Pikkenik, ket, ker, Sammenskudsgilde.

Pikter, *Fl.*, Skotlands gamle Beboere.

Pikör, en, er, Jagtbejtjent ved Parforcejagten.

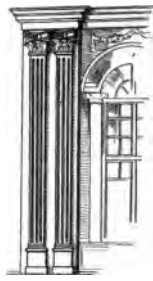
Pil, en, e. **Piletræ**, et, er.

Pil, en, e (til en Bue). **pile**, at, -ede el. -te.

Piläder, *Fl.*, Træ- eller Jærnpiller paa en Ridebane, mellem hvilke man fastbinder Heste, naar de skal afrettes til Skoleheste.

Piläster, en, -stre, *ark.*, en af Væggen udtrædende flad Pille.

Pilau el. **Pillau**, i Kod-

Pilaster.

suppe kogt Ris, Ris kogt med Smør og Kød (en yndet Ret i Orienten).

Pilegrim, men, me, Vandringsmand, især en, som af Andagt gør en Valfart til et helligt Sted.

Pilk, en, e, *fisk.*, Fiskeredskab af Metal i Form af en Fisk og med store Kroge til at spidde Fisken paa. **pilke**, at, fiske med **P.**; med smaa Ryk at holde Pilsken i stadig Bevægelse.

pille, at. Pilsfinger. pillen, -ent, -ne. Pilleri, et, er.

Pille, n, r, ¹⁾ = Støtte. ²⁾ lille Kugle, der indeholder et Lægemiddel.

Pilöt, en, er, Styrmand; Lods. **Pilötägo** (-tasi), n, Lodspenge; Pæleværk. **pilotöre**, at, nedramne Pæle.

Pimönt, et, Jamaikapeber, Allehaande. **Pimpinelle**, n, r (en Plante).

Pimpsten, en, let, løs, vulkansk Stenart, der bruges til Polering.

Pinakotök, et, Malerisamling (i München).

Pinconöz (pængsne), en, er, Næseklemmer.

Pincöt (pængsätt), ten, ter, en lille kirurgisk Tang.

Pincher (pinsjer), en, e, en vis Hundrace, en Rottehund. [svin, et.

Pind, en, e, pinde, at. **Pindpindäris**, som er i Pindars (en gammel græsk Odedigters) Aand og Smag.

pinde, at, *skom.*, sætte Overlæderet paa Læsten. **Pinder**, en, e, den, der udfører dette Arbejde.

Pindus, et Muserne helliget Bjærg i Grækenland.

Pino, n, pinedød. pinagtig. pinlig. Pinsel, en, -sler. pine, at, -te. Pinebænk, en, e.

Pingvin, en, er, en Svømmefugl.

Pinio, n, r. Pineskov, en.

Pinöldukke, n, r, *drej.*, den bevægelige Dukke paa en Drejebænk (se Fig. Drejebænk c).

Pinso, Pinsedag. Pinselilje, osv.

pinxit, fork. **pinx.**, har malet det (paa Malerier etter Malerens Navn). [bryder.

Pionör, en, er, Skansarbejder; Bane-

Pip, en, Sygdom hos Höns.

pip! Pip, pet, pippe, at.

Pipa, en, er, Pipatuse, n, r, en amerikansk Tudse, hvis Hun udruger Æggene i Hudblærer paa Ryggen.

Piporin, et, Peberstof, et i Peber af H. C. Ørsted opdaget ejendommeligt Stof.

Pique (pikk), en, Spyd, Lanse; (i Kortspil) Spar. [Soroveri.

Pirat, en, er, Sorøver. **Pirateri**, et,

Pirogue (-roge), n, r, indisk Baad af en udhulet Træstamme. [ringsmiddel.

pirre, at, pirrelig. Purring, en, er. **Pirnöt**, ten, ter, Kredsvending, som en Hest gör paa een og samme Plads.

Pilk.

Pincet.

Kredssving paa een Fod. **piruettöre**, at, göre Kredssving.

Pisang, en, er, tropisk, træagtig Plante med spiselige Frugter. [kredsen.

Piscos, Fiskene, et Stjernebillede i Dyrepisk, en, e. Piskeknald. piske, at, Piskning, en.

Pissoir (-soar), et, er, et Sted, der er bestemt eller indrettet til at lade Vandet paa. [Frugt: **Pistacionöd.**

Pistacio, n, r, et Træ med spiselig

Pistil, en, Befrugtningsrøret hos Planter, Støvvejen.

Pistöl, en, er, kort Skydevaaben, som holdes og affyres med een Haand.

Piston (-staang), en, er, Stempel (f. Eks. i en Pumpe); den hule Stift paa Geværet, paa hvilken Fæng-hætten sættes.

pitoyäble (pitoajabel), beklagelig, ynkelig, jammerlig.

Pitrops, Fl., *eng.*, korte Tømmerstykker, der passer til at afstive Gangene i Kulminerne.

Pittöre, Maler. **änch** (ank) **io söno pittöre**, *ital*, ogsaa jeg er Maler (Corregios (-edsjos) bekendte Udraab overfor et mesterligt Maleri). **pittörösk**, malerisk.

piu (pju), mere; *mus.*, **p. prästo**, hurtigere. **p. adägio** (adadsjo), langsommere.

pizzicäte, *mus.*, grebet el. knebet med Fingrene (ikke strøget med Buen).

Pjalt, en, er (om Personer Pjalte), Pjaltekræmmer. pjaltet, -ede. Pjalteri, et.

Pjank, et. Pjanke, n, r. pjanke, at, pjanket, -ede.

pjasko, at, pjaskvaad.

Pjat, tet. pjatte, at. Pjattegaas. Pjateri, et. pjattet, -ede.

Pjorrot (pjerro), en, komisk Person paa det franske og italienske Teater med kridhvidt Ansigt, iført en rummelig hvid Dragt med store Knapper.

Pjeltor, en, tre, *nsk.*, Sodavand og Kognak.

pjusko, at, pjusket, -ede.

Pl. Plur. = **Plüralis**.

Placomönt (-mang), et, Anbringelse af Penge; en anbragt Kapital; Plads til Felt-skyts.

placöre, at, anvise en Plads, sætte paa sit Sted; anlægge, anbringe (Penge); ansætte i en Betjening.

placidamönte, *mus.*, rolig, blidt.

Plade, n, r. Pladejern, Pladetykkelse, osv.

Plads, en, er. Pladshund, en, e osv.

Plafönd (-faang), en, Gibsloft i et Væse; et dekoreret Loft.

Plag, gen, ge, Hest i det andet Aar.

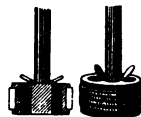
plage, n, r. plage, at. Plageaand, en.

plager, en, e. Plageri, et, er.

plagiät, et, er, Tyveri af aandelig Ejendomme.

plagiäter, en, -törer, Forfatter, der plagierer.

plagiatör, en, -törer, Forfatter, der plagierer.

Piston i en Pumpe.

udgiver dem for sine egne, **plagiöro**, at efterligne; begaa **Plagiat**.

Plaid (plæd), en, er, Bjærgskotternes Kappe af ternet Uldtøj; ternet Rejsesjal.

plaisant (plæsang), behagelig, morende, lystig, morsom. **Plaisanteri** (plæsangeri), et, Spøg, Skæmt, Løjer.

Plaisir (plæ), fordansket **Plasör**, en, Behag, Fornøjelse, Lystighed, Morskab. **plaserlig**, morsom, lystig.

Plakät, en, er, offentlig opslaaet Befaling el. Bekendtgørelse, f. Eks. om en Øvrighedsbeslutning, om en Teaterforestilling osv.

Plamäso, n, r, Plet, Klat.

Plan, en, er, jævn Plads, Flade, Slette; Grundrids, Udkast; Indretning, Anordning; Hensigt, Forehavende. **plan**, jævn, glat, flad; tydelig, forstaaelig; ligefrem.

Plancho (plangsj), n, r, Plade, Metalplade, Kobberplade; Kobberstik.

Planchötto (plangsjött), n, r, Tegnebord; Landmaalerinstrument til at bestemme Horizontalretningen med; lille Trefod, hvis ene Ben er et Blyant, anvendes af Spiritisterne, der mener, at Aanderne meddeler sig ved Hjælp af dette Apparat.

planöre, at, jævne, glatte, gøre lige; lime Trykpapir.

Planöt, en, er, Vandrestjerne. **P.system**, et, er, Indbegrebet af alle de Planeter, som bevæger sig omkring den samme Sol. **planotärisk**, som hidrører fra eller angaar Planeterne. **Planotarium**, -iet, -ier, Maskine, der viser Planeternes Bevægelse.

Planiglöb, et, er, Kort over Jord- el. Himmelhalkuglen.

Planko, n, r, Plankeværk, osv.

Plantägo (-tasje), n, r, Planteskole, Planting; Ejendom i Vest- og Ostindien, hvor der dyrkes Sukker, Kaffe, Bomuld osv. **Planter**, en, e, Ejer af en **P. plantöre**, at, plante, anlægge. **Plantör**, en, er, Planter, der anlægges en Plantning.

Plante, n, r; plante, at; Plantning, en, er.

Plask, et, plaske, at. Plaskregn, en.

Pläquo (plak), tynd Metalplade, Bladblik. **pläquöre**, at, belægge med **P. pläquoret Arbejde**, med tyndt Sølvblik belagt Arbejde.

Plaster, et, -stre, plastre, at.

Plasticitet, en, den Egenskab at kunne dannes eller formes. **Plastik**, ken, Formekunst, Billedformekunst; Modelerkunst. **Plästiker**, Formkunstner, Billedhugger osv. **plästisk**, bildende, formende, dannende, skabende; som fremtræder i bestemte Former, i skarpe, tydelige Omrids.

Pläströn (-rong), en, er, **fægt**, et udpolstrét Kyrads, som dækker Legemet's Forside under Hugning.

plat, bred, flad; flov, smagløs.

Platän, en, er, et Træ.

Plat de menägo (pla d'menasj), n, r, Bordopsats med flere Smaaflasker til Ed-dike, Olie, Peber osv.

Plateöu (plato), et, er, Højslette; op-højet, jævn Plads til at anlægge et Bateria paa. [og jævnet Plads.

Platform, en, er, en ved Kunst ophöjet **Platin** el. **Platina**, et, det tungeste ædle Metal af tinhvid Farve. **P.svamp**, **Platin**, som ved forskellige Behandlingsmaader er bragt i en løs Tilstand.

Platitüde (-tyd), n, r, Plathed, lavt, simpelt Udtryk.

Platöniker, en, e, Tilhænger af den græske Filosof Plato. **plätönisk**, som angaar Plato, er overensstemmende med hans Lære. **p. Kærlighed**, sjælelig, aandig Kærlighed, fri for alt sanseligt. **p. Republik**, en Idealstat, Mønster for en fuldkommen Statsforfatning, saaledes som Plato har opstillet.

Platsnit, tet, ter, *skom.*, Kulisje til pløkket Fodtøj.

Plattenslager, *tyisk*, en, e, Bedrager, der »slaaer Plader«.

plattysk el. **nedretysk**, Mundarterne i det nordtyske Lavland.

plausibel, -ble, antagelig, sandsynlig. **Plausibilität**, en, Antagelighed, Sandsynlighed.

Pløböjer, en, e, (i det gamle Rom) borgerlig, Almuesmand. **pløböjisk**, uadelig, simpelt, pöbelagtig.

Plöbiscit, et, Folkebeslutning ved almindelig Afstemning.

Plöbs, en, Almue, Menigmand, Pöbel.

Plöjäder, Fl., Syvstjernen, en Stjernekllynge i Tyrens Stjernebillede.

Plöje, n, pleje, at. Plejebarn o. s. v.

Plöjl, en, e, Redskab til at tærse Korn med, bestaaende af to stærke Stokke, forbundne med en Læderrem.

Pläktron el. **Pläktrum**, -tret, -trer, den Elfenbenspind, hvormed de gamle rörite Strengene paa deres Lyre; Staalstangen, hvormed Trianglen slaas.

Plenärforsamling, en, er, en fuldtallig Forsamling.

Plönipotöns, en, uindskrænket Fuldmagt. **Plönipotentiaris**, en, en med uindskrænket Fuldmagt forsynet Gesandt.

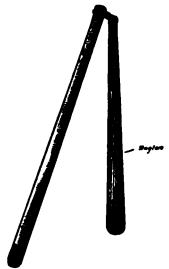
Pleonäsme, n, r, Ordoverflöd, overflüdig Angivelse af ligebetydende Ord el. Udtryk.

Platsnit.

Plejäder.

Plöjl.

Plot, ten, ter. plette, at.
Plot, tet, Metal, der er dækket med et Lag Sølv el. Guld, sædvanlig ad elektrisk Vej. **plettere**, at, dække Metal med et Lag Sølv el. Guld.
Plethōra, en, Fuldblodighed, alt for stor Blodmasse. **plethorisk**, fuldblodig.
plette, at, *mal.*, ved Reparationer at male de mest slidte Steder, for at det hele kan faa samme Farve.
Plōura, en, Brysthinden, Lugesækken.
Plouritis, en, Brysthindebetændelse.
Pli, en, Fold, Led; Anstand, Holdning.
pliabel, bøjelig, smidig. **plføre**, at, folde, lægge i Folder; bølge, bukke om; vænne en Hest til med Lethed at dreje sig til højre og venstre. **Plikatūr**, en, er, Bøjen, Folden; en Fold. [Kaproningsbaad.
Pligt, en, er, den forreste Roer i en **Pligtanker**, et, -kre, *søv.*, det Anker, der hænger paa højre Side af Skibets Bov.
pligte, at, *søv.*, maale Dybden.
Plighthgger, en, e, *søv.*, den forreste Roer i en Orlogsbaad.
Pligtstøge, n, r, *søv.*, Stang til at maale Dybden med paa grundt Vand.
Plinth, en, er, Sokkel paa en Søjle.
Plissō, en, er, Fold, Læg. **plissøre**, at, lægge i Læg.
Plombe, n, r, Blytegn, Blysegl; Masse til at fylde i hule Tænder. **plombøre**, at, forsyne med Blystempel; udfylde hule Tænder. **Plombēring**, en, er, Forsyning med Blystempel; Udfyldning af Tænder.
plongøre, at, sænke en Kanons Munding, skyde nedad. **Plongørskud**, nedadgaende Skud.
Plov, en, e. Plovfure, Plovjærn osv.
Plovhøvl, en, e, Høvl til at pløje Brædder med, som har Jærn baade til Fjeder og Not.
Pludderhosor, Fl., vide Knæbenklæder.
plukke, at. Plukfisk. Plukning, en.
Plumåge (plymasj), n, r, Hattefjer, Fjerbusk.
Plumbudding, en, er, Budding, hvori Blommer eller Rosiner udgør Hovedbestanddelen.
plump! Plump, et, plumpe, at.
Plumpstang, en, -stænger, *fisk.*, et Aalejærn, der er fæstet til et Tov og bruges paa dybt Vand.
Plūralis, et, Flertallet, Flertalsformen.
P. majestātis, Flertalsform, der betegner en ophøjet Storhed, som »Vice for »jeger.
Pluralitēt, en, Stemmesfærd, Flerhed.
plus, mere, et **Plus**, et Tillæg; Additionstegnet (+).
Pluskvamperfektum, et, *gram.*, den længst forbigangne Tid; Fordatid.
Plūto, *myt.*, Underverdenens Gud. **plutonisk**, henhørende til Underverdenen; *geol.*, glødende, fra Jordens Indre fremkomne Masser.

Plutokratī, et, Pengevælde.
Plūtus, *myt.*, Rigdommens Gud.
Pluviomēter, et, -tre, Regnmaaler, et Redskab til at maale Mængden af den faldne Regn.
Pluviōso (plyviohs), Regnmaaned, den 5te Maaned efter den franske Revolutionskalender fra 20de Jan. til 17de Febr.
plyndre, at. Plyndring, en.
Plys, set, uldent Fløj.
plystre, at, *nsk.*, fløjte.
plødøre, at, tale i en Retssag.
Plæne, n, r, Slette, Flade, f. Eks. Græsplæne.
Plasken, en, er, lille Kage, der er sat paa Pladen med en Ske og bages i den Form, den faar ved at flyde ud.
pløje, at, Pløjning, en. [Brædder.
pløje, at, *tøm.*, høvl Fjeder og Not i
Pløk, ken, ke, pløkke, at. Pløkning, en.
Pløs, en, er, *skom.*, den Lap, der i Snørestøvler lægges under Snøringen.
p. m. = pro mille.
p. M. = pro Memōria, til Erindring.
pneumatisk, hvad der angaar Aandedrættet. **p. Maskine**, Maskine, som drives ved Lufttryk. **p. Ring**, (paa Cykler) Luftsvinge.
Pneumonī, en, Lungebetændelse. **pneumonisk**, som angaar Lungerne. **Pneumonitis**, en, Lungebetændelse.
Pōche (paasj), n, Lomme, Taske. **Pōcher**, Fl., Hoftepuder for Kvinder.
pōco (paakko), *mus.*, lidt, noget. **p. a. p.**, lidt efter lidt.
Pōdagra, en, Gigt i Fødderne. **Pōdagrīst**, en, er, en, som lider af Fodgigt.
pōdagrīstisk, lidende af P.
pōde, at, indsætte en Kvist med Øje af et forødet Træ i Stamme, Gren eller Bark af et vildt Træ.
Pōdeks, en, Bagdel.
Pōdium, -tet, -ier, den forreste Del af Teateret foran Tæppet.
Pōēm, et, Fl. **Pōēmata** og **Pōēmer**, Digt.
Pōesi, en, er, Digtekunst; Digt. **Pōēt**, en, er, Digter. **Pōēta laureātus**, laurbærkronet Digter. **Pōetik**, ken, Læren om Digtekunsten. **pōētisøre**, at, digte, lave Vers. **pōētisk**, digterisk; i bunden Stil.
Pōint (pøeng), et, s, Punkt; (i Spil) Stik, Øje paa Terninger; Talværdi, som man tillægger noget; Sag, Genstand, Spørgsmaal. **P. d'appui** (apyi), *mil.*, Støttepunkt. **P. d'hoanōūr** (daannōr), Æres-sag; Æresfølelse. **P. de vue** (d'vy), Synspunkt, Udsigt. **Pōints**, Fl., den efter visse Regler beregnede Talværdi af samtlige Eksamenskarakterer.
Pōinte (pøengte), n, r, sin Vittigled.
pōintøre (pøengtere), at, fremhæve; udhæve; sætte Penge paa et Kort. [hund.
Pōinter, en, e, *jagt.*, glathaaret Fugle-
Pōkāl, en, er, Bæger, Bægerglas.

Pokkenholt, et, en Slags haardt, mørkt Træ, der anvendes til Blokskiver o. l.

pekulöre, at, drikke. svire.

Pol, en, er, Drejepunkt, et af de to Endepunkter af en Kugles Akse. **Verdensspöler**, de to Endepunkter af Verdensaksen, om hvilken Himmelskuglen synes at dreje sig i 24 Timer; *fys.*, de to Endepunkter, der er Sæde for visse Kræfter og Egenskaber. f. Eks. Magnetens positive og negative P.

Pölak, en, er, Levning i et Drikkeglas el. en Tobakspibe.

polär, som angaar Polerne; modsat, lige overfor staaende. **P.kredse**, de Kredse paa Jordkloden, hvor det nordlige og sydlige kolde Bælte begynder.

Polarisation (-sion), en, *fys.*, Plansætning, den Egenskab ved en Lysstraale, at dens Svingninger under visse Forhold ligger i een Plan, medens de i en almindelig Lysstraale svinger i alle Retninger vinkelret paa Straalen; (galvanisk) Dannelsen af den Spændingsforskæl, som opstaar i et Elektrolyseapparat ved kemiske Forandringer af de i Apparatet benyttede Stoffer. Den kan, naar Hovedstrømmen afbrydes, frembringe en Ström i modsat Retning. **Polaritet**, en, den Egenskab at vende sig mod Polerne.

Pölbret, tet ter, se **Fordelingstavle**.

Pölder, en, e, (i Holland) et fra Havet inddiget Stykke Land = Kog i Slesvig.

Pölemik, ken, ker, Strid (med Hensyn til videnskabelige og lærde Genstande).

Pölemiker, en, e, den, der fører en P. **pölemisöre**, at, strides. trættes om videnskabelige Genstande. **pölemisk**, stridende, stridslysten, kamplysten.

Pölänta, en, italiensk Nationalret, en Slags Gød af Kastanie eller Majsmel.

pöläre, at, slibe, blanke. **pöläret**, blanket; dannet, fin; listig. **Pölärer**, en, e, i Sammensætninger, som Mur- og Tømmerpölerer, Mesterens øverste Svend.

Pölice, n, r. Forsikringsbevis, udstedt af et Assurancelselskab.

Pölichinöl (-sjinel), len, ler, en Slags Spasmager paa det lavere italienske Teater.

Pöliklinik, ken, ker, Sted, hvor der ydes Lægebehandling for alle Sygdomme, og hvor Patienterne møder til bestemte Tider.

Pöling, en, *tekn.*, Omröring i smeltede Metallmasser med grønne Birkestænger.

pölistk, anu, listig, skælmsk.

Pölitösse (paalitäts), n, Höflighed, slebent Væsen; Verdensklogskab.

Pölitil, et, Gren af Statsforvaltningen, der passer og opretholder den almindelige Sikkerhed, Ro og Orden.

Pölitica, Fl., Statsanliggender, Statssager. **Candidätus pöliticos**, statsvidenskabelig Kandidat.

Pölitik, ken, Statslære, Statsvidenskab, Statskunst; Verdensklogskab, Beregning, List. **Pölitiker**, en, er, statskyndig, Statsmand. **Pölitikus**, en, er, forslagen Fyr, snu Karl. **pölitisöre**, at, tale om Statssager. **pölitisk**, statskyndig, statsklog; verdensklog, listig. **pölitiske** Forhold, Statsforhold.

Pölitür, en, Glæthed, Glans; Dannelse, Höflighed, slebent Væsen; Opløsning af Schellak i Spiritus til Pölering.

Polka, en, er, oprindelig polsk Dans.

pölkäre, at, danse P.

Pöllen, Blomstestöv.

Pöllution (-sion), en, er, uvilkaarlig Udgydelse af Sæden i Sövine.

Pölonässe, n, r, polsk Nationaldans af alvorlig, ridderlig Karakter.

pölstro, at, Polstring. en.

Pöltrön (-aang), en, er, Kryster, Kujon.

pöly, i Sammensætninger: megen, mange. [paa een Gang.

Pölyandri, et, Ægteskab med flere Mænd

Pölyäder, et, -edre, et af mange Flader indesluttet Legeme, f. Eks. et slebet Glas med mange Ruder.

pölyfön, flerstemmig. **Pölyfön**, en, Flerstemmighed, saaledes at flere Stemmer samtidig optæder som Melodistemmer.

Pölygami, et, Ægteskab med flere Koner paa een Gang (modsat **Monogami**).

Pölygamist, en, er, den, som har mere end een Kone.

Pölyglöt (-glaatt), ten, ter, en i flere Sprog skreven Bog, især en saadan Bibel; ogsaa: talende flere Sprog.

Pölygön, en, er, Mangelkant, Figur med flere end fire Kanter.

Pölyhistor, en, -störer, den, som er kyndig i mange Fag el. Videnskaber.

Pölyhymnia, Musen for Sang og Veltalenhed.

pölykromätisk, mangefarvet, broget.

Pölynosien, se **Oceaniet**.

Pölynöm, et, er, *mat.*, flerleddet Störrelse. **pölynömisk**, flerleddet.

Pölyp, pen, per, Benævnelse for de enkelte Dyr i en Koralkoloni samt for Medusernes fastsiddende, könsløse Generation; blod trævleagtig, fliget, let Udvækst i det menneskelige Legeme.

Pölyteisme, n, Flerguderi. **Pölyteist**, en, er, en, som tilbæder flere Guder.

Pölyteknik, ken, Indbegrebet af de mekaniske Videnskaber. **Pölytekniker**, en, e, den, der har studeret de mekaniske Videnskaber, særlig med deres praktiske Anvendelse for Öje. **pölyteknisk**, hvad der horer til P. [stobt af enkelte Typer.

Pölytype, n, r, *bog.*, et Ord, sammen-

Pömäd, n, r, parfumeret Haar- el. Hudsalve. **pömädisöret**, -ede, indgnedet med P.

Pömeräns, en, er, en Art Citron.

Pomöna, *myt.*, Gudinden for Have- og Træfrugter.

Pomp, en, Pragt, Prunk, höjtideligt, pragtfuldt Optog. **pompös**, prægtig, glimrende; höjtravende.

Pompadoür (paangpadur), en, er, Arbejdspose, Strikkepose.

pompejänsk Stil, den Smag, som findes i Bygningsmaade, Dekoration osv. i Levningerne af den i Aaret 79 ved Vesuvus Udbrud under Aske begravede By Pompeji.

Pompon (paangpaang), en, er, Dusk af Uld el. desl. paa en Soldaterhat.

Ponce (paangs),

n, r, *mal.*, gennemhullet Tegning af Skrift, hvormed der ved Skilte o. l. dannes et Mønster at male efter.

Ponce.

ponderabel, som kan vejes, som har Vægt. **ponderös**, svær, tung, vægtig.

penöre, at, sætte, antage.

Penticello (-sjællö), en lille Bro; Stolen paa Strenginstrumenter.

pontifical, henhørende til en Biskops, Paves eller Ypperstepræsts Værdighed.

Pontificalö, n, r, en Kirkebog, som indeholder en katolsk Biskops Embedspligter el. Forretninger. **Pontificalia** el. -lior, Fl., Bispekædning. Præstedragt, præstelig Höjtsdragt. **Pontificalt**, Ypperstepræsteværdighed, Paveværdighed.

pontiuske Sumpö, en sumpet Landstrækning i Mellemitalien nær ved Rom.

Pönte, Ruder- el. Hjerteres som fjerde Trumf i L'hombrespil.

Ponten (paangtaang), en, er, Brofartøj, fladbundet Baad, hvoraf flere forbindes til Underlag for en Bro (**P.bro**).

Pontonbro.

Pony (poni), en, er, *eng.*, lille Ridehest.

Pope, n, r, russisk Præst.

Pöpe, en, er, Bagdel.

Pöppel, en, Popler. Pöppellällé.

popularisöre, at, göre almindelig bekendt, göre almenfattelig. **Popularitet**, en, Folkelighed, Folkeyndest. **populör**, folkelig; almenfattelig; folkekær.

Porcelän, et, en meget, fin hvid, halvgennemsigtig Lermasse; de deraf forfærdigede Kar.

Pöre, n, r, lille Hul el. Aabning i et Legeme; Svedehul. **porös**, fuld af Porer, svampet; gennemtrængelig for Vædsker. **Pörsitet**, en, den Egenskab at være porös.

Porfyr, en, Purpursten, en rød Jaspisart. **Pornografi**, en, vellystig Fremstilling i Kunst og Litteratur. **pornografisk**, som hörer til **P**.

Porro, n, r, Porrelög.

Port, en, e, Portner, en, e.

Port, en, den **ottomännisko**, den höje **P.**, den tyrkiske Regering (efter Indgangen til Seraillet i Konstantinopel).

portäbel, som kan bæres, som man kan føre med sig.

Portäl, en, er, prydet Hovedindgang til en stor Bygning.

Portamönte, et, Stemmens jævne Gliden over fra en Tone til en anden.

Portochäise (paartsjæs), n, r, Bærestol.

Portechaise.

Portoföville (-følje), n, r, Brevtaske, Tegnebog; Lædertaske med Laas til Akters osv. Omsendelse; en Ministers Post. en Minister uden **P.**, en Minister, som alene har Sæde og Stemme i Statsraadet, uden at noget særegent Bestyrelsesfag er ham overdraget.

Portomantöü (paart mangto), Vadsæk til at føre Klæder i paa Rejser.

Portomönnö, en, er, *fr.*, Pengepung,

Portöpö (paart-epe), n, r, Kaardekvast af Silke el. Metal som Feltegn for Officerer.

Portör, en, mørkt, stærkt, engelsk Øl.

Portiör (paartje), en, er, Dörvogter, Portner.

Portiöre (-tjære), n, r, Gardin el. Forhæng for en Dör. [Söjlegang, Söjlehal.

Portikus, en, er, hvælvet el. bedækket

Portiön (-sjön), en, er, Del, afmaalt Del af Spisevarer; Andel, Arvedel, Lod, Part.

Portö, en, Brevpenge, Postpenge; Fragt.

Portorice, en Slags Rögtoбак fra den vestindiske Ø **P**.

Porträt, tet, ter, et ved kunstneriske el. mekaniske Midler frembragt Billede af et Menneske. **P.stätus**, et Standbillede af en Person i Marmor, Bronze osv. **porträtöre**, at, afbilde, afmale Personer.

Portör, en, er, Bærer, Portechaisebærer; Overbringer; *jærnb.*, underordnet Bestillingsmand.

Pöse, n, r, Poscærme. pose ud, at.

Pösöjden, *myt.*, hos Grækerne Havets Gud.

Position (-sjön), en, er, Stilling, Tilstand; Beliggenhed; (i Dansekunst) Fodstilling; Sætning, Læresætning. **P.-skyts**, svært Skyts, Fæstningskyts.

positiv, bestemt, given; afgjort, vis; bekræftende. **p. Störrelse**, *mat.*, Störrelse med Fortegnet +. Addend. **p.** Elektricitet, den Art Elektricitet, som Glas faar ved Gnidning.

Positiv, et, er, Lirekasse.
Positiv, en, gram., første Grad af Til-
 lægsord og Biord.

Positivisme, n, den af Franskmanden
 Comte (kaangt), † 1857. grundede filoso-
 fiske Retning, der antager, at Filosofien
 kun har den Opgave at sammenknytte
 Resultaterne af de positive Videnskaber.
 Den støtter sig paa den Opfattelse, at
 Erfaring er det eneste Grundlag for Er-
 kendelse, og Lovene for Erfaringernes
 indbyrdes Forbindelse den eneste Genstand
 for Erkendelsen.

Positivitet, en, er, noget virkelig,
 vist; det visse ved en Sag.

posito, antaget at, sæt at.

Positiv, en, Stilling, legemlig Holdning,
 legemlig Anstand; sætte sig i P., gøre sig
 rede til, belave sig paa.

Possesøntmagor, en, e, Haandværker,
 der væver og laver Borter, Baand, Snore,
 Frynser osv.

Possession, en, er, Besiddelse, Ejend-
 om, Ejendel. **possessiv**, som angaar
 en Besiddelse. **Possessor**, en, -sører,
 Besidder, Ihænderhaver.

possibel, mulig, görlig. **Possibilitet**,
 en, er, Mulighed.

post, efter, senere.

Post, en, er, poste, at.

Post, en, er, Sted, Plads; Vagt, Skild-
 vagt; Embede, Bestilling; enkelt Indfø-
 relse i en Regnskabsbog; Befordrings-
 væsen, Efterretning, Tidende, Budskab.
postal, Postvæsenet vedkommende. **po-
 storo**, at, sætte paa et Sted, paa en Post,
 anvise en Plads; opstille; ansætte i et
 Embede. **Postoring**, en, er, det at op-
 stille, ansætte osv.; Opstilling. **posto
 restante** (paast ræstangt), skal blive lig-
 gende paa Postkontoret, indtil det afhent-
 tes (paa Postforsendelser).

Postamont, et, er, Fodstykke til en
 Billedstøtte, Søjlefod.

post Christum natum, fork. p. C. n.
 efter Chr. Fødsel.

postdatore, at, skrive en sildigere Dag
 el. Datum under end den, paa hvilken
 noget virkelig er udfærdiget (mods. **ante-
 datore**).

Postoj, en, er, en med Fyldning af Kød,
 Fisk, osv. tillavet Ret, der omgives med
 en Skorpe af Dej og derefter bages i en
 Ovn.

Postoriöra, Fl., efterfølgende Tildragel-
 ser; Bagdelen. [for sent.

post festum, efter Festen, efter Gildet.

Postil, len, ler, Prædiken-Aarvog over
 Søn- og Helligdagens Evangelier, Prædi-
 kensamling.

Postillon (stiljaang), en, er, Postkusk,
 Posttrytter. **P. d'amour** (damur), Kærlig-
 hedsbrevdrager, den, der besørger Kærlig-
 hedsbreve.

Postludium, iet, ier, Efterspil paa Or-
 gel, Udgangsspil (mods. **Præludium**).

Postscript, **Postscriptum**, et, fork. **P. S.**,
 Efterskrift.

Postulat, et, er, Forlangende, Fordring,
 Paastand, hvis Antagelse fordrer uden
 videre Bevis. **postulero**, at, fordre, paa-
 staa; forudsætte som Vilkaar.

Postyr, et, Larm.

Posör, en, er, den, der stadig jager ef-
 ter Effekt, har et paataget Væsen, »spil-
 ler Komedie«. [r, Pottemager.

Pot, ten, ter. Halvpot, ten. Potte, n,

Pot (i Spil), sammenskudte Penge.

potäbel, drikkelig, som kan drikkes.

Potägo (paatasj), n, Kødsuppe. **P.sko**,
 Suppeske, Opøseske. [Sæbe.

Potasko, n, kulsurt Kali, anvendes til

Poto, n, r.

Potöns, en, er, Magt, Kraft; virkende
 Kraft; *mat.*, et Produkt af lige store Fak-
 torer, f. Eks. $4 \times 4 \times 4 = 4^3$, læses: 4 i
 3die Potens (4 kaldes Roden, 3 Potenseks-
 ponenten). **potönsöre**, at, give Magt, for-
 stærke; opføre et Tal til dets forskellige
 Potenser; fortynde et Lægemedel i større
 eller mindre Grad. **potönt**, vældig, mæg-
 tig, formaende; avledygtig. **Potontät**,
 en, er, Magthaver, Kejsler, Konge osv.

potentiäl, muligvis til Stede. **p.** Energi,
 Energi i Hvile, opsparet Evne til Arbejde,
 som et System af Kræfter har ved den
 Spænding, som holder dem i Ligevægt
 (mods. **kinetisk E.**).

Potöl, en, er, el. Potêtes, en *nsk.*, Kar-
 toffel. [Rom og Cognak.

Potkäs, en, Potteost, gammel Ost med
Potpourri, et, Lugtekrukke; dens Ind-
 hold af tørrede, vellugtende Blomster og
 Urter med Krydderier i; en Blanding af
 forskellige Slags; *mus.*, et af flere allerede
 bekendte Stykker sammensat Musikstykke.

Pöndre de riz (pu dr dø ri), parfume-
 ret Rismel til at pudre med.

Poudrette (pu drætt), n, et af Menneske-
 skarn tilberedt Gødningspulver.

Poulärde (pulard), n, r, Höne, paa
 hvilken Æggestokken er skaaret ud for
 at fremme dens Fedme. **Poularderri**, et,
 Hönsegaard, hvor saadanne Höns fedes.

Pöüle (pul), n, Höne; (i Kortspil) hele
 Indsatsen, Potten, Puljen. [ca. 18 Kr.

Pound (paund) *eng.*, Pund, Guldmønt =

Pourboire (purboar), Drikkepenge.

pour faire visite (pur fæhr visit), fork.

p. l. v. for at aflægge Besøg. **pour lo
 mérite** (pur lø merit), for Fortjeneste, en
 Fortjenestorden. **pour prendre congé** (pur
 prangdr kaangsj), fork. **p. p. c.**, for at
 tage Afsked. [Kaffen.

Pönsse-café, en, et lille Glas Likör til
pönsöre (pussere), at, støde frem, drive,
 skyde frem; hjælpe frem.

p. p. = præter plura, med mere.

p. p. c. = *pour prendre conge*.

p. pr. = per prokura. se **Prokura**.

Prado (praðo), en, offentlig Spaseregang ved Madrid.

Pragmätiker, en, e, en forretningskyndig, sagkyndig; verdenskyndig. **Pragmatik**, ken, Sagkyndighed, Verdensklogskab. **pragmätisk**, belærende, lærerig, almennyttig. **pragmätisk Historie**, en lærerig Fremstilling af Verdenshistorien, hvor Behandlingen gaar ud paa at give Indsigt i Begivenhedernes Aarsager og Følger.

Pragt, en. pragtfuld.

Prairiäl (prærjal), en, den 9de Maaned i den franske Revolutionskalender, fra 20de Maj til 18de Juni.

praje, søv., raabe an. **Prajehold**, et, den Afstand, indenfor hvilken man kan praje.

prakke, at, Prakker, en, e.

Praksis, en, Udøvelse, Fremgangsmaade, Handling (mods. **Teori**); en Læges Kundekreds, som han besøger. **Praktikker**, Fl. Kneb, Lovtrækkeri. **Praktiker**, en, e,

el. **Praktikus**, en, er, en, der udøver sin Kunst el. Videnskab, en erfaren Mand. **praktisk**, udøvende, som viser sig i Handling; dygtig i det daglige Liv; som forstaar at gribe Tingene an paa rette Maade.

praktisk Filosof, Sædelære og Retslære. **praktiskåbel**, som lader sig udføre, görlig, anvendelig; (om Veje) fremkommelig, farbar. [gør Hospitalstjeneste.

Praktikânt, en, er, ung Mediciner, som **praktisere**, at, udøve en Kunst eller Videnskab; drive Forretninger; faa noget gjort paa en listig, behændig Maade. **praktisierende Læge**, en Læge, der er berettiget til at udøve Lægekunsten og udøver den paa et Sted.

Pral, en. Pralhans el. -hals. **prale**, at. **Praler**, en, e. **Praleri**, et, e. **pralerisk**.

Pram, men, me, en lille Baad med rund Bund; et fladbundet Transportfartøj. **prange**, at. Pranger, en, e.

Prat, et, prate, at. [Wien.

Prater, en, den offentlige Lysthave ved **Pravitôt**, Sletted, ond og fordærvet Natur. **precipitânde** (pretsjipi-), *mus.*, ilende, rask, fremdrivende.

prøkær, uvis, usikker, vaklende, afhængig af Omstændighederne.

prollo, at. Prelleri, et, er.

Premier (prömje), den første, øverste, fornemste. **P.löjtnant**, Overlöjtnant. **P.minister**, Försteminister, som fører Forsædet i Statsraadet. **Premiöre** (prömjær), n, r, første Opførelse af et Teaterstykke.

preñez gårde (pröne gard), pas paa, tag Dem i Agt.

Prent, en; paa **P.**, prente, at.

Pres, set. Presse, n, r. presse, at. **Presbyter**, en, e. ældste, Kirkeforstander; Præst; (reformert) Kirkeældste. **Pres-**

byteriänero, Fl., Protestanter i England, som ikke vil have Kirken regeret ved Biskopper, men ligesom i Kristendommens første Tider ved ældste. **Prosbyterium**, iet, en ældstes, el. Kirkeforstanders Embede og Værdighed; Forsamling af Kirkeforstandere, et Kirkeraad.

Prosonco (sangs), en, Nærværelse, Overværelse. **p. d'osprît** (dæsprî), en, Aandsnærværelse, Fatning.

Prosonning, en, er, et Stykke Sejldug, som lægges over Fragtgods.

prosent, have noget **p.**, erindre det i Öjeblikket, have det paa rede Haand.

Prosent (sang), en, er, Gave, Foræring.

Presse, n, r, Bogtrykkerpresse; det offentlige Bladvæsen i et Land.

Pressejærn, et, *skr.*, stort Strygejærn, som Skrædderne bruger til at glatte Sømme med.

pressere, at, drive, nøde; paaskynde, drive paa; være **presseret**, have Hastværk, have travlt.

Pressiön, en, Tryk, Tvang.

Prestige (præstihøj), n, Anseelse, vunden ved udvist Dygtighed og som omgiver vedkommende ligesom en Nimbus.

prestissimo, *mus.*, yderst hurtigt; **preste** (præsto), hurtigt. [Guld og Ædelstene.

Pretiösa (-si-), Fl. Kostbarheder, især

Preussen, Preusser, en, e.

priäpisk, utugtig, smudsig, liderlig.

Prik, ken, ker. prikke, at. prikken, -ent, -ne.

prima, af bedste Slags.

Primadonna, en, er, første Skuespillerinde el. Sangerinde.

Primas, en, den første og fornemste Ærkebiskop i et Rige.

Primaveksol, 'en, sler, *han.*, den første af flere paa eet og samme Beløb udstedte Veksler, hvoraf kun een bliver betalt.

prima vista, egt. første Blik; *mus.*, spille el. synge a **p. v.**, spille el. synge fra Bladet.

prima volta, *mus.*, første Gang.

Primo, n, første Fægtstilling; Hugget fra oven af efter Hovedet; *mus.*, Interval mellem to Toner paa samme Trin (f. Eks. c—c). **Primon** ogsaa = **Tonica** (s. d.).

primitiv, oprindelig; simpel.

primo, el. **prö primo**, först, for det første. **Primo**, en, *mus.*, den første Stemme, Hovedstemme.

Primal, saadanne Tal, i hvilke kun 1 og Tallet selv gaar op, f. Eks. 5, 7, 11, 13. **Primula**, en, Primuler, Kodriver (en Plante).

Primus, en, den første, øverste. **p. möter**, den første Bevæger; Bevægelsens Ophav; Guddommen.

primær, oprindelig. **P.form**, Grundform.

Princeps, en, den første, fornemste; en Fyrste.

Princip, pet, per, Oprindelse, Grund, Aarsag, Grundlag; Grundbegreb; Grund-sætning. **P.spørgsmaal**, Spørgsmaal om et almindeligt Grundlag, hvorefter en hel Klasse af Tilfælde er at afgøre. **princi-piøl**, le, oprindelig; som hviler paa en Grund-sætning

principäl, oprindelig; vigtigst. **Princi-päl**, en, er, foresat, Herre; Handelsherre; **P.stemme**, mus., Hovedstemmen i et Musikstykke. **principäliter**, fornemmelig, især; som Hovedsag, som det, man især søger afgjort eller vedtaget.

Prins, en, er, Prinsesse, n, r.

Prinsostang, en, -tænger, *skom.*, Tang til at sætte Knapper i med.

Prior, en, er, den fornemste Klosterbroder efter Abbeden; ogsaa Forstander for et Kloster. **Priorät**, et, Priors el. Priorindes Værdighed, Embede. **Prior-ände**, n, r, Forstanderske for et Nonnekloster.

Priorität, en, er, Forrang med Hensyn til Tiden; Fortrin, Fortrinsret, Forret; Panteret i en fast Ejendom. [give, at

Pris, en, er, prise, at, priselig, pris-

Priso, n, r, Fangst, Erobring; et erobret, oprabt Skib (deraf P.penge, P.ret osv.); (i Billardspil) en Bal, som uden stor Vanskelighed lader sig gøre.

Priskuränt, en, er, Varefortegnelse med hosfjode Priser, Prisliste.

Prismo, t, r, et af tre el. flere Sideflader indesluttet Legeme, hvis Grundflader er hinanden lige og parallele; et langagtigt tresidet Glas til Lysets Brydning. **prismätisk**, dannet som et Prisme. **prismätiske** Farver, saadanne Farver, som et Prisme viser.

Prisön (-saang), et, Fængsel.

privät, særskilt, særegen; huslig; embedsløs; som vedkommer, tilhører, besiddes af en enkelt Person, modsat: offentlig. **P.ret**, Samling af alle de Retsbestemmelser, der gaar ud paa Undersaatternes indbyrdes Retsforhold. **privä-tim**, særskilt, for sig selv, hemmelig, under fire Øjne. **privatisöro**, at, leve for sig, uden Embede. **privatissimo**, strengt privat. [Unddragelse; Savn.

Privation (-sjon), en, er, Berøvelse, **Privatist**, en, er, en, der indstiller sig til en Eksamen efter at være forberedt privat, ikke i en offentlig Skole.

privativ, udelukkende, f. Eks. en p. Ret, en udelukkende Ret; *gram.*, som betegner Mangelen af en Egenskab eller det modsatte af en Egenskab, f. Eks. u i udygtig.

Privöt (prive), et, Lokum.

Privilegium, iet, ier, en af Regeringen til enkelte meddelt Rettighed, Forret. **priviligöro**, at, meddele Forret, give særlige Rettigheder. **priviligöret**, som

har faaet en Bevilling, en særegen Ret-tighed.

Prix (pri), Pris. **P. fixö** (fiks), fast Pris. **pro ännö**, om Aaret, aarlig.

pro äris et föcis (stride), for Altre og Arner, for sit Fødeland.

probäbel, sandsynlig, trolig, antagelig, **Probabilitöt**, en, er, Sandsynlighed, Rime-lighed. [det er prøvet, det hjælper.

probät, prøvet, god. **probätum est**,

Pröbenreuter, en, e, handelsrejsende = **Commis voyageur**.

proböro, at, prøve, forsøge; undersøge.

Pröberkunst, den Kunst at undersøge og prøve Metaller. **Pröbermaal**, Naal af Guld el. Sølv af en vis Lødhed el. Finhed, der stryges paa **P.stenön** (Prövestenen), for ved Sammenligning af dens Mærke at prøve andet Guld el. Sølv og bestemme dets Finhed.

Probitöt, en, Retskaffenhed, Redelighed,

Problöm, et, er, Opgave, vanskeligt Spørgsmaal. **problemätisk**, tvivlsom, uafgjort; uvis, dunkel.

procedöro, at, gaa frem, gaa til Værks; føre en Sag for Retten.

Procedüre (dyre), n, Fremgangsmaade; Sagførelse, Sagers Behandling for Retten; Rettergangsmaade.

Procönt, en, er, **pro cönto** (fork. pCt., Tegnet er $\frac{\%}{10}$), af hundrede, for hvert Hundrede.

Procös, sen, ser, Fremgangsmaade, Be-handling, Retssag, Spørgsmaal, Retter-gang; ogsaa Reglerne for Rettergang. Göre kort **P.**, gaa frem uden videre Omstæn-digheder; *anat.*, en fremragende Del paa et Ben, som f. Eks. paa Ryghvirvel-benene; *kem.*, naturlig el. ved Kunst iværksat Virksomhed hvorved et Lege-mes Tilstand forandres. **processuöl**, henhørende til Rettergang, Rettergangs-

Processiön, en, er, höjtideligt Optog; religiöst Optog; Ligfølge.

Prodigalitöt, en, Ødselhed, Forödelse.

prodigöro, at, öde, föröde.

Prodigium, iet, ier, Under, Underværk, Jærtegn. **prodigiös**, underfuld, vidunder-lig; utrolig.

prodse af og **prodse** paa, løfte Kanonen af el. paa Prodsvoغن, en Akse med to Hjul, paa hvilken Lavettens Ende hviler som paa en Forvogn, saa længe der ikke skydes med Skytset.

Producönt, en, er, som frembringer, avler, forfærdiger noget; Vidnefører; en, som fremlægger et Dokument i Retten. **producöro**, at, frembringe, avle.

Produkt, et, er, Natur- el. Kunstfrem-bringelse; Aandsfoster; det ved Multipli-kation fundne Tal. **Produktion** (-sjon), en, er, Frembringelse, Avling; det frem-bragte; Fremlæggelse, Fremskaffelse af Bevismidler (Dokumenter, Vidner). **prö-**

duktiv, frembringende, skabende; frugtbar. **Produktivitet**, en, Frembringelses-evne, Frugtbarhed.

pro et contra, for og imod.

profån, uindviet; vanhellig, ugudelig; verdslig, ikke kirkelig. **Profanation** (-sjon), **Profanering**, en, er, Vanhelligelse, Nedværdigelse. **profanere**, at, vanhellige, krænke, nedværdige. **Profanitet**, en, Vanhellighed, Ugudelighed.

Profession, en, er, Haandværk, Haandtering, Syssel, Forretning. **Professionist**, en, er, Haandværker.

Professionel, en, s, *spt.*, en Person, der driver en eller anden Sport som Levevej.

Professør, en, sører, offentlig Lærer ved en Højskole el. Kunstanstalt; ogsaa en Titel. **Professorat**, et, er, offentligt Lærerembede ved en Højskole.

Profet, en, er, Spaamand, Seer. **Profeterno**, Navnet paa en Del af det gamle Testamente, der indeholder de 16 Profeters Skrifter. **profetere**, at, spaa, forudsige. **Profeti**, en, er, Spaadom, Forudsigelse, Aabenbaring. **profetisk**, spaaende, forudsigende.

Profil, en, er, Omrids; Billede af en Genstand set fra Siden, Gennemsnitstegning. **profilere**, at, danne en Genstands Omrids.

Profit, ten, Vinding, Gevinst, Nytte, Fordel. **profitabel**, fordelagtig, indbringende. **profitere**, at, have, drage Fordel, Nytte af, benytte sig af; vinde.

pro forma, for et Syns Skyld, paa Skrómt. [Tugtemester.

Profos, sen, ser, Fangefoged, Slutter, **profund**, dyb; dybsindig; grundig. **Profunditet**, en, er, Dybde, Grundighed.

profus, overflødig, ødsel; vidtløftig, omstændelig.

Profylaktik, ken, Læren om Sundhedens Vedligeholdelse ved Forebyggelsesmidler mod de for Sundheden skadelige Indvirkninger. **profylaktisk**, forebyggende, afværgende.

Prognose, n, r. Foruderkendelse; Forudangivelse af en Sygdoms Gang og Forløb; Forudforkyndelse af en Sags Udfald. **prognosticere**, at, forudsige, bebude. **Prognostik**, ken, den Kunst at stille en **P. prognostisk**, som angaar **P.**

Program, met, mer, Indbydelsesskrift til en Universitetshøjtidelighed; lærd Skoles Indbydelsesskrift med Beretning om dens Virksomhed; offentlig Bekendtgørelse; Anmeldelse af Indhold af en Koncert, Fest osv.; et politisk Partis el. en politisk Persons Offentliggørelse af sine Grundsætninger.

Progræs, en, Fremgang, Fremskridt. **Progressión**, en, Fremskriden, Fremskridt, Trinfølge, en Rækkefølge af Tal, opstillede efter en vis Lov el. et vist bestemt

Forhold. **progressiv**, fremskridende fremragende, trinvis.

prohibere, at, forebygge, forhindre. **Prohibition** (-sjon), en, er, Forhindring, Standsning; Forbud. **prohibitiv**, standsende, forbydende. **Prohibitivsystem**, et, er, Handelsspærring, Indførselsforbud paa fremmede og Udførselsforbud paa indenlandske Varer og Frembringelser.

Projækt (-sjækt), et, er, Plan, Udkast, Anslag, Forehavende. **P.mager**, en, e, Planmager, der idelig fremkommer med Planer til nye Indretninger uden at udføre nogen af dem. **projæktore**, at, udkaſte, gøre Udkast, Planer; foreslaa.

Projæktil (-sjæk-), et, er, Kugle til Skydevaaben.

Projæktion (-sjon), en, er, Billede af en Genstand paa en Plan. **P-stegning**, Fremstilling af en Genstands Billede paa een el. flere Planer. **projicere**, at, nedfælde vinkelrette Linier fra saa mange Punkter af en Genstand paa en Plan, at dens **P.** i denne Plan kan tegnes.

Proklama, et, er, offentlig Bekendtgørelse, Indkaldelse, Opfordring, især til Arvinger og Kreditorer om at melde sig inden en vis Tids Udløb. **Proklamatiön** (-sjon), en, er, Kundgørelse ved offentlig Udraaben; offentlig Erklæring fra en Regering; Lysning fra Prædikestolen, Tillysning. **proklamere**, at, udraabe, kundgøre; lyse til Ægteskab.

Prokonsul, en, er, (hos de gamle Romere) kaldtes Konsulen, naar han efter endt Embedstid i Rom blev Statholder i en Provins; i Kejsertiden: Statholder. **Prokonsulat**, et, er, en Statholders Embede og Værdighed.

Prokreatiön (-sjon), en, er, Frembringelse, Avling. **prokreere**, at, avle, frembringe.

Prokrüstesseng, en Jærnseng, i hvilken i Oldtiden den attiske Røver Prokrustes indpastede de forbirejsende ved at udspænde de alt for smaa og afhugge Lemmer af de alt for store; deraf: en vilkaarlig, indpinende Form, i hvilken man voldsomt vil indtvinge noget.

Prokura el. **Prokuriatiön** (-sjon), en, Bestyrelse, Forvaltning for en anden; den af en Handelsherre til en anden giwne Bemyndigelse til at underskrive paa hans Vegne, **p. pr.**

Prokurator, en, tører, Forretningsbestyrer for en anden, især Sagfører (bruges i Danmark om de før 1868 ansatte Sagførere, hvorimod de efter den Tid kaldes Sagførere),

Prokurist, en, er, som handler efter en andens Fuldmagt; et Handelshus's Forretningsfører el. befuldmægtiget.

Prolapsus, en, Fremfald (af Livmoderen).

Prolegōmena, Fl. Indledning, Forerindring.

Proletār, en, er, en fattig, en, der hører til de lavere Klasser. **Proletariāt**, et, de fattige som Samfundsklasse.

prolix, udførlig, vidtløftig. **Prolixitēt**, en, er, Vidtløftighed.

pro loco, for Pladsen; Kapellan **p. l.**, en ved en Sognekirke paa Landet fast ansat Hjelpepræst.

Prolog, en, er, Indgangstale, Aabningstale (mods. Epilog). **Prologus**, en, den der fremsiger en **P.**

Prolongatiō (-sjon), en, er, Forlængelse Opsættelse, Udsættelse, Frist. **prolongere**, at, forlænge, opsætte. **p.** en Veksel, udsætte den i en Veksel fastsatte Betalingsdag efter gensidig Overenskomst.

Promemoria, iet, ier, Erindringsskrivelse; Ansøgning, Bönsskrift. **Pro Memoria** forkortet **P. M.** som Overskrift over en Ansøgning; til Erindring.

Promenade, n, r, Spadserplads, Spadseregang, Spadseretur; en Tur i en Dans, hvor Bevægelsen sker ved Gangens sædvanlige Skridt. **promenere**, at, spadserer, gaa en Tur.

Prometheus, *myt.*, Opfinderen af mange Kunster, der ogsaa af Ler og Vand dannede de første Mennesker og stjal Ilden fra Himmelen til deres Besjælelse, hvorfur Jupiter som Straf lænkede ham fast til en Klippe og lod en Grib hakke hans Lever, der beständig voksede paany, indtil Herakles befriede ham.

pro mille, for el. af Tusende ($\frac{0}{100}$).

Prominens, en, er, fremragende el. fremstaaende Del af noget.

Promontorium, iet, ier, Forbjærg.

Promotiō (-sjon), en, er, Forfremmelse, Befordring, især til en lærd Værdighed ved Universitetet. **promovere**, at, forfremme, befordre; meddele en lærd Værdighed.

prompt, rede, redebon: punktlig, hurtig, rask. **p.** Betaling, Betaling til den fastsatte Tid. **Promptitudo** (praangtitydd), n, Punktlighed.

Promulgatiō (-sjon), en offentlig Kundgørelse el. Bekendtgørelse. **promulgere**, at, kundgøre, gøre vitterlig.

Pronomen, et, nömner, *gram.*, Stedord. **pronomināl**, som angaar Stedordet, som er sammensat med Stedord.

pronunciare, at, udtale. **Pronunciatiō** (-sjon), en, Udtale.

Prop, pen, per. prope. at. propfuld.

Propaganda, en, Selskab til religiøse og politiske Lærdommes og Grundsættningers Udbredelse; gøre **P.** for, virke for, søge at udbrede. **Propagatiō** (-sjon), en, er, Udbredelse, Forplantning. **propagere**, at, udbrede, forplante, formere.

pro patria, for Fædrelandet. **Propä-**

tria, tidligere Benævnelse paa en Slags Skrivepapir med dette Vandmærke.

Propel, ien, ier, Dampskibsskrue.

proper, pre. Properhed, en.

pro persona, for hver Person.

Proponēt, en, er, en, som bringer noget i Forslag, som foreslaar nogen til et Embede, til Optagelse i et Selskab osv., Forslagsstiller. **proponere**, at, foreslaa, bringe i Forslag.

Proportiō (-sjon), en, er, Forhold, indbyrdes Overensstemmelse i de enkelte Dele; (i Regning) Lighed mellem to Forhold. **proportionāl**, forholdsmæssig. **proportioneret**, -ede, i Besiddelse af god Overensstemmelse mellem de enkelte Dele, velvoksen. [Forslag, Tilbud.

Propositiō (-sjon), en, er, Andragende, **Proprietär**, en, er, Ejer af en større Landejendom uden tilliggende Bøndergods.

pro primo, først, for det første.

Propylæer, Fl. Forhal, Forgaard; Pragtindgang til Borgen i det gamle Athen.

Propædæutik, ken, foregaaende Øvelse, Forberedelse, Forskole til en Videnskab.

prodædütisk, forberedende, forudøvende.

pro rata, efter Forhold, forholdsmæssig, for sin Del.

Prosa, en, ubunden Tale- og Skrivemaade, ubunden Stil. **prosaisk**, som er i **P.**; hverdags, plat. **Prosaist**, en, er. **Prosaiker**, en, Forfatter i **P.**

Proscenium, iet, ier, den forreste Del af Scenen i et Teater.

pro secundo, for det andet.

Prosektor, en, -törer, den, som underviser i Sonderlemmelsen af Kadavere og præparerer (tilbereder) de Genstande deraf, som skal benyttes ved Undervisningen i Anatomi. [Fuldførelse.

Prosekutiō (-sjon), en, Fortsættelse;

Proselýt, ten, ter, en nyomvendt, en, som er gaaet over fra en Religion til en anden. [Persöfone (s. d.).

Proserpina, *myt.*, Romernes Navn for **prosit**, velbekomme, Velgaaende, Gud velsigne.

proskribere, at, landsforvise, erklære for fredløs. **Proskriptiō** (-sjon), en, er, Landsforvisning.

Prosodi el. **Prosodik**, en, Stavelsemaaling, Læren om Stavelsernes Betonning og Lydlængde. **prosodisk**, som hører til, angaar Stavelsemaal el. Versekunst.

Prospäkt, et, er, Syn, Udsigt; Afrids, Tegning; Plan, Oversigt (over en Bogs Indhold, en Anstalts Indretning osv.).

Præsternatiō (-sjon), en, Knæfald, Fodfald. **præsternere**, sig, at, falde paa Knæ, kaste sig ned.

prostätisk, fremstaaende, fremragende.

prostituere, at, beskæmme, vanære; gøre foragtelig; gøre latterlig. **prostituere**

ret, en, Kvinde, som lever af Utugt.
Prostitutiön (-sjön), en Beskæmmelse, Vanærelse; lovbeskyttet Usædelighed, Betegnelse for alle prostituerede Kvinder i en By.

Protogö (-tesje), en, er, en Person, som nyder en andens (rig, fornem el. mægtig Mands) Gunst og Beskyttelse. **protogöro** (-sjere), at, beskytte, tage i Forsvar, begunstige.

Protektiön (-sjön), en, Beskyttelse, Varetægt; Yndest, Begunstigelse. **Protektionisme**, n, den Retning i Nationalekonomien, som vil beskytte et Lands Frembringelser ved høje Toldsatser. **Protektionist**, en, er, Tilhænger af denne Retning. **Protoktör**, en, törer, Beskytter, Skytsherre. **Protoktorät**, et, er, Højhedsret, Tilsynsret.

prö tēmpore, fork. **p. t.**, nu for Tiden.

Protöst, en, er, Modsigelse, Indsigelse; Ikkeantagelse af en Veksel, der bevidnes og bekræftes ved et Notarialdokument; en af Notarius udstedt Bevidnelse af, at en Veksels Præsentation til Akcept (**P. de non acceptiöme**) el. Betaling (**P. de non solutiöne**) uden Nytte er bleven foretagen. **protöstöre**, at, erklære sig imod noget, göre Indsigelse imod, forbeholde sig sin Ret, nedlægge **P. protöstöre** en Veksel, sikre sig Gyldigheden af Vekslet efter den i samme foreskrevne Fordring ved en Notarialprotest. **Protöstöring**, en, er, Forbehold af ens Rettigheder ved formelig Indsigelse; Udstedelse af en Vekselprotest.

Protöstánt, en, er, Navn for de evangeliske Kristne, paa Grund af den af dem paa Rigsdagen i Speier 1529 nedlagte højtidelige Protest mod Trosvangen. **protöstántisk**, som hører til, er overensstemmende med Protestanternes Lære, deres Religionsgrundsætninger. **Protestantisme**, n, den reformerte og lutherske Kirkelære.

Pröteus, *myt.*, en Halvgud, der kunde antage flere Skikkelser efter eget Behag; deraf: et ustadigt Menneske, Vendeakaabe.

Protevangélium, iet, Urevangelium, det første Evangelium, den første Spaadom om Messias (se 1. Mosebog 3,15).

Protoköl, len, ler, Forhandlingsskrift; en skriftlig og retslig gyldig Optegnelse over en Forhandling, et Forhør, en Synsforretning osv.; en Bog, hvori retslige el. andre Embedsforretninger indføres. **Protoköllering**, en, er, Indførelse i en **P. protoköllere**, at, indføre i en **P.**, optegne el. nedskrive noget lovformelig.

Protoplāsma, et, er, Urbillede; Cellesubstans, den slimede, svagt kornede Substans, som findes i levende Celler, og som er Grundlag for alt Liv.

Prototyö, en, er, Forbillede, Mønsterbillede; første Aftryk af formede el. stukne Arbejder.

Protraktiön (-sjön), en, er, Forhaling, Trækken i Langdrag.

Protnberäns, en, er, Udvækst, særlig om de Flammer, som viser sig om Solranden ved Solformørkelse.

provençälsk (-vang-), se **Langue d'oc**.

Provenü (-veny), et, er, Indtægt, Vinding, Fordel.

Provörbe, t, r, lille Lystspil bygget over et Mundheld el. Tankeprog.

proverbiöl, ordsprogsagtig.

Proviänt, en, Mundforraad, Levnedsmidler. **proviäntöre**, at, forsyne med **P.**

Providens, en, Forsorg, Forsynlighed; Forsynet; **providentiöl**, tilskikket af Forsynet.

Provincs, en, er, Landafdeling, Statens øvrige Dele i Modsætning til Hovedstaden.

provincsiöl, som bruges i eller hører til **P. Provincsialismo**, n, r, Ord el. Udtryk, der kun er brugeligt i en vis Landsdel el. **P.** [provæng], en fransk By.

Provincsrose, n, r, Rose fra Provincs. **Provisiön**, en, Forraad, især Mundforraad; Forsyning med Levnedsmidler; Godtgørelse for haft Ulejlighed ved en for en anden udført Handel el. Forretning.

Provisor, en, -sörer, første Farmaceut paa et Apotek.

provisorisk, foreløbig, midlertidig, indtil videre **p.** Lov, en Lov, som af Regeringen under paatrængende Omstændigheder udstedes uden at være forelagt Tingene, hvis efterfølgende Samtykke er et Vilkaar for dens vedvarende Gyldighed. **Provisörium**, iet, her, visse Forholds midlertidige Tilstand; en for en Mellemtid indsat Övrighed el. Bestyrelse.

Provokatiön (-sjön), en, er, Udfordring, Udæskning. **provököre**, at, udfordre, fornærme.

Prövst, en, er, højere gejstlig, som i et vist Distrikt er de øvrige gejstliges foresatte; Klosterforstander, Stiftsforstander; Forstanderen for Regensen i København. **Prövsteröt**, ten, ter, gejstlig Ret, som paakender gejstlige Sager som Underret for Landemoderne. **Prövstl**, et, er, en Provsts Embede, Værdighed, Bopæl og Embedsdistrikt. [nært Slægtskab.]

Proximitöt, en, Nærhed, Naboskab;

Prüde (pryd), n, r, skinhellig Snerpe.

prüdo, skinhellig, skinkysk, snerpet.

Pruderl, et, Knibskhed, skrömtet Ærbarhed, snerpet Væsen.

Prudēncö (prydangs) el. **Prudēns**, en, Klogskab, Forsigtighed, Betænksomhed.

Prunk, en, prunkløs, prunke, at.

Pryd, en, pryde, at. Prydelse, n, r.

Prygl, en, e. Prygl, Fl. prygle, at, Prygli, et.

Prytanöion, Raadhuset i det gamle Grækenlands frie Stater, Forsamlingsstedet for **Prytanerne**, Udvalg af Raadet.

præ, for, fremfor, forud for.

Præadamitor, Fl., fossile Organismer, især Mennesker, som hører til en forhistorisk Tid, har levet »for Adam«.

Præbendarius, en, Domherre, Stiftsherre. **Præbende**, t, r, aarlig Indkomst af en gejstlig Stiftelse el. af Jordegods, der er anvist til Indtægt for gejstlige.

Præcōdens, et, -dæns, foregaaende Tilfælde, Kendelse, Dom, som tages til Følge og kommer til at gælde som Rettesnor ved senere lignende Lejligheder.

Præceptor, en, tører, Lærer, Læremester. [**laudābilis**,

præ cōteris, fremfor andre; se ogsaa

Præcipitāt, et, Nedslag, Bundfald. **Præcipitātiōn** (-sjon), en, er, Bundsfældning. **Præcipitōre**, at, bundsfælde; falde til Bunds, sætte sig; overile, forhaste.

Præcis, bestemt, nøje, nøjagtig, punktlig. **Præcisōre**, at, bestemme nøjere. **Præcisīōn**, en, Nøjagtighed, Bestemthed, Punktlighed; fyndig Korthed i Udtrykket.

Prædestinatiōn (-sjon), en Forudbestemmelse; den Mening, at Gud forud har bestemt ethvert enkelt Menneskes Salighed eller Fordømmelse, Naadevalg. **Prædestinōre**, at, forudbestemme.

Prædeterminatiōn (-sjon), en Forudbestemmelse (Guds over de menneskelige Handlinger).

Prædicōre, at, forudsige, spaa. **Prædiktīōn** (-sjon), en, Forudsigelse, Spaadom.

Prædikāt, et, er, den en Genstand tilføjede Egenskab, det, som siges om en Genstand; det el. de Ord af en Sætning, der indeholder det om Subjektet usagte; Titel uden dertil svarende Embede. **P.-sord**, Omsagnsord.

Prædiko el. **præko**, at, Prædiken el. Præken, en, er, Prædikant, en, er, Præk, et.

Prædisponēret, -ede, paa Forhaand anlagt for.

Prædominōre, at, fremherske, være fremherskende, overvejende, have Overhaand.

Præeksistēns, en, er, Forudtilværelse, især Sjælens tidligere Tilværelse før dens Forbindelse med Legemet.

Præfekt, en, er, (i Frankrig) den, som styrer et Departement **Præfektūr**, et, er, en **P.**s Embede, Værdighed, Bolig, Distrikt.

Præforābel, som fortjener at foretrækkes. **Præferōnce** (præferangse), Fortrin, Forrang. **Præforōre**, at, foretrække, give Fortrin. [Eks. Stavelsen mis i mislykket.

Præfiks, et, er, **gram.**, Forstavelse, f.

Præg, et, præge, at. Prægning, en.

Prægnāns, en, Menings-, Begrebs-, Tankefylde. **prægnānt**, vægtig, indholdsrig.

Præjudicō (-dihs), n, **han.**, Skade ved at overtage en Forbindtlighed; **jur.**, Skade, paadragen ved Forsømmelse; Fordom. **Præjudicōre**, at, skade. **Præjudicōret**, ugyl-

dig, om en Veksel, der er præsenteret el. protesteret for sent

Prælāt, en, er, en høj gejstlig.

Præliminārier, Fl. Indledninger, foreløbige Forhandlinger, Overenskomstpunkter ved Kontrakter, Fredsslutninger osv. **Præliminār**, indledende, forudgaaende, foreløbig. **Præliminārēksamen**, Forberedelseeksamen, Realafgangseksamen.

Præludōre, at, gøre Forspil, indlede.

Prælūdium, -iet, -ier, Forspil, især paa Orgel.

Præmeditatiōn (-sjon), en, er, Overlæg, Overvejelse; Forsæt, beraad Hu. **Præmeditōre**, at, overveje forud.

Præmie, n, r, Belønning, Æresløn, Pris; Forsikringsafgift ved Assurance; (i Lotterispil) Bigest. **P.obligationer**, Fl. Forskrivninger paa Statslaan, som amortiseres ved Udtrækning med større eller mindre Gevinster. **Præmiōre**, at, tildele **P.**

Præmissō, n, r, noget forudskikket, forudsat; Forsætning af en Fornufts slutning; Fl. de Grunde, en Kendelse el. Dom er bygget paa. **Præmittōre**, at, forudskikke, forudsende.

Prænumerādo, mod Forudbetaling.

Prænumerānt, en, er, Forudbetaler. **Præ-**

numeratiōn (-sjon), en, er, Forudbetaling.

Prænumerōre, at, forudbetale.

Præokkupēre, forudindtage, bemægtige sig i Forvejen; besætte i Forvejen; forud indtage en mod nogen el. noget.

Præparānt, en, er, Forbereder; Tilbereder (især af Lægemedler). **Præparāt**, et, er, noget tilberedt, kunstig tilberedt anatomisk Genstand; et ved en kemisk Operation vundet Produkt; sammensat Lægemeddel. **Præparatiōn** (-sjon), en, er, Tilberedelse, Tillavning. **Præparōre**, at, forberede; tilberede, tillave. [holdsord.

Præpositiōn (-sjon), en, er, **gram.**, For-Præri, en, er, Benævnelse for de store Sletter i Midten af Nordamerika. **P.hund** = en Slags Murmeldyr.

Prærogativ, et, er, Fortrin, Forret.

Præsens, et, **gram.**, den nærværende Tid, Nutiden. **Præsēt**, nærværende, f. Eks. i Erindringen. [sig se.

Præsētābel, som er skikket til at lade

Præsētatiōn (-sjon), en, er, Fremstilling, Fremvisning, f. Eks. Gymnastikp.; Forevisning af en Veksel. **Præsētōre**, at, fremstille; forestille; forevise (en Veksel, Regning osv.), tilbyde; **mil.**, hilse ved at holde Vaabenet foran sig. **p.** sig, tage sig godt eller ilde ud. [værende.

Præsēntes, Fl. de tilstedeværende, over-

Præsērvatiōn (-sjon), en, Forebyggelse, Forhindren. **Præsērvativ**, forebyggende, forhindrende, beskyttende. **Præsērvativ**, et, er, Forebyggelsesmiddel, Beskyttelsesmiddel. **Præsērvōre**, at, forebygge, afværge; bevare, betrygge.

Præses el. **Præsident**, en, er, den, som har Forsædet, Formand, Forstander, den øverste i et Kollegium, en Ret osv. **præsidiere**, at, have Forsædet, forestaa. **Præsidium**, iet, ier, Forsæde; en **P.s** Embede og Værdighed.

præskribere, at, foreskrive; blive ugyldig (om en Fordring, der har henstaaet visse Aar upaatalt). **Præskription** (-sion), en, er, Forskrift; Fordringers Fortabelse ved, at de ikke i rette Tid er blevne paa-talte.

Præst, en, er, præstelig.

Præstation (-sion), en, er, Ydelse, Pligt-ydelse, Afgift; Kunstydelse, Frembringelse. **præstere**, at, yde, udrede, erlægge, opfylde.

Præsumtion (-sion), en, er, Forudsætning, Formodning, Gisning. **præsumtiv**, formodentlig, som under visse Betingelser vil indtræde. **p.** Tronarving, den, som under visse indtrædende Tilfælde vil komme paa Tronen el. blive Regent.

Prætekst, en, er, Paaskud, Foregivende

Prætendent, en, er, en, som gør For-dring el. Paastand paa noget, især paa en Trone; Kongsemne. **prætendere**, at, fordre, gøre Paastand paa; foregive. **Præ-tension** el. **Protention** (pretangsion), en, er, Fordring, Paastand; Indbildskhed, An-masselse; Paaskud. **prætentions**, fordrings-fuld, anmassende, indbildsk. [Tid.

Præteritum, et, *gram.*, den, forbigangne

prætor plūra, fork. **p. p.**, foruden andet, med mere (især efter Titler).

Prætor, en, tører, (i det gamle Rom) den Øvrighedsperson, der i Rang fulgte efter Konsulerne. **Prætorianere**, Fl. de romerske Kejseres Livvagter. **Prætūr**, et, en **P.s** Embede og Værdighed.

Prævalens, en, Overlegenhed. **prævalent**, overlegen. **prævalere**, at, gælde mere, formaa mere end en anden, have Overvægten, være overlegen.

præventiv, forebyggende, afværgende.

Prove, n, r. prove, at. Prøvelse, n, r.

P. S. = **Postscriptum**.

Psålme el. **Salme**, n, r., aandelig Sang, Lovsang, Kirkesang. **Psalmist**, en, er, Psalmedigter; Forfatteren af de bibelske Psalmer, Kong David.

psūdo, tilsyneladende, urigtig, opdig-tet, falsk, uægte. **pseudonym**, som giver sig et falsk Navn, gaar under et opdigtet Navn. **Pseudonym**, en, er, en, som har antaget et opdigtet Navn, især en saadan Forfatter; et **P.**, dette Navn.

Psyke, n, Sjælen; en Sommerfugl; *myt.*, Amors elskede. **Psykatri**, en, Sindssygdommes lægevidenskabelige Behandling.

psykisk, aandig, Sjælen angaaende; paa Sjælen virkende. **p.e** Sygdomme, Sindssygdomme, Aarssygdomme, Lidelser Sjælelidelse.

Psykolog, en, er, Sjæleforsker, sjæle-kyndig; Sjælelærer. **Psykologi**, en, Sjæle-lære, Lære om Sjælens Væsen, Evner og Egenskaber. **psykologisk**, som angaar, hører til Sjælelæren.

p. t. = **pro tempore**.

Pabertēt, en, Mandbarhed, Könsmoden-hed, mandbar Alder.

publico, offentlig, aabenlyst. **publi-cero**, at, kundgøre, gøre offentlig bekendt; udgive (Skrifter). **Publicering**, en, er, Offentliggørelse. **Publicist**, en, er, Tids-skriftforfatter, Journalist. **publicistisk**, journalistisk, offentliggørende. **Publicitēt**, en, Offentlighed, Kundbarhed.

publik, offentlig, aabenbar. **Publika-tion** (-sion), Kundgørelse, Offentliggørelse, offentlig Bekendtgørelse; Udgivelse af et Skrift osv. **Publikum**, met, Almenheden, Folket; Tilhørere, Tilskuere; Folke-mængde. [32 danske $\frac{1}{2}$.

Pud, russisk Vægt paa 40 russiske = **Pudder**, et. Haarmel, **pūdre**, at, over-dryses med **P**.

Pude, n, r. Pudevaar, et.

Pudel, en, -dler.

Pudēnda, Fl., Skamdelen, Könsdelen.

Pudling, en, *tekn.*, en Behand-ling af Raajærn, der tilsigter at afkulle det.

Puds, et, pudserlig, pudsig.

Puds, en, pudse, at, Pudsning, en.

Pudsefløjte, n, r, *skom.*, Stykke Træ, der bruges til at pudse Saalerne af med.

Pudsehammer, en, -mre, *stenh.*, se **Rifelhøhammer**.

Pudseholt, et, er, *urm.*, Pind af blødt Træ, der benyttes til at rense Taphuller med, *skom.*, Træ til at pudse med.

Pudsekniv, en, e, *kurv.*, Kniv, ^{Pudsefløjte.} hvormed de Spidser, der efter Fletningen stikker frem, afskæres.

pueril, barnagtig, drengagtig.

Puerto, en, *spansk*, en Havn.

Puf, fet, pufte, at, Puffert, en, er.

Puf, fen, fer, Pufærme, t, r.

Pugilist, en, er, Nævekæmper, Bokser.

Pukkel, en, -kler. pukkelrygget, puk-let, -ede.

Pulcinella (pultsjinella), Spasmager, Hansvurst = Polichinel.

Puld, en, e. pul-det, -ede.

Pullort, en, er, *søv.*, to korte Jærnel. Træopstandere paa Dækket, om hvilke et Tov kan gøres fast.

Pullert.

pulmonal el. **pulmonar**, som hører til el. angaar Lungerne. **Pulmonal**, en. Lungebetændelse, Lungeindefekt

Pulpitür, et, er, et ophøjet og aflukket Stolestade i en Kirke.

Puls, en, e, Pulsaare, forsaavidt dens Slag kan føles udvendigt. **Pulsation** (-sjon), en, er, Hjertets og Arteriernes Slag, Puls. **pulsøro**, at, slaa, banke; være i livlig Bevægelse. **Pulsimøtor**, et, -tre, Redskab til at bestemme Aareslagets Styrke og Hurtighed.

Pull, en, e.

Pulverkammer, et, -kamre.

Pulver, et, e, et til Støv forvandlet tørt Legeme; et Lægemiddel i Støvform. **Pulverisation** (-sjon), en, Forvandling til Støv. **pulverisøro**, at, forvandle til P.

Pumpo, n, r, pumpe, at. Pumpning, en.

Punch, en, Punchebolle, n, r.

Punch (pantsj), en, den lystige Person i det lavere engelske Lystspil; Navnet paa et Tidsskrift af muntert satirisk Indhold.

Punctum Analo, t, Slutningspunktum. **P. sällions**, Hovedpunktet, som alt kommer an paa.

Pund, et, pundig, f. Eks. fempundig.

Pung, en, e, Pungdyr, punge ud, at.

punisk, kartagisk. **p.e** Krige, de Krige, som Romerne førte mod Kartagerne.

Punkt, et, er, en bestemt Del, Afsnit, Genstand, Omstændighed, Sag, Post, *geom.*, Grænsen for en Linie. **punktøro**, at, gøre Punkter, Prikker, betegne med Punkter; sætte Vokaler til i Hebraisk; *med.*, foretage et Stik, se **Punktión**. **Punktørkunst**, (hos Malere og Kobberstikkere) et Billedes Udførelse ved fine Punkter, ikke ved Strøg med Penselen eller Streger. **Punktöring**, en, er, Betegnelse med Punkter; ogsaa = Punkterkunst; *spl.*, det, at der af en spids Sten el. lign. bliver stukket Hul paa en Cykles Luftring, saa at Luften slipper ud.

Punktum, met, mer, Prik; Slutningstegn efter en hel Sætning el. Periode; den hele Sætning selv.

Punktión (-sjon), en, er, Stik, Opstikning, Aabning ved Stik. [hed

Punktualitöt, en, Punktlighed, Nøjagtig-

Punktuation (-sjon), en, er, i orientalske Sprog at sætte Prikkerne, d. v. s. Vokalerne.

Punktür, en, *med.* = **Punktión**; *bog.*, de to Jærnstifter paa en Bogtrykkerpresse, hvorpaa Arket fæstes; de derved i Arket stukne Huller (**P.**huller).

Punsol, en, -sler, *tekn.*, lille Staalstang, i den ene Ende forsynet med et indhugget Mærke, til at indhugge Mærker med.

Pupil, len, ler, Aabningen i Øjets Regnbuehinde, »Øjesten«.

Puppo, n, r, hos Insekter med fuldstændig Forvandling, Stadiet før det sidste Hudskifte, hvori det ligger i Dvale uden at tage Føde til sig eller bevæge sig.

pur, ren, skær, ublandet, lutter, bar, klar. **püre**, blot, bare. [og deslige.

Purøo (pyre), n, r, en afsiet Mos af Ærter **pürgativ**, rensende, afførende; et **P.**, Renselsesmiddel. **Purgatorium**, iet, ier, Renselsesed; (i den romerske Kirke) Skærild. **purgøro**, at, rens, afføre.

purificøro, at, rens, lutre. **Purifikation** (-sjon), en, Rensning, Lutring.

Pürim, en, Festdag hos Jøderne (i Marts) til Minde om Hamans Fald og Jødernes Frelse ved Ester og Mardochai.

Purisme, n, Sprogrenhed, Sprogrensesiver; overdreven Iver for at rens Sproget for fremmede Ord, »Maalstræv«.

Purist, en, er, Sprogrenser.

Puritänor, en, e, i England i det 16. og 17. Aarhundrede Tilhænger af **Puritanismen**, en, religiøs Retning, der vilde rens Kirken for Katolikkernes Tilsetninger, og gøre den uafhængig af Staten. Den krævede ogsaa streng Kirketugt.

Pürpur, et, en, violetrød Farve, en Klædning af denne Farve, især en Fyrste-kaabe; figurlig: Kongemagt, Herskermagt; faa Kirkens **P.** betegner i den romerske Kirke at opnaa Kardinalværdigheden.

purro, at, *søv.*, vække.

purulönt, materieagtig, fuld af Materie.

Pus, set, Materie i et Saar.

Pus, et, det lille **P.** Pusling, en, er.

pusle, at. Pusleri, et, er.

Pust, et, puste, at. Pusterum, met.

Püsta, en, (i Ungarn) udstrakt Hede-land og Græsgange, især omkring Floden Teis.

Püstol, en, Bleg, Hede-bleg, Finne. **pustulös**, udslaaet, finnet.

Püstör, en, e, Apparat til at frembringe en Luftström med, især for at faa Ilden til at brænde bedre.

Putrefaktion (-sjon), en, Forraadnelse. **putreficøro**, at, bringe i Forraadnelse. **putrescøro**, at, raadne, gaa i Forraadnelse. **putrid**, raadden, forraadnet.

Pygmøer, Fl., fabelagtige Dværge; Dværgeagtig, især i aandelig Henseende. **pygmøisk**, dværgagtig, meget lille.

Pylades, en, tro Ven og uadskillelig Led-sager af **Örestes**, for hvem han vilde gaa i Døden; deraf: en trofast Ven.

Pýlon, en, -löner, smaa Hjørnetaarne paa Siderne af Indgangen til de ægyptiske og nubiske Templer.

Pynt, en, pynte, at. pyntelig.

Pyntonet, tet, *søv.*, lodret Stang under Bøvsprydet med tilhørende Tov (se Fig. **Fuldrigger**).

pyramidal el. **pyramidälsk**, pyramide-

Puster.

formig, spidstilløbende; uhyre. **Pyramide**, n, r, *geom.*, et Legeme, hvis Grundflade er en ligeliniet Figur og hvis trekantede Sideflader løber oven til sammen i en Spids; en Bygning af denne Form, især hos de gamle Ægyptere, opført til Gravkammer. [bedelse.

Pyrolatri, en, Ilddyrkelse, Ildens Til-

Pyromän, en, er, en, der lider af en sygelig Lyst til Brandstiftelse. **Pyromani**, en, en saadan Lyst.

Pyromanti, en, Spaadom af Ilden, især af Offerilden.

Pyromöter, et, tre, Ildmaaler, Hede-maaler, et Redskab til at udmaale og bestemme høje Varmegrader.

Pyroteknik, ken, Fyrværkerkunst, Fyrværkeri. **Pyrotekniker**, en, e, Fyrværker, som forstaar at tilberede Fyrværkeri, eksploderende og brændbare Stoffer.

Pyrrhussejr, en, e, en dyrekøbt Sejr.

Pythagoras, en, gammelgræsk Vismand, der grundlagde et sædelig-religiøst, politisk Samfund. **Pythagoræer**, en, e, Tilhænger af P. **pythagoræisk**, hidrørende fra P., overensstemmende med hans Lære.

Pythia, en, den erfarne, forstandige; Apollos Præstinde ved Oraklet i Delfi el. Pytho. **pythisk**, Apollo angaaende, ham hellet (et Tilnavn til ham, fordi han havde fædet **Python**, en frygtelig Drage).

pythiske Lege, de Lege, som hvert fjerde Aar højtideligholdtes i Delfi til Ære for Apollo.

Pyttingsvant, et, er, *søv.*, Vant, der fører fra Yderkanten af Mærset ind mod Masten (se Fig. **Mær**).

Pyæmi, en, Blodforgiftning, især en saadan, der er opstaaet fra et Saar.

Pædagog, en, er, Börneopdrager. **Pædagogik**, ken, Opdragelseskunst, Opdragelseslære, Opdragelsesvidenskab. **pædagogisk**, som angaar eller hører til Opdragelsen. [utugtlig Omgang med Dreng.

Pæderäst, en, er, et Mandfolk, som har

Pægl, en, e, at drikke til Pægl.

Pæl, en, e, Pælebro, pæle, at.

Pæon, en, er, Bonderose.

Pæro, n, r. Pæretre, Pærevælling, osv.

Pærekontakt, en, er, *elek.*, en pæreformet Afbryder, i Reglen anbragt i en lang Ledningstraad.

Pøbel, en, den laveste Del af Folket; Mennesker der ytrer Lavhed i Tænke- og Handlemaade. [pind, osv.

Pølse, n, r, Pøsegift, Pølse-Pærekontakt.

Pönitöns, en, Bod, Kirkebod, Bodsvølse; Straf, Pine. **pönitönt**, bodfærdig, angerfuld. **pönitöre**, at, angre: lide Straf.

Q.

Q forekommer kun i Forbindelsen Qu; hvor intet andet er anført, udtales den kv.

qua, som, i Egenskab af, for saa vidt; f. Eks. **qua** Professor, som Professor.

Quadragesima (nemlig dies: Dag), den 40de Dag for Paaske, den første Søndag i Fasten, den 6te Søndag for Paaske.

Quadrige, en, (hos Romerne) en Vogn med fire ved Siden af hverandre forspændte Heste. [ske, hvad der vil.

quand même (kang mæhm), i hvert Fald,

Quärter (kvaarter), et, engelsk Kornmaal, noget over 2 Tønder.

Quartier latin (kartie latæng), Studenterkvarteret i Paris.

quäsi, ligesom, saa at sige, en Slags; tilsyneladende, foregIVEN, for et Syns Skyld.

Quaträin (katræng), et, et lille Digt paa fire Vers.

Queen (kwin), Dronning. **Queens-Bench** (kwins bænsj), se **Kings-Bench**.

que faire (kø fæhr), hvad er herved at gøre?

quel bruit pour une omelette (kæl bryi pur yn aamlætt), hvilken Larm for en Æggekage, hvilke Ophævelser for en Bagatel. [rollig.

quiète (kwjæto), *mus.*, med Rolighed, **Quinquagesima**, en, Søndagen for Faste-lavn, den 50de Dag for Paaske.

qui pro quo, et for et andet, Forveksling, egtl. af to Personer, et X for et U.

quille ou double (kitu dubl), (i Spil) enten intet eller det dobbelte.

qui vivra, verra (ki-), den, der lever til den Tid, vil faa det at se; det vil Tiden vise. [det, der skulde bevises

quod erat demonstrandum, hvilket var **quo-usque tandem**, hvor længe dog (skal vi finde os i det)!

R.

R. = Rex, f. Eks. Kristian R.; (paa Recepter) **rōcipe**; (paa Stilleskiven i Ure **retård** (rōtahr); (ved Termometerangivelser) = **Reamūr**.

Raa, en, er. Raabuk, Raadyr.

Raa, en, Ræer, *sov.*, Stang, der ophænges vandret paa Masten og bærer et Sejl.

raa, Raamælk, Raastof.

Raab, et, raabe, at, raabte, raabt.

Raaber, en, e, *sov.*, et tragtformet Rør til at forstærke Lyden med. [den, raadne, at.

Raad, det, Raadsaar, et, raad-

Raad, et; raade, at, raadelig.

Raage, n, r, Raageæg osv.

Rabarbor, en. Rabarberdraaber, Rabarbergrød.

Rabāt, ten, ter, Afslag, Afkortning paa en Vares bestemte Pris; *skræd.*, Opslag paa Herreklæder, især af en anden Farve; smalt Have- el. Blomsterbed, som løber langs Gangen. **rabattøre**, at, afkorte, slaa af paa.

Rābbi, en, er, el. **Rabbiner**, en, e, jødisk Religionslærer, lovkyndig, skriftlærd, Præst. **Rabbinisme**, n, r, Rabbinernes Læresætninger. **rabbinsk**, hørende dertil. **Rabbinist**, en, er, Kender af Rabbinismen.

rabbiosø, *mus.*, med vild Lidenskab.

Rābios, en, Raseri, Galskab. **R. canina**, Hundegalskab.

Rabulist, en, er, meget snakkende, rænkfuld Jurist; Lovfordrejer, Lovtrækker.

Rāco, n, r, Stamme, Slægt; Art, Slags; Yngel, Slæng.

Rachitis (-ki-), en, den engelske Syge, »dobbelte Ledde. **rachitisk**, lidende af denne Sygdom.

Rad, en, er, radsaa, at, Radsaaning, en.

Rad, en, er, *fisk.*, Væg af Fiskegarn, der sættes lodret i Vandet for at standse Fisken og lede den hen til Rusen el. Bundgarnet.

radøre, at, udskrabe, afkradse; (hos Kobberstikkere) ridse, sætse Figurer. **Radøring**, en, er, Billede, der er trykt med en sætset Plade.

radial, straalet, som har Straaler. **Radiation** (-sjon), en, er, Straalen, Straalekastning.

radikal, rodfæstet, indgroet; oprindeligt; fra Grunden af; Tilhænger af **Radikalisme**, n, Stræben efter fuldstændig Omdannelse og Forbedring af Statsforfatningen, Bestyrelsen osv.

Rādus, ien, ier, ret Linie fra Cirkelens Midtpunkt (Centrum) til dens Omkreds (Periferi).

Raffinādo, n, renset Sukker. **Raffina-**

deri, et, er, Fabrik for Fremstilling af R.

Raffinōmēt (-mang), et, Forfinelse. **raffinøre**, at, rense, forfine. **raffinōret**, renset, forfinet; snedig.

Rafraichissōr (rafræsjisōhr), en, er, lille Flaske med Straaleapparat til at udspjøjte Parfumer el. dugge Blomster med.

Raffer, Fl., almindelig Betegnelse for Stager, Spær og Lægter.

rage, at, Ragekniv, en, Rager, en, e.

Ragōūt (ragu), en, er, Ret af ituskaaret Kød med en krydret Sovs; Blanding

railløre (ra(l)jere), skæmte, spotte, gøre Nar af. **Railleri** (rajeri), et, er, Skæmt, Spot, Drilleri.

Raisōn (ræsaang), en, Fornuft, Indsigt, fornuftig Grund (f. Eks. tage mod R.); Grund, Aarsag. **raisonnābel**, fornuftig, billig; anstændig. **Raisonnōmēt** (ræsaanmang), et, er, Bedømmelse, Dom; Fornuftslutning, Slutningsrække. **raisonnøre**, at, slutte, dømme, bedømme efter Fornuftgrunde; gøre grundløse el. nævisse Indvendinger. **Raisonnēr**, en, er, en, som raisonnerer.

Rājah (radsja), en, er, en ostindisk Stammefyrste.

Rakōt, ten, ter, et med Krudt fyldt Rør, der, naar det antændes, farer højt op i Vejret.

Rakke, n, r, *sov.*, Bøjle, ved hvilken Raa, Gaffel og Bom holdes ind til Masten.

Rakker, en, e, Rakkerknægt, Rakkerkule, osv. [forlige, udson-

rakkemodøre, at, bringe i Orden igen; **Rakle**, n, r, et Aks af ufuldstændige, enkönnede Blomster. **R.træer**, en, Plantefamilie, der indbefatter Pil, Birk og de skaalfrugtede.

rallentādo, *mus.*, nølende, langsommere end forhen.

rallentøre, at, gøre langsommere, forhale.

Ram, et, ramme, at, ramte, ramt.

Ramadān el. **Ramazān**, en, Tyrkernes store Fastetid.

Rāmaskrig, et, tydelig og heftig Harme over noget.

Rambuk, ken, ke, Maskine til at drive store Bjælker ned i Jorden med, f. Eks. til Bolværker.

Rambūs, en Slags Kortspil med mange Spil Kort.

Rambuk.

Rämio, ostindisk og kinesisk Græsart, af hvis Fibre der væves et Stof, som anvendes til Undertøj.

Ramifikation (-sion), en, er, Forgrening, Udbredning i Grene. **ramificore**, at, forgrene sig.

Ramlor, en, e, *jagt.*, Harehannen.

Rampe, n, r, Opkørsel paa en Vold; *teat.*, en Række Lys forneden foran paa Scenen. [fordærve.

ramponere, at, beskadige, ødelægge,

Ran, et, Ransmand, en, rane, at.

Rancüne (rangkybn), en, Nag, indgroet, hemmeligt Fjendskab.

Rand, en, e, *skom.*, Kant af Læder, der forbinder Overlæder og Saal.

Randkniv, en, e, *skom.*, Kniv, hvormed det af Randen skæres bort, der stikker frem efter Sammensyningen.

Rang, en Række, Orden; Stand, Værdighed. **rangere** (rangsjere), at, ordne, stille i Række, anvise Plads; indtage en Plads. **Rangering** (rangsjerling), en, er, Ordnen, Ordning.

Rangel, en, *nsk.*, Svir.

Rangle, n, r, *kurv.*, Ben til en Stol el. lign., der er beklædt med en tyk Fletning.

ranimere, at, oplive, opmuntre, opfriske.

rank, *søv.*, kaldes en Baad, der let kæntrer.

Ranke, n, r. ranke sig, at.

ransage, at, Ransagelse, Ransagning.

Ransel, en, sler, en Slags Lædersæk til at have Tøj i paa Rejse.

Rapacitet, en, Rovgerrighed, Gridskhed.

Rape, en, grovtreven Snustobak.

Raport, en, er, *mil.*, Vogn til at transportere Fæstningskanoner paa.

rapid, hurtig, hastig, rivende, strid,

Rapiditet, en, Hastighed, rivende Hurtighed.

Rapir, en, er, Fægtekaarde til Fægteovelse. [som Ænder.

rappe, at, frembringe en Lyd

Rappel, len, Tilbagekaldelse, Hjemkaldelse; Tegn med Trommen eller Hornet for Soldaterne til at samles om Fanen eller at træde i Gevær. **rapellere**, at, kalde tilbage, hjemkalde. **Rskrivelse**, den officielle Skrivelse, hvorefter en Gesandt kaldes tilbage.

Rapport, en, er, Beretning. Efterretning, Melding, især i Politi- og Militærvæsenet; Forhold, Vekselforhold, Forbindelse, Sammenhæng. **rapportere**, at, melde, berette; give hemmelig Underretning.

Råps, en, Plante af Kaalslægten, som dyrkes for dens olieholdige Frøs Skyld.

Rapsøder, Fl., omvandrende Folkesam-

Randkniv.

Rapir.

gere hos de gamle Grækere, der Især foredrog de enkelte homeriske Sange. **Rapsodl**, en, er, Brudstykke af et større Digt især af Homers Heltedigte; et Værk, der bestaar af samlede Brudstykker; i moderne Poesi et Digt, udsprunget af en el. anden Sansbegejstring, f. Eks. Kærlighed; i moderne Komposition et Musikstykke (især instrumentalt), der er sammensat af Folkemelodier. **rapsodisk**, løsreven, bestaaende af Brudstykker. [Vrede, Raseri.

Råptus, en, er, Anfald af Afsindighed.

Raritét, en, er, Sjældenhed, Kostbarhed.

rase, at, rasende, Raseri, et.

rasere, at, jævne med Jorden; sløjfe, nedrive (Fæstningsværker).

raske sig, at, *bag.*, hæve sig (om Dej).

Rasp, en, e. raspe, at, Rasphus, et.

rassemblere (-sangbiere), at, samle, bringe sammen.

rassurant (rassyrang), beroligende, trostelig, som indgyder Mod igen.

Rast, en, er, *tekn.*, den nederste Del af Højovnen.

Rastrål, en, er, femdobbel Ridsepen til at trække Nodelinier. **rastrere**, at, trække Nodelinier.

Rasur, en, Udsettelse, Udskrabning (i Skrifter); et udskrabet Sted.

Rat, tet, ter, *søv.*, et lodret stillet Hjul,

Rat.

om hvis Aksel der er lagt Kæder fra Roret, og hvorefter Roret drejes.

Råte, n, r, enhver enkelt forholdsmaessige Andel i el. Bidrag til noget. **Råter**, Fl., Andele, Betalingsdele. **Råtebetaling**, Betaling, som sker delvis til visse bestemte Tider.

Råttåns, en, Likør af friske Frugtsafter med Til sætning af Vinaand, Sukker og Krydderi.

ratificere, at, samtykke i, bekræfte, stadfæste. **Ratifikation** (-sion), en, er, Samtykke, Bekræftelse, Stadfæstelse, f. Eks. Regentens Stadfæstelse af en foreløbig afsluttet Traktat.

Ration (-sion), en, er, affelt Maal el. Part, Portion; een Dags Føde for hver Mand, een Dags Foder til hver Rytterhest.

rationæl, fornuftig, fornuftmaessig; som

lader sig fuldkommen udregne. **Rationalisme**, n, den Grundsætning i alle Domme og Handlinger at følge Fornuften; Fornufttro, Fornuftreligion. **Rationalist**, en, er, som forkaster Aabenbaringen og udleder sin Tros Lærdomme og Grundsætning for Fornuften. **Rationalitet**, en, Fornuftighed, Fornuftmæssighed, Beregnelighed. [videnskabelig, grundig.

rational, grundet paa Fornufterkendelse;

Rav, et, ravgul, Ravperle.

Ravage (-vasj), n, r, Ødelæggelse, Forstyrrelse.

Ravelin (ravelin, ravlæng), en, er, Forskanse, Udenværk foran en Bro og Port.

Ravn, en, e. Ravnefader, osv.

Ravndug, et, en Slags svært Hampe-lærred eller fint Sejldug.

Rayon (ræjaang), en, Straale; *mil.*, en lige Linie fra en Fæstnings Midtpunkt til Bolværkets Spids; det imellem en saadan Linies Endepunkter beliggende Rum el. Omfang; Omkredsen af det, der ligger inden for Fæstningens Skudvidde.

Razzia (ratsja), en, er, Strejftog, Plyndringstog; Jagt paa Løsgængere o. desl.

re-, en Forstavelse med Betydningen: tilbage, igen, paany; imod, om.

Reagens, et, er, modvirkende el. tilbagevirkende Ting; *kem.*, Stof, som ved de Forandringer, det selv undergaar, el. ved de Virkninger, det frembringer, tilkendegiver visse Stoffers Tilstedeværelse og Natur. **reagöre**, at, tilbagevirke, modvirke; göre Modstand; *kem.*, give sig til Kende, f. Eks. **reagöre** surt, have en sur Smag; farve **Reagenspapir** (= Lakmuspapir) rødt.

Reaktion (-sion), en, Modvirkning, Tilbagevirkning; Stræben efter at tilbageføre el. Tilbageførelse af den forrige (forældede og daarlige) politiske Tilstand i Staten. **reaktionær**, modstræbende, modvirkende, tilbageførende. En **reaktionær**, en, som stræber efter at tilbageføre den gamle Tilstand i Statslivet.

real, som hører til el. vedkommer Sagen, tinglig (modsat personlig); virkelig, tilværende (modsat *ideel*). **R.værdi**, Sagværdi, virkelig Værdi, f. Eks. Mønters virkelige Værd (mod. **Nominålværdi**, det **reåle**, det virkelige, sande, virkelig tilværende.

realisåbel, som kan realiseres. **Realisation** (-sion). **Realisöring**, en, er, Iværksættelse, Udførelse; Salg, Gören i Penge. **realisöre**, at, udføre, iværksætte; sælge, göre i Penge.

Realismo, n, den filosofiske Lære, at Tingene virkelig er til, uafhængig af vore Forestillinger og uden for disse; (i Kunst og Litteratur) den Retning, som hævdar Troskaben mod den ydre Virkelighed og skyr den fri Komposition. **Realist**, en,

er, Tilhænger af denne Lære; den, som ynder Undervisningen i Sagkundskaber fremfor Dyrkningen af de lærde Sprog; Elev i en Realskole. **realistisk** som tager Hensyn til det væsentlige, nyttige og især til det ydre, virkelige. [sig selv.

realiter, virkelig, i Gerningen, i og for **Realitet**, en, er, Virkelighed, Væsentlighed; væsentlig Beskaffenhed; en Sags egentlige Genstand.

reassumöre, at, optage igen, foretage paany. **Reassumtion** (-sion), en, er, Foretagelse paany (af en til Dom optagen Sag, af et til Slutning optaget Bo).

Reassurånce (-rangse), n, Genforsikring; det, at et Forsikringsselskab forsikrer hos et andet for i paakommende Tilfælde at kunne dække sit Tab.

Reaumürs Termometer (Reomyhrs), det hos os sædvanlig brugte Termometer, som har 0 ved Frysepunktet og 80 ved Kogepunktet.

Reb, et, Rebslager, en, e, Reberbane, n, r.

Reb, rebe, at, *sav.*, se Rev, rev.

Rebel, len, ler, Oprører. **rebellöre**, at, göre Opstand, Oprör, vise sig opsetsig. **Rebellion**, en, er, Oprör, Opstand. **rebölsk**, oprörsk, opsætsig, genstridig.

reböndöre (-baangdere), at springe op igen (om Kugler og Bolde).

Rebus, en, er, Billedgaade, Gaade sammensat af Bogstaver, Ord og Billeder.

Reconsent, en, er, Bedømmer af Bøger og Skrifter, Kunstdommer. **reconsöre**, at, offentlig anmelde og bedømme et Skrift. **Reconsion**, en, er, Bedømmelse, bedømmende Anmeldelse af et Skrift.

recönt, frisk, ny.

Recepisse, n, r, *han.*, Modtagelsesbevis for modtagne Varer el. Penge.

Recept, en, er, Forskrift til at tilberede noget efter, især Lægemedler.

Reception (-sion), en, er, Modtagelse; Optagelse i et Samfund.

receptiv, skikket til at modtage Indtryk, især fra Omverdenen. **Receptivitet**, en, Modtagelsesevne.

Recös, sen, ser, Forlig, Fordrag; endelig Overenskomst; i Danmark fra Frederik den 1stes til Kristian den 4des Tid Benævnelse for almindelige Love.

Recherche (rösjärsj), n, r, Undersøgelse; Efterforskning, Eftersøgelse, Efterspörgsel. **recherchöre** (rösjärsjere), at, undersøge, efterforske, eftersøge.

rechts, *rebl.*, höjre. Naar Hjulet drejes til höjre, faar Rebet rechts Runding.

Recidiv, et, er, Tilbagefald i en Sygdom.

reçipe (paa Recepter) forkortet **Rp.** tag. **Receptient**, en, er, Optager, Modtager; Glasklokke ved Luftpumpe; *kem.*, Glas el. Kar, der er sat i Forbindelse

med en Destillerkolbe, for at Destillatet derved kan fortættes.

Reciprocitet, en, Gensidighed, gensidigt Forhold; Vekselforhold. **reciprök**, vekselstidg. gensidig.

Recit (rest), en, Fortælling, Beretning, Skildring. **recitādo** (retsj-), *mus.*, recitativmæssig, halv talende. **Recitation** (resitasjon), en, er, Oplæsning, Fremsigelse, Foredrag. **Recitativ**, et, *mus.*, den Art Sang, hvor Melodi og Takt træder tilbage for Ordenes naturlige Betonning og Tonefald, i ældre Operæer ofte som Indledning til en Aria. **recitöre**, at, fremsige, foredraget oplæse; Rettele.

Reconciliation (-sjon), en, Forsoning, Ulsønning, Færligelse. **reconciliöre**, at, *romans Rytgen*.

Reconnaissance (rökaanæangs), en, Anerkendelse, Paaskønnelse, Erkendtlighed, Taknemmelighed. **reconnaissānt** (rökaanæangs), skönsom, erkendtlig, taknemmelig.

Recal (kyl), en, Tilbagestød, Tilbageløb (*hanovers Hussers ved Affyringen*).

Red, en, Ankerplads i Havet i Nærheden af Kysten, hvor Skibe kan finde Læ.

Redaktion (-sjon), en, er, Anordning, Udgivelse af et Tidsskrift; Maaden, Formen, hvori Udkastet til noget (f. Eks. til en Lov) affattes; Redaktøren, Redaktørerne; Stedet, hvor Redaktionen besörges, **Redaktör**, en, er, den, der ordner og udgiver et Tidsskrift.

Redän (rödang), en, er, et Befæstningsværk, hvis to Sider danner en udadværende Vinkel.

redde, at, Redning, en.

Rede, n, r, Redebygning, en.

Rede, at, redebon, ne, Redekam, men. Redakab, et, er.

Redemtion, **Redemption** (-sjon), en, er, Tilbagekøben, Indløsning; Befrielse, Udfrøelse; Frelse, Forløsning. **Redemptor**, en, törer, Befrier, Frelser, Forløser.

Reder, en, r, Rederi, et, er.

Redif, tyrkisk Landeværn. [fatte.

Redigöre, at, samle, ordne; udgive, af-

Redingöte (rödænggaat), n, r, lang, to-radet, sort Frakke. [kelig.

redoutäbel (rödutabel), frygtelig, skræk-

Redönte (rödut), *mil.*, n, r, lille mangelkantet, til alle Sider lukket Befæstningsværk.

redressöre, at, sætte i Stand igen, bringe i Rigtighed og Orden igen, göre godt igen, oprette, raade Bod paa. [stærke.

redublöre, at, fordoble, formere, for-

reducöre, at, tilbageføre; forringe; formindske; fremstille i formindsket Maal; indskrænke; nedsætte (Mønters Værdi); beregne fremmed Mønt, Maal el. Vægt efter indenlandsk. f. ad el. **in absurdum**, vise det urimelige el. latterlige i en an-

dens Paastand. **Reducering** el. **Reduktion** (-sjon), en, er, Tilbageførelse til den forrige, oprindelige, sædvanlige Tilstand; *mat.*, Omdannelse af en Slags Størrelser til en anden; (i Regning) Maaden at bringe større Navn (f. Eks. Krone, Pund) til mindre (Øre, Kvint); Sammenligning af forskellige Landes Mønt, Maal og Vægt; Formindskelse, Fremstilling af en Figur efter en mindre Maalestok; Nedsættelse af Prisen; Indskrænkning.

Reduit (redyl), en, et mindre Befæstningsværk inde i et større.

Reel (rihl), en, skotsk Dans.

röel (re-äl), virkelig, væsentlig; paa-lidelig, ærlig, retskaffen. **Reellitet**, en, Redelighed, Retshaffenhed.

Refektorium, iet, ier, Spisesal i et Kloster.

Referat, et, er, Beretning, Foredrag af en Sag; det foredragne. **Referance** (referangse), n, r, *han.*, Anbefalingsbrev fra, Henvisning til ansete Huse. **Referant**, en, er, den, der aflægger Beretning; særlig om den, der for et Dagblad møder ved offentlige Lejligheder og i Bladet giver Beretning om disse. **referöre**, at, berette, fortælle. **referöre** sig til, henholde sig til, beraabe sig paa; henvise til, staa i Forbindelse med.

Refleks, en, er, Genskin, Afglans. **Refleksion**, en, er, Tilbagekastning, Genstraaing, Genskin; Tilbageblik, Eftertanke, Overlæg, Overvejelse; Bemærkning. Fl. Betragtninger. **röfleksiv**, tilbagevirkende, tilbagesigtende. **reflektöre**, at, tilbagekaste (Lysstraaaler); give Genskin; overlægge, overtænke, overveje; f. paa, agte paa, tageHensyn til. **Reflektor**, en, törer, et Legeme (f. Eks. et Spejl, en blank Metalplade), der kaster Lysstraaalerne tilbage.

Reform, en, er, Omdannelse, Forandring, Forbedring. **Reformation** (-sjon), en, er, Kirkeforbedring. **Reformator**, en, törer, Omdanner, Kirke- el. Religionsforbedrer, Trosrenser. **reformöre**, at, omdanne, forbedre. **reformörte**, Fl., Tilhængere af den ved Calvin og Zwingli forbedrede Troslære.

Refrän (röfræng), et, er, Gentagelses-sætning; et Vers el. Rim, der gentages i Enden af hver Strofe i en Sang, Omkvæd.

Refraktion (-sjon), en, er, Lysstraalernes Brydning. **Refraktor**, en, törer, Straalebryder, en Kikkert, der bevirker Forstørrelsen ved Brydning af Lysstraaalerne.

Refüge (röfysj), n, r, en lidt ophöjet Plads midt paa Gaden, hvor Fodgængere kan være i Sikkerhed for Vogne.

Refugium, iet, ier, Tilflugtsted, Asyl.

refundöre, at, tilbagegive, erstatte.

refusöre (-fysere), at, afslaa, nægte, frabede sig, undslaa sig for.

Refutation (-sjon), en, er, Gendrivelse. **refutøre**, at, gendrive.

Regale, t, -lier, kongelig el. landsherrelig Forrettighed; Tegnene paa den kongelige Værdighed (Krone, Scepter, Sværd, Rigssæble). **regaløre**, at, beværte prægtig, tildele rigelig.

Regård (røgahr), en, Hensyn, Betragtning; Opmærksomhed, Agtelse, Ærbødighed. **regårdøre**, at, bemærke, iagttage; tage Hensyn til, agte paa.

Regatta, en, er, Vædderoning med Gondoler (især i Venezia) el. andre Fartøjer, Kaproning el. Kapsejlad.

Regel, en, gler, regelret, te, osv.

Regeneration (-sjon), en, Genoprettelse, Genfødselse, Omdannelse, Fornyelse. **Regeneråtor**, en, tører, Genopretter, Fornyer. **R. oven**, Ovn, i hvilken den nedadgaende kolde Luft opvarmes og den bortgaaende hede Luft passerer en **R.**; Ringovn til Teglbrenning. **regonorøre**, at, genføde; omskabe, omdanne, forny.

Regøssøn, en offentlig Bygning i København, oprettet 1623 af Kristian d. 4de, hvor 100 uformuende Studenter nyder fri Bolig og Pengeunderstøttelse. **Regonsiører**, en, e, Student, der har Bolig paa **R. R. præst**, den Professor, der bestyrer Regensen.

Regent, en, er, Regentskab, et, er. **regøre**, at, styre, lede; herske, beherske. **Regering**, en, er, Styrelse, Herredømme; den styrende Magt i en Stat og de styrende Personer.

Regime (resjim), Statsforvaltning, Regering, Regeringsform; Forskrifter for Levemaade, Diæt.

Regiment, et, er, *mil.*, Hærafdeling, bestaaende af een el. flere Batailloner, Eskadroner el. Batterier.

Regimænte, t, r, ensidig udviklet Herredømme, (f. Eks. det preussiske **R.**).

Regina, en, Dronning. [kreds, Luftlag.

Region, en, er, Egn, Landskab; Luft-

Regissør (resjisør), en, er, den, som forestaar Stykkernes sceniske Anordning og besørger den daglige Forretningsorden ved et Teater.

Registør, et, stre, Fortegnelse over flere sammenhørende Genstande, Ordfortegnelse, Indholdsliste, alfabetisk ordnet Fortegnelse over de i en Bog indeholdte Ord el. Artikler med hosføjet Sidetal, der angiver, hvor de findes i Bogen; den Skyder, som aabner til et bestemt Pipe- el. Stemmesystem ved Orgler; i Sangstemmen om de efter deres Frembringelsesmaade forskellige Arter af Toner (Brysttoner, Følsetoner); *bog.*, den nøjagtige Dækning af Kolumnerne paa begge Sider af Arket (>holde **R.**).

Registråtor, en, -tører, en, som indfører, ordner og opbevarer Akter og Dokumen-

ter. **Registråtor**, et, er, retslig Indførelse, Optegnelse; retslig Indskrivningsbog; Stedet, hvor Optegnelsen sker; Opbevaringsstedet for Dokumenter. **registrøre**, at, indskrive, føre til Bogs; (ved Orgel) vælge og forbinde flere Stemmer (Registre).

Reglemønt (-mang), et, er, Forskrift, Anordning. **reglementøret**, forskriftmæssig. foreskrevet.

Reglæt, ten, ter, *bog.*, Metalstrimmel, der lægges mellem Linjerne i Satsen for at frembringe Mellemrum imellem dem.

Regn, en, Regnvejr, regne, at.

Regna firmat pietas, Gudsfrygt styrker Land og Rige (Kristian den 4des Valgsprog) forkortet **R. P. P.** [et, er,

regne, at, Regning, en, er, Regnskab,

Regros, en, Krav om Skadesløsholdelse hos Tredjemand paa Grund af særlig Forpligtelse for dennes Vedkommende. **R. gressiv**, tilbageskridende, tilbagegaaende. **regrossøre**, at, tage **R.**, holde sig skadesløs.

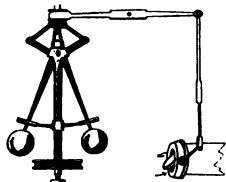
Regula, Rettesnor, Forskrift. **Regula de tri**, Regelen om tre Forhold; Proportion el. Forholdsregel, hvorefter man af tre Led kan finde det fjerde ubekendte.

Regularitæt, en, er, Regelmæssighed, Rigtighed.

Regulativ, et, er, Forskrift, Anordning, Bestemmelse. **regulativ**, ordnende. **reguløre**, at, bringe i Orden; fastsætte, bestemme; **reguløre** et Ur, bringe det til at gaa rigtigt. **Regulering**, en, er, Ordning, Bringen i Orden.

Regulåtor, en, tører, *tekn.*, Apparat til Regulering af en Maskines Hastighed.

regulær, regelret. regelmæssig, **F.** Figur, en Figur, hvis Sider og hvis Vinkler alle er lige store.

Regulator paa en Dampmaskine.

Rehabilitation (-sjon), **Rehabilitøring**, en, er, Genindsættelse i den forrige Tilstand; Æresoprejsning. **rehabilitøre**, at, genindsætte i den forrige Stand, Værdighed, Embede.

Reif, *tysk*, en, er, ringformig Prydelse paa Søjler; Nøglekammen og de tilsvarende Stykker i Laasen.

Reine (ræhn), Dronning. **Reineclåude** (rænklohdd), n, r, en Slags grønne Blommer. **Reinøtte** (rænøtt), n, r, en Slags Æbler.

Reiteration (re-iterasjon), en, er, Gentagelse. **reiterativ**, gentagen, som sker paany. **reiterøre**, at, gentage, forny.

Reje, n, r. Rejefangst, osv.

Rejevost, en, e, en Slags stor Reje.

Rejevov, en, e, *fisk.*, Redskab til at fange Rejer med.

rejøkt, forkastet, afvist, bortvist, især fra en Eksamen (gaa r.). **Rejæktion** (-sjon), en, er, Forkastelse. Afvisning. **rejicëre**, at, forkaste, afvise, bortvise.

rejfe, at, *smed.*, file en Kant af Jærn.

Rejfklo, en, kløer, *smed.* Filklo, i hvilken det iskruede Jærn sidder skraat, saa at Kanten kan files af ved at føre Filen vandret.

rejse, at, te, t. Rejsegilde, t, r. Rejsning, en, er.

rejse, at, te, t. en rejsende. Rejse, n, r.

Rejsebom, men, me, *tøm.*, Bom, der bærer et Hejseværk.

Rejsning, en, er, *søv.*, Fællesbenævnelse paa Master, Sejl, Takkelage.

Røk, en, *gym.*, Svingsstang, en vandret anbragt, rund Jærn- el. Asketrængstang af ca. 3 Alens Længde, om hvilken nogle af de mest sammensatte Øvelser udføres.

Rekapitulatiøn (-sjon), en, er, kortfattet Gentagelse af Hovedindholdet el. Hovedpunkterne. **rokapitulëre**, at, gennemgaa igen Hovedindholdet: gentage kortelig.

Reklama, et, el. **Reklamatiøn** (-sjon), en, er, Tilbagefordring; Indsigelse; lovlige Paataale. **reklamëre**, at, tilbagefordre, gøre Paastand paa; gøre Indsigelse imod.

Reklame, n, r, opsigtvækkende Maade at avertere paa. **reklamëre** med el. gøre R. for, avertere paa en saadan Maade.

roknoscëre, at, udforske, udspejde, indhente Kundskab om. **Reknoscëring**, en, er, Udspejden, især af en fjendtlig Hær.

Rekommendatiøn (-sjon), en, er, Anbefaling. **rekommandëre**, at, anbefale, anprise. **rekommandëre** sig, at, anbefale sig, gaa bort, forlade Selskabet. **rekommandëret** Brev, anbefalet Brev, for hvilket der betales særlig Porto.

Rekonstitutiøn (-sjon), en, Genoprettelse.

rekonstruëre, at, genopbygge; forme paany. **Rekonstruktïøn** (-sjon), en, er, Genopbyggelse.

Rekonvalëscëns, en, Helbredelse, Helbredelsesperiode. **Rekonvalëscënt**, en, er, en, som kommer sig af en Sygdom.

Rekërd, en, er, *spl.*, den korteste Tid, der er brugt til et Væddeløb af en bestemt Længde, eller den største Vejlængde, der er gennemløbet i en bestemt Tid.

Rekreatiøn (-sjon), en, Vederkvælgelse, Forfriskning, Opmuntring, Adspredelse. **rekrëre**, at, opfriske, opmuntre, vederkvæge.

Rekriminatiøn (-sjon), en, er, Modbeskyldning, Modklage. **rekriminëre**, at, gøre Modbeskyldninger, fremkomme med Modanklage.

Rekrüt, ten, ter, en nysudskreven el. nylig hvervet Soldat. **rekrütëre**, at,

hverve el. udskrive nyt Mandskab. **Rekrütëring**, en, er, Hvervning, Fuldtaliggørelse af Krigsmandskab.

Rëktangël, en, gler, retvinklet Firkant, hvori de to og to modstaaende Sider er lige store. **rektangulër**, retvinklet.

rektiñcëre, at, rette, berigtige; lutre, rense gentagne Gange.

Rëktor, en, törer, Bestyrer, Forstander især af en lærd Statskole. **R. magnificus**, den Professor ved et Universitet, der efter Omgang el. Valg fører Forsædet i Konsistorium. **Roktorät**, et, er, en R. s Embede, Værdighed.

Rekurrent, en, er, en, som søger Hjælp, tager sin Tilflugt. **rokrërrëre**, at, tage sin Tilflugt til, holde sig til; (om Sygdomme) komme igen.

Rëkviëm, et, en Sjølemesse for de afdøde og den dertil hørende Musik.

Rëkviënt, en, er, den, der ansøger om retslig Bistand; den, der rekvirerer. **rokvirëre**, at, forlange udleveret, bestille (Varer). **Rekvisitiøn** (-sjon), en, er, Ansøgning; Bestilling; Fordring om at faa noget leveret.

Rëkvisit, tet, ter, Fornødenhed, fornødet Tilbehør.

Relatiøn (-sjon), en, er, Beretning, Hensyn, Høseende, Forhold, Samkvem. **rëlativ**, kun gældende i Forhold til noget andet (modsat **absolut**); afhængig. **rëlative** Begreber, gensidige Begreber, f. Eks. stor og lille. lang og kort; *gram.*, tilbagevisende. **Relativitët**, en, er, Forholdsmæssighed til noget andet.

rëlatë rëttëre jeg fortæller kun, hvad mig er fortalt, saaledes som jeg har hørt det (uden at indestaa for Sandheden deraf).

Relëgatiøn (-sjon), en, er, Forvisning, Landsforvisning; Bortvisning fra et Universitet. **relëgëre**, at, forvise, bortvise, bortjage.

Reliëf (reljæf), fet, fer, ophøjet fra Fladen fremragende Arbejde i Marmor, Metal, Træ osv. (**Bær.**, **Hautr.**); Glans, Anseelse. **R.kört**, Landkort, der i ophøjet Tryk fremstiller Jordoverfladens Forhøjninger, Fordybninger osv. **R.tryk**, ophøjet Tryk for blinde, læselig ved Befølelse.

Religiøn, en, er, Tro paa en Gud eller flere Guder; den paa en saadan Tro grundede Gudsdyrkelse. **religiøs**, gudfrygtig, from, som hører til Gudstjenesten. **Religiøsitet**, en, Gudsfrøgt, et gudhengivent Sind.

Relikvië, n, r, Levning, især levnedes Legemsdele, Klædningsstykker osv. af Helgene og Martyrer; Genstande, der minder om kære afdøde eller om meget agtede Mennesker.

Rëm, men, me. Rembøjle osv.

remarkäbel, mærkværdig, værd at lægge Mærke til.

rembursøre (rang-), at, *han.*, godtgøre, dække. **Rembursøring**, en, er, Dækning for en trukken Veksel. [Redskab.

Remédium, iet, ier, Hjælpemiddel. **Rémingtonriffel**, Bagladeriffel, indført i Skandinavien som »Bagladeriffel af 1867«.

Reminiscens, en, er, Erindrings; noget, som er øst af Erindringen, som er taget af andres Værker.

romis (römi), opsat, udsat; (i Skakspil og nogle Kortspil) uafgjort, hverken vundet eller tabt; (i L'hombre) enkelt tabt, kun een Bet; en **R.**, en enkelt Bet.

Remise, n, r, Skur, Vognskur.

Remisse, n, r, *han.*, Pengesending, Vekselsending; Betaling ved afsendte Penge el. Veksler.

Remittønd, en, er, uafsat Bog, som tilbagesendes Forlæggeren. **Remittønt**, en, er, Oversender, Indsender; *han.*, den, som oversender en af ham købt Veksel for at erholde det paalydende Beløb betalt; den, til hvis Ordre en Veksel er udstedt. **remittøro**, at, tilbagesende, tilstille igen; oversende Penge eller Veksler som Betaling.

Remonstranter, Fl., se **Arminianere**.

Remonstratiön (-sjon), en, er, Modforestilling, Indvending. **remonstrøro**, at, gøre Modforestillinger, indvende.

Remönte (römaangt), n, Fuldstændiggørelse af Udrustningen, især af Krigsheste, Forsyning med ny Heste; deraf: **R.host**, Erstatningshest. **remontøro**, at, forsyne med nye Heste; gøre bereden igen. **remontørende** Roser el. **Remontän-ter**, Roser, som blomstrer igen samme Aar.

remplacöre (rangplasere), at, sætte i Stedet for; træde i ens Sted.

Remuneratiön (-sjon), en, er, Gengældelse, Vederlag, Belønning. **remunerøro**, at, gengælde, belønne.

Ren, en, er, Rensdyr, et.

ren, renlig, rense, at. Renselse, n, r. Rensning, en, er.

Renaissänce (rönäsangse), n, egtl. Genfødelse; den Tid i Europas Historie (i det 15. Aarh.), da den klassiske Lærdom og Kunst genopblomstrede; *ark.*, den Stil, som afløste den gotiske.

Rencöntrö (rangkaangtr), n, r, Sammenstød, tilfældigt Møde; Tvist, Trætte.

Rend, et, rende, at, rendte, rendt. Rende, n, r. Renderi, et. [se **Kæde**.

Rendogara, et, el. **Rending**, en, *øst.*, **Rondøx-vöus** (rangdevu), et, aftalt Sammenkomst, Stævne, Stævnemøde.

Renogät, en, er, frafalden, især en Kristen, der er gaet over til den muhamedanske Tro; en, der i politisk Henseende svigter Parti.

Renömmö, et, Rygte; Navnkundighed. **renömmöret**, ede, bekendt. **Renömmist**,

en, er, Pralhans og Slagsbroder ved tyske Uiversiteter.

Renönce (ronaangs), n, r, (i Kortspil) Mangel paa Kort af en vis Farve. **renöncöro**, at, give Afkald paa. **R.**, sig i en vis Farve, kaste alle Kort af den Farve bort.

Renovatiön (-sjon), en, egtl. Fornylse; Bortskaffelse af Affald (**Dagr.**) og Ekskrementer (**Natr.**) fra Husene i en By. **renöväro**, at, forny, borttage Affald osv.

renöväro, at, *farv.*, komme det indigofarvede Garn i et Svovlsyrebad for at udtrække den Kalk, det har optaget i Indigobadet.

rentäbel, fordelagtig, indbringende. **Rentabilität**, en, det at være indbringende, at betale sig.

Rente, n, r, Afgift af en laant Kapital. **Rentes** (rangt), Fl. den franske Stats Gældsobligationer. **Livrente**, forhøjet Rente af en Kapital for Udlaanerens Levetid, mod at Kapitalen ved hans Død tilfalder Rentegiveren. **Rentiör** (rangtje), en, er, Kapitalist, der lever af sine Renter.

Renunciatiön (-sjon), en, Afkald, Afstaaelse. [styrte.

renvärsöre (rang-), at, kuldkastrø, om-
Reöl, en, er, Møbel, der bestaar af Boghylder. [for at rense Jorden.

reöle, at, kulegrave, grave dybe Grofter
Reorganisatiön (-sjon), en, er, Genindretning, Genoprettelse. **reorganisöre**, at, indrette paa ny.

Reparatiön (-sjon), en, er, Istandsættelse. **reparøro**, at, udbedre, istandsætte.

repartöre, at, fordele, ligne. **Repartitiön** (-sjon), en, er, Fordeling, Ligning.

Repertoire (röpertoar), t, r, Fortegnelse over de Stykker, der opføres paa et Theater; foreløbig Ansættelse af Skuespil for en Uge. **Repertorium**, iet, ier, Bog, der indeholder en Samling af alt, hvad der angaar et vist Emne eller Fag.

repötöre, at, gentage; læse et Pensum igen. **Repötörgeväv**, Magasingevær, der kan afgive flere Skud hurtigt efter hverandre. **Repötörur**, Lommeur med Slagværk, som ved et Tryk paa en Fjeder giver Time- og Kvarterslag. **Repetitiön** (-sjon), en, er, Gentagelse, Genlæsning; *teat.*, Prøve. **Repetitör**, en, er, *teat.*, den, der ved Indstuderingen af Balletter og Syngespil udfører Musikken og dirigerer ved Opførelsen.

replicöre, at, svare, gøre Indvending. **Replik**, ken, ker, i Skuespil hvad en Skuespiller siger paa een Gang; *jur.*, Aktors Svar paa Defensors Tale.

Reporter, en, e, Journalist, hvis Hverv er at samle Nyheder til et Blad.

Repös (röpo), en, er, *löm.*, Trappeafsats. **Fast** kaldes Reposen ved Etagerne, **lös** Reposen imellem Etagerne.

Repressalier, Fl., Gengæld; Tvangsmidler for at faa Erstatning for en tilføjet Fornærmelse.

Repression, en, Undertrykkelse. **røpressiv**, hemmende, undertrykkende.

Reprimande (reprimgang), n, r, Irettesættelse. **reprimandere**, at, irettesætte, skænde paa.

Reprise (røprihs), n, r, Gentagelse af en Hoveddel af et Musikstykke; Genoptagelse af et ældre Teaterstykke.

reproducere, at, frembringe igen. **Reproduktion** (-sion), en, er, Gengivelse (f. Eks. af et Maleri ved et Fotografi); Frembringelse paa ny; Forplantning. **røproduktiv**, genfrembringende, forplantende.

Repræsentant, en, er, en, som forestiller el. træder i Stedet for en anden el. flere andre; en Afsending (deputeret) til en Stænderforsamling. **Repræsentation** (-sion), en, er, Samling af Repræsentanter; den Handling at repræsentere. **repræsentativ**, forestillende, som træder i en anden Persons el. anden Tings Sted. **repræsentører**, at, forestille, være el. gaa i ens Sted; stille for Øjne, fremstille.

Reps, en Slags Tøj, vævet med paa langs løbende Snore.

Reptil, et, lier, krybende Dyr, Kryb. **Reptiliefond**, tysk Spottenavn for de hemmelige politiske Fonds, som bruges til Blade og Bladskrivere.

Republik, ken, ker, Stat med fri Forfatning, hvis Overhoved er en Præsident valgt for en vis Aarrække. **Republikaner**, en, e, Borger el. Medlem af en R.; Tilhænger af en republikansk Forfatning. **republikansk**, som, vedkommer, er overensstemmende med en R.

repulsere, at, støde tilbage; afvise, afslaa. **repulsiv**, tilbagesødende, frastødende.

Reputation (-sion), en, Anseelse, godt Navn. **reputørlig**, hæderlig, agtværdig, anset.

requiescat in pace! han, hun, hvile i Fred.

Reservation (-sion), en, er, Forbehold, Forvaring, Erklæring om ikke at ville give Slip paa sin Ret.

Reserve, n, r, Nødhjælp; den Del af Krigshæren, der er bestemt til i Nødstilfælde at understøtte den øvrige Hær; den Del af de værnepligtige, der ikke gør aktiv Tjeneste. **Reserveløse**, n, r, Hospitalsløse, der staaar Overlægen bi. **reservere** sig, at, forbeholde, betinge sig; betrygge, sikre (sine Rettigheder). **reserveret**, tilbageholden, forsigtig.

Reservoir (-voar), et, er, Beholder, Vandbeholder.

Residens, en, er, fornemme Personers, især Fyrsters Opholdssted el. Bolig; Kongesæde. **residere**, at, bo, opholde sig; holde

Hof. **residierende Kapellan**, en ved en Sognekirke fast ansat Hjelpepræst.

Resident, en, er, Forretningsfører, til hvem en Fyrstes el. en Stats Forretninger i Udlandet er betroede (mindre end Gesandt. [fald.

Residium, et, er, Rest, Levning; **Bund-Resignation** (-sion), en, Afkald, det at finde sig med Taalmodighed i ikke at opnaa noget eftertragtet. **resignere**, at, give Afkald paa, finde sig i ikke at opnaa noget eftertragtet.

Resistance (resistangs), n, Modstand, Modværge. **resistere**, at, modstaa, modsætte sig.

Reskript, et, er, Befaling, Anordning vedkommende en enkelt el. faa.

resolūt, te, bestemt, rask, dristig, behjertet. **Resoluthed**, en, Beslutsomhed, Raskhed.

Resoluition (-sion), en, er, Beslutning; Besked; Anordning; Bestemthed. **resolvøre**, at, beslutte; anordne; bestemme.

Resonans, en, er, Genlyd. **Rbund**, Klang- el. Sangbund ved Strenginstrumenter. **rosenøre**, at, genklinge.

resorbere, at, indsuge. **Resorption** (-sion), en, Indsugning.

Respekt, en, Agtelse, Ærbødighed; (i L'hombre) Tourné paa begge de sorte Esser. **respektabel**, agtværdig, betydelig. **Respektabilitet**, en, Agtværdighed. **respektører**, at, agte, ære, have Ærbødighed for. [gensidig.

respektiv, paagældende, vedkommende; **Respiration** (-sion), en, Aandedræt. **Respirator**, en, tører, Apparat til at mælde den Luft, man indaander. **respirere**, at, aande, trække Vejret.

Respit, ten, Frist, Henstand.

Respondent, en, er, Forsvarer; tidligere Medhjælper for den, der disputerede for en Grad ved Universitetet. **respondere**, at, svare, svare til.

Respønsum, et, Fl. Respønsa, Betænkning; Kendelse, som et Fakultet el. en Domstol afgiver over tvivlsomme Spørgsmaal.

Ressource (rösurs), n, r, Hjelpekilde,

Rest (kort e), en, er, *rebst.*, et Bundt Hamp.

Restance (ræstangse), n, r, ubetalte Renter, Skatter osv. **restere**, at, staa tilbage; være skyldig endnu; mangle.

Restaurant (ræstaarang) el. **Restauratión** (-sion), en, er, Spisehus. **Restauratør**, en, er, Vært i en R.

Restauratión (-sion), en, er, Genoprettelse; Istandsættelse. **restaurere**, at, genoprette, istandsætte; forny, forfriske.

restituere, at, erstatte; sætte i forrige Stand; helbrede. **Restitutión** (-sion), en, er, Erstatning; Istandsættelse; Helbredelse.

Restriktion (-sion), en, er, Indskrænkning, Forbehold, **restriktiv**, indskræn-

kende, hemmende. **restringöre**, at sammentrække, indskrenke. **restringörönde** Midler, sammensnerpende Midler.

Resultät, et, er, Slutningsfølge af en Undersøgelse; Følge, Udfald, Udbytte. **resultöre**, at, fremgaa, følge, komme ud af.

Resumé (resyme), et, er, sammentrængt Gentagelse af Hovedpunkterne, kort Oversigt. **resnöre**, sammonfatte, gentage i Korthed. [standelse.

Resurrektion (-sjon), en, de dodes Op-Ret, ten, ter. Rethaveri, et. Rettighed, en, er.

retablöre, at, oprette paa ny; genindsætte. **Retablöring**, en, er, Genoprettelse; Genindsættelse.

Retård (rötahr), et, den Side, til hvilken Stilleskivens Viser i et Ur skal drejes, naar Uret skal gaa langsommere; betegnet ved **R. retardöre**, at, sinke, opholde; udsætte.

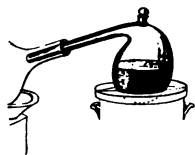
retönöre, at, tilbageholde, forholde. **Retention** (-sjon), en, er, Tilbageholdelse, Forholdelse. **rötensiv**, tilbageholdende.

Retiråde, n, r, Tilbagetog, Flugt; Lokum. **retiré** (rötire), tilbageholden, indesluttet. **retiröre**, at, trække sig tilbage, flygte.

Röter, en, törer, Taler; Lærer i Veltalenhed. **Retorik**, ken, Talekunst, Læren om Veltalenhed. **retörisk**, efter Talekunstens Regler.

retorkvöre, at, bruge. **Retorsion**, en, er, Gengældelse for ubillig Handlemaade.

Retört, en, er, Glas-kar med rund Bug og smal, krum Hals, Destillerkolbe.

Retort.

Retönche (rötusj), n, **Retouchöring**, en, er, Opmaling; den Udbedring, som Fotografen foretager af Billedet. **retouchöre**, at, lægge sidste Haand paa, udbedre; opmale et Maleri.

retribuöre, at, gengælde, forskyldte. **Retribution** (-sjon), en, Gengældelse.

retrogråd, tilbagegaaende.

Reträte, n, r, *mil.*, Tilbagetog; Tilbage-togslinie; Signal til, at Soldaterne skal gaa til Sengs. [vise Vandrethed.

Retskøde, n, r, nöjagtig Lineal til at rette, at, Retning, en, er. Rettelse, n, r.

Retür, en, Tilbagekomst, Hjemrejse; Tilbagegang. **retür**, tilbage. **returnöre**, at, vende tilbage, komme igen, sende tilbage.

reumätisk, gigtisk; behæftet med Værk. **Reumatisme**, n, Værk. Flyvegigt.

reunöre, at, genforene, forsonde. **Reunion**, en, er, Genforening, Udsoning.

reussöre (reyssere), at, lykkes, være heldig; vinde Bifald.

Revaccination (revaksinasjon), en, er, gentagen Indpodning med Kokopper. **re-**

vaccinöre, at, genindpode med Kokopper.

Revänche (rövangsj), n, Gengældelse, Erstatning; Oprensning. Hævsn. **revanchöre** sig, at, skaffe sig Oprensning, hævne sig.

rove, at, *sov.* mindske Sejl ved at binde en Del af Sejlet sammen ved Hjælp af smaa Rebstykker anbragte i en Række Huller paa Sejlet.

Revöille (revælie), n, Trommeslag om Morgenens, der skal vække Soldaterne.

Revelation (-sjon), en, er, Afslöring, Aabenbaring. **revölöre**, at, afslöre, aabenbare.

revenöns à nos montöns (rövnaang a no mutaang), lad os komme tilbage til vore Faar, d. v. s. lad os vende tilbage til Sagen. [tægt.

Revenü (rö-vny), et, er, Indkomst, Ind-Reveröns, en, er, Ærbødighed, ærbødig Hilsen. **reverönter** talt, med Tugt at melde.

Revers, en, er, Bagsiden af en Mønt (mods. **Avers**), Skyggesiden ved noget; Modforskrivelse, Kontrabevis; Gældsbevis.

revidöre, at, efterse, gennemse, undersøge. **Revision**, en, er, kritisk Gennemsyn (af et Regnskab). **Revisor**, en, sörer, den, som gennemgaaer Regnskaber.

Revir, et, er, Forst- og Jagtdistrikt.

Revisionsgrube, n, r, *tekn.*, aabant Rum under elektriske Sporvogne i Remisen, fra hvilket Motorerne kan efterses.

Revokation (-sjon), en, Tilbagekaldelse, Hjemkaldelse. **revököre**, at, tilbagekalde, hjemkalde.

Revölte, n, r. Opstand, Mytteri; mindre Oprör. **revöltre**, at, vække Oprör, göre Oprör; vække Harmen.

Revolution (-sjon), en, er, pludselig og voldsom Forandring i Tingenes Orden, særlig i den bestaaende Tilstand i Staten. **revolutionär**, oprörsk, Tilhænger af **R.**

Revolver, en, e.

Pistol med Magazin, der kan afgive flere Skud uden paa ny at lades, »Omdrejningspistol«.

Revolver.

Revü (rövy), en, er, Mønstring; Hærskue. **Rex**, en, Konge. **R. Dänis**, Konge af Danmark. [Stueetage.

Rez de chaussöe (redsjöe), n, r, **Rhapsoder**, se **Rapsoder**.

Rhëa, i den græske Mytologi Kronos's Hustru.

Rhinöceros, en, er, Næsehorn.

Rhizöförer, Fl., Vækster, som af den overjordiske Stamme skyder Rødder, der bliver Støtter for Moderstammen, naar de berörer Jorden, i hvilken de rod-fæster sig.

Rhizopöder, Fl., Slimdyr, de laveste

Dyreformer, der bestaar af en bevægelig mikroskopisk Slimmasse og kan udskyde lange Traade.

Rhododendron, en, ør, Alperose.

Ribben, et, Ribbenssteg, en.

Ribs, et, Ribsbusk, Ribssaft.

Ricambio, en, er, *han.*, Veksel paa Sigt som Regres (s. d.) for Ikkebetaling af en Veksel el. i Anledning af Acceptantens Usikkerhed. [amerikansk Olie]

Ricinus, Plante, af hvis Frø der faas

Ridder, en, e, ridderlig. [en, Ridt, et.

ride, at, red, reden, -et, -ne. Ridning

ridicule (ridikyll), latterlig; en **R.**, egtl.

reticule, lille Net; Arbejdspose for Damer. **ridiculisere**, at, gøre latterlig, gøre Nar af.

Rids, et, Ridse, n, r, ridse, at.

Riffel, en, fler, Gevær med riffet Løb.

Riffelhammer, en, hamre, *stenh.*, Hammer med riffet Bane.

rig, Rigdom, men, rigelig.

Rige, t, r, Rigsdag, Rigsdagsmand, en, osv.

Rigel, en, -gler, den Del af en Laas, som drejes ud og ind af Nøglen.

rigge, at., *søv.* forsyne et Skib med Tovværk og Sejl. **Rigning**, en, er, Betegnelse for et Fartøjs Rejsning (f. Eks. **Kutterr.**)

rigid, stiv, fast; ubøielig, haard. **Rigiditet**, en, Fasthed, Ubøielighed, Haardhed.

Rigorisme, n, Strenged i Handle- og Tænkemaade; streng Sædelære. **Rigorist**, en, er, streng Sædelærer. **rigoristisk**, alvorlig, streng, haard.

Rikochet (rikaasjett), tet, Prællen, Prækast, hvorved det kastede Legeme gør idele Spring paa Jorden el. paa Vandet. **rikochettere**, at, gøre Prælskud; prælle, springe i Vejret flere Gange, efter at have tørnet mod Jordens el. Vandets Overflade.

Rim, en, Rimfrost.

Rim, et, rime, at. Rimer, en, e.

rinde, at, randt, runden. -et, -ne.

rinforzãndo, forkortet **riz.**, *mus.*, forstærket, stærkt betonet.

Ringskal, se **Kaly** (*forst.*).

Rio, *sp.*, en, Flod, Strøm, f. Eks. **Rio de Janeiro** (djane-iro), Januarstrømmen. **R. de la Plãta**, Sølvstrømmen.

Ripost, en, er, øjeblikkeligt, træffende Svar; *føgt.*, Modstød. **ripostere**, at, give et træffende Svar; føre et Modstød.

Ris, en, Rismel, Risengryn.

Ris, et, et **R.** Papir = 20 Bøger.

risikabel, ble, vovelig, farlig. **risikøre**, at, vove, sætte paa Spil, staa Fare for. **Risiko**, en, Fare, Vovestykke.

Risp, en, er, el. e, beget Skomagertraad.

Rist, en, e, riste, at, Ristning, en.

Ristning, en, *tek.*, Rensning af Jærnmalm ved Ophedning men ikke Smeltning

ritardãndo, se **rallentãndo**.

Ritornel, len, ler, *mus.*, Forspil, Mellemspil og Efterspil til Arier, Kor og Koncerter; et treliniet Vers, hvis første og sidste Linie rimer sammen.

Rituaal, et, er, Forskrift for kirkelige Skikke, Kirkebog. **rituøl**, højtidelig, overensstemmende med Ritualet. **Ritus**, en, Brug, Kirkeskik.

Rival, en, er, Medbejler. **rivalisere** med, at, være **R.** **Rivalitet**, en, Medbejlen, Kappelstrid.

Rival, en, er, *urm.*, en lang, svagt tilspidset, i Reglen femkantet Staalstang til at forstørre Huller med. [Rive, n, r.

rive, at, rev, reven, -et, -ne.

Røst-beef (rohstbihf), en, ristet, kun halvt stegt Oksekød.

Robbe, n, r, Sæl.

Røbe, n, r, en lang, Damekjole, Slæbekjole.

Robinsonade, n, r, eventyrlig Fortælling om Folk, der har haft en lignende Skæbne som Robinson.

Roborans, et, er, styrkende Lægemiddel. **roborativ**, styrkende.

robust, stærk, kraftig, haandfast.

Rocaille (raakaj), et, Grøtteværk af Muslinger, Koraller, Stene.

Rød, en, Rødder.

Røde, n, r, *mil.*, en mindre Afdeling Soldater; en vis Afdeling Borgere i en By. **Rødemester**, en, e, Skatteopkræver (i København).

Rødemontãde, n, r, Praleri.

Roe, n, r, Roesukker, et, osv.

Rogn, en, Fiskeæg. **Rognfisk**, en, e, Hunfisk. [mæssig Fugl.]

Rok, en, i arabisk Mytologi en kæmperokere, at, *spt.*, i Kroket at ramme en anden Kugle med sin Kugle; i Skakspillet at lade Taarn og Konge skifte Plads.

Røkke, n, r,

Bruskfisk med rundagtigt, fladtrykt Legeme og meget store Brystfinner.

Røkoko, en, el

Røkokostil, en,

den Bygningsstil, der drev Renaissancestilen til Yderlighed ved sin Overlæsselse af snirklede Prydelser; bruges ogsaa om Bohave og Nipsgenstande, der er prægede af denne Stil.

Rolle, n, r, rollehavende, Rollebesætning, osv.

Røm, men, spiritus Drik, fremstillet af Sukkerrørets Saft.

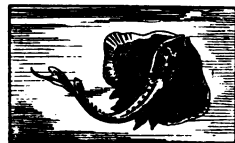
Røman, en, er, større Fortælling, der giver en Skildring af en Tid el. et Samfund. **rømanagtig**, som ligner

Riffelhammer.

Rival.

Rokke

sværmerisk, overdreven. **romantisere**, at være sværmerisk; følsom.

Romanço (romançe), n, r, fortællende, stemningsbevæget Digt.

Romånoro, Pl., de sydeuropæiske Folk, hvis Sprog har udviklet sig af Latin. **romånisk**, hørende til disse Folk. r. Bygningsstil, Rundbuestilen (ca. 1000—1250). **Romanist**, en, er, den, der er kyndig i de romanske Sprog.

Romantik, ken, den Retning i Kunst og Litteratur i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, der søgte bort fra Samtiden og fandt sit Ideal i Middelalderen. **Romantiker**, en, e, Tilhænger af R. **romantisk**, usædvanlig, fantasifuld; malerisk, skøn.

Rombo, n, r, ligesidet Firkant. **rombisk**, dannet som en R. **Romboide**, n, r, Firkant, hvis modstaaende Sider parvis er lige store.

romerske Kurio, den, Indbegrebet af de pavelige Regeringskollegier.

Romerrotten, den af Kejser Justinian foranstaltede Samling af romerske Love.

Römortal, let, stort latinsk Bogstav, der gælder som Taltegn (I, V, X, L, C, D, M).

Rondo, n, r, *mil.*, Officer, der inspicerer Vagtposter.

Rondo, en er, Ringrim, et Slags lyrisk Digt, *mus.*, Stykke, hvis Hovedtema med visse Mellemrum vender tilbage; Rundsang.

Ror, et, Rorgænger, Rorvind, osv.

rosa, rosenrød.

Rosa, n, r, rosenrod, Rosenbusk.

Roson, det Værelse i et Slot, hvor Marskalstaffelet holdes; Spisesal, i hvis Loft fandtes en Rose; Tavs-hedens Symbol; Hudsygdom.

Rosenkrans, en, e, Perlesnor med større og mindre Perler, efter hvilken Katolikkerne beder et bestemt Antal Fædervor, der betegnes ved større Perler, og Bønner til Jomfru Marie, der betegnes ved mindre Perler.

Rosonkrøuser, Pl, Betegnelse for et mystisk, hemmeligt Samfund i det 17de Aarhundrede.

Rosöl, ten, ter, *gibs.*, et Gibsornament, rundt, aflangt eller firkantet, som sædvanlig anbringes midt i Loftet i et Værelse; rund Prydelse i Form af en Rose.

Rosin, en, er, tørret Vindruer.

Rosinante, n, r, Don Quixotes usle Hest; deraf: en ussel, mager Hest.

Rotång, en, ostindisk Rör, Spanskkröf.

Rotation (-sjon), en, er, Omdrejning; Kredsbevægelse om en Akse; Kredsløb.

bandon R., *astr.*, den Omdrejningsmaade, ved hvilken det mindre Himmellege

kun drejer sig om det større (ikke om sig selv), som Maanen om Jorden. **rotöre**, at, dreje sig omkring, bevæge sig om en Akse.

Rotte, n, r. Rottefælde, Rottejæger osv.

Rottehale, n, r, *tekn.*, lille Rundfl.

Rötting, en, er, egtl. = Rotang (s. d.), Straf, der gives med en R. [Plads.]

Rotände, n, r, Rundbygning; rund **Rotvælsk**, et, Tyvesprog.

Roué (ru-e), en; er, udsvævende Menneske. Udhaler.

röuge (rusj), rød. **Röuge et noire**, (rusj e noir), rødt og sort, et Slags Hardsardspil.

Rouläde (rulaðe), n, r, sammenrullet Kød med krydret Sovs; i Sang Løb paa een Vokal. [sætte i Omløb.]

roulöre (ru-), at, rulle, trille; være el. **Roulötte** (rulætt), n, r, Lykkespil med sorte og hvide Kugler.

Röute (rute), n, r, Vej, Rejsevej.

Routine (ru-dj), n, den ved Øvelse erhvervede Færdighed. **routinöret**, øvet, drevn, erfaren.

Rov, et, Rovbille, Rovdyr osv.

royäl (raajal), kongelig. **Royalisme**, n, Kongeligsindethed. **Royalist**, en, er, kongeligsindet.

ru, rubladet, Ruhövl osv. [Fig. Hövl.]

Rubank, en, er, *töm.*, lang Slethövl (se **Rubber**, en, e, (i Whist) flere vundne Partier, som medfører en Opgørelse.

Rübel, en, bler, russisk Sølvmønt, deles i 100 Kopeker = 1 Kr. 92 Øre. [sten.]

Rubin, en, er, gennemsigtig, rød Ædelrubricöre, at, ordne, inddele i Klasser el. Fag. [Klasse.]

Rubrik, ken, ker, Afsnit, Afdeling.

Rüche (rysj), n, r, opstaaende Besætning af foldede el. læggede Strimler.

rude (ryhd), ru; grov, udannet.

Rude, n, r, Ruder, en, e, rudet, -ede.

Rüdel, en, dler, *jagt.*, en, Flok Vildt.

Rudimönt, et, er, Begyndelse, Ansats til noget, der ikke bliver udviklet. **Rudimönter**, Begyndelsesgrunde, Grundtræk.

rudimentär, uudviklet, Grund-.

Ruf, fet, *söv.*,

Overbygning

paa Dækket;

Skur paa smaa

Skibes Dæk,

der tjener til

Kahyt.

Ruf.

Rug, en, Rugaks, Rugbrød, osv.

Ruin, en, er, Forfald, Undergang; Levning af en forfalden el. ødelagt Bygning.

ruinöre, at, ødelægge, forøerve.

Rüle Britannia (ruhl Britanja), Hersk, Britannia! berömt engelsk Folkesang fra 1740.

Rulöt, ten, ter, *skom.*, Apparat til at frembringe Riller i Saalen til Pynt.

Ror.

Rulle, n, r, rulle, at, Rulle-gardin. Rullesten, Rulning osv.

rullero, at, *urm.*, pudse Tapperne paa en Akse.

Rum, met, Rumstørrelse, rumlig. rumme, at, rummelig.

Rumperem, men, *me, sad.*, Rem af Seletøjet, som fra Ryggen gaar ned omkring Hale-roden.

rumskeds Sejlads kaldes det, naar Vinden kommer mellem lige fra Siden og lige agterind.

rund, Runde, n, r, runde, at. Runding, en, er.

Randing, en, *rebsl.*, den Grad af Sno-ning, som et Tov har.

Rune, n, r, Skrifteegn i det gamle Nor-den. **Runolög**, en, er, runekeyndig. **Runolögi**, en, Læren om Runer.

Runkelroe, n, r. Runkelroesukker osv.

Rupie, n, r, ostindisk Sølvomt, omtr. = 1 Kr. 70 Øre. [Brud.

Raptür, en, er, Sønderrivelse, Spaltning, **rural**, landlig, landsbyagtig.

Rus, (kort *u*), sen, ser, Benævnelser for en Student i hans første Studenteraar.

Ruse, n, r, *fisk.*, Fiskeredskab, se **Aale-ruse**.

Ruslæder, et, russisk Læder, bekendt for sin ejendommelige Lugt, der fremkommer ved Behandling med Birkebark. **russificöre**, at, gøre russisk.

Rust, en, Rustplet, ruste, at, rusten, -ne. **ruste sig**, at, Rustkammer, Rustning, en, er.

rustificöre, at, gøre landlig, plump. **Rustificöring**, en, An'agelse af uslebent Væsen.

rütsche, at, glide ned ad en Skraaplan, især paa Slæde ned ad en snebelagt Bakke.

rydde, at, ryddelig, Rydning, en. [osv.

Ryg, gen, ge. Rygmarv, Rygrad, en, e.

Ryge, at, røg, røgen, et, ne. Ryger, en, e. Rygning, en, er.

Rygte, t, r. Rygtesmed, en, rygtes, at.

Ryk, ket, rykke, at, Rykker, en, e.

Rynke, n, r, rynke, at, Rynkning, en.

Rullet.

Rytme, n, r, i Almindelighed enhver taktmæssig afmaalt Bevægelse, der ved sin regelbundne Afveksling vækker Behag. **Rytmik**, ken, Læren om **R.** i Musik og Poesi. **rytmisk**, hvad der indeholder **R.**; smukt afmaalt.

Rytter, en, e, Rytterer, et.

rød, de, ræddes, at, Rædsel, en, -sler, rædsom, -me.

række, at, rakte, rakt, Rækkevidde osv. **Røling**, en, er, *søv.*, den øverste Kant af Fartøjssiden.

Rømikø, n, r, *bog.*, den øverste Del af Rammen paa en Haandpresse.

Rænker, Fl., rænkefuld, Rænkesmed.

Ræv, en, e. Rævegrav, Rævehagl osv.

rød, rødlig. rødme, at, Rødme, n.

rødske, *tekn.*, kaldes Metaller, der er skøre ved Rødgloedhed.

Røg, en, røget, -ede. røge, at. Røgeri, et, er, Røgning, en. Røgelse, n.

Røgt, en, røgte, at, Røgter, en, e, Røgtning, en. [en, er.

rømme, at, -ede og rømte, Rømning,

Røn, nen, ne, Rønnebær, Rønnebærtræ.

Röntgenstråaler, Fl., *fys.*, en egen Art Stråaler, opdagede af den tyske Fysiker Röntgen. De kan ikke opfattes af Øjet, men kan gennemtrænge mange faste Stoffer, saa at man f. Eks. ved Hjælp af dem kan fotografere Skeletdele, da de gennemtrænger Muskler, men kun i ringere Grad Knogler.

Rör, et, Rörfløjte, Rörledning osv.

röre, at, rörte, rört, Rörrelse, n, rörig, rörlig.

Røst, et, er, *søv.*, Udbygning fra Siden

for at give Vanterne bedre Spredning. **R-skinner**, Fl., *søv.*, Jærns-

skinner paa Skibssiden, til hvilke Vantet be-

fæstes ved Jomfruer (s. d.).

røve, at, Røveri, en, e. Røveri, et, er. rø-

versk.

Røst.

S.

saar, at, saar, saade, saet, Saaning, en.

Saal, en, er, saale, at.

Saar, et, saare, at, saarlig.

Saat, en, er, *jagt.*, Strækning, som af-

drives paa een Gang.

Sabbät, en, er, Hviledag, Helligdag, hos Jøderne Lördagen (Jødisk Udtale: Sjabbes).

Sabel, en, -bler. Sabelhug osv.

Saccharin, et, et overordentlig sødt, hvidt Pulver.

Særa, Fl. hellige Ting. Helligdomme, Kirkegods.

Særløgium, iet, ier, Kirkeran, Vanhelligelse af Ting, som anses for hellige.

sacrosænt, højhellig, uantastelig.

Sadducæer, en, e, en gammeljødisk Sekt, som ikke troede paa Sjælens Udødelighed og forkastede Traditionen.

Sadel, en, -dler. [ling, en.

Sadelmager, Sadelplads. sadle, at, Sad-

Safan, et, se **Maroquin**.

Safir, en, er, himmelblaa Ædelsten.

Såfran, en, en Slags Krokus, af hvilken Arrene tørres og anvendes som Farvestof og som Lægemedel.

Sæft, en, er, saftig. [e, sagesles, saglig.

Sag, en, er, Sagfører, en, e, Sagvolder, en,

Saga, en, er, egtl. det islandske Navn for enhver Slags Beretning; en Sagnfortælling; Historien personificeret som Gudeinde.

Saga, et, sagnrig, faa Syn for Sagn.

Såge, en, Palmegryn, den spiselige kornede Marv af Sagopalmen i Asien.

Saint-Simonisme (sæng) n, en Slags Kommunisme efter Franskmanden Saint-Simons' (sæng sîmong) (d. 1825) Ideer.

Saint-Simonist, en, er, Tilhænger af dette System.

Sæson (sæsaang), en, er, Aarstid, Brøndel. Badetid, Skuespiltid osv. [bage.

sække, at, søv., blive tilbage, gaa til-

Sakrament, et, er, Naademiddel, hellig Handling, indstiftet umiddelbart af Kristus selv (hos Protestanterne: Daaben og Nadveren; hos Katolikkerne desuden Konfirmation, Bod, den sidste Olie, Præstevielse og Ægteskab).

sakramental el. -talsk, som har Hensyn til højtidelige Religionshandling, hellig og uopløselig, højtidelig.

Sakristian, en, er, (ved de katolske Domkapeller) den Kirketjener, som har Nøglen til Sakristiet.

Sakristil, et, er, et Rum i en Kirke, hvor de til Gudstjenesten hørende Ting opbevares, og som er Afstrøelsesværelse for Præsten.

Saks, en, e, Saksestaal osv.

Sakuntala, Navnet paa et berømt indisk Drama af Kalidasa, samt paa dette Dramas Heltinde.

Salamänder, en, dre, Halepadde; i Midaldralderens Overtro en uforbrændelig Ild-aand. [der bygges spiselige Reder.

Salangan, en, er, ostindisk Mursvale,

Salat, en, er, Salatbed, Salatfad osv.

saldøre, at, opgøre og afslutte en Regning og efterse, hvem der beholder noget til gode hos den anden; beta'e en Gæld.

Saldøring, **Saldo**, en, Regningsafslutning; Overskud, der efter opført Regning kommer den ene eller den anden til gode; blive i **Saldo**, blive i Rest; endnu skyldig.

Saløb, pen, Roden af en Plante og det deraf tilberedte Pulver, især Arrow-Root fra Vestindien.

Salg, et, til Salgs, Salgspris, en, osv.

Salgsløb, et, Væddeløb, efter hvilket den sejrende Hest stilles til Auktion.

Salicylsyre, n, et Stof, der anvendes til Desinficering og til Bevaring af Levnedsmidler.

Salino, n, r, Saltværk, Saltgrube, Salt-syderi. **salinsk**, saltagtig.

Såling, en, er, søv., to paa langs liggende Træstykker, eet paa hver Side af Masten, der sammen med Æselshovedet forbinder Mast og Stang

Såling.

sålsk Lov, den ældste Samling af de frankiske Love, især den Bestemmelse, som udelukker Kvinderne fra Tron- og Arvefølgen

Salivation (-sjon), en, Spytflod.

Salmiak, ken, kem., saltsur Ammoniak, et hvidt Stof, der anvendes i Medicinen, ved Lodning af Metaller, samt til Vadsk o. l.

salomønisk, lignende Kong Salomon i Visdom.

Saløn (-laang), en, er, større Selskabel Modtagelsesværelse; (i Paris) periodisk Kunststilling, Udstillingssal. **S.bøsse**, n, r, Stuebøsse.

Salpeter, et, salpetersurt Kali, et hvidt Stof, der anvendes ved Saltning og er en Bestanddel af det sorte Krudt. **S.syre**, n, Skedevand (s. d.).

Salpetriøre (-petriæhr), n, Plejestiftelse for gamle og svage Kvinder i Paris.

Salt, et, e, salt, salte, at, Salteri, et, er.

Såltomortåle, t, r, et, halsbrækkende Spring, Kraftspring, ved hvilket man slaar en Kolbøtte uden at berøre Jorden med Hoved el. Hænder.

Salut, ten, ter, Hilsen. **S.skud**, Æresskud. **Salutation** (-sjon), en, er, Hilsning.

salutøre, at, hilse, hilse paa, give S.skud.

Salvåtor, en, Frelser; Kristus.

Salvo, n, r, salve, at, Salvelse, n.

salve! vær hilset! vær velkommen.

Salve, n, r, Glædesskud, Æresskud; flere Kanoners el. Geværers Affyring paa een Gang.

salvøre, at, redde, bringe i Sikkerhed. s. sig, redde sig, flygte.

salvo errøre et omissiøne, fork. s. e. & o., han. (paa Regninger og Fakturaer), med Forbehold af Fejltagelse og Udeladelse.

salvo titulo, fork. S. T., med Forbehold af Titelen.

Salør, et, er, Løn, Betaling for udført Arbejde el. Forretning.

Samaritaner, en, e, Beboer af Staden Samaria; velgørende, medlidende Meneske.

samle, at, Samler, en, e. Samling, en, er.

Sammensurium, iet, ier, Blanding, Miskmask.

Samūm, en, en hed, kvælende, ofte dræbende Vind i Asien og Afrika.

san, fork. af **santo**, hellig, den hellige.

Sauatorium, iet, ier, Helbredelsesanstalt med gode ydre Forhold, f. Eks. frisk Luft, Bade.

Saŋcho Pansa (santsjo), den spanske omvandrende Ridder Don Quixotes Vaaben-dragter.

Sanct (fork. S, Sect., St.), hellig, den hellige; **santa simplicitas!** hellige Enfoldighed.

Sancius, en katolsk Kirkesang, som begynder med dette Ord; en Helgen.

Sanct Voits Dans, en Slags Nervekrampe, der ytrer sig i, at Patienten ikke er Herre over sine Bevægelser.

Sand, et. sandet, -ede, sandig.

Sand. Sandhed, en, er.

Sandāl, en, er, Fodbeklædning i Orienten, Saal af Læder el. Træ, der med Remme fæstes under Foden, Remmesko, Bindsaaler; en Slags baldyrede Tæpper for de katolske gejstlige.

Sandal.

Sandotræ, et, fint ostindisk Træ, der bruges til Røgning og til udskaarne Arbejder.

Sandwich (sandwitsj), en, eng., sammenlagt Smørrebød med Kød el. Ost imellem.

Sang, en, e. Sanger, en, e.

Sangrøld (froa), en, Koldblodighed,

Sangviniker, en, e, fuldblodigt, fyrigt Menneske; Brushoved. **sangvinsk**, fuldblodig, blodrig; let modtagelig for glad Stemning, af livligt Temperament, og som altid ser lyst paa Forholdene.

Sanitöt, en, Sundhed. **S.kollögium**, Sundhedsraad. **sanitör**, som har Hensyn til, el. angaar Sundheden.

Sanktion (-sion), en, Bekræftelse, Stadfæstelse af en Anordning el. en Lov. **sanktionöre**, at, bekræfte, stadfæste, give Lovskraft.

Sanktuarium, iet, ier, Helligdom, helligt Sted; Fristed; Pladsen omkring Højalteret; et Gemme, hvor Relikvier og andre Helligdomme opbevares. [ning, en.

Sans, en, er, sans, at, sanselig, Sanssans (sang), uden. **sans comparaisön** (kaangparæsaang), uden Sammenligning, uforlignelig. **s.dönte** (dut), uden Tvivl, uopaa tvivlelig. **s.facön** (fasaang), uden Omstændigheder. **s.göne** (sjöhn), ugenert; ligefrem, uhøflig.

Sans culotte (sangkylastt), n, r, Benævnelser paa den franske Revolutions Tilhængere blandt de laveste Folkeklasser, de yderligstgaaende Jakobinere, da disse ikke gik med Knæbukser (culotte), men med lange Bukser (pantalon).

Sanskrit, et, Hinduernes eller de hindostanske Braminers (Præsters) gamle Sprog, i hvilket deres Religions- og Lærebøger er skrevne.

Sanssouci (sangsusi), uden Sorg, Sorgenfri (Navn paa et kongeligt Lystslot ved Potsdam).

Santö (sangte), Sandhed. **à vötre santö** (a vaatr), paa Deres Sundhed! Deres Skaal!

Säppe, n, r, Løbegrav, hvis Brystværn dannes af Skansekurve, foran el. hen til en Fæstning. **Säpör**, en, er, Skansegraver, Minegraver.

säpphiske Vers, en Versart benævnt saaledes efter den græske Digterinde Sappho, omtr. 600 f. Kr.

Sarabände, n, r, en alvorlig spansk Dans; Musikken dertil.

Saracöner, en, e, Benævnelse for Beboerne af Østerlandene, især Arabiens forrige Beboere; (under Korstogene) Tyrkerne og andre muhamedanske Folkeslag.

Sardanapäl, yppig, kvindagtig Fyrste i Assyrien; en Vellystning. **sardanapälsk**, blødagtig, vellystig.

Sardöller, Fl., smaa, til Sildeslægten hørende Fisk, der hyppigst fanges omkring Sardinien; deraf ogsaa Benævnelsen:

Sardiner.

sardönsk, tvungen, krampagtig, haanlig, om Latter.

Sargassohavet, en mange Tusinde Kvadratmil stor Samling af en Slags Tang i Atlanterhavet.

Sarkäsmo, n, r, bitter, bidende Spot, Spydighed, bidende Vittighed. **sarkästisk**, bitter, bidende, haanende.

Sarkofäg, en, er, Stenligkiste; Prægtligkiste.

Sarsaparilla, Roden af forskellige Smilaxarter, der bruges som Lægemiddel.

Sarkofäg.

Sarsönet, et, et

let Bomuldstøj, især til Underfor.

Satellit, en, Ledsager, Følgesvend, Drabant, Biplanet.

Satin (-tæng), et, Atlask. **Satinöring**, en, er, Indgnidning af Tapeter med Talkpulver, saa at de bliver glinsende som Atlask. **satinöröt**, atlaskagtig. **Satinöt** (-tine), et, en Slags stribet Halvslidetøj.

Satire, n, r, Spotteskrift, Spottedigt, som revser Laster og Daarligheder. **Satiriker**, en, e, en, som skriver Spottedigte, en Spotter. **satirisöre**, at, spotte, gøre latterlig ved Spot. **satirisk**, tilbøjelig til at spotte over andres Fejl og Daarligheder; spottende, spodsk, bidende.

satisfäit (-fæ), tilfredsstillet, tilfreds, fornøjet. **Satisfaktiön** (-sion), en, Fyldestgørelse, Tilfredsstillelse; Opregnsning (i Æressager).

Satrap, en, er, gammelpersisk Statholder; et yppigt, herskesygt Menneske.

Sats, en, er, *mus.*, en musikalsk Tanke el. Afdeling; *bog.*, det, som Sætteren har opsat; i Fyrværkeri og paa Tændstikker en Blanding af Brændstoffer.

sat sapiëntil nok for den forstandige! man forstaar mig nok. [**røre**, at, mætte.

Saturation (-sion), en, Mættelse. **saturn**, **Saturnus** (romersk = græsk **Krønos**), Tidens Gud hos de gamle Romere; en Planet med otte Drabanter og flere flade Ringe. **Saturnäller**, Fl., Glædesfester hos de gamle Romere til Ære for **S.**

Såtyr, en, -tyrer, fabelagtig Skovgud med Bukkeben; et Billede af den raa, sanselige Menneskenatur; et, raat, sanseligt Menneske. **Satyriasis**, en, sygelig, forhøjet Könnsdrift hos Mænd.

Sån, en, er, *nsk.*, Faar.

Sauce, n, r, el. **Sova**. [Sikkerhedsvagt.

Sauvegårde (sohvgard), n, r, Skytsvagt.

såuvo qui pent (sohv ki pø), redde sig, hvo der kan.

Sauterno (sotern), en hvid, fransk Vin.

Sav, en, e, save, at. Savning, en.

Savanner, Fl., store græsrigge Sletter, især i Nordamerika

Savlyster, en, -stre, *fisk.*, en Lyster, mellem hvis savtakkede Grene Aalen holdes fast.

Savn, et, savne, at.

Savoir vivre (savoar vivr), en, egtl. Leveklogskab; god Levemaade, god Opdragelse..

Saxony, et, et lærredsvævet Stof af Kamulds- el. Bomulds garn. [fnattet.

Scabies, en, Skab, *Fnat*. **scabiös**, **scabrös**, mislig, farlig, anstodelig.

Scapin (skapæng), en snedig Tjeners Rolle paa det franske og italienske Theater.

Scarabæus, en, bæer, Torbist, Skarnbasse. **Scarabæogemmer**, Fl., gammel-ægyptiske skaarne Stene med en Torbist paa den ophøjede og et Gudebillede paa den fordybede Side.

Scaramuccio (-mutsjo), en, en Slags Pralhans paa det franske og italienske Folketeater.

Scarlatina, en, Skarlagensfeber.

Scène, n, r, Skueplads; enkelt Afsnit af et Skuespil; ubehageligt Optrin, Skænderi; Begivenhed; Stedet el. Egnen, hvor en Handling foregaar; Skue; sætte i **S.**, bringe til Opførelse paa Skuepladsen. **Scenori**, et, er, Skuepladsens Indretning, Forandringer, Kulisser, Dekorationer. **Scenoinstruktør**, en, er, Leder ved Indstuderingen af et Stykke og af et Stykkes Udstyrelse. **scønisk**, som hører til

el. foregaar paa Skuepladsen; som er egnet til at opføres, skuespil-mæssig.

Scepter, et, tre, Herskerstav, Kongespir; Herredømme.

Schalbræt, tet, ter, se **Fordelingstavle**.

Schamäner, Fl., Præster og Troldmænd hos de nordasiatiske Folk. **Schamanisme**, n, den hedenske Religion i Nord- og Østasien.

schattere, at, skygge, give Skygge.

Schattöring, en, er, Afskygning; Fordeling af Lys og Skygge.

Schoik, en, er, en ældste, Forstander; Fører for en arabisk Stamme. **S. ul Is-lam**, (i Tyrkiet) de troendes Overhoved, den fornemste Mufti, som endog kan afsætte Sultanen.

Schöllak, en, en Art Gummi, der afsondres af Lakskjoldlusen.

Schöue, n, r, *kurv.*, en flækket og høvlet Vidie.

Schönkol, en, -kler, egtl. Laar; *ridn.*, Rytterens Ben fra Knæet ned efter.

Scherif, fen, fer, en arabisk Høvding el. Fyrste.

scherzando (skersando), *mus.*, spørende, legende, muntret. **Schërzo** (skertso), en, et muntret, lunefuldt Tonestykke.

Schibbölöth, et, (hebraisk) Aks. Ordet kunde ikke udtales af Stammen Efraim; deraf: Kendetegn, Løsen.

Schiiter, Fl., en muhamedansk Sekt, som kun antager Koranen, mods. **Sunniterno**, som ogsaa antager **Sunna**, Traditionen.

schlichte, at, *kurv.*, arbejde Vidien over Stavene enkeltvis. **Schlichtgang**, en, e, et Stykke Fletning af denne Art.

Scholiäst (sko-), en, er, Fortolker, Forklarer af de gamle latinske og græske Værker. **Schölier**, Fl., forklarende Anmærkninger til de gamle græske og latinske Forfattere.

Schout-by-Nacht (sghautbejnagt), *holl.*, en. Kontreadmiral. [en Sjako.

Schupper, en, e, Hagerem paa **Schurörjærn**, et, *stenh.*, Mejsel med bred Kant til at hugge Rifler i Sandsten med.

Schwäbacherskrift, en Slags ældre Trykskrift: Schwabacher.

Schweiß, en, er, Hestehale (i *Schurerjærn*.)

Schweiss, en, *jagt.*, Blod af et saaret Dyr.

Schweiz (-ts), Schweizer, en, e.

schächte (jødisk), slagte saaledes, som Ritualet byder. **Schächter**, en, e, den, som foretager denne Handling.

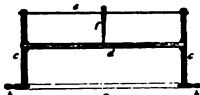
Schæfer, en, e, Hyrde. **Schæferi**, et, er, Faarehold i det store.

scillicet, fork. *sc.* el. *scil.*, nemlig.

Scintillation (-sion), en, Funklen, Glim-

Scepter.

Sav.
a Blad. b Knapper. c
Armene. d Bjælken.
e Snoren. f Spændepind.

Schurerjærn.

ren, Tindren, Gnistren. **scintilløre**, at, funkle, tindre, gnistre.

Scirokko (sjiraakko), en, en hed og udmattende Sydøstvind ved Middelhavets Kyster.

Scorbüt, en Skørbug. **scorbütisk**, skørbugagtig, angreben af Skørbug.

Scriptor, en, tøres, Forfatter, især de ældre Forfattere. **S. rorum Danicarnw**, Kildeskrifter til den danske Historie.

Scrotum, en, Testikelpung.

Scudo, en, di, italiensk Daler af forskellig Værdi.

Sculler (skaller), en, e, *spt.*, Kaproningsbaad, i hvilken hver Roer fører to Aarer.

sculpsit, fork. **sculp**, har stukket det, stukket af (paa Kobberstik ved Kunstnereens Navn).

scurril, naragtig. **Scurrilitöt**, en, er Narrestreger, Naragtighed.

Scylla, en farlig Klippe ved Messina lige overfor Karybdis (s. d.); en truende Fare. [en, Seer, en, e.

se, at, ser, saa, set; ses, saas. Seen,

Seance (se-angs), n, r, Møde, Forsamling.

Seapoys (sipois), Fl., indfødte Tropper i den engelsk-ostindiske Hær, uddannede paa europæisk Maade.

secco, tör; male al **secco**, male paa tör Grund; modsat al **fresco**.

secernere, at, afsondre, udskikke.

Seccionist, en, er, udtraadt (af et politisk Parti).

second (søgaang), den anden. **secondo**, den, der synger el. spiller den dybere af to Stemmer af samme Slags, ogsaa den udførte Stemme.

secret, hemmelig, skjult, lønlig; tavs.

Secret, et, er, udsondret Stof, fast el. en Vædske, f. Eks. af et Saar. **Secretion** (-sjon), en, er, Fraskillelse af Vædsker og andre Stoffer i Dyr- og Plantelegemer; det afsondrede.

sedativ, beroligende, smertestillende.

Seddol, en, dler.

Sedex, en, er, Sekstendedels Størrelse (16 Blade af et Ark).

Sediment, et, er, Bundfald, Nedslag. [skære Korn med.

Segl, en, e, krum Kniv til at

Segl, et. Segllak, Seglring osv.

Segment, et, er, Kredsaftnit, Afsnit af en Cirkel el. en Kugle.

Segno (senjo), *mus.*, Tegn. **dal segno**, fork. **D. S.**, fra Tegnet.]Udskillelse.

Segregation (sjon), en, er, Afsondring,

segno, *mus*, nu følger.

Seguidilla (segidilja), en, spansk Folkesang med Dans.

Seidel, en, dler, (tysk) ældre Maal paa flydende Varer, $\frac{1}{3}$ Pot; bruges ogsaa om et Krus, der rummer $\frac{1}{2}$ Liter.

Seignöur (sænjöhr), en, Herre, naadig Herre; Jorddrot, Herremand.

sëigre, at, ved Smeltning at rense Solvet fra de med det blandede fremmede Dele. [dom, forbunden med Tryllesang.

Sejd, en, i den nordiske Oldtid Trolldom. **Sejl**, et, seje, at. Sejlads, en, Sejler, en, e. **Sejr**, en, e, sejre, at. sejrrig, Sejrrer, n, r. Sejrtog, et.

sejse, at, *sav.*, surre to Tov sammen. **Sejsing**, en, er, fladt, kort Stykke Tov, flettet af Kabelgarn.

Sekant, en, er, *geom.*, ret Linie, som skærer en krum Linie i eet el. flere Punkter.

Sekel, et, kler, Aarhundrede; hebraisk Mønt af omtrent 2 Kroners Værdi.

Sekondlöjtnant el. **Sekündlöjtnant**, en, er, Underlöjtnant, anden Löjtnant ved et Kompagni.

Sekretariät, et, er, en Sekretærs Embede og Værdighed, hans Forretningsværelse; Bureau for en vis Afdeling af offentlige Forretninger. **Sekretär**, en, er, Privatskriver, Skrivebord, Skrivepult.

seks, Sekser, en, e, seksten (udd. sejsten), sekstende. [tages staaende.

Söksa, en, er, Aftensmaaltid, som ind- **Söksander**, en, e, *jagt.*, treaarig Kronhjørt, som har tre Grene paa hver af Gevirets Stænger.

Sekt, en, er, *mus.*, den sjette Tone fra en Tone opad; Intervallet derimellem.

Sekstant, en, er, astronomisk Maaleinstrument, som bestaar af $\frac{1}{6}$ Kreds el. 60 Grader; Højdemaler.

Sekstant.

Sekstöl, ten, ter, Musikstykke for seks obligate Stemmer eller Instrumenter.

seksuäl el. **seksuël**, hvad der hører til Könslivet; könslig. **S.drift**, Könsdrift. **S.organer**, Könsdele. **Söksus**, en, det naturlige Kön.

Sekt, en, er, Trossamfund, som beken- der sig til visse særegne Tros lærdomme. **Sektörer**, en, e, Tilhænger af en **S.**, **sektörisk**, som hører til et særeget Trossamfund.

Sektion (-sjon), en, er, *med.*, Snit, Sønderlemmelse, et Ligs Aabning; Afsnit af en Bog; *mil*, Afdeling af Soldater; Kvarter, Rode.

Sektor, en, törer. Udsnit, Kredsudsnit, det Stykke af en Cirkelflade, der begrænses af to Radier og den mellem disse liggende Cirkelbue.

Sekünd, en og et, er, $\frac{1}{60}$ af et Minut; anden Tone fra en Tone opad, Intervallet derimellem; anden Stemme. **Sekünda**, en, er, *han.*, det andet Eksemplar af en Veksel; anden (mindre fin) Sort af en Vare.

Sekundänt, en, er, Kampvidne ved en Tvekamp; Hjælper, Medhjælper, Følgesvend. **sekundöro**, at, hjælpe, under-

Segl.

stotte, yde Bistand; spille el. synge anden Stemme

Sekundhjul, et, *urm*, det Hjul, der bærer Sekundviseren (se **Ur** 5).

sekundör, som indtager den anden Plads el. Rang i en Følgerække; efterfølgende; underordnet, afhængig.

Sekvostrator, en, törer, Bestyrer af et under Beslag lagt Gods. **Sekvestration** (sjon), en, er, Beslag, Beslaglægning; midlertidig Bestyrelse af det, som er lagt under Beslag. **sekvoströro**, at, lægge Beslag paa noget og overgive det til en tredje til midlertidig Opbevaring el. Bestyrelse. [Elsker.

seladön, sögrön; en **S.**, en smægtende **Seläm**, arab., egtl. Velvære; almindelig Hilsen blandt Muhamedanere.

Sole, n, r. Seleknop, Seletøj osv.

Soleno, n, Maanen; Maanegudinden hos Grækerne = Romernes **Luna**.

sölmade (-mehd), eng., selvgjort, især om en Mand, som selv har hjulpet sig frem.

Solleri, en, er, Selleriknop, Selli-suppe osv.

Solskab, et, er, selskabelig.

Sölväs, *spåk*, egtl. Skove; Sletterne langs Amazonfloden i Sydamerika med Græsgange og Urskove.

Somaför, en, er, Signalapparat, en lodrets'aaende Stang med Arme, ved hvis Hjælp Signalerne gives; anvendes især ved Jærnbannerne.

Sömen, et, Sæd; Frö.

Sömester, et, stre, et Halvaar.

sömi halv. **semi-cirkulär**, halvkreds-dannet. **Semiköler**, et, er, Skilletegnet;

Seminarist, en, er, Lærling el. en, der har faaet sin Uddannelse paa et **Seminarium**, iet, ier, en Forberedelsesanstalt for Almueskolelærere.

semitiske Sprog, de af **Semiterne** talte Sprog (hebraisk, kaldæisk, syrisk, arabisk, fönikisk, æthiopisk).

Semoule (semule), n, fine Hvedegryn. **sömper**, altid, stedse. **s. idem**, altid den samme. **Sömpervivum**, Husløg

sömpre, *mus.*, altid, bestandig.

Sömsläder, en Slags meget blødt Læder, som kan vadskes.

Senät, et, er, Raad; i mange Lande Navnet paa Repræsentationens første Kammer (Landsting). **Senätor**, en, törer, Medlem af **S.** [en, er,

sende, at, te, t. Sendelse, n, r, Sending,

Sene, n, r. senefuld, Senebaand osv.

Seneschäl, en, fordum i Frankrig en af de höje Kronembedsmænd, der havde Opsyn med det kongelige Husvæsen.

Song, en, e. Sengeklæder osv.

Songsvin, et, egtl. svødet Svin; langt, halvfædt Svin, der leverer særlig udsøgt Flæsk, og af hvilket Haarene svides, inden det skæres op.

senil, bedaget, affældig. **Senilität**, en. Alderdomssvækkelse.

senior, fork, **sen.**, ældre. **Senior**, en, örer, Medlem af en Bestyrelse. **Seniorät**, et, er, Bestyrelse, f. Eks. af den danske Studentforening.

Sönne, n, r, Alpehyrde i Schweiz. **Sönnhytte**, hans Sommerbolig paa Alperne.

Sönnep, en. Sennepskegale osv.

se non e vëro (æ væro), **e ben** (bæn) **trovato**, (ital. Ordsprog) er det ikke sandt, saa er det dog godt opfundet.

Sensation (-sjon), en, Følelse, Fornemmelse; Indtryk, Opsigt, almindelig Opmærksomhed.

sensibel (sangsibl), ömtaalig. **Sensibilität**, en, Fornemmelsesevne, Modtagelighed for Fornemmelser og Følelser; (hos Nerverne) Ömtaalelighed.

Sensualisme, n, en filosofisk Retning, som udleder al Erkendelse og alt Bevidsthedsindhold fra Sansningen. [sanselig.

Sensualität, en, Sanselighed. **sensuäl**.

Sentöns, en, er, Tankesprog, Fyndsprog, Leveregel. **sententiös**, tankerig, lærerig; kort og fyndig.

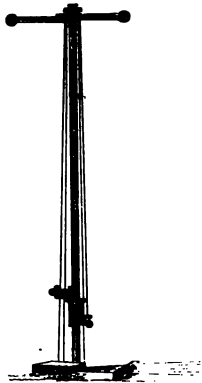
sentimentäl, følsom, ömtfølende; sværmerisk. **Sentimentalität**, en, overdreven, sygelig Følsomhed, Hang til overspændte Følelser, Føleri.

separäbel, adskillelig, fraskillelig. **Separabilität**, en, Adskillelighed. **separät**, adskilt, fraskilt, afsondret, enkelt, særskilt. **Separation** (-sjon), en, Af-ondring, Adskillelse, Fraskillelse; Skilsmisse. **Separatisme**, n, Afsondringsaand i Trossager, Afsondring fra dea herskende Klasse. **Separatist**, en, er, en, som afsondrer sig fra den herskende Kirke. **separatistisk**, afvigende fra de herskende Lærebegreber i Religionen. **separöre**, at, afsondre, skille, adskille, fraskille.

Söpia, en, en Slags Blæksprutte; en sorteblun Vædske, som Blæksprutterne afgiver, og som ogsaa kaldes **S.** og bruges af Malere og Kobberstikkere til Tusjering. **septennäl**, syvaarig. **Septennium**, et, en Tid el. Frist af syv Aar.

Septöt, ten, ter, Musikstykke for syv obligate Stemmer el. Instrumenter.

Septime, n, r, *mus.*, den syvende Tone fra Grundtonen el. en anden Tone og Intervallet derimellem. **Sakkord**, Firklang, Akkord paa tre Tertser (f. Eks. g—h—d—f).

Somaför.

Septuagésima, en, den 9de Søndag før Paaske.

Septuaginta, halvfjerdsindstve; deraf: de 70 Oversættere, eller den græske Oversættelse af det gl. Testamente, udarbejdet af 70 lærde Jøder i Aleksandria omtr. 200 Aar før Kristi Fødsel (den betegnes ofte ved LXX).

Séquens, fork. *seq.*, *sq.*, den el. det følgende, Fl. **Sequentia**, fork. *sqq.*, følgende Ting. **Sequens**, en, Følge, Række, Råd, Orden, en egen Slags Kirkehymne.

Seráf, en, er, en Slags Engel. **Serafimerordenen**, Sverrigs fornemste Ridderorden.

Serail (seralj), et, er, Palads, især den tyrkiske Sultans ell. en østerlandsk Fyrstes Bolig, som tillige indeholder Kvindeboligen (Haremet). [ogsaa Overgeneral.

Seraskier, en, e, tyrkisk Krigsminister; **serén**, ren, lys, klar.

Serénade, n, r, Natmusik, især uden for en Dames Bolig; **mus.**, Musikstykke med flere Sats'er end Sonaten og mindre gennemarbejdet end denne og Symfonien.

Serge (særjsj), t, et let, kipret Stof af Uld, Halvsilke eller Silke.

Sergént (særjsjant), en, er, højere Underofficersstilling. [følge

Série, n, r, Rad, Række, Talrække, **Talseries**, alvorlig, behandle noget **au seriéux** (serié), tage det alvorligt.

Sérum, et, Blodvand, Blodets vandagtige Del. [re ning.

Servante, n, r, Møbel med Vadskeindservéere, at, betjene, opvarte; dække Bordet, rette an, lægge for.

Service, n, Tjeneste, Betjening, Opvartning. **Service**, t, r, Bordtøj, Bordstel, Testel; Opdækning for hver enkelt Person; Afdeling af et Hospital.

Servit, ten, ter, Haanddug ved Bordet. **servil**, slavisk, krybende. **Servilitét**, en, Trallesind, Kryberi.

Servitür (-töhr)! Deres Tjener! **Servitüt**, ten, ter, Hæftelse, Forpligtelse, som hviler paa en Ejendom.

Sérvus, en, Tjener. **Sérvus sérvörum Déi**, Guds Tjeneres Tjener (en af Pavens Titler.

serös, vandagtig, som ligner Blodvand.

Session, en, er, Samling, raadslaaende Forsamling; Række af Møder til Behandling af Sager; Møde til Udskrivning af Soldater og Matroser. [hund.

Setter, en, e, *jagt.*, langhaaret Fugle-Severitét, en, Alvor, Strenghed, Skarphed.

Sérvresporcelän (sæhvr-), fine Porcelænsvarer fra Byens Sevres ved Paris.

Sexagésima, den 8de Søndag før Paaske.

Sänks, en, er, *myt.*, et Uhyre, hvis Hoved og

Sänks.

Bryst ligner en Kvindes, den ovrigte Krop en Løves.

sforzände og **sforzäto**, fork. *sf.* el. *sfz.*, *mus.*, forstærket (om en enkelt Node el. Akkord).

Sfære, n, r, Kugle, Klode; Kreds, Virkekreds, Forretningskreds; Synskreds. **sfærisk**, kredsførmig, kugledannet. **Sfæroide**, n, r, gammeldags Benævnelse for det Legeme, der fremkommer, naar en Ellipse drejer sig om en af sine Akser. **Sfærometer**, et, tre, Instrument til at maale krumme Overflader eller meget tynde Plader med.

sgraffito, se **graffito**.

Shäckel (sjakel), en, er, *søv.*, se **Heks**.

Shag, gen, Shagpipe, n, r, osv.

Shah (sja), en, er, persisk Konge.

Shedtag, et, e,

tekn., Værkstedst

tag i flere Afde-

linger, hver be-

staaende af et

vinkeldannet Tag,

hvis ene Flade,

Lys-

fladen, er næsten

lodret og vender

mod

Nord, medens den

anden hælder

langt

mindre.

Shérif (sjærrif), en, er, (i England)

Landsdommer,

Dommer i et

Grevskab

el. Shire.

Sherry (sjærrri), det engelske

Navn paa

Jeresvin og andre

spanske hvide

Vine.

Sh. cordial, Kirsebærlikør.

Shilling (sjilling), en, engelsk

Mønt,

hvoraf 20 paa

et Pund Sterling,

og som

deles i 12 Pence.

Værdien er

omtrent

91 Øre.

Shire (sjair), i

Sammensætninger

sjir

= **County**,

Landskab,

Grevskab,

Lands-

inddeling i

England.

Shirting (sjirting), et, en

Slags Bomulds-

tøj, hvidt el. farvet.

Shrapnel (srappel), en, er, *eng.*,

Granat

med en særk

Sprængladning,

der spreder

en Mængde

Geværkugler.

Si, en, er, *si*, at, *sir*, siede, siet.

Sibylle, n, r, (hos Grækerne og

Romerne) en

Spaakvinde,

som aabenbarede

Gudernes Raad

og Vilje; (i

Spøg) en

gammel

Heks. **sibyllinsk**,

spaaende, som

indeholder

Spaadomme.

sibyllinske

Bøger, en

Samling

Spaadomme,

som den

cumæiske

Sibylle

solgte til

den romerske

Konge

Tarquinius

Superbus.

sic! saaledes. **sic**

tränsit

glöria

mündi,

lat., saaledes

forgaar

Verdens

Herlighed.

sic

völe, **sic**

jübeo,

stat

pro

ratione

volüntas,

lat., saaledes

byder

og befaler

jeg. **min**

Vilje

skal

gælde

som

Grund.

Sicilienne (-ænn), n, r, en

siciliansk

Hyrdedans

og det

dertil

hørende

Musik-

stykke.

[Jord: lav

og fugtig.

sid, langt

nedhængende

og vid; om

sidde, at, sad,

siddét,

Siddeplads,

en.

siden; sidst, sidstlevende osv.; Sidstningen.

siderisk, som angaar Stjerneerne el. bestemmes ved dem. **s. Aar**, et Stjerneaar, Tiden for Solens tilsyneladende Omløb, regnet fra en Fiksstjerne til dens Tilbagekomst til samme Punkt, d. e. 365 Dage 6 Timer. **s. Maaned**, Stjernemaaned, Maanens Omløbstid, regnet fra Maanens Udgang fra en Fiksstjerne til dens Tilbagekomst til samme, d. e. 27 Dage 7 $\frac{1}{2}$ Timer.

Sierra (sierra), *spsk.*, en Bjærgkæde, f. Eks. **S. Nevada** (-aða), Snebjærgene. [sövn, Lur.

Siesta, en, er, Middags-Sifon (-faang), en, er, Flaske med Hævertrør, især til kulssyreholdige Drikke.

sigo, at, sagde, sagt. Singende, t.

Signal, et, er, Tegn, Løsen, Mærke, hvorved noget i Afstand gives til Kende, el. en Befaling gives. **Signalomönt** (-mang), et, er, Betegnelse, nøje Beskrivelse af en Person, Opgivelse af Kendemærker. **signalisöre**, at, give Tegn el. Løsen, tilkendegive ved Tegn; beskrive; opgive Kendemærkerne paa en Person.

Signatür, en, er, Betegnelse, Mærke, Paaskrift, Underskrift, f. Eks. paa Kømandsgods, paa Arkene i en Bog, paa Medicinglas, paa Dokumenter. **signöre**, at, betegne, mærke, paaskrive, undertegne. **Signöt**, et, er, Redskab til at forsegle med.

Signatür, en, er, *bog.*, Indsnit i Typens Side for at vise, hvor Bogstavets nederste Side er. [Mening.

Signifikation (-sjon), en, er, Betydning. **Signöra** (sinjora), en, Frue. **Signöre** (sinjore), n, Herre. **Signorina** (sinjo-), en, Frøken, alm. i Tiltale til en yngre Dame.

Signum, et, Fl. **Signa**, Tegn, Mærke. **Sigt**, en, *han.*, Præsentation af en Veksel, hvorfra Betalingsfristen regnes; ogsaa selve Betalingsfristen.

sigte, at, Sigte, t, Sigtekorn. [ning, en. **sigte**, at, Sigte, n, r, Sigtebrød, **Sigt-Sikker**, Fl., religiøs Sekt i Pandshab (Forindien), der staar under Englænderne.

sikker, sikre; sikrere, sikrest. sikre, at. **Siksak**, en. siksakformig. Siksaklinie. **Silbergroschen**, ældre preussisk Solvment, hvoraf 30 paa en Thaler og af Værdi 10 Pfennig (9 Øre).

silde, sildig. **Silön**, *myt.*, Bakkus's Opdrager og Led-sager; Fl., **Silönor**, de ældre, skæggede Satyrer.

Silöntium, *lat.*, **Silönce** (silangs'), *fr.*, Tavshed, Stilhed; som Udraab: stille!

Silhouet (siluætt), ten, ter, Portræt, der kun er givet i Omrids og Rummet udfyldt med sort; fremstilles ogsaa ved, at Portrættet udklippes af sort Papir. **silhouet-töre**, at, gengive i S.

Silicium, Kiselsyrens metalliske Grundstof. **Silikät**, et, er, kiselsurt Salt.

Silke, n, Silkekjole, Silkeorm osv. **Silo**, en, er, Kornpakhuis, der er delt i Beholdere, som strækker sig fra Loft til Gulv. I hver Beholder styrtes Sæd af en bestemt Kvalitet, og hvad der skal udføres af denne Kvalitet, tages da ud for-neden.

Silvån, *myt.*, Mark- og Kvæggud. **silvöstrick**, voksende i Skoven, vildtvoksende.

Simo, n, r, snoet Halmbaad; *fisk.*, Kanttov til Fiskergarn.

Simile, t, lignende; Lignelse; Lighed. **Similia**, Fl., lignende Ting, Tilfælde. **Similia similibus curántur**, lignende Tilfælde helbredes ved Midler, der hos den sunde vilde fremkalde lignende Sygdomstilfælde (Homeopatiens Grundsætning).

Simle, n, r, en Slags Hvedebrød. **Simmer**, en, Anemone. **Simoni**, en, er, lovstridigt Salg og Køb af gejstlige Embeder.

simplemönt (sængplemang), ligefrem, slet og ret, rent ud.

Simplicitöt, en, Ligefremhed, Jævnhed; Tarvelighed, Kunstløshed.

Simplifikation (-sjon), en, Tydeliggörelse. **simplificöre**, at, göre mindre indviklet, tydeliggöre

Simshövl, en, e, *töm.*, en Hövl, der bruges til at tage Kanter af med (se Hövl 5).

Simulánt, en, er, en, som foregiver at have en Sygdom el. Legemsfejl, som han i Virkeligheden ikke har. **Simulation** (-sjon), en, Forstillelse, Hykleri. **simulöre**, at, forstille sig, give sig Skin af, hykle, foregive.

Sinceritöt, en, Oprigtighed, Redelighed.

Sind, et, sindrig, sindssvag, sindssyg, sindet, -ede, sindig.

sine, uden. **Sinecüre** (-kyre), n, r, et Embede uden Forretning, men med Indkomster.

Singlesculler (Singlskaller), en, e, *spt.*, Kaproningsbaad for een Person.

Singleton, en, et enkelt Kort, som man har paa Haanden i en Farve.

Singöt (fordrejet af: **sögne Gott**, Gud velsigne), velbekomme.

Singularis, en, *gram.*, Enkelttal. **Singularitöt**, en, Egenhed, Særhed, Sælsomhed, Besynderlighed.

sinke, at, Sinke, n, r, Sinkelse, n. **Sinkning**, en, *tekn.*, Samling af Træ paa

Silhouet.

Sifon.

Højkant ved, at Stykkerne forsynes med svelehaledannede Tænder.

Sinolog, en, er, Videnskabsmand, der studerer kinesisk Sprog og Litteratur.

sint, *nsk.*, vred, hidsig.

Sinns, en, Bugt, Havbugt.

Sir, en, Sirat, et, er, sirlig.

Sir (*sör*), *eng.*, Herre; i dagligt Sprog hoflig Tiltale uden Tilføjelse af Navn til enhver Herre. Titel for de to laveste Adelsklasser, og det sættes da foran Døbenavnet (f. Eks. **Sir** Robert Peel). **Siro** (*sibr*), allernaadigste Herre! Tiltale til Kajsere og Konger. [anfører.

Sirdar, en, er, ostindisk Høvding; Over-

Sirøne, n, r, *myt.*, Havfrue, Havnymfe med forførerisk Stemme; yndig Forfører-ske. **S.sang**, Lokkesang, forførerisk Sang.

Sirøne, n, r, Taagesignal.

Sirup, pen, tyk Sukkersaft, som flyder fra Sukkeret ved dets Rensning.

Sisyfus, *myt.*, en Konge i Korinth, der i Underverdenen var fordømt til uafsladelig at vælte en stor Sten op ad et stejlt Bjærg, hvorfra den bestandig trillede ned igen; deraf: et **S.arbejde**, et næsten uoverkommeligt Arbejde.

Situation (-sjon), en, er, Stilling, Tilstand, Forfatning, Forhold; Beliggenhed. **situøre**, at, stille; bringe i en Stilling, i en Forfatning osv. **situøret**, stillet, beliggende.

Siva, den onde Guddom hos Hinduerne.

Sjakal, en, er, et Rovdyr af Hundefamilien. [bedækning.

Sjakö, en, er, militær Hoved-sjakra (jødisk), at, handle, drive Smaahandel med gamle Sager og alle Slags Ragerier.

Sjal, et, er.

sjette, Sjettedel, en, e.

sjippe, at, Sjippetov, et.

sjøfel, lav, nedrig, slet, ussel. elendig. [non- el. Geværlob.

Sjæl, en, e, *mil.*, Udboringen i et Ka-sjælland, sjællandsk, Sjællænder, en, e.

Skaal, en, e, drikke Skaaler, at.

skaano, at, Skaansel, en. skaansellos, skaansom, -me.

Skaar, et, skaaret, -ede.

skabe, at, skabagtig. Skabelse, n, r. Skaber, en, e. Skaberi, et. Skabning, en, er.

Skabelen, se **Chablön**; ogsaa i Spøg = Skikkelse. Figur.

Skaberäk, ket, ker, *tysk*, Sadeldække, Ridedækken. [lig.

Skade, n, r, skadesløs, skade, at, skade-

skaffe, at, *sov.*, spise.

Skaföt, tet, ter, Rettersted.

Skagle, n, r, *sadl.*, Reb el. Rem, som fra Selen gaar til Svingelen og befæstes til denne.

Skak (skak el. sjak), Brætpil, der stammer fra Østerland. **S.** (som Udraab)

Modspillerens Konge angribes. **skäkmat** el. **mat**, *egtl.* »Kongen er død», siges om den Spiller, der ikke længere kan værges sin Konge og derfor har tabt Spillet.

Skakt, en, er, den Aabning, som fra Jordens Overflade gaar mer el. mindre lodret ned i et Bjærgværk. [ovn.

Skakt, en, er, *tekn.*, Rummet i en Smelte-Skal, len, ler. skalle, at.

Skåla, en, er, Tonestige, Tonernes Trin-følge inden for en Oktavs Omfang; Grad-afdeling; Maalestok paa Landkort, Planer osv.

skaldet, -ede. Skaldepande, n.

skalko, at, *sov.*, lukke Lugerne under Storm.

Skalmøje, n, r, gammelt Blæse-instrument af Træ med seks Lyd-huller, Forløber for Oboen. [art.

Skalotte, n, r, lille spiselig Løg-

Skalp, en, er, (hos de nord-amerikanske Indianere) den af en dræbt Fjende aftrukne Hovedhud.

skalpöre, at, trække Huden af Hjerneskalen.

Skalpöl, len, ler, Sønderlemmel-seskniv, Dissektionskniv. Skalmeje.

Skam, men, skamme sig, at.

skamföre, at. Skamfering, en.

skamille, *sov.*, tage Skade ved at gnide eller skure mod noget.

Skandåle, n, r, Forargelse, Anstød. **skandalisöre**, at, forarge, være til For-argelse, til Anstød for. **skandalös**, for-argelig, anstødelig.

skandöre, at, afdele et Vers efter dets Led; fremsige el. læse det efter dets Stavelsesmaal. **Skausion**, en, er, Vers-maaling, Versinddeling; Læsen efter Vers-fødderne.

Skandinävien, et, de tre nordiske Riger: Danmark, Norge og Sverrig **skandinävisk**, hørende til, vedkommende disse tre Riger. **Skandinavisme**, n, Ønsket om og Virken for en ujöere Forening af de tre nordiske Riger.

Skandök, ket, *sov.*, svær Planke, der ligger over Spanternes øverste Ender i Højde med Dækket.

Skanse, n, r. Skansegrav osv.

Skausklødning, en, er, *sov.*, den Ind-ræmning af Planker, der strækker sig omkring Dækket mellem dette og Lönningen.

Skansokurv, en, e, Kurv af Vidier el. Ris-værk, der fyldes med Jord og anvendes ved Befæstningsarbejder.

Skärlagen, et, en brændende rød Farve; Tøj af denne Farve.

Skarn, et. Skarn-basse, Skarnbotte osv.

skarp, Skarpretter, en, e. Skarpskytte.

Sjako.

Skalmeje.

Skansokurv.

Skarøkse, n, r, *tekn.*, Økse med bredt Blad paa tværs af Skaftet.

Skat, ten, ¹⁾ Fl. Skatte = Rigdomme.

²⁾ Fl. Skatter = Afgifter. skatte, at.

Skåting-Rink (skehting-), *eng.*, Bane af Cement, hvorpaa kan løbes paa Skøjter, der har Ruller i Stedet for Jærn.

sko, at, sker, skete, sket.

Skødevand, koncentreret Salpetersyre, Skillevand til at adskille Guld og Sølv.

Skol, let, Skelsaar. skellig. skelne. at.

Skolöt, tet, ter, Benrad. **skolöttöro**, at, fjerne Kødet fra Skelettets Knogler.

Sköma, et, er, Form, Mønster, Forbillede; Blanket med Rubrikker i Tabelform; Timetavle. **skomatösöre**, at, bringe i Form af et **S**. **skomatisk**, som er i Form af et **S**.

Sköpsis, en, Tvivl. **Skepticisme**, n, Tvivlsaand; den filosofiske Læremaade, efter hvilken man intet skal antage for afgjort, men tvivle om Alting. **Sköptiker**, en, e, Tvivler, Tilhænger af Skepticismen. **sköptisk**, tvivlesyg. [osv.

Ski, en, er, Skiløber, en, e, Skistav, en, e,

Ski.

Skib, et, e, Skibbrud, Skibsbygger osv.

Skib, et, e, *bog.*, firkantet Jærn- el. Zinkplade med opstaaende Kant paa de tre Sider, paa hvilken Satsen samles.

Skifer, en, Skiferlag, Skiferplade, Skifertag, Skifertækker.

Skib.

skifte, at, skiftes, at.

Skiftedag, Skifte, t, r. Skifteret, ten. Skifting, en, er. Skiftning, en.

Skik, ken, ke. skikke sig, at. skikkelig, skikket, -ede. Skikkelse, n, r.

Skilderhus, et, e.

Skilderi, et, er, skildre, at, Skildrer, en, e. Skildring, en, er. [et.

Skildpæde, n, r, og om Hornpladerne

Skildvagt, en, er.

skillo, at, skilte, skilt. Skillemønt, Skillerum, Skilletegn, Skilning, en, er. Skilsmisse, n.

Skilt, et, er og e. skilte, at.

Skimmel, en. Skimmelsvamp. skimle, at. skimlet, -ede.

Skimmel, en, mler, Hest, som paa et lysere Haarlag har isprængt en Del mørke Haar. [at.

Skin, net. skindod, skinhellig. skinne,

Skind, et, Skindhandske osv.

Dansk Retskrivnings- og Fremmedordbog.

Skinder, ældre Betegnelse for Garver; deraf: **Skindergade**.

skinsyg, Skinsyge, n. [320 Ø

Skippund, et, ældre dansk Vægt =

Skisma, et, Spaltning, Adskillelse, Splid, især i religiøse og politiske Meninger; Ophævelse af Enheden i Kirkesamfundet; Kirkesplid. **Skismatiker**, en, e, en, som afsondrer sig fra den herskende Kirke, stifter en ny Sekt, frafalden. **skismatisk**, som angaar Kirkesplid, foranlediger Kirkesplid; splidagtig, frafalden.

Skitsø, n, r. Omrids, Udkast, Grundtræk; kort Skildring. **skitsöre**, at, gøre Udkast.

skivo, at, *søv.*, dreje en Aare, idet den kommer op af Vandet, saa at Bladet føres vandret gennem Luften.

Skjald, en, e. Skjaldekunst, Skjaldekvad osv.

Skjold, et, e = Dækvaaben **Skjold**, en, er = Plet.

Skjorte, n, r, Skjorteknap. Skjortelinning osv.

Skjul, et, skjule, at, te, t. Skjulested, et, er.

Skjælde, n, r, *fisk.*, tildannet Træmaal hvorover Fiskegarnets Masker efter Loven skal dannes. [Skoning, en er.

Sko, en, sko, at, skor, skoede, skoet.

Skod, det, der, Skillerum (i et Skib).

Skodde, n, r (for et Vindue o. l.).

Skodde, n, *nsk.*, Taage.

skodde, at, *søv.*, føre Aaren i modsat Retning for at standse Baaden.

Skoggor, en, *jagt.*, Fuglenes Parringslege.

Skok, ken, ke = 3 Snees.

Skolastik, ken, Skolevisdom, især Middeldalderens, der til Dels beskæftigede sig med smaalige Spidsfindigheder. **Skolastiker**, en, e, skolelærd; (i Middeldalderen) en Filosof, der stræbte at befæste den kristelige Kirkes Lærebygning. **skolastisk**, skolemæssig, skolerigtig; ordkløvende, spidsfindig.

skolde, at, Skoldkopper, Skoldning, en.

Skønnert, en,

er, *søv.*, Skib med to (undertiden tre) Master uden Mærns og med Raasejl paa Formasten. **S-brig**, tomastet Skib, hvis forreste Mast har Mærns, Agtermasten ikke.

Skønnert.

Skorpe, n, r. skorpet, -ede.

skoptisöre, at, spotte.

Skorpion, en, er, et Dyr af Edderkoppernes Klasse, hvis sidste Led paa Halen

danner en Giftkrog; det 8de Stjernebillede i Dyrekredsen. [stensild osv.

Skorsten, en, e, Skorstensfejer, Skor-

Skorzonöro, n, r, Plante, hvis Rod spises.

Skose, n, r, skose, at.

Skotrende, n, r, *tøm.*, Rende, der samler Regnvandet, hvor to Tagflader støder sammen.

Skotte, n, r, Skotland. skotsk.

Skov, en, e, skove, at. Skovning, en.

Skovi, en, e. Skovihjul, skovle, at.

skraa, skraane, at. Skraaning, en, er. skraas. [Skraatobak, Skraa, en, er.

skraa, at, skraar, skraaede, skraaet.

Skraa, en, er, gammelt Ord for en skreven Vedtægt.

Skraa, et, tidligere en Slags Projektil til Kanoner, bestaaende af en Daase fyldt med Söm, Jærnstumper o. l. [Skraubud, et

Skrab, et, skrabe, at, Skraber, en, e,

Skrald, et, skralde, at, Skralde, n, r.

skrammerøret, -ede, udpyntet.

skranket, *kurv.*, en Slags Krydsfletning med fire el. seks Vidier.

skravøro, at, ridse el. drage Skyggenlinier; udtrykke Skyggen ved Linier.

Skravering, en, er, Skyggestregning.

Skrivbent, en, er, Forfatter. **skrible**, at, smøre, smøre sammen. **Skribler**, en, e, slet Forfatter, Smører. [Skridt, et.

skride, at, skred, skreden, -et, -ne,

Skrift, en og et, er. skriftklog, Skriftsprog. Skriftsted, Skrifttegn. skriftlig.

Skrig, et, skrige, at, skreg, skregen, -et, -ne. Skrighals, en, e.

skrive, at, skrev, skreven, et, ne. Skrivelse, n, r. Skriver, en, e. Skriveri, et, er. Skrivning, en.

Skrøfler, Fl., Kirtelsvulster **Skrofuløse**, n, Kirtelsyge. **skrofuløs**, kirtelsyg. **Skrog**, et, *søv.*, selve Skibets Legeme (i Modsetning til Rejsningen).

Skrub, bet, skrubbe, at. Skrubbe, n, r. Skrubber, en, e. skrubbet. -ede.

Skrubhøvl, en, e, *tøm.*, Høvl, med hvilken den første. grovere Høvling udføres (se Høvl 7).

Skruo, n, r. skruo, at. Skruengang, en, e. Skruægange, n, r. Skruelinie osv.

Skruestik, ken, ker, *smed*, en paa Filebænken, fastsiddende Klemme, hvis Kæber kan skrues sammen.

Skrupel, en, pler, Tvivl, Betænkkelighed; Samvittighedstvivl. **skrupuløs**, betænkkelig, ængstelig, alt for forsigtig, alt for nøjeregnende; samvittighedsfuld ogsaa med Bagateller.

skryde, at, Skryder, en, e. Skryderi, et.

Skredder, en, e. Skredderfulg osv.

Skræk, ken. skrække, at, Skrækebillede, t, skrækkelig.

Skræl, len. skrælle, at. Skrælling, en, er.

Skrællemøjsel, en, sler, *smed.*, en bred, flad Møjsel, med hvilken man kan skrælle en Flade af Stoffet.

skrømme, at. Skræmsel, et, -sler.

Skræppe, n, r, *nsk.*, Tværsæk, Hansel.

Skræv, et. skræve, at, skrævs.

skrøbelig, Skrøbelighed, en, er.

Skrømt, en, skrømte, at.

Skrøno, n, r, *nsk.*, Røverhistorie.

Skub, bet, skubbe, at, Skubkarre, n.

Skud, det, Skudaar, et, Skudskaar, et, Skudsmaal, et.

skudo, at, *bag.*, sætte Rugbrød i Ovn.

skudt Sats, *bog.*, kaldes det, naar der for at faa større Mellemrum mellem Linierne er indlagt Metalstrimler i Satsen.

Skue, t, skue, at, Skueplads, Skuespil, Skuespiller osv.

skuffe, at, Skuffelse, n, r.

Skuffelhort, en, e, ældre Daahjort, paa hvis Gevir Grenene danner flade Plader.

Skulder, en, dre, skuldre, at, Skuldring. [en.

skulko, at. Skulkeri. et.

skulle, at, skal, skulde, skullet.

Skulptor, en, tører, Billedhugger, Kobberstikker. **Skulptur**, en, er, Billedhuggerkunst; Billedhugger- og Billedskærerarbejde.

Skum, met, skumme, at, Skumning, en. **skumro**, at, *mal.*, aadre saaledes, at man kun efterligner Træets Farvetone.

Sküptschina, en, den lovgivende Forsamling i Serbien.

Skurv, en. skurvet, -ede.

skvadronøro, at, skryde, prale. **Skvadronør**, en, er, Skryder, Pralhans.

Skvætboard, et, el. **Skvætgang**, en, *søv.*, Lønning paa en Fiskerbaad.

sky, Skyklap, pen. sky, at, skyr skyede, skyet.

sky, en, er. Skybrud, skyet, -ede.

skyde, at, skød, skudd. Skyder, en, e. Skydning, en.

Skyds (slydds), en, *nsk.*. Befordring paa Rejse til Vogns eller pr. Baad.

Skygge, n, r. skygge, at. skygget, -ede.

Skyl, let, Skyle, n, r. skylle, at, Skylregn, skylregne, at, Skylning, en.

Skyld, en. skyldsætte, at. Skyldsætning, en. skyldte, at, te, t. skyldig. Skyldner, en, e.

Skylight (skajlajt), et, er, *søv.*, Vindue paa en Karm i Dækket. [som. -me.

skynde, at, te, t. Skynding, en, skyn t- **Skypumpe**, n, r. Skymasse, som strækker sig tragtformig ned mod Jorden og kan hvirvle Genstande op i Luften.

Skyts, et, *mil.*, Fællesbenævnelser for Skydevaaben.

Skytte, n, r. Skyttegrav osv.

Skytte, n, r el. Skyttel, en, tier, *urv.*

Skruengang.

Skruestik.

baadformet Redskab til at bringe Islætten ind i Rendegarnet.

Skæbne, n, r. skæbnsvanger, t, -re.
Skæfte, t, r, Trædelen af et Gevær.

skæfte, at, forsyne med Skaft el. Skæfte.

Skæg, get, *søv.*, bred Træplade, der som en skarp, udbuet Kant strækker sig frem foran Stævnen. [let, -ede.

Skæl, let, Skældyr, et. skælle, at, skæl-skælde, at, te, t. Skældsord, et.

Skælm, en, e. Skælmsmester, Skælmeri, et, skælmsk.

Skæmt, en, skæmte, at, skæmtsom, -me.
Skænd, skænde, at, Skænderi, et, skændig. Skændsel, en. [Skænkning, en.

Skænk, en, skænke, at, Skænkestue, n,
Skæppe, n, r, skæppe, at. [ild, en.

skær, Skærsommer, Skærtorsdag, Skærs-Skær, et, ¹⁾ = Skin, ²⁾ = Klippe i Havet. [ring, en.

skære, at, skar, skaaren, et, ne. Skæ-Skærl, et, Livbælte, Skulderbælte; Sværd-bælte. [mindre Hærafdelinger.

Skærmysel, en, sler, Fægtning mellem skærpe, at, Skærpelse, n, Skærping, en.
Skærslipper, en, e.

skætte, at, skille Skallen fra de indvendige Taver i Horstænglerne, efter at Hørren er braget. [Hampen.

Skæver, Fl. *rebsl.*, træagtigt Affald fra Skød, et, Fl. Skød el. Skoder, Skødebarn, Skødefrakke, Skødeskind.

Skøde, t, r, *søv.*, Tov el. Talje til at udspile den underste Del af Sejlet med.

Skøde, t, r, Dokument, hvorved Sælgeren indsetter Køberen som Ejer af det solgte. **skøde**, at, give **S.** paa.

Skøjte, n, r. Skøjteføre, t. Skøjteløber, en, e. osv. [skønsom, -me.

Skön, net, skönne, at, Skönrende, et, skön, -ne, Skönaand, Skönhed, Skön-skrivning.

Sköntrykform, en, e, *bog.*, Form, i hvilken Satsen samles til Trykning af et Arks første Side.

Skørbug, en, Sygdom, der ytrer sig ved Tilbøjelighed til Blødninger, især fra Slimbinderne.

Skört, et, er. Skörteregimente osv.
slaa, at, slaar, slog, slaaet, -ede. S'aa, en, er. Slaaning, en, slaas, at, sloges.

Slaabrok, ken, ke, Morgenfrakke.
slaa op, at, *bag.*, forme Brødene af Dejgen.

Sladder, en, Sladdertaske, n, sladre, at.
Slag, et. Slagsbroder, en. Slagsmaal, et.

Slag, et, *søv.*, under Krydsning den mellem to Vendinger tilbagelagte Vej.

Slagger, Fl., Affald ved Forbrænding af Kul el. ved Smeltning, Rensning osv. af Metaller.

Slagled, det, *tekn.*, Loddemetal, hovedsagelig bestaaende af Kobber med Tilsætning af Tin, Bly eller Zink.

Slagside, en, r, *søv.*, et Fartøjs Hældning, naar Lasten har forskubbet sig.

slagte, at, Slagter, en, e. Slagteri, et, er. Slagtning, en. [et Stik i Whist.

Slam (*slam*), men, *eng.*, intet eller kun **Slang** (*slang*), *eng.*, skødesløse Udtryk (f. Eks. fros for frøs), der hører til det daglige Sprog, og som kan være forskellige for de forskellige Lag af Befolkningen, derfor ogsaa = Gadesprog.

Slange, n, r. Slangegift, Slangeham osv.

Slaraffenland, et, et indbildt Lyksalighedsland.

Slave, n, r. Slaveri, et, slavisk.

Slaver, en, Fl., Slaverne, Navn for den østevropæiske Folketamme, hvortil hører: Russere, Bulgarer, Serber, Tsjecher (tsjekker) og Polakker.

Slavofil, en, er, Ven af Slaverne.

Sløgfred, en, = Frille (s. d.).

Sløm, men (i Whist), se **Slam**.

Slöndrian, en, *tyisk*, gammel Vane, den gamle skæve Gang.

Sløppert, en, er, *mal.*, langhaaret, fin Pensel til Staffering (s. d.). [folk, slette, at.

slöt, te. Slette, n, r. Slette-sløsk, sleske, at, Sleskhed, en.

Sløy, en, e, stor Træske.

slibe, at, sleb, sleben, -et, -ne. Sliber, en, e. Slibning, en.

Slid, det, slide, at, sled, slidt, Slider, en, e. [Split i et Skört.

Slids, en, er, el. Slidse, n, r.

Slik, ken, fint Dynd, som Havets Bølger afsætter ved

Marskkysten. [er, Slikning, en.

slikke, at, slikken, t, ne. Slikkeri, et, **Slim**, en, slime, at, slimet, -ede.

slinge, at, tilhugge Bjælker og Spær af det fædede Træ ved at kanthugge det.

slippe, at, slap, sluppen, -et, -ne.
Slitage (-tasje), n, Slid paa Maskiner, Materiel osv.

Slot, tet, te. Slotsforvalter osv.
Slubbert, en, er.

Sludder, en, sludre, at.
Sluffe, n, r. Kærre el. Slæde, som slæbes hen ad Jorden. [-ent, -ne.

sluge, at, te, t, Slughals, en, slugen,
slukke, at,

Slukning, en.

Slup, pen, per, *søv.*, enmastet Skib, hvis Mast har Saling og Stang.

Slum (*slam*), en, Afkrog el. skummelt

Stræde i en stor By, hvor

Forbrydere færdes.

Sløppert.

Slup.

Sluse, n, r, Bygværk, der tjener til at sætte to Vandflader, der ikke ligger i samme Højde, i Forbindelse med hinanden ved en Aabning, forsynet med en Port. **slutte**, at, Slutning, en, er, sluttelig. **Slutter**, en, e. **Slutteri**, et, er.

Slutsøddel, en, dler, *han.*, Dokument, der udstedes af en Mægler som Bevis for en ved ham afsluttet Handel. [en, er.

slyngø, at, Slynge, n, r. Slyngning, **Sløb**, et, slæbe, at, te, t, Slæbested, Slæber, en, e, Slæbning, en.

Sløgt, en, er, slægte, at, Slægtning, en, e. **slæk**, t, ke, *søv.*, (om et Tov) ikke stivhalet. **slække**, at, slappe, fire ud.

Slømming, en, Adskillelse af grovere og finere Pulvere, der fremkaldes ved, at de blandes op med Vand, hvorved det groveste el. tungeste først vil bundfældes.

Sløjd, en, Haandgerning i Opdragelsens Tjeneste, afpasset efter Börns Udvikling. **sløre**, at, *søv.*, sejle omtrent lige for Vinden.

sløv, sløve, at, Sløvelse, n. **Smag**, en, smage, at, te, t. **Smakke**, n, r, *søv.*, Sejlbaad med to Master med Sprydsejl.

Smalaal, en, *fisk*, Aaleyngel. [hind. **Smaldyr**, et, *jagt.*, enaarig Kron- el. Daasmarler, en, e, *kurv.*, et lille Bræt, hvorpaa er befæstet to Knive i skraa Stilling imod hinanden, saa at der er en bestemt Afstand mellem Æggene. Mellem disse trækkes Schenen (s d.), saa at den i hele Længden faar samme Bredde.

Smaragd, en, er, en grøn Ædelsten. **Smed**, en, e, Smedemester, smede, at, Smedie, n, r.

smelte, at, smeltelig, Smeltning, en. **Smørgel**, en, en Jordart, som bruges til Stibning og Polering. [smertelig.

Smerte, n, r. Smertensleje, smerte, at, **smide**, at, smed, smidt.

Smiger, en, smigre, at. Smigrer, en, e. Smigreri, et, er. [Kant.

Smigkant, en, er, *tøm.*, ikke vinkelret **Smil**, et, smile, at, Smilebaand, et, osv. **Sminke**, n, r, sminke, at. [Smitsot.

Smitte, n. smitte, at. smitsom, -me. **smorzände**, *mus.*, hendoende.

Smuds, et. smudse, at, smudsig. **Smudstitel**, en, tler, *bog.*, Blad foran Titelbladet i en Bog, hvorpaa Titelen er givet i Korthed. [et, er.

smugle, at, Smugler, en, e, Smugleri, **Smuld**, et, smuldre, at.

smult Vand, jævn Sø uden synderlig Bølgegang. [ke, at.

Smæk, ket, Smække, n, r. smæk-**Smæld**, et, smælde, at. Smælder, en, e. [er.

Smøl, et, smøle, at. Smøleri, et, **Smør**, ret. Smørfarve, n. Smørrebrød, et. smørret, -ede.

smøre, at, smurte, smurt. Smørelse, n, Smører, en, e. Smørerer, et, er. Smøring, en.

Smørsøger, en, e. Redskab, formet som et Halvrør, der stikkes ned i Smørret og drejes rundt, hvorved man kan tage en Prøve af Smørret helt igennem Tønden.

Snaddo, n, r, *nsk.*, kort Tobakspibe.

Snak, ken, snakke, at, snaksom, me.

Snaps, en, e. snapse, at.

Sne, en. sne, at. Snefog, et, osv. Smør-

Snedvær, en, e. snedkre, at, sned-

kerere, at. [Sted, at.

Snegl, en, e. Sneglehus. snegle af

Sneglebor, et, Bor, der er snoet

i Sneglegang, saa at Spaanerne

let kan komme op af Borehullet.

Snolle, n, r, *nsk.*, Garnrulle.

Snolled, et, *tekn.*, Loddemiddel,

hovedsagelig bestaaende af Tin

med Tilsætning af Bly.

snerpe, at, Snerpe, n, r. Sner-

peri, et, snerpet, -ede.

snige, at, sneg, snegen, et, -ne,

Snigmord, snigmyrde, at. [rig. Snegle-

snild, snildelig, Snilde, t. snild-

Smirkelbor, et, *tøm.*, et langt Stangbor.

Sait, tet, ter, *skom.*, Saalens Kant.

Snive, n, smitsom Sygdom hos Hesten.

Snøb, ben, ber, simpel Person, der sø-

ger at efterabe de fornemme og trænge

sig ind imellem dem; en, der søger at

indvinde sig hos sine foresatte ved at an-

tage deres Meninger og tale dem efter

Munden. [et, er.

snurre, at. Snurre, n, r. Snurrepiberi,

Snurroved, et, *fisk.*, Vod, der udsættes

fra og trækkes til et for Anker liggende

Skib.

snus, en. snuse, at. Snustobak.

snøde, at snød, snydt.

Snyder, en, e. Snyderi, et, er.

snylte, at, Snyltedyr,

Snylter, en, e, Snylteri, et.

Snække, n, r, *urm.*, i

Spindelure det Hjul, som

ved Hjælp af Kæder drives

af Fjederhuset.

Snæppe, n, r. Snæppejagt,

Snæppetæk

Snæppert, en, er, kirurgisk

Instrument til Aareladning og

Kopsætning.

snært, en, e. snærte, at. Snæppert.

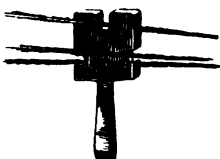
snæver, -ert, -re. Snævring, en, er.

Snøre, n, r, snøre, at. Snørebaand, Snørestøvle, Snørliv, et. Snøring, en.

snøre, at, *rebl.*, tvinde Garnet sammen til en Dugt.

Snøreknægt, en e, *rebl.*, Apparat der bruges ved Snøring, bestaaende af et Skaft, hvorpaa er anbragt et Hoved med Riller for de enkelte Garn.

Snøreknægt.

Sobel, en, bler, sibirisk Maarart, hvis Skind er meget kostbart.

søber, bre, ædruelig.

Sobranjo, n, den bulgariske Rigsdag.

sociabel, selskabelig, omgængelig; som forlignes el. passer sammen. **Sociabilitet**, en, Selskabelighed, Omgængelighed.

sociäl, selskabelig, som angaar det selskabelige Liv, det borgerlige Samfund. **Sociäldemokrät**, en, er, Betegnelse, der hyppig, især i Tyskland, anvendes om og af den Retning indenfor Socialismen (s. d.), der praktisk arbejder paa at forbedre Arbejdernes Kaar.

Socialisme, n, en Samfundsbetragtning, der ønsker en ny Samfundsorden med en mere retfærdig og ligelig Fordeling af Arbejde og Ejendom. **Socialist**, en, er, Tilhænger af **S.** **socialistisk**, hørende til, angaaende **S.**

Societäire (saas-jetæhr), n, r, Medlem af Personalet ved Theatre Français, der tillige er Medinteressent i Teatret.

Societät, et, er, Selskab, Forening, Samfund.

Sociniäner, en, e, Tilhænger af Socinus († 1561), der nægtede Treenigheden og Kristi Guddom.

Sociologī, en, Videnskaben om det menneskelige Samfundslivs Udvikling.

Sod, en, sodet, -ede.

Söda, en, kulsurt Natron.

Sodomi, en, el. **Sodomiteri**, et, unaturlig Tilfredsstillelse af Könnsdriften, især med Dyr.

Soffite, n, r, *leat.*, Loftskulisse.

Sofisme, n, r, Vrangslutning, som man kommer til ved et spidsfindigt Ræsonnement; Skingrund; Spidsfindighed. **Sofist**, en, er, i det gamle Athen en Lærer, der for Betaling underviste i en Videnskab el. Kunst, særlig i Talekunst; nu betegner **Sofist** en Ordkløver. **Sofisteri**, et, er, Anvendelse af Sofismer, spidsfindig og falsk Bevisførelse. **sofistisk**, spidsfindig, vrang, som er bygget paa falsk Bevisførelse; [muhamedansk Højskole.

Söfta, en, er, tyrkisk Student ved en

Sögn, et, e, Sognebaand, Sognefoged, Sognepræst, Sogneraad osv. [given.

soldisänt (s. adisang), saakaldet, fore-

soignöre (soanjere), at, røgte, pleje, passe; anvende Flid paa. behandle med Omhu. [underholdning.

Sölrö (soare), en, er, Aftenselskab, Aften-

Söja, en, en af en Slags kinesiske eller japanske Bønner tilberedt krydret Sovs.

Sokkel, en, kler, Underlag, Fodstykke under en Söjle = Plinth.

Sol, en, e, sole sig, at, Solsikke, n, r, Solskin, net. Solstik, ket. Solemærke, t, r.

Solavöksel, en, sler, *han.*, Eneveksel, enkelt Veksel, en paa Udstederen selv udstedt Veksel.

Solbrand, en, Sygdom hos Træer, ved hvilken Barken tørrer ind og springer af.

Sold, et, solde, at, Soldebroder, en. Solderist, en, er.

Sold, en = Lønning. **Sold**, et, Redskab til at sigte Avner fra Korn.

Soldat, en, er, Soldateraand osv.

Söldo, italiensk Mønt = 5 Centesimi, af 3½ Öres Værdi.

sölön(-ænn), festlig, höjtidelig. **Solenitöt**, en, Höjtidelighed, Festlighed, Fest.

Solfatära, en, Svovlvulkan, der kun udstøder Dampe og Luftarter.

solfeggöre (-fedsjere), at, *mus.*, synges en Sangøvelse paa de aretinske Nodnavne. **Solfeggie** (-fedsje), t, r, Sangøvelse, bestemt til at solfeggöres.

solidärisk, gensidig, een for alle og alle for een. **Solidaritöt**, en, gensidig fælles Ansvarlighed eller Forpligtelse, der paahviler flere. [alene Æren!

söli Deo glöria! fork. **S. D. G.**, Gud **Soliditöt**, en, Fasthed, Varighed; Sikkerhed. Paalidelighed, Ægthed, Godhed.

Solist, en, er, en, som udfører en musikalsk Solo (s. d.).

Solitär (saalitähr), en, er, en enkelt, indfattet, større Ædelsten, især Diamant.

Solitude (saalityhdd), Ensomhed.

Sollicitänt, en, er, Ansøger; en, som søger sin Ret. **sollicitöre**, at, anholde om, bede om retslig Bistand.

Solmisatiön (-sjon), en, *mus.*, Tonernes Benævnelse med de aretinske Stavelser.

sölo, ene, alene, uden Hjælp eller Akkompagnement. **Sölo**, en, er, Enespil, Enesang, Enedans, enkelt Stemme; en Slags Kortspil.

solstital, som hører til Solhverv el. Solhvervstid. **Solstitium**, iet, ier, Solhvervsdag (21de Juni og 21de Decbr.).

solübel, opløselig. **Solubilitöt**, en, Opløselighed. [løste.

Solution (-sjon), en, Opløsning; det opløste.

Solvöns, en, Betalingsevne. **solvänt**, i Stand til at betale

Sombröro (-zero), *spsk.*, en, er, en bredskygget Hat af Palmeblade, Solhat.

Sommer, en, e og Somre. Sommerdag, sommerlig.

Somnambüle, n, r, Sövnægenger, Natte-

vandrer; en, som er sat i en magnetisk Tilstand. **Somnambulisme**, n, Nattevandring i Søvnne; den ved Hjælp af den dyriske Magnetisme frembragte forhøjede aandelige Virksomhed.

Somnolens, en, Søvnighed, Søvnagtighed, Dorskhed. **somnolent**, søvniq, søvngagtig, dorsk.

Son Altosse (-tæss), hans el. hendes Højhed. **Son Altosse Royäle** (roajall), hans el. hendes kongelige Højhed.

sonänto, mus., klingende, tonende.

Sonäte, n, r, Tonestykke af en ganske bestemt Form, især for et Soloinstrument, navnlig Klaver, Orgel, Violin el. Cello. Det bestaar af 3 el. 4 Dele, der vel hver har sin Karakter, men dog er indbyrdes beslægtede.

Sönde, n, r, kirurgisk Instrument til at undersøge Saar og forskellige af Leagemets Kanaler osv. **söndöre**, at, undersøge, udforske, udfritte.

sono, at, Sonoffer, et, Soning, en.

Sonöt, ten, ter, lyrisk Digt, bestaaende af 14 Linier, delt i 2 firliniede og 2 treliniede Strofer med særegen Rimstilling; Verse-maalet er femfodede Jamber.

sonör, klingende, velklingende, klangfuld, fuldtonig.

Sop, pen, per, *nsk.*, Paddehat.

sopo, at, *nsk*, feje. [Diskant.]

Sopran, en, er, den høje Kvindestemme.

Sorböt, en, en kølende Drik hos Tyrkerne, bestaaende af Vand, Citronsaft, Sukker og Ambra.

Sorböuno (saarbaunn), det teologiske Fakultet i Paris og de til samme hørende Bygninger.

sordid, smudsig, skiden; nedrig, gerrig.

Sordiditöt, en, Smudsighed; Gerrighed, Gnieragtighed. [menter.]

Sordine, n, Dæmperen ved Musikinstru-

Sorenskriver, en, e, *nsk.*, Underdommer paa Landet.

Sorg, en, er, sorgfri, sorgløs osv.

Sori, en, er, Art, Slags. **sörtöre**, at, lægge hver Slags for sig, udsøge og ordne. **sörtöre** under, henhøre under.

Sortie, n, r Udgang; Slutningsreplik i et Skuespil.

Sortimönt, et, Vareoplæg til Udvalg stykkevis; Lager af alle Slags Bøger. **S.shandel**, Handel med Bøger af fremmed Forlag (mods. Forlagshandel).

sospiräno, mus., sukkende, klagende.

sostonüte, mus., udholdt.

Sot (langt o), ten, Sotteseng, -sottig.

Sottiso, n, r, Dumhed, Taabelighed; dum Streq. [med noget dæmpet Stemme.]

sotto voce (voltsje), fork. **S. V.**, mus.

Sou, en, s, (su) en fransk Kobbermönt, hvoraf der gaar 20 paa en Frank (omtr. 3½, Öre).

Soubrette (subrætte), n, r, en snild,

snedig Kammerpige, Terne; en saadan Rolle i et Skuespil.

Soupör (supe), en, er, Aftensmaaltid.

soupero, at, spise til Aften.

sous (su), *fr.*, under.

Soutäne (sutahn), n, r, en lang Kjole med snævre Ærmer hos de katolske gejstlige.

soutenöre (su-), at, understøtte, underholde; støtte, bære, holde oprejst; paa staa, forsvare, forfægte. **Soutenör** (sutenör), en, er, se **Alfonse**.

Souvenir (su-), en, er, Erindring; Gave til Erindring om Giveren; Stambog, Tegnebog.

sove, at, sov, sovet, Sovedraaber osv.

Sovereign (saavverin), en, en engelsk Guldmönt = 20 Shilling el. 1 Pund Sterling (18 Kr. 16 Öre). [dom, men. me.]

spaan, at, spaar, spaade, spaet. Spaa-

Spaan, en, er, Spaankurv, Spaantag osv.

Spade, n, r. Spadefuld osv.

Spadille (-dille), n, Spar Eks som højeste Trumf i L'hombrespil.

spadsero, at, Spadserestok, Spadseretur.

Spähi, en, er, Benævnelse paa visse Rytterafdelinger i den franske Hær, dannede ved Hvervning blandt de indfødte i Algier.

Spaliör = **Espaliör**. **spaliöre**, at, beklæde en Mur med Lægterækværk og Træer. [ning, en, er.]

Spalte, n, r, spa'te, at, spaltelig, Spalt-

Spanröm, men, me, *skom.*, Rem til at holde Arbejdet fast paa Knæet med.

Spandstok, ken, ke, *kurv.*, en Stok, som spændes over Bøjler (f. Eks. i Stolessæder) for at holde dem i den rigtige Stilling.

spanne, at, *skom.*, sy to Stykker Læder sammen, saa at der ses en Söm paa hver Side. **Spanneblok**, ken, ke, *skom.*, Blok, der bruges til Underlag ved Spanningen.

Spanskgrönt, et, grönt Farvestof, som bestaar af Kobber, opløst i Syre.

Spant, et, er, *søv*, Ribbe i Skibssiden, der strækker sig fra Kølen til Skibets Overkant, og hvorpaa Plankerne fæstes.

Spar, en, er, Spar Konge.

sparo, at, Sparebøsse. Sparekasse, Sparer. en. e. sparsom, -me, sparsommelig.

Spark, et, sparke, at.

Sparkstötting, en, en Slags Slæde til Ly-stkørsel, bruges særlig i Sverrig.

Sparlagnsprædiken, en, se **Gardinprædiken**.

Sparre, n, r. Navn paa de Stykker Tommer, der danner Taget paa et Hus; paa dem fæstes Lægterne, som atter bærer Tagstenene. [haardfør, streng.]

spartänsk, efter Spartanernes Maade;

Spas, en, Spasmager, en, e. spase, at.

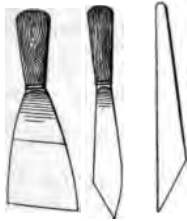
spasmödisk, krampagtig.

Spat, ten, Sygdom i Hasen hos Hesten.

Spatel, en, -tier, *mal.*, Redskab til at

optage den revne Farve med; i Apoteket til at smøre Plastre med. **spatle**, at, at lægge et Lag Farve paa med en **S.**

Spätium, iet, ier, Rum, Mellemrum, Afstand i Rummet; **bog.**, Udfyldnings- el. Adskillelsesstift; Tidsrum; Frist. **spatiö**-**ret**, adskilt ved Spatier, »spærret« (om Tryk)

Spatler.

Späkor (spihker), Formanden i det engelske Underhus.

specialisöre, at, anföre el. angive i det enkelte. **Specialist**, en, er, den, som i et Fag slaar ind paa en særlig Retning, der er hans **Specialitet**, en, er, Særegen- hed, særlig Del af et Fag; noget, hvorved en Person udmærker sig, el. som er sær- egent for ham. **spaciöl**, enkelt, særegen, som kun angaar en enkelt Person el. Ting; nøje, bestemt; særskilt.

Späcies, en, Art, Slags.

späciöcöre, at, optælle, opregne, op- tegne Stykke for Stykke. **Späciökatiön** (-sjön), en, er, navnlig Optegnelse, enkeltvis Angivelse el. Optælling.

späcifik, ke, særegen, ejendommelig; grundet i en særegen naturlig Beskaffen- hed, f. Eks. et Legemes **späcifikke** Vægt, dets Vægtfylde, d. e. Forholdet mellem dets Rumfang og Vægt. **Späcifikum**, et, et særegent, imod visse Sygdomme særdeles virksomt Lægemedel.

Späcimen, et, Fl. **Späcimina**, Prøve, Prøvearbejde, Prøveskrift, Bevis; et Eks- emplar.

spädiölsk, Spedalskhed, en.

spädiöre, at, sende, befordre videre for en andens Regning. **Spädiötiön** (-sjön), en, er, Forsendelse af Varer. **Spädiötär**, en, er, Vareforsender, Varebefordre.

Späöck (spihstj), en, en Tale, et Foredrag.

späoge, at, Spegekød, Spegesild osv.

späjde, at, Spejder, en, e. Spejderi, et, er.

Späjl, et, e. spejle, at, Spejling, en, er.

Späjl, et, e, **jägt.**, hvid Plet om Tarm- aabningen hos Raavildt, **söv.**, et Fartöjs Agerende.

Späktaköl, et, -takler, Spektakelmager o. s. v. **tätörüm**, iet, ier, Tilskuerkreds.

Späktätör, en, töres, lagttager. **Spök**

Späktälanalyö, n, Undersøgelse af et lysgivende Legemes Spektrum (s. d.) for at udfinde, af hvilke Stoffer Legemet be- staar.

Späktrosköp, et, er, Apparat til at undersøge et Legemes Spektrum (s. d.) med

Späkttrum, tret, tra og trer, Farvebillede, frembragt ved Lysstraalernes Brydning i et Prisme.

Späkulänt, en, er, Gransker, Grubler. Forsker; en, som foretager noget i Haab om at vinde derved, uden dog at være sikker paa et heldigt Udfald. **Späkula- tiön** (-sjön), en, er, Forskning, Gransk- ning, dybsindig Overvejelse; **han.**, Bereg- ning af sandsynlig Vinding eller Tab ved et Foretagende; et Handelsforetagende, hvorved man søger at benytte forudsete el. forudberegnete Omstændigheder. **spök- kulativ**, forskende, granskende; dybsin- dig; klogt beregnende og driftig i Hand- elsforetagender. **spökulativ** Filosofi, dybsindig Fornuftgranskning. **späkulöre**, at, forske, granske; udtænke Handelsplan- ner, pønske paa Lejlighed til Vinding.

Spälünke, n, r, Hule, Rede, Røverhule. **Späncör**, en, e, tætsluttende kort Over- tröje uden Skød og Lommer.

spändäbel, gavmild, rundhaandet. **spen- döre**, at, uddele, forære, give til bedste; betale Fortæringen for en anden. **s. paa**, anvende paa, bekoste paa, vove paa.

Spärmacöt, ten, Hvalrav, en fedtagtig Materie, der findes i Kaskelottens Hoved; deraf laves **S.lys** og Salver f. Eks. Cold- cream.

Spärmatorrhö (-re), en, Sædflaad.

Späs, Haab. [Speditionen (s. d.).

Späsör, Fl., Speditörens Honorar for

Spid, det, Spiddelys, spidde, at.

spids, Spids, en, er. spidse, at, Spids- ning, en.

Spidsborger, spidsborgerlig.

Spidsbuk, ken, ke, **jägt.**, enaarig Buk.

Spidsjäörn, et, **stenh.**, en, rund Mejsel med firkantet Spids.

Spidsklammo, n, r, **töm.**, se Klemhage.

Spidsplanke, n, r, **skräd.**, langt, spidst tilløbende Plankestykke, hvorpaa Benklæderne presses.

Spidsrod, at løbe **S.** var en militär Straf, der bestod i, at Forbryderen blev ført frem og tilbage mellem to Geledder Soldater, af hvilke hver slog ham paa Ryggen med en Hassel- el. Pilekæp.

Spies, et, er, **bog.**, sort Plet, fremkom- men ved, at et **Spätium** staar lige saa höjt som Bogstaverne.

Spiger, et, gre. Spigerbord, spigre, at.

Spil, let, spille, at, spilkoge, at, spil- levende, Spilopper, Spilopmager, Spiller, en, e.

Spil, let, Vinde. en Valse, der ved Haandsving drejes om en Aksel, og hvor- med tunge Byrder løftes (sml **Bradspil**, **Gangspil**).

Spild, et, Spilde, n, spilde, at, -te, t.

spile, at, **söv.**, med en Stage at bringe et Sejl ud til Siden, naar man sejler for Vinden. [imellem Baasene i en Stald.

Spiltov, et, e, **töm.**, Bjælke, der skiller

Spids- jäörn.

Spina, en, er, Torn, Pig, Braad; Rygraden. **spināl**, til Rygraden hørende.

Spināt, en. spinatgrøn osv.

Spind, et, spinde, at, spandt, spunden, -et, -ne. **Spinder**, en, e. **Spideri**, et, er. **Spinding**, en.

Spindebod, en, er, *rebst.*, det Hus, hvorfra der spindes, og hvor Værktøj og Hamp findes.

Spindel, en, -ler, *smed*, den Skrue, med hvilken en Skruestik klemmes sammen; *urm.*, en Akse, forsynet med to Flige, som danner Hemværket i et Spindelur.

Spindeldukke, n, r, *drej.*, den faste Dukke paa en Drejerbænk (se Fig. **Drejerbænk b**).

Spinēt, tet, ter, forældet Klaver, hvis Strenge sattes i Bevægelse ved smaa Stykker Ravnefjer.

Spinozisme, n, det af den jødiske Filosof **Spinoza** fremsatte Læresystem, at Gud og Verden er eet. **Spinozist**, en, er, Tilhænger af denne Lære.

Spion, en, er, Spejder, hemmelig Udforsker. *Snushane*. **spionere**, at, spejde, udspejde, snuse, belure. **Spioneri**, et, er, Spejderi, Udspejden, Snusen.

spirāl, snegledannet, i Skikkelse af Skruægenger. **S.linie**, Sneglelinie; Skruelinie.

Spiralfjeder, en, -fjedre, *urm.*, Fjeder, der er forbunden med Uroens Akse og regulerer Bevægelsen i Cylinderure.

Spirānt, en, er, *gram.*, Aandedyd, f. Eks. Lyden af Bogstavet H.

Spire, n, r, spire, at, Spiring, en.

Spiritisme, n, Tro paa Aandevedenens Indgriben i det virkelige Liv, paa Bankeaaender, dansende Borde osv. **Spiritist**, en, er, den, som giver sig af med S.

Spiritualisme, n, Læren om Aandens Væsen; den Lære, at Fornuftvæsenet kan være til endog uden Legemer. **Spiritualist**, en, er, den, som antager en saadan Lære, eller som tror, at alt er Aand.

Spiritualitēt, en, er, Aandighed, aandedigt Væsen, aandig Natur; aandeligt Væsen, aandeligt Liv, Vandel, Tænkemaade; Aandighed, Aandsfyldte.

spirituēl, aandrig, aandfuld, sindrig; aandig, ulegemlig. [indeholder Vinaand.

Spirituōsa, Fl., berusende Drikke, som

Spiritus, en, Vinaand. **spirituos**, vin-aandig, stærk, berusende. [Spisning, en.

Spise, n, r. spise, at, te, t. spiselig.

Spjeld, et, drejelig Klap, hvormed et Rør helt el. delvis kan lukkes.

Spleen (splihn), en »Miltsyge«, ondt Lune. Tungindighed (som dog ikke staar i Forbindelse med Milten).

splendid, glimrende, pragtfuld, herlig.

Splid, en, splidagtig.

Splidsning, en, er, *søv.*, den Maade, paa hvilken to Tove forenes, ved at de

enkelte Dele stikkes ind imellem hverandre.

Splint, en, er, splintre, at, Splintring, en.

Splint, en, den Del af Træets Ved nærmest Barken, i hvilken Væksten foregaar.

Splitt, ten, ter, splitte, at, Splittelse, n, Splitning, en.

Splittflag, et, det danske Orlogsfag, et Dannebrog med Split af bestemt Længde.

Spole, n, r, Spoling, en.

Spønde, en, er, en Versfod af to lange Stavelser (—).

Spongiositēt, en, Svampagtighed. **spongiøs**, svampet, svampagtig, hullet som en Svamp.

spontān, frivillig, uvilkaarlig.

Spontaneitēt, en, Evne til vilkaarlig Handlen, Selvbestemmen. **spønte**, frivillig, af egen Drift.

Spor, et, Sporvej, Sporvogn, spore, at.

Spor, et, *søv.*, en Fordybning i Kølens Overkant, hvori Masten staar.

sporādisk, enkelt, adspredt. **sporādiske** Sygdomme, Sygdomme, der kun angriber enkelte Personer, kun forekommer hist og her, modsat **epidēmisk**.

Spøre, n, r, Formerelsesorgan hos blomsterløse Planter.

Spøre, n, r, sporenstreg, spore, at.

Spørkasse, n, r, *skom.*, Jærn, der sættes bag i Ridestøvler, og hvortil Sporen befæstes.

Sport, *eng.*, Spil, alle Slags Legemsøvelser og Forlystelser, der kræver en vis Færdighed, Legemsidræt.

Sportler, Fl., uvisse og tilfældige Indtægter ved et Embede, Biindtægt, se **Gebyr**.

Spot, ten, spotsk, spotte, at, Spotter, en, e.

sprede, at, te, t. Spredning, en.

Spredholt, et, er, *søv.*, Stok forneden i Vantet til Spredning af Tovene.

Spring, et, springe, at, sprang, sprungen, -et, -ne, Springer, en, e, Springning, springsk.

Spring, et, *søv.*, den Runding i et Fartøjs Sider og Dæk, der fremkommer ved, at det er højere for og agter end midt paa.

Springer, en, e, en Slags Delfin.

Sprinklor, Fl., smaa, rødbrune Pletter i Huden, som ligner Lopperstik og hidrører fra smaa Blødninger i Huden; fremkommer især i Tyfus.

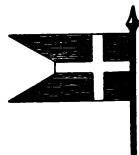
Sprit, ten, Vinaand; spøgende: Aand, Vid.

Sprog, et, Sprogmand, en. sproglig.

Sprosse, n, r.

Splidsning.

Splittflag.

Spore.

Sprydstage, n, r, *søv.*, Stage, med hvilken et Baadsejl udspites.

sprække, at, sprak, sprukken, t, ne.

Sprække, n, r. [sprælsk.

Spræl, let, sprælle, at, Sprællemænd,

sprænge, at, te, t. sprænglærd, Spræng-

ning, en, er.

Spræl, tet, sprætte, at.

Sprøjte, n, r. sprøjte, at. Sprøjtning, en.

spule, at *søv.*, skure og skylle.

Spuns, et og en, er, Spunshul, spunse, at.

Spurv, en, e. Spurvefugl, Spurvehagl osv.

spy, at, spyr, spyede, spyet. Spy,

et. Spyflue, n, r. [osv.

Spyd, et, Spydblad, Spydskaff

Spygat, tet, ter, *søv.*, Hul i

Rælingen lige over Dækket til Af-

løb for Vand.

Spyl, tet, Spytklad el. Spytteklad.

Spytslikker, en, Spyttslikkeri, et,

spytte, at, Spytning, en. [en.

spød, spædemmet, Spædekalv,

Spæk, ket, Spækhøker, spække,

at, Spækkenaal, en. Spækning, en

Spænd, et, spænde, at, te, t.

Spændetrøje, n. Spændkraft. Spæn-

de, t, r. spændig, spændstig, Spæn-

ding, en.

Spænd, et, *forg.*, det Antal Lister,

5, 7 el. 9, som poleres samtidig.

Spændholt, et, er, *søv.*, Tværtræ *Spyd*.

over Bunden af en Baad, hvorimod Fød-

derne sættes, naar der ros.

Spær, et, Fyrre- el. Grantømmer paa

5—6 Tommers Tykkelse; ogsaa = Sparre

(s. d.).

Spærhorn, et, *tekn.*, smækker Ambolt

med to Horn, et kantet, det andet rundt.

spærre at. Spærring, en.

spærret, *bog.*, kaldes Skriften, naar der

er indskudt fine Spatier imellem Typerne:

spærret.

Spærreværk, et, er, *urm.*, et Apparat,

der ved Optrækning af Uret hindrer Fje-

deren i at gaa tilbage (se Fig. **Ur** 2).

Spøg, en, spøge, at -ede og te, Spøge-

fugl, en.

Spøgelse, t, r, Spøgeri, et

spørge, at, spurgte, spurgt, Spørge, en,

e. Spørgsmaal, et.

sq. fork. af *séquens*, **sqq.** af *sequentia*.

Squære (skvæhr), en, Firkant, en firkant-

et Plads el. Grønning i større Byer.

Squætter (skvaatter), en. (i Nordamerika)

en Nybygger, som uden retslig Adkomst

ned sætter sig paa et ubeboet Sted; (i

Avstralien) en Mand, som forpagter et

Stykke Land til Faare- og Kvægavl.

Squaw (skvaa), en, en Indianers Kone

i Nordamerika.

Squire (skvajr), se **Esquire**.

S. T., fork. af *sälvo titulo*. [en, osv.

staa, at, staar, stod, staaet, Staaplads,

Stab, en, samtlige Officerer ved en

Dansk Retsskrivnings- og Fremmedordbog.

Arme, som uden at anføre nogen særskilt Troppeafdeling tjener Anføreren som Medhjelper.

Ståbat måter, »Moderen stod« (ved Kristi Kors), Begyndelsesordene af en berømt Passionskantate.

Stabur, et, *nsk.*, Stolpebod; Madbod, der staar paa korte Stolper, saa at Gulvet ikke berører Jorden.

Stabel, en, bler, se **Bøding**.

stabil, fast, varig. **Stabilitet**, en, Va-

righed, Fasthed. [mods. **legåto**.

staccato, *mus.*, kort, afstødt, afbrudt,

Stad, en, Stæder, Stadsgrav, en, e. osv.

Stadion, iet, ier, (hos Grækerne) en

Væddeløbsbane; et Vejmaal paa 600 Fod.

Stadium, iet, ier, enkelt Afsnit i Forløbet

el. Udviklingen af noget, f. Eks. af en

Sygdom, et Forhold osv.

Stads, en, stads, at, stadselig.

Stafet, ten, ter, Ilbud.

Staffage (-fasje), n,

i Landskabsmaleri de

Mennesker eller Dyr,

der anbringes for at

oplive Billedet.

Staffeli, et, er, Maler-

stillads, hvorpaa et Ma-

leri opstilles, medens

det er under Arbejde.

stafføre, at, udsmyk-

ke, *skærd.*, sy Foret

fast til Ydertøjet. **Staf-**

føring, en, er, Udsmyk-

ning; Forets Fastsyen

til Ydertøjet.

Stag, et, *søv*, Tov,

der støtter Masten forefter. **S.sejl**, tre-

kantet Sejl, der hejses op langs et **S.** gaa

over **S** = stagvende.

Stage, n, r. *bag*, lang

Stang, med hvilken Brø-

dene sættes ind i Ovn.

Med **Pladestagen** sættes

Pladen ind, med **Skude-**

stagen Rugbrødene og

med **Slagstagen** Fransk-

brødene.

Stagnation (-sion), en,

Stilstand, Standsning (af

Vand og andre Vædsker

el. figurlig om Handel osv.).

stagnøre, at, staa stille,

standse.

stagvende, at, *søv.*, 1 Slagstage. 2 Plade-

vende igennem Vinden, stage. 3 Skudstage.

mods. **kovende**.

Stak, ken, ker, *nsk.*, Skört.

Ståke (stæhk), n, Indsats, især ved

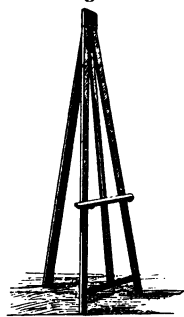
Hestevæddeløb.

Stakit, tet, ter. Stakitlaage, n, osv.

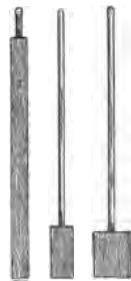
Stakkel, en, Stakler, stakkels.

Stalaktit, en, Drypsten.

Stalbroder, en, -brøder.

Staffeli.

Stager.

1 Slagstage. 2 Pladestage. 3 Skudstage.

Stald, en, e, Staldkarl, Staldmester, stalde op, at.

stalle, at, (om Hesten) lade Vandet.

Stambul, det tyrkiske Navn paa Konstantinopel. Stamhus, stamme, at.

Stamme, n, r, Stambog, en. Stamfader. **stampe**, at, *farv.*, filte Tøj ved Hjælp af en **Stampe**, hvor Tøjet bearbejdes af Køller. [standsmæssig.]

Stand, en, e, Stænder, standhaftig, **Standard**, en, *eng.*, Maalestok; noget mønstergyldigt.

Standært, en, er, Rytterfane; Banner.

Stander, en, e, *søv.*, lille, trekantet Flag, som Eskadrechefer fører paa Stortoppen.

standse, at, Standsning, en, er. [at.]

Stang, en, Stænger, stange, at, stanges,

Stang, en, Stænger, *jagt.*, Fuglenes Ben.

Stangbor, et, *tøm.*, Bor, der drejes ved en Tværstang. [folie.]

Stanniöl, et, tyndt udvalset Tin, **Tinstänte pöde**, paa staaende Fod, paa Stedet, straks.

Stänze, n, r, egtl. et Værelse. Rafaels **Stänzer** er de Værelser i Vatikanet, som denne Maler har prydet med Freskomalerier; Versafdeling, Rimafdeling, bestaaende af lige mange Linier og i samme Versemaal; Strofe, især den italienske af femfodede Jamber bestaaende Strofe paa otte Linier el. Vers (**Ottäve rimo**).

Staröst, en, er, (fordum i Polen) Landfoged, Statholder.

stärte, at, fare af Sted, begynde, deltage i et Løb. **Stärter**, en, e, *eng.*, den, som ved Væddeløb eller Kapsejls gives Tegn til Løbets Begyndelse.

Stat, en, er, Statholder, en, e. Statsborger, en, e, osv.

statärisk, hvad man standser ved (for at give yderligere Forklaring (f. Eks. **s. Læsning**, mods. **kursorisk L.**).

Statik, ken, Læren om Legemernes Ligevægt. **stätisk**, som hører til, er grundet i **s.**

Station (-sjon), en, er, Holdsted; Opholdssted. **fri s.** fri Kost og Bolig. **stationäre**, at, sætte paa en vis Plads el. Post, ansætte, anbringe, henlægge. **stationär**, stillestaaende (paa en bestemt anvist Plads).

Statist, en, er, stum Persom el. Rolle paa Skuepladsen; en Person, som ikke deltager i Dansen i Balletten, men blot tjener til Udfyldning.

Statistik, ken, den Videnskab, som ved Sammenligning af optalte Tilfælde udleder Lovene for disse; som ved Fremstilling og Samling af Fakta bestemmer et Lands økonomiske Stilling og Virksomhed. **Statistiker**, en, e, en, som driver denne Videnskab. **statistisk**, som hører til **s.**

Stativ, et, er, Stillads, Fodstykke til

optiske og geometriske Instrumenter; Opstander til at hænge Klæder paa.

Stäue, n, r, Billedstøtte af hele den menneskelige Figur. **Statuette**, n, r, lille Billedstøtte.

statuöre, at, fastsætte. **s.** et Eksempel, straffe til Advarsel.

Statür, en, Legemsskikkelse, Vækst.

Status, en, Stand, Tilstand, Stilling, Beskaffenhed, Forfatning. **s. quo**, el. **s. quo änte**, den forrige el. hidtilværende Tilstand.

Statüt, ten, ter, Lov, Grundbestemmelse for særskilte Selskaber, Samfund eller Indretninger; Byret, Bylov. **statuärisk**, grundet i Statutter.

Stäude, n, r, *tyisk*, fleraarig, urte- el. buskagtig Plante.

Stav, en, e. Stave, n, r, Staver, en, -vre, at løbe sig en Staver i Livet.

Stave, n, r, *kurv.*, de lodrette Ribber som gaar fra Bund til Kant.

stave, at, Stavelse, n, r, Stavning, en. **Stavn**, en, e. Stavnsbaand, en, stavnsbunden.

Stämboat (stihmboht), en, Dampbaad, Dampskib. **Stämmer**, en, Damper.

Stearin, en, et Fedtstof, der bl. a. findes i Tælle, og hvoraf der støbes Lys.

Sted, et, er. Stedord, Stedsans osv., stedlig, stede, at, te, t.

stedse, stedsegrön, stedsevarende.

Stöoplechase (stihpltsjehs), n, *spl.*, Taarnridt, et Vædderidt, hvorved man har bestemt et Taarn el. en anden høj Genstand til Maal, som man søger at naa ad den ligeste Vej; Forhindringsløb. **Stöopler** (stihpler), en, e, Hest, der er afrettet til **s.**

Steg, et, *urm.*, Benævnelse for de Metalstykker, der i Cylinderure ligger over Hjulene, *bog.*, for de Metalstykker, der adskiller og omgiver de enkelte Kolumner af en Form.

Stöjle, n, r, oprejst Stang med et Hjul paa Enden, hvorpaa henrettede Forbryderes Lig blev lagte.

Stöjle, n, r, *fisk.*, Stang til at hænge Garn til Törring paa. **S.bakke**, n, r, *fisk.*, Törrerplads. [ning, en, er.]

Stemme, n, r, stemme, at, te, t. **Stemstemme**, at, *skom.* kaste to Stykker Læder sammen.

Stemmogaffel, en, gaffel, togrenet Staalgaffel med Skaft, der ved Anslag giver en bestemt Tone, i Alm. enströget a. [Stempling, en.]

Stempel, et, pler, stemple, at

Sten, en, e, *urm.*, Taplejer af Ädelsten eller Glas.

Stenograf, en, er, en som skriver med Forkortelser og særegne Tegn, Hurtigskriver. **stenogra-**

före, at, skrive med Forkortelser og Tegn, altsaa hurtigt. **Stenografi**, en,

Stemme-
gaffel.

Hurtigskrivekunst. **stenogrænsk**, henhørende til denne Kunst; skreven med Afkortninger og særegne Tegn.

Stentor, en græsk Fyrste og Grækernes Herold for Troja med en mægtig Stemme; deraf **S.stommo**, en meget stærk, kraftfuld Stemme.

Steppe, n, r, et øde, ubebygget Land af betydeligt Omfang, med tæt Græs (**Græss.**) eller med saltholdig Jordbund og mager Vegetation af Saltplanter (**Salts.**)

Stereografi, en, perspektivisk Tegning af Legemer paa en Flade.

Stereometri, en. Læren om Legemer og Beregning af deres Indhold. **stereometriak**, henhørende til **S.**

Stereoskøp, et, er, fysisk Apparat, ved hvilket to forskellige perspektiviske Tegninger frembringer Indtrykket af eet Billede.

stereotyp, trykt med støbte Plader; uforanderlig. **stereotypen**, Fl., faststaaende Trykformer el. Skriftplader, ubevægelige Trykbogstaver. **stereotypere**, at, trykke med Stereotypplader. **stereotypi**, en, Trykning med støbte Plader.

steril, ufrugtbar, gold. **sterilisatiøn** (-sion), en, Tilintetgørelse af alle Organismer, f. Eks. i en Vædske, ved Opvarmning el. andre Midler. **sterilitet**, en, Ufrugtbarhed, Goldhed.

Störling, den engelske Møntford; et **Pund S.** (**Pound S.**, **Livre S.**, afkortet **L. St.**), = 20 Shilling (18 Kr. 16 Øre).

Stornbræt, tet, ter, **tøm.**, Bræt, der ved brudte Tage anbringes mellem den flade og stejle Del og danner Underlag for Beklædningen.

Stornlinie, n, r, **tøm.**, den Linie paa Bjælken, efter hvilken Spærrene sættes.

Stotoskøp, et, er, Hørerør til at undersøge Brysthulen og derved finde de angrebne Steder der.

Stotoskopi, en, Brystets Undersøgelse ved **S.**

Steward (stju(e)rd), en, Hovmester, Proviantforvalter paa et Skib.

Stif (udt. ste), Stifbarn, Stifader, Stifmoder osv.

Stift, en, er = et lille Søm.

Stift, et, er, gejstlig Landinddeling.

stiftø, at, Stiftelse, n, r. Stifter, en, e.

stigo, at, steg, stegen, -et, -ne. Stige, n, r, Stigning, en.

Stigbord, et, Skodde til at lukke for Vandet ved en Sluse.

Stigbøjle, n, r.

Stigma, et, Ar, Mærke, Brændemærke. **Stigmata**, Fl., Kristi Saarmærker. **Stigmatisatiøn** (-sion), en, Dannelsen af Saarmærker i Lighed med Kristi Saar, menes i visse Tilfælde at have vist sig hos ekstatiske Personer.

Stik, ket, stikke, at, stak, stukken, et, ne. Stikning, en, er.

Stikhjul, et, **skom.**, et Hjul, der bruges til at afsætte Mærke for Stingene.

Stikholt, et, er, **skom.**, trekantet Stykke Træ, der stikkes ned i Skafterne paa Støvler, og hvorom Skaftet samles; **tekn.**, et Stykke haardt Træ, der spændes i Skrustikken, og hvorpaa man støtter Genstande, der skal bearbejdes med Filen.

Stikjærn, et, **skom.**, en Slags Kam til at afsætte Mærker for Stingene, for at Mellemrummene kan blive lige lange.

Stiksav, en, e, **sned.**, Sav med kort og smalt, men tykt Blad, der kan stikkes ind i et Hul og save derfra.

Stikling, en, er, Skud, der tages af en Plante for at benyttes til Formering af den.

Stil, en, Skrivemaade, skriftligt Foredrag, Udtryksmaade, Fremstillingsmaade; skriftlig Udarbejdelse til Øvelse; den

antikke, den **moderne S.**, den ældre, den nyere Fremstillingsform (i de bildende Kunster); **gammel S.**, Tidsregning efter den julianske Kalender; **ny S.**, Tidsregning efter den gregorianske Kalender, som nu er 12 Dage forud for hin.

stilo, at, sammensætte, forfatte noget skriftligt paa en vis Maade; henvende sig skriftligt; sigte, stræbe efter. **stilet** paa, montet paa. **stilisere**, at, indklæde i Ord; i Dekorationer at bruge Naturgenstande saaledes ændrede, at de passer ind i Stilen. f. Eks. stiliserede Blomster.

Stilist, en, er, en Forfatter med Hensyn til hans Skrivemaade, f. Eks. en god, en daarlig **Stilist**. **stilistisk**, som vedrører Skrivemaaden.

Stilöt, ten, ter, en lille træegget Dolk.

Stillads, et, er. [Blod.

stille, Stilhed, en, stille, at, f. Eks. s. **stille**, at, Stiller, en, e. Stilling, en, er.

Stillids, en, er, en Sangfugl.

Stime, n, r. stime, at. stimle, at.

Stimmel, en, Stimle.

Stimulans, en, **läntia**, Pirremiddel.

Stimulation (-sion), en, er, Pirren, Ophidsen, Tilskynden. **stimulere**, at, pirre, tilskynde. **Stimulus**, en, Tilskyndelse, Opmuntring; Spore, Drift.

stinke, at, stank, stinket.

Stipendium, iet, ier, Understøttelsespenge for uformuende studerende eller Kunstnere. **Stipendiät**, en, er, en som nyder et **S.**

Stipulation (-sion), en, er, bestemt Aftale, Overenskomst. **stipulere**, at, fastsætte, komme overens om.

Stikhjul.

Stiksav.

Stetoskop.

Stigbøjle.

stiv, stift, stive. stive, at, Stivelse, n, Stiver, en, e. stivne, at.

stiv, *søv.*, kaldes en Baad, der kan taale meget uden at kæntre; mods. **rank**.

Stjerne, n, r. Stjernetyder, en, e, Stjerne-tyderi, et, osv.

stjæle, at, stjæl, stjaalen, -et, -ne.

Stoa, en Søjlehal i Athen, hvori Filo-soffen Zenon foretog sine Læresætninger. **Stoicisme**, n, den filosofiske Lære, i Følge hvilken Dyden er det eneste Gode, Lasten det eneste Onde, medens alt andet er ligegyldigt. **Stoiker**, en, e, Tilhænger af Stoicismen; en Person, der tager Tingene med ophøjet Ro. **støisk**, hørende til Stoicismen; ophøjet ligegyldig.

Stocks, Fl., engelske Statsgældsbeviser, Statsobligationer; ogsaa Aktier.

Stod, det, en Flok Hopper med een eller flere Hingste.

Stodder, en, e.

Stof, fet, fer, Stofskifte, stofflig.

Støk, ken, ke, *søv.*, Ankerets Tværstang.

Stokhammer, en, mre, *stenh.*, se **Krus-hammer**.

Stol, en, e Stolang, Stoleben osv.

Stöla, en, er, (i den romerske Kirke) et Stykke af Præsteklædningen, nemlig et langt og bredt Bind med tre Kors.

Stölle, n, r, (i Bjærgværker) en Gang el. Grube, som løber i vandret Retning.

stølsøre, at, fremtræde med en pralende stolt Mine og Holdning.

Stopper, en, e, *skom.*, Apparat til at ridse Furer i den frie Del af Saalens Overside med, i hvilke Stingene lægges.

Stopperhjul, et, *skom.*, Hjul, hvormed der trykkes Furer i den frie Del af Saalens Overside til Pynt.

Stoppeværk, et, er, *urm.*, Apparat i Ure, som hindrer en for stærk Stramning af Fjederen ved Optrækning.

Steppin, en, er, tynd Bomuldsvæge, gennemtrukken med en Blanding af Krudt og Brændevin og derpaa tørret; anvendes som Ledeild ved Sprængninger.

stor, større, størst. største Delen, storlig. [fuld. storme, at.

Storkesnabel, se **Pantograf**.

Storm, en, e. stormfri, storm-**Stormast**, en, er, *søv.*, Skibets anden Mast paa tremastede Skibe og ogsaa paa tomastede, naar den er den højeste; i modsat Fald kaldes den forreste Mast Stormast.

Storting, et, den norske Rigsdag.

Stout, et, grovt Shirting; en Slags engelsk Porter.

Straa, et, Straahat, Straamand osv.

Straakøel, en, e, *søv.*, Bjælke under Kølen til Beskyttelse for denne.

Straale, n, r, straale, at, Straaling, en.

Straale, n, r, den trekantede, fremstaaende Del af Hestens Hov, i Midten af den bageste Del af Hoven.

Strabads, en, er, Anstrengelse, Besvær-lighed, Møje. **strabadsøre**, at, anstrengte, trætte.

Stradivarius, en, Violin forfærdiget af Stradivari i Cremona i Slutningen af det 17de og i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede. Han anses for den største Mester paa Violinbyggeriets Omraade.

Straf, sen, fe, strafbar, straffe, at.

stram, me, stramme, at, Stramning, en.

Stramaj, et = Kannevas.

Strand, en, e. Strandbred, Strandvads-ker, strande, at, Stranding, en, er.

Strangulation (-sjon). en, Sammen-snøring; Kvælen med en Strikke. **stranguløse**, at, kvæle med en Strikke.

Strass, en, en Slags farveløst Glas, der bruges til falske Diamanter og andre uægte Ædelstene.

Stratø, en, er, Feltherre. **Stratøgi**, en, Hærførelse, Krigskunst, Feltherre-kunst. **Stratøgiker**, en, e, en, som er kyndig i **S. stratøgisk**, som hører til **S.**

Stratum, et, Fl. **Strata**, Lag, Jordlag, Leje. **Stratus**, en, Lagsky (s. d.).

Strøg, en, er, *søv.*, $\frac{1}{32}$ af Kompassets Omkreds = $11\frac{1}{4}^{\circ}$.

strejfe, at, Strejfkorps, Strejfkugle osv.

Strøkke, n, r, Arbejdernes Ophør med Arbejde for at fremtvinge en Forbedring i deres Kaar, sml. **Lockout**. **strøjke**, at, foranstalte en **S.**

streng, strenges, at, strengelig.

Streng, en, e. Strenginstrument osv. **strëtto** (stretto), snævert, *mus.*, med fremskyndet Hurtighed (om Slutningspassager).

strict, streng, nøje, punktlig. **stricte**, streng, nøje, punktlig; i indskrænket Forstand.

Strid, en, stride, at, stred, stridt, stridig.

Strigle, n, r, en Slags Skraber, sammensat af flere Jærnkamme, hvormed Hesten stryges, og hvor-paa Kardæsken renses.

strikke, at, Strik-ker, en, e, Strikning, en.

Striktur, en, er, Sammensnøring, Indsnævring.

Stril, en, er, *nsk.*, Benævnelse for Kystboerne i Omegnen af Bergen.

stringønde (-dsjændo), *mus.*, hurtigere og hurtigere indtil næste Tempobetegnelser.

Stringøns, en, Fyndighed, Grundighed. **stringønt**, skarp, grundig, fyndig.

Stopper.

Stopper-hjul.

Strigle.

Ströfe, n, r, Vending; Afdeling el. Af-snit i et Digt el. en Sang.

Ströke (strohk), n, r, *spt*, den agterste Roer i en Kaproningsbaad, med hvem de andre maa holde Aaretag. [osv.]

Sträbe, n, r, Strubehoste. Strubelyd

Sträds, en, e, Strudsfjer, Strudsmave osv.

Straggler (straggler), en, e, *eng.*, Person, der hensynsløst arbejder sig frem i >Kampen for Tilværelsen (*eng.* **Struggle for life** (straggl for lajf)).

Straktür, en, Bygning, Bygningsmaade; Sammenføjning, Sammenslutning, Indretning. [ning, en.]

stryge, at, strög, strögen, t, ne. Stryg-

stryge, at, *mal.*, male en grundet Genstand færdig; *rebst.*, glatte Dugterne ved Hjælp af Haarreb el. lign.

Stryknin, en, et meget kraftigt Giftstof, som fremkalder Stivkrampe.

sträbe, at, te, t, Sträbepille, Sträber, en, e, sträbsom, me. [Sträkning.]

strække, at, strakte, strakt, strækkelig,

strö, at, strör, stræde, ströet, Ströske, Ströelse, n.

Strög, et, Strögfugl, en, e.

Ström, men, me, strömme, at, Strömning, en, er.

Strömkantring, en, er, *söv.*, Strömmens Skiften, især ved Ebbe og Flod.

Strömpö, n, r, Strömpebaand, Strömpefod osv.

Stub, ben, ber, *mal.*, en stor Pensel; en lille i Enderne tilspidset Rulle, dannet af fast sammenrullet, blødt Papir; benyttes ved Tegning til at lægge Skygge med. [er, osv.]

Stub, ben, be, Stubmark, en,

Stubmölle, n, r, Vindmölle, der hviler paa en i Jorden nedgravet, fast Stamme, **Stubben**, om hviken den kan drejes.

Stud, en, Studedriver, Studefedning. [en, er.]

Studöring, en, er, studäre, at, Studönt,

studontikos, paa Studentervis.

Stüdie, t, r, Kunstnerværksted. **Stüdie**, n, r, Udkast til et Kunstværk.

Studiösus, en, en, som dyrker Videnskaberne ved Universitetet; en akademisk Borger. **S. theologis, juris, medicinæ**, en, som studerer Religionsvidenskab, Retsvidenskab, Lægevidenskab. **Stüidium**, iet, ier, vedholdende Eftertanke over noget; videnskabelig Beskæftigelse, Forskning, Granskning, Austrengelse; et videnskabeligt Fag. [ning, en.]

Studs, paa en **S.**, studs, studse, at, Stud-

Stuo, n, r, stuelærd, Stuearrest osv.

Stuk, ken, en Masse, der bruges til Modellering el. til Overtræk, f. Eks. af Söjler for at give disse et marmoragtigt Udseende. **Kalkstuk** laves af Kalk,

Trøstuk af en Træmasse, der faas ved at formale Fyrretræ sammen med Vand. **Stukkatür**, en, Gesimser og Reliefforsringer, udførte i **S. Stukkatör**, en, er, Stukarbejder.

Stump, en, er, stumpe, at, stumpet, -ede. **Stund**, en, er, stundesløs, stunde, at, stundom. [hed, Slövhed.]

stupid, dum, slöv. **Stupiditet**, en, Dum-
Stüpor, en, Slövhed, Følesløshed; Mangel paa Udtryk i Öjne og Ansigtstræk.

Stufläg, et, *söv.*, firkantet Flag uden Split.

Stutlap, pen, per, *söv.*, dobbelt Lag Sejldug paa de Steder af Sejlet, hvor det slide; mest.

Stutteri, et, er, Anstalt, hvor Avlen af forædlede Heste drives i det store.

stuve, at, *söv.*, lægge de enkelte Sager ned i Lasten, saa at de tager mindst Plads og ligger godt fast. **Stuvholt**, et, er, Brænde og lign., der benyttes til at afstive Sagerne i Lasten.

Stuvning, en, *tekn.*, Forøgelse af et Jærnstykkets Gennemsnit og Formindskelse af Længden, modsat Strækning.

Stykke, t, r, stykkevis, Stykgods, stykke ud, at.

Stylii, en, er, Söjlehelgen, Eneboer paa höje Söjler i Ægypten og Syrien i den ældre kristne Tid.

stylograföre, at, frembringe ved Hjælp af **Stylografi**, hvilket bestaa i at overströ en Plade af en sort harpiksagtig Masse med et fint Sölvpulver og igennem dette ridse Tegningen i Pladen med en trekantet Staalstift (**Stylus**). Ved Udfældning derover dannes først en ophöjet Plade og deraf igen en Kobbermatrice, som bruges til Tryk.

Stylte, n, r, *fisk.*, Tværstykke af Træ for Enden af Fiskergarn.

Stympör, en, e, stymperagtig.

Styr, et, styre, at, Styrelse, n, r. Sty-

rer, n, e, Styring, en.

Styrbord, *söv.*, den höjre Side af et Fartöj, naar man vender Ansigtet mod Forstavnen. [ning, en.]

Styrke, n, styrke, at, Styrkelse, n, **Styrk-**
Styrken, *fægt.*, kaldes den Halvdel af Klingen, der er nærmest Fæstet.

Styrlaastighed, en, *söv.*, Forskel i et Skibs Dybgaende for og agter.

styrte, at, Styrtebad, Styrting, en.

Styver, en, e, en tidligere hollandsk Sölvmönt ($\frac{1}{20}$ af en Gylden). **S.fænger**, en, e, en, der smaaligt jager efter Fordel.

Styx, *myt.*, hos Grækerne Flod i Underverdenen, over hvilken de døde blev førte til Skyggeriget.

stømme, at, Stømmejern, Stømning, en.

stænge, at, te, t, Stænge, t, r.

Stængel, en, gler, stængellos, Stængelstykke osv

Stub.

Stængevant, et, er, søv., Vant, der fører fra Stængesalingen til Yderkanten af Mærset.

Stænk, et, stænke, at, Stænkning, en.

Stær, en, Ojensygdom. Stærbriller osv.

Stævne, at, Stævnemøde. Stævne, t, r.

Stævning, en, er, let, er, Støbning, en.

Støbe, at, te, t, Støber, en, e. Støberi,

Stød, et, støde, at, te, t, Støder, en, e.

Stødning, en.

stønne, at.

Stor, en, e. Storfangst.

størkne, at, Storknig, en.

støtte, at, Støtte, n, r.

Støv, et og en, støve, at, Støver, en, e.

Størdrager, en, e, bot., Blomstens hængselsorgan.

Storkammer, et, kamre, møl., Rum i en Mølle, hvortil alt Støvt fra Maskinerne føres.

Støvle, n, r. Støvlehæl osv.

Støvlet (-lætt), ten, ter, Lædergarnache, der naaede op over Knæet; hørte tidligere til den militære Paaklædning.

Støvvel, en, e, bot., Blomstens hængselsorgan.

støvveler in møde, førtiter in ro, lat., mildt i Maaden, djærvt i Sagen.

sub, lat., under.

subaltern, underordnet, undergiven; en, s., en underordnet Embedsmænd, undergiven.

subdividere, at, gøre Underafdelinger. **Subdivision**, en, er, Underafdeling, Underinddeling.

subito, mus., hurtig, rask.

Subjekt, et, er, Grundord, Grundbegrebet i en Sætning, den Person el. Ting, hvorom noget udsiges; om Mennesker: forfalden Person. **subjektiv**, personlig, som har sin Grund i Personen, ikke i Tingen, som beror paa Personens særegne Tænke- eller Forestillingsmaade, modsat **objektiv**. **Subjektivitet**, en, subjektiv Betragtning el. Fremstilling, modsat **Objektivitet**.

sublim, høj, ophøjet.

Sublimat, et, er, kem., Stof, der fremkommer ved, at et fast Stof bringes i Dampform, og Dampene derefter fortættes ved Afkøling; særlig Kviksølvtyveklor. **Sublimation**, (-sion), en, den Proces, hvorved et S. fremstilles. **sublimere**, at, fremstille et S., jordisk, forgængelig.

submarin, som er under Maanen.

submarin, som findes under Havet, underseisk.

Subordination (-sion), en, Underordning, underordnet Forhold; Hørlighed og Lydlighed. **subordinere**, at, underordne, gøre afhængig af. **subordineret**, underordnet, undergiven.

Subrogation (-sion), en, Indsættelse i en andens Sted el. Embede. **subrogere**,

at, vælge til et Embede i en andens Sted.

sub rosa, i Fortrolighed, hemmelig, under fire Øjne, se **Rosa**.

Subsidior, Fl., Hjælpebidrag, især Pengebidrag, som den ene Magt yder den anden til at føre Krig. **subsidiær**, som træder i et andet Sted, tjener i Stedet for noget andet, som er til Erstatning for det egentlige, f. Eks. s. Paastand, Forslag, som gøres for det Tilfælde, at den **principale** (oprindelige) Paastand ikke skulde gaa igennem.

Subsistens, en, Bestand, Varighed; Livsophold, Udkomme. **subsistere**, at, bestaa, vedvare; have sit Udkomme, komme ud af det.

Subskribent, en, er, Undertegner, en, som ved sin Underskrift erklærer sig for Deltager i noget. **subskribere**, at, underskrive, undertegne og derved forud forbinde sig til noget. **Subskription** (-sion), en, er, Underskrivning, Undertegning, Underskrift; deraf = **Abonnement**.

Substans, en, er, Væsenhed, Væsen, Stof; det væsentlige, vigtigste, Hovedbestanddel. **Substantialitet**, en, Væsentlighed, Selvstændighed. **substantiell**, væsentlig, selvstændig; kraftig, nærende.

Substantiv, et, er, Hovedord, Navneord. **substantivisk**, selvstændig; som bruges som S.

substituere, at, sætte i en andens el. noget andet Sted; underlægge. **Substituit**, ten, ter, Stedfortræder. **Substitution** (-sion), en, at sætte nogen el. noget i en andens el. et andet Sted; Tilforordning el. Indsættelse af en Embeds Stedfortræder; Indsættelse af en Arving i Tilfælde af den først indsatte Arvinges Død.

Substrat, et, er, Grundlag, Genstand, som udgør Grundlaget.

subtil, fin, spidsfindig. **Subtilitet**, en, Finhed; Spidsfindighed.

Subtrahere, en, er, det Tal, som skal trækkes fra et andet Tal. **subtrahere**, at, trække fra, regne fra. **Subtraktion** (-sion), en, er, Fratrækning, Fradrag.

subvenere, at, komme til Hjælp, yde Bistand. **Subvention** (-sion), en, Hjælp, Bistand.

succedere, at, efterfølge komme i en andens Sted; lykkes, have god Fremgang.

Succes (sykke), en, Held, Lykke, godt Udfald. **S. d'estime** (dæstim), den Modtagelse, et Teaterstykke faar, naar Publikum kun finder det ret godt og ikke lader sig henrive til stærkere Bifaldsyttringer.

Succession (suk-), en, Følge, Følgerække; Efterfølge, Arvefølge, Tronfølge. **successiv**, som sker efterhaanden, i en vis følgeræssig Orden; som sker det ene efter det andet, i Tidens Løb. **succes-**

sive, efterhaanden, lidt efter lidt. **Successor**, en, sører, Efterfølger, Eftermand, Arving. [i faa Ord.

succinct, kort, kortfattet, sammentrængt
succulent, saftig, saftfuld.

Sufficiens, en, Tilstrækkelighed; **sufficiens**, tilstrækkelig.

Suffrago (syffsangs), n, Sikkerhed; Indbildskhed, Selvtillfredshed. **suffisant**, indbildsk, selvtillfreds; sikker; kraftig, drøj.

Suffixa, et, er, *gram.*, Bagstavelse, en Til sætning i Enden af et Ord.

suffrago, at, tilhviske, tilsige; hemmelig indgive en, hvad han har at sige.

Suffrago, en, er, Tilsiger, som hjælper Skuespilleren el. Sangeren ved at tilhviske ham de Ord, som han skal sige el. synge.

suffrago, at, kvæle. **Suffokation** (-sjon), en, Kvælning.

sugo, at Sugefisk, Sugefod, Sugning.

suggero, at, indgive, indskyde; formaa til, forlede til. **Suggestio**, en, er, Indskydelse, hemmelig Tilskyndelse.

Suito, n (svite), Følge, Virkning; Følgerad, Følgerække, Fortsættelse; Samling; Følge, Følgeskab; Tjenerskab.

Sujot (sysjæ, sysjætt), et, er, Genstand, Stof, Emne.

Sukat, en, de saftige og kødfulde Frugthuse af forskellige Citronarter, der i frisk Tilstand indkoges med Sukker.

Sulfat, et, er, svovlsurt Salt. **Sulfid**, et, er, Svovlmetal, kemisk Forbindelse af Svovl og Metal. **Sulfur**, et, Svovl. **Sulfuration** (-sjon), en, Svovlen, Forbindelse med Svovl. **sulfuros**, svovlartig, svovlblandt, svovlet.

Sulky (salki), en, er, *spt.*, meget let, tohjulet Vogn til Travløb.

Sultan, en, er, Hersker, Storherre, en Titel, som flere østerlandske Regenter fører, især den tyrkiske Kejser. **Valido Sultan**, den regerende Storsultans Moder.

Somma summorum, *lat.*, egtl., Summernes Sum; alt i alt, overhovedet.

summærisk, sammendraget, kortfattet.

summere, at, tælle sammen, regne sammen. **Summoring**, en, er, Sammentælling.

sumptuos, bekostelig, dyr; kostbar, prægtig.

Sunliter, Fl. Tilhænger af en muhamedansk Sekt, der foruden Koranen ogsaa holder sig til den mundtlige Overlevering **Sūna** (mods. **Schifiter**).

Suomi, det finske Navn for Finland.

super, *lat.*, over, alt for, forekommer hyppig i Sæmmentællinger, f. Eks. **superklog**, alt for klog, indbildsk klog.

superb, herlig, fortrinlig, prægtig, kostbar. [løselig, flygtig.

superficiel, overfladisk, ikke grundig.

Superfosfat, et, er, *kem.*, ethvert surt fosforsur Salt, især sur, fosforsur Kalk, en Kunstgødning, der indeholder som Hoved-

bestanddel dyriske Knogler i pulveriseret opløselig Tilstand.

superiour (syperiour), højere, fortrinlig, overlegen. **Superiour**, en, er, Overmand, foresat.

Superintendent, en, er, en overordnet gejstlig i et større Distrikt (det samme som en Biskop).

Superkargo, en, er, den, der som befuldmægtiget for en Skibsladnings Afsender sælger Ladningen og indkøber en ny.

Superlativ, et, er, *gram.*, den højeste Sammenligningsgrad.

Supernaturalisme el. **Supranaturalisme**, n, Tro paa noget overnaturligt, noget oversanseligt, især Tro paa en umiddelbar og overnaturlig, guddommelig Aabenbaring. **Supernaturalist**, en, er, Tilhænger af denne Tro.

Superskription (-sjon), en, er, Overskrift, Paaskrift. [stilitis, overtroisk.

Superstition (-sjon), en, Overtro; **super**

Suppleant, en, er, en, som træder i en andens Sted, naar denne har Forfald.

Supplement, et, er, Til sætning, Tillæg, Udfyldning. **Supplementvinkler**, to Vinkler, hvis Sum er 180°. **supplementarisk**, udfyldende, fuldstændiggørende. **supplere**, at, gøre fuldtallig, udfylde, forøge.

Supplik, ken, ker, Ansøgning, Bøn.

Supplikant, en, er, Ansøger, ansøgende.

Supplikation (-sjon), en, er, Ansøgning, Begæring, Bønskrift.

supponere, at, forudsætte, antage.

Supposition (-sjon), en, er, Forudsætning, Antagelse.

Suppression, en, Undertrykkelse; Standsning. **supprimere**, at, undertrykke, standse, neddæmpe; forbyde at komme ud (Skrifter); dølge, skjule.

Suppuration (-sjon), en, Bullenskab, Afsondring af Materie. **suppurere**, at, afsætte Materie.

sūra, ovenfor.

Supremati, et, Overherredømme, Overopsyn. især Pavens i den katolske Kirke.

sur, surmule, at, Surmuler, en, e. Surmuleri, et.

Sūra, en, er, Koranens enkelte Afsnit.

Surcoup (syрку), (1 Kortspil) det at stikke en lavere Trumf med en højere.

surcoupere (syркupere), at, overstikke en andens Trumf med en højere.

Sūrprise (syрprihs), en, Overraskelse, Overrumpling.

surro, at, *søv.*, befæste en Genstand ved Hjælp af Tov.

Surrogat, et, er, Erstatningsmiddel, noget, som træder i Stedet for noget andet.

Surstof, fet, *nsk.*, Ilt.

Surtout, (syту), en, Overfrakke.

susceptibel, modtagelig for Indtryk, pirrelig. **Susceptibilitet**, en, Modtagelighed, Pirrelighed.

suspekt, fordægtig, mistænkelig.
suspendere, at, udsætte, opsætte; lade henstaa uafgjort; sætte fra Embede paa en vis Tid. **Suspension**, en, er, Udsættelse, Opsættelse; midlertidig Afsættelse fra Embede. **suspensiv**, henholdende.

Suspensorium, iet, ier, Opbærebånd, Bandage til Understøttelse af Pungen og Testiklerne.

Sut, ten, ter, *forg.*, se **Bal** (*forg.*).

Sutur, en, er, Naad, Søm, Sammenføjning; Saarlæbers Sammensyning.

suum cuique, *lat.*, enhver sit.

suveræn, uafhængig, uindskrænket.

Suveræn, en, er, uindskrænket Overherre, uafhængig Hersker, Enevoldsherre. **Suverænitæt**, en, Overherredømme, uindskrænket Regering, Enevoldsmagt; Indbegrebet af alle Regeringsrettigheder.

Svaber, en, e, *søv.*, en omtrent $1\frac{1}{2}$ Al. lang Kost af optrevet Tovværk, bruges til at tørre Dækket med.

Svåda, en, Veltalenhed, flydende Foredrag; Ordgyderi.

svag, svaghovedet, svagelig.

Svagen, *fægt.*, kaldes den Halvdel af Klingen, der er længst fra Fæstet.

Svajerum, met, *søv.*, tilstrækkelig Plads for et Skib til at svaje rundt om Ankeret.

sval, svale, at, Svaling, en.

Svale, n, r. ¹⁾ en Fugl. ²⁾ en Slags Altan paa et Hus.

Svamp, en, e, svampet, -ede.

Svanebaj, et, tykt, blødt og let Tøj, for det meste af Uld.

Svang, en, Hulheden under Foden.

svanger, re, Svangerskab, et.

Svar, et, Svaradresse, svare, at.

Svecismo, n, r, svensk Sprogegenhed.

Sved, en, svede, at, te, t. svedig.

Swedenborgianer, en, e, Tilhænger af den af Svenskeren Swedenborg († 1772) stiftede, mystiske Lære.

Svøpstake (svihpstækk), et, Væddeløb om en Pris el. Indsats, som Deltagerne selv har indskudt, og hvor den sejrende Hest vinder hele Indsatsen.

Svoftsav, en, e, *tøm.*, Sav med smalt Blad, der bruges til at udsave buede (svejfede) Flader.

svølse, at, Svejsning, en.

Svølle, n, r, Grundtømmer; Bjælkeunderlag, hvorpaa Jærnbanseskinnerne hviler.

Svesko, n, r. Sveskeblomme osv.

Svibel, en, -bler, Svibelglas osv.

svide el. **svie**, at, sved, sveden, -et, -ne. Svidning, en, Svie, n.

Svig, en, svige, at, sveg, svegen, -et, -ne.

Sviger, Svigerforældre, Svigerinde, n, osv.

svigte, at, *søv.*, formindske et Sejl ved

delvis at hale det ind uden helt at tage det ind.

Svikkel, en, kler. Svikkelstrømpe, n, r.

svimmel, -le, Svimmel en, svimle, at.

Svin, et, svine til, at, Svineri, et, svinagtig, svinsk.

Svind, et, svinde, at, svandt, svunden, -et, -ne. Svindsot, Svinding, en.

Svindler, en, e, *eng.*, Bedrager.

svinebunden, t, ne, *søv.*, er et Fartøj, der er fortøjet baade for og agter.

Sving, et, svinge, at, -ede, et og svang, svungen, -et, -ne. Svingning, en, er.

Svingel, en, *karetm.*, Træstok, som er befæstet til Hammelen, og paa hvilken Skaglerne spændes (se Fig. **Hammel**).

Svir, en, svire, at, Svirebroder osv.

Svoger, en, gre. Svogerskab osv.

Svovl, et, svovlsur, svovle, at, svovlet, -ede, Svovling, en.

Svulst, en, er = opsvulmet Sted, Knude.

Svulst, en = Ordbram.

Svær, en, Flæskesvær.

Sværd, et, *søv.*, en Træ- eller Metalplade, som kan føres ned fra Siden af et Fartøj for at formindske Adfrigten.

sværge, at, svor, svoren, -et, -ne.

Sværmer, en, e, sværme, at, Sværmer, en, e. Sværmeri, et, er. sværmerisk.

Sværtle, n, sværtle, at, Sværtning, en.

Svøb, et, svøbe, at, te, t. Svøbning, en.

Svøbe, n, r. Svøbeslag. [ning.

svømme, at, Svømmer, en, e. Svøm-

Svømmer, en, e, hul Kobberkugle, der flyder paa Vandet i en Beholder og viser Vandstanden ved en Stang, der gaar igennem Beholderens Laag.

sy, at, syr, syede, syet. Syerske, n, Syning.

Sybarit, ten, ter, Vellystning, Fraadser, blødagtig Menneske. **sybaritisk**, yppig, blødagtig, overdaagig.

Sybille, n, r, gammel Heks, se **Sibylle**.

Syd, Syden, sydlig.

Sydvest, en, er, vandtæt

Hovedbeklædning, der især

bruges af Fiskere og Søfolk.

Syallider, Fl., venerisk Hud-

udslet, **Syallis**, en, venerisk

Syge. **syallitisk**, befængt med

samme, hørende dertil, hidrørende derfra.

syg, Sygdom, Syge, n, sygelig, sygne at.

Sykomore, n, r, Figenmorbærtæ.

Sykolant, en, er, Angiver.

Syl, en, e, sylformig. Sylespids osv.

Sylle, n, r, fabelagtig Luftaand. **Syllide**,

n, r, en fabelagtig, kvindelig Luftaand,

let, luftigt Væsen.

syllabisk, stavelsevis, i enkelte Stavel-

ser. **Syllabus**, en, Fortegnelse, især over

Lærdomme og Foranstaltninger, som Pa-

ven fordømmer.

Syllogisme, n, r, Fornufts slutning, byg-

get paa to el. flere Præmisses; f. Eks.

Svaber.

Sydvest.

Alle Mennesker er dødelige, Peter er et Menneske, — altsaa er Peter dødelig. **sylogistisk**, hørende til en **S.** [en.]

Sylte, n, sylte, at, Syltetøj, et, Syltning. **Symbol**, et, er, sanseligt Tegn for et Begreb, Sindbillede. **Symbolik**, ken, Læren om Sindbilleder, især re.iglose. **symbolisere**, at, sanseliggøre ved Billeder. **symbolsk**, billedlig, sindbilledlig. **symbolske** Bøger el. Skrifter. Skrifter, som indeholder et Religionspartis særegne Trosbekendelse, ved hvilken det afviger fra andre Partier.

Symfoni, en, er, Samklang; stort Tone-stykke for fuldt Orkester, der i Form ligner Sonaten.

Symmetri, en, rigtigt Forhold, Overensstemmelse mellem Delene og det hele. **symmetrisk**, som staar i rigtigt Forhold, overensstemmende med.

sympatetisk el. **sympatisk**, medfølende, deltagende. **sympatetiske** Kure og Midler. saadanne, som bevirke og virke ved hemmelighedsfulde og uforklarlige Kræfter. **Sympati**, en, Medfølelse, gensidig Følelse mellem to Personer. **sympatisere** med, at, have lige Følelser, stemme overens med (i Tænkemaade, Sindelag, Tilbøjeligheder). [Drikkelag, Gilde.]

Sympesion el. **Sympesium**, iet, ier. **Symptom**, et, er, Tegn, Kendetegn, især Sygdomstegn. **symptomatisk**, som hører til en Sygdoms **S.** **Symptomatologi**, en, Læren om de i de forskellige Sygdomme forekommende forskellige Tegn og Tilfælde.

Syn, et, Fl. Syn el. Syner. syne, at synes, at, syntes. synlig. synsk.

Synagoge, n, r, Forsamling; Jødernes Kirke el. Bedehus. [syndig.]

Synd, en, er, synde, at, Synder, en, e.

Syndikat, et, er, en Syndikus's Embede og Værdighed, den ham givne Fuldmagt; en Forening af Børsmænd. **Syndikus**, en, er, en af en Stad, et Lav el. andet Samsfund beskikket Fuldmægtig, Ordfører, Raadgiver og Sæfører.

syngo, at, sang, sungen, et, ne, Syngelærer osv.

synke, at, sank, sunken, et, ne, Synkning. en.

Synøde, n, r, Kirkeforsamling, Kirkenøde, Forsamling af gejstlige i kirkelige Anliggender. **synodal**, vedkommende en **S.**

Synonym, et, er, et Ord, som har samme eller dog en beslægtet Betydning med eet el. flere andre. **synonym**, enstydig, af beslægtet Betydning, meningslignende. **Synonymi**, en, Enstydighed, Lighed i Mening el. Betydning. **Synonymik**, ken, Læren om enstydige Ord; Samling af og Forklaring over enstydige Ord.

Synopsis, en, kort Oversigt, Udkast, kort Begreb af en Videnskab. **Synoptik**erne kaldes de tre Evangelister Ma-

thæus, Markus og Lukas, fordi de giver de samme Beretninger. **synoptisk**, som yder en let Oversigt, kortfattet, sammentrængt.

Syntaks, en, Ordføjning, Ordføjningslære, Læren om Ordnes Forbindelse til Sætninger. **syntaktisk**, som har Hensyn til Ordføjningen, sammenstillende, ordnende.

Syntese, n, r, Sammenstilling, Forbindelse af Forestillinger til Begreber, af Begreber til Domme, af Domme til Slutninger. **syntetisk**, sammenføjende, forbindende. **syntetisk Metode**, Læremaade, som fører fra Aarsagerne til Virkningerne el. fra det almindelige til det særegne, mods. den analytiske Metode, der fører fra Kendsgerningerne til Principperne for dem.

Syre, n, r, kem., Brintforbindelse med sur Smag, farver blaat Lakmuspapir (s. d.), rødt; mods. **Base**, i hvilken Brinten er erstattet med Metal, og som har en ludagtig Smag og farver rødt Lakmuspapir blaat.

Syrén, en, er, Syrenbusk osv.

Syrinks, en, Rørføjte, Pans Hyrdefløjte; *myt.* en Najade, som blev forvandlet til et Rør.

Syssel, en, sler, sysselsætte, at, Sysselsættelse, n, sysle, at.

Syssel, et, sler, Herredsinddeling paa Island. **S.mand**, Herredsfoged; paa Færøerne Sognefoged.

System, et, er, et velordnet, hensigtsmæssig sammensat Hele, ordnet Sammenstilling af ligeartede Ting, Lærebygning, Lærebegreb, et videnskabeligt Hele, hvis Dele er organisk forbundne, f. Eks. filosofisk **S.**; planmæssig Fremgangsmaade efter visse Grundsætninger, f. Eks. Regerings-**S.** Tone-**S.**, den hele Række af alle i Musikken brugelige Toner. Node-**S.**, de 5 Nodelinier. **systematisere**, at, ordne efter et **S.**, bringe i videnskabelig Sammenhæng. **systematisk**, forbundet til et velordnet Hele, sammenhængende, regelmæssig; efter Grundsætninger. **Systematologi**, en, Læren om videnskabelig Ordning; Læren om de for en Videnskab opstillede Systemer.

syttén, syttende, Syttendedel, en, e.

Syv, syv og tyve, Syvsover, en, e, Syv, en, Syver, en, e, syvende, Syvendedel, en.

Sæbe, n, r, Sæbeboble, sæbe, at.

Sæd, en, Sæder, Sædvane, n, sædvanlig, Sædelære, sædelig.

Sæde, t, r. Sædebad, Sædeben osv.

Sæl, en, er, Sælhund, en, e, osv.

sælge, at, solgte, solgt, sælgelig, Sælger, en, e.

Sænk, at bore i **S.**, sænke, at, Sænkning.

Sænk, en, er, *tekn.*, Form til at smede i.

Sænkekøl, en, e, *sov.*, Træ- el. Metal-

plade, som kan fires ned gennem en Udskæring i Kølen og derved forøge Fartøjets Dybgaaende.

sær, særdeles, særegen, særskilt, Særje, særlig. Særling, en, er og e.

Sæter, en, e, *nsk.*, Græsgang oven over den bebyggede Dal, hvor Kvæget drives op om Sommeren.

Sæthammer, en, -hamre, *tekn.*, Hamre af forskellig Form til at smede Jærn i forskellige Former.

Sætning, en, er. Sætningsled osv.

sætte, at, sætte, sat. Sætter, en, e. Sætter, et, er.

Sættedømmer, en, e, den, der beskikkes til Dommer i en enkelt Retssag, naar den almindelige Dommer af en el. anden Grund (f. Eks. som Part i Sagen) er ude af Stand til at fungere.

Sætter, en, e, *jagt.*, Harehunnen.

Sø, en, er, til Søs, søsyg. Søbad osv.

sød, søde, at, sødelig, sødlig, Sødme, en.

søge, at, te, t. Søger, en, e. Søgning, en.

søgn, Søgnedag en.

Sølje, n, r, *nsk.*, en Slags Broche.

Sølverglød, en, smeltet Blyaske (Blyilte).

Sølvpude, n, r, se **Guldpu**.

Søm, men, me. sømme, at, Sømning, en.

Søm, met, sømme, at.

Sømil, en, e, *søv.*, = Kvartmil = 5900 Fod.

Sønden, Søndenstorm osv., Sønder-, sønderjydsk, søndre.

sørge, at, sørgeklædt, sørgmodig, sørgelig.

Søskende, Søskendebarn.

Søster, en, Søstre, Søsterbørn, søsterlig.

Søv, en, Søvngænger, en, søvni.

T.

Taa, en, Tæer. Taagænger, Taaled osv.

Taage, n, r. Taagebillede osv., taaget, -ede.

Taakap, pen, pe, *skom.*, lille Kappe af stift Læder, der ligger under Overlæderet i Taaen af Støvlen.

Taal, slaa sig til Taals, taale, at, te, t. Taalmod, et, taalelig, taalig.

Taanøse, n, r, *skom.*, et Stykke Læder, udpyntet paa forskellig Maade, der lægges over det forreste af Overlæderet.

Taaruskib, et, e, Panserskib, hvis Kanoner er anbragte i et drejeligt Taarn.

Tab, et, Tabsliste, tabe, at, te, t. tabelig.

Tabatiere (tabatjær), n, r, Tobaksdaase.

Tabøl, len, ler, Tavle, ordnet Fortegnelse til hurtig Oversigt; Oversigt med Udregning efter de fire Regningsarter. **tabellærisk**, i Form af en Tabel.

Tabernakel, et, kler, egtl. Telt, det Telt, som Israelitterne brugte til deres Gudstjeneste baade under Vandrigen i Ørkenen og senere efter Kanaans Erobring, indtil Salomon byggede Templet i Jerusalem.

Tåbes, en, Svindsot, Tæring. **tåbes dorsåls**, Rygmarvstæring.

Tableau (tablo), et, er, Skildring; Oversigt; Dele af et Skuespils Handling, som foregaar i samme Dekoration. **T. vivant** (vivang), levende Billede, Fremstilling af et Maleri ved levende Personer.

Table d'hôte (tabel doht), et, fælles rd paa Hoteller, mods. *à la carte* (s. d.). (tablett), n, r, lille Tavle,

Skrivetavle. **Tabletter**, et, Kunstsnedkerarbejde.

Tåbn, (paa de australske Øer) noget helligt og ukrænkeligt (et Sted, en Person, en Genstand osv.).

Tåbula, en, Tavle, Tabel. **Tåbnlæ**, Fl., Skrifter, Bøger, Dokumenter. **T. råsa**, en ubeskreven Vokstavle, gøre **T.r.**, gøre rent Bord.

Tabulatür, en, er, *mus.*, den i Midlalderen brugelige Betegnelse af Noderne ved Bogstaver, Tal og andre Tegn.

Taburöt, ten, ter, lille Stol uden Rygstykke; i det politiske Sprog Ministerpost.

tacito, stiltiende, hemmelig.

Tadschik, en, er, Nyperser.

Tael (ta-el), ostindisk og kinesisk Mønt af forskellig Værdi. [Kina 1849—66.]

Taopingør, Fl., religiøs, oprørsk Sekt i

Taffel, et, fler. Taffelsalt, Taffelur osv.

tafferöre, at, *mal.*, male over en Chablon (s. d.).

Taft, et, let, glat Silketøj.

Tag, et, e. Tagkammer, Tagskæg osv.

Tag, et, tage, at, tog, tagen, et, ne, Tagfat, at lege. [i en Kaproningsbaad.]

Tagaaro, n, r, *spt.*, den agterste Aare

Taikun (tajkun), en, tidligere (för 1868) den verdslige Fyrste i Japan.

Taille (talje), n, r, Legemet mellem Brystet og Hofterne, undertiden ogsaa den tilsvarende Del af Klædedragten, særlig Kvinders.

Tak, ken, ker, takket, -ede. [bön, osv.]

Tak, ken, taknemmelig, takke, at, Takke-

Takkelage (takelaa), n, *søv.*, det samtlige faste Tovværk paa et Skib. **takle**, at forsyne et Skib med Tov og Sejl; omvinde Enden af en Trosse med Sejlgarn, for at den ikke skal løbe op.

Taks, en, en Slags Naaetræ.

Taks, en, er, lovlig bestemt Pris paa en Ting; fastsat Betaling for noget. **Taksation** (-sion) el. **Taksøring**, en, er, Vurdering. Prisbestemmelse, Værdiansættelse. **Taksator**, en, tører, Skønsmand, Vurderingsmand. **taksøre**, at, vurdere.

Taki, en, fin Følelse, rigtig Sans for noget, Sans for, hvad der passer sig; *mus.*, Tonemaal, Tidsmaal.

Taktik, ken, Læren om en Krigshærs Opstilling og Bevægelse; Fremgangsmaade for at opnaa et vist Øjemed. **Taktiker**, en, e, en, som forstaar Krigskunsten. **taktisk**, henhørende til Krigskunsten, overensstemmende med dens Regler.

Talår, en, er, lang, vid Kjortel, som katolske Præster bærer som Hjemmedragt; ogsaa Betegnelse for evangeliske gejstliges og for Retspersoners Embedsdragt. [Talsmand, Taler, en, e.

Tale, n, r. tale, at, te, t. Talesprog.

Talønt, en, er, hos de gamle Grækere Benævnelsen paa en vis Vægt, en vis Pengesum, omt. 4000 Kr. **Talønt**, et, er, Anlæg, Duelighed, Dygtighed, Naturgave.

Taloth el. **Talith**, et, det firkantede Stykke Tøj, hvori Jøderne indhyller sig, naar de beder.

Talisman, en, er, Tryllebillede, Tryllemiddel, som bringer sine Besidder Lykke og afvender Farer = **Amulet**.

Talje, n, r, Arbejdsredskab af Blokke og Tove til at forøge Kraften. **T.løber**, en, e, det Tov, der gaar over Blokskiverne.

Talk, en, et blødt, hvidt Mineral, der anvendes til Sminke og til at skrive paa Tøj med.

Tallerken, en, er; Tallerkenrække osv.

Tålmi, en, gulddignende Lege- ring af Kobber og Zink.

Talmud, en, egtl. Overlevering, Lære; Jødernes Lovbog, der indeholder en Forklaring og Udvidelse af den mosaiske Lov.

Talmudist, en, er, en, som er kyndig i **T. talmudistisk**, som vedkommer **T.**

Taløn (talaang), en, er, i Kortspil Stammen, de efter Fordelingen tiloversblevne Kort, hvoraf der siden købes; ved Værdipapirer det Ark, hvorpaa Kuponerne er trykte, og fra hvilket de afklippes.

Tambür, en, er, Trommeslager; en Slags Befæstningsværk, anlagt foran en Bro, Fæstningsport el. lign.

Tamburin, en, er, Haandtromme med Bjælder og Metalkastagnetter, der bruges i de sydlige Lande af Europa som Akkompagnement til Dans.

Tamburin.

Tamp, en, e, *søv.*, Enden af et Tov.

Tampordage, Fl. (af Qvatember, d. e. quatuor tempora, 4 Tider) kaldes 4 Onsdage i Aaret, paa hvilken den gejstlige Ret holdtes, der især dømte i Ægteskabs-sager, denne Ret kaldtes derfor **Tamporretten**.

Tampøn (tangpaang), en, er, Prop af Charpi, Vat osv. **tampønøre**, at, lukke el. stoppe et blodende Saar med en saadan Prop.

Tamtam, en, udhamret Skive af Malm, som Kinesere, Indianere osv. bruger ved deres Musik, og som slaas med en Træstav; bruges ogsaa i nyere Operaorkestre.

Tand, en, Tænder, Tandhjul, Tandlæge, tænderskerende, tandet, -ede.

Tanagrafigurer, Fl., Smaafigurer af Terrakotta, fundne ved Byen Tanagra i Bøtien; de menes at stamme fra det 3. Aarhundrede f. Kr. og udmærker sig ved deres Skønhed.

Tændom, en, er, let, tohjulet Vogn, forspændt med flere Heste, af hvilke den ene gaar foran den anden; Cykle til to Personer, af hvilke den ene sidder foran den anden.

Tang, en, Tænger, tangformig.

Tang, en. Tangart, Tangloppe osv.

Tangønt, en, er, Taste; Berøringslinie, en ret Linie, der berører en krum Linie kun i eet Punkt. **tangøre**, at, berøre, vedrøre.

Tank, en, e, Vandbeholder. **T.skib**, Skib, i hvilket Lastrummet bestaar af Jærnbeholdere til flydende Varer. [osv.

Tanke, n, r. Tankeleser, Tankestreg

Tannin, et, Garvesyre af Egetræ.

Tantalus, *myt.*, en frygisk Konge, som til Straf for, at han havde røbet Guder- nes Hemmeligheder, i Underverdenen stod i Vand lige op til Halsen og havde et Træ med de skønneste Frugter over sig, uden nogen Sinde at kunne naa hverken Vandet eller Frugterne. **tantalosøre**, at, lade lide Tantaluskvaler, pine med falske Forhaabninger. **tantålliske Kvaler**, Kvaler saa store, som **T. led**.

Tantième (tangtjælm), n, Andel i en Forretnings Overskud, som tilfalder Funktionærer eller Arbejdere, som **ikke** er Medejere.

tant miëux (tang mjø), saa meget bedre.

tânto, *mus.*, saa, saa meget.

tant pis (tang pi), saa meget værre, det gör mig ondt.

Tap, pen, per, *fisk.*, Indgang i Ruser og Aalekuber.

Talje.

Tapet, et, er, tapetsere, at. Tapetserer, en. e. [med kort Snabel.

Tapir, en, er, svinelignende Tykhud
Tappenstreg, en, Signal til, at Soldaterne om Aftenen skal være hjemme i Kvarteret = **Retræte**.

Tapisseri (tapisri), et, er, Broderi med Silke el. Uld; Tapetmagerarbejde; særlig = **Gobelins** (s. d.).

apper, tapre, taprere, taprest.

Tara, en, *han.*, Vægten af Indpakningen.

Tarantel el. **Tarantöl**, len, ler, giftig Edderkop i Italien, hvis Bid sagdes at kunne uskadeliggøres ved en vild Dans, der fremkaldte stærk Sved. **Tarantölla**, en, lidenskabelig neapolitansk Folkedans; *mus.*, Solostykke i et rivende hurtigt Tempo (for Klaver, Violin el. Cello).

tardando, *mus.*, langsommere.

tardøre, at, nøle, tøve; om Ure gaa for sagte. **tardiv**, sendrægtig.

Tarif, fen, fer, Prisliste; især Fortegnelse over den Told, de forskellige Varer er underlagte, **Toldtarif**, eller over de Værdier, hvorefter fremmede Mønter modtages i offentlige Kasser, **Mønttarif**.

Tarlatan, et, et Bomuldsstof, der er vævet saa aabent, at Traadene maa holdes paa deres Plads ved stærk Appretur.

Tarök, ken, et Kortspil med 78 særegne Kort.

Tartan, et, skotsk, ternet Uldtøj.

Tartar, se **Tatar**.

Tartarus, *myt.*, Underverdenen, Skyggested; de fordømtes Opholdssted.

Tartuffe (tartyff), en, Hovedpersonen i Molières Lystspil af samme Navn; Hykler, skinhellig.

Taste, n, r, den Del af Mekanikken paa Klaverinstrumenter, som man trykker ned med Fingeren for at frembringe Tønen.

Tat, ten, ter, *fisk.*, Snøre til Aalefiskeri, dannet af en Snor, paa hvilken der trækkes Regnorme, og som derefter bindes sammen i en Klump.

Tatär, en, er, Fællesbenævnelse for de asiatiske Folkelag Mantschuer, Mongoler og Tyrker.

Tater, en, e, dansk Benævnelse for Zigeuner. [og Figurer i Huden.

tatoverø, at, prikke el. ridse Tegninger

Taurus, en, Tyren, et Stjernebillede af dette Navn, det andet i Dyrekredsen.

Tautologi, en, er, et Begrebs Betegnelse ved flere Udtryk, som siger eet og det samme. **tautologisk**, ensbetydende, som siger eet og det samme.

Tavt, et, tavlet, -ede.

Tavle, n, r. Tavleregning osv.

Tavse, n, r, *fisk.*, se **Konse**.

te sig, at, ter, teede, tet.

Te, en, Terose, Tevand osv.

Teaktræ (tihk-), et, en tropisk Træart, der har meget holdbart Ved og derfor anvendes meget som Skibstømmer.

Teater, et, tre, Skueplads, Skuespilhus; Scene. **Tkup**, pet, en uventet Handling, beregnet paa at overraske og blænde de Personer, paa hvilke den skal virke. **teatralsk**, skuespillermæssig; som passer for eller foregaar paa et Teater; opstillet.

Teatrum mundi, et, en Verdensskueplads, en billedlig, af bevægelige Figurer understøttet Fremstilling af allehaande Genstande i Naturen og Menneskeverdenen.

Te deum (laudamus), et, Dig. Gud, prise vi! den ambrosianske Lovsang, tilskrives Kirkefaderen Ambrosius, død 387, synges i Kirken ved festlige Lejlighed, især efter en vunden Sejr.

Teototaller (tihtohteller), en, s, *eng.*, Benævnelse paa Medlemmer af Foreningen for streng Afholdenhed fra alle berusende Drikke

Teollim, Fl., Pergamentstrimler, hvorpaa Steder af Moseloven er opskrevne, og som Jøderne fæster paa Panden og den venstre Arm, medens de forretter deres Morgenandagt.

Tegl, Teglsten, Teglværk osv.

Tegu, et, tegne, at. Tegnebog, Tegner en. e. Tegning, en, er.

Tein, en, se **Kaffein**.

Teint (tæng), en, Hudfarve, Ansigtifarve. **Teinture** (tængtyhr), n, Farve; Anstrøg.

Teisme, Teist, se **Deisme**, **Deist**.

Tejne, n, r, en Slags Træeske, hvis Laag kan klemmes fast, og som bæres i en Hank i Laaget.

Teknik, ken,

Kunsthærdighed; **Tejne**.
kunstmæssig Fremgangsmaade, Læren om Reglerne for en Kunst. **Tekniker**, en, e, Kunstner, særlig uddannet Haandværker. **tøknisk**, kunstmæssig, haandværksmæssig, henhørende til Kunsten. **tekniske Udtryk**, Kunstudtryk; de for et bestemt Fag særegne Ord. **Teknolog**, en, er, kunstkyndig, haandværkskyndig. **Teknologi**, en, Læren om Kunster og Haandværker. **teknologisk**, som henhører til, angaar Teknologien.

Tekst, en, er, egtl. Væv; Forbindelse af Ord, et Skrifts Indhold, Skriftet selv (mods. Anmærkninger); et Bibelsted som Grundlag for en Prædiken; Ordene i en Sangkomposition (mods.

Musikken), f. Eks. Opera-tekst; *bog.*, en Skriftgrad:

tekstil, hørende til Spinderi, Væveri o. desl. t. **Industri**, Tøjtilvirkning.

Tekst.

Tat.

Tekstur, en, Væv, Traades el. Fibres Sammenfletning og Sammenhæng.

Telefon, en, er, Apparat til ved Elektricitetens Hjælp at forplante Lyd i lang Afstand. [Genstand.

Telefotografi, en, Fotografering af fjerne

Telegra, en, er, russisk Bondevogn.

Telegraf, en, er, Fjernskriver, Apparat, ved hvis Hjælp man kan meddele Efterretninger i betydelig Frastand. **akustisk T.** virker ved Klokkesignaler, Damp-pibe osv. **optisk T.** bestaar af høje Stænger med bevægelige Arme el. Kurve. **elektrisk T.**, Apparat, hvorved Elektromagnetsismen er den virkende Kraft.

Telegrafi, en, Fjernskrivning, Fjernskrivekunst, **telegrafisk**, som angaar denne Kunst, meddelt ved samme. **Telegrafist**, en, er, den, som forstaar sig paa og er ansat ved Telegrafen.

Telegram, met, mer, en ved Telegraf meddelt Efterretning. [Afstande.

Telemet, et, tre, Redskab til at maale

Teleologi, en, Læren om Hensigtsmæssigheden af Verdens Indretning. **teleologisk** Bevis for Guds Tilværelse, et Bevis støttet paa Naturens Hensigtsmæssighed.

Telepati, en, Paavirkning paa Afstand af en Person ved en andens Stemning og Sindstilstand, uden at der er nogen Forbindelse mellem dem.

Teleskop, et, er, en Kikkert, især en større, hvor Forstørrelsen frembringes ved et Hulspejl. **Teleskopi**, en, Anvendelse af et saadant Redskab. **teleskopiske** Stjerner, Stjerner, som kun bliver synlige ved Hjælp af et Teleskop.

tellurisk, jordisk, udgaende fra Jorden, hørende til Jorden. **Tellurium**, iet, ier, mekanisk Indretning, som gør Jordens og Maanens Bevægelser anskuelige. **Tellus**, Jorden, *myt.* hos Romerne Jordens Gudinde.

Tema, et, er, Emne; Hovedtanke i en Tale, Afhandling osv.; Genstand for en Tale el. Samtale; Opgave til en Afhandling el. Prædiken; Grundtanke i et Tone-stykke, Grundmelodien for Variationer.

Temeritet, en, Ubesindighed, Dumdrighed. **temerær**, ubesindig, forvoven.

Temis, *myt.*, Gudinden for Retfærdighed, fremstilles med Sværd og Vægt og ofte med tilbundne Øjne.

temmelig, temmelig godt osv.

Tempel, et, pler, Kirke, Guds Hus. **Tempelherrenes** Orden, en militær og religiøs Orden, stiftet 1118 i Jerusalem, ophævet 1312.

Tempera, en, Malemaade, der anvendtes, før Oliemaleriet blev opfundet, og ved hvilken Æggehvide anvendtes som Binde-middel for Farverne

Temperament (-mang), et, er, Følelses-

evnens stadige el. vanlige Tilstand; naturligt Hang. De fire Temperamenter: det **sangvinske**, der er let at paavirke, men ikke handlekraftigt, det **flegmatiske**, der ikke er let at paavirke og viser Sejghed, men ringe Handlekraft, det **kolériske**, der er let at paavirke og er handlekraftigt, det **melankolske**, der er handlekraftigt, men ikke let at paavirke. [skelse.

Temperans, en, Maadehold, Selvbe-

Temperatur, en, er, Varme- el. Kuldegrad; **mus.**, den ringe Afgivelse fra matematisk Renhed, som anvendes ved Klaverstemning for at enhver Tone kan gøres til Grundtone; dog maa Oktaverne altid stemmes absolut rene.

tempere, at, *mil.*, give et Brandrør en saadan Længde, at Granaten springer i rette Øjeblik.

temperere, at, formilde; give en passende Varmegrad; holde Maade med, styre. **tempereret**, ede, middelmaadig, dæmpet, lunken. **tempererede** Zoner, Egnene mellem Vendekredsene og Polarkredsene.

tempestoso, *mus.*, stormende, voldsomt.

Tempo, et, er, *mus.*, den Grad af Hurtighed, hvormed et Tunestykke udføres; afmaalt Bevægelse; *mil.* de enkelte Dele af et sammensat Haandgreb.

temporal, som har Hensyn til Tiderne.

temporær, midlertidig, som kun varer en vis Tid. **tempernes** Tidsformer.

Tempus, et, Fl. **Tempora**, *gram.*, Ver-

Tenacitet, en, Sejghed; sejt Fastholden ved noget. **tenacios**, fastholdende.

Tenaille (tónajj) el. **Tenälje**, n, r, *mil.*, Gravsaks foran Kurtje og Flanker i en bastionær Front. **tenaillær Befæstning**, en saadan, hvis Ildlinie danner udad- og indadgaende Vinkler.

Tenakel, en, -kler, *bog.*, Indretning til at anbringe Manuskriptet paa.

Tendens, en, er, Stræben, Tragten efter, Retning efter et Maal. **tendents**, som har en vis hestemt Hensigt, et vist Øjemed. **tendere** imod, at, tragte efter, sigte til, gaa ud paa.

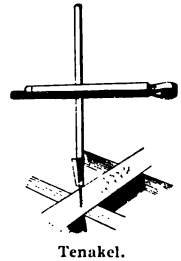
Tender, en, e, Vogn, der er hæftet til Lokomotivet og medfører Kul og Vand til dette; lille Fartøj, der forer Kul til Forsyning af Krigsskibe, som ikke har Plads til selv at føre tilstrækkelig Forsyning. **tøndre** (tangdr), spæd, fin, blid; om.

Tøndresse (tangdræss), n, Blidhed, Æmhed.

Tenör, en, er, den højeste Mandstemme.

Tenorist, en, er, Tenorsanger.

Tenotomi, en, Overskæring af Muskler og Sener for at give stive og sammenvok-

Tenakel.

sede Lemmer Bøjelighed og deres naturlige Stilling igen. [Strækning.

Tousien, en, Spænding, Udspænding, **Tentamen**, et, Forsøg, Prøve, foreløbig Prøve, en lettere Eksamen.

Tonne (töny), n, Holdning, Anstand. **tonüte**, *mus.*, udholdt med samme Styrke (om en Tone el. en Akkord).

Teodicæ, en, Retfærdiggørelse af det guddommelige Forsyn med Hensyn til det ondes Tilstedeværelse i Verden.

Teodolit, ten, ter, Vinkelmaaler til astronomiske og geodætiske Maalinger.

Teognosi, en, Kundskab om Gud. **Teogeni**, en, Læren om de mytologiske Guders Oprindelse og Slægtskab.

Teokrati, et, Guds umiddelbare Regering, f. Eks. det jødiske **T. teokratiske**, som er indrettet efter denne Regeringsform.

Teolög, en, er, Religionslærd, Religions- el. Troslærer, gejstlig. **Teologi**, en, Religionsvidenskab; Religionslære. **teologisk**, religionsvidenskabelig, som angaar eller hører til Teologi.

Teorém, et, er, Læresætning, Grund- sætning. **Teoretiker**, en, e, en, som kender Grund sætningerne for en Kunst el. Videnskab uden videre Hensyn til Anvendelsen. **teorelisere**, at, opstille Teorier. **teoretisk**, som hører til videnskabelig Indsigt og Lære, blot videnskabelig (ikke udøvende). **Teori**, en, er, videnskabelig Fremstilling af en vis Lære; videnskabelig Synsmaade som Grund til en bestemt Handlemaade.

Teosof, en, er, en, som mener at være særlig kyndig i guddommelige Ting; Aandeseer, Sværmer, som mener at være indviet i Naturens dybeste Hemmeligheder. **Teosofi**, en, formentlig dybere Erkendelse af og Viden om Gud og de guddommelige Ting samt Kendskab til Naturens Hemmeligheder; Aandeseen, Sværmeri. **Teosofisme**, n, Teosofernes Lære.

Terapeutik el. **Terapi**, en, Helbredeskunst, Læren om Sygdommenes Helbredelsesmaade. **Terapeutiker**, en, e, lægekyndig, Læge. **terapeutisk**, lægekyndig, lægende.

Tériak, en, gammelt Universalmiddel mod giftige Dyrs Bid el. Stik.

termal, som angaar el. hører til varme Kilder og Bade. **Termor**, Fl., varme Kilder, varme Bade; (hos Romerne) pragtfulde Badeanstalter.

Termo, n, r, *fr.*, Grænsesten, Skelstøtte. **Termidør** (tærmidaahr), en, den 11te Maaned efter den franske Revolutionskalender, fra 19de Juli til 17de August.

Termin, en, er, et vist, fastsat Tidspunkt, et bestemt Tidsrum, Frist, Betalingsdag (efter dansk Lov 11,—18. Juni og 11.—18. Decbr.); Tingdag, Retsdag.

Terminisme, n, den Lære, at Gud har sat ethvert Menneske en Naadefrist til dets Bedring, efter hvis Forløb ingen Tilgivelse mere er at haabe. **Terminist**, en, er, Tilhænger af denne Lære.

Terminologi, en, Læren om de i en Videnskab brugelige Kunstord, Kunstprog. **terminologisk**, som hører til Kunstsproget, som angaar Kunstord.

Terminus, en, -ni, Grænse, Hovedbegrebet i en Slutning; Udtryk el. Ord, særegent for en Kunst el. et Fag.

Termitter, Fl., en Slags Insekter i de varme Lande; de bygger 10—12 Fod høje, yderst kunstige Boliger af Ler og deres eget Skarn.

Termoelektricitet, en, den ved Temperaturforandringer frembragte Elektricitet.

Termometer, et, tre, Varmemaal, Instrument, som nøje angiver Varmegraden idet det er fyldt med Kviksølv el. Vinaand, som udvider sig ved Varme og trækker sig sammen ved Kulde.

Termopylæ, det Bjærgpas, i hvilket den spartanske Konge Leonidas 480 f. Kr. faldt i Kampen mod Perserhæren; derfor: Stedet for et Folks heltmodige Kamp for Fødelandet.

Terno, n, r, ternet, -ede. **Terning**, en, er. **Terne**, n, r, (i Talloetteriet) tre besatte og udtrukne Tal.

Ternær, tredobbelt, trefold, trefoldig. **Terpentin**, en, en Slags flydende Harpiks. **Terpsikore**, *myt.*, Musen for Korsang og Dans.

Terra, en, Jord, Sand. **T.firma**, fast Land, **T. incognita**, ubekendt Land, et ubekendt Omraade, en ubekendt Ting.

Terrain (terræng), et, Jordsmon, Jordbund; Plads, Strækning.

Terrakotta, en, brændt Lerjord med stærk Iblanding af Jærn, som giver det en smuk, varm Tone; fint, brændt Lertøj.

Terrarium, -iet, -ier, (i zoologiske Haver) Opholdssted for Krybdyr og Padder.

Terrasse, n, r, Jordforhøjning, trinvis afdelte Jordvold.

Terrespil, let, en almindelig Börneleg med Smaastene. [jordisk.

terrestrisk, hvad der hører til Jorden, **Terrier**, en, s, Benævnelse paa forskellige Slags smaa Rottehunde.

Terrin, en, er. **Territorialrettigheder**, Fl., Grundrettigheder, landsherrelige Rettigheder med Hensyn til Jord og Grund. **Territorium**, -iet, -ier, Grund, Landstrækning, Omraade; (i Nordamerika) et Stykke Land, der har en af Kongressen udvalgt Guvernør og en folkevalgt Forsamling, men ikke har et tilstrækkeligt Indbyggerantal til at kunne optages i Unionen som selvstændig Stat.

terrorisere, at, opfylde med Frygt og

Rædsel; kue og undertrykke ved at indgyde Frygt. **Terrorisme**, n, Rædselsregering i Frankrig ved Robespierre og Jakobinerne fra 1793—94; et Regerings-system, der ved Vold og Grusomhed søger at sætte sine Planer igennem. **Terrorist**, en, er, Tilhænger af Terrorisme. **terro-ristisk**, som er i Terrorismens Aand.

Tersites, den hæsligste af de Grækere, som deltog i Kampen om Troja; en vanskabt og tillige ondskabsfuld Karl.

Tertia, en, en Skriftgrad: **Tertia**. die Tilfælde. **tertium non datur**, *lat.*, et tredie Tilfælde, en tredie Mulighed findes ikke.

tertiær, som indtager den tredie Plads i en Følgerække, særlig om de geologiske Dannelser, som er afsatte efter Kridttiden, men før Diluvialdannelsen, saaledes Brun-kulsdannelsen i Danmark.

Terts, en, er, *mus.*, den tredie Tone fra en Tone; Intervallet derimellem; en **stor T.** bestaar af 2 hele Toner, en **lille T.** af en hel og en halv Tone; *fægt.*, Hug eller Stød mod Modstanderens højre Side (Hoved el. Bryst).

Tertsøjte, n, r, en Fløjte, der stemmer en Terts højere end den almindelige.

Tertzöl, en, er, en lille Pistol, Lomme-puffert [*gate* Stemmer el. Instrumenter].

Törzöl, ten, ter, Tonestykke for tre obli-
Torziner, Fl., treliniede Strofer af fem-fodede jambiske Vers, af hvis Linier den første rimer med den tredie, den anden med første og tredie i anden Strofe osv.

Tosäurus, en, *egtl.* Skat, Titel paa et stort, lærd Værk, der indeholder en betydelig Samling af Afhandlinger og Bemærkninger; en stor Indholdsrig Ordbog.

Tösis el. **Töse**, en, Fl. Teses el. Teser, Sætning, især en Stridssætning; det, der skal bevises ved en opstillet Læresætning; Opgave til en Afhandling.

Testamént, et, er, en Persons skriftlige Anordning om, hvorledes der skal forholdes med hans Ejendomme osv. efter hans Død; sidste Villie; en Pagt imellem Gud og Menneskene, den aabenbarede Religion (det gamle og det nye Testamént). **testaméntarisk**, som sker el. bestemmes ved el. angaar et Testament; **testamontöre**, at, gøre Testament; give, skænke ved Testament. **Testäter**, en, törer, som har oprettet et Testament, Arvelader. **Testätrix**, en, en Kvinde, som har gjort Testament.

testöre, at, bevidne, bekræfte; ogsaa: give, skænke ved Testament. **Testifikatiön** (sjön), en, Bevidnelse, Bekræftelse, Bevis ved Vidner. **testificöre**, at, bevise, bekræfte, godtgøre ved Vidner.

Testikel, en, -kler, den i Pungen liggende Kirtel, i hvilken Sæden afsondres.

Testimönium, -iet, ier, Vidnesbyrd, Bevis, Skudsmaal.

Testimönium paupertätis, Vidnesbyrd om Uformuenhed, Trangsattest.

Töte (täht), n, Hoved; forreste Del; Spidsen, f. Eks. af en Hær. **töte à töte**, Ansigt til Ansigt, under fire Öjne; en **Töte à töte**, en hemmelig Sammenkomst; fortrolig Samtale under fire Öjne. **tage Töten**, at, komme i Spidsen. [Akilles.

Tötis, *myt.*, en Havnymfe, Moder til **Tetraödor**, et, dre, et Legeme, som indesluttet af fire Trekanter, tresidet Pyramide.

Teträrk, en, er, Fjerding fyrste (særlig i Judæa), en romersk Vasalfyrste over et mindre Stykke Land. **Tetrarkät** og **Tetrarki**, et, en Tetrarks Værdighed og Regeringsdistrikt.

Töurg (te-urg), en, er, Aandeseer, Aandebesværges, Troldmand. **Töurgä**, en, Aandebesværgelse, Manen, Underkraft, Trolddom ved Aanders Hjælp.

Töutöner, Fl., et vandrende Folk, der nævnes i Forbindelse med Cimbrerne; benyttes ofte i samme Betydning som Germaner.

Thaler, en, e, tidligere tysk Møntenhed, af Værdi 3 Reichsmark (2 Kr. 67 Öre).

Thalia, Musen for Lystspillet; en af de 3 Gratier.

That is the question (dat is öe kvæstjen), det er Spørgsmaalet; det er det, som det kommer an paa.

The dansät (te dangsang), en, Aftenselskab, ved hvilket der danses.

Thömas, en, af de 12 Apostle; en vantro Thomas, en, der vanskelig bringes til at tro noget. **Thömaskristen**, Medlem af en kristelig Sekt i Österlandene.

Thor, Tordenens og Krigens Gud i den nordiske Mytologi.

Thöraks, en, Brystkassen, hvori Hjertet og Lungerne ligger; Brystharnisk.

Thule, (græsk og romersk) et fabelagtigt Öland ved Jordens yderste, nordligste Grænse, maa-ske Norge eller Shetlandsöerne.

Thürsos, en, en med Vinlöw o. l. omvunden Stav, som havde en Kogle paa Spidsen, ogsom Bakkantinderne bar ved Bakkus's Fest.

ti, Tikrone. Tier, en, e, tiende, Tiendedel, en, e.

Tiära, en, er, opr. de persiske Kongers Hovedsmykke; i Alm. den pavelige tredobbelte Krone. [Töj.

Tiböt, en, Slags fint, uldent **Ticköt**, en, *eng.*, Seddel, Stemmeseddel, Lod, Adgangskort. [Tidevand, tidlig

Tid, en, er, Tidsmaal,er,

Thürsos.

Tiära.

Tidende, n, r.

Tidsel, en, -sler.

tie, at, tier, tav, tiet. [yder osv.

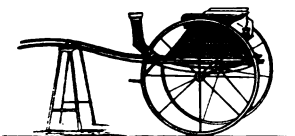
Tiende, n, r. Tiendeafløsning, Tiende-

Tiors Etåt (tjærseta), en, den tredje Stand i Frankrig (Borger- og Bondestanden).

Tiger, en, gre. Tigerhest, Tigerkat, tig-

tigge, at. Tigger, en, e. Tiggeri, et, er.

Tilbury (tilbörri), en, er, en let Enspændervogn med to Hjul.

Tilbury.

Tillie, n, r, gldgs. Planke, Gulv.

Tilslag, et, mur., ethvert Stof, der i Forbindelse med læsket Kalk og Vand danner Mørtel.

Timbre (tængbr), en, Klang, Klangfarve, den for de forskellige Menneskestemmer, for de forskellige Instrumenter og ved visse Instrumenter for de forskellige Tonearter ejendommelige Lyd karakter.

Time, n, r. Timebetaling. timelig. times, at.

Timeglas, set, et Glas i Form af en dobbelt Tragt, hvori en vis Mængde Sand i Løbet af en bestemt Tid løber fra den ene Tragt ned i den anden og derved viser Tiden.

Timeglas.

Timehjul, et, urm., et Hjul, der bevæger sig uden om Minutrøret (s. d.) og bærer Timeviseren; det gaar $\frac{1}{12}$ Gang rundt i Timen.

Time is money (tajm is mani), eng., Tid er Penge. [en bekendt engelsk Avis.

Times (tajms), Fl., Tider, Navnet paa **timid**, undselig; frygtssom, forsagt. **Timiditet**, en, Undselighed, Forsagthed.

Timokrati, et, en republikansk Statsforfatning, hvor kun Ejerne af en vis Formue kan beklæde Statseembeder.

timoroso, mus., frygtssom.

Timpano, en, Fl. Timpani, ital., Pauke.

Tinde, n, r. Tindebestiger, en, e.

Tinding, en, er. Tindingeben.

tindre, at.

Ting, et, Tingsted, Tingvidne, tinge, at.

Ting, en, Tingest, en, er. tinglig.

Tinktūr, en, er, Farve, Anstrøg, Udtræk af Urter = **Essens**.

Tinte, n, r, Farvetone, Afskygning.

Tinte, n, r, Udviklingsstadium af Bændelormens Foster, findes hos de fleste Hvirveldyr.

Tipvogn, en, e, Vogn til Transport af

Jord, saaledes indrettet, at Vognkassen let kan væltes og understyrte Jorden.

Tiråde, n, mus., hurtigt Løb i stigende og faldende Toner; højtravende og tom Snak, Ordstrøm, Frase.

tirailløre (tirajere), veksle enkelte Skud, fægte i spredt Fægtning. i Skyttekæde.

Tiraillør (tirajør), en, er, Blænker, Skarpskytte.

Tischri, den 1ste Maaned i Jødernes borgerlige Aar, den 7de Maaned i deres Festaar; den 10de **T.** Forsoningsfest, 15de—22de Løvsalsfest; falder i Slutningen af September og det meste af Oktober.

Tisifone, myt., en af Furierne.

Titān, en, er, myt., en af en tidligere Gudeslægt, som i Forening med Giganterne bekrigede Zeus og vilde bestorme Himlen, men blev af Zeus nedstyrtet i Tartaros. kem. Navnet paa et Grundstof.

Titānia, Alfernes Dronning.

Titel, fork. **Tit**, en, -ler. Paaskrift, Overskrift, Underskrift; Embedsnavn, Æresnavn. **Titulatūr**, en, er, Titelvæsen, fuldstændig Anførelse af Titel. **tituløre**, at, betitle, nævne en ved hans Titel. **titulør**, efter Titlen el. Navnet, ikke virkelig. [Kystfartøj.

Tjalk, en, e, et hollandsk fladbundet tjøne, at, te, t. Tjener, en, e. tjenlig, tjenstlig. Tjeneste, n, r. [at.

Tjære, n. Tjærebeton, Tjærevand, tjære, **Tjørn**, en, e. Tjørnehæk.

tø, Toøre. Toer, en, e.

tø, at, tor, toede, toet, Lideform tos.

Toast (tohst), en, er, eng., en udbragt Skaal, ogsaa ristet Brød til Te. [kørsel.

Tobaggan, en, en Slags Slæde til Lyst-**Tobak**, ken, ker. Tobaksaske, Tobaksrygning osv.

to be or not to be (tø bib), eng., at være el. ikke være, se **that** osv. (af Shakespeare's Hamlet).

Toddy (taaddi), en, er. en Slags Punsch bestaaende af Vand, Sukker og Vin, Rom el. lign.

Tofto, n, r, søv., Siddebænk i en Baad. **Tøga**, en, er, en hvid, ulden Kappe hos de gamle Romere; Fredsdragt.

Teilēt (tealēt), tet, ter, Paaklædning. **T.bord**, Bord med Tilbehør til en Dames Pynt. Göre **T.**, klæde sig paa; pynte sig.

Tolager, en, e, Form af Træ, der lægges oven paa Fineringen og spændes fast med denne til Underlaget.

Told, en. toldbar, tolde, at, Tolder, n, e.

tolerabel, taalelig, middelmaadig. **Tolerānce** (-range), n, Overbærenhed, Fordragelighed (især i religiøs Henseende); Grænse, indenfor hvilken ved en større Levering af ensartede Genstande Afvigelse fra det normale er tilladt. **tolerānt**, overbærende, fordragelig. **tolerōre**, at, taale, tillade, finde sig i.

Tolk, en, e, tolke, at, Tolkning, en, er. **tolv**, tolvte, Tolvtedel, en, e.

Tomahavk, en, er (tomahaahk), en indiansk Stridsøkse.

Tømbak, en, Legering af Kobber med en mindre Mængde Zink (8—18 %).

Tømbola, en, er, et Lotterispil, Bortlodning.

Tøme el. **Tømus**, en, Bind, Del af et Værk.

Tomme, n, r, Tommeliden, Tommestok osv.

Tommel, en, mler. Tommelfinger.

Ton, en, s, et engelsk Maal = 2000 Pd. **Register-Ton**, (til Skibsmaaling) er 100 engelske Kubikfod = 91½ danske Kubikfod.

Tonalitët, *mus.*, Akkorders Betydning, naar de opfattes i Forhold til en Hovedklang, der kaldes **Tonika** (s. d.).

Tone, n, r. Lyd, Klang, Stemme; Betoning; Melodi; Udtryksmaade og Adfærd i det selskabelige Liv, Levemaade; Farveblanding, Farvernes Forhold til hverandre og en enkelt Farves Overvægt (Farvetone); Hovedfarve (om Aftryk paa Papir af en vis Grundfarve, deraf: **Tonepapir**, **Tontryk**). **tone**, at, lyde, klinge.

tone Flag, at, *søv.*, hejse Flag for at vise, hvilken Nation Skibet tilhører.

Tonika, en, *mus.*, en Tonearts Grundtone; Treklangen paa **T.**, se **Tonalitët**. **tonisk**, hvad der staar i et vist Forhold til en Toneart.

Tonnage (taannasj), et Skibs Drægtighed el. Lastevne, angivet i Register Tons (se **Ton**).

Tonsil, len, ler, Halskirtel, Mandel.

Tonsur, en, Kronragning; den ragede Kredslade paa de katolske gejstliges Isse.

Tontine, n, r, en voksende Livrente; et Livrenteselskab, hvori efter en vis Frist de overlevende faar udbetalt samtlige Indskud med Rente som Kapital el. Livrente (kaldet saaledes efter Opfinderen Tontii).

Top, pen, pe. Topsgast, toppe sig, at, toppes, at, toppet, -ede.

Topas, en, er, gul Ædelsten.

Toplant, en, er, *søv.*, Tov fra Masten ud til Ræernes Ender.

Topograf, en, er, Stedbeskriver. **Topografi**, en, er, Stedbeskrivelse; Beskrivelse over enkelte Steder el. Egne el. over et helt Land efter dets enkelte Steder. **topografisk**, stedbeskrivende.

Tora el. **Torah**, en, Bibelen, de fem Mosebøger; de paa en Pergamentsrulle haandskrevne fem Mosebøger, hvoraf der hver Lördag og Festdag oplæses et bestemt Stykke i Synagogen.

Torbial, en, er, Skarnbasse.

Torden, en, tordne, at, Tordner, en.

Toreadør, en, er, spansk Tyrefægter til Hest.

torkvære, at, ængste, pine, plage, mar-tre. [krone, tornet, -ede.

Torn, en, e. Torntap, tornefuld, Torne-**Tornådo**, en, s, heftig Orkan, som under Regntiden raser i tropiske Egne.

Tornister, en og et, stre, Ransel, især for Soldater.

Torpædo, en, er, undersøisk Mine til at sprænge fjendtlige Skibe i Luften.

torpid, følesløs, dorsk. **Torpiditët**, en, Følesløshed, Sløvhed, Dorskhed.

Torsion, en, Vriden, Snoning.

Torsk, en. Torskemund, Torskelever osv.

Torso, en, er, Kroppen af en lemlæstet Billedstøtte uden Hoved Arme og Ben.

Tort, en, Uret, Fortræd, Beskæmmelse.

tortere, at, haane, beskæmme.

Tortur, en, pinligt Forhør, Pinebænk; Plage. Pine, Sjøleangst.

Torv, et, e. til Torvs. Torvekurv osv.

Töry (taari), en, ier, *eng.*, Navn paa det konservative Parti (mods. **Whig**).

Tosse, n, r. tosset, -ede, tosse om, at, Tosseri, et, er.

töt, *søv.*, stivhalet.

total, hel, fuldkommen. **totaliter**, aldeles, ganske. **Totalitët**, en, er, Helhed.

Totalisator, en, -tører, Kontor for Væddemaal paa Væddeløbsbanen.

Touche (tusj), n, egtl. Beröring; Gribbræt paa Strygeinstrumenter; Anslag ved Klaverspil; Tonelarm, dog indenfor en Akkord, hvormed en fornem Person hilses el. en Skaal Iedsages; *mal.*, Penselstrog. **touchere**, at, röre ved.

Toupët (tupæ), en, kreppt el. kruset Haartop foran i Panden. **toupöre**, at, kruse, kreppe Haaret.

Tourbillon (turbi(l)jaang), en, Hvirvel, Hvirvelvind; Raket, som stiger hvirvelnde lige i Vejret, og saaledes danner en Ild-søjle. [falsk Bagdel paa Damedragter.

Tournüre (turnyre), n, r, Holdning;

Tout (tu), alt, det hele; (i Kortspil) en **Tout**, alle Stik. **tout à fait** (tut a fæ), ganske, aldeles. **tout le monde** (tul maangd), hele Verden, Hvermand.

Tov, et, Fl. Tov el. Tove, Toveend osv. **Tower** (tawer), Taarn; et befæstet Slot i London, der benyttedes til Statsfængsel, nu historisk Museum.

Toxikologi, en, Læren om Giftene.

Traad, et, *tekn.*, Trædebræt paa en Maskine, der ved Hjælp af et Svinghjul overfører Bevægelsen til Maskinen.

Traadlære, n, r, *tekn.*, Staalplade med numererede Hakker til Maaling af Metalpladers og Metaltraads Tykkelse.

tracassero, at, drille, plage, forurolige. **Tracasseri**, et, er, Drilleri, Plageri, Klammeri.

Tracé, en, er, Udkast, Afrids, Grundplan.

Tonsur.

tracöre, at, afstikke en Grundplan i Marken.

Trachea (-ke-), Luftröret. **Tracheotomi**, en, Operation, hvorved Luftröret aabnes.

Trädo märk (trehdmahrk), *eng.*, et Firmamærke. **Trädes unions** (trehds junjens), Fl., det engelske Navn paa Fagforeninger. [mundtlig Overlevering.

Traditiön (-sjon), en, er, Overlevering, **traditionel**, som beror paa mundtlig Overlevering.

Trafik, ken, Køb og Salg. Omsætning.

Tragedie, n, r, Sörgespil. **Trägiker**, en, e, Sörgespildigter; Skuespiller, hvis Fag er Sörgespillet. **Trägikomödie**, n, r, Skuespil med dels lystigt, dels sørgeligt Indhold. **trägikomisk**, halv sørgelig, halv lystig. **trägisk**, sørgelig, ulykkelig; som vedrører Sörgespillet. [Tragtning, en.

Tragt, en, er, tragte, at. Tragtepose.

Train (træng), et, Følge, Tog, Tros, Tog af Skyts, Krudtvogne, Jernbanevogne osv.; en Armés svære Bagage. **Trainsoldater**, de ved en Armés Train ansatte Soldater; Stykkuske. **Träinhöste**, Stykheste.

Traktät, en, er. Afhandling, lille gude- ligt Skrift; Overenskomst mellem Stater.

traktöre, at, behandle, spille et Instrument; beværte, gøre Gæstebud. **Traktömönt** (-mang), et, er, Behandling; Beværtning, Gæstebud. **Traktör**, en, er. Spisevært, Gæstgiver.

Tralle, n, r, Tremme, i Fl. Gitterværk.

Tran, nen, Tranlygte, trannet, -ede.

Tranco (trans), n, den Tilstand, i hvilken en hypnotiseret befinder sig.

Tranchöe (trangsje), n, r, Løbegrav = **Approche**. **Tranchörkniv**, Forskærerkniv. **tranchöre**, at, skære itu, skære for. **Tranchörur** (trangsör), en, er, Forskærer.

Tranchokærre, n, r, *mil.*, tohjulet Køretøj til Transport af Ammunition i Løbegrave.

trans, *lat.*, paa hin Side, modsat **cis**. **transalpinsk**, hinsides Alperne. **transatlantisk**, hinsides Atlanterhavet.

Transaktiön (-sjon), en, er, Udførelse af en Forretning.

Transöpt el. **Transsopt**, en, Tværskib, den en Kirkes Skib paa tværs gennemskærende Bygning el. Hal, der i Forening med hint og Koret danner Korskirken.

Transfiguratiön (-sjon), en, er, Omdannelse, Forvandling til en anden Skikkelse; (Kristi) Forklarelse. **transfiguröre**, at, omdanne, give en anden Skikkelse; forklare.

Transformatiön (-sjon), en, er, Omdannelse, Forvandling. **transformöre**, at, omdanne, forvandle.

Transfusiön, en, er, Overførelse af et Dyrs el. Menneskes Blod i et andet Menneskes Blodkar.

Transit, ten, *han.*, Gennemførelse af Varer gennem et fremmed Land. **transitöre**, at, gaa igennem, passere igennem (om Varer).

tränstittiv, *gram.*, kaldes et Udsagnsord, hvis Handling virker paa en Genstand.

transitörisk, forbigaende.

Translatiön (-sjon), en, er, Oversættelse, Fortolkning; Forflyttelse til et andet Sted, Overdragelse. **Translatrice**, n, r, Oversætterinde. **Translatör**, en, er, Oversætter, Tolke; især en af Regeringen beskikket, edsvoren Oversætter.

transleithänsk, hinsides Leitha (en Grænseflod mellem Østerrig og Ungarn), ungarsk. [telse, Omflyttelse.

Translokatiön (-sjon), en, er, Forflytning. **transparant**, gennemskinnende, gennemsigtig. **Transparönt** (trangsparang), et, er, et gennemskinnende Maleri, et Maleri paa gennemsigtigt Lærred osv., hvori Figurerne bliver synlige i Mørke ved Hjælp af en bagved anbragt Belysning.

Transpiratiön (-sjon), en, Uddunstning, Uddampning, Sved. **transpiröre**, at, uddunste, svede.

Transplantatiön (-sjon), en, er, Forplantning, Omplantning. **transplantöre**, at, omplante, omsætte.

transponöre, at, *mus.*, sætte el. spille et Stykke i en anden Toneart end den, det er skrevet i. **Transpositiön** (-sjon), en, er, en saadan Omsætning.

Transpört, en, er, Forsendelse, Bortsending; Fragt; et Antal Vogne med Fødemidler el. Krigsfornödenheder, som tilsendes en Armé; Overførelse af en Sides Sum til Begyndelsen af den følgende Side; skriftlig Overdragelse af Ejendomsretten til en anden, **transportäbel**, som kan flyttes, som kan overdrages. **Transportatiön** (-sjon), en, Bortskaffelse, Overførelse. **transportöre**, at, bortskaffe, bringe fra et Sted til et andet, bringe videre; overføre en Sum fra en Side til en anden.

transscendönt el. **transscendentäl**, egtil. overskridende; det oversanselige, hvad der ligger udenfor Erkendelsen.

transscriböre, at, overdrage f. Eks. en Gældsfordring skriftlig til en anden; *mus.*, overføre et Tonestykke til et andet Instrument end det, for hvilket det oprindeligt er skrevet. **Transskriptiön** (-sjon), en, er, en saadan Overdragelse, et saaledes overført Tonestykke.

Transsubstantiatiön (-sjon), en, Væsenforvandling; (i den romerske Kirke) Forvandling af Brødet og Vinen i Alterets Sakrament til Jesu virkelige Legeme og Blod. [Linie.

Transversäl, en, er, *mat.*, en skærende **Trap**, pen, plutonisk Bjærgart.

Trapöz, et, er, en Firkant med ulige

Sider, hvoraf dog to er parallelle; et gymnastisk Redskab, bestaaende af et ved to Tove ophængt Tværtræ. **Trapesoid**, et, er, en Firkant med ulige Sider, af hvilke ingen er parallel med en anden.

Trapper (trapper), en, e, en i de vestlige Skove i Nordamerika ensomt levende Jæger, der fanger Vildt, især Pelsdyr i Fælder og Snarer.

Trappist, en, er, Medlem af Ordenen la **Trappe** (trapp), den strengeste af alle Munkeordener, hvis Medlemmer er fordømte til evig Tavshed og strengt Markarbejde og ellers ikke maa have anden Beskæftigelse end Bønner og Bodsøvelser.

Trassät, en, er, den, som en Veksel trækkes paa. **Trassönt**, en, er, Udstederen af en Veksel, den, som ved en Veksel trækker paa en anden. **trassöre**, at, udstede el. trække en Veksel, trække paa en. **trassöröt** Veksel el. **Trätte**, n, r, Veksel, trukken paa en anden Person.

Trastövore, den paa højre Side af Tiberen liggende Del af Rom.

Trattoria, en, *ital.*, Gæstgiversted = Kafé.

Trav, et, Travløb, trave, at, Traver, en, e. Traverbane.

Travo, n, r, Betegnelse for en Samling Neg, hvis Antal er forskellig i de forskellige Dele af Landet.

Travörs, en, er, Tværlinie, Tværstang; Tværvold opført bag et Brystværn; Tværvej. **travörsöre**, at, gaa tværs igennem; (om Hesten) bevæge sig sidelængs, saaledes at Bagdelen vender ind imod Banen, gøre Sidespring.

travöstöfe, at, fremstille en alvorlig Genstand i en latterlig Iklædning. **Travöstöring** el. **Travösti**, en, er, et alvorligt Digts Omarbejdning og Iklædning i en latterlig og skæmtfuld Maner.

Trawl (traahl), et, *eng.*, Bundslæbevod, et Net, der slæbes langs med Bunden og skraber den.

tro, den tredje, tredje. tretten, trettede. tredive, tredivte. tres, tresindstyve, tresindstyvende. [kasin.]

Tredækker, en, e, *jagt.*, en Slags Bektræfe (træfl. træf), en, Klor (i Kortspil).

Træklang, en, e, *mus.*, Akkord, der er dannet af en Grundtone, dens Terts og dens Kvint.

Trökschuit (træsköjt), en, er, Træskib paa Kanalerne i Holland, som trækkes af Mennesker el. Heste, der gaar paa Land langs Kanalen.

Tröma, et, er, Adskillelsetegn, (· ·), der angiver, at to Vokaler skal udtales hver for sig, f. Eks. Tein (te-in).

tremolando el. **tremände**, fork. **trem.**, *mus.*, bævrende, rystende; ved Sang en Uvane, ved Strygeinstrumenter en virkningsfuld Foredragsmaade, paa Klaveret trommende Gentagelse af to, ikke ved

Siden af hinanden liggende Toner, f. Eks. Oktaver. [maade, ogsaa = **Tremulant**.

Trémolo, *mus.*, ovennævnte Foredrags-

Tremplin (trang-

plæng), en, er,

Kasse med Fje-

dre, der er dæk-

kede med en

skraa Læderpu-

de, og hvorfra

Luftspringere sætter af.

Tremulänt, en, er, en Indretning ved Orgelværker, der giver Stemmerne en bævrende Tone. **tremulöre**, at, syngede med bævrende Stemme.

Trending, en, se **Kæde**.

Trense, *tyisk*, n, r, let Hestemundbid uden Stænger.

Trente ün (trangtöng), en og tredive el. Trente et quarante (trangte karangt, tredive og fyrrer), Hasardspil med 52 Kort.

Trepauation (-sjon) el. **Trepanöring**, en, Hjerneskalboring. **trepanöre**, at, bore el. bortsave et Stykke af Hjerneskalen, naar den er brudt el. beskadiget ved Fald, Stød el. Slag. [sagthed, Modløshed.

Trepidation (-sjon), en, Skælven, **Förtreshumble serviteur** (træsöngble servitör), Deres ærbødige Tjener.

Tresse, n, r, guld-el. sølvvirket Bræmme el. Galon til at sætte paa Klæder.

Trenga Döi, en, (i Middelalderen) en Anordning, ved hvilken alle Fejder var strengt forbudt paa de tre Dage: Fredag, Lördag og Söndag, og blev langt haardere straffede end paa de andre Dage.

Triangel, en, -gler, trekantet Staalinstrument, som der slaas paa med et Plektrum af Metal.

Triarki, et, Regering af tre Personer med lige Magt og Myndighed.

Trias, *geol.*, Lagdannelse, Triangel.

der er yngre end den permiske og ældre end Juraformationen.

Tribün, en, er, Benævnelse paa forskellige Embedsmænd i det gamle Rom. **Folktribün**, en, Folkeleder, demagogisk Partihøveding.

Tribunäl, et, er, Ret, Tingsted, Domstol.

Tribüne (tribyne), n, r, et ophøjet Stade; en Talerstol.

Tribüt, ten, ter, Afgift, Paalæg, Skat; en aarlig Afgift, som af en afhængig Regering udredes til den beskyttende Magt; Skyldighed, skyldig Ydelse.

Trick, et, i Whist ethvert Stik over de fornødne seks; hos Cirkuskunstnere Benævnelse paa enhver ny Kunst, de lærer sig.

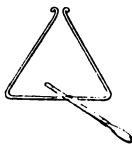
Tricolöre, n, den trefarvede franske Fane el. Kokarde.

Tricyklo (traj-), n, r, trehjulet Cykle.

Triennium, et, et Tidsrum af tre Aar.

Tremplin.

Triangel.

Trifolium, et, Kløver, Kløverblad
Trigami, et, tredobbelt Ægteskab (med tre Mænd el. tre Koner).

Trigonometri, en, Læren om Trekanten, Læren om at finde alle en Trekants Vinkler og Sider af 3 givne Stykker; **trigonometrisk**, som hører til el. er grundet paa **T**.

Trikin, en, er, mikroskopisk Rundorm, som findes hos Mennesket og forskellige Dyr (Svin, Rotter osv.).

Trikot (triko), en og et, strikket Arbejde, især tætsluttende, strikkede Underbenklæder. **Trikotåge** (-tasj), n, Under-tøj af **T**.

Triktrak, et Slags Bræt- el. Terningspil.

Trillo, n, r, *mus.*, hurtig gentagen Afveksling af to ved Siden af hinanden liggende Toner. [fødsel.

Trilling, en, er, Trillingrige, Trillinge-

Trilliön, en, er, tusinde Gange tusinde Billioner, skrives med et Ettal, fulgt af 18 Nuller. [Leddyr.

Trilobit, ten, ter, en Slags forstenede

Trilogi, en, er, Trehed, et af tre sammenhørende Dele bestaaende Hele, saaledes hos Grækerne en Forbindelse af tre Tragedier. [Maaneder, et Fjerdingaar.

Trimøster, et, ster, et Tidsrum af tre

Trimøter, et, tre, jambisk Vers af tre Led el. seks Fødder.

Trin, net, trinvis, trine, at, tren, trinet.

Trinitätis-Fest, i den romerske Kirke: Treenighedsfest (Søndagen efter Pinse).

Trinitätis-Søndage, Søndagene efter denne Fest indtil Advent. **Trinitöt**, en, Treenighed.

Triö, en, er, *mus.*, et Tonestykke for tre obligate Instrumenter; den anden i et rolligere Tempo holdte Hoveddel af en Menuet, Polonaise osv.

Triöl, en, *mus.*, Nodegruppe, som fremkommer ved at dele en Nodeværdi i tre Dele. [lem tre Magter.

Tripelalliance (-angse), n, r, Forbund mellem **triplöre**, at, tage, give el. sætte det tredobbelte, forøge til det tredobbelte; (i Billardspil) gøre en Bal ved Anslag (Tilbagestød) fra to Bander, hvilket kaldes en **Triplö**.

Triplöt, ten, ter, eet af tre Stykker af samme Slags.

Tripöde, n, r, en Trefod, især den gyldne Trefod, fra hvilken den delfiske Pythia meddelte Orakelsvar.

Trippel, en, gulgraa, mager Jordart, tjenlig til Polering. **Trippelse**, n, Polerpulver, dels Trippel, dels dannet af knuste Mursten.

Trisse, n, r, rund Skive, der kan dreje sig om en Akse og i Randen har en Fure, hvori en Snor kan lægges.

Trisse.

Trit, tet, den ensformige Skridtbevægelse af alle Soldater i en marcherende Troppesafdeling (at holde Trit); Skridt.

Triton, en, tönér, *myt.*, underordnede Havguder i Neptuns Følge, dannede halvt som Menneske, halvt som Fisk.

Triumf, en, er, Sejr, Sejrsglæde, Sejrs-tog. **Triumfåter**, en, törer, (hos Romerne) en Feltherre, som holdt et højtideligt Indtog efter en vunden Sejr. **triumföre**, at, sejr, glæde sig, juble, hovere over en vunden Fordel; holde et Sejrsindtog.

Triumvir, en, er, (i det gamle Rom) en af tre, som besidder den højeste Magt i Fællesskab. **Triumvirät**, et, en Statsforfatning, hvor tre Herskere staa i Spidsen for Regeringen; en Triumvirs Embede og Værdighed; et Tremands Kollegium.

trives, at, trivelig, Trivsel, en.

Trivialitet, en, er, Hverdagssnak, Kedsommelighed. **triviöl**, kedelig, hverdags, forslidt. [Klinte, Frø o. l. fra Kornet.

Triör, en, er, *möl.*, Maskine til at fjerne trö, trohjertig, Troskab, en, Troksabsed osv. [Troende, troelig.

tro, at, tror, troede, troet, tros, at.

Tro, en, trolove, at, Troløvelse, n, Trosartikel, troelig.

Trods, en, trods, trodse, at, trodsig.

Trofä, en, er, Sejrstegn, Sejrsminde, (erobrede Vaaben, Faner osv.).

Trogledyt, en, er, Hulebeboer.

Trojka, en, er, det almindelige russiske Køretøj med tre Heste ved Siden af hverandre.

Trokär, en, er, Instrument, der anvendes til Punktur, bestaaende af en skarp Silet med tresidet Spids, der bevæger sig i en Kanyle.

Trokä, en, er, en Versfod, som bestaar af en lang og en kort Stavelse (— —).

Trold, en, e, Troldfolk, Trolddom, men, osv.

Trolje, n, r, *jærnb.*, lav Vogn, indrettet til at løbe paa Skinnerne, anvendes til Transport af Arbejdsredskaber og kan tillige føre nogle faa Arbejdere.

Trombe, n, r, Blodprop, en størknet Blodklump, fremkommen ved Blødning af en Blodaare.

Tromle, n, r, tromle, at, Tromling, en.

Tromme, n, r, Trommehinde, Tømmesygge, tromme, at.

Trompöt, en, r, Trompetskrald, Trompeter, en, e.

Troms, n, r, Højsæde, Fyrstessæde, Kongestol; figurlig: Regentværdighed; Fyrstemyndighed.

Trop, pen, pe, en Hoh. Flok af Mennesker, især Krigsfolk. **Tropper**, Fl., en større Mængde Soldater.

Tropö, n, r, billedligt Udtryk, f. Eks. Fredens Havn i Stedet for: Døden. **Tro-**

perne, Fl., Vendekredsene. **Tropelandene**, Landene mellem Vendekredsene.

tropisk, som hører til Vendekredsene, findes under el. imellem Vendekredsene, f. Eks. tropiske Lande, Vækster.

trøppe (traappo) *ital.*, alt for, for meget.

Tros, set se **Train**.

Trosse, n, r, Tovværk, der er sammen-slaaet med Solen **trosseslaaet**, slaaet paa denne Maade, modsat **kabelslaet**.

Trøst, en, er, *nsk.*, Drossel.

Trøttefir (traattoar), et, er, Fortov.

Troubadour (trubadur), en, er, provençalsk Digter og Elskovssanger i Middelalderen.

Tronssään (trusso), et, Udstyr, Medgift af Bohave, Klæder, Linned osv.

Trøuvöre (truvæhr) = **Troubadour**, men i Nordfrankrig. [-sler. Truselsbrev osv.

truo, at, truer, -ede, -et, Trusel, en.

Truffaldino, en, italiensk Karaktermaske i det lavere Lystspil, en snedig bedragerisk Harlekin. [spil. trumfe, at.

Trumf, en, er. Trumf Konge, Trumf-

Trup, pen, pe el. per, Hob, Trop, Flok; ontrejvende Selskab af Skuespillere eller Gøglere.

tryglo, at, Trygler, en, e, Trygleri, et.

Tryk, ket = Pres. **Tryk**, ken = Bogtrykning. [et, er, Trykning, en.

trykke, at, Trykker, en, e, Trykkeri.

Trykmaaler, se **Manometer**.

Tryktaug, en, tænger, *kurv.*, Tang med langt, fladt Bid til at trykke Stifter ind med.

tryllo, at, Trylleri, et, er, Tryllerinde osv.

Træ, et, er, Træben, Træhest, Træsko, Træsmit, træet. [Trædemølle osv.

træde, at, traadte, traadt, Trædebræt.

træde, at, te, t, lægge Traad i en Naal.

Træl, fet, træffe, at, traf, truffen, et, ne. Træffer, en. Træfning, en, er.

træg, Træghed, en.

Træk, ket, trække, at, trak, trukken, et, ne, Trækdyr. Trækning, en, er.

Træk, ket, *kurv.*, en, Slags Fletning ved Kanten af en Kurv.

Træl, len, le, Trældyr, Trældom, men, trælle, at, trælsom, me.

trænere, at, *spl.*, drive en Sport systematisk for at naa den størst mulige Færdighed. **Trænering**, en, er, den Handling at træner. **Træner**, en, e, den, der leder Træneringen. [Trængselsaar osv.

trænge, at, te, t, Trængsel, en, -sler.

Træsmit, tet, Billede, der fremstilles ved **Attryk** med en Træplade med ophøjet Præg.

træt, Træthed, en, trætte, at.

Trætte, n, r, trættekær, trættes, at.

Trævl, en, er, trævle, at, trævlet, -ede.

Trøffel, en, Trøffler, en Slags spiselig Svamp.

Trøje, n, r, trøjeklædt, Trøjelomme osv.

Trøske, n, Træ, der ved Paavirkning af Luft og Fugtighed er blevet smuldrerende.

Trøske, n, Sygdom, der fremkaldes af en Snyltesvamp paa Mundens, Tungens og Svælgets Slimhinde, findes især hos Smaabørn. [lig. Trøster, en, e. trøstig.

Trøst, en, trøstesløs, trøste, at, trøste-**Tschécher** (tjek-), Fl., et slavisk Folk, som bebor Bøhmen og Mähren.

Tscherkæsser (tjer-), Fl., et kaukasisk Folkeslag.

Tschuder (tju), Fl., almindeligt Navn paa de i det russiske Rige udbredte finske Folkeslag; i snævrere Forstand et finsk Folk, af hvilket der nu kun er omkring 50 000 tilbage ved Ladoga- og Onega-søen.

Tsetseflue, n, r, afrikansk Flueart, hvis Stik er meget giftigt for Heste og Kvæg, men ikke for Mennesker.

Tuba, en, er, en Slags Trompet hos de gamle Romere, nu et meget dybt Messing-instrument.

Tube, n, r, Rør, især paa optiske Instrumenter.

Tuberkel, en, kler, lille graalig Knude, fremkaldt af en Bacilleart. **Tuberkulose**, n, Sygdom, forarsaget af denne Bacil, Lungesvindot. **tuberkuløs**, lidende af Tuberkulose.

Tuberkulin, et, Vædske, i hvilken Tuberkelbacillen er rendyrket; ved Indpodning med dette Stof kan Tuberkulosen paavises paa et meget tidligt Trin.

tude, at, Tuden, en. Tuder, et, tudskraale, at.

Tudse, n, r, Tudsefisk, Tudselarve osv.

Tue, n, r, tueformig, Tuemyre osv.

Tuf, fen, en mer el. mindre løs Sten-

masse af vulkansk Oprindelse.

Tugt, Tugthus, tugte, at, Tugtemester, Tugtelse, n, r, tugtig.

Tuilerierne (tuilri-), Fl., Palads med Have i Paris, delvis nedbrudt.

tu l'as voulu, George Dandin (ty la vuly sjaarsj dangdæng), >du har selv vil-

let det, G. D. (Udbrud af en Person hos Molière), det er din egen Skyld. [osv.

Tulipan, en, er. Tulipanbed, Tulipantræ

Tummel, en. tumle, at, Tumler, en, e. Tumling, en, er.

Tumult, en, er. Tummel, Støj, Opløb.

Tumultuønt, en, er, Oprører, uroligt Hoved, Rolighedsforstyrrelse. **tumultuørisk**, larmende, støjende, oprørsk. [gaard.

Tun, et, *nsk.*, Gaardsplads ved en Bonde-

Tundra, en, er, en i Nordrusland og Sibirien næsten hele Aaret igennem til-

frossen Sumpegn. [osv.

tung, tungør, tungnem, me. Tungsind

Tunge, n, r, *skom.*, det Stykke af Overlæderet, der paa Skafstestøvler strækker sig op over Vristen.

Tunge, n, r, en Flynderart.
Tånika, en, er, en hvid, ulden Underkjole, som de gamle Romere bar under Togaen.
Tunnel, en, er, hvælvet underjordisk Gang, der fører gennem et Bjærg^{el.} under en Flod.
Tur, en, e, ture, at.
Turban, en, er, Muhamedanei nes Hovedbeklædning, bestaaende af et flere Gange om den indre Hovedbedækning viklet Stykke Tøj.
Turbine, n, r, et med krumme Skovle el. Rør forsynet Vandhjul, der drejes rundt ved Vandets Tryk.
turbulent, støjende, larmende, urolig.
turde, at, tör, turde, turdet.
Turist, en, er, rejsende, som gör Rejser for sin Fornøjelse el. Belæring.
Turkos, de indfødte franske Tropper i Algerien. [trisk ved Opvarmning.
Turmalin, en, Mineral, der bliver elektrisk, omvendt! et Udtryk i L'hombrespil, hvorved man forpligter sig til at vende det øverste Kort af Stammen, som da bestemmer Farven, hvori Spilleren skal spille; en **Turné**, et saaledes bestemt Spil. **turnöre**, at, dreje, vende, gøre el. give en Vending; (i L'hombrespil) vende det øverste Kort op til Trumf.
Turné, n, r, Rundrejse især af Kunstnere.
Turner, *tyisk*, en, e, Idrætsmand, Gymnastiker. **T.kunst**, Legemsøvelseskunst, Gymnastik.
Turnering, en, er, Ridderkamp, Ridder-spil, Dystløb. **turnöre**, at, holde Turnering, deltage i Ridder-spil.
Turniket (-kæ), en, er, Aarepresse, Rem, der spændes fast om et amputeret Ben, og hvori er anbragt en Skrue, ved hvilken en lille Pude kan trykkes fast ned mod Pulaaren og forhindrer Blødning; ogsaa Drejebom ved et Jærnbaneled osv.
Turnips, en, en Rodfrugt.
Tusch, et, kinesisk sort Vandfarve.
tuschero, at, tegne med Tusch. **Tuschmanör**, en, Vandfarvemaner.
Tusinde, t, r, el. **Tusind**, et, Tusindben, Tusindkunstner osv. [handel.
tuske, at, bytte, **Tuskhandel**, en, Bytte-tul, ten, ter, tutte, at.
tutti, *mus.*, alle, alle Stemmer, alle Instrumenter (modsat Solo).
Tutti frutti, Fl., alle Slags Frugter, især Is tilberedt med Frugter. [arbejde osv.
Tvaug, en, tvangfri, tvangløs. Tvangs-
Tvebe, en, *bot.*, Plante, hvor Han- og Hunblomster findes paa forskellige Planter.
tvedelt, tvekönned, Tvebak, ken, ker, Tvedragt, Tvekamp, Tvelyd osv.
Tvege, n, r (udt. Tveje), tvekløftet Gren.
Tveinde, n, r, se **Hermafredit**.
Tvilling, en, er, Tvillingbroder, Tvillingfolk osv.

tvindo, at, tvandt, tvunden, et, ne, Tvin-ding, en.
tvinge, at, tvang, tvungen, et, ne.
Tvist, et, paa Maskiner spundet engelsk Bomuldsgarn; et deraf forfærdiget Tøj.
Tvivil, en, tvivlraadig, tvivlsom, me. tvivle, at, tvivlesyg, Tvivlesyge, n. Tvivler, en, e. [tværtimod.
tvær, Tværbane, Tværdriver, tværs.
Tværsom, men, mer, Summen af de Cifre, hvormed et Tal skrives, f. Eks. **T.** af 758 er 20.
tyde, at, tydelig, Tydning, en, er.
Tyende, t. Tyendelov, Tyendelön osv.
tyføid el. **tyfös**, hørende til **Tyfus** (s. d.).
Tyfon, en, er, voldsom Hvirvelstorm i den bengalske Bugt og i de kinesiske Have.
Tyfus, en, en smitsom Sygdom, forbunden med stærk Sløvhed og Vildelse.
abdominäl T. har sit Sæde i Underlivet, **oxanthomatisk T.** viser sig ved rødt Hududslæt.
tygge, at, Tyggebevægelse osv.
tyk, ke. Tykmælk, Tyksak, ken, ke. Tykkelse, Tykkert, en, er, tykne, at, Tykning, en. [Bomuldsgaze.
Tyl, len el. let, netagtigt Tøj af Traad, **Tympaunum**, et, en Pauke el. Tromme i Oldtiden, Trommehinden i Øret; Fordybning i en Mur, trekantet Gavlfelt el. Felt over en Dør el. over et Vindue.
Tyndarider, Fl., Brødrene Kastor og Pollux, Sønner af den spartanske Konge Tyndäreo. [støbt Bogstav.
Typo, n, r, (jfr. Typus) Trykbogstav, **typisk**, som tjener til Grundform, til Forbillede; forbilledlig.
Typograf, en, er, Bogtrykker, Sætter.
Typografi, en, Bogtrykkerkunst. **typografisk**, som hører til Bogtrykkerkunsten, vedkommer samme.
Typometri, en, den Kunst at sætte og trykke Landkort med bevægelige Bogstaver, ligesom Bøger, Bogtrykkerkunstens Anvendelse paa Landkort.
Typus, en, el. **Typo**, n, Fl., Typer; Mønstre; Forbillede; Grundform. [Gud.
Tyr, *myt.*, hos Nordboerne Kampens
Tyrän, nen, ner, (i Oldtiden) Hersker, uafhængig Fyrste; (i Nutiden) egenmægtig, grusom Hersker, Voldsherre = Despot; et Menneske, der underkuer sine undergivne. **Tyranni**, et, Voldsherredømme, til-tvunget Herredømme; vilkaarlig Haardhed og Strenghed; Grusomhed. **tyrannisero**, at, udøve Voldsherredømme; behandle haardt og overdrevent strengt, beherske med Vilkaarlighed og Strenghed.
tyrännisk, herskesyg, voldsom, overdreven, umenneskelig streng.
Tyri, *nsk.*, harpiksholdigt Træ, der spaltes i tynde Stykker og bruges som **Lys**.
Tyrk, en, er, Tyrki(et). tyrkisk.

Tyrkis, en, er, uigennemsigtig Ædelsten af spanskrøn eller grønligblaa Farve.

Tyrkisk Musik = Janitscharmusk.

Tyrolionne (tiraaljenn), n, en Tyrolersang, Tyrolerdans.

tysk, e. Tyskland, tysksindet. Tysken. Tysker, en, e. Tyskeri, et.

Tyttløbær, ret, Tyttløbærbusk osv.

Tyv, en, e. Tyvbande, Tyvssag, Tyvstraf, Tyveri, et, er. tyvte, at.

tyve, i Tyverne, tyvende, Tyvendedel, en.

tække, at, Tækkehalm, Tækkemand, Tækning.

Tække, t, tækkelig, tækkes, at.

Tælo, n, *nsk.*, frossen Jord. [-ede.

Tælle, n. Tælleklud, Tællelys, tællat,

tælle, at, Tællekniv osv.

tælle, at, tælle, talte, tællelig, Tæller, en, e, Tælling, en, er.

tælle, at, *fisk.*, røgte Nedgarn.

tæmme, at, tæmmelig. Tæmning, en.

tænde, at, te, t. Tændstik, ken, ker, tændbar. Tænder, en, e. Tænding, en.

tænke, at, te, t. Tænkeevne, tænkelig, Tænk, en, e. Tænkning, en, tænsom, me.

Tæppe, t, r, Tæppetøj osv.

tære, at, Tærepenge, Tæring, en.

tærsko, at, Tærskelo, Tærsker, en, e. Tærskning, en.

Tærskel, -skler.

Tærte, n, r. Tærtepande osv.

tæt, te. tætte, at. Tætning, en, er.

Tæve, n, r. Tævehund, Tævehvalp.

tø, at, tør, tøede, tøet, Tø, en, Tøbrud, Tøse, osv. [af, at.

Tøfel, en, -fler, Tøffelregimente, tøfle

Tøj, et, er. Tøjhus, Tøjklemme, Tøjeri, et.

Tøjle, n, r. tøjlesløs, tøjle, at.

Tøjre, et, tøjre, at, Tøjrekølle, n. Tøjrepæl, Tøjring, en.

Tøjsmed, en, e, en Smed, der særlig laver Værktøj.

Tølper, en, e. tølperagtig.

Tømme, n, r, *søv.*, den Del af Ankerkæden, der er mellem Skibet og det udkastede Anker.

tømme, at, te, t. Tømning, en, er.

Tømmerkiste, n, r, aaben Kasse, bygget af krydslagt Tømmer; anvendes ved Havnebygning, idet den sænkes ned, fyldt med Sten. [der, osv.

Tønde, n, r. Tøndebaand, Tøndebin-

Tønder, et. [dok, Tørfisk osv.

tør, re. tørlægge, Tørlægning, en, Tør-

Tørke, n.

Tørklæde, t, r.

Tørn, en og et, tørne at.

tørre, at, tørres, at, Tørre, n, Tørring, en.

Tørst, en, tørste, at, tørstig.

Tørv, en, Tørvbonde, Tørvemose, Tørvetriller, en, e.

Tøs, en, e, tøsset, -ede.

Tøv, et, *nsk.*, Vrøvl.

tøve, at.

U.

ubi bene, ibi patria, hvor det gaar en vel, der er hans Fædreland.

u. c. forkortet af **urbis condita**, fra Byens (Roms) Anlæggelse, Aar 753 før Kr. F.

Udenværk, et, er, *mil.*, Værk, der ligger foran Fæstningsgraven.

udgrønne, at, *farv.*, hænge Garnet, der er kommet op af Indigobadet med grøn Farve, i Luften for at det kan antage den blaa Farve.

udhale, at, *søv.*, udruste.

Udhaler, en, e, *søv.*, Tov til at hale noget ud med, f. Eks. Klyverudhaler.

udludo, at, trække Saften ud af Træ ved Damp eller paa anden Maade.

udskære, at, *søv.*, hale et Tov ud af Blokken.

Udsætning, en, er, *bog.*, Indsætning og Omordning af Spatier, saa at alle Linierner slutter fast i Rammen.

udspare, at, *mal.*, følge den angivne

Grænse for Malingen uden at komme udenfor.

Udsprøjtningmaskine, n, r, *bag.*, Maskine til Formning af Rugbrød.

Udstikker, en, e, *kurv.*, se **Pudsokniv**.

udsætte, at, *mal.*, udjævne Uligheder i den Genstand, der skal males, med Farve, før den egentlige Maling.

Udtrækker, en, e, *mil.*, Apparat til at trække Patronhylstre ud med efter Af-fyringen.

Udvisning, en, er, *forst.*, Paavisning og Mærkning af de Træer, der skal fældes.

Uge, n, r. Ugeblad. ugentlig.

Ugle, n, r. ugle sig ud, at. Uglespil, en.

uhl (Udraabsord).

uhanet, -ede, *mil.*, et Gevær, paa hvilket Hanen er anbragt inde i Laasen.

Ukas, en, er, kejserlig russisk Forordning.

Ukrudt, et, Ukrudtsplante osv.

Ulan, en, er, *tyisk*, Lanserytter, Lansener.
Ulceratiōn (-sjon), en, Bulning. **ulcerōre**, at, bulne. **ulcerōs**, bullen.

Uld, en, ulden, ent, ne.

Ulmā, en, er, retslærd og tillige gejstlig hos Tyrkerne, som ikke alene forestaar Gudstjenesten, men ogsaa beklæder Dommerembedet.

Ulk, en, e, Redskab til Rejefangst.

Ulst, en, lang, løstsiddende Overfrakke af groft Tøj.

ult, forkortet af **ultimo**, paa den sidste Dag i Maanedens.

Ultimatum, et, sidste Erklæring, sidste Forslag, afgørende Besked. **ultimo**, paa sidste Dag af Maanedens, Opgørelsesdag mellem Børspekulanter. **Ultimo**, den sidste Dag i Maanedens, som paa de store Børser bruges til Afvikling af Bank- og Fondsspekulationer. [overdreven, alt for.

ultra, hinsides; i Sæmmensætninger:

Ultramarin, en, *mal*, blaa Farve, der, naar den er ægte, fremstilles af Lazürsten.

ultramontan, egtl. som er hinsides Bjærgene (især Alperne), derfor: romersk, pavelig. overensstemmende med Pavedømmets Aand og Grundsetninger.

Ultramontaner, en, e, Forsvarer af Pavens uindskrænkede kirkelige Magt og Ufejlbarehed.

Ultramontanisme, n, Bestræbelse for at bidrage til Gennemførelsen af Pavens uindskrænkede, kirkelige Magt.

Ulv, en, e, Ulvefod, Ulvehunger osv.

Umb el. **Umbra**, en, rødlig el. brunlig Jordart, som benyttes til Malerfarve.

Umiak, en, er, Konebaad (s. d.).

Umtriebe, *tyisk*, Fl., hemmelige Bestræbelser og Foretagender for at forstyrre den bestaaende Orden.

una corda, (i Pianospil) paa een Streng, betegner, at man skal bruge Pianopedalen. (til pp.). [drægtighed.

Unanimitet, en, Enstemmighed, Sam-

Uncialbogstaver, store Begyndelsesbogstaver = Initialer.

Uncle Sam (angkel sam), Øgenavn for de nordamerikanske Fristater og deres Regering, opstaaet af Forkortelsen **U. S.** for United States.

unde, at, te, t.

Undecimo, n, r, *mus.*, den ellefte Tone fra en Tone opad; Intervallet derimellem.

Undentag, et = **Aftag**t (s. d.).

Under, et, e, underlig, undre, at, undres, at.

underdrejet, *søv.*, kaldes Skibet, naar det i stærk Storm holdes op i Vinden.

Underhus, et, e, i England, Preussen, Østerrig og Ungarn Repræsentationens andet Kammer (Folketing).

underløben kaldes en Vogn, hvis Forhjul ved Vendinger kan drejes ind under Fadingen.

Undersaat, ten, ter. undersøgtlig.

underslaa, at, *søv.*, befæste et Sejl til Raen.

Underslæb, et, *jur.*, retslig Tilegnelse, især af Midler, som oppebæres for det offentlige.

Undino, n, r, kvindelig Vandaand.

Undulatiōn (-sjon), en, bølgende Bevægelse. **undulaterisk**, bølgende, gængende. **undulere**, at, bølge, bevæge sig bølgeagtig.

unere, at, forene, indlemme. **unerede** Grækere, de med den romerskkatolske Kirke forenede Grækere, der erkender Paven som Overhoved, men bibeholder flere af den græske Kirkes Dogmer. **unerede** Protestanter, Lutheranere og reformerte, der med Opgivelse af de dem oprindelig adskillende Lærdomme har forenet sig i een Kirke (særlig i Preussen).

unfähr (anfähr), *eng.*, ikke ærligt, ikke nobelt. [Unge, n, r.

ung, yngre, yngst. Ungdom, men.

ungofær, *tyisk*, omtrent.

ungvøntum, en, *lat.*, Salve.

unicum, et, det eneste i sit Slags, især en Bog, som kun er til i et Eksemplar.

uniform, ensformet, ens, lige. **Uniform**, en, er, ensformet Embedsdragt af fore-

skrevet Tilsnit og Farve, saavel for civile Embedsmænd som for militære. **uniformere**, at, klæde ens; danne lige; indrette paa een Maade. [stus.

Unigonus, en, den Enbaarne (om Kri-

Union, en, er, Forening, Forbindelse til et fælles Øjemed, Forbund; især Kirke- el. Trosforening, ogsaa Forening af flere Stater til en Hovedstat. **Unionen**, Kal-

marunionen; de forenede nordamerikanske Fristater. **Unionist**, en, er, *eng.*, Navn paa de Medlemmer af det liberale Parti, som i 1886 skilte sig ud fra Partiet paa Grund af Gladstones irske Politik.

unique (ynikk), eneste, ene i sit Slags; mageløs, fortræffelig.

unison, enslydende, som giver samme Tone som et andet Instrument; enstemmig.

Unitarier, en, e, en, som kun antager een Person i Guddommen, altsaa Modstander af Treenhedslæren.

United States (junajted stehts), fork. **U. S.**, Fl. de forenede Stater i Nordamerika.

unitis viribus, *lat.*, med forenede Kræfter. [som en Enhed.

Univēra, et, den hele Verden, betragtes **universal** el. **universel**, almindelig, altomfattende. **Universalarving**, en, er, eneste Arving. **Umiddel**, et, dier, Lægemiddel, som skal hjælpe for alle Syg-

domme. **Universalismo**, n, Stræben efter eller Evne til at omfatte alt; Antagelse af, at Guds Naade vil gøre Mennesker af de forskellige Religioner salige. **Universalist**, en, er, Tilhænger af denne Mening.

Universitet, et, er, en Højskole, hvor samtlige Videnskaber foredrages og lærde Værdigheder meddeles.

uu pöce (paakko), *mus.*, lidt.

Uaso, n, r, en Apotekervægt af 2 Lod = 31 $\frac{1}{4}$ Gram.

Upastræ, et, er, Træ, der vokser paa Java, og hvis Mælkesaft indeholder en stærk Gift.

Upportenthönsand (apper ten påsend), *eng.*, egtl. de øverste ti Tusind; de rigeste, fineste.

Ur, en, er, *nsk.*, Mark, dækket med Sten.

Ur, et, e. *Urskive*, *Urværk* o. s. v.

Ur-bruges som Forstavelse i en Del Sammensætninger med Betydningen oprindelig, f. Eks. **Urbilled**, **Urform**, **Urmaterie**, **Urverden**, **Urindbyggere** osv.

Urämia, den himmelske, Musen for Stjernekyndighed; ogsaa et Tilnavn for Venus.

Uranos el. **Uranus**, en, Himmelen; Himmeliguden, Grækernes ældste Gud, Søn af **Øsa** (Jorden) og Fader til **Kronos**; ogsaa Navnet paa en Planet.

urbän, høflig, høvisk, dannet. **Urbanitet**, en, Høflighed, fint Væsen.

Urd, en af de tre Norner i den nordiske Mytologi. [laveste Dyreformer.

Urduyr, *Fl.*, Fællesbenævnelse for de **Uröthra**, et, *Urinrör*. **urötisk**, *urindrivende*.

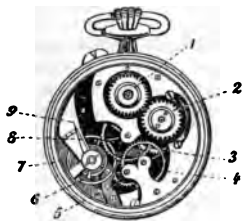
Urfugl, en, e, en vildtlevende Hönsefugl. **urgöre**, at, trænge paa, drive stærkt paa, lægge Eftertryk paa.

Urian, en, skæmtende Benævnelse paa en lidet agtet Person; Fanden.

Uriel, Navnet paa en af Erkeenglene. **Urin**, en, *Pis*. **urinöre**, at, lade sit Vand. **urinös**, *urinagtig*.

Urne, n, r, et efter Oldtidens Smag formet Kar, Krus, Skaal, Krukke; Askekrukke, hvori de gamle opbevarede Asken af de brændte Lig.

Uro, en, er, *urm.*, et Hjul i Lommeure, der er forbundet med Spiraljederen og ved sine Svingninger regulerer Urets Gang (se **Ur** 7).

Urværk i et Lommeur.
1 Opt. økshjul. 2 Spærhjul.
3 Fjederhus. 4 Lille Bundhjul.
5 Sekundhjul. 6 Spiraljeder.
7 Uro. 8 Store Bundhjul.
9 Rokker.

Urne.

Urokse, n, r, uddød europæisk Okseart, har ogsaa levet i Danmark.

Ursa major og **Ursa minor**, Stjernebillederne den store og lille Björn.

Ursulinerinder, *Fl.*, Medlemmer af en til Ære for den hellige Ursula stiftet Nonneorden.

Urt, en, er. *Urtebed*. [gæret.

Urt, en, Ølurt, Øl, som endnu ikke er u. s. forkortet af *ut supra*. **U. S.** forkortet af **United States**.

Usage (*ysahsj*) el. **Usance** (*ysangs*), n, *han.*, Vane, Sædvane, Skik og Brug, Vedtægt.

Uso, en, *han.*, efter Skik og Brug. **U.veksel**, *Veksel*, der skal betales efter den Tidsfrist, der gælder paa det Sted, hvor den er udstedt. [en, er og e.

ussel, *usle*, *Usselryg*, gen, ge. *Usling*.

Usurpator, en, *törer*, en, som tilegner sig noget (Trone, Herredømme, Regering) uden lovlig Adkomst; Tronrøver. **Usurpation** (-sjon), en, *Anmasselse*, *lovstridig Besiddelse* el. *Tagen i Besiddelse*. **usurpöre**, at, *anmasse sig*, *tilrane sig* med Vold og Uret.

Usus, en, *Brug*, *Anvendelse*; *Nytte*, *Gavn*; *Vane*, *Sædvane*, *Skik* og *Brug*, *Vedtægt*.

Utensillier, *Fl.*, *Redskaber* til *huslig* *Brug*, *Bohave*.

Uterus, en, *Livmoderen*.

ütile dülei, *lat.*, det nyttige med det fornøjelige.

utilisöre, at, *benytte*, *göre* *nyttig*.

Utilitet, en, *Brugbarhed*, *Gavnlighed*, *Nytte*.

Utilitarianisme, n, en *etisk Opfattelse*, hvorefter det gode er lig det nyttige, og Nytten er Formaålet for de moralske Fordringer.

ut infra, som *nedenfor* (er *anført* el. *bemærket*).

Utopi, en, er, egtl. et *Intetstedsland*, et *indbildt Lyskalighedsland*, *Slaraffenland*; et Land med en aldeles fuldkommen Statsforfatning. **utöpisk**, som *intet Steds* er at *finde*, som *slet ikke* er til, *uopnaelig*.

Ut, ro, mi, fa, sol, la, si, de *saakaldte* *guidoniske* *Benævnelser* paa *Tonerne* i den *diatoniske* *Tonestige*; de *svarer* til de *nu brugelige*: c, d, e, f, g, a, h.

ut supra, som *ovenfor*.

uvildig el. **uvillig**, *jur.*, *upartisk*.

Uvula, en, *Drøbelen*.

uægte el. **forloron**, *gibs.*, kaldes en *Form*, der *tages* *over* *Kunstnerens* *Model* og *kun* *kan* *anvendes* til *Fremstilling* af *Modellen*.

V-W.

V, som romersk Tal = 5; som Forkortelse = *verte*, *vido*, *voce*, *volti*.

Vaaben, et, Fl. Vaaben = Angrebs- og Forsvarsvaaben; Fl. Vaabener = Skjoldmærker.

Vaade, n. Vaadeskud, det, osv.

vaage, at, vaagen, -ent, -ne, vaagne, at.

Vaande, n. vaandefuld, vaande sig, at.

Vaar, en, vaarlig.

Vaas, et, vaase, at.

va banque! (va bangk), se **Banque**.

Vable, n, r. vablet, -ede.

Vaccination (-sjon), en, er, Kokoppeindpodning. **Vaccino**, n. Kokoppematerie, Lymfe. **vaccinere**, at, indpode Kokopper.

Vacillation (-sjon), en, Vaklen, slingrende Bevægelse; Ustadighed, Ubestemtthed; Vankelmodighed. **vacillere**, at, vakle, slingre; være ubestemt el. vankelmodig.

Vacuum, et, egtl. lufttomt Rum, bruges om et Rum, hvor Luften er stærkt fortyndet. **V.bremse**, Bremse, der findes under hver Vogn i et Jærnbantog, og alle disse Bremsere virker samtidig ved en Ledning fra Lokomotivet, ved hvilken der kan fremkaldes et **V**, i dem. **V.pande**, Pande med **V**, hvori Inddampningen af Sukker foregaar.

vade, at, Vadning, en.

Vademecum, egtl. »gaa med mig«; Lommebog med Raad og Auvising for mødende Tilfælde.

Vadmøl, et, groft, hjemmelavet Klæde.

Vadsk, en, vadske, at, Vadskeri, et, er, Vadskning, en, er.

Vaffel, en, -fler. Vaffeljærn osv.

vag, ubestemt, trefdyg.

Vagabønd, en, er. Omløber, Landløber, Landstryger. **vagabøndere**, at, flakke om. **vage**, at, *søv.*, bæres let op af Søen; *tøm.*, med Vaterpas at undersøge, om en Mur el. lign. er vandret.

Vager, en, e, *fisk.*, Mærke, der flyder paa Vandet og ved en Line er forbundet med Fiskergarnet paa Bunden; *søv.*, en kort Vimpel, der hejses paa Toppen for at vise Vindens Retning. — Et opankret Sømærke med en Stage, paa hvis Top, der sidder en Ballon, en Kost el. lign.

Vagina, en, Moderskedan.

Vagon (vagaang), en, er, Vogn, især en Jærnbanevogn.

Vagl, en, er, *søv.*, 4 Timer.

Vagtel, en, -fler, en lille Hønsefugl.

Vahabiter, Fl., arabisk Sekt af den muhamedanske Religion.

vaje, at (med vajende Faner).

Vajsonhus, et (af **Waise**, *tyisk*, et forældreløst Barn), en Stiftelse for slige Børn.

Vakance (vakangse), n, r, et Embedes el. en Posts Ledighed, ubesat Tjeneste.

vakant, ledig, aaben, ubesat.

Vakåt, en, er, *bog.*, blank Side.

Val, len, Kyst, som hæver sig me. eller mindre over Søen. [osv]

Val, en, de i Kampen faldne. Valplads

Valbirk, en, = Løn (s. d.). *tekn.*, ma-set Birk.

Valdhorn, et, Jagthorn, et Horn uden Ventil.

Valdūr (-løhr), en, er, Værd. Værdi.

Valfart, en, er, val-farte, at.

Valg, et, valgbar.

Valgconsus, en, Ansættelse af den Størelse i Henseende til Formue el. Skattebid ag. der foruds til at være valgberettiget el. valgbar. [skinnende Hal.

Valhal, i nordisk Mytologi Odins guldvaldøre, at, gøre gyldig, bekræfte, stadfæste; være gyldig, gælde for god Betaling. **Validitet**, en, Gyldighed, Retsgyldighed, Retskraft.

valke, at, *farv.*, filte Tøj ved Hjælp af en Valkemaskine, hvor Tøjet føres igennem Valser.

Valkyrie, n, r, i den nordiske Mytologi en Slags Gudinder, der af Odin udsendes for at udkaare dem, der skulde falde i Slaget.

Vallak, ken, ker, *tyisk*, gildet Hingst.

Valle, n, den efter Ostestoffets Udskillelse af Mælken tilbageblivende Vædske.

Valløner, Fl., Beboere af det sydlige Belgien, som taler en fransk Dialekt.

Valm, en, e, *ark.*, skraa Tagflade over en Bygnings Gavlside.

Valnød, den, der; Valnøddetræ osv.

Valpurgisdag, Valborgdag (den 1ste Maj). **Valpurgisnat**, Natten mellem 30te April og 1ste Maj.

Vals, en, e, valse, at.

Valse, n, r, valse, at, Valsning, en.

valnøre, at, gælde, være værd. **Valūta**, en, Værdi, Beløb, især en Veksels Værdi el. Beløb i Varer el. Penge.

Wampum, Perler, skaarne af Konkylrier, brugtes af Indianerne som Penge og som Prydelser. **W.bälte**, Bälte, besat med saadanne Perler, udveksledes ved Fredslutninger og lignende højtidelige Anledninger.

Valdhorn.

Vager (Sømærke).

Vampyr, en, er, stor amerikansk Flag-germus, som suger Blodet ud af de sovende; Blodsuger; en Slags Spøgelse, som Overtroen tilskriver samme Vane.

Vand, et, vande, at, Vanding, en, er.

Vandaler, Fl., et germansk Folkeslag, som i det 5te Aarhundrede ødelagde alle Kunstværker i Rom; deraf: **Vandalisme**, n, vandalsk Sind, Ødelæggelsesraseri, især rettet mod Kunstværker; Raahed, Barbari.

Vandgang, en, *søv.*, den Del af Skibssiden, der ligger mellem det lastede og det tomme Fartøjs Vandlinie.

Vandglas, set, flydende Glasstof, som, naar det stivner, bevarer dermed bestrøgne Genstande mod Luftens Paavirkning.

Vandhose, n, r, se **Skypumpe**.

Vandlinie, n, r, *søv.*, den Linie, hvori Vandets Overflade berører Skibssiden.

Vandnøse, n, r, *tøm.*, Fremspring under en Gesims, som hindrer Vandet i at løbe ned ad Muren.

vandre, at, *søv.*, et Sejl, der ved Ringe, fastsyede i Kanten, kan glide paa et Tov, siges at vandre ad dette.

Vandsnogl, en, e, Apparat til at hæve Vand, bestaaende i en Skruengang om en skraatliggende Aksel (se Fig. **arkimedisk Skru**).

Vandstandsør, et, lodret Glasør, indsat i to Metalør, der gaar vandret ud fra Dampkedelen, det ene noget over, det andet noget under normal Vandstand; i dette Rør vil Vandet staa i samme Højde som inde i Kedelen.

Vandstof, fet, *nsk.*, Brint.

Vane, n, r, vanlig, vant (til).

Vange, n, r, *tøm.* Siderne af en Trappe. Langs Muren løber **Bagvangen**; ud i Rummet vender **Forvangen**; ogsaa Underlag for Dukkerne paa en Drejerbænk (se Fig. **Drejerbænk a**).

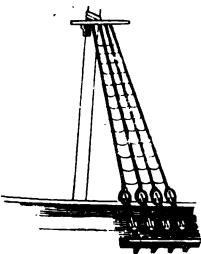
Vanitöt, en, Forfængelighed: Indbildskhed, Praleri. **vānitas vanitātum**, egtl. Forfængelighedernes Forfængelighed! d. v. s. hvor alting dog er forfængeligt! nemlig: tomt, ikke til at lide paa).

Vankaut, en, er, Kant paa Bjælker el. Brædder, hvor Barken endnu sidder el. har siddet.

Vanne, n, r, *farv.*, Kar til Farvning af Bomuldsgarn.

Vant, et, er, *søv.*, Tov, der støtter Masten nedad og til Siden.

Vaporation (-sjon), en, *kem.*, Bortdunstning. **Vaporisation** (-sjon), en, Forvandling af et Legeme til Damp, dets Flyg-

Vant.

tiggørelse. **vaporisēre**, at, forvandle til Damp el. Dunst. **vaporēs**, fuld af Dunster, som giver Dampe fra sig.

Var., fork. af Variation el. Varietet.

Varberster, Fl., de stive Børster, som hos mange Pattedyr udgaar fra Læberne.

Vardo, en, r, *søv.*, et paa Land opført Sømærke.

Vardöin, se **Guardein**.

varotage, at, Varetægt, en.

Vare, n, r, Vareballe, Vareprove osv.

Varg, en, er, *nsk.*, Ulv.

variabel, foranderlig, afvekslende, ubeständig, ustadig. **Variabilitöt**, en, Foranderlighed, Ubeständighed, Ustädighed.

Variänt, en, er, en afvigende el. forskellig Læsemaade i gamle Haandskrifter el. trykte Værker.

Variätön (-sjon), en, er, Forandring, Afveksling, Mangfoldighed: *mus.*, Omformning af en Sats el. Melodi (Temaet), dog saaledes at Temaet tydeligt kan høres.

variöre, at, afveksle, forandre; afvige, være forskellig; være ustadig el. foranderlig. **Varietöt**, en, er, Forskellighed; Afart.

Varietö, en, er, Forlysteisesetablisement med et Program, der byder forskellig Underholdning, i Regelen af lettere Art.

Variceller, Fl., Skoldkopper.

varm, varme, at, Varme, n.

Varp, et, *søv.*, Tov, der føres ud fra Fartøjet og fastgøres i en Bøje el. et lign. Sted for at hale Fartøjet frem. [en, e.

Varsel, et, -sler, varsle, at, Varsler, **varsko**, at, Varsko, et.

Vartpenge, Ventepenge, aarlig Understøttelse, som gives en fratrædende Embedsmand, indtil han igen bliver ansat.

Varuly, en, e, i Overtroen et Menne-ske, som til visse Tider antager Ulveskikkelse og da opgraver og æder Lig.

Vasäl, len, ler, Lensmand, lenspligtig; Undersaat, undergiven.

Vasdrag, et, *nsk.*, Vandstrøg, en Elv med tilhørende Søer.

Vaseline, n, fedtagtig Substans, der anvendes til Salver.

Vat, tet, ter, løst kartet Bomuld, der holdes sammen ved et Lag Lim.

Vaterbord, et, *søv.*, den yderste Dæksplanke, svarere end de andre.

Wäter-Clöset (waahter-), fork. **W. C.**, Kloset, som bliver lugtfrit ved Udskylning med Vand, hver Gang det bruges.

Vaterpas, set, ser, Redskab til at prøve, om noget er vandret. I sin simpleste Form er det en ligenbet Trætrekant med

Vaterpas (Libelle).

en Rille fra Toppunktet vinkelret paa Grundlinien, langs hvilken en Snor med et Lod hænger. Til finere Brug anvendes en **Libelle**, fyldt med Vædske, hvori der er en Blære, som viser Vandretteden (se Fig.).

våter proof (waahterpruhf), vandtæt; vandtæt Overstykke, Regnkappe; vandtæt Tøj.

Vaterstag, et, *sov.*, Tov eller Kæde, hvormed Sprydet støttes nedeffter og ind til Stævnen.

Vatikan, et, det pavelige Hof og Palads i Rom; den pavelige Regering.

vatro, at, frembringe bølgedannede Figurer paa Overfladen af Tøjer, Baand osv. ved Hjælp af en Valse. **Vatring**, en, den Handling at **v.** se **Moire**.

Watt = Voltampère (s. d.).

Våtersot, en, en Sygdom, hvori Legemets Væv og dets Huler fyldes med Blodvædske.

Vaudeville (vohdvill el. vodeville), n, r, Syngespil med indblandede Sange til lette og yndede Folkemelodier.

Vauxhall (vaakshaahl), tidligere en pragtfuldt oplyst Forlystelseshave ved London, hvor der var Musik og Selskaber om Aftenen; nu om en Festlighed i en Have med Oplysning, Musik o. lign.

W. C., se **Water Closet**.

Vø, en = Smerte, Fl. Veer, Fødselsmerter; ogsaa de Sammentrækninger, der forårsager disse.

Vød, det, Vebend, en, er, osv.

Vøda, en, de indiske Braminers hellige Religionsbøger, affattede i det ældste Sanskrit. Vedasproget.

vedøre Napoli e poi (paa-i) **merir**, *ital.*, se Neapel og dø.

vederfares, at, vederhæftig, vederstyggelig.

Vødēt, ten, ter, *mil.*, fremskudt Forpost.

Vegetabilier, Fl. Planter; Spiser af Planteriget. **vegetabilisk**, som henhører til el. er taget af Planteriget. **Plante-**. **Vegetatiøn** (-sjon), en, Plantevækst, Planteliv; hele Plantelivet i et Land el. en Egn. **Vegetarianer**, en, e, en, som kun nyder Planteføde. **vegetativ**, som befordrer Væksten; som er egen for Plante- og Dyrelivet. **vegetære**, at, vokse som en Plante, føre et Planteliv, føre et uvirksomt, tankeløst Liv.

vegno, at, bukke Spidsen af et Søm, der gaar igennem Træet, om og drive den ned i Træet.

Vehikel, et, kler, Befordringsmiddel; Hjælpemiddel, Redskab. [osv.]

Vej, en, e; Vejanlæg, Vejbred (Planten) **veje**, at, Vejer, en, e. Vejning, en, er, gldgs. **Datidsform**: **vøg** bruges endnu undertiden i Handelssproget = vejende.

Vejkseltræ, et, er, en Slags Kirsebær-

træ, hvis vellugtende Grene anvendes til Piberør, Stokke osv.

Vejr, et, vejre, at. Vejrlig, et.

Vejviserblok, ken, ke, *sov.*, Blok, der anbringes for at give et Tov den rigtige Retning.

Veksel, en, sler, *han.*, Dokument, ved hvilket man under strengere Love end de almindelige forpligter sig til enten selv eller ved en anden at betale et bestemt Beløb til en bestemt Tid.

Veksel, en, sler, *lagt*, Sti gennem Skoven, dannet af Vildtet.

Vekselører, en, e, en, der driver Handel med forskellige Landes Penge.

Vekselhjul, et, *urm.*, et Hjul, der overfører Bevægelsen fra Minutrøret til Timehjulet. [mentagtigt Papir.]

Velimpapir (velæng-), fint, glat, perg-

Velle, n, r, *tekn.*, tyk Træaksel; *urm.*, Aksel til et Hjul i Urværket.

veløce (-lohtsje), *mus.*, hurtigt. **Velocitöt**, en, Raskhed, Hurtighed. [paa Cykle.]

Velocipøde, n, r, tidligere Benævnelse

Velöurs (völuhr), et, Flöjl, især uop-skaaret. **V. satinö**, atlaskagtigt Flöjl.

Veloutöring (-lu-), en, af Tapeter bestaar i en Overdrysning med Klædestøv.

Ven, nen, ner, venlig.

venäl, købelig, bestikkelig. **Venalitöt**, en, Bestikkelighed.

vende, te, t, Vending, en, er.

Vendelbe, en, er, Beboer af **Vendsyssel**.

Vendemiäre (vangdemjærh), Vinhøstmaaned, den første Maaned i den franske Revolutionskalender fra 22de September til 21de Oktober.

Vönder, Fl., gammel Benævnelse paa de slaviske Folk, særlig de ved Østersøens Sydøst boende. **vöndisk**, hørende til **V.**

Vöndötta (-detta, ikke -dötta), *ital.*, en, Hævn, Blodhævn.

Vöne, n, r, Blodaare, Aare, der fører Blodet til Hjertet. [fuld af Gift]

Vönnöm, et, Gift. **venöns**, giftig.

venöräbel, hæderværdig, ærværdig.

Veneration (sjon), en, Höjagtelse, Ærbødighed. **venöröre**, at, höjagte, ære.

venörisk, smittet af, befængt med en fra urent Samleje hidrørende Sygdom.

Venitönne (venis-jönn), en, en venetiansk Gondolførervise = **Barcaröle**; ogsaa en Slags glat Silketøj.

Vöni, vidi, vici, jeg kom, saa og vandt (et Udtryk, som Cæsar har benyttet, og som anvendes om en usædvanlig hurtig Tilendebringelse af en Sag).

venstre, Venstre, et. Venstreblad osv.

Vente, at, være i Vente. Ventesimal osv.

Ventil, en, er, Lufthul, Trækhul, Luftklap, Vindklap.

Ventilation (-sjon), en, Luftrensning, Udluftning; Undersøgelse, Drøftelse. **Ventilätör**, en, törer, Vindhjul, som udsuger

Luft fra et Rum. **ventiløre**, at, luften, udluften, skaffe, frisk Luft (ind i Værelser); drøfte, forhandle, afhandle.

Ventose (vangtohs), Vindmaaned, den 6te Maaned efter den franske Revolutionskalender, fra 19de Februar til 20de Marts.

ventrål, til Underlivet hørende; paa eller i Bugen værende.

ventre à terre (vangtratrær), *fr.*, med Bugen paa Jorden, i fuldt Firspring.

Ventrikel, en, den egentlige Mave, Mavesækken.

Ventrikoquist (-kvist), en, er, Bugtaler.

Venus, *myt.*, romersk = græsk **Afre-dite**, Skønhedens og Kærlighedens Gudinde; en af Planeterne: Morgen- og Aftenstjernen; Navnet paa en smuk Sommerfugl. **V. anadyomene**, den af Havet opstigende Venus. **V. pandemos** el. **vulgigaga**, den gemene, omstrygende Venus el. Vellyst, Skøge. **V. urania**, den himmelske, aandelige Kærlighed; den **medicøiske V.**, en overordentlig skøn Billedstøtte af Gudinden, der tilhørte Fyrstefamilien Medici i Firenze.

venøs, hørende til Blodaarer.

Veracitet, en, Sanddrthed, Oprigtighed.

Veranda, en, er, dækket Altan paa et Hus.

verbål, ordret, som angaar Ord, bogstavelig (mods. reål). **V.-injurie**, n, r, Fornærmelse i el. med Ord. **verbåliter**, med Ord, mundtlig. **verbåtim**, Ord for Ord.

verbøs el. **verbøs**, ordrig, vidtløftig.

Verbotet, en, Ordrighed, Vidtløftighed i Ord, Snaksomhed.

verbötenus, se **verbatim**.

Verbum, et, Fl. **Verba** el. **Vörber**, Ord, Udsagnsord, Gerningsord.

Verdon, en, best. Form: Verden; i Sammensætninger Verdenen, Verdener, verdslig.

Vördict (vöhrdikt), et, *eng.*, en Jurys (Edsvornerets) Erklæring el. Kendelse.

verificöre, at, bekræfte Sandheden el. Rigtigheden af noget, stadfæste, gøre troværdig. **Verificöring**, **Verifikation** (-sjon), en, er, Bekræftelse, Stadfæstelse.

veritåbel, sanddru, sandfærdig; oprigtig; ægte, uforsølet.

Vöritas, Bureau V. fransk Selskab til Klassificering og Registrering af Skibe (sml. Lloyd). [lueforgylt Solv.

Vermöil (vermæjj), et, rødlig Farve;

Vermiceller el. **Vermicölli** (-tsjælli), Fl., fine italienske Traadnuder.

Vermillön (-mijaang), en, smuk, rød Farve, fremstilles af Cinnober.

Vörmüt, en, = Absint (s. d.).

Vers, et, en Linie i et Digt; et Afsnit af et Kapitel i Bibelen.

Versålbogstaver el. **Versålier**, Fl., bog-, store Begyndelsesbogstaver.

versatil, bevægelig, vakkende, vankelmodig, foranderlig.

versöre, at, løbe om (et Rygte); være til Afgørelse for Retten; *ridn.*, lade en Hest bevæge sig sidelæns.

versificöre, at, gøre Vers, sætte i Vers.

Versifikation (-sjon), en, er, Versbygning, Versemaal. **Versifikationör**, en, -törer, en, der skriver Vers.

Versjön, en, er, Formen af en Fortælling; Oversættelse fra et fremmed Sprog til Modersmaalet.

Vörst, en, er, en russisk Mil (7 Vörster = 1 geografisk Mil).

vörte, *lat.*, vend Bladet.

vörtebrål, som hører til Hvirvelbenene; som er forsynet med Hvirvler. **V.systöm**, det System, som bestaar af Rygmargens og alle derfra udgaende Nerver.

Vörtebråtor, Fl., Dyr med Hvirvler.

vörtikal, lodret = **perpendicular**.

V.kred, en, Horisonten skærende, gennem lagtaggerens Isse- og Fodpunkt gaaende Kredsbue. [Ild.

Vörve (værv), n, *fr.*, Begejstring, Sving,

Vösikel, en, kler, Blære, Vable, Vandblegn.

Vösir, en, er, høj Embedsmand eller Minister i Tyrkiet. **Störvosir**, den tyrkiske Sultans Førsteminister.

Vösper, en, sildig Eftermiddag, Aften; Eftermiddagsgudstjeneste; Aftensang. **V.klokke**, Aftenklokke. **V.kost**, Midfatsmad.

Vöst, Vesten, Vesterbro, vestlig, vestre.

Vösta, *myt.*, romersk = græsk **Höstia** Gudinde for Kyskhed og Sædelighed; Navnet paa en Planet. **Vestalinder**, Fl., V.s Præstinder; Jomfruer, forpligtede til ubrydelig Kyskhed og til at vedligeholde den evige Ild paa Gudindens Alter. **vöstälak**, jomfruelig, ren, uskyldig.

Vestibüle (-byle), n, r, Forsal, stor Forstue.

Vestigium, iet, ia, Spor, Fodspor; Kendetegn, Mærke. **vestigia törrent**, Sporene afskrækker (som Ræven sagde til Løven, da den saa, at alle Sporene af Dyrene forte indad til Løvens Hule).

Veterån, en, er, en gammel, prøvet Kriger; gammel erfarede Forretningsmand, lærd osv.

Veterinär, en, er, Dyrlæge. **veterinär**, som henhører til Dyrlægekunsten. **Veterinärskole**, Anstalt, hvor Dyrlæger uddannes.

vöto, jeg forbyder, siger Nej til, forkaster; et **vöto**, Forbud, Forkastelse; Forkastelsesret, Nægtelsesret. **absölüt vöto**, i en konstitutionel fri Stat Regentens Ret til uden videre ved Nægtelse af sin Underskrift at forkaste en Rigsforsamlings Beslutning el. Lovforslag. **süs-pensivt vöto**, denne Forkastelsesret ind-

skrænket til en Udsættelse, idet Regenten skal underskrive en flere Gange af Rigsforsamlingen uforandret vedtagen Beslutning.

Vetturin en, er, *ital.*, Hyrekusk.

Whig (wigg), en, Fl. s el. ger, *eng.*, Frihedsmand (mods. **Tory**).

Whipper (wipper), *eng.*, Indpisker, Forretningsfører for et Parti, som skal samle Parlamentsmedlemmerne til Stemmegivning.

Whiskers (wiskers), Fl., *eng.*, Kindskæg.

Whisky (wiski), skotsk el. irlandsk Kornbrændevin.

Whist, en, Kortspil mellem 4 el. 3 Personer; i Bostonspillet betyder det den, der melder sig som Makker for Spilleren.

Via, en, Vej; Middel; Maade. **via**, (paa Breve, Pas osv.) igennem, f. Eks. via London. **V. Appia**, den appiske Vej ved Rom. **V. dolorosa**, Smertensvejen i Jerusalem, ad hvilken Kristus vandrede til Korset.

Viadukt, en, er, Bro over en Fordybning el. Dal for ikke at afbryde en Vejs Fortsættelse i muligt lige Linie.

Vibration (-sjon), en, er, Svingning; Dirren (Stemmens, Strengens). **vibröre**, at, svinge, dirre.

Vibrion = Bakterie.

vico, i Stedet for; i Sammensætninger, f. Eks. **Viceadmiral**, **Vicekonge** osv.

vice versa, omvendt.

Vicömte (vikaangt), n, r, (i Frankrig) Adelsmand med Rang mellem Greve og Baron. **Vicomtesse** (vikaangtæss), n, r, sammes Hustru.

Vid, det. vidfuld osv.

vid, Vidde, n, r.

vidbendt, *fisk.*, stormasket (om Garn).

vide, at, ved Fl. vide, vidste, vidst, Vidende, Videnskab, en, videnskabelig.

vide, se. **vide infra**, se nedenfor.

vide supra, se ovenfor. **videatur**, fork. **vid.**, man se.

videlicet, nemlig.

Vidie, n, r, Vidiekurv osv.

vidimöre, at, bekræfte. **Vidimöring**, en, Bekræftelse.

vidne, at, Vidne, t, r, Vidnesbyrd osv.

Vidunder, et, e, vidunderlig.

viö, at, Vielse, n, r, Vielsesattest osv.

Viol Geschrei und wönig Wölle, *tyisk*, megen Skrig og lidt Uld (sagde Fanden, da han klippede sin So) = stor Staahej for ingen Ting.

Vift, et, vifte, at, Vifte, n, r, Viftning, en.

vigo, at, veg, vegen, et, ne.

Vigilans, en, Aarvaagighed **vigliant**, aarvaagen, opmærksom, paapasselig. **vigilöre**, at, være aarvaagen el. opmærksom, passe nøje paa. **Vigilie**, n, r, Nattevagt, Nattevaagen; (i den romerske Kirke) natlig el. tidlig Gudstjeneste el. Sjælemesse for en afdød for hans Jordfæstelse; Aftenen for en høj Festdag el. Helligdag.

Vigna (vinja), *ital.*, el. **Vigno** (vinje), *fr.*, n, r, Vinbjerg.

Vignöl (vinjätt), ten, ter, lille Prydelse paa en Bogs Titelblad el. ovenover enkelte Afdelinger.

Vigögne (vigaanje) el. **Vikünja**, en, Lama i Peru; dens yderste fine og bløde Uld; deraf vævet Töj el. Klæde.

vigtig, Vigtighed, en.

Vignöür (vigöhr), en, Kraft, Livskraft, Kraftfuldhed, Styrke. **vigoröso** el. **con vigöre**, *mus.*, med Eftertryk, kraftig. **vigörös**, kraftfuld, stærk, rask, rörig.

Wigwam, en, Indianerhytte.

viis, viist, vise, Visdom, viselig.

Vikär, en, er, en, som bestyrer et Embede i en andens Sted, Stedfortræder.

Vikariät, et, er, en Vikars Embede; Embedsstyrelse i en andens Sted el. efter Fuldmagt. **vikariöre**, at, beklæde en andens Plads, træde i hans Sted, bestyre hans Embede.

Viking, en, er, Sørover i det gamle Norden; drage i **V.**, drage paa Søroveri.

Vikkol, en, kler, den Del af en Cigar, der er indenfor Dæksbladet. [gudinden.

Viktöria, en, Sejr; Sejr! Triumf! Sejers-

Viktuäller, Fl., Levnedsmidler, Fødevarer. **Viktualiebrödre**, Fetaljebrodre, Sørovere i de nordiske Farvande fra 1389—1429.

Vilaljet = Ejalöt (s. d.).

vild, Vildelse, n, Vildnis, set, vildsom, me. Vildt, et.

vildig el. **villig**, *jur.*, partisk.

Vilkaar, et, vilkaarlig.

Villa, en, er, Landsted, lille Hus med Have. [villig.

villo, at, vil, vilde, villet, villet.

Villie, n, r, Villiekraft, Villiesakt osv.

Vimmelbor, et, *tøm.*, et Bor, der sættes i et Stativ (en **Vimmel**). som drejes med Haanden, **Vimmelbor**, idet Borets Hoved sættes imod Brystet.

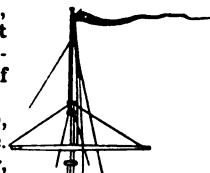
Vimpel, en, pler, *söv.*, langt, meget smalt Flag, som hejses paa Toppen af Stormasten.

Vinäigre (vinægr), n, Eddike, Vineddike.

Vindböntel, en, tler, *tyisk* (egtl. Vindpung), Vindmager, Pralhans.

Vinde, n, r, Apparat med en Valse, om hvilken et Tov drejes op, hvorved Byrden løftes, se **Spil**.

vinde, at, vandt, vunden, et, ne. **Vinding**, en, er, **Vindsel**, sler.

Vimpel.

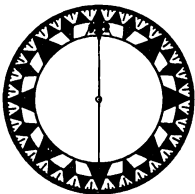
Vinde.

vindo, at, Vinder, en, e. **Vinding**, en.
Vindfælde, n, r, et af Vinden omstyr-
tet Træ.

vindicere, at, hævde; kræve tilbage,
forlange udleveret paa Grund af Ejendomsret. **Vindikation** (-sjon), en, Tilbagefordring af en Ting paa Grund af Ejendomsret til samme.

vindikativ, hæv-
nend'e, hævngerig.

Vindrose, n, r,
den i Kompasset op-
hængte Skive, der
er inddelt i 32 Stre-
ger. (Af disse er de
16 angivne paa Fi-
guren; de mellem
disse liggende læses:
Nord til Ost, Nord-
ost til Nord, Nord-
ost til Ost osv.)

Vindrose.

Vindspiller, en, e = Mynde.

Vinduo, t, r. Vinduesaabning, Vin-
duesskodde osv.

Vindøje, t, r, *sov.*, det Sted i Horisonten,
hvorfra Vinden kommer.

Ving, en, r. vinget, -ede.

Wings, Fl., *spt.*, i Fodbold de to yder-
ste af de fem Forwards (s. d.).

Ving-ua (vængtóng), een og tyve, et
Hasardspil med Kort.

Vink, et, vinke, at.

Vinkelhage, n, r,
bog, Apparat, i hvil-
ket Linierne sættes.

Vinkelhage.

Vinter, en, tre.
vinterlig. [let, te.

Viol, en, er, vio-
liolabel, som kan krænkes, overtrædes.

Violation (-sjon), en, Brud, Overtrædelse,
Krænkelse; Skænden, Voldtægt.

Violens, en, Vold, Voldsomhed, Hef-
tighed. **violønt**, heftig, voldsom. **violøse**,
at, bryde, overtræde; vanære, vanhellige,
krænke, skænde, voldtage.

Violin, en, er, det højest klingende
af de nuværende Strygeinstrumenter.

Violinist, en, er, Violinspiller. **Violino
primo**, første Violin. **V. secundo**, anden
Violin.

Violon (-laang), en, er, fransk Benæv-
nelse for Violin. **Violoncello** (violon-
tsjællø) el. **Cello** (tsjællø), en, er (i dag-
lig Tale: **Violoncél** (violaangsjæll), Bas-
strygeinstrument, mindre end Kontrabas
og med 4 Streng, stemt C, G, d, a. **Violoncellist**, en, er, Violoncellspiller.

Violone, n, r, *ital.*, det dybe S'treng-
instrument, som blev afløst af **Kontra-
basson** (s. d.).

Vippe, n, r, vippe, at, Vipstjært, en.

Virak, ken, *tyisk*, vellugtende, harpiks-
agtig Røgelse; stærk Ros, undertiden med
en Bibetydning af Smiger.

Viro, n, r, *eng.*, en med Bomuld, Silke
osv. omvunden Metaltraad.

virginal, jomfruelig. **Virginitet**, en,
Jomfruelighed, Renhed; Jomfrustand,
Jomfrudom, Mødum.

viril, mandlig, mandig, mandbar.

virke, at, virkelig. Virkning, en, er.
virksom. me.

Virtuos, en, er, en, som har opnaaet
en ualmindelig høj Grad af Kunstfærdighed,
især i at behandle et Instrument, en Me-
ster i sin Kunst. **Virtuositet**, en, stor
Kunstfærdighed. [tig (om Smitstoffer).

Virulens, en, Giftighed. **virulønt**, gif-
vis a-vis (visavi), ligeoverfor.

viscerål, som vedkommer, hører til
Indvoldene.

Vischnu (visjnu), en af Hinduernes
højeste Guddomme, Opholderen.

viscid, sej, klæbrig.

Viscount (vajkaunt), en, (i England)
Adelsmand med Rang umiddelbar efter
Grever.

Visø, n, r. Visebog, Visedigter osv.

viso, at, *sov.*, føre et Tov den rette
Vej gennem Blokke osv.

Visør, et, er, *mil.*, den bageste, ind-
stillelige Del af Sigteapparatet paa et Ge-
vær. I Viseret findes en Kærv, over hvil-
ken der sigtes.

visøre, at, gennemse et Pas osv. og bekræf-
te det med Underskrift og Segl. **Visørstok**,
Maalestok for Fade, Tønder osv.; Udstik-
ningsstok, som Landmaalere bruger til
Udstikning af en Linie. **Visører**, en, e,
offentlig Betjent, der udmaaler og bereg-
ner Fades, Tønders osv. Indhold. **Visø-
ring**, en, Paategning paa et Pas, at det
er forevist og befundet i Orden.

Visørskive, n, r, *fol.*, Glasplade i et
Kamera, matsleben paa den indvendige
Side, paa hvilken Billedet kan ses under
Indstillingen.

visibel, synlig; som man kan faa i
Tale, som modtager Besøg.

Visiøn, en, er, Syn, Drømmebillede,
Aandesyn, Hjernesvind. **Visiønær**, en, er,
Seer, Aandeseer, Drømmer, Sværmer.

Visir, et, er, Hjelmklap,
Hjelmgitter. [osv.

Visit, ten, ter, Visitkort

Visitation (-sjon), en, er, Ef-
tersøgning, Gennemøgning,
Ransgning; Eftersyn. **Visi-
fåtor**, en, tører, en beskik-
ket Eftersøer og Undersøger.

Visitåse, en, er, Kirke- og
Skoleundersøgelse **visitøre**,
at, besigtige, efterse, under-
søge, ransage.

Visk, en, e, viske, at, Visker, en, e.

Vismut, et sprødt og letflydende, rød-
lighvidt Metal, anvendes bl. a. i Medi-
cinen og til Sminke.

Visir.

Vita, et, Liv, Levned. **vitäl**, levende, till Livet hørende; livskraftig, som ytrer Livskraft. **Vitalitöt**, en, Livsevne, Livskraft. [Hurtighed.

vitö (vit), hurtig. **Vitösse** (vitäss), en, **Vitriöl**, en, et metallisk Salt, en kemisk Forbindelse af Svovlsyre og et Metal, f. Eks, Kobber-, Jærn-, Zink-**V. V.olio** = Svovlsyre.

Vits, en, er, *tysk*, en Vittighed.

vitforlig, Vitterlighed.

vittig, Vittighed, en, er.

Vituperatiön (-sjon), en, Dadel, Dadlen; Skænden. **vituperöre**, at, dadle, laste, skænde.

viväce (vivatsje), levende, livlig. **Vivacitöt**, en, Livlighed, Fyrighed. **vivat!** han, hun, det leve! Hurra for —! et **V. et Leve höjt**, et Hurra.

viva väce (vohtsje), med høj, tydelig Stemme; mundtlig.

Vive l'emperöür! (viv langpröhr), la libertöt, la patrie! (patrih), le röil (lö roa), osv., Leve Kejseren! Friheden! Fædrelandet! Kongen! [følelig, stærk.

vivemönt (vivmang), levende, muntert; **Vivöür** (-vöhr), en, er, *fr.*, nydelsessyg Mand, »Levemand«.

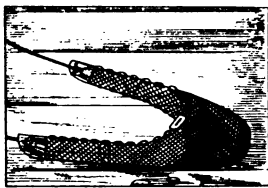
Viviparæ el. **Vivipärer**, Fl., Dyr, som føder levende Unger.

Vivisektiön (-sjon), en, Sønderlemmelse af levende Dyr (i videnskabelige Öjemed).

vivo, *mus.*, levende, fyrig.

Vilös (filhs), et, egtl. Vædderskind med Uld paa; det gyldne **V.**, det gyldne Vædderskind, som Jason efter Sagnet hentede fra Kolchis paa det saakaldte Argonautertog; ogsaa en spansk Ridderorden.

Voco (vohtsje), en, Stemme, Sangstemme.

Vod.

Vod, det, *fisk.*, stort, poseformet Fiskegarn til Dybvandsfiskeri [devin.

Vodka, russisk Benævnelse paa Bræn-

Vogn, en, e. til Vogns.

Vognborg, en, e, i gamle Dage en Forskansning, dannet af tæt sammenstillede Vogne.

vogte, at, Vogter, en, e, Vogtning, en.

voici (voasi), se her. **voilà** (voala), se der.

Voivöd, en, er, opr. slavisk Fyrstetitel; nu Politichef hos Serber, Bulgarer og Tyrker.

Vokabulärium, iet, ier, en lille Ordbog.

Vokal, en, er, Selvyd. **V.musik**, Sang. **Vokalise**, n, r, Sangøvelsesstykke, hvor alle Toner synges paa een Vokal.

Vokatiön (-sjon), en, Kald, Beskikkelse til Embede.

Vökativ, et, *gram.*, Tiltaleform, Uraabsform.

Voks, at, vokse, at, Voksning, en.

vokso, at, Voksværk, voksen, ent, ne.

Vol., fork. af Volūmen.

Volant (vaalang), en, s = Garnering (s. d.).

Volapyk, et, Verdenssprog, et kunstigt Universalsprog, opfundet af Tyskeren Schleyer 1880.

Volatil, flygtig, som let bortdunster. **Volatilitöt**, en, Flygtighed, den Egenskab, hastig at bortdunste.

Vol-au-vent (vaalo-vang), egtl. flyv for Vinden, en let Postej af el. med Smørdej.

Völd, voldsom, me. Voldshandling osv.

Völd, en, e. Voldgrav osv. [Haver].

Voljäre (voljæhr), n, r, stort Fuglehus (i

Volontär, en, er, frivillig, en, som uden Lön tjener paa et Kontor for at sætte sig ind i Forretningerne og derved opnaa fast Ansættelse. [ding.

Vol, en, *elek.*, Maal for elektrisk Spæn-

Völa, Vending, Gang; *mus.*, **prima V.**, første Gang, **secunda V.**, anden Gang (ved Gentagelser).

Voltampöre (-angpæhr), n, r, Maal for Energiforbrug ved Brugen af Elektricitet.

Völte, n, r, *ridn.*, Ridning i Ridehuset, Kredsrid; (i Kortspil) behændig Forbytning af et Kort. [vend hurtig om.

völti (vaalti), *mus.*, vend om. **völti sübite**, **Völtige** (-tihsj), n, Linedans paa slap Linie.

völtigöre (-sjere). at, göre kunstige Spring over en Hest el. Træhest. **Völtigöring**, en, er, det at göre saadanne Spring. **Völtigöür** (-sjör), en, er, en, som voltigerer.

Volnibilitöt, en, Bøjelighed, Smidighed; Tungefærdighed.

Volūmen, et, Fl. Volūmina, Bogrulle, en Pakke el. et Bundt Skrifter; et Bind, en Del af et Værk, Omfang, Rumindhold.

voluminös, bindstærk, som bestaar af mange Bind el. Dele; tyk, omfangsrig.

voluptuös, vellystyg; overdaadig.

Volüte, n, r, *ark.*, Snegl; Snirkel paa Søjleholder.

vomöre, at, kaste op, brække sig. **Vomitiv**, et, er, Brækmiddel.

Voracitöt, en, Graadighed, Slugenhed.

verde, at, vordende, Vorden, en.

vernod, Vornedskab, et.

Vorte, n, r. Vortemælk, Vortesvin osv.

Vostro Gönto (vaastro konto), *han.*, for eller paa Deres Regning.

Volute.

votöre, at, stemme, give sin Stemme; afgöre, tildele ved Stemmeferhed. **Votöring**, en, er, Stemmegivning; Afstemning.

Votivgave, n, r, (i den romerske Kirke) Gave til en Kirke paa Grund af et derom gjort Løfte **Votivtavle**, n, r, Tavle, som ophænges ved en Votivgave og indeholder en Beskrivelse over samme, og i hvad Anledning den er given.

Votro servitöür (vaatr servitöhr), Deres Tjener, **votro tros-humble** (træsöngbl) s., Deres ærbødige Tjener.

Vötum, et, Fl. Vöta, en i en Forsamling, i en Ret afgiven Stemme, Valgstemme. **Tillidsavötum**, en, Beslutning, hvorved en Forsamling lægger sin Tillid til en Bestyrelse for Dagen.

vovo, at, Vovehals, vovelig.

Vox, en, Stemme, Röst, Ord, Lyd. **vox humana**, Menneskestemme; en Rörstemme i et Orgel, der efterligner Sangstemmen. **vox populi**, **vox döi**, Folkets Röst er Guds Röst.

Voyägo (voajahsj). en, Rejse. **Voyagöür** (voajäsöhör), en, er, rejsende, handelsrejsende.

vrago, at, Vraget, en, e. Vragning en.

vrag, Vrange, n, Vranglære osv.

vrad, Vrede, n, vredes, at.

vride, at, vred, vreden, et, ne, Vridbor, Vridning, en, er.

Vridonagle, n, r, *farv.*, Stok af haardt Træ, der stikkes igennem et Fed farvet Garn, og ved hvilken det vrides.

vrikke, at, *söv.*, drive en Baad frem med en enkelt Aare, der anbringes agter og drejes afvekslende til begge Sider.

vrinske, at, Vrinsker, en, e.

vrsäl, et, vräle, at, Vræler, en, e.

vränge, at, Vrægebillede.

Vrövl, et, vrövla, at, Vrövlér, en, e. Vrövlér, et.

Vuo (vy), et, Syn, Udsigt; Anskuelse.

Vugge, n, r, vugge, at, Vuggestue.

vulgarisöro, at, udbrede, udsprede, bringe ud iblandt Folk, göre almindelig bekendt.

Vulgaritöt, en, Pöbelagtighed, Simpelt. **vulgör**, simpel, pöbelagtig.

Vulgäta, en, den gamle, almindelige latinske Oversættelse af Bibelen, den eneste, som Katolikkerne maa bruge.

Vuling, en, er, *söv.*, Tov, der er surret om Bøvsprødet for at holde det fast til Forstævnen.

Vulkän, *myt.*, rom. = græsk **Hefaiatos**; Ildens Gud og Gud for Smede og Maskinarbejdere; et ildsprudende Bjærg. **vulkänsk**, ildsprudende; frembragt af eller hidrørende fra ildsprudende Bjærg.

Vulkanisöring, en, *tekn.*, Ophedning af

Kautsjuk med tilsat Svovl, hvorved den bliver stærkere. [dannet af Staverne.

Vulst, en, er, *kurv.*, Kant paa Kurven. **Vülva**, en, Benævnelser paa de ydre kvindelige Könsorganer.

vurdöre, at, Vurdering, en.

vübno, at, Væbner, en, e, Væbning, en.

vüdde, at, Væddemaal, et.

vüde, at, Væde, n, Vædske, n, vædske, at.

Väder, en, dre, Væderskib osv.

Väg, gen, ge. Væggetavle, Væggelus osv.

Väger, en, e, *söv.*, Klædningsplanke, der er sværere end de andre.

vägre sig, at, Vægning, en, er.

Vägt, en, e, vægtig.

Vägrer, en, e.

vække, at, vakte, vakt, Vækkelse, n, r.

Vækker, en, e, Vækning, en.

välge, at, valgte, valgt, Vælger, en, e.

välso, at, *urm.*, afrunde Tænderne paa et Hjul. **Välsomaskine**, n, r, se **Arröndermaskine**.

välsk = italiensk

Välskbind, et, *dog.*, Bogbind med Ryg og Hjørner af simpelt Skind og Papir paa Siderne.

vämms, at, Væmmelse, n, væmmelig.

vänne, at, vænnede, vænnet.

värd, Værd, et, Værdi, en, værdig, værdige, at. [relse, t, r.

være, at, er, Fl. ere, var, været. **Væ-**

værge, at, Værgemaal, et, Værge, n, r. værgelos.

Væringer, Fl., den af Nordboere bestaaende Livvagt, som tjente de græske Kejsere i Konstantinopel.

Værk, et, er, Værktøj, et.

Værkbrät, tet, ter, *kurv.*, Brät, hvorpaa den færdige Bund bæstes, og hvor Fletningen af Kurven foregaar.

Værken, *nsk.*, Hvergarn, en Slags hjemmelavet Tøj.

Værn, et, værne, at, værnepligtig.

værpe, at, *nsk.*, lægge Æg.

Vært, en, er, Værtshus, et, osv.

Væsel, en, sler, en lille Ilderart.

Væsen, et, er, væsentlig.

Væske, n, r, *nsk.*, Taske, Skindpose.

Vätte, n, r, i Overtroen et overnaturligt Væsen, der kunde være enten godt el. ondt (hertil hörer Ellefolk, Nisser osv.).

Vättelys, et, forstenet Kalkskal af Blæksprutten. [Væveri, et, er, Vævning, en.

Väv, en el. et, væve, at, Væver, en, e.

Vä victis, *lat.*, ve de overvundne, de overvundne maa finde sig i alt.

Vävling, en, er, *söv.*, Line, der gaar vandret over Vanterne og danner en Rebstige (se Fig. **Vant**).

vørflæt, *kurv.*, Arbejde, hvor Vidierne lægges foran to Staver og bag ved een.

X.

X som romersk Tal = 10. **X** (i Bogstavregning) betyder den ubekendte Størrelse.

X, et, at sætte en et **X** for et **U**, at be-
drage, narre en, egtl. forlænge Stregerne
paa et **V**, saa at de danner et **X**.

Xanthippo, n. en ond, arrig Kvinde, en
Husdrage (efter Sokrates's Hustru afsamme
Navn).

Xenien, en, Pl. Xēnier (hos de gamle
Romere og Grækere) Gaver, Foræringer,
som Værten gav sine Gæster eller som
disse efterlode til Værten; smaa satiriske
Digte, Epigrammer.

Xēros (Xeræþ el. sēres), en, Xeresvin,
se **Sherry**.

Xylograf, en, er, Træskærer. **xylogra-
föro**, at, trykke med Træplader. **Xylo-
grafi**, en, Træsnit, Trykning med faste, i
Træ udskaarne Bogstaver. **xylografisk**,
trykt med Træplader; hørende til Xylo-
grafi.

Xylolit, ten, ter, egtl. Træsten, en Masse,
der fremstilles af en Blanding af Savsmuld
med Klormagnium under stærkt Tryk.
Det er meget stærkt og kan anvendes som
Træ til Bygningsarbejde.

Y.

Yacht (jaatt), en, er, *eng.*, Jagt, Lystjagt,
Lystfartøj.

Yakokse, n, r, asiatisk Okseart, der
udmærker sig ved sin lange, uld- el. silke-
agtige Haarklædning.

Yalolaas, en, e, dirkefri Laas, benævnt
efter Opfinderen.

Yams (jams), en, indisk Plante, hvis
knoldformede Rodstok spises.

Yankoo (jangki), n, r, et Øgenavn for
Beboerne af de forenede Stater,
især Ny-England. **Yankoo Doodle**
(duhd), den nordamerikanske Na-
tionalsang.

Yard (jård), en, s, et engelsk
Længdemaal, henved 3 Fod; ogsaa
et Flademaal af 22 Tdr. Land.

Yatagan, en, er, en tyrkisk,
krum, tveægget Sabel.

Yawl (jaahl), en, er, *søv.*, kut-
terrigget Fartøj med en lille Me-
sanmast.

yde, at, Ydelse, n, r. Yder, en, e.

ydmvg, ydmvge, at, Ydmygelse,
n, r.

Yatagan.

ydro, yderst, Ydre, et.

Ydun, *myt.*, hos Nordboerne den Gud-
inde, der gemte de Æbler, der giver evig
Ungdom.

Yellowmetal (jællometal), Legering af
Messing med omtrent 40 pCt. Zink.

Ygdrasil, *myt.*, hos Nordboerne et Aske-
træ, hvis Grene breder sig over hele Verden.

Yildiskloek, Sultanens Residens i Kon-
stantinopel.

Yläng-Yläng, æterisk Olie af en Gøge-
urt, anvendes til Parfumer.

Ymer, *myt.*, hos Nordboerne den første
levende Skikkelse, Jætternes Stamfader.

ynde, at, Ynder, en, e. Yndest, en.
Yndling, en, er.

Yude, n, yndig, Yndighed, en, er, osv.

Yngel, en, yngle, at.

Yngling, en, er el. e. [værdig.

Ynk, en, ynkelig, ynksom, me, yn-
ypperlig, ypperst, Ypperstepræst, en.

Ypsilon, et, det græske y.

Yrke, t, *nsk.*, Haandtering.

ytre, at, Ytring, en, er.

Yvor, et, e.

Z.

Zambo, en, er, Afkom af Negre og In-
dianere.

Zar, en, er, Titel for det russiske Riges
Beherskere; Kejser. **Zarissa** el. **Zarövna**,
Kejserinde, Kejserdatter; Storfyrstinde.
Zarowitsch el. **Zarowitsch**, Kejserens Søn,
Storfyrste.

Zebaoth, *hebr.*, Hærskarer; bruges om
Gud for at betegne ham som de himmel-
ske Hærskarers Gud.

Zebra, en, er, Tigerhest; hvid- og sort-
stribet, afrikansk Hestart.

Zebu, en, er, tropisk Okseart med een
el. to Fedtpukler paa Ryggen.

Zechin (-kihn), en, er, ældre italiensk Guldmønt af Værdi 8 Kr.

Zöfyr, en, en kølig, mild Vestenvind; et Slags let, gennemsigtigt Musselin.

Zölöt, en, er, Trosivrer, en, som viser en blind, fanatisk Iver for vedtagne Tros-lærdomme.

Zend, et. **Zendsproget**, Persiens ældste Tungemaal. **Zendavösta**, Zendfolkets hel-lige Bog, der indeholder Zoroasters Lære.

Zönit, et, Issepunkt, det højeste Punkt paa Himmelen lige over Iagttagers Isse (mods. Nadir).

Zeus, *myt.*, græsk = rom. Jupiter, den øverste Gud hos de gamle Grækere.

Zibot, en, en vellugtende, olieagtig Ma-terie, som findes i en særegen Pung hos Zibetkatten.

Zichklinge, *tyisk, sned.*, Skavjærn.

Zigöuner, en, e, Tater, Benævnelse for et næsten over den hele bekendte Verden udbredt omslakkende Folkeslag af indisk Oprindelse, der lever af Spaakunster, Be-dragerier og Tyverier.

Zimmer, et, (i Pelsværkshandelen) et vist Antal Skind, en Pakke af 4 Deger el. 40 Stykker.

Zink, en og et, et blaalighvidt Metal.

Zinkhvidt, et, hvid Zinkilte, anvendes som Malerfarve.

Zodiakällys, et, et fra Solen ved dens Op- el. Nedgang i Dyrekredsens Retning opadgaaende, Nordlyset lignende Skin. **Zodiakus**, en, Dyrekredsen el. det Him-melbælte, hvori Planeterne bevæger sig, og hvori de, mest efter Dyr benævnte, tolv Himmeltegn findes, se **Ekliptika**.

Zöna, en, Helvedesild, en Sygdom, der viser sig ved et rødt, smertende Udslæt omkring den ene Side af Kroppen.

Zöne, n, r, Bælte, Jordbælte, Jordströg, Himmelströg; Egn.

Zöolög, en, er, Dyrekender, dyrekyndig. **Zöologi**, en, er, den Del af Naturhisto-rien, som handler om Dyrene. **zöolögisk**, som handler om, hører til el. har Hen-syn til denne Videnskab. **zöolögiske** Sam-linger, Samlinger af døde, men ved Kunst vedligeholdte Dyr.

Zuäv, en, er, *fr.*, Infanterist, hørende til den i Algerien staaende Styrke.

Zuschlag, et. *kurv.*, Kanten paa en Kurv.

Zwibelfisk, *bog.*, en uordentlig Sammen-hobning af een eller flere Skrifter.

Zwingliäner, en, e, Tilhænger af Refor-matorens Zwinglis Lære.

Æ.

Æble, t, r. Æbleskive, Æbletræ osv. **æde**, aad, ædt. **Æde**, n. **Æder**, en, e. **Ederi**, et.

ædel, le, ædlere, ædlest, ædelmodig.

Ædil, en, er, Øvrighedsperson i det gamle Rom, der havde Opsyn med det offentlige Bygningsvæsen, Politi- og Vej-væsen.

ædru, ædruelig.

Æg, get, ægformig. Æggeblomme osv.

Æg, gen, ge, ægge, at, Æggelse, n.

Æger el. **Ægir**, *myt.*, hos Nordboerne Havets Gud.

Ægide, n, Zeus's Skjold, hvori Medusa-hovedet er anbragt; Skærm, Beskyttelse.

Ægt, en, er, Hoverikørsel.

Ægte, tage til Ægte, ægte, at, Ægteskab, et, ægteskabelig.

Ægyptolog, en, er, den, som er kyndig i **Ægyptologi**, en, Videnskaben om gam-melægyptisk Sprog og Historie.

ækvål, lige, lige med.

Ækvåtor, en, »Linien«, Storcirkel paa Himlen eller Jorden. En Plan lodret paa Jordens Akse skærer Jordoverfladen i Jordens **Æ.** og Himmelkuglen i Himlens **Æ.** **ækvatorial**, som angaar, hører til, ligger under Linien.

ækvilibröre, at, bringe i Ligevægt, holde Ligevægt. **Ækvilibrist**, en, er, Linedan-ser, Luftspringer. **ækvilibristisk**, som beror paa Ligevægt.

ækvinktiäl, jævndøgn, som indtræffer ved Jævndøgnstider.

Ækvalönt, et, er, noget, som er af samme Værdi som noget andet, Ligeværd, Gengæld, Erstatning for noget af samme Værdi. **ækvivalöre**, at, gælde lige med, være af samme Værdi.

Ælde, n, ældgammel. ældes, at.

ældre, ældst, de ældste.

älte, at, Älte, t, Ältning, en.

ändre, at, Ändring, en, er, Ändrings-forslag, et osv.

Ænoide, n, et Heltedigt af den romer-ske Digter Virgil, der beskriver den tro-janske Helt Æneas's Hændelser og Be-drifter.

ængste, at, ængstelig, Ängstelse, n, r. **ansö**, at.

ælisk, vindig, stormfuld. **Æolsharpe**, n, Vindharpe, en Harpe, hvis Streng ved Vindens Pust i dem giver Toner fra sig. **Æolus**, *myt.*, hos Grækere og Romere Gud for Vindene.

Æön, en, Verdensaand; Tidsalder; Le-

vetid. **Æoner**, Fl., umaalelige Tidsrum, »Evhigheder».

Ær, Æretræ = Løn (»Æren er det fejreste Træ i Skoven»).

Æra, en, Tidsregning fra et vist mærkeligt Tidspunkt, f. Eks. fra Kristi Fødsel fra Muhameds Flugt.

Ære, n, ærbar, ære, at, ærlig.

Ærfugl, en, e, *nsk.*, Ederfugl.

ærgre, at, Ærgrelse, n, ærgerlig.

Ærnde, t, r.

Ærke, i Sammensætninger: det første i sit Slags, saaledes **Ærkeogdn**, **Ærkebiskop**, **Ærkekansler**, **Ærkehertug** osv.

Ærmeknop, pen, per, *skræd.*, afrundet Klods, hvorpaa Skuldersonnen presses. **Ærmetræ**, et, er, Plankestykke, hvorpaa Ærmets Langsøm presses.

Ært, en, er, Ærteblomst, Ærtebælg osv. **ærte**, at, *nsk.*, drille.

Æs = Agn. **æso**, at, sætte Agn paa.

Æsel, et og, som Skældsord, en, Æsler.

Æselshoved, et, er, *sov.*, aflag Plade med afrundede Hjørner, i hvilken der er to Huller til Gennemgang for Mastens Top og Stangen. **Æselsøre**, t, r, Øjeholt paa Siden af **Æ**.

Æsing, en, er, *nsk.*, Ræling.

Æskulap, Navnet paa en berømt Læge i Oldtiden; Lægevidenskabens Gud; figurlig: en udmærket el. berømt Læge.

Æstetik, ken, Smagslære, Læren om det skønne i Litteratur og Kunst. **Æstetiker**, en, e, Lærer i eller Dyrker af Æstetikken. **æstetisk**, hørende til Æstetikken, smagfuld, skøn. **æstetisk** Følelse, Sans for det skønne, Smag.

Æt, ten, ter. **Ætling**, en, er og e.

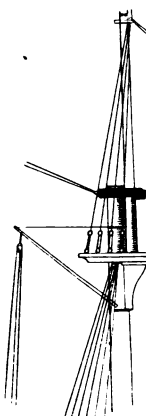
ætatis, fork. **æt. el. ætal.**, i hans (hendes) Alders osv.

Æternitöt, en, Evighed. Udødelighed.

Æter, en, et tænkt Stof, elastisk, ikke iagttageligt for Sanserne, der menes at fylde hele Verdensrummet og gennemtrænge alle Legemer. *kem.*, en farveløst tyndflydende Vædske afgjennemtrængende Lugt og Smag. **æterisk**, hvad der hører til Æterens Egenskaber; overjordisk, fin og liden.

Ætiologi, en, Læren om en Sags Grunde el. Aarsager; Læren om Sygdommens Foranledninger og Aarsager. **ætse**, at, Ætsning, en, er.

Ævred, Eftergræsning paa Stubben **Ævredsmör**; at opgive **Æ**.

Æselshoved.

Ø-Ö.

Ø, en, er. **Obo**. Øklima osv.

øde, Ode, t, ode, at, Odeland, odelægge, at, odsel, sle. odsle, at.

Ödem, et, er, Form af Vattersot, ved hvilken en Del af Legemets Bindevæv fyldes med Blodvædske. **ödemätisk** el. **ödematös**, lidende af **Ö**.

öge, at, Ögenavn, et, Ögning, en, er.

Öger, se **Äger**.

Ögle, n, r.

Öje, t, Öjne og Öjer (om Naaleöjer o. l.). **öjue**, at, Öjeblik, ket, ke. Öjenbetændelse, Öjenslyst osv.

Ökonom, en, er, Husholder, Forstander for Husvæsenet paa et Hospital, en Fattiganstalt osv., en husholderisk, sparsommelig Mand. **Ökonomi**, en, Husholdning, Sparsommelighed, hensigtsmæssig Indretning. **ökonomisöre**, at, holde Hus med, være sparsommelig. **ökonomisk**, vedrørende Ökonomi, husholderisk, sparsommelig.

Ökse, n, r. Ökseblad, Ökseskaft osv.

ökumenisk Kirkeforsamling kaldes saadan, hvis Bestemmelser var binder for hele Kristenheden.

Öl, let, ölet, -ede, Öllebrød osv.

öm, me. ömme sig, at. [skell]

Önske, t, r. önske, at, önskværdig, ö

Öre, n, Fl. Öre el. Örer, en Mont.

Öre, t, n og r. Örenlyd, Örentvist.

Öre, t, r, *fisk.*, Enden paa et Ne

Örken, en, er, Örkenbeboer osv.

örkeslöz. Örkesløshed, en.

Öra, en, e, Örneblik, Örneunge osv.

Örrod, en, er.

örsk, *nsk.*, svimmel; aandsfraværende

ösa, at, te, t. Öse, n, r. Ösning, ö

Öskan, en, er, lille Ring el. Malle,

Eks. i en Knap.

Öst, Osten, Öster, östlig, östre.

Österrig el. **Östrik**, österrigsk el. östrigsk

Östers, en, Östersavi, Östersbanke osv

öva, at, Övelse, n, r.

övre, överst, överstbefalende osv.

Övrighed, Övrighedsperson osv.

